NOTAE CRITICAE

IN

POMPONIVM MELAM

PARS III.

COMPLECTENS

LIBRVM III.

CAP. I.

Quidam codices nullo praemiſſo titulo hunc librum exordiuntur veluti Pariſ. 1. 3. Zaluſc. Prag. In aliis alia utrique libro interpoſita leguntur. Vatic. 1. *Pomponii Melae de Chorographia liber* II. *explicit. Incipit Tertius feliciter.* Lipſ. *Explicit liber ſecundus Pomponi Melle de coſmografia. Incipit Tertius.* Gud. *P. Mela de coſmographia liber* II. *explicit. Incipit Tertius.* Pariſ. 2. *Coſmographiae ſeu deſcriptionis orbis Pomponii Melae liber ſecundus explicit. Incipit tertius eiusdem, ubi ambitum orbis et oram oceani et inſularum eius deſcribit.* Venet. *Pomponii Melae liber Tertius, in quo ambitum orbis et oceani oram ac inſularum eius eleganter deſcribit.* Vindob. *Pomponii Melle coſmographia liber tertius et ultimus incipit.* Cibin. *Explicit liber Secundus Pomponii Melae de Corografia. Conſequenter eiusdem pomponii Melae de corografia. Incipit liber tertius.* Brevius editiones vetuſtae *Incipit liber tertius*, uti 1. 2. 9. 13. vel ut 3. 4. et aliae *P. Mellae Coſmographi liber Tertius.* Ita in ipſius capitis initio agunt, quod vel nudatum inſcriptione ſubiiciunt, in primis codices, tum etiam antiquiſſimae editiones, vel variatis verbis munitum, veluti 11. *de oris Oceani capitulum primum;* 7. 8. 15. 17. 20. 23. *deſcriptio circuitus Oceano mari cincti;* 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus *extima Hiſpaniae* littora; Voſſius, Gronovii cum reliquis *Hiſpaniae ora exterior.*

§. 1. *ut initio)* Prius omittit Vatic. poſteriori Havn. praemittit *in*.

cingit) Barthius lib. 14. Adverſar. c. 17. p. 585. et lib. 49. c. 1. [c. 13.] p. 2309. emendabat *gignit Oceanus*. A. GRONOVIVS. Nempe offenderat *cingit*, quod τῷ *circuitus* inepte adiungeretur, et alterum, *gignit* Latine et eleganter dictum putabat. Ita etiam vult in Avieni deſcr. v. 78. ubi hodie probatur. Commutari utrumque verbum docet Avieni locus et viri docti ad Sil. Ital. 8, 617. Sed cum omnes libri in vulgata conſentiant, tum dictum eſſe poteſt ut *vivere vitam* et alia vocabula cognata, quod et ad Avienum monuit Wernsdorfius. Poſt Cibin. Vindob. ut alibi paſſim *occeanus*.

infinitumque) Vindob. *et infinitum*, uti omnes editiones ante 41. in qua I. Gronovius recepit *infinitumque*, quod poſtea probarunt omnes et exhibent reliqui codices, excepto forte Havn.

et magnis) Cibin. Vatic. *it magnis*. Magis ad nexum facit prius. Prag. *concinctum*.

modo inundat) Prius deeſt in Lipſ. Tum Ven. Vatic. 3. Havn. Pariſ. 2. *nudat cum refugit*. Ita poteſt utique, ſed melius diviſe et ſolute.

non alios aliosque) Ita codices Voſſii, et Abr. Gronovii, itemque Fulvii Vrſini, teſte Ciacconio, et mei omnes; tantum Vatic. 3. et Prag. *nec alios* — Notat etiam Ciacconius *non aliosque*, cui addo ex Pariſ. 3. *nunc alios* — uti legitur in edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadiann. Olivarr. Vinet. Schotto placuit *nec ad alios aliosque;* Voſſio, quem reddunt edd. 40. 41. 42. *non alio alioque;* inde cum Reinoldio ex libris rediit *non alios aliosque*. TZSCHVCKE. *Nunc* —) Scri-

bendum reor: *nec ad alios aliosque.* PINTIANVS. Lego: *non alios aliosque* (ſubintellige *campos*) *invicem* — Quae hic ſcribit Pintianus, ſtatim declarant, eum hunc locum non intellexiſſe. CIACCONIVS. *Nunc ad* —) Contrarius hic requiritur ſenſus. Libri omnes manu exarati habent: *Non alios aliosque invicem.* Inde facile fuit, lectionem, quam dedimus, excudere. VOSSIVS. Plane non auſcultari oportuit Voſſio hanc lectionem teſtanti facile fuiſſe excudere, quum libri omnes manu exarati habeant: *non alios aliosque.* Immo haec eſt ipſa vera lectio, dependens a voce *campos*, aeque ac ſequentes *hos et illos.* Non bene ſic mutaret ſermonem Mela. I. GRONOVIVS. Gronovius dicit, haec et omnia ſequentia referenda eſſe ad *campos*, qui praeceſſere, ac ſi omnia litora eſſent campi et exundationem Oceani admitterent. Si *alios aliosque* interpretatus fuiſſet homines aut populos, rectius aliquanto dixiſſet. Sed profecto etiam ſic orator parum efficax hic noſter fuiſſet ſcriptor, ſi in explicando Oceani aeſtu planorum tantum litorum feciſſet mentionem et toties idem inculcaret. Dicit Oceanum non campos tantum inundare, neque alio alioque terrarum, modo in hos modo in illos populos per vices et quaſi ſucceſſive, ſed ſimul et pariter in omnia litora, qualiacunque demum illa ſint, impetum ſuum convertere. Recte eſt ergo ea, quam dedimus, lectio. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Mi Lector, vidiſtine aut legiſti homines aut populos inundatos ab Oceano ſine noxa, et id ſaepe fieri? Ne nunc quidem aliter ſentio. Campos expoſui praeeunte ipſo Mela, qui lib. 1. c. 9. quum dixiſſet Aegyptum ab exundante Nilo etiam irrigari, mox dicit humentes campos. Ita nunc Mela, ubi planities ſunt, ibi ſcribit inundari campos ab Oceano, et quidem non alios aliosque invicem, hoc eſt, ut prius invadat Africam, inde procedat ad Hiſpaniam, poſt ad Galliam, ut ſic campi vel regiones excipiant has vices; neque ut, ubi ſint oppoſitae regiones, nunc Britannia repleatur exhauſta Gallia, poſt Gallia

ſentiat liberata Britannia, et ſic alterni inter eas ſint acceſſus. Hanc geminam Melae interpretationem ignoravit Voſſius, ut plene patet ex *Appendice*, prorſus quae duo diverſa facit Mela, confundens. Stolida eſt igitur et paraphraſis Voſſiana et lectio. Etiam repoſui ex MSS. *ingens infinitumque pelagus*, non ut edunt, *et infinitum*. I. GRONOVIVS *in nota poſteriori*. Ita quidem ſenſus loci, qualem libri exhibent, expeditus eſt ad nexum aptiſſime. Vidit aliquatenus Pintianus, ſed non perſpexit, quia forte τὸ *neque* ad ſequens *neque* referendum eſſe putaret. Excepit tamen Schottus, ex cuius editione ſic refert Barthius in adverſar. 14, 12. p. 767.

alternis) Cibin. *alterius*, ita tamen ut τὸ *u* obelo notaret; Rehdiger. *ulterius;* prius etiam dant edd. 15. 20. 23. 25. alio errore ed. 19. *alternis oſſibus*.

toto) Omiſiſſe videntur ex Codd. Vatic. 1. Pariſ. 3. et Havn. cum editionibus inde a prima ad 41. in qua revocavit I. Gronovius ex libris, inquit, veteribus. Reliqui certe mei agnoſcunt, nec renuit de ſuis A. Gronovius in huius loci repetitione. TZSCHVCKE. *Toto impetu)* Haec eſt vera atque integra Pomponii ſcriptura, unde vulgo ſubducunt vocem primam, quam ſtabiliunt libri veteres. I. GRONOVIVS. Deſiderat utique vis narrationis et nexus aptior. Poſt Prag. omittit *in*, Cibin. dat *ubi nomina*.

ſint) A. Gronovius ex MSS. refert *ſunt*, uti ex meis habent Lipſ. et Prag. poſſitque etiam locum occupare; omittunt plane Vadiano duce 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, 40. 41. 42. revocavit Reinoldius, retinuerunt ceteri. Tum edd. 6. 7. 8. 10. 15. 17. 20. 23. *in medio;* Prag. *ex media*. Pro *rurſus* Gud. Prag. *rurſum*, pro redit edd. 15. 20. 23. reddit. Tum in Rehdiger. abſunt verba *aut*

terrefiria d. animalia; in Parif. 1. et Prag. *et;* Havn. *reprehendat;* ed. 5. *et ut terr.* 9. 11. 13. *ut aut terr.* Denique inverfo ordine Venet. *terreſtria animalia deprehendat;* deinceps idem cum Vatic. 3. et Prag. *deſtituat marina.*

§. 2. *anhelitune)* Cibin. Vatic. forte elegantius *anhelitune id ſuo;* Prag. *ſui;* ed. 23. *anhelituve.* Pro *regerat* Vatic. 3. Venet. Parif. 2. Prag. *retegat;* ed. 5. *regeret;* 7. 8. *regat;* 30. *regnat.* In Cibin. eadem manus fupra fcripferat: *reiciat*, explicationis caufa. Ceterum a voce *Neque* capitis fecundi initium conftituit Vinetus.

undique) Cibin. praemiffa diftinctione maxima: *Vtique ſi*, quam lectionem etiam adfert Ciacconius, atque ita volebant Pintianus et Schottus; recte, ni fallor, etfi omnes, Vineto excepto, dant *undique.* Si enim retractam in femet anhelitu undam conclufit, non poteft cum fpiritu undique regerere. Excepi igitur Vineti etiam auctoritate motus. Pro *doctioribus* Vindob. Havn. Prag. et edd. 2. 11. (in qua tamen ad calcem emendatur) 13. 29. *doctoribus.* Atque hoc probaffe videtur Salmafius ad Solin. c. 23. f. 26. p. m. 203. Prag. totum locum fic exhibet: *retegat undam undique, ſed ut doctoribus.*

unum) Schottus cum Sanctio pofuit *vivum*, quod et in Vaticano fuiffe videtur. TZSCHVCKE. Caftigo: *utique, ſi ut doctioribus placet, mundus animal eſt.* Solinus c. 26. *Phyſici autumant, mundum animal eſſe, eumque ex variis elementorum corporibus conglobatum eſſe.* PINTIANVS. Alias: [quo codicem notare etiam folet] *vivum animal eſt.* Ovidius Metam. 15, 342. CIACCONIVS. *Vnum animal.* Sic editi libri. Pintianus *mundus animal* tentabat. Lege *vivum animal* proxime veritatem; immo germana lectio. Ovidius 15. Metamorph.

Nam ſive eſt animal tellus et vivit etc. SCHOTTVS. Lego: *utique ſi, ut doct. placet, vivum animal eſt, ac ſint depreſſi* ex Ovid. Metamorph. et Strabone lib. 1. [p. m. 36. ſ. 53.] IDEM: Reſtitui ex Ovidio et aliis *vivum animal.* SANCTIVS *in praefatione. vivum animal*) Sic mutavit hunc locum Pintianus, [immo Schottus] quem ſecuti ſunt omnes alii, [v. ſupra] cum prius legeretur: *utique* [a Vineto] *ſi, ut doctioribus placet, unum animal eſt.* Sed quid opus erat mundum animal vivum dicere, cum animal dixiſſe ſufficiat? Certum eſt, nihil hic eſſe mutandum. Loquitur ex Platonicorum opinione, qui mundum unum animal eſſe credebant, quod omnia animalia in ſe contineret. Plato itaque in Timaeo [p. 306. ed. Bipont.] univerſam rerum naturam vocat *ζῶον ἓν ὁρατὸν, πάνθ' ὅσα κατὰ φύσιν αὐτοῦ συγγενῆ ζῶα ἐντὸς ἔχον.* Iamblichus de myſter. [5, 7.] *ἓν ζῶόν ἐστι τὸ πᾶν.* Vide quoque Plotinum Enneade 4. cap. 32. VOSSIVS. Facilis quidem error, qualis ex libris notatur in Cicerone de lege agr. 2, 2. Nepotis Eumene cap. 2, 2. at hic bene habet *unum.* Quod enim arceſſunt Ovidium, copia haec eſt, variandae eiusdem notionis et amplificandae ſtudio mota, et diviſe utrumque ponit; in Strabone eſt comparatio ſententiae, non ipſa ſententia. Sed, cum Mela doctiores produxerit, accedit in primis, quod ita vere illi tradiderunt, uti iam Voſſius docuit. *Mundus* a Pintiano male repetitum languet. Poſt Prag. omittit *eſt;* Rehdig. habet *an ſi depr.* Pariſ. 1. *an ſint diſperſi quo,*

reciprocata) Sic codices A. Gronovii et mei, in quibus Vatic. 1. cum reliqui videantur dediſſe *reciproca,* uti Havn. certe ita legi in Prag. nec aliter editiones ad Voſſium, qui primus revocavit *reciprocata,* quod ex optimorum et plerorumque codicum fide maluit Mela, ut vim externam indicaret, non inſitam, etſi alias ſic dici recte poteſt, ut Sil. Ital. 3, 60. *reciproca Tethys;* Plin.

5. 4. in. *reciprocum mare;* Eumen. in panegyr. ad Conſtantin. Aug. c. 5. *reciproci curſus* de aeſtu maris et ſimilia, quae Lexica ſubminiſtrant. Poſt Prag. *reſident.*

atque unde) Lipſ. Pariſ. 1. *inde;* Vatic. 1. *undae;* reliqui cum Ciaccon. et Gronov. et edd. priſcis, in quibus Camertinae Ald. Iunt. *atque unde,* pro quo Vadianus dedit *atque inde,* exceptum ab aliis, reiectum a Reinoldio et poſteris. Tum Cibin. *extollant.*

cauſas) Rehdiger. Leid. *cauſam;* Vindob. *cauſas tantas;* Havn. *an ſuam cavans.* TZSCHVCKE. Vulgatum praeſtat. Supra 2, 7. *Et ſi ita res fuit, videri poteſt coniectantibus in tantum mutatae cauſas Nilum praebuiſſe.* A. GRONOVIVS. Pro *meatibus* Ciacconius coniiciebat *motibus* ex Iuſtino 1, 9. [forte 1, 1, 9.] ubi *motus ſiderum;* ſine gravi cauſa. Tuetur et Voſſius in appendice ad 1, 8, 1. et I. Gronovius in epiſtola de Voſſii append. p. 101. etſi idem ad Melam c. l. ex Cod. Gud. hic refert *permeatibus,* quod equidem non inveni.

Ad ortus) Vatic. 3. Lipſ. Gud. Cibin. Venet. Vindob. Rehdiger. Prag. Pariſ. 2. *At ortus* facili lapſu; ſenſu minus commodo.

neque eodem) Sincerior, ut arbitror, lectio erit: *Namque eodem aſſidue tempore, ut illa ſurgit* etc. PINTIANVS. Retinenda illa lectio contra Pintianum. Vide Plin. 2, 97. [ſ. 99.] et 99. [ſ. 102.] Solinus cap. 26. [ſ. 23.] CIACCONIVS. Haec verba in aliam formam mutavi, retento tamen eodem ſenſu; nunc ea in ſtatum priorem reſtituo. Plinius 2, 99. de aeſtibus maris: *Nec unquam,* inquit, *eodem tempore, quo pridie fluunt, ut ancillantes ſideri avido, trahentique ſecum hauſtu maris et aſſidue aliunde quam pridie exorienti.* PINTIANVS *in retractationibus.*

demergitur) Cibin. *deiungitur;* hinc ed. 9. *redere;* 13. *redire*, utraque ſubiicit *atque eventare*, quod poſterius etiam habent 3. 4. 11.

§. 3. *Huc)* Inde cap. 2. exorditur ed. 11. hac inſcriptione praemiſſa: *De ora Hiſpaniae.*

Atlanticum) Cibin. Rehdiger. ed. 11. *athl.* Vindob. *athal.* Tum Vindob. Rehdiger. *bethice;* edd. aliquae, antiquae etiam, *Beticae*, *Betice*, *Baethicae*, ut infra eadem vitioſe efferuntur in libris. Sed nolo haec morari.

frontis) Gud. Rehdig. *fontis*, ut quaedam edd. 6. 7. 8. 10. 19. Cibin. *fontibus.* De utriusque vocis commutatione dictum ad 1, 13, 3. Sic infra. Vtrum hic praeferendum, adparet. Vox *excipit* abeſt in edd. 12. 14. 19. Pro *niſi* Vindob. *nixi.*

paululum) Cibin. *iterum paululum;* Vindobon. *paulum;* Vatic. 3. poſtea *ſemet abditur.*

flumen) Vatic. Lipſ. Gud. Cibin. Prag. Rehdig. Venet. Havn. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 23. cum Vadianis *fluvium;* 21. 24. 25. Olivarianae, Vinetus et ceteri *flumen*, quod forte fuit in Pariſienſ. et Vindob. Nam de aliis aliorum ſiletur. Equidem, etſi parum referat, librorum tamen illorum auctoritatem reveritus revocavi *fluvium*, quam vocem non plane aſpernatur noſter, nec cur aſpernetur, adparet. Ita vero ſynonyma paſſim commutantur, uti plura exempla docent ad 1, 5, 5. adpoſita. Poſt Cibin. *pene erecta;* Rehdiger. *pene rata.*

Baſtuli) Pariſ. 1. *Baſtali;* Pariſ. 2. Vatic. Havn. Prag. *Buſtuli;* Gud. *Boſtuli;* Vindob. *Baſculi.* Vera ſcriptura, aliunde nota, etſi paſſim aliter depravata in ceteris libris.

§. 4. *In proximo)* Prior vox abeſt in Prag. utraque in Venet. Caput tertium hinc incipit Vinetus.

lucus) Forte *locus*, et mox *a litore* gloſſam olet. SCHOTTVS. Vtrumque cum libris vel nexus tuetur vel obpoſitio. Mox pro *tum* ed. 1. *tunc* nota confuſione.

Ebora) Gud. Perizon. Voſſ. 1. 5. Cibin. Pariſ. 1. 2. Lipſ. *Chora;* Voſſ. 3. A. Gronov. Vatic. 3. Venet. Havn. Prag. *Cora;* Voſſ. 4. Rehdiger. *Ehora;* Chiſ. *Heora;* reliqui cum edd. *Ebora*, praeter 13. in qua *Ebura*. TZSCHVCKE. Legendum *Ebura* ex Strabone, [3. p. m. 97. ſ. 140.] Plinio, [3, 3. ſ. 1.] Antonino. [p. m. 426.] CIACCONIVS. Surita in emendatt. ad Antonini itiner. p. 560. [p. 409. Weſſ.] e MS. *Chollar* profert, pro quo *Colobona* ex Plinio 3, 1. [ſ. 3.] ubi MSS. *Colobana* habent, corrigendum exiſtimat. A. GRONOVIVS. *Ebura* etiam hanc Baeticae urbem ſcribendam potius cenſet Vaſconcellus ad Reſendii Antiqu. Luſit. p. 26. De Strabone recte Ciacconius, minus de Plinio et Antonino. In illo enim alia urbs eſt *Ebura*, uti monuit Harduinus, noſtra *Ebora* etiam ſcribitur in Plinio 4, 35. ſ. 22. et in Antonino item legitur conſtanter *Ebora*, quod probant etiam lapides, veluti apud Gruter. p. 489. Suritam ad Antonin. p. m. 418. ex Reſendio, et numi, de quibus praeter Raſchium in Lex. num. T. 2. P. 1. p. 509. Eckhel in doctrina numor. P. 1. Vol. 1. p. 11 ſq. quamquam, niſi alia ſigna adpoſita ſunt, propter alias cognomines urbes, difficile eſt iudicium. Suritae emendatio, de qua cf. etiam Rodrigo Caro in antiguedades — de Sevilla lib. 3. c. 22. p. 120. longiſſime recedit a libris, immo *Colobrona*, ut Nebriſſa apud Plinium, inter aeſtuaria eſt Baetis, ubi Aſtam etiam conlocat, quae noſtro procul eſt a litore. Nempe *Chollar* in Codice ſcriptum pro *Chora* progrediente corruptionis malo.

a litore) Forte hae voces ſuperfluae ſunt; nam de maritimis agit. Aſtam coloniam inter aeſtuaria Baetis collocat Plinius 3, 1. [ſ. 3.] CIACCONIVS. At eadem de cauſa abeſſe nequeunt. Adſenſus tamen eſt Schottus in ſuperiori nota. Ita vero etiam noſter 1, 6, 1. *Cirta procul a mar.*

Aſta) Lipſ. Gud. Cibin. Venet. Vindobon. Rehdiger. et edd. 1. 2. *Haſta;* 9. 13. *Baſta.* Eadem variatio ſupra 2, 6, 4. in *Aſtigi.*

in ipſo mari) Prag. Havn. *in paſſo mari.* Ipſa vox *mari* Ciacconio redundare videbatur. Pintianus malebat magis ex Pomponii elegantia et nitore: *et in ipſo mari.* Mihi quidem ſecus videtur.

munimentum Caepionis) In utraque voce disſentiunt libri. Nempe codices habent *monumentum,* vel etiam *monimentum,* uti edd. ad Voſſium, qui poſuit *munimentum,* et hinc reliqui, praeter Reinoldium, qui ſervavit *monumentum.* Pariſienſes 2. et 3. videntur habuiſſe *munimentum* cum Voſſio. Magis disſentiunt in altera, etſi nihil hic inde tulerunt Voſſius et Gronovius. Nunneſius in MS. vidit *Scipionis;* Ciacconius *Capionis;* Vatic. Pariſienſ. Venet. Havn. Lipſ. Gud. Rehdig. Prag. et quem inſpexit Holſtenius (vid. ad Ortel. p. 40. 46.) et alter Ciacconii *Caepionis* vel *Cepionis;* Cibin. *capopionis;* Boccatius ſ. v. Iſpanum mare *Cepionis monumentum ſcopulo potius, quam inſulae poſitum.* Edd. 1. 2. 9. *Cepionis;* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. reliquae *Geryonis* ad Voſſium, quo duce *Caepionis* revocatum eſt. TZSCHVCKE. *Capionis* alias antiqu. et V. C. MS. ut [15, 2.] *Arati poetae monimentum.* Forte *Cepionis* V. C. CIACCONIVS. Geryoni ſepulcrum a Gaditanis fuiſſe exſtructum in ipſis Gadibus prodit Philoſtratus in vita Apollonii. [5, 5.] Feſtus vero Avienus arcem memorat in hoc tractu alicubi:

[in ora marit. v. 263.] *Geryonis* [vulgo ibi et hodie *Gerontis*] *arx eſt eminus; namque ex ea Geryona quondam nuncupatum accepimus.* Ex hoc loco procul dubio correctores depravarunt hunc Pomponii. Prius legebatur: *Cepionis*, non *Geryonis*. Pro *monimentum* vero *munimentum*, niſi fallor, rectius legeris. Certum eſt veram hanc eſſe lectionem, et a Caepione turrim hic fuiſſe exſtructam, non a Geryone. Colligo hoc ex Strabone, cuius verba haec ſunt lib. 3. [p. 96. ſ. 140.] Καὶ ὁ τοῦ Καιπίωνος πύργος ἵδρυται ἐπὶ πέτρας ἀμφικλύστου. Male vulgo Καπίωνος, quod perperam corrigunt viri docti. Quamvis autem multi fuerint Caepiones, dubitari tamen non poteſt, quin is, qui munimentum ſive Pharum iſtam exſtruxit, fuerit Quintus Servilius Caepio, qui de Luſitanis triumphavit, notus quidem hoc nomine, furto tamen et ſupplicio longe nobilior. Exſtructum autem ab illo hoc monumentum fuiſſe exiſtimo, ad inhibendam Luſitanorum piraticam; eo enim tempore infeſtaſſe claſſes Romanas, ac oſtia Baetis obſediſſe, veteres teſtantur hiſtoriae. Vulgo locus ille appellatur *Chipiona*, tamquam ſi a Scipione ſic diceretur. Nec recens eſt iſtud vocabulum. Sic iam olim exiſtimavit Iornandes haud longe a principio: *Quamvis nonnulli et illa gemina Galliciae et Luſitaniae promuntoria in Oceani inſulis ponant, in quorum una templum Herculis, in alia monumentum adhuc conſpicitur Scipionis.* Verba quidem inepta et barbaro ſcriptori convenientia, attamen, unde id, quod dixi manifeſte colligi poteſt; ac illud praeterea, locum iſtum iam tunc promuntorium fuiſſe, non inſulam. VOSSIVS. *Geryonis* nomen vix videtur ex Avieno huc translatum eſſe, cum omnes libri ibi legant *Gerontis*, quod quia vetuſtum Graeciae nomen vocat Avienus, et inferius paulo v. 304. *Gerontis arx* iterum memoretur, vindicat recte Wernsdorfius et de Arganthonio, Tarteſſi rege, cuius ſenectus celebratur, explicat. Ex Strabonis lectione Caſaubonus in noſtro *Capionis* videtur praeferre,

contra in Strabone ex noſtro, qualis nempe in editionibus fertur, emendat Geryonis Nunneſius in epiſtola ad Schottum de patria Melae, quae legitur in ed. A. Gronovii a. 1748. p. 525. idemque probat etiam in Mela. Praeferendum utique eſt cum libris *Caepionis*, quam vocem firmiter adſtruit Strabonis locus, etſi ibi vitioſe Καπίωνος legitur. Inde vero lapſus ad *Scipionis* facilis fuit, nec ſine exemplis. Sic multi Codd. etiam ex meis Moſcov. et Pariſ. in Strabone 4. p. 130. ſ. 188. pro Καιπίωνος dant Σκηπίωνος vel Σκιπίωνος; libri quidam in Salluſtii Iug. c. 114. ſ. 122. in Eutropio 5, 1. Aurelio Vict. de V. I. cap. 66. extr. et alibi. Sed vid. Bryanus et Solanus ad Plutarch. in Lucullo c. 27. extr. ille et Xylander ad eundem in Lucullo c. 47. Schweighaeuſer. ad Appian. de reb. Hiſpan. c. 70. et in emendatt. in Suid. n. 4. p. 25. viri docti ad Vellei. 1, 15, 3. Perizon. in animadv. hiſt. c. 10. p. m. 435 ſq. Reimarus ad Dion. T. 1. p. 41. et quae adferunt. Sic contra *Caepio* apud Gudium in inſcrr. p. 19, 4. et 24, 8. pro *Scipio*, ut faſti docent ad an. U. 809. quod tamen deſcriptoris, non lapidis peccatum putat Saxius in epigram. lapidum vetuſt. p. 52. Fuit quidem *Scipionis rogus* a Plinio 3, 3. ſ. 1. commemoratus, qui monumenti loco haberi poſſit; uti et Iornandes c. l. *monumentum Scipionis* producit, quod haud procul a Carthagine nova ponit Anvillius in tabula Orbis Romani. At hoc aliquantum ab hoc noſtro tractu diſtat. Nec rogus ille huc referri poteſt, tum propter ipſius nominis cauſam et Melae deſcriptionem, tum quod necem ſpectat Cn. Scipionis a Poenis in turri quadam cum ſuis cremati, quam vero inter Vrſonem et Caſtulonem ſtetiſſe, ipſa narratio Appiani de rebus Hiſp. c. 16. docet. Reſtat igitur nomen *Caepionis*, cuius victoriam de Luſitanis adtigit Eutropius lib. 4. extr. triumphum Faſti. In hoc igitur facile obſequi Voſſio licuit; non item in altero. Cum enim *monumentum*, qualecunque fuerit, certe veluti Pharus ſecundum Strabonem, et

ſignum nautis erectum nihil in ſe repugnantiae obiiciat, itaque libri velint, retinui cum Reinoldio. Atque ita etiam ſupra ad 1, 6, 1. Voſſius hunc locum repetit et explicat, etſi et ibi *munimentum* poſuit. Vtramque tamen vocem alibi etiam variari docent Drakenb. ad Liv. 4, 10, 6. et Oudendorp. ad Iul. Caeſ. de B. C. 2, 21. Lipſius ad Taciti Ann. 1, 5. Pro *impoſitum* Vindobon. *oppoſitum.*

§. 5. *Baetis)* Libri *Betis*, *Bethis*, *Baethis*, *Boetis* (Lipſ.) uti ſupra dixi. Sic *traconenſi*, (Prag.) *terrachenſi*, (Vindob.) *tarconenſi*, (Rehdiger.) *teraconenſi*, (Pariſ. 2.) *terraconenſi.* (ex editis plerique olim.)

grandem) Abeſt a Vatic. 5. Prag. et Pariſ. 2. Poſt Lipſ. Gud. Cibin. Vatican. Venet. Prag. Ciaccon. MSS. melioris notae apud A. Gronovium et edd. 15. 17. 20. 30. 32. 37. *fecit;* in aliis legitur *facit.* Apte inluſtrat Gronovius priorem lectionem ſimili loco 2, 2, 9. de Strymone: *ubi non longe a mari lacum fecit, maiore, quam venerat alveo, erumpit.* Equidem ſic dare non dubitavi. Sic fere 3, 2. f. de Rheno: *ubi campos implevit, Flevo dicitur;* item alibi in eodem aut ſimili nexu, ad temporum veram rationem et uſum accommodatius. Poſt Voſſ. 1. *quaſi ex novo feminus oritur.* Forte, inquit A. Gronovius, voluit librarius: *quaſi ex novo fonte geminus oritur.* Quid voluerit aut debuerit, docet Cibin. in quo: *quaſi ex novo fonte geminus.* In utramque lectionem disputari poſſit. Praetuli tamen *uno*, quod obpoſitionem τοῦ *geminus* reddit efficaciorem, et ſic *quaſi* ad *fontem* propius pertinet. Venet. omiſit *exoritur.*

ſimplici) Vindob. *ex ſimplici;* Rehdiger. *ſingulis tantus.* Poſt Prag. *flectitur;* Cibin. *eorumque parva oppida.*

Olintigi) Cibin. et varr. ed. 29. *olintygi;* Rehdiger. *olyntygi;* reliqui *Olintigi,* uti ex ſuis notat Voſſius. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. et reliquae ad Voſſium *Olitingi;* hinc *Olintigi.* TZSCHVCKE. Legendum *Olitegi.* CIACCONIVS. *Olitingi*) Sic perperam mutarunt, cum veterum librorum ſcriptura ſit: *Olintigi.* Corrupte quoque apud Plinium [3, 3. ſ. 1.] *Oſintigi.* Sic *Olontigi* ad Maenobam flumen alia eſt. Sic autem expurgandus eſt ex optimis noſtris membranis locus ille Plinii: *Maenobam amnem, et ipſum navigabilem haud procul accolunt Olontigi, Caelia, Laſtigi.* VOSSIVS. Harduinus in Plinio dedit: *Alontigiceli, Aloſtigi.* Quippe deſiderantur populi. Ceterum *Olintigi* obſcurum nomen, quod ſoli codices ſuſtinent.

Onoba, Laepa) In codicibus cum depravatione coaluerunt haec nomina, ut plura alia, Ciaccon. *Onolappum;* Vatic. 1. Venet. Lipſ. Gud. Pariſ. 1. 2. Cibin. Rehdiger. (hic quidem diviſe) et varr. in edd. 27. et 29. *Onolappa;* Pariſ. 3. Prag. (praemiſſo *et*) Vindob. Havn. *Onolapa;* Vatic. 3. *Onolara.* Edd. 1. 2. 3. 4. 9. 11. *Onolapa,* Vinetus *Onolappa;* 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *Oſſonoba;* 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus *Onoba;* Voſſius et hinc reliqui *Onoba, Laepa.* TZSCHVCKE. *Oſſonoba* ſcribendum, non *Onolapa,* ſive, ut Ptolemaeus [2, 4.] *Onoba* cognomento *Liſturia,* quam Plinius initio fere libri 3. *Oſſonobam Aſturiae* vocavit. BARBARVS. Legendum *Oſſonoba.* Sic legit Plinius 3, 1. [ſ. 3.] Nam *Onoba* mediterranea eſt appoſita Baeti fluvio ibidem, et Ptolemaeus Ὄνοβα. CIACCONIVS. *Onolappa* prius legebatur, unde *Onobam* fecerunt. Sed legendum *Onoba, Laepa.* Haec Ὄνοβα Ptolemaeo eſt Ὄνοβα Λιστορία. Et ita quoque vulgo apud Plinium legitur. Marciano Heracleotae [p. 40. Hudſ.] eſt Ὄνοβα Ἀστουρία. In Antonini etiam itinerario [p. 431. Weſſ.] eo loco, ubi

legitur: *Iter de Eſtri Pacem Iuliam*, monet vir ille doctiſſimus, [Surita] qui nobis optimam eius auctoris dedit editionem, vidiſſe ſe in aliquo codice ſcripto: *Iter de Aſturica* etc. Sed nulla comminiſci poſſit cauſa, cur *Onoba* dicta fuerit *Aſturica* vel *Aſturia*, cum oppidum illud remotiſſimum fuerit ab Aſturibus populis. Ipſa lectionum varietas docet, latuiſſe hic aliud vocabulum magis inſolens, quod corruptioni dederit occaſionem. Vera omnino eſt lectio Ὄνοβα Αἰστουρία. Crebras enim ἀναχύσεις ſive aeſtuaria hoc loco occurrere, nemo eſt, qui ignoret. Vt autem a *luxu luxuria*, et a *penu penuria*, ita ab *aeſtu aeſturia* formatur. In libris melioribus Plinii legitur: *a flumine Ana, litore Oceani, oppidum Oſſonoba aeſtuaria cognominatum.* Sed et apud illum et alios, quos citavi, *Aeſturia* vetus fuit lectio. Apud Plinium etiam lege *Onoba*, non *Oſſonoba*, quae eſt ultra Anam, niſi ipſe in eo erraverit Plinius. Eſt enim Baeticae Onoba Aeſturia, illa vero Luſitaniae. Diſtinguit eas etiam Marcianus Heracleota p. 40 ſq. Hudſ. Apud Strabonem lib. 3. [p. 99. ſ. 143.] legas: Τούτων δ' ἐστὶν ἥτε Ἄστα, καὶ Νέβρισσα, καὶ Ὄνοβα καὶ Σόνοβα καὶ Μαίνοβα καὶ ἄλλαι πλείους. Cui non appareat, Ὀσόνοβα eſſe ſcribendum? *Laepae* vero, quam Onobae ſubiungit, meminit in hoc tractu Plinius, [3, 3. ſ. 1. ubi olim *Laepia*, nunc *Regia* —] qui Latinorum vocat. Differt autem haec a Laepe magna, cuius meminit Ptolemaeus. [2, 4.] Vulgo nomen obtinet locus iſte, et ſitus eſt ad ſinum exiguum, qui in oceanum exit inter Cartayam et Aiamontem. VOSSIVS. *Onoba*, quod innuunt etiam codices, recte ſe ideo habere videtur, quod Mela ipſe ab Oſſonoba diſtinguit. Onoba enim a flumine Ana ad Baetin progredientibus obvia eſt, uti ex Plinio 3, 3. ſ. 1. perſpicitur, cum quo conſentit Ptolemaeus 2, 4. ubi Ὄνοβα Αἰστουρία legendum eſſe, dudum viri docti multi monuerunt, adſtruente Plinio. Vltra autem omnes ponunt Oſſonobam. Neque

tamen confundi debet cum Onoba alia, quam Ptolemaeus procul hinc in mediterraneis ponit, et Plinius etiam distinguit. Vnam tantum commemorant Antonius in itin. p. m. 431. et Geogr. Raven. 4, 45. quae nostra esse debet. Nempe ex migrationibus populorum variis iisdem conditoribus factum est in Hispania, maxime ubi Turduli habitarunt, ut plures eiusdem eodem nomine urbes ferrentur. Quod de *Laepa* ex Plinio subiungit Vossius, obtrusit illi hoc Dalechampius, cum teste Harduino MSS. et vetustae edd. habeant 3, 3. s. 1. *Latinorum Regia Carissa, cognomine Aurelia*, uti ipse Harduinus reposuit, nec si tali nomine urbem ibi commemorasset Plinius, ad hunc tractum, uti series docet, referri posset. Occurrit quidem apud Ptolemaeum 2, 4. Λαῖπα μεγάλη, sed ex situ prope Hispalim satis intelligitur, locum hic habere non posse, quod et Vossius agnovit, immo si Ptolemaeum cum Antonino p. 411. compares, et in primis *Obuculam* teneas, *Laepa* Ptolemaei et *Ilipa* Antonini unius oppidi diversum nomen fuisse videtur, quod et iudicat Wesselingius. Et sic supra Hispalim iuxta Baetin aperte Ilipa notatur a Strabone 3. p. 97. s. 142. quae etiam intelligenda videtur apud Plinium 3, 3. s. 1. prope Italicam. Cum vero alia etiam *Ilipa* in Antonino p. 431. prope Onobam nostram reperiatur, ab illa priori mediterranea aliquantum distantem et infra Hispalim sitam ad ostium fere Anae, haec vel etiam Laepa dicta est, et sic a Laepa magna distincta, vel omnino legendum *Onoba, Ilipa*, quod contractionibus factis perversio inlata patitur. *Hilipa* eadem est in hac serie Geogr. Ravenn. 4, 44. Proxime tamen ad codices accedit *Laepa*, et si *Ilipa* dicta etiam est *Laepa*, ut obponatur *magnae* illi, optime respondet et situ et nomine urbs hodie eodem nomine (*Lepe*) conspicua, uti declarat tabula Hispaniae Ianvierii, unde adparet, etsi Ilipam hanc, vel Laepam Onoba removeat Antoninus c. l. 30 M. P. ab Anae ostio quidem satis abfuisse, sed ad mare, quod paullum hinc terram intrat,

ſedem conſtitutam habuiſſe. Quare discedere a Voſſio receptamque lectionem movere dubitavi.

§. 6. *At Luſitania)* Cibin. *Ad;* Vindob. *Luſitanea.* Cap. 4. hinc incipit Vinetus. Poſt Rehdig. *athl.* Vindob. *athal.* ut ſupra et alibi.

deinde) Vatican. Cibin. Gud. *dein*, quod etiam A. Gronov. in ed. 41. recepit, poſt reliquit. Mollioris ſoni cauſa in hoc nexu inſtauravi. Variatio alias obvia et paſſim notata. *Baethica, Betica* nolo relegere. Pro *abducit* Prag. *adducit.*

Anae) Ed. 1. 2. *anne;* poſt Prag. *qua;* Gud. *quod* pro *quia;* Prag. *et ſua latera;* Rehdiger. Gud. *littora.*

faſtigat) Quidam codices et edd. veteres cum Ald. Iunt. Vadian. Olivarr. Vineto *faſtigiat;* Schottus, Voſſius reliqui *faſtigat*, uti codd. meliores Vatic. Cibin. Pariſ. 1. Rehdiger. *Caſtigat*, ut ſolet, Lipſ. Sed de ſcriptura ſatis dictum opinor ad 1, 4, 1.

ager) Verbum *ager* ſuppoſititium videtur. Nam Plinius in tertio [lib. 4. c. 35. ſ. 22.] ſine ullo additamento *Cuneum* hoc promontorium nominat. Occaſionem dederunt errori, ſi error eſt, verba Strabonis in initio tertii [p. 95. ſ. 137.] male tralata. Quid ſi legendum non *ager dicitur*, ſed *a Graecis dicitur?* ut praetermiſſum ſit librarii indiligentia nomen promontorii Graecum *Sphen;* ſic enim *Cuneus* vocatur Graece. Nam Marcianus, Latinus auctor, [lib. 6. p. m. 198.] Graeco maluit, quam Latino nomine hoc promontorium demonſtrare; *per Sphenis*, inquit, *frontem circuitu ſacri promontorii* etc. PINTIANVS. Forte *Cuneus hac re dicitur.* Supra lib. 1. c. 9. *Ne illud quidem a vero nimium abſceſſerit, in illis ortum amnem, ubi ſubter maria caeco alveo penetraverit, in noſtris rurſus emergere, et hac re ſolſtitio*

accrefcere, quod tum hiems fit, unde oritur; et c. 13. *Tunc ingenti urbe celebris Iffo fuit, et hac re finus Iffcus dicitur.* CIACCONIVS. Audiendi non funt, qui hanc lectionem follicitant. Cum enim ager ifte quam maxime in mare procurrat et promineat, recte promuntorium dicitur. VOSSIVS. Pintiano etiam hic eatenus obfequutus eft Schottus, ut vocem *ager* minoribus litteris notaret. Nihil tamen, reluctantibus libris omnibus, mutandum effe, docet locus Strabonis, ubi χώραν diferte vocat, fed quae facro promontorio adhaeferit. Ex iis tamen, quae de Artemidori, oculati teftis, defcriptione fubiungit, intelligitur, in tria cornua promontorium illud procurriffe, quamvis ipfa re et divifione Mela ab aliis discrepare videtur, de quo Vol. 2. Quod Artemidorus νησίδια τρία vocat, de eo ibi disferit Cafaubonus. Vtrumque vero forte fuit in ufu, *Cuneus ager* et *Cuneus.* Ita vero nec Ciacconii emendatione opus eft, etfi poterat addere locum 3, 3, 4. Tuetur vocem ipfe Mela, dum tres urbes in eo commemorat, uti recte contra Pintianum monuit Florez in Efpa̋na Sagrada T. 13. p. 20. Poft Prag. *magnum quidem ulterius;* Parif. ridicule *quod utilius eft.*

Myrtili, Balfa) De MSS. haec A. Gronov. Duo *Mirtilibalio;* reliqui *Myrtilibalio,* vel *Myrtilibaleo;* Ciaccon. *Myrti alco;* Vatic. 1. Cibin. Rehdiger. Venet. Mediolan. duo I. Gronovii in quibus Gud. (fed vid. deinceps) *Myrtilibalio;* Parif. 1. 3. Vindobon. Gud. Havn. Lipf. *mirtilibalio;* Vatic. 3. *myrtilibalis;* Prag. Parif. 2. *mirtilibalis,* varr. in ed. 27. 29. *Myrtilis.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *mirtilibalio;* 5. *myrtilibalio;* 6. 7. 8. 10. 15. 17. 20. 23. Vinetus *Myrtilis, Balfa;* 13. *Mirtilis Balfa;* 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadian. Olivarr. Schottus, Voffius, 40. *Mirtylis, Balfa;* 41. 42. ceterae *Myrtili Balfa.* TZSCHVCKE. Scribendum *Myrtilis, Balfa* ex Plinio, [4, 35. f. 22.] Ptolemaeo, [2, 5.] Antonino, [p. m. 431.] ceteris. BAR-

BARVS. *Balſa* quoque Ptolemaeus, [2, 4.] quamvis apud illum Ἴβαλσα legerit Marcianus. [p. 42. Hudſ.] Scio quidem, in ſexcentis literam illam priorem adiici, ſed utique ut Ptolemaeus, ita quoque epitomatorem eius Marcianum ſcripſiſſe veriſimile eſt. Errat quoque in eo, quod πληθυντικῶς τὰ Ἴβαλσα vocarit. VOSSIVS. *Myrtilis*, *Balſa* correxit Hermolaus ex Plinio, Ptolemaeo, Antonino et ceteris. In quibus quum nihil culpare poſſit Voſſius, culpat lectionem Marciani Ἴβαλσα, putatque ſcripſiſſe Βάλσα, ut apud Ptolemaeum. Ego non dubito, quin Ἴβαλσα verum ſit nomen etiam apud Melam, cuius veram ſcripturam non adſecutus fuit Hermolaus. Nam quum hic citet *Myrtilibalio*, idque ego ſciam exſtare in duobus ſcriptis, etiam in Mediolanenſi viderit Frater, et haud dubie exſtabit quoque in aliis, manifeſte apparet idem fatum huius vocis fuiſſe, quod vocis *Hiſpal* ſupra et ſcripſiſſe Melam *Myrtil*, *Ibalſa*. I. GRONOVIVS. *Myrtilis*, *Balſa* ab omnibus appellantur haec oppida, a nemine autem Myrtil vel Ibalſa. Nam quod Marcianum Heracleotam attinet, ille non potuit aliter ſcripſiſſe, quam Ptolemaeus, et manifeſte apud hunc ultima praecedentis vocis litera adhaeſit initio ſequentis. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Nugatur in Appendice Voſſius tacens de libris antiquis, nihil ſanum iaciens, quod ad Melam pertineret. I. GRONOVIVS *in nota poſteriori.* In Ptolemaei editionibus Graeca tantum exhibent Ἰουλία, Latina auctius *Iulia Myrtilis*, etſi etiam hoc ex MS. ſuo profert Harduinus ad Plin. 4, 35. ſ. 22. in quo certe eodem modo legitur. Antoninus c. l. *Myrtili*, ad quem Weſſeling. ex Idatio in MSS. profert *Martyli* ad an. 16. Theodoſii II. Addo *Myrtilin* ex Geogr. Raven. 4, 43. Iis igitur de ſcriptura, cum ex Graecis nihil ſubſidii ſubpetat, ita tamen adquieſcendum videtur, ut cum codicibus praeferamus *Myrtili* terminatione in Hiſpanicis urbibus frequentata. *Balſa* praeter Graecum Ptolemaeum probant iidem auctores Latini, et ſic etiam in Marciano leg. cenſet

Harduinus ad Plinium c. l. in quo adſentior. Recte autem haec nomina ab Hermolao Barbaro reſtituta evincit in primis Plinius, qui, etſi inverſa progreſſione, tria haec nomina deinceps recenſet. In *Oſſonoba* parum, aut nihil discrepant libri; tantum enim Pariſ. 2. ſimplici *s*, uti Marcianus c. l. Edd. 1. 2. 9. *Oſſonoba*, cum Ptolemaeo 2, 5. in.

Lacobriga) Vatic. Vindob. Pariſ. 2. 3. Venet. Havn. *Latobrigal;* Gud. *Lattobrigal;* Cibin. adpenſo proximo *et*, *Lattobrigaleth;* Rehdig. Lipſ. *Lottobrigal;* Pariſ. 1. *Labrobigal;* Ciaccon. *Lattobriga* et *Lottobriga;* Prag. *Catobrial.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Latobrigal;* reliquae *Lacobriga.* TZSCHUCKE. Scribendum *Lacobriga,* uſitatum id Hiſpanis urbibus vocabulum. BARBARUS. Recte de poſteriori nominis parte, pro quo etiam *brica,* veluti in *Merobrica,* quam eandem hic eſſe putat in Plinio 4, 35. ſ. 22. Ciacconius, qui tamen *Menobricam* falſo vocat. Sed de priori parte nihil aliunde certi conſtitui poteſt. Occurrit *Lacobriga,* vel ut ſcribendum numi docent apud Goltzium in theſ. p. 244. et Harduin. in Oper. ſel. p. 91. *Laccobriga,* ſed in Vaccaeis Hiſpaniae Tarraconenſis omnes ponunt et in mediterraneis. Vid. Plin. 3, 4. ſ. 3. (ubi *Lacobricenſes*) Antonin. in itiner. p. 395. et alibi. Apud Ptolemaeum 2, 6. m. tantum Latina habent, et in Palat. Cod. fuit μεσριγα. Quod huc refert Harduinus ad Plin. c. l. et ex eo Raſche in Lex. num. T. 2. P. 2. p. 1404. Λαγγοβρίτας Plutarchi in Sertorio cap. 13. etſi cum Weſſelingio ad Antonini itiner. p. 421. probabiliter ſubſtituas Λαγγοβρίκας, id tamen dubium hic facit ſitus, cum *Langobrica* prope Minium ab Antonino longius hinc ponatur, *Lancobrica,* ſi eandem quis putaverit, a Ptolemaeo 2, 5. in urbibus Celticorum mediterraneis. Forte propius acceſſerit *Catobriga,* quam lectionem etiam adſtruit Cod. Prag. Nempe ea occurrit in Antonino p. m. 417. qui Oliſipone (ita)

removet 24. M. P. a Salacia 36. et deinceps Salaciam Ebora 43. ut tantum de hac Lusitaniae parte, in qua nunc Mela subsistit, intelligi possit. Nam magnam difficultatem errorumque pericula obiiciunt similes plurium et diversarum urbium adpellationes. In Geogr. Raven. 4, 43. dicitur *Cetobricca* inter Eboram et Olysipona. Tum vero est Ptolemaei 2, 5. Καιτόβριξ, pro Καιτόβριγα, forte quia Cetobriga accusativum in aliis crederet. Καστοβρὶξ corruptius Marciano p. 42. Huds. eodem situ, unde apud hunc antea in Σαλάκρων latere debet urbs *Salacia*. Resendius tamen in antiqu. Lusit. lib. 4. p. 210. mavult *Cetobriga*, quem et probat ad Antonin. c. l. Wesseling. Hodie remansit eius nomen *Cetobra* s. *Cetobala*, ita tamen ut in alteram sinus oram convenientibus piscatoribus urbs migraret. Vid. Resendius p. 198 sq. c. l. ubi plura. Aliis, ut Buschingio, usitatius *Setural*. Hoc tamen notare, quam recipere malui; quamvis, si quid mutandum sit, praetulerim *Catobriga*, cum etiam literae C et S passim commisceantur.

portus) Cibin. *portus et Hannibalis.* Tum libri *Hannibalis* et *Annibalis*, uti 2, 6, 5. ubi cf. notata.

Ebora) Rehdiger. *ebora;* in varr. edd. 27. et 29. *Ebura*, atque ita in ed. 13. Cf. supra ad §. 4. Nihil hic mutandum invitis libris, quaecunque in hoc situ urbs fuerit.

Sinus intersunt) Scribo: *Sinus intersunt. Vrbes, in proximo Salacia*, ut in Gallia exteriore: [3, 2, 4.] *Belgarum Treveri. Vrbes opulentissimae. In Treveris Augusta.* Frequens est in hoc ordine Mela. PINTIANVS. Neque tamen illi ita adstrictus, ut solvere se nequeat, immo in eodem loco *que* adpenditur, tum a populis ad urbes ibi progreditur. TZSCHVCKE. Alii [qui?] *sinus intersunt duo, in proximo Salactia.* Et sic paulo ante:

bis in ſemet recepto mari, in tria promontoria diſpergitur. Et lib. 1. c. 7. *deinde tria promontoria vaſte proiecta in altum, duos grandes ſinus efficiunt.* CIACCONIVS. Nulla mutandi ſubeſt cauſa.

in proximo) Vatic. Rehdiger. Prag. Lipſ. Gud. et edd. 11. 13. *in proximum.* Ita quidem *in* paſſim cum accuſativo, de quo ad 2, 2, 6. et alibi. At obſtant etiam ſequentia. Pro *Salacia,* Gr. Σαλακία, Vindob. edd. 1. 2. 9. 11. 13. *Salatia;* Prag. *Salantia;* Vatic. 3. *Salaucia.*

Ulyſſippo) Lipſ. Vindob. *ulixipo;* Gud. *Uliſipo;* Pariſ. 2. Havn. *ulixipona;* Prag. *uliſpona;* Vatic. 3. *ulyspona;* Cibin. *Uliſippo;* Rehdiger. *Ulyſippo;* Pariſ. 1. 3. videntur habuiſſe *Ulyſſippo,* et Vatic. 1. *Ulyſſipo.* Edd. 1. 2. 9. 11. *Ulyſipo;* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 22. Vadianae *Ulyſſipo;* 13. 21. 24. 25. Olivarianae, 28. Voſſius, Gronovii, Kappius *Ulyſſippo;* Vinetus *Uliſipo;* Schottus *Olyſſippo;* Reinoldius *Ulyſſipo.* TZSCHVCKE. Aliis *Olyſſippo* ſcribitur. Ptolemaeo [2, 5. in.] Ὄλιος Ἱππῶν. Straboni [lib. 3. p. 103. ſ. 149.] Ὀδύσσεια. Ὀδυσσεῖς Stephano de Vrbibus. Strabonis locum lib. 3. Geogr. Laurent. Valla alibi eſt cavillatus. Andr. Reſendius cum Olyſſippone Conimbricam Academiam migraret, quam Ioannes III. Luſitaniae rex, a Dionyſio inſtitutam, liberaliter inſtaurabat, in Oratione, quam pro Roſtris habuit, *Oliſipo,* ſeptem non amplius litteris ſcrib. ſimplici *p* et ſine *y* Graeco, ex eiusdem urbis litteratis marmoribus plurimis, docuit et ſingulari libro Damianus a Goes. SCHOTTVS. Si auctorum libros inſpicias, varia et inconſtans reperitur ſcriptura, etſi ab initio *O* praeferre ſolent. Praeter ea, quae iam notavit Schottus, in Ptolemaeo Cod. Palat. et teſte Weſſeling. ad Antonin. p. 416. Coislin. habet Ὀλιοσσίπων; Marcianus Heracl. p. 42. Hudſ. Ὀλισίπων; Plinius 4, 35. ſ. 22. 8, 67. ſ. 42. *Oliſipo,* etſi alii ante Harduinum *Olyſippo;*

Antonin. in itiner. p. m. 416. *Olisippo;* Geogr. Ravenn. 3, 43. *Olysipo;* Solin. c. 26. s. 23. *Ulyssippo,* ubi tamen Salmasius dedit *Olisipo,* quia sic omnes libros habere adfirmat in exercitt. Plin. p. m. 196. in quo de suo vetere codice adsentitur Resendius in antiqu. Lusit. lib. 1. p. 8. Idem de pluribus testatur in Martiano Capella lib. 6. p. 202. Wesseling. c. l. ubi etiam vulgo *Ulissipo,* Varro de R. R. 2, 1, 19. *Olysippo,* etsi in eo et aliis libri cum scripti tum editi variant, quidam etiam *U* praefigunt, de quibus consulendi illorum locorum interpretes. Si inscriptiones monumentorum priscorum adeas, *Olisipo* illae sua auctoritate confirmant. Vid. Gruter. p. 252, 7. p. 273, 2. Cf. p. 901, 17. et quae a Schotto producti Resendius et Goesius (vid. in Schotti Hispania illustr. T. 2. p. 881.) de scriptura nominis et priscis etiam monumentis adtulerunt. Rectius igitur tot tantisque testibus adfirmantibus videtur in initio ponendum *O,* praeferremque hic, nisi codices pertinaciter reluctarentur. Possit tamen et *U* vindicari, si tenueris, eius urbis originem ab Ulysse repeti, quod faciunt certe Solinus, Capella cc. ll. ut sic forma Latinis recepta stare possit. An Strabonis Ὀδύσσεια huc revocari possit, recte dubitatur, etsi et idem conditorem facit Ulyssem, cum lib. 3. p. m. 108. s. 157. procul hinc in locis montanis supra Abdera et Malacam ponat.

et Tagi) Lego *ad Tagi ostium;* urbes enim testatus est se relaturum, non fluvios, sed in transitu dixit *ad Tagi ostium sitam.* PINTIANVS. Sed ubi diserte id professus est, et an *portus Hannibalis* urbibus adscribatur? Solet talia ad viam decerpere. Pro *Tagi* Rehdig. *thagi.*

gemmas aurumque) Ita 6 MSS. A. Gronovii, et ex meis Lips. Gud. Vatic. Cibin. Rehdiger. Prag. (in quo abest *que*) verba haec struunt; Vindobon. et conlati cum edd. alii, uti edd. omnes cum Reinoldianis, inverso

ordine *aurum gemmasque,* dum priorem invexit A. Gronovius inde ab ed. 44. quod excepi.

§. 7. *Ab his)* Hinc cap. 5. in Vineti editione principium. Pro eo edd. ad 42. dant *Ab iis,* reliquae duce Reinoldio cum MSS. *Ab his.* Commutatio levis et crebra. Vid. ad 2, 6, 7.

in illam) Sic cum plerisque MSS. editiones recentiores inde ab 41. exceptis Reinoldianis, quae cum ſuperioribus ſcribunt *ad illam,* ut et eſt in Cod. Vindob. et forte quibusdam aliis. TZSCHVCKE. MSS. tres *in illam p.* quod nunc reſtitui. Mox *paululum eminet,* non *paulum.* I. GRONOVIVS. Sic Ciacconius etiam notaverat; ſed et idem de ſequ. *quod receſſit.*

Turduli) Vatic. 1. Lipſ. Gud. Cibin. Rehdiger. Pariſ. 3. Vindob. Havn. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Turauli;* Prag. *tumuli;* Pariſ. 2. *tureraurī;* Vatic. 3. *turanauli;* Pariſ. 1. Venet. *Turduli,* uti mox omnes, et hic edd. 6. 7. 8. 10. 12. 13. reliquae, monente olim Hermolao Barbaro.

amnes) Venet. Ciaccon. *amnis.* Pro *Monda,* Ven. Gud. Rehdiger. *in unda;* Vatic. 3. Pariſ. 2. Prag. Havn. *in nuda;* Vindob. *mondi;* Vatic. 1. Cibin. Lipſ. Ciaccon. varr. in edd. 27. 29. uti edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *Munda.* Iidem libri mutato ordine verba *in medium fere* ſtatim poſt *autem* ponunt; tantum Vind. *annes* (ſic, ut ſaepe) *autem fere in medium mondi ultimi.* Quo nunc leguntur ordine, debetur ille Vadiano, qui et *Monda* dedit, eumque ſecuti ſunt reliqui. Vtrumque ſic exhibuiſſe videntur Pariſ. 1. et 3. In ſcriptura *Monda* Vadianus reddere voluiſſe videtur Ptolem. 2, 5. et Marcianum p. 43. Hudſ. At codices mei quidem per *u* ſcribi volunt,

ut et editur in Plinio 4, 35. f. 22. Et fic habet Boccatius f. v. Hifp. mare, qui Melam referre folet. Sic et Graecis Δόριος eft, qui Latinis *Durius*. Corruptionis exempla fimilia in Munda urbe dabit Dukerus ad Flor. 4, 2, 85. Ceterum ordo Vadiani magis adridet.

in medium —) Emendatius, ni fallor, fcribetur: *e medio fere ultimi promontorii latere fluens.* PINTIANVS. Hoc eft argutias captare vel mufcas agitare. Pro *latus* Havn. Prag. *lacus*. Tum Schottus *radicem*.

alluens) Sic inde a Voffio editiones, uti etiam in ed. 23. ex Vatic. notatum erat, et ex Voff. 1. 2. ab Oudendorpio ad 1, 4, 4. Antea cum plerisque MSS. *abluens*, uti folet. Dedi *adluens* cum Cibin. unde commiftio facilius intelligitur. Cf. ad 1, 4, 4.

Durius) Ciaccon. *aduria;* Vatic. 3. Prag. Havn. *Durus;* Lipf. *clinius*, uti poft, nefcio unde.

Frons) Cibin. ed. 30. *fons;* Vindob. *frons ille;* pofterior vox illa abeft in edd. 6. 7. 8. 10. et *Fons illa* prave fcriptum in edd. 32. 37. de qua commutatione in MSStis etiam dictum eft ad 1, 8, 1. et 13, 3.

habet) Lego: *rectam ripam agit*, ut de Gadibus [3, 6, 1.] *qua terris propior eft, bene rectam ripam agit.* PINTIANVS. Omnino quidem bene, fed non ideo hic recte.

dein) Cibin. Rehdiger. Lipf. alii cum edd. omnibus ad Gronov. 44. *deinde;* in ea et ceteris *dein*, uti tefte A. Gronovio, Voff. 1. Mediolan. quibus addere poterat Gud. Profert etiam Ciaccon. ni fallor ex fuo, dum fcribit ex more folito, alias, *dein*. Reinoldianae maluerunt *deinde*.

paululum) Parifienfes et Havn. ex filentio conlatorum cum edd. ni fallor, omnibus *paulum*, quod I. Gronovius in ed. 41. mutavit in *paullulum*, de quo ille fupra monuit. Ita certe Vatic. Lipf. Rehdiger. Gud. Prag. Cibin. Venet. Poft *iterum* omittit Vatic. 3. cum Prag. qui et pro *iterumque* dat *verumque*. I. Gronovius diftinctionem pofuit poft *iterum*. TZSCHVCKE. *Iterum, iterumque)* Hanc diftinctionem ex aliis editionibus retinuimus, a quibus temere abiit Voffiana alias peiores fequuta. I. GRONOVIVS. Perfuadet ipfa vis narrationis et fenfus. Monuerat iam de hoc I. Gronovius et expofuerat ad 1, 9, 2. Nempe antea plane aberat.

recta) Ita novem MSS. A. Gronovii, quibus fuffragantur ex meis Lipf. Rehdiger. Prag. Gud. forte etiam Havn. Venet. cum editionibus veteribus, et plerisque aliis; 13. Vinetus, Schottus, Voffius, 40. 41. 42. *recto*, uti Vatic. Cibin. forte etiam Parifienfes; inde 44. 45. reliquae *recta*. Reinoldianae fluctuantur; certe, quae repetita prodiit an. 1775. *recta*, cum aliae habeant *recto*. Neutri repugnare Latinitatis ufum conftat, etfi, quod mafculino genere adhibuit Lucanus 9, 497. notandum cenfuit Scholiaftes. Cf. Barthius adverf. 21, 1. Ciofanus ad Ovid. Metam. 1, 14. Mafculino quidem nofter utitur 1, 2, 2. 2, 4, 8. fine codicum disfenfu, et 3, 6, 4. tantum aliquae editiones disfentiunt; quare et hic praeferre, addicentibus optimis MSS. malui. Poft Lipf. *fed a climo*, ut fupra.

§. 8. *Grovii)* Cibin. Vatic. 1. Gud. Parif. 2. *Grovi*; Rehdig. Parif. 1. 3. *grovii*; Venet. Havn. Prag. *groni*; Lipf. Vatic. 3. *gorvi*; Vindob. *gioni*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 15. 17. 20. 23. *Groni*; 12. 14. 19. Vinetus *Gravii*; 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarr. Schottus *Grouii*; Voffius et reliqui *Grovii*. TZSCHVCKE. Plinius quoque [4, 34. f. 20.]

Groni ſive *Gronii*, ut diximus, itemque Silius [1, 235.] quibusdam exemplaribus; ſed frequentius tamen *Gravii*, a *Grais* dicti: *Quique ſuper Gravios lucentes voluit arenas Infernae populis referens oblivia Lethes.* Item: [3, 366.] *Et quos nunc Gravios violato nomine Graium Oeneae miſere domus Aetolaque Tyde.* Sed et Ptolemaeus [2, 6. m.] *Gruios* quaſi *Gravios* appellat. BARBARVS. Legendum *Grovii.* Ptolemaeo Γρουΐοι. Sic quoque habebat vetus lectio Plinii, quod perperam mutarunt. Remanet hoc nomen etiam hodie in inſula et promuntorio ad oſtium Ullae fluminis ſito; *Grove* enim vocatur. Confirmant hanc lectionem etiam meliores Silii codices, qui habent *Grovios*, non *Gravios*. *Quique ſuper Grovios* etc. Sed et alibi: *Et quos nunc Grovios violato* etc. Errant quoque, qui apud Martialem populi huius mentionem fieri putant lib. 4. epigr. 55. *Luci gloria temporum noſtrorum Qui Graium veterem Tagumque noſtrum Arpis cedere non ſinis diſertis.* Commentitia eſt haec lectio, cum libri manu exarati habeant: *Qui Caium veterem.* Caius mons eſt is, ex quo Durius profluit. Iulius Orator [p. 694. in ed. Gronov. Melae an. 1722.] *Fluvius Durius naſcitur in Carpetania exiens de monte Caio iuxta Pyrenaeum; currit per campos Spaniae illuſtrans Pyrenaeum. Deinde disrumpens loca montuoſa, dividens Galliciam a Luſitania, ducens aquas multas valde occidit in oceano occidentali. Currit millia* CCCCXCV. Male vero montem hunc iuxta Pyrenaeum collocat, a quo abeſt quam longiſſime. Apud Livium *mons Caunus* vocatur lib. 40, [50, 2.] cum *Caius* verum ſit nomen. Sed et altero loco apud Martialem monti huic nomen reddidimus lib. 1. epigr. 55. *Videbis altam, Liciane, Bilbilim equis et armis nobilem, ſterilemque calvum nivibus effractis ſacrum Vada Veronem montibus.* Notant viri docti ſe in ſcriptis codicibus reperiſſe: *Senemque Catum*, quod etiam nos in noſtris reperimus. Noli dubitare, quin ſic ſcripſerit Martialis: *Senemque Caium*

nivibus et fractis sacrum Vada Veronem montibus. VOSSIVS. Vossii lectionem adstruit praecipue Ptolemaeus, nec in prima aliam literam poni volunt codices. At quod de Silii codicibus suis memorat, se in nullo codice et editione, nec in eorum excerptis *Grovii* invenisse, adfirmat Drakenborchius et aliis codicibus Vossium usum esse arbitratur. At is mos est Vossii, talia ad suam rem iactare. Immo, qui variant, habent ibi potissimum *Gronii* vel *Gromi*. In altero Silii loco omnes in *Gravii* consentiunt, eamque scripturam ipsa vis orationis adiuvat. Nec aliter ibi legit Herm. Barbarus, uti eius superior nota docet. In Plinio olim legebatur etiam *Gronii*, ubi Harduinus notat, in MSS. Reg. et Colb. esse *Grovii*. Ipse dedit *Gravii*, quasi Graii, motus Silii auctoritate, qui Graecam iis tribuit originem cum Plinio ipso. Atque haec scriptura omnino potior videatur, quam et invenisse se in duobus vetustis Plinii MSS. adfirmat Resendius in antiqu. Lusit. lib. 1. p. 7. qui et sic reponi vult in nostro, et cum nostro in Ptolemaeo Nonius in Hisp. c. 41. Neque tamen τὸ *a* recipere ausus sum, cum alterum tueantur libri omnes cum Ptolemaeo, quod nec improbat Heinsius ad Sil. 3, 366. Videntur ipsi auctores in eo dissensisse. Ceterum quod ad Iulii Oratoris locum pertinet, si conferas a I. Gronovio p. 690. c. l. notata, videtur ille ex Vossii ingenio prosiluisse.

Avo, Celadus) Coniuncte haec duo nomina proferunt libri plerique. Vatic. *avoceldus*; Vindob. *avocelardus*; Rehdiger. *avocelandus*; Paris. 3. *avocelandus*; Prag. *a voce ladus*; Havn. *avocae ladus*; Lips. Gud. Venet. aliique etiam meliores Vossiani *avoceladus*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *avocelandus*; tum divise *Avo Celandus* 6. 7. 8. 10. 12. 13. ceterae cum Vineto, Schotto, tantum 20. *Gelandus*; Vossius cum reliquis *Avo Celadus*. TZSCHVCKE. *Avocelandus)* Ptolemaeo [2, 6.] amnes iis locis sunt *Avus* et *Nibis*, sive ut Strabo [lib. 3. p. m.

105. f. 153.] *Naebis*, etsi est inversa dictio apud eum *Baenis* pro *Naebis*. Nihil vero mirum sit *Avonem* Pomponio vocari, quem Ptolemaeus *Avum* nominat; nam et *Naelonem* Plinius [4, 34. f. 20. *Nelo* ibi hodie editur] appellat in Artabris fluentem, a quo *Noela* civitas, alia quam *Noega* inter Astures, ut dicemus. Ptolemaeus non *Naelonem*, sed *Noelum* in Cantabris tamen et Asturia, non Artabris, a quo *Noelae* populi dicuntur Plinio; *Lacienses*, inquit, [3, 4. f. 3. h. *Lancienses*] *et Pesici et Noelae*, quanquam scriptum est *Zoelae* tertio volumine. Ab fluvio *Avone Avarum* gens. De Celando nihil comperi. BARBARVS. De *Celando* alii non adeo meminere, et suspicio est, corruptam esse lectionem *Avo, Celandus* pro eo, quod est, *Avo Celerinorum*. Sunt autem Celerini supra Braccaras et Gronios in citeriori Hispania Plinio, [4, 34. f. 20.] quorum agrum is amnis abluit, ut indicat Ptolemaeus. VADIANVS. Voluit igitur dare, uti legitur in Plinio, *Avo Cilenorum*; Κιλινοὶ Ptolemaeo 2, 6. At cum haec vox longius relinquat codices, tum nexus minime patitur, populum hic inferciri eumque a Groviis diversum, etsi alias obscurum est hoc nomen.

Naebis) Plerique codices *Nebis*, uti editiones veteres cum Vadianis, Olivarianis, Vineto, Schotto, Vossio, Gronovianis ad 44. Reinoldianis; Cibin. *velis*; Vatic. Mediolan. et edd. 6. 7. 8. 10. 15. 17. 20. *Naelis*, quod recepit A. Gronovius in ed. 44. et sic 45. cum Kappio. TZSCHVCKE. Strabo [lib. 3. p. m. 105. f. 153] cum *ae* diphthongo in prima *Naebis*; sine diphthongo Ptolemaeus. [2, 6.] Vtitur autem iure suo Mela hic etiam loco inculcatis duobus nominibus eiusdem fluvii. Nam *Naebis* et *Minius* idem est auctore Strabone; repugnat tamen Ptolemaeus. PINTIANVS. In Strabonis libris fertur Βαῖνις, uti iam supra dictum, in quo Ναῖβις agnovit etiam Casaubonus adprobante Schweighaeusero ad Appian. Vol. 3. p. 297.

Minius) Cibin. *munus et ovi*; Vindob. *Menius*, uti Stroz. A. in Strabone c. l. Tum Vindob. *oblivioni*, non omnino male.

Limia) Vaticani praeter 3. Cibin. Rehdiger. Lipſ. *millia*; Vindobon. *milia*; Pariſ. 3. *in millia*; Gud. cum edd. 1. 2. 9. *in milia;* Venet. Vatic. 3. Pariſ. 2. Havn. *In minia*; Prag. *In munia*; codex Stephani (v. praefat.) *Limia*; Pariſ. 1. omiſit plane. Edd. 3. 4. 5. 6. 7. reliquae *Limia.* Pro *Limia* in varr. edd. 27. 29. adſcriptum λήθη, uti ſupra vocem *cognomen* eadem manu in Lipſ. *lethe.* TZSCHVCKE. Variant codices in nomine huius fluvii. Strabonis exemplaria [c. l.] modo *Limaeam* habent cum *ae* diphthongo in media, modo *Limiam*, primo utrumque ordine Graecorum. Variat item Plinii vetus codex. [4, 34. ſ. 20. et 35. ſ. 22.] PINTIANVS. Plinio *Limaea* lib. 3. c. 22. [4, 35. ſ. 22.] Ptolemaeo [2, 6.] Λίμιος. Limia hodieque nomen retinens flumen et oppidum *Ponte di Lima.* H. Stephanus [in praefatione] *Lethia* legi vult, quod in *Limia* nulla oblivionis ſignificatio deliteſcat. Non aſſentior: Melam enim ſic explico, ut cognomen ſit rara notione, quaſi ſimul eiusdem rei nomen. Plinius apertius Melae ſenſum reddidit, olim etiam *Oblivionis* flumen dictum, ut ſunt plura ſaepe eiusdem rei nomina, quae Gramm. Graeci Συνώνυμα paulo aliter atque Dialectici appellant. Horum in Geographia copioſam ſilvam edidit Abr. Ortelius, civis meus, cuius induſtria illuſtrata Geographia omnesque ſtudioſi plurimum debent. Huius et Livii epitoma *fl. Oblivionis* meminit lib. 55. et forte Salluſtius fragm. hiſtoriar. [apud Servium ad Virgil. Aen. 1, 267.] *cui nomen Oblivionis condiderunt.* SCHOTTVS. In Ptolemaeo Λιμίου, quod adhibito Plinio a Λιμίας duxerim potius, quam a Λίμιος cum Schotto. In Strabone variatur, et plerique, non omnes, libri Λιμαίου adferunt. Hunc autem transpoſitis literis indicaſſe codices noſtros, qui iuxta Minii amnis

oſtia memorat. Alia, quae hic in disceptationem verti poſſunt, dabo volumine altero.

Lambriacam) Voſſ. 1. Cibin. Lipſ. Ciaccon. varr. in edd. 27. et 29. *lambricam*; A. Gronov. *Labriacam*; Vatic. 3. Prag. *Labricam*; ceteri A. Gronovii et mei *Lambriacam*, uti editiones omnes, tantum 30. 32. et Vinetus *Lambricam*; Suritae codex (vid. ad Antonin. itiner. p. m. 421.) *Libriacam*. TZSCHVCKE. Legendum exiſtimo non *Lambriacam*, ſed *Abobricam*, quam in hoc tractu, ut inſignem urbem famigerat Plinius. [4, 34. ſ. 20.] PINTIANVS. *Lambriaca* vel *Labriaca*, uti habent veteres membranae, quale ſit oppidum, neſcio. Videtur tamen ita dictum a monte *Lauro*, qui a dextra imminet oſtio Tamarae fluminis. *Abobricam* Pintiani locum hic non habere, infra oſtendemus. VOSSIVS. Surita c. l. *Laugobrigam* malit ſubſtituere, quod recte fieri ideo negat Weſſelingius, quod *Lambriaca* ſit cum fluvio eam amplectente ultra Durium, cis quod flumen *Laugobriga* iaceat. Cum rectam ripam ad Minium usque perducat Mela, et hinc flexum incipiat, adparet ultra Minium quaerendam et ponendam eam urbem eſſe, qualicunque nomine fuerit praedita. Obſcura eſt plane *Lambriaca*; *Abobricam* Pintiani ad Minium ponit Plinius 4, 34. ſ. 20. At repugnant codices, et infra a Noſtro Adobrica commemoratur, etſi ſitu aliquantum diverſo, ſi Plinium ſequaris, qui tamen hic mire turbat et miſcet. Proxime ad libros accelſerit *Talabrica*, pro quo *Labrica*, ut hic, libri quidam adferunt in Appiano de reb. Hiſpan. c. 73. in. qui ſeditioſam eam urbem et ſaepe rebellem a Bruto domitam fuiſſe narrat. At cum ex progreſſionis ſerie et narrationis nexu adpareat, in Bracaris quaerendam eſſe, tum etiam reluctantur Ptolemaeus 2, 5. et in primis Antoninus in itiner. p. m. 421. qui a Bracara Auguſta illam removet 66. M. P. i. e. 17 fere miliaribus Germanicis, quam diſtantiam augent adeo numeri in Ptolemaeo adpoſiti.

A Langobrica cis Durium procul hinc verſus Bracaram aberat 18. M. P. Ex Plinio, qui eandem habet 4, 35. ſ. 21. in. nihil certi elici poteſt, quippe cuius turbatum ordinem illa ipſa narratio ſatis oſtendit. Antoninum probat Geogr. Ravenn. 4, 43. Reſideat igitur ignotum aliis oppidi huius nomen, quod tantum levi facta immutatione optimis MSS. adiutus ad Hiſpanicam formam, Lambricam, redegi. Boccatius de fluminibus ſ. v. Laeros vocat *Lambracam*. Antea pro *flexus ipſe* Rehdiger. *flexus ille ipſe*; poſt pro *amplexus* Lipſ. *complexus*. Ceterum a verbis: *Flexus ipſe* cap. 6. incipit Vinetus.

Laeron et Ullam) In utroque nomine magna librorum inconſtantia reperitur. Ciaccon. *Lanos* vel *Lareos*; Pariſ. 1. 2. Vatic. 3. Lipſ. Gud. Prag. Rehdig. *lacros*; Venet. *laceros*; Havn. *laeros*; Vindob. *leros*; Cibin. *laeſos*. Edd. 1. 2. *heros*; 9. 11. 13. *hieros*; 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. 15. 17. 20. 23. *Laeros*; 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus *Iernam*; Voſſius cum ceteris *Laeron*. De poſteriori nomine haec ex libris notavi: Vatic. 3. Pariſ. 2. *et in illam*; Ciaccon. Cibin. Venet. Havn. Vindob. Rehdiger. Prag. Lipſ. *et illam*; Vatic. 1. Pariſ. 1. (omiſſo tantum *et*) Gud. *et ullam*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *et illam partem*; (quam poſtremam vocem, tamquam coniunctam, adnectunt etiam codices;) 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus *et Viam*; Voſſius et deinceps alii *et Ullam*. TZSCHUCKE. Strabo [cf. lib. 3. haud procul ab initio, in Guarini tamen verſione, pro quo h. *Nerium*] his locis *Iernam* nominat montem, qui alias *Artabra* dicitur, a quo redditum amnem *Iernam* vocari potuiſſe, vero admodum ſimile eſt. De *Via* ipſe quoque Ptolemaeus [2, 6.] et Strabo lib. 3. [p. 105. ſ. 153.] *Alia*, inquit, *plura flumina ulterius ſunt praedictis aequali diſtantia contigua*; eorum tamen nomina

non reddit. Pleraque exemplaria [vid. ſupra] ſic habent: *Iernam et illam partem, quae prominet* etc. ut ſupra dictos fluvios flexum ipſum recipere intelligamus; Iernam autem montem et reliqua, quae in Celticum prominent, Praeſamarcos tenere. Nihil ſtatuo; cenſendi ius aliis eſto. VADIANVS. Aldus *Laeron* [immo *Laeros*] non *Iernam* legit. *Hierna* porro cum adſpiratione in prima promontorium eſt, non fluvius, Straboni in tertio. [p. 94. ſ. 137.] Sed ſciendum, eam dictionem, ut pleraque alia in Strabone, depravatam eſſe, legendumque in eo non *Hierna*, ſed *Nerium*, quamvis Hermolaus diverſae ſit opinionis. Patet id ex alio loco eiusdem Auctoris in eodem ipſo libro: [p. 105. ſ. 155.] *Extremi*, inquit, *Artabri incolunt circa Nerium promontorium, quod occidentalis et ſeptentrionalis eſt lateris.* Neque id promontorium dictum eſt alio nomine *Artabra*, ut Strabonis vitioſa tralatio perſuaſit credulis Lectoribus, [in iis Vadiano] ſed Artabrorum populorum promontorium eſt *Nerium*. Denique de *Hierna* promontorio aut fluvio nusquam mentio; Nerium promontorium omnes fere celebrant, Strabo, [c. l.] Ptolemaeus, [2, 6.] Plinius, [4, 34. ſ. 20. et ſeqq.] Pomponius. Sed Strabo et Ptolemaeus *Nerium* nominant; Plinius et Pomponius *Celticum*. Cauſa diverſitatis in nomine eſt, Celticos populos extremum illum angulum habitantes dictos eſſe cognomine *Nerias*, auctore Plinio. [4, 34. ſ. 20.] Quod ſi divinandum eſt, fluvium eſſe in illo tractu, monti cognominem, *Orbium* libentius ſcripſerim ex Ptolemaeo. [ſ. 2, 6. ubi Ὄργια tamen vel Ὀρκία.] PINTIANVS. Promontorium, quod eſt commune utriusque lateris Hiſpaniae, occidentalis et ſeptentrionalis, dixi appellari a Strabone et Ptolemaeo *Nerium*, a Plinio et Pomponio *Celticum*, nec, ut ſentiunt aliqui, a Strabone dici *Artabram*. Poſtea animadverti, tradi a Plinio 4, 21. [ſ. 35.] a quibusdam appellari id promontorium *Artabrum*. Sed loco ita depravato atque alieno, ut promontorium id ſtatuatur

longe ab eo ſitu, in quo eſt, quod mihi cauſa halucinandi fuit. IDEM. *Latros et illam partem* legit Aldus [at vid. ſupra] et antiquus codex. Alii *Lareos et illam* vel *Lareos et Ullam* ex lectione veterum codicum. CIACCONIVS. Et haec quoque corruperunt priores Interpretes, cum vera ſit lectio *Laeron et Ullam*. *Laeros* flumen etiamnum nomen ſervat; *Leriz* enim vocatur. Meminit quoque huius Geographus anonymus Ravennas. [*Clerum* forte 4, 45. intellexit.] Sed et alterum flumen nomen ſuum etiamnum tenet, et *Ulla* vocatur, cum cognomine oppido et agro adſito, qui *Ullous* ab amne appellatur. Ptolemaeo [2, 6.] eſt Οὐΐα pro Οὐλία. VOSSIVS. Vtrumque nomen, etſi obſcurum, praeſtat cum codicibus retinere, quibus ſuffragatur hodierna adpellatio. *Ierna* enim nimis recedit a libris, et commentitium eſt. Addi poteſt Boccatius de fluminibus, ubi ita: *Laeros eſt Hiſpaniae fluvius Lambracae civitati propinquus*. *Ullam* facilius etiam transiit in *illam*, quia ad *partem* retulerunt. Male tamen et alieno loco Cellarius in Geogr. ant. 2, 1, 40. *Ullam* ex Noſtro commemorat, et ſcribarum vitium ſubeſſe putat. Nempe ibi agitur de *Ulia* prope Cordubam, uti docent Antonini itiner. p. m. 412. aliique a Surita ad eum producti. Tum vero Οὐΐα Ptolemaei, quae eſt *Ulla* Melae, graviorem corruptionem ſubiit. Denique hoc addo, Pariſienſem 3. videri cum ed. Voſſ. conſenſiſſe.

quae prominet) Prag. *qua prominet*; in Pariſ. 1. poſterior vox abeſt.

Praeſamarchi) A. Gronovius ex ſuis MSS. adfert *Preſamathi*, *Preſamaechi*, et ex tribus *Praeſamarchi*. Ex meis Lipſ. *praſambarchi*; Rehdiger. *preſambarchy*; Vindobon. *preſamarici*; Pariſ. 2. 3. puto, *Praeſamarci*; Cibin. *preſamarchi*; Vaticani, Prag. Gud. alii, ut edd. veteres *Praeſamarchi*; 13. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, 40.

41. 42. *Praesamarci*; Reinoldianae, 44. 45. ceterae *Praesamarchi*. In Plinio 4, 34. f. 20. *Praesamarci* vocantur. Vtra fcriptura verior fit, dubium faciunt libri. Equidem acceptam reliqui, etfi alteri momentum adferat Plinius.

Tamaris) Vatic. 3. *Temeris*; Prag. *Temerris*; Vindob. *temaris*; Lipf. Ciaccon. *Tameris*; Gud. *tam ceris*; Venet. *Tamerris*; Rehdig. *thamaris*; reliqui cum edd. *Tamaris*, quam fcripturam tuetur Ptolemaei 2, 6. Ταμάρα, et Plinii 4, 34. f. 20. *Tamarici*, uti nofter paullo poft. Sed et *Tamaris* conftantiori confenfu proxime dant libri, tantum Venet. *Tameris*; Rehdiger. *thamaris*; Prag. *Thamerus fiuus Ebóra.* Pro *Sars* Rehdig. hic et poftea *Sarx*; Vindob. *Sarsfabes*; Rehdiger. *longe ora decurrunt.* Verba *et Sars* — *Tamaris* abfunt in Parif. 1.

Ebora) Ita omnes MSS. et veteres editiones; tantum Parif. 1. *Ebra.* Praeeunte Vadiano 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus *Arotebrarum*; Schottus, Voffius inftaurarunt iterum *Ebora.* TZSCHVCKE. Strabo non *Arotebras* appellat, fed inverfis litteris *Arotrebas*. Cui lectioni favet non Plinii modo [4, 35. f. 22.] vetus codex, fed ipfa etiam Plinii fententia: *Et ibi*, inquit, *gentem Artabrum, quae nunquam fuit manifefto errore. Arotrebas enim, quod ante Celticum diximus promontorium, hoc in loco pofuere litteris permutatis.* Quibus Plinii verbis non puto refutari opinionem Melae, etfi paulo poft *Artabros* ponat. Nam, qui a Plinio refelluntur, ex *Arotrebis Artabros* fecerunt mutatis litteris, ut ex Plinii verbis liquet. At Mela utrosque refert et *Arotrebas* et *Artabros*. PINTIANVS. Legendum *Arotrebatum portum.* CIACCONIVS. *Ebora* prius fcriptum fuit, pro quo interpretes alterum iftud fuppofuerunt. Sed fane Artabrorum portus vel Arotrebarum eft feptentrionalior,

cum ſit in extimo promuntorii angulo. Retinuimus itaque *Eboram*, quae, ſi bene calculum ponimus, eſt illa, quae *Mores* vulgo vocatur. Portum illum admittit dextra ripa *Tamarae* fluminis, commodum valde et notiſſimum nautis. Abeſt a monte Lauro, cuius modo mentionem fecimus, paucis tantum millibus. VOSSIVS. Recte; etſi non neceſſe erat, argumentis refutare hoc Vadiani commentum, quod unde duxerit, ne verbo quidem indicat. Quod enim *Arotrebarum portum* Strabonis auctoritate lib. 3. p. 106. ſ. 154. inluſtrat, tantum abeſt, ut probet, ut hic Arotrebas ſua aetate dictos eſſe Artabros narret; et ſic ad eorum recenſum Mela rectius reieciſſet, quam hic alieno ſitu notaſſet. Pro *portum* Pariſ. 1. 3. Prag. et edd. veteres 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 17. 19. 20. *pontum*, uti pro *Anguſti* Rehdiger. (ut infra) Vindobon. (hic etiam antea *at iuxta*) *anguſti*, de qua commutatione vid. ad 1, 15, 3.

Tamarici Neriique) Varie haec nomina depravant libri, prioris inſuper poſtrema ſyllaba reciſa et poſteriori adpenſa. Cibin. Vatic. Vindobon. Lipſ. Gud. Pariſ. 1. 3. *tamari*; Rehdiger. *thamari*; Venet. Havn. *tameri*; Pariſ. 2. *Tamerri;* Prag. *thamerci*. Edd. 1. 2. 9. 13. *Tamari*, reliquae *Tamarici*. Tum Vatic. Venet. Havn. Vindobon. Gud. Prag. Pariſ. 1. 2. 3. *Cinerique*; Vatic. 5. Lipſ. *cinarique*; Cibin. *cynere*; Rehdiger. *thynerique*. Edd. 1. 2. 9. *cinerique*; 13. *Tamari Celerini qui*; 15. 17. 20. 23. *Heriique*; reliquae *Tamarici Neriique*. TZSCHVCKE. Scribendum videtur *Neriae* non *Nerii*, ex Plinii [4, 34. ſ. 20.] ſcripta et Romana lectione. PINTIANVS. *Nerii* tamen volunt libri. Vtrumque populum coniungit Plinius. Poſt Vindob. *enim hactenus*.

§. 9. *Deinde)* Ciacconius adſcripſerat *dein*, quod inveni etiam in Gud. et vir doctus in Vindob. nota commutatione. Tum Prag. *ad ſeptentrionem*, de quo

ad 2, 3, 10. Tum ed. 11. *adeo Celtico*; Rehdig. praepoſita diſtinctione maxima *A Celtico.* Vid. deinceps Ciacconius.

Perpetua) Vadianus invitis libris *Hinc perpetua,* quem cum ipſius familia reddiderunt 21. 28. Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius et in ed. 40. I. Gronovius, qui tamen poſt migrare iuſſit. TZSCHVCKE. Forte *a Celtico promontorio ad Scythicum usque perpetua eius ora, u. u. m. r. ac parva promontoria ſunt, ad Cantabros bene recta eſt.* Nam Aldus et antiqui codices *hinc* non habent, et Auctor duos ſinus, quos poſtea *magnos* vocat, cum hoc comparat. Itaque perpetua ora et non interrupta videtur, ut Europae ad mare mediterraneum. CIACCONIVS. Pomponii haec verba ſuadente ratione, iubentibus vero manu exaratis libris, ita reſtituimus: *Perpetua eius ora* etc. non vero, ut vulgo, *Hinc perpetua eius ora.* Non enim a Scythico promuntorio, ſed a Celtico dicit incipere iſtam litorum ſeptentrionem verſus in rectum extenſionem. VOSSIVS. Vocem primam nos quoque in nullo ex tribus ſcriptis exſtare novimus, ut recte Voſſius eam delendam iudicet, et ſicut debuit, nunc delevi. I. GRONOVIVS.

Scythicum) In hac voce omnes libri conſentiunt, nec ſollicitavit, niſi Cluverius in Germ. ant. 1, 2. p. 17. qui reponi mavult ex Ptolemaeo 2, 6. *Trileucum,* quod certis argumentis ſe olim edocturum eſſe promittit, neque tamen morte interceptus praeſtitit. Sed bene locus habet, dummodo *Terra* non ad Hiſpaniam redigas, ſed de tota Europa verſus Scythiam et Scythicum promontorium explices, unde in Eoum mare curſus iterum inflectitur, uti adparet ex lib. 3. c. 7. conf. Plin. 6, 20. ſ. 17. Plura

Artabri) Rehdiger. *arthabri,* ut antea *canthabros*; Vatic. 3. Pariſ. 2. *Arabri*; Prag. *primi Arabri.* A verbis *In ea* cap. 7. exorditur Vinetus.

etiamnum) Vaticani, Cibin. Rehdiger. Prag. Lipſ. Gud. Pariſ. 2. 3. Venet. Havn. *et Ianaſum*; Pariſ. 1. Vindobon. *ſunt Ianaſum*; Boccatius ſ. v. Iſpanum mare *Ianaſos*; Ciaccon. unus *et nunc*, alter *etiam nunc*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus *et Ianaſum*; 15. 17. 20. 23. *et Lanaſum*; Schottus *etiamnunc*; Voſſius, reliqui *etiamnum*. TZSCHVCKE. *Etiam num Celticae gentis)* Nam paulo ante dixerat Celticos populos longe tenere oram Hiſpaniae, quae occidentem ſpectat usque ad Celticum promontorium, communem angulum utrinsque orae occidentalis et ſeptemtrionalis. Nunc autem referens populos, ſeptemtrionalem oram incolentes, ait primos in ea eſſe Artabros populos, nec pertinere ad ſequentes gentes Aſtures Cantabrosve, ſed eſſe adhuc Celticae gentis antedictae. PINTIANVS. Lege *et nunc Celticae gentis*, ut eſt in V. C. vel lege *etiam nunc Celticae gentis*; atque ita habet vetus meus codex. CIACCONIVS. Bene hunc locum ſic reſtituit Pintianus, cuius coniecturam confirmant vere libri veteres. Prius legebatur, *et Ianaſum Celticae gentis*, et Ianaſum interpretantur [Vadianus, Olivarius] *Compoſtellam*. Sed nullius hic oppidi nomen latere poteſt. Certum denique eſt, Compoſtellam eſſe *Iriam Flaviam*. — VOSSIVS. Optime Ciacconii codices rem conficiunt, et inveterato vitio medentur, unde Boccatius adeo de maribus ſ. v. Iſpanum commentus eſt *Ianaſos*, populum. Plura de hac nominum adpellativorum converſione dicta ad 2, 7, 10. Mox Ciaccon. ut ſupra *dein*; Gud. Pariſ. 3. Vindob. Prag. edd. 1. 2. 9. *aſtires*; Vatic. Venet. Rehdiger. *aſtyres*, quae quidem ſcriptura non plane eſt reiicienda. Non enim ſolum in Graecis, velnti Strabonis per ου et υ exprimitur, ſed et y in Latinis reperitur, maxime in inſcriptionibus. Ita *Aſtyria* ſub Claudio apud Donium p. 174, 54. Gruter. p. 463, 4. et *Aſtyrius* pro *Aſturius* multos velle, docet Oudendorp. ad Lucan. 4, 298. prout

derivant vel ab Aſtura fluvio, uti Iſidor. orig. 9, 2. (ubi ſic leg. pro *Iſiura*) vel ab Aſtyre Memnonis auriga, de quo Sil. Ital. 3, 334. Ita vero etiam variatur infra.

In Artabris) Vatic. Lipſ. Cibin. *Artabres;* Rehdiger. *arthabres*; Venet. *altabres*; Havn. Vindob. *artabros*; Prag. *Maltabres.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 23. 28. *In Artabros*; 16. 21. 22. Vadianae, Olivarianae, ceterae *In Artabris.* TZSCHVCKE. Forte *In Artabro ſinus*, ut ſupra *in Brutio*, nempe agro. CIACCONIVS.

admiſſum) Vatic. 3. Pariſ. 2. Prag. *At inmiſſum*; Venet. *At immiſium*; Gud. *an miſſum*; Havn. Pariſ. 1. 5. et alii Gronoviani *admixtum*; ſed Leid. Voſſ. 1. 3. Perizon. Mediolan. Ciaccon. Cibin. Vatic. 1. Lipſ. varr. in edd. 27. 29. *admiſſum.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Voſſius, 40. 41. 42. *admixtum*; 15. 17. 20. 23. *admiſium*; Vinetus, Schottus, Sanctius, Reinoldianae, 44. 45. reliquae *admiſſum.* TZSCHVCKE. Legendum *admiſſum mare.* PINTIANVS. Alias *admiſſum*, ut de Ambracio ſinu 2, 4. *Facit ſinus, qui anguſtis faucibus, et quae minus mille paſſibus pateant, grande pelagus admittit;* et cap. 5. *ceterum mare, quod inter utraque admittit, tenuibus* etc. et lib. 1. c. 5. de Arabia, *portum admittit Azotum.* CIACCONIVS. *Admixtum* nugatoribus placuit edere, in quibus emicat Voſſius, quum priores editiones habuerint *admiſium*, ut eſt in Iuntina. Sed MS. Mediolanenſis exhibet plane *admiſſum*; ego vidi in altero [Gud.] *ammiſſum.* Immo *admiſſum* edidit iam Andr. Schottus et ſimiliter Franc. Sanctius, cuius editione in conferendo libro Chiſiano uſus fuerat Rulaeus, ut hinc pateat, in eo MS. etiam ita fuiſſe. Nec poteſt aliter eſſe, quin idem in codd. MSS. omnibus repererit Voſſius, ille, qui Schottum hominem vocabat bonum,

qualis ipſe non erat. Hoc Melae eſt, ac doleo nunc non repoſitum. Lib. 2. c. 6. [c. 5.] *Facit ſinus, qui anguſtis faucibus grande pelagus admittit.* Lib. 2. c. 5. *Sed qua mare admittit.* Lib. 2. c. 6. *Pelagus primum magno impetu admiſſum.* Lib. 1. c. 5. *Oceanum, ad quae nunc inundet, admiſſum.* Idem eſt lib. 3. c. 7. *Indus et alia quidem flumina admittit.* I. GRONOVIVS. Ita legendum iam antea in ſcholis privatis monuerat, ut exceptae inde notae MS. declarant. Et recte nunc receptum, cum ſic codices boni Pomponianam formam reddant. Lapſus facilis et ab aliis alibi notatus. Vid. Drakenb. ad Liv. 3, 57, 9. *Admiſſum* probavit etiam hic Oudendorp. ad Lucan. 1, 421. ubi hanc dictionem inluſtrat.

Adobricam) Voſſ. 1. *ad vibricam*; Ciaccon. *Adopricam*; Pariſ. 3. *Adrobicum*; Holſtenius ad Ortel. p. 5. adfert ex MSS. *Adobricam* et *Adrobricam*; Gud. Perizon. Voſſ. 4. 5. A. Gronov. Cibin. Venet. Rehdiger. Prag. varr. ex codice in edd. 27. 29. diviſe *ad robricam*; Vaticani *Adrobricam*; Mediol. Leid. Voſſ. 3. Vindob. Lipſ. *Adrobicam*; Pariſ. 1. videtur habuiſſe *Abobricam*. Edd. 1. *adrabicum*; 2. 3. 4. 8. 9. 11. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus *Adrobicum*; 5. 12. 14. 19. *Adrobitum*; 13. *ad Robicum*; Voſſ. 40. 41. 42. *Abobricam*; 15. 17. 20. 23. Vinetus, Reinold. 44. 45. ceterae *Adobricam*. TZSCHVCKE. Libri antiqui, manu exarati, habent *Adrobricam*. Verum *Abobricam* reponendam exiſtimo. Plinius lib. 4. c. 20. [ſ. cap. 34.] recte vocat *inſigne oppidum*, propter ſitum, quem ei Mela tribuit. Peccat tamen, cum ad Minii oſtia illud collocat, a quibus immane quantum abeſt. Sed graviſſime erravit Plinius in toto illo tractu maritimo a Cantabris ad Tagum usque deſcribendo, omniaque paſſim flumina, oppida et promuntoria perverſo et confuſo recenſuit ordine. — VOSSIVS. Etſi omnino de Plinio largior,

hoc tamen nomine eum hic accuſari nolim, niſi graviſſime eum lapſum eſſe dicamus. Immo *Abobrica* diverſa urbs fuiſſe videtur a noſtra, uti etiam ſitu diſtinguunt tabulae Danvillianae, quod ex ſimilitudine nominum in pluribus Hiſpaniae locis intelligi poteſt. Forte etiam, ſi Plinius vere hic erravit, in eo *Adobrica* reponi debet, ad quam ſcripturam certe hic ducunt libri. Poſſit tamen praeferri ex melioribus libris *Adrobricam*, literae quidem *r* conliſione moleſtiori.

incingit) Venet. *attingit*; Prag. *intingit*; Rehdiger. *oſtiam cingit*. Quod praeferendum ſit, declarat nexus. Poſt edd. 1. *acolentis*; 2. 3. 4. 5. 11. 12. 13. *accolentis*; 8. 14. *accollentis*. Verbum *ſunt* Ciacconius expungit, ut redundans.

duo Mearus) Vaticani *Duchanavis* et *Ducanavis*; Prag. *duchanaris*; Voſſii optimus, Pariſ. 3. Havn. *Ducamaris*; Ciaccon. Cibin. Venet. Lipſ. *ducanaris*; Vindob. *ducaneris*; Rehdiger. *iucanaris*; Gud. *canaris*. Edd. 1. 2. 9. *ducanaris*; 3. 4. 5. 11. *ducamaris*; 6. 7. 8. 14. 15. 17. 20. 23. *duo Meatus*; 10. 12. 13. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, reliquae *duo Mearus*. Eadem fluctuatio librorum in ſequentibus. Nempe pro *et Ivia* Voſſ. optimus *edibia*; Vaticani *et Libyca* vel *et Libycam*; Venet. Ciaccon. *et Libyca*; Pariſ. 3. Rehdiger. *et lybica*; Pariſ. 1. 2. Vindobon. Lipſ. Gud. Voſſ. optimus *et libica*; Prag. *et libicam*; Cibin. *et libia*. Edd. 1. 11. *et lybica*; 2. 3. 4. 5. *et Libyca*; 9. *ad libica*; 13. 15. 17. 20. 23. *in Libuncam*; 6. 7. 8. 10. 12. 14. 19. *in Libunca*; 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus *exit, et Narius ad Libuncam*; Voſſius, reliqui *et Ivia*. TZSCHVCKE. Scribendum *per alia duo Mearus exit in Libunca*. Ptolemaeus quoque [2, 6.] *Mearum* et *Navium* iuxta urbem *Libuncam* ſtatuit. BARBARVS. De *Mearo* amne

et *Libunca* Ptolemaeus. Verum Nario illam, non Mearo vicinam facit, ut legendum hoc loco videatur: *per alia duo Mearus exit et Narius ad Libuncam.* Quatuor enim oſtiorum meminit, quorum duo ignobilia ſunt, etiam accolis; reliqua duo, quod Narium edant et Mearum, magis celebria. Ad hanc lectionem accedunt, licet non integris verbis, pleraque, quae viderim, exemplaria. Si quis Hermolaum ſequi malit, ſusque deque tulerim. VADIANVS. Ptolemaeus *Metarus* et *Nabius.* PINTIANVS. Atqui ex Ptolemaeo conſtat, flumina haec [*Mearum* et *Narium*] longiſſime abeſſe a ſinu Caranienſi, quem hic deſcribit Mela; abeſt quoque Libunca oppidum quam longiſſime. Aut itaque Ptolemaeus, aut Mela turpiter hic erraſſe videtur. Sed profecto et hic quoque graſſati ſunt intempeſtivi correctores. Prius legebatur: *Per alia ducanaris exit et libica.* Sed vero optimus meus ſic habet: *per alia ducamaris exit et libica.* Scribo: *per alia duo Mearus exit et Ivia.* Loquitur hic de ſinu oppidi *Caranii*, quod vulgo *Corunna* dicitur. Ait in illum exire quatuor flumina, quod veriſſimum eſt. Mearus hodie nominatur *Rio Mero.* Ivia vero eſt is, qui *Invia* vulgo appellatur, alluitque oppidum *Ferol* dictum. Ptolemaeus Mearum longe removet ab hoc ſinu, cum tamen in intimo eius receſſu ſitus ſit. VOSSIVS. Duorum utique hic fluviorum nomina deſiderantur duobus oſtiis ſubpoſita. Quare Libunca, ſi vel ſitu conveniat, locum habere nequit. *Ivia* Voſſii nusquam memoratur, nec niſi hodierni nominis ſpecie probatur, qua ad librorum lectionem proxime accedit. Ptolemaeus 2, 6. in Callaeicis et Paeſicis recenſet Meatum et Nabium. Incerta ſunt omnia, quae nec bene incertis commutantur. Vadianus obtrudit, quae codices ignorant.

Aſturum) Prag. *Aſirum*; Vindobon. *auſtrum*; Cibin. Pariſ. 2. 3. edd 1. 2. 9. *aſtirum*; Venet. Rehdiger. Vatic. *Aſtyrum.* Sed vid. ſupra.

Noega) Vatic. 2. Parif. 1. *Noega*; Vatic. 1. Cibin. *nocca*; Venet. Vatic. 3. Havn. Prag. Parif. 2. *nocea*; Vaticanus alius, Lipf. Gud. *nocca*; Rehdiger. *noca*; Parif. 3. *noeta*; Vindob. *nota*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. *noeta*; 11. *neta*; 7. 8. 17. *Noegeſta*; 15. 20. 23. *Neogeſta*; reliquae *Noega*. TZSCHVCKE. Plinius [4, 34. f. 20.] et Strabo [3. p. 115. f. 166.] non *Noeta*, fed *Noega*, id eft Νοῖγα. In Ptolemaeo quoque [2, 6.] fluvius *Noegaviceſia* vocatur in Cantabrorum litore, ceu dato urbi nomine, vel accepto. BARBARVS. Ptolemaeo Νοίγα οὐκεσία.

Seſtianas) Lipf. *feſtinas*; Venet. *feſtianas*; Vindobon. *Sextianas*; alii *Seſtianas*, ut Boccatius f. v. Iſpanum mare. Edd. 1. 2. 9. 11. 13. *ſextianas*; 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. reliquae *Seſtianas*. Sic *mala Sextiana* apud Columellam 5, 10, 19. quae *Seſtiana* 12, 47, 5. Graecis Κεστιανά. Sed *Seſtianas*, quod et ex noſtro repetit Boccatius f. v. Hiſpan. mare, bene habet, uti adparet ex Plinio 4, 34. f. 20. et in primis Ptolemaeo 2, 6. in quo Σηστίου βωμοὶ, quamvis diverſo ſitu, ubi noſter habet *turrim Auguſti*. Pro *paene inſula* Havn. Parif. 2. *Pacrie inſula*; plerique alii libri et ſcripti et editi *peninſula*; recentiores *pene inſula*, uti iam 1. 2. 3. Sed *paene inſula* Rehdiger. et ed. Reinold. an. 1775. Nota haec.

et ſunt) Lego: *Eae ſunt Auguſti nomine ſacrae.* PINTIANVS. Particulae illae duae redundant, et forte ſunt expungendae; vel lege: *eae ſunt Auguſti nomine ſacrae*, fc. arae. CIACCONIVS. Neutrum placet, nec, quia abeſſe poſſunt, ideo et debent.

§. 10. *At ab eo)* Hic capitis 8. initium ſtatuit Vinetus. *At* abeſt a Parif. 2.

Saliam) Cum Pomponius poſt *Saliam* fluvium ſtatim *Cantabros* ponat, ab occidente pergens in orientem, et Plinius [4, 34. ſ. 20.] e contrario ab oriente in occidentem poſt Cantabros continuo *Saugam* fluvium ſtatuat, videntur uterque eundem fluvium agnoſcere, ſive *Saliam* illum, ſeu *Saugam* nomines. Eſt igitur nominis differentia, non rei, ut vel in Pomponio legendum ſit *Sanga*, vel in Plinio *Salia*. Et Plinii quidem codex vetus *Sanga* oſtentat; in quam lectionem ut magis inclinem, facit, quod illius regionis incolae fluvium hunc appellant *Saia* corrupto nomine; nec mihi in hoc loco Hermolaus ſatisfacit. PINTIANVS. Reiicit hanc Pintiani coniecturam Harduinus ad Plin. c. l. quia Melae *Salia* h. ſit *Rio de Sella*, Plinii *Sanga*, quod quidem in varietate lectionis libri praeferunt, h. *Nervio*, Ptolemaeo 2, 6. Νεϱούα in finibus Cantabrorum. Cf. Oihenartus in notitia Vaſconiae 1, 3. Vtrumque etiam diſtinguunt ſitu tabulae Danvillianae. In codicum omnium conſenſu periculoſa certe mutatio. In ſeq. Venet. *ora*; edd. 6. 7. 8. *ore pulſati recedere.*

ſemet terris ang.) Plerique MSS. teſte A. Gronovio *ſemet et terras anguſtantibus;* Voſſ. 1. *anguſtantes*; A. Gronov. *ſemet a terris anguſtant*; Voſſius ex Vaticano, et aliis bonis MSS. adfert *ſemet et terras anguſtantibus*, ex Arundeliano *ſemet a terris anguſtantibus.* De meis haec: Vatic. Lipſ. Vindob. Pariſ. 1. 3. *ſemet et terras anguſtantibus*; Cibin. varr. edd. 27. et 29. *ſemet et terras anguſtantes*; Venet. Pariſ. 2. Havn. *ſemet a terris anguſtantibus*; Gud. Prag. Rehdiger. *ſemet terris anguſtantibus.* Edd. 1. 2. 3. et ceterae tantum non omnes *ſemet et terras anguſtantibus*; Vinetus *et terras anguſtantes.* Ed. Salmantic. et poſt Reinoldianae, et a 44. 45. reliquae *ſemet terris anguſtantibus.* TZSCHVCKE. Lego: *usque adeo ſemet terris anguſtantibus.* PINTIANVS. Legendum: *ſemet terris anguſtantibus.* CIAC-

CONIVS. *ſemet et terras anguſtantibus*) Haec eſt codicum veterum ſcriptura. Vnde Pintianus legit: *ſemet terris anguſtantibus.* Sed videtur vulgare vitium in codicibus ſcriptis *anguſtantibus* pro *anguſtantis*, nempe Hiſpaniae. I. GRONOVIVS. *Anguſtantibus* hic ſcribit Gronovius, et ad Hiſpaniam refert. Sed quid ſibi vult *ſemet et terras?* Quis non videat alterutrum inepte redundare? Rectius itaque Vineti editio *anguſtantes*, nempe oras, quae aeque ac terrae anguſtentur. Sic quoque habent meae membranae. Vaticanus tamen et alii certioris ſidei libri in ablativo abſolute poſito et in ea, quam dedimus, conſpirant lectione. Arundelianus fere confirmat lectionem Pintiani. Sic enim legit: *usque adeo ſemet a terris anguſtantibus.* VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Quaerit, quid ſibi vult *ſemet et terras.* Sic nunc non intelligit, certe minime intellexit, quum Melam ederet; et tunc tamen potuit adeo deteſtabilem in laudabilium virorum lucubrationes edere praefationem, quaſi ſolus Melam intelligeret. — Dum ſaepius reſpicio locum, vidi leniſſimam opem, disſolvendo duas lineas, quae in litteram *u* coaluerant, *iisque* pro *usque* ſc. oris. Illae adeo anguſtant ſemet ipſas ac mediterraneas partes, ut etc. I. GRONOVIVS *in nota poſteriori.* Non male coniecerunt Pintianus et Ciacconius. Tò *et* enim ortum videtur ex duabus ultimis literis proxime praecedentis pronominis *ſemet* et deinceps *terras* pro *terris* repoſuerunt librarii. A. GRONOVIVS. Atque hac lectione commoda, quam et ſubminiſtrant codices quidam, lubenter adquieſcere poſſumus. Quod I. Gronovius voluit *iisque* pro *usque* inveni in edit. Reinold. an. 1761. forte tamen propter reliqua ex vitio, cum *usque* in aliis, quae receptam nunc lectionem exhibent.

e a r u m) Vaticani, Cibin. Pariſienſes tres, Lipſ. Gud. Rehdiger. Vindobon. Venet. Havn. et omnes Gronovii cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *rerum* addunt, quam vocem reliquae praeeunte Vadiano expulerunt. TZSCHVCKE. Forte pro *rerum* legendum *orarum*, idque viſum etiam Oudendorpio, qui eam vocem hoc loco a Mela additam fuiſſe exiſtimabat, ne quis *terrarum* intelligeret. Voſſius quoque margini editionis Olivarii a. 1536. excuſae adſcripſit „*earum rerum* V. ſ. *orarum.*“ A. GRONOVIVS. Mirum utique, unde duxerint librarii *rerum*, cum *earum* facile ad praecedens *terris* referri poſſet. Minus tamen pro eo placet *orarum* ob ingrati ſoni moleſtiam in hoc auctore. Malim aut ſimpliciter *orarum*, aut *earum*, ut *terris* ſubpleatur, in quo nemo haereat, cum et ſequentia admittant. Poſt in Vindob. abeſt *ſit* et *ad*; Cibin. ſcribit *quo Galliam.* In ſequ. Rehdig. *canthabri*; Cibin. Vatic. *vardulli*; Prag. *valduli*; edd. 9. 11. *narduli.* Poſt Prag. *corripi* pro *concipi.*

Per Concanos) Ciaccon. *Peremdi* vel *Pereundi*; Vaticani *Percundi* et *Pereundi*; Mediolan. Gud. Voſſ. 4. Rehdiger. Vindob. Leid. Chiſ. Havn. *pereundi*; Lipſ. Gud. (uti equidem legi) *percundi*; A. Gronov. Prag. Pariſ. 2. *pertundi*; Venet. *nec pertundi.* (ut ad *concipi* referatur) *Eſi et S.* Pariſ. 1. 3. Auguſtinor. *per eosdem*; Voſſ. 1. Cibin. *per eunos.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *pereundi*; 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 21. 23. 28. *per eundem*; 16. (uti in emendandis pro *eundem* notatum eſt) 18. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovii *per eosdem*; Reinoldianae edd. Kappius in altera *per Concanos.* TZSCHVCKE. Fortaſſe *per eundem* [pro *pereundi*] *et Salenos*, id eſt, per eundem tractum Cantabrorum Vardulorumque ac Salenos amnem Saurium deſcendere. *Saleni* ab amne *Salia* vocantur, de quo paulo ante Pomponius. BARBARVS. Quidam libri: *Percundi et Salenos.* Noſter vero optimus et emendatiſſimus: *per Eunos et Salaenos Saunium.* Caeterum in gentium locorumque iſtorum

vera nomina otium nunc non eſt inquirere. De re futili divinabit, quisquis aliquid certi de his adfirmare cupiet. Sufficiat hic meliorum codicum lectionem repraeſentaſſe. VOSSIUS. *Per eunos*, quod in Voſſ. 1. eſt, videtur vitioſe et per contractionem ſcriptum pro *per Concanos*, quomodo edidit Reynoldus. Ptolemaeo lib. 2. c. 6. urbs Cantabrorum Κουκάνα appellatur; ubi MS. Palat. et Mediceus Κόνκανα. A. GRONOVIUS. *Per Concanos* edidit Reinoldius, quem ſecutus ſum. Gronovius dederat *per eosdem et.* Quidam *pereundi et.* Optimus Voſſii *per Eunos et*, quod vitioſe ſcriptum videtur pro *per Concanos et.* *Concani* erant huius regionis populi. Vid. Sil. Ital. 3, 361. Horat. Carm. 3, 4, [34.] Strabo 3. p. 159. [p. 156.] ed. Pariſ. KAPPIUS. Ita iam olim in ed. 23. quae cum Vaticanis conlata erat, adſcripſerat vir doctus: *forſ. per Cuncanos.* Nomen populi in libris latere, nexus docet et forma Pomponianae narrationis. Quod qui in corruptione vel ex inſcitia non agnoſcerent, *per eosdem* dederunt, quod tamen hic ad *aliquot populi* cum et *Saleni* ſequantur, male pertineat; alii verbum inde finxerunt, quod cum *concipi* connexum eſſet. Proxime ad verum populi nomen acceſſerunt Cibin. et Voſſ. 1. dum *eunos* pro *cunos* obferunt, leniori corruptione exortos. Sunt autem, qui ad Cantabros eorumque terram huc referri poſſint, vel Strabonis Κωνιακοὶ lib. 3. p. m. 107. ſ. 156. unde Κωκανοὶ emendabat Delrius ad Senec. in Hippol. v. 110. ſimpliciter etiam ſic inde adfert Kappius, vel Κονίσκοι eiusdem lib. 3. p. m. 112. ſ. 162. Cantabris finitimi, vel *Concani*, de quibus hic Gronovius et Kappius. Eosdem etiam, qui Κονίσκοι, putabat Caſaubonus. Equidem, cum Reinoldius in recipienda hac lectione non temere nec ſine libris egiſſe videatur, retinere eam non dubitavi.

Salenos) Vatic. 1. Pariſ. 1. 2. Venet. (*Eſt et S.*) Gud. Voſſ. 4. A. Gronov. Cibin. Havn. Rehdig. *Salae-*

nos; Vatic. 3. *Saleonos;* Lipf. *Salaeones;* Prag. *Salat Noſſaurinm;* Ciaccon. *Salaeum;* reliqui *Salenos;* ut editiones omnes, praeter 15. 17. 20. 23. et 25. in altero exemplari *Saſenos.* Hermolaus in nota ſuperiori a *Salia* fl. derivat praeter rationem uſitatam. Nec magis certa ſunt, quae addit, uti Vol. 2. docebitur.

Saunium) Ita omnes MSS. A. Gronovii et meorum plerique; tantum Venet. *et Saunium;* Prag. Havn. Parif. 3. etiam, opinor, *Saurium,* uti omnes editiones ad 44. poſt praecedente quidem Reinoldio repoſitum eſt *Saunium,* quo nomine etiam in fluviis Hiſpaniae apud Boccatium legitur.

Antrigones) Mediol. Gud. Lipf. Voff. 4. Ciaccon. Venet. Havn. Rehdig. Parif. 1. 3. Leidenf. (omiſſo antea *per*) A. Gronov. *Avariginos;* Vatic. 1. *Avariginnos;* Parif. 2. *Avarigmos;* Voff. 1. *Panarigmos* nempe omiſſa in *p* transverſa lineola, et a manu ſecunda *Aurigines;* Chif. *Pavariginos;* Ciaccon. Prag. Vindob. *Avarigenos;* Cibin. *anariginos.* Edd. 1. 9. *avariginnos;* 2. *avariginos;* 3. 4. 5. 11. *auriginos;* ceterae *Autrigones.* De proximo nomine ex libris notata haec: Ciaccon. MSS. A. Gronovii cum meis habent *Orgenomes,* tantum Vatic. *Orgenomos;* Parif. 1. Vindob. *Orgemones;* Cibin. *orgenomaes;* Parif. 3. praetuliſſe videtur *Origeviones.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *orgenomes;* reliquae ad 42. *Origeviones,* praeter Vinetum, qui dedit *Origevenіones;* tandem Reinoldius 44. 45 — *Origenomeſcos.* Denique pro *Nanaſa,* cui praecedentis vocis ultima ſyllaba cum augmento etiam praemiſſa eſt, Mediol. *quos Namnaſſa;* Lipf. Voff. 4. Vatic. 1. Leid. Rehdiger. *quos nannaſa;* A. Gronov. Vatic. 3. Parif. 2. Prag. Havn. *quos Nanaſa;* Vindobon. *quos nannaſa;* Gud. *quos vanaſa;* Ciaccon. *quos Manaſa;* Chif. *quos Mannaſia;* Parif. 1. *quosdam naſa;* Voff. 1. Cibin. *in quos namnaſa;* Venet.

per quos nannaſa. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *quosdam naſa;* inde omnes, quae antea dederunt *Origeviones* cum Vineto *quosdam Neſua;* Reinoldius, 44. 45 — *Nanaſa.* Quid Boccatius in Mela legerit, non ſatis adparet in enarratione fluviorum; ſub v. Saunius repetit: *fluvius eſt Cantabrorum per avariginos et orgenemos fluens;* et ſ. v. Namnaſa pro quo Nannaſa ed. 1473. *eſt fluvius apud cantabros avarigines et orgenomes* (ed. Ven. 1494. ſed Pariſ. 1511. *origenomes*) *diſterminans.* TZSCHUCKE. Scribi poteſt *per Autrigones et Origeviones quosdam Neſua deſcendit.* De *Origevionibus,* ſive ut Plinius [4. 34. ſ. 20.] *Origenis,* Antoninus, [p. m. 427.] qui *Originas aquas* nominat. Ptolemaeus [2, 6.] quoque *Origevos* dicens eos, et *Origaviolcam* urbem eorum. Quod autem in Plinio dictum nobis eſt, *Aurigevos* in Pomponio videri eſſe *Origenos,* melius eſt, ut *Autrigones,* quemadmodum hoc loco diximus, legatur. Etenim Ptolemaeus inter *Autrigones* et *Origaviolcam* oppidum flumen *Neſuam* ait delabi, quamquam *Nerva* in ipſo frequentius, quam *Neſua* ſcriptum eſt. Sed quae hic ſequuntur de amne *Deva,* dubium non relinquunt, hunc ipſum a Pomponio intelligi, qui *Nerva* ſive *Neſua* dicatur. *Autrigonas* et Plinius lib. 3. [cap. 4. ſ. 3.] commemorat: *In Autrigonum,* inquit, *novem civitatibus Tritium et Veroveſca memorantur.* De *Tritio* mox agetur. BARBARVS. Scribendum reor *et Aurigevos et Carſtas Nerva deſcendit;* ex Ptolemaeo et Plinio. Legitur tamen in Ptolemaeo aliquando *Neſua,* quam lectionem rurſus videntur approbare, qui loca illa habitant, *Nauſa* lingua vernacula usque in hodiernum vocantes. Plinius *Origenos* vocat populos, non *Aurigevos.* PINTIANVS. Pro *Autrigones* et *Origeviones* aliter legi in MSS. dixi ad lib. 1. c. 2. [ad v. *Seras.*] I. GRONOVIVS. Pro *Avariginos* vel *Aurigines* Hermolaus vere reſtituit *Autrigones;* et *Origenomeſcos* vel potius *Orgenomeſcos* pro *Orgenomes quos,* et *Nanaſa* (ita Meus) pro *Namnaſa* Reynoldus. *Orgenomeſcos*

memorat Plinius lib. 4. c. 20. [ſ. 34.] *Orgenomeſci e Cantabris.* Ita enim ex MSS. edidit Harduinus, qui apud Ptolemaeum lib. 2. c. 6. pro Ἀϱγενόμεσκον malebat Ὀϱγενόμεσκον. A. GRONOVIVS. Atque in his emendationibus adquieſcere debemus, cum ex tantis tenebris clariorem lucem excutere vix liceat. Τὸ *quos* ſenſu plane deſtitutum ſine dubio ex ultima praecedentis nominis ſyllaba exiit.

Devales Tritium —) Monſtra et hic nominum ediderunt libri. Ciaccon. *Devales tritino bellante;* Vaticani *Devales* vel *Devallis Tritinobel* vel *Tritimobel lunte;* Mediol. Rehdiger. Lipſ. *devales tritino bellunte;* Gud. Pariſ. 1. *de valles tritono bellunte;* Chiſian. *devaltritano delambe;* Voſſ. 1. Cibin. *devaleſtritino bellunge;* Voſſ. 3. 4. 5. *devalles tritino bellunte;* Venet. *de vallis tritino bellunte;* Leidenſ. *Devales Catinobelmte;* Abr. Gronov. *de vall' tritino Bellunte;* Prag. *devallis tritinio Bellutem;* Pariſ. 2. *ac Velis tritino Bellunte;* Pariſ. 3. *Devales Tritonio Belunte;* Havn. *devallis trition Bellunte;* Vindob. *avalles devales tritino bellonte.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *devales tritono belunte;* 6. 7. 8. *devil duplex tricium tobolicum;* 10. 12. 13. 14. 19. *deva duplex Tritium* (10. *tricium*) *Tobolicum;* 15. 17. 20. 23. *devil duplex tricium Tobolicum;* 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. *Deva Tritium Tobolicum;* tandem ceteri cum Reinoldio *Devales Tritium Tobolicum.* Pro *cingit*, quod agnoſcunt omnes libri veteres, 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. *attingit*, pro quo 13. vitioſe *attendit;* reliqui, duce Reinoldio, iterum *cingit.* TZSCHVCKE. Legendum videtur: *et Deva duplex Tritium Tobolicum attingit.* Ptolemaeus [2, 6.] quoque *Devam* ſive *Divam* amnem collocat iuxta *Tritium*

cognomine *Tobolicum*, ſive *Toboricum* in Vardulis Cantabriae. Habetur et eodem nomine alterum *Tritium*, nec procul admodum inter *Berones*, cognomine *Metallum*, Antoninus. [p. m. 594.] Et Plinius [lib. 3. c. 4. ſ. 3.] *Autrigonum*, inquit, *Tritium et Veroveſca*. BARBARVS. Vocabulum *duplex* a marginis gloſſemate quopiam [immo ab Hermolao] in ipſum Melae contextum inertia librariorum inſertum crediderim, quod ſaepiſſime evenire ſolet; ut in Flori 4. Epitomatis lib. cap. ultimo, ubi de Pollione fit mentio, haec tria verba inſerta ſunt, nil prorſus ad ſenſum facientia: *Hic ſecundus orator*, quae ab auditore aliquo in marginem excepta ſunt, cum aliis fortaſſe pluribus. Pariter et hoc loco fieri potuit, ut cum Tritii Tobolici facta eſſet mentio, lector aliquis duplex illic Tritium eſſe haud ſane male adnotaverit. VADIANVS. Ptolemaeus *Tritium Toboricum*. PINTIANVS. Pro *Deva* ex MSS. et edit. Exon. legendum *et Devales*, et pro *tritino bellunte* cum Hermolao *Tritium Tobolicum* et pro *attingit* e MSS. *cingit*. A. GRONOVIVS. Quomodo Boccatius hunc locum vel legerit vel intellexerit, elucet ex eius libello de fluminibus, ubi ſic: *Magrada eſt fluvius Cantabrorum una cum Sueſa trinobellontem cingens et decium*. Inveteratum igitur et hic haeſit ulcus, ad quod curandum ſolus advocari poteſt Ptolemaeus. Hic vero adfert in hoc tractu Δηούα fluvium, et Τρίτιον Τουβόρικον. Hinc *Deva* in *Devil* locum poſt melius hic ſucceſſit, cui ex MSS. hodie adpendunt *les*, hinc *Devales*. At *Deva* minime improbandum videtur, cum conſtet, quam miſere in multis nominum formis foedatum Melam librarii vel amputaverint vel auxerint. Atque hoc ſuadere videtur Boccatii *Sueſa*, qui idem fluvius eſſe videtur. Neque tamen intercedo, quo minus etiam *Deval* vel *Devales* adpellatus fuerit. *Tritium* Ptolemaei facilius ex MSS. eruitur, quae urbs etiam in hoc tractu commemoratur a Plinio 3, 4. ſ. 3. et Antonino p. m. 450. difficilius *Tobolicum*, quod adeo nusquam reperitur.

Immo ex Ptolemaeo *Tuboricum* reponi debet, uti etiam in varr. an ex MS. dubito, notat ed. 29. Ita quidem hoc adiecto cognomine a *Tritio Metallo* diſtinguit ſitu etiam diverſo oppidum. Vid. Weſſeling. ad Antonin. p. 394. in quo ſimpliciter illa, tantum ſitu diverſo, prodeunt; ex quo ſimul adparet, quam male etiam ſic *duplex* hic ab Hermolao intruſum fuerit. *Cingit* ſola codicum auctoritate ſe tuetur, etſi non displiceat *adtingit*, cum mirum videatur, ſingulos illos fluvios urbes ſingulas cinxiſſe. Forte *tingit* legi poſſit, cum *c* et *t* paſſim commutentur, cuius exempla in hoc ipſo verbo et cognatis notata ſunt ad 2, 1, 13. et 2, 6, 9. et in *adtingere* et *adcingere* a Drakenb. ad Liv. 3, 19, 8. qui et cf. ad 6, 2, 11. niſi eſſet nimis poeticum et a forma Pomponianae orationis alienum. Reliqui igitur, quae inveni in noſtris editionibus omnia, praeter *Tobolicum*, pro quo dedi *Toboricum*, cum *r* et *l* ſaepiſſime commutari conſtet ex ſcripturae etiam Longobardicae ductibus parum diverſis, quod difficilius admittunt Graeca.

Decium Aturia) Ciaccon. *deciumta a Turia;* Vaticani *decium aturia, decima turia, decimnama turia;* Mediol. Cibin. Rehdiger. Voſſ. 1. 3. 4. (ante *ac* pro *et*) *decium Aturia;* Leid. Vindobon. *decium Athuria;* Lipſ. Voſſ. 5. *decimmaturia;* in Voſſ. 5. ſupra lineam adſcriptum *detum atruria;* A. Gronov. Prag. Venet. Havn. Pariſ. 1. 2. *decimaturia;* Chiſ. *Decumatoria;* Gud. *decimaria;* Pariſ. 3. *Detum Athuria;* Rehdiger. *decium atuaria.* Edd. 1. 2. 9. 11. *detum athuria;* 3. 4. 5. *detum Aturia;* 6. 7. 8. 10. 12. 13. (deeſt antea *et*) 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovii in edd 40. 41. 42. *et deinde Ituriſſam;* Reinoldius et hinc 44. 45. ceterae *et Decium aturia.* Poſt pro *Oeaſonem Magrada* Ciaccon. *ſonans Samſo;* Prag. *ſonans Suaſo;* reliqui omnes *ſonans ſanſo;* in Voſſ. 1. pro *Aturia ſo-*

nans manus fecunda correxerat *Turiafo Oeafo.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *fonans faufo;* reliquae ad 42. *Eafonem,* tantum 13. ex vitio *Cafonem;* tandem cum Vineto, Reinoldio, 44. ceterae *Oeafonem. Magrada* omnes dant cum editionibus, tantum quod praeponunt *et,* uti edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. et pro *Mağrada* Iuntinae *Megrada.* TZSCHVCKE. Cum non longe a *Tritio Toborico* fit oppidum *Iturissa,* aestimandum erit, nunquid verbum *Aturiafonans,* quod fine dubio depravatum eft, ad *Iturissam* detrahere conveniat ad hunc modum: *Deinde Iturissam et Eafonem Magrada,* ut verbum *attingit* fubaudias. Fluvius quidem aliquis nomine *Magrada* nondum mihi lectus eft; fed cur mutem, non habeo. *Eafonem* vero et promontorium et oppidum non procul *Iturissa* Ptolemaeus [2, 6.] collocat in litore Oceani, *Olarfonem* [*aolarfonem* ed. 1493.] a Plinio [4, 34. f. 20.] fortaffe rectius vocatum, ad Pyrenaeos, finem Hifpaniae, celebrem. Scio et *Aturiam* fluminis effe vocabulum Ptolemaeo, [2, 7. in.] fed in Gallia Pyrenaeis proximi, ubi funt *Tarbelli,* Aquitaniae populi, a quo civitas *Aturienfium* vocatur. BARBARVS. Ptolemaeus cum uno *s Iturifam* et per *oe* diphthongum in prima *Oeafonem.* Strabonis codex Graecus [lib. 3. p. m. 111. f. 161.] *Idanufam* nominat, interpres *Oedafunen* [ut multi codices] reddit, fortaffe rectius, ex emendatioribus exemplaribus. Plinius non *Oeafonem,* fed *Olarfonem* appellat. Nec ob id credam cum Hermolao, vitiatum effe Ptolemaei codicem. Parum enim efficax ea ratio eft; ego potius crederem, vitium in Plinio refediffe. PINTIANVS. Pro *deinde Iturissam et Eafonem Magrada* ex Voff. 1. *Decium Aturia et* (quam voculam retinet Voff. 4.) *Oeafonem Magrada* legendum, quomodo etiam ex MSS. edidit Reynoldus. A. GRONOVIVS. Licet fic proxime codices referantur, difficultates tamen, quibus hic locus obfidetur, minime funt expeditae. *Decium* enim nemo hic novit praeter Melam. Gravius offendaris in *Aturia,* qui fluvius

Idem esse debet, qui aliis adpellatur *Atur*, *Atyr*, *Aturus*, de quo vid. ad Lucan. 1, 420. Ἀτούριος apud Ptolemaeum genitivus est ab Ἄτουρις, uti Ὄροβις, Ἄραρις. Eum autem summo consensu ponunt in Aquitania, ubi *Tarbelli* fuerunt populi et urbs *Tarbella*. Sic Plin. 31, 2. *in Tarbellis, Aquitanica gente et in Pyrenaeis montibus, tenui intervallo discernente.* Quare *Tarbellicus* ipse dicitur apud Ausonium in Mosella v. 468. Vid. Cellarius in Geogr. ant. 2, 2, 30. Valesius in notitia Galliar. p. 52 sq. Oberlin. ad Vib. Sequ. p. 68. Diserte autem Mela declarat, citra Pyrenaeum fluvium hic quaerendum esse. Aut igitur ille in noto fluminis situ egregie erravit, aut alius substituendus est, quem librarii male ad Aturum detorserunt. Quae vero ad eius emendationem subsidia quaeri possunt, aut in Plinio et Ptolemaeo in primis prostant, aut omnino nulla sunt et locus immedicabili vulnere, ut alia plura, urgetur. In Plinio igitur 4, 34. s. 20. de hoc tractu occurrunt haec: *Vasconum saltus, Olarso, Vardulorum oppida, Morosgi, Menosca, Vesperies, Amanum portus, ubi Flaviobriga colonia;* in Ptolemaeo 2, 6. post Devam haec: *Vardulorum Menosca, Vasconum Menlasci fl. ostia; Oeaso civitas et promontorium Pyrenes.* Antoninus in itiner. p. m. 455. ante summum Pyrenaeum habet *Pompelonem* et *Turissam*, quae an sit Iturissa, disceptatur, vel ambigitur a viris doctis. Vid. Wesseling. ad c. l. *Iturisa* tamen in Ptolemaeo 2, 6. prope Pompelonem ponitur, uti a Geographo Ravenn. 4, 43. ubi quidem *Inturisa* vitiose; sed in mediterraneis refert. De Oeasone iam satis dictum, adprobatque Marca de Marca Hisp. 1, 14, 8. Hinc vero praeter Oeasonem nihil certi extricare licet, fluctusque moventur facilius, quam componuntur. *Deinde Iturissam* nimis recedit a libris, et languet *deinde*, etsi alias *decium* vel *detum* et similia ex *demum* oriri potuit, quod cum *dein* et *deinde* mutari multis exemplis docuit Drakenb. ad Liv. 40, 22. in. alii. Praestat locum, qua hodie

conſpicitur forma, intactum aliisque ſanandum relinquere.

Varduli) Vatic. Cibin. *vardulli.* TZSCHVCKE. Lego: *Varduli ultima gens.* Semper enim huiusmodi fine terminat provincias Mela, ut faepe dictum eſt. Vide ſupra lib. 2. ad fin. cap. 5. de Macedonia. PINTIANVS. At non cogitaverat, ſupra in recenſu Cantabrorum aliquot populos diſertis verbis memorari, quibus cum Varduli adponantur, unam contra gentem eam eſſe monet. Illud vero rectius offendere poſſit, qui Vardulos in Hiſpaniae fine ponat, ubi alii omnes oſtendunt *Vaſcones.* Cui disſenſioni ut mederetur aliquo modo Marca in Marca Hiſpan. 1, 14. 8. legendum propoſuit: *Varduli una gens ad Pyrenaei iugi promontorium pertinens, quod claudit Hiſpanias.* Sed ita oratio minus bene fluit, et ipſa medela parum eſt efficax. Quare vel Melae relinquenda eſt haec ſententia, vel dicendum. ad Vardulos etiam retuliſſe Vaſcones, in primis cum conſtet, *Oeaſonem* cum Menlaſco fl. qui multis videtur eſſe Magrada, in Vaſconibus enumerari a Ptolemaeo, etſi in Cod. Pariſienſi, quod notat Oihenartus in notitia Vaſconiae cap. 7. Vardulis etiam, non Vaſconibus tribuitur Menlaſcus, de quo quidem plura adferam Vol. 2. Plinius etiam 4, 34. ſ. 20. *Olarſonem* i. e. Oeaſonem Vardulis adiudicat. Idem vero inter Pyrenaeum et Oeaſonem per oceanum *ſaltus* tantum *Vaſconum* commemorat, ex quo Mela commode hic Vaſcones praeterire potuiſſe videtur, quorum urbes fuerunt in mediterraneis. Cetera hinc in MSS. ſunt: Vindob. *pirinei* et *pertines;* Cibin. *cludit*, idem et Rehdiger. *hyſpanias*, uti ſolet.

CAP. II.

Continua ſerie hoc caput praecedenti adnectunt plerique codices, in iis Cibin. Zaluſc. et edd. antiquiſſimae 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 15. 17. 20. 23. In margine tantum cod. Lipſ. rubro colore adſcriptum erat: *Gallia.* 2) Paragraphi ſignum praeferunt edd. 12. 13. 14. 19. 3) Aliae edd. praefigunt inſcriptionem, veluti 11. *de ora Gallie* capitulum II. 4) *Extima Galliarum ora* praeferunt Vadianus, Olivarius, Schottus cum ſuis. 5) *Gallia comata* Reinoldius. 6) *Galliae ora exterior* Voſſius, Gronovii et alii. 7) Vinetus hinc cap. 9. exorditur.

§. 1. *Galliae)* Vindob. *Galie*, uti ſemper. Poſt in eodem deeſt vox *cuius*, in Pariſ. 1. *ora*, et Rehdiger. habet *primum* pro *primo*, eodem ſenſu, ſi illud adverbii loco poſitum intellexeris, ubi etiam *mox*, ut alibi *deinde*, *tum*, ſubiicitur.

tantundem) Prag. edd. 30. 32. 37. *tandem*, vitioſe. Venet. *tantundem in pelagus*, excluſa voce *paene*. Poſt Prag. *rector* pro *retro*, Rehdiger. *hyſpania*, ut ſolet; Cibin. *acceſſerat*, Prag. *Cantabrica*, Vindob. *catabrios.*

amflexa) Voſſiani, Venet. Havn. Pariſ. 2. 3. Prag. edd. 15. 17. 20. 23. *amplexa;* Lipſ. Rehdiger. Gud. Vindob. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 19. 43. *afflexa;* Vatic. Cibin. Zaluſc. *adflexa;* 16. 18. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus *inflexa*. Voſſius primus poſuit *amflexa*, quod retinuerunt ceteri, praeter Reinoldium. TZSCHVCKE. Inflectuntur ea litora, quae intus recedunt; id enim proprie hoc vocabulum ſignificat. Verum contrarium poſtulat ſenſus. Itaque non dubito, quin ex eo, quod in veteribus exſtat libris *amplexa*, faciendum ſit

amflexa. Notum *am* praepositionem eandem in compositionibus vim habere, atque *circum.* VOSSIVS. *Amflexa* videtur etiam prostare in Paris. 1. At vox est insolentior, quae an uspiam reperiatur, dubitare licet. Quare etiam Gesnerus in thesauro L. L. dubitanter eam adponit, et ex fine capitis refert *eiusdem nominis insulam amplexus,* quo hoc verbum probare videtur, etsi a nostro loco alienum. *Amflexa* tamen cum ad circuitum maxime valeat, tum ad codices proxime accedat, reiiciendum non videtur. Quare nec ego movi. Tum edd. 30. prave *advenit,* 32. *advenerit* pro *advertit,* uti post in ed. 37. (Vrstisii) exhibetur. Pro *litus* Venet. et edd. 15. 17. 20. 25. dant *latus,* minus bene et inconcinno orationis nexu. Quis enim placide ferat: *Galliae latus alterum cuius ora — latus advertit?*

Tunc) Gud. *tum,* ut fit saepe. Pro *septentriones* Vatic. 3. Lips. Gud. (ante correctionem) Prag. dant *septentrionem;* de qua commutatione vid. supra ad 2, 5, 10. et 5, 1, 9. Hinc prave Vindob. *eractoque* pro *rectoque.* Deinde pro *expanditur* edd. 9. 11. 13. habent *extenditur.*

§. 2. *ac pabuli)* Sic omnes fere codices etiam is, quo usus est Ciacconius, et meliores A. Gronovii. Vindob. *e pabuli;* Parisienses forte *et pabuli,* quod maluerunt editiones etiam recentiores, in quibus Reinoldianae, dum A. Gronvius poneret *ac pabuli,* quod tamen videtur etiam exstare in ed. Vineti. Cum ita velint certi codices, retinui.

lucis immanibus) Nemo in his verbis ante Io. Conrad. Schwartzium haesitaverat. Hic, cum nulla lucorum immanium amoenitas esse possit, mutata voce *immanibus,* unde ineptus sensus exsisteret, emendavit *amoena lucis et amnibus,* de quo vid. eius Monumenta ingenio-

rum 16. p. 173 ſq. et nota ad Cellarii Geogr. ant. T. 1. p. 139. in qua idem repetiit. Amnium enim, inquit, crebro discurſu amoenitatem regionum adiuvari, ſi praeſertim e collium arboretis deſpicere liceat, vel e poetarum et hiſtoricorum deſcriptionibus conſtat, etiamſi qui forte tam ſtupidi ſint, ut oculorum ſuorum teſtimonio nihil tribuant, nec proprio ſenſu moveantur; in quam cauſam adlegat Aelian. V. H. 3, 1. Curtium 3, 1. et 4. Virgil. eclog. 1, 52 ſqq. et 10, 42. Ovid. Metamorph. 2, 455. Auſon. idyll. 10, 18 ſqq. Ita *amoena fontibus Ide* dicitur ab Ovidio Faſtor. 4, 249. Praeter neceſſitatem tamen ſic emendari iudicat Kappius in indice ſ. v. *immanis*, quippe quae vox in hoc loco ſignificet *ingens*. Ita quidem durities explicatione mollitur, neque tamen ipſa re tollitur. Vt enim taceam, *immanis* non ſimpliciter eſſe ingens, ſequentia etiam aperte declarant, quo ſenſu Mela intellexerit. Nempe quo Cicero de provinc. conſul. c. 12. intellexit: *nihil illis nationibus eſſe aſperius*. Tum vero perinde eſt, ac ſi Mela dixiſſet: *Gallia habet amoenos et immanes lucos*, quae minus bene conſentire videntur et offendunt. Quod I. Gronovius in notis MSStis vel ad humana ſacrificia refert, vel ad horridam per ſe vaſtitatem, ad ipſum connexum nihil valet. Amnium autem in Gallia multitudinem et utilitatem laudat etiam Strabo lib. 4. in. Non igitur ſpernendam putem eam Schwartzii emendationem, quam egregie confirmat locus Salviani de gubernatione Dei lib. 7. p. m. 133. (ed. 1688.) ubi Galliam Narbonenſem, patriam ſuam, Pomponium forte imitatus, *amoenatam* fuiſſe praedicat *lucis* et *irriguam fontibus*. Neque tamen, cum aliquo modo excuſari et defendi vel ex Melae ſenſu et iudicio poſſit lectio vulgata, eam invitis libris omnibus, ex quibus tantum antiqua ſcriptura habet Rehdiger. *in manibus*, deſerere volui. Forte eo mollitur, quod *lucis* dixit, non *ſilvis*. Atque id ſpectaſſe videtur

I. Gronovius in posteris scholis, ubi explicat: propter honorem insitum.

Quidquid ex) Prag. *quitquid est satis.* Tum Rehdiger. *frigore;* ed. 1. *impaticus.*

aegre) Paris. 1. 2. Vatic. Lips. Gud. Prag. Rehdiger. Zalusc. Vindobon. Venet. Havn. plerique Gronoviani cum edd. tantum non omnibus maxime vetustis *ager;* Voss. 1. Chis. Paris. 3. (forte) varr. in edd. 27. et 29. et edd. 15. 17. 20. 23. 31. 43. 44. 45. reliquae *aegre.* Tum Cibin. Voss. 1. *nec ubi;* Zalusc. *nec ubique* cum aliis. Vossius sequentibus Gronoviis in edd. 40. 41. 42. dedit: *Quidquid ex satis, frigoris impatiens est. Ager et ubique alit, et salubris* — Vinetus: *frigoris impatiens est aegre, nec ubique alit. Salubris* — TZSCHVCKE. Lego: *aegre, nec ubique*, flagitante sensu. SCHOTTVS. Malim id, quod in optimo est libro: *Quidquid est sati.* Sequentia ope Vaticani et aliorum codicum refinximus. [Vid. antea.] Prius scribebatur: *aegre nec ubique alit, et noxio genere animalium minime frequens;* quae non cohaerent. VOSSIVS. Perizonius margini paternae editionis adscripserat: Leg. *aegre nec ubique alit, at salubris.* A. GRONOVIVS. Non male, uti et voluit Schwartzius c. l. dummodo codices adnuant, *at* inseratur, cum diversa a superioribus tradat, quibus haec leventur. Potest tamen distinctione adiuvari, quam maximam esse voluerunt Iunt. Ald. Vin. In ceteris probo receptam rationem. Vossiana narrationis summam in partes nimis minutas concidit et disiicit, tum a *terra,* unde haec omnia reguntur, male avellit; nec denique re et aliorum testimoniis comprobantur. Cf. Strabo c. l.

salubris) Excidit haec vox in edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. et sic Vadianae, Olivarianae cum Schotto. Serva-

verunt eam edd. 15. 17. 20. 25. et repetierunt cum Vineto et Vossio ceteri adsentientibus codicibus. Post Venet. habet *ex noxio.*

§. 3. *etiam)* Vindobon. *et.* Post voces *et gratissimam* omissae sunt in edd. 30. 32. quod vitium cognata 32. emendavit. Antea Vinetus dedit *superstitione.* TZSCHVCKE. Non recte Pintianus *opimam* substituit, cum alterum probum sit. Minucius Felix: [cap. 32.] *qui hominem periculo surripit, optimam victimam caedit.* Male et istic supposuerunt *opimam.* *Optima victima* est victima optata. Festus: [p. 308. ed. Dacier.] *Optatam hostiam, alii optimam appellant eam, quum aedilis tribus constitutis hostiis optat, quam immolari velit.* Sic lege. VOSSIVS. Avus malebat *opimam.* A. GRONOVIVS. Pintianus *optimam* minime adtrectavit. Ciacconius *opimam hostiam* ex Arnobio lib. 3. [sive ex Minucio c. l.] commemorat, sed deinceps Festi explicationem optimae victimae subiicit. Vossio adsentitur in Minucii lectione Wopkens in observatt. miscell. Vol. 10. p. 46. et probarunt in editionibus Davisius et Lindnerus. Ita etiam in Lactantii epitome cap. 25, 7. viri docti malunt *opimas victimas* pro *optimas,* atque ita non solum dici posse, ubi nexus admittit, vel suadet, ipsa vis verbi declarat, sed et ita vere dici ex Seneca Tragico in primis evicit ad Lactantium Buenemannus. Contra in Mamertini Panegyrico ad Maximian. Aug. c. 7, 5. pro *optima fertilisque Syria* recte emendatur *opima.* Sed cf. quae supra ad 1, 8, 3. de commutatione utriusque vocabuli notata sunt. Hic vulgatam lectionem minime lacesso, cum non omnino praestantia victimae, sed ex praestantibus delectus respiciatur, et librorum concordia constet.

caederent) Vatic. 3. Prag. *celebrent;* Havn. *cederent;* Vaticani alii Lips. Cibin. Rehdiger. Gud. Vindobon. Paris. 1. 3. Venet. *crederent,* cum omnibus edi-

tionibus ad Vossium, qui dedit *caederent*, et hinc reliqui. Ita vero habuerunt Vossii codices et (forte) Paris. 2. TZSCHVCKE. Scribo *caederent*, ut lib. 2, [1, 11.] de Tauris populis: *immanemque famam habent, solere pro victimis advenas caedere.* Confirmat etiam, quod statim sequitur. PINTIANVS. Pintianus *caederent.* Sic quoque veteres membranae. Subintelligendum vero *tanquam, velut*, ut sit sensus, Gallos hominem caedere solitos, velut optimam victimam. Alias enim vulgata lectio praeferri deberet. VOSSIVS. *Caedere victimas* recte usitateque dici, non solum Melae locus a Pintiano indicatus docet, sed et alia aliorum auctorum, ipsa re comprobante. Tum vero ad victimarum conditionem refertur, hic iudicium et superstitio hominum subesse potest, unde anceps exsistit loci lectio. Cum tamen subiecta magis adstruant *caederent*, et adsint codices, qui patrocinium agant, acceptum reliqui, etsi nec alterum fastidio.

feritatis) Vatic. Lips. Gud. omninoque mei omnes cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 20. 23. *veritatis.* Vadianus recte et ipso nexu postulante commutavit in *feritatis*, quod, relicto Camerte duce, excepit 19. et praeter familiam Vadiani, Olivarius aliique omnes. Mox Prag. *ut abolitae;* Venet. *abditae;* ed. 23. *oblitae.*

humanis caedibus) Codices in his consentiunt, tantum quod Prag. ex mollioris pronuntiationis sono posuit *sedibus.* TZSCHVCKE. Legendum potius, *atque ut ab humanis caedibus temperant.* PINTIANVS. Obsecutus est solus Schottus recepitque. Reliqui omnes retinuerunt vulgatam antea lectionem, quae bene habet et cum reliquis apte cohaeret, modo τὸ *delibant* recte explicetur, de quo alibi, et τὸ *ultimis* ad eas caedes cum Kappio referas, de quibus modo dixerat, quae sunt humanae, etsi forte etiam de veris, certis caedibus possis intelligere, ut fictis et simulatis, quae sunt in *delibant,* obponas.

devotos) Plerique et tantum non omnes codices habent *devotas*, uti editiones omnes, in quibus Vadianae, Olivarianae, ad Grasserianam. (58.) Schottus, (in ed. 35.) monente Pintiano, repoſuit *devotos*, poſt eum Voſſius et ceteri. TZSCHVCKE. Scribo *devotos*, ut ſubintelligas *homines*. Nam alias quod veſtigium obſecro erat feritatis, abolitae, delibare victimas, quas mactare erat pietas? PINTIANVS. Hoc quidem aptius ſubpletur, quam, quod vult Vadianus, *victimas*, quamvis in hoc nexu de humanis facile poſſis intelligere.

altaribus) Vatic. 3. Prag. *ab altaribus;* tum ille *amovent*, hic *ammovere*. In Vindob. verbum *admovere* plane deeſt. Porro Vatic. 5. Prag. Venet. Havn. *deliberant;* inepte.

tamen) Vindob. *tantum*, ex ſcribendi compendio. Venet. *tamen ad facundiam*. A voce *Habent* c. 10. incipit Vinetus.

Druidas) Vatic. 1. *Drydas;* Vatic. 5. Gud. Havn. *driadas;* Cibin. *driclas;* Prag. *Ariadas*. Edd. vetuſtae quaedam, in quibus 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. *Dryudas*, forte quod a δρῦς cum multis veterum etiam derivandam vocem putarent. Similes variationes obiiciunt libri in Lucano 1, 451. Certe ſic in Strabone lib. 4. p. m. 156. ſ. 197 ſq. Latinis tamen, mutato v in u, ut ſaepe, placuit *Druides*, veluti Iulio Caeſari de B. G. 6, 14. Plinio 16, 95. ſ. 44. etſi nec *Druidae* reſpuunt, in quibus Lucanus c. l. Et ſic Δρουίδαι reddit Metaphraſtes Gr. in l. Caeſare de B. G. 6, 13. et 14. Nihil igitur hic propter illos codices mutandum eſt.

terrae) Vindobon. *terras mondique*. Lipſ. Gud. Prag. *et formas*. Poſt *coeli* deeſt in Prag.

ac ſiderum) Sic (*ac*) Lipſ. Vatic. 1. Gud. et alii quidam. Editiones pleraeque, ex quibus 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. 24. 25. Olivarianae, Schottus *et* praeferunt, cum MSStis quibusdam. Vadianus dedit *ac*, uti eius ſectatores, hinc Vinetus, Voſſius et reliqui. Eadem varietas harum particularum obſervatur ante verba, *quid Dii velint;* ubi et codices et edd. inter utramque ambigunt. Ex recentioribus Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. Reinoldius poſuerunt *et*, quod certe meliores Gronovii probant, ex meis Cibin. Lipſ. Gud. et quidam alii. Quae praeterea ex MSStis notata habui, haec ſunt. Vindob. omittit *ac* ante *ſiderum*, poſt idem *Dii.* Quod Ciacconius emendaret *valeant* pro *velint*, non erat.

ſcire profitentur) Vatic. 3. *ſcite.* Tum idem, Pariſ. 2. Prag. omittunt *profitentur.*

gentis) Deeſt in Lipſ.

vicenis) Pariſ. 1. 2. Vatic. 3. Prag. Rehdiger. Cibin. Venet. Havn. *vicinis;* Gud. *vicim.* Poſt Vatic. 3. Pariſ. 2. Prag. Havn. Cibin. Venet. *amnibus;* Pariſ. 1. Gud. *amnis.*

aut in ſpecu) Voculam *aut* editiones omittunt, etiam Reinoldianae. Inſeruit ex MSStis ſuis, quibus ſuffragantur etiam mei omnes, primus A. Gronovius in ed. 44. et retinuit Kappius. Cibin. pro altero *aut* habet *an.*

ex his) Eaedem editiones ad Gronovianam 44. habent *ex iis.* Inde *ex his* legitur cum MSStis Gronovianis fere omnibus itemque meis. Cibin. *ex hiis*, ut alibi. Voſſ. 1. *Vnum etiam ex his.* Cf. ſi tanti eſt, de hac commutatione crebro obvia ad 2, 6, 7.

effluxit) Ita codices mei cum antiquis editionibus 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 13. Praeeunte Hermolao Barbaro in ed. 6. cognatae cum Camertinis, Ald. Iunt. Vadianis, Olivarianis et similibus itemque Schotto posuerunt *effluit.* Tum Vinetus recte revocavit, quod et in ed. 6. volebat antiquae manus nota, *effluxit.* Secuti Vossius, Gronovii et ceteri.

cum mortuis) Ita omnes mei codices praeter Paris. 3. et forte Vaticani alii, in quibus legitur *cum mortuos;* nam ex solo Vatic. 3. enotatum erat *cum mortuis. Cum mortuos* etiam praeferunt edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. et hinc Vadianae, Olivarianae, quibus accesserunt Vurstisius, Henischius, Grasserus adeoque Vinetus. Sed *cum mortuis* reposuit ex Mariangeli vero monito Schottus, probaverunt post Vossius, Gronovii et alii. TZSCHVCKE. Legendum *cum mortuis*, non *cum mortuos*, ex observatione Mariangeli. PINTIANVS. Recte, ut nexus contineatur, quem incidebat et luxabat prior lectio. Accedunt praeterea codices, deterioris adeo notae, quod documentum esse debet, ita olim in Melae exemplaribus vulgo scriptum exstitisse.

ac defodiunt) Cibin. Rehdiger. *atque defodiunt*, quod et excepit Reinoldius. In Ciacconii codice hae voces desiderabantur. TZSCHVCKE. Hic locus prava interpunctione laborat. Nam τὸ *olim* cum sequentibus coniungendum esse, facile evincit locus Valerii Maximi lib. 2. cap. 6. Exter. 10. a Pintiano laudatus: *Horum* (Massiliensium) *moenia egresso vetus ille mos Gallorum occurrit, quos* (leg. *quo* ex MSS. cum Torrenio) *memoriae proditum est, pecunias mutuas, quae his apud inferos redderentur, dare solitos, quia persuasum habuerunt, animas hominum immortales esse.* Idemque etiam animadversum a clarissimis viris, Schotto, Reynoldo et

Perizonio. A. GRONOVIVS. Nempe fecit prava lectio illaque emendata loci diverſa explicatio, ut varia diſtinctione verborum nexum et ſenſum adiuvarent. Ita, qui *cum mortuos* dederunt, diſtinguere fere ſolent, poſt *defodiunt*, reliqua ad *inferos* continua ſerie pertexunt, etſi etiam quidam in voce *viventibus*, maximo ſigno ſubiecto, prioris membri terminum ponunt, in quibus edd. 2. 11. 13. Ex poſterioribus, qui meliorem lectionem probarunt, *olim* ad priorem ſententiam reiiciunt, veluti Schottus, Voſſius, Gronovii ad ed. 42. Reinoldius, unde nova diſtinctio A. Gronovio praeeunte invaluit, quam et agnoſcunt Cod. Gud. et Lipſ. et, quia magis eſt accommodata, ego retinendam cenſui. Ciacconius porro malit *aut defodiunt grata viventibus*. Poſterius *grata* probat etiam Schottus.

deferebatur) Vindobon. *defferebatur;* Ciaccon. Cod. *referebatur;* Lipſ. *deferebantur;* Voſſiani libri *differebatur*, quod unus Schottus excepit. TZSCHVCKE. Scribo *differebatur ad inferos*. Valerius Maximus [c. I.] *Vetus ille mos Gallorum occurrit, quos memoriae proditum eſt, pecunias multas, quae his apud inferos redderentur, dare.* PINTIANVS. Libri veteres *differebatur*, non *deferebatur*. Recte. VOSSIVS. Ego vulgatam non muto, cuius ſenſus ſummatim comprehenſus hic eſt, adpoſuiſſe mortuis tabulas acceptorum et expenſorum, pecuniaeque creditae, tamquam documenta eius opinionis, uti fere hunc locum explicat Martin in libro la religion des Gaulois Tom. 1. p. 201. Sic epiſtolas propinquis inſcriptas, quas illi legerent, addidiſſe narrat Diodor. Sic. 5, 28. extr.

etiam) Exciderat in Pariſ. 2.

ſe in rogos) Vatic. 3. Prag. alio ordine exhibent: *in rogos ſuorum ſe.* Tum Prag. *veluti.* Antea Vindob. *erant* omiſſo *que.*

§. 4. *ſumma nomina)* Rehdiger. *nomina ſumma.* Ciaccon. *trminabanturque;* Rehdiger. neglecta lineola *terminaturque;* Pariſ. 1. *terminantur;* Prag. Havn. *tribus ingentibus fluviis;* Pariſ. *tribus fluviis.* TZSCHVCKE. Vox *ſumma* redundare videtur. SCHOTTVS. At ſunt nomina praecipua et generalia, uti recte expoſuit Kappius in indice h. v. A voce *Regio* cap. 11. adſcribitur in ed. Vineti.

Nam) Cibin. Rehdiger. Venet. Gud. Vindobon. *Namque,* uti fere ſolet ſequente vocali. Poſt Gud. Vindobon. *pireneo;* Cibin. Rehdig. *pyreneo;* Prag. *Pyrenio.* Priores formae adparent etiam in edd. quibusdam veteribus, quod ab iis non eſt alienum. Sic edd. 1. 6. 7. 8. *garunnam;* Vindobon. *garonam;* Lipſ. infra *gaurumna;* pleraeque aliae edd. *Garumnam,* uti eſt in Iul. Caeſare de B. G. 1, 1. quam formam reddit etiam Metaphraſtes, ὁ Γαρούμνας. In Strabone tamen lib. 4. p. m. 131. ſ. 189. et deinceps legitur ὁ Γαρουνᾶς et mutata accentus ſede a Cod. Moſc. ὁ Γαρούνας, in Ptolemaeo 2, 7. Γαρύνας. Sic *Garunna* codices Plinii habent 4, 31. ſ. 17. notante Harduino, poſuitque editio Frobeniana prima; *Garumna* tamen ſcribunt poſteriores, veluti Auſonius in Moſella p. 160. 483. idem de nobilibus urbibus 11, 3. Claudian. in Rufin. 2, 113. Sidon. Apollin. carm. 22, 108. —

Aquitani) Ita Vatic. 3. Gud. Prag. Cibin. reliqui cum edd. ad Voſſium *Aquitania.* Inde a I. Gronovio rediit *Aquitani.* Reinoldianae tamen variant. Nam in ed. 1739. haeſit *Aquitania,* cum aliae, quibus uti licuit, Gronovianam formulam redderent. TZSCHVCKE. Lego *Aquitani,* non *Aquitania,* quia praeceſſit *Populorum tria ſumma nomina,* et ſequitur, *Celtae* et *Belgae.* PINTIANVS. Editiones omnes antehac *Aquitania.* Nos tandem credidimus, audiendum eſſe Pintianum, non quia prae-

ceſſit *populorum* et ſequitur *Celtae* et *Belgae*, quas ille praefert cauſas, (in quibus contra profecto varietatem captare ſolet auctor) ſed quod mox ſequitur *Aquitanorum*, nec ſolet Mela in ſequentibus aliter loqui, quam in praecedentibus incipit. Et iam ſupra habuimus exemplum corruptarum vocum ab proximis earum literis. I. GRONOVIVS. Omnino quidem non infrequens eſt auctoribus gentium et regionum, incolarum et urbium nomina invicem variationis etiam cauſa coniungere. Sic 1, 3. extr. *Germani* ſubiiciuntur recenſitis pluribus Europae regionibus; 2, 3, 12. *Pyraei et Liburni et Iſtria;* 2, 4, 2. legitur *Volſci, Campania* et *Bruttii.* Expenſis tamen rationibus, Gronoviana maxime, et cum codices etiam aliqui addicant, receptam hodie lectionem non movi.

Sequanam) Rehdiger. *Sequaniam;* Vindob. *Secanam* ex pronuntiationis modo; Rehdiger. hic et poſt *celthe.* Tum ed. 1. transverſis literis *blege.*

Aquitanorum) Prag. *Aquitaneorum.*

Auſci) Vatic. 3. Prag. *Auxiſci;* Vatic. 1. *Auxi;* Lipſ. *Auſii;* Vindob. uti poſt *Auſi*, ubi cf. adnotata.

Hedui) MS. Gronoviani hic et poſt *Haedui* vel *Hedui;* Ciaccon. *Aedui.* (ni ſub voce *Vett.* intellexit auctores.) Ex meis Cibin. Gud. *Haedui;* Vindob. Lipſ. *Edui;* Prag. *helui.* Editiones inde ab antiquiſſimis *Hedui;* ſed Vinetus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. *Aedui,* unde rediit *Hedui.* Simili varietate huius populi ſcriptura etiam in aliis iactatur. In Strabone lib. 4. p. m. 129. ſ. 186. vocantur Ἀιδούϊοι, poſt ſemel iterumque Ἐδοῦοι, pro quo Ἕδουοι legitur in Plutarchi Iulio Caeſ. c. 26. Sic in Plinio 4, 32. ſ. 18. *Hedui.* Αἴδουοι in Dione Caſſio 38, 32. et alibi dedit Reimarus, etſi codices etiam

adferunt Οἴδουοι, Αἰδούσιοι, (quod unum novit Stephanus) Δίδουοι. Sic (*Aedui*) Appianus de rebus Gall. 16. Cicero ad diverſ. 7, 10. f. ad Attic. 1, 19. (ed. Ern.) Eumen. in grat. act. ad Conſtantin. Aug. 2, 4. Oroſius 6, 11. p. 401. ed. Haverc. quod et inde et ex inſcriptione probat d'Anville in notice de la Gaule p. 35. et ante eum Valeſius in notitia Galliarum p. 3. h. v. et Cellarius in Geogr. ant. 2, 2, 81. Certe ita nomen exhibent etiam inſcriptiones apud Gruter. Vol. 1. p. 571, 8. et Reineſium claſſ. 1. n. 176. et praetulerunt in Livio Caeſare et Tacito Drakenborch. Oudendorp. et Erneſti; alios non moror, nec varietatem ex libris enotatam. Suffragantur tamen illi ſcripturae Orthographiae etiam auctores. Quae quidem omnia, in primis antiqua monumenta, me moverunt, ut revocarem *Aedui*, quod nec codices reſpuunt.

Treveri) Ita libri omnes et ſcripti et editi; tantum Gud. hic *Treviri*, poſt *Treveris*, ſecus Rehdiger. in utroque loco. TZSCHVCKE. Omnino legendum *Treviri* ex Caeſare et Cicerone lib. 7. epiſt. ad Trebatium [13.] *Treviros vites cenſeo; audio capitales eſſe; mallem auro, argento, aere eſſent.* CIACCONIVS. Eadem ſcriptura placuit etiam Oudendorpio in Caeſare de B. G. 1, 37. in. 2, 24. m. et alibi, Havercampo in Oroſio 6, 10. in. etſi in utroque libri etiam *e* oſtendunt. Sic in Strabone lib. 4. p. m. 134. f. 194. legitur Τρηούϊροι, in Ptolemaeo 2, 9. Τρηβιροὶ, de qua variatione aliqua notavit Cluverius in Germ. ant. 2, 14. in. p. 578. Contra *Treveri* legitur in plerisque aliis, veluti Plinio 4, 31. f. 17. Tacito paſſim, Auſonio de claris urb. 5. Antonini itin. p. 240. Vtrumque dant libri in libello provinciarum Rom. de quo cf. Gronovii Varia Geographica p. 43. Si de veriori ſcriptura quaeratur, videtur utique ea eſſe, in qua *i* adhibetur, id quod ſuadet non ſolum iocus Ciceronis c. l. ſed et nominativus *Trevir*, qui occurrit apud Lucan. 1, 441. et, quod eadem ratione formatur, *Duumviri* aliique. Cum

ad certam legem conſtituendam parum valeat librorum inconſtantia, conſulenda omnino ſunt priſca monumenta integriori fide ſervata. Atque haec *Treveri* praeferunt, uti docent, quae conlegerunt Gruterus p. 482, 5. Reineſius 1, 264. Donius (ed. Gorii) p. 227, 17. Altingius in notitia Germ. Infer. P. 1. p. 40. Muſei Veronenſis editor p. 242, 1. Tantum in Muratorii theſauro inſcrr. modo per *e*, modo per *i* reperitur, ſi quidem recte is retulit. Ex quibus efficitur, *e* omnino eſſe praeferendum, et duplici ſcriptura *Treviros* Romae et *Treveros*, populum, diſtinctos fuiſſe, nec niſi ioci effingendi cauſa hanc formam a Cicerone fuiſſe inverſam.

urbesque) Ed. 13. *urbes quae*, vitioſe. Tò *que* eiecit Vadianus cum ſuis, item Vurſtiſius et ed. 29.

Auguſta) Vindob. *Auguſta*, uti deinceps aberratur in *Auguſiodunum.* TZSCHVCKE. Puto deſiderari verbum *Trevirorum*, legendumque ex Ptolemaeo [2, 9.] *Auguſta Trevirorum*, ut differat ab aliis urbibus eiusdem nominis. Nam et *Auſciorum Auguſta* eſt. Proinde quod ſequitur. PINTIANVS. Non opus eſt hoc additamento, cum per ſe pateat, quam *Auguſtam* intelligat, a quo nemo aberrare poſſit.

in Heduis) Gud. *in heius;* Pariſ. 1. *in Erduis;* reliqui fere *in Heduis*, cum editionibus plerisque. Dedi et hic *in Aeduis*, cuius cauſam antea expoſui.

Auguſtodunum) Vatic. 1. *Auguſtudunum;* Rehdiger. *Auguſtodunum;* Cibin. *Auguſtudinum;* reliqui, niſi qui cum edd. 3. et 5. conlati fuerunt, *Auguſtodunum.* Magis variant editiones. Nempe 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 23. 24. 28. 30. 32. 37. Vadianae *Auguſtudunum;* 6. 7. 8. 15. 17. 20. *Auguſtudunum;* 11. *Auguſtunum;* 27. 29. *Auguſtidunum;*

ed. 25. exemplaria vel *Augustudunum*, vel *Augustodunum*, quod pleraeque habent Olivarianae, et post receperunt Vinetus, Schottus, Vossius et reliqui. Ita quidem recte exemplo aliorum auctorum, veluti Ptolemaei 2, 8. Taciti Annal. 3, 45. Eumenii pro restaurandis scholis c. 14. in. Antonini itin. p. m. 458. et 460. Rarius invenitur per *u*, uti apud Ammian. 15, 11. Accedit ex similibus analogia, ut *Vellaunodunum*, *Noviodunum* in Caesare de B. G. 7, 14. Denique eadem scriptura probatur in inscriptione Gruteriana, quam excitavit Valesius in notitia Galliarum p. 61. h. v. ubi de scripturae varietate plura conlegit.

Auscis) Cibin. *ruscis*; Vatic. Prag. *Auxis*; Vindobon. Paris. 1, 3. *Ausis*; edd. 5. *Aucis*; 28. *Asci.* Sed cf. paullo superius. *Ausci* probat etiam Caesar eiusque interpres Graecus de B. G. 3, 27. etsi in Strabone lib. 4. p. m. 132. s. 190. et Ptolemaeo 2, 7. legitur Αὐσκιοὶ, vel Αὔσκιοι. Variatum in hoc esse docent posterioris aevi gentilia, quae commemoravit Savaro ad Sidon. Apollinar. epistol. 7, 6. *Ausci*, *Auscii*, *Auscensis*, quod est in Sidonio, *Ausciensis*. Nec *Auxi* sine exemplo esse indicavit d'Anville in notice de la Gaule p. 147. et, ex quo hausisse videtur, Valesius in notitia Galliarum p. 67. h. v.

Cliumberrum) Ciaccon. *Elumberrum*; Vossii codices, ipso teste, *Clium berrum*; Vaticanus unus *Cliumberrum*; Gronov. *Eliumberrum* et *Heliumberrum*. Ex meis Paris. 1. *Emcuberum*; Paris. 3. *heliumberum*; Cibin. *helyum berrum*; Vindob. Havn. *heliumberrum*; Vaticani, Lips. *Eiumberrum*; Venet. *Eluvimberrum*; Prag. *Cliumborum*; Paris. 2. *Climberrum*; Gud. Rehdiger. *Cliumberrum.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Heliumberrum*; 13. *Eliumberrum*; 6. 7. 8. 15. 17. 20. 23. *Elusaberrim*; 10. *Elusaberri*; 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25.

26. 27. 28. 29. 30. omninoque, quae Vadianum et Olivarium referunt, cum Vineto et Schotto, *Elusaberris;* tantum Saling. 1538. *Elisaberris;* Vossius et 40. 41. 42. *Climberrum;* Reinoldius et hinc 44. 45. cum Kappio *Cliumberrum.* TZSCHVCKE. *In Aucis Eliumberrum.*) Scio in *Auscia Elusates* et *Elusaticum* eorum oppidum fuisse, quod et lib. Plinii 4. [c. 33. s. 19.] diximus, ex Caesare, [de B. G. 3, 27. in.] Ammiano, [15, 11.] Antoninoque, [p. m. 462.] ut scribendum sit *in Auscis.* Loco autem verbi *Eliumberrum*, ut non ponendum, ita certe concipiendum animo *Elusaticum*, quod illi fortasse nominabant *Elusaberrim*, quasi *Elusatum* (sic ed. 1493. *Elusarum* Gron.) urbem. Nam *Berris* hoc significat barbaris Hispaniae Galliaeque confinibus, unde *Iliberris* (ed. 1493.) in Baetica, et in Narbonensi altera. Et *Laberris* in Asturia, quemadmodum et *Obriga*, unde *Lacobriga*, *Mirobriga*, (sic ed. 1493. non, ut Gron. *Marobriga*) *Deobriga*, mille talia, *Burgum* Germani, *Dunum* Thraces. BARBARVS. Legendum *in Ausciis Augusta*, ex eodem Ptolemaeo, [2, 7.] expuncta peregrina et barbara dictione *Elusaberris.* Sunt tamen nonnulli et ingenio et doctrina praestantes viri, qui censeant scribendum hic *Elusa* pro *Elusaberris*, quod *Elusates* in Aquitania celebrentur a Caesare tertio Commentariorum de bello Gallico [c. 27. in.] et a Plinio in quarto. [cap. 33. s. 19.] Sed mihi apud Plinium diversi esse videntur *Elusates* ab *Ausciis*, neque posse ex eo colligi *Elusam* urbem esse *Ausciorum*, praesertim cum Ammianus Marcellinus [c. l.] *Elusam* in Narbonensi statuat, non in Aquitania, cuius sunt populi Auscii. Nihil itaque ex priore sententia muto. PINTIANVS. Inter barbaras dictiones, quae pulcherrimum hoc et amoenissimum opus inquinavere, connumeravi *Elusaberris.* Verum tanti apud me ponderis est scriptae et antiquae lectionis fides, ut nutare me cogat, nec satis fidere priori meae sententiae, etsi non illam damno. Oppidum enim illud *Volcarum Tectosagum* in

Gallia Narbonenſi a Ptolemaeo [2, 10.] et Plinio [3, 5. ſ. 4.] appellatum *Illiberis*, non ſic nominant duo illa antiqua exemplaria, quae ſubinde cito, ſed alterum *Illiſeberre*, alterum *Eliſeberre;* ut forte verum nomen ſit, *Eluſaberris*, et a Tectoſagibus fuerit ad Auſcios translatum. IDEM. Itinerarium Antonini [p. m. 462.] *Elimberrum*. V. C. *Elumberrum*. In antiquiſſimis Plinii exemplaribus [c. l.] *Illiſeberre* et *Eliſeberre*, quapropter fieri poteſt, ut verum nomen ſit *Eluſaberris*, inquit Pintianus; ſed *Eluſaberris* in Narbonenſi provincia Plinio ſtatuitur. Pomponius *Eliberrim* appellat, Livius [21, 24. in.] *Illiberim*. Hermolaus in Plinium lib. 4. c. 19. ait, Antoninum commemorare in Aquitania oppidum *Eluſaticum*. Claudianus in Rufinum [1, 137.] *muros invadit Eluſae*. Plinius lib. 4. c. 19. *Auſci, Eluſates*. CIACCONIVS. Nihil hic viderunt interpretes. Vetus omnium ſcriptorum codicum lectio eſt *Elium berrum* excepto uno Vaticano, in quo *Cliumberrum* legitur. Vera lectio eſt *Climberrum*. Recenſet hoc oppidum Antoninus [p. m. 462.] in itinere ab Aginno Lugdunum. In tabula Peutingeriana *Cliberrum* vocatur. VOSSIVS. Ortelius in theſauro Geogr. ſ. v. *Eluſaberris*, eam ſibi ſuſpectam, ſed nec *Eliumberrum* et *Heliumberrum* codicum ſibi cognitum eſſe fatetur. Si doctos viros audieris, quid eligendum ſit, vix ſtatuas, nec magis ex codicibus proficias. Vna terminatio certa inde exſiſtit, prior nominis pars dubia reſtat. Quod Voſſius *Climberrum* praetulit, Antonini quidem auctoritate firmatur, et a Weſſelingio probatur, ſed falſo tabulam Peutingerianam adlegat, quippe in quo (l. D.) olim legebatur *Cliberre*, quod et inde repetunt Weſſeling. ad Antonin. c. l. d'Anville adeo in notice de la Gaule p. 228. aliique, nunc ex editione Scheybii *Eliberre*. At ex eadem diſcitur *Eluſam* hic falſo arceſſitam fuiſſe, quippe quam ſitu diverſam, etſi parum diſſitam, ſiſtit, in eo tamen loco, ut Antonini Climberrum in ea agnoſcatur. Cum plerique et meliores codices etiam

hic in litera *e* conſentiant, quae facile in *c* ex ſcripturae Langobardicae confinio tranſire poteſt, et exemplo tabulae adparet, ea utique dimitti non poteſt. Hinc vero *Elimberrum* proxime accedit ad Antoninum, ex quo adeo id excitavit, Weſſelingio neſcio, Ciacconius, et ad tabulam, in qua lineola transverſa exſtingui facile potuit, ut in libris *m* et *um* varie iactari ſolent. Dedi igitur *Elimberrum.*

§. 5. *Garumna)* Lipſ. *Gaurumna;* Gud. Prag. Vindobon. *Garunna*, de quo ſupra. Tum Cibin. *dilapſus*, alii recte *delapſus*. Poſt Gud. *imbernò*. Hinc Lipſ. *ſolitis nivibus;* Prag. *ſolutis nubibus.*

At ubi) Edd. 30. 52. *Aut ubi.* Tum Vatic. 3. Prag. Vindobon. *aeſtuantis*. In ſequ. haec obiiciuntur. Rehdig. *iisdem retro;* Prag. *hisdemque tentantibus retro;* Lipſ. Venet. Rehdiger. *aliquamdiu plenior;* Vindobon. *aliquantulum plenior;* Cibin. omittit verba: *et quanto magis — nec maiora;* Lipſ. Rehdiger. verbo *ſit* ſubiiciunt punctum, et ſic edd. multae variis interſertis ſignis hic diſtinguunt, in iis Camertinae, Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus et alii ad Reinoldium, qui poſt *latior* inciſum poſuit, quod inde ab ed. Gronovii 44. imitatae ſunt reliquae; Gud. omittit *ad;* Havn. *maiora tamen*, nota harum particularum confuſione; Cibin. *tantum navigatio tolerat;* Rehdiger. Vindobon. *tollerat;* Pariſ. 2. Havn. *verum more* neglecto *etiam;* Cibin. Gud. Rehdiger. Vindob. *verum more etiam.* Editiones multae, in primis antiquiores inciſum minus recte ponunt poſt *navigantes;* Vindob. *utque ſi alio;* Iunt. *eventus* pro *ventus*, quod eſt in Aldina; ed. 1. *precipiat.* TZSCHVCKE. Sic lib. 1. c. 18. *Et quanto decreſcit, eo clarior, fugat noviſſime noctem;* ut et cap. 13. *Tunc alte demiſſus, et quantum demittit, amplior;* vel vacat dictio *ſit.* CIACCONIVS. Leg. *aliquanto plenior, et quanto procedit, eo*

latior; ad poſtremum. Reliqua ſuperant. SCHOTTVS. *Ad poſtremum* —) Totum hunc locum ſic lego ac dispungo: *Ad poſtremum magni freti ſimilis, non maiora tantum navigia tolerat, verum etiam more pelagi ſaevientis exſurgens, iactat atrociter, utique ſi alio ventus* etc. PINTIANVS. Non erat, quod τὸ *magis* ab libris omnibus non ſolum, ſed et crebro linguae uſu probatum offenderet. *Fit* poſſit utique abeſſe, ſed quis modum talibus ſtatuat? Cum tamen ab libris ſuſtineatur, τὸ *nec* artius cum praecedentibus cohaeret, et bene habet. Denique accedit in hac parte emendatio Burmanni ad Lucan. 3, 235. qui pro *obvius* malit *obviis.* Neque hoc neceſſe eſt. Cum enim haec vox duplicem inferat reſpectum, lubentius hic in fronte de Garumna feram.

§. 6. *Antros)* Rehdiger. *anthros*; Prag. *aneros*, uti Boccatius de fluminibus ſ. v. *Garumna.* Capitis 12. diſtinctionem hic adpoſuit Vinetus.

aquis incr.) Lipſ. *aliquis increſcentibus*; Ciaccon. *aquis increbreſcentibus*; Rehdiger. *aquis increbeſcentibus.* Poſt Ciaccon. *accolae*, Vindob. *adeo incole*, et Gud. *extimant*, de qua variatione etiam cum *aeſtimo* vid. quae praeter Geſnerum in theſauro L. L. notarunt Oudendorp. ad Iul. Caeſ. de B. G. 2, 17. Drakenb. ad Liv. 34, 2, 5. et ab hoc nominati plures. *Accolae* facile adrideat, ni narrationis ſumma et vis obſtet.

quia cum) Gud. Prag. *quod cum.* Poſt gravior obiicitur lectionis diverſitas. Vindob. Pariſ. 3. et forte per ſilentium conlatoris Venet. cum edd. omnibus *videatur* ad Schottum et Voſſium, unde *videantur* repoſitum exiit, probantibus reliquis codicibus et ipſa ſenſus ratione. Notatum tamen idem inveni ex ed. 3.

editiora, quis) Vatic. 1. Cibin. *editiora aquis*; Lipſ. *edictiora quis*; Gud. Pariſ. 1. Rehdiger. *editiora*

quis; Vindob. *editor et quis*; Venet. Parif. 3: *editior aquis*; Vatic. 3. Havn. Prag. Parif. 2. *editiora cum quis.* Sic edd. 1. 3. 4. 9. *editor aquis*; 2. 5. 6. 7. 8. 10. ceterae cum Vadianis, Olivarianis, Vurftifio, Henifchio, Graffero, Vineto *editior*, *aquis*; tum Schottus primus, fequente Voffio et reliquis, recte *editiora quis*, uti et antea voluerat Pintianus, tantum *quibus*. Vid. deinceps.

fluctus) Defideratur in Cibin. Editiones 30 32. 37. maluerunt *fluctibus*. Poft Parif. 3. Vindobon. forte etiam Venet. et Havn. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. et fequentibus, quae antea indicavi, *illam*; inde Schottus, Voffius et deinceps alii *illa*, quod et praeeunt ceteri codices. Verbum *operit* omiffum in Vatic. 3. Prag. Havn. et Parif. 2.

haec ut prius) Parif. 3. cum iisdem editionibus *nec ut prius*; poft in iisdem codicum aliorum adfenfu rediit: *haec ut prius*.

ambitur) Vatic. Cibin. Parif. 2. 3. Venet. Prag. Havn. Lipf. Rehdiger. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. cum Vadiana familia et Olivariana, quibus et adhaefit Vinetus *ambit*; Gud. *arabit*; Parif. 1. Vindob. *ambitur*, uti dederunt Schottus, Voffius et poft omnes. Solae edd. 15. 17. 20. 23. habent *abit*, et poft 15. 20. 23. *et quid*; Prag. *et ut ea*. Succedant his virorum doctorum monita. TZSCHVCKE. Hunc item locum diverfo modo et fcribo et percipio fic: *quia, cum videantur editiora, quibus obiacet, ubi fe fluctus implevit, illa operit, nec ut prius tantum abeunt.* PINTIANVS. Deformatus vulgo locus, quem a nemine hactenus intellectum praeftare aufim; ita, ut folet, varie a variis mifereque acceptus eft, ut, quem ipfi animo iam praeceperant fenfum, eruerent, et ab invito Mela, quae vellent, extorquerent.

Pintianus tamquam facem praetulit, et quaſi manu duxit. Ad cuius emendationem facta a nobis acceſſio eſt. Pervulgatam lectionem, quae mendo non vacat, apponam, ut, quid praeſtitum ſit, facile appareat: *Quia cum videatur editior, aquis obiacet; ubi ſe fluctus implevit, illam operit, ut nec prius tantum ambit.* Vnde Pintianus, veſtigia ſecutus, faciebat: *quia cum videantur — — tantum abeunt.* Amicus quidam meus hic *abeunt* in *abſunt* commutabat, quod, quae procul abſunt, propter aquae διάφανον propius abeſſe videantur, experientia magiſtra. Nos *quis* pro *quibus* edendum curavimus, unde vulgata lectio, *editior aquis*, cuſa et poſt excuſa. Quod ſequitur, *nec ut prius tantum ambit*, Franc. Sanctius, *hanc ut prius tantum ambit*; malim tamen minori commutatione, *haec ut prius tantum ambitur; ambit`* enim compendio ſcribebant, et affinitas vocum ſcribas fefellit, ut *nec* pro *haec* exſcripſerint. SCHOTTVS. Ita quidem, addicentibus inſuper codicibus, locum optime conſtitutum eſſe, etiam poſteri editores tacito adſenſu comprobarunt. Quod recte monet Schottus de *ambit*, eius exempla plura dant et alibi libri noſtri. Cf. ſupra ad 2, 1, 2.

ante ripae) Vindob. *aliquando ripe.* Mox ed. 1. *nec cernerentur.* Tum Rehdiger. *oſtiterant*; Cibin. Gud. *obſtiterat*, exſtincta nempe lineola transverſa. Poſt Venet. *proſpicua*, ſcribendi ſignis commiſtis.

§. 7. *A Garumnae)* Gud. Prag. *Ab G.* in edd. 9. 13. *a* deeſt, ut in Vindob. *terrae.* Hinc edd. 30. 32. *procurrens*, quod vitium ſuſtulit 57. Poſt Rehdiger. *canthabricis*, qualia adponere ſolent.

aliis) Plerique Gronoviani, ex meis Pariſ. 2. 5. Vaticani, Gud. Prag. Rehdiger. Havn. cum edd. 1. 2. 9. 13. *altis*; reliqui *aliis*, uti editiones ad Vadianum, a quo 16. 18. 21. 22. 24. 25. et deinceps ſequentes exhibent *aliis aliisque populis.* Denique Voſſius τὸ *aliis-*

que exegit, et in uno ſubſtitit *aliis*, uti fecerunt etiam reliqui. TZSCHVCKE. Perizonius margini editionis paternae adſcripſerat „*aliis aliisque populis.* Hoc *aliisque* excidit ex Voſſiana editione, ſed in aliis occurrit." Immo vero Voſſius *τὸ aliisque* expunxit iuſſu codicum MSS. quorum plerique habent *altis populis.* Τὸ *aliisque* etiam abeſt ab editione *Exonienſi.* A. GRONOVIVS. Mirum videatur, qui in tam nota voce aberrare potuerint librarii, niſi ſtuporis eorum plurima vel in noſtro exſtare voluiſſent exempla, et ſimilia etiam huius commutationis ſpecimina propoſuiſſent viri docti. Vid. Drakenb. ad Liv. 37, 16, 7. et quos memorat. Tum negligentiae vitium acceſſiſſe videtur, quod alterum *aliisque* omiſerunt. Cum enim Mela hic non niſi Gallicae gentis populos recenſere poſſit, alienum ab hac narratione ſenſum inferat vox *aliis* ſemel poſita, aut ſi tacite, ut conſtet ratio et uſus, facta repetitione ſubplere velis, durum hoc ſit et inſolens. Notum enim eſt, auctores, ubi eiusdem rei varias partes deinceps et continua ſerie poſitas commemorant, hac formula uti ſolere. Et ſic ipſe Mela ſupra 1, 19, 13. montes, *ut aliis aliisve adpoſiti gentibus, ita aliis aliisque dicti nominibus*, ubi etiam alterum omittit codex. Eodem modo peccatum eſt 1, 9, 2. ubi tantum non in omnibus pro *iterum iterumque*, quod recte receperunt editores, ſemel legitur *iterum.* Vix igitur manum contineo, quin reponam lectionem Vadiani. Quis enim librorum in his inconſtantiam non novit? Sic 1, 7, 3. obtrudunt *magis*, quod contra 1, 6, 2. in altero loco omittunt. Eandem negligentiam Livii locum 24, 20, 9. in voce *alius* corrupiſſe, ſuſpicatur I. Gronovius. Ceterum in Vindob. abſunt verba *aliis* — *habitantibus.*

Santonis) Ita omnes codices, tantum Vindobon. *axanſionis*; Lipſ. *Sanctonibus.* Edd. veteres *Santonis* ad Vadianum, qui praetulit *Santonibus* et ſic inde a 16. praeter 15. 17. 20. 23. reliquae ad Voſſium, qui prio-

rem lectionem reduxit. Sic utramque formam variant libri in Caeſare de B. G. 1, 11. extr. ubi alia loca notavit cum ſcriptura per *X* Oudendorpius. Cf. idem ad Lucan. 1, 422. Neutrum tamen ſimpliciter reiici debet. Etſi enim in multis, veluti Ptolemaeo 2, 7. dubium facit caſum rectum, et Σάντωνες a Stephano h. v. Σάντονες a Marciano p. 47. Hudſ. *Santones* a Plinio 4, 33. ſ. 19. Antonino in itin. p. m. 459. Boccatio de maribus ſ. v. *Gallicum* ſcribatur, adeſt tamen auctor graviſſimus, Strabo, qui lib. 4. p. 132. ſ. 190. praefert Σαντονοὶ, et ſic ex Latinis praeter Caeſarem, fruſtra ſollicitatum, et Lucanum Auſonius epiſt. 11. ſ. 15, 11. 24, 79. et Sidonius Apollinar. 8. ep. 6. m. Immo ſi priſcorum monumentorum auctoritatem intuearis, *Santonos* exhibet nummus, quem produxit Bouteroue in recherches curieuſes des monnoyes de France p. 59. et ſimilis, quem expreſſit Havercampi Oroſius 6, 7. p. 387. ubi illum memoravit. Cf. Raſche in Lex. num. T. 4. P. 2. p. 10. et Eckhel in doctrina numor. P. 1. Vol. 1. p. 66. Eadem utriusque formae varietas obſervatur in aliis. Sic *Teutones* dicuntur et *Teutoni*, *Cavares* et *Cavari*. Cf. Oudendorp. ad Caeſ. de B. G. 7, 4, 4.

Oſismios) Vatic. 1. Lipſ. Vindobon. *oſſiſmos*; Pariſ. 1. *oſſiſmios*; Pariſ. 2. *osismos*; Cibin. Gud. *oſſimos*; Rehdiger. *oſſisinos*; Prag. *occiſinos*; Vatic. 3. *oxiſmos*. Edd. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 17. 19. 20. 23. 25. (aliqua exemplaria) Vinetus, Schottus *Oſismos*; 5. *Osiſſmos*; Vadianus dedit *Osismios*, et ſic 18. 21. 22. 24. 25. (alia exemplaria) 26. omnique Vadianae, Olivarianae et, exceptis Vineti et Schotti editionibus, reliquae. Recte, ſi audias Strabonem lib. 4. p. m. 153. ſ. 195. ubi Ὀσίσμιοι, Ptolem. 2, 8. Caeſ. de B. G. 2, 34. Plin. 4, 32. ſ. 18. Oroſ. 6, 8. ad quos de variationibus obiectis conſulendi viri docti. Sic in tab. Peuting. 1. A. *Oſiſmi*. Vid. infra ad 3, 6, 3.

Ab illis —) Venet. *Ab eo iterum enim*; Parif. 2. Vatic. 3. Prag. *Ab eo enim iterum.* Hic c. 13. in Vineti editione incipit.

pertinetque) Vatic. 3. Prag. *pertinent ad*; Lipf. Rehdiger. Cibin. Gud. Venet. Havn. edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. omninoque omnes *pertinentque*, quod Vinetus, inde Voffius et reliqui mutarunt in *pertinetque.* TZSCHVCKE. Lego *pertinet*, *frons* videlicet, non *pertinent.* PINTIANVS. *Pertinent* fcilicet litora. Sed vacat dictio *pertinent.* CIACCONIVS. Prior ratio magis probatur. Poft Rehdiger. *portum.*

gentium) Deeft *gentium* in quibusdam veteribus. Forfan itaque fcripfit Mela: *ad ultimos Galliarum Morinos.* VOSSIVS. Codices mei omnes agnofcunt. Ex editt. tantum 13. Voffii emendationem, minus tamen neceffariam, praefert.

Geforiacum) Vatic. 1. *Geforicicum*; Parif. Cibin. Havn. *Geforiciacum*; Venet. *Geforithraeum*; Prag. *Geforicon*; Vatic. 3. *Geforiacon*; reliqui *Geforiacum*, uti editiones pleraeque; tantum 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Geforiciacum*; Schottus *Gefforiacum*, uti quidem etiam legitur in Antonini itiner. Britanniar. in. et in altero illo p. 363. Ita et fcribendum ex Ptolemaeo 2, 9. in nota monuit Schottus, etfi ibi eft Γισοῤῥίακον vel ex Cod. Palat. Γησοῤῥίακον. In edit. Argentor. 1520. inveni Γεσορίακον, nec aliter inde repetit Hermolaus Barbarus ad noftrum locum. Poterat Schottus certiori auctoritate producere Plin. 4, 30. f. 16. et fq. uti in Suetonii Claudio c. 17. legunt edd. quaedam, Erneftio etiam contra Oudendorpio probante *s* fimplex. Ita in tabula Peutinger. 1. A. etfi labe adfperfa ex ed. Scheybii *Gefogiaco.* Sed vid. Oudendorp ad Sueton. c. l. et quae notant viri docti ad Eumenii Panegyr. in Conftant. Caef. c. 6. et 14.

notius habet) Parif. 3. Vatic. 1. Vindobon. (vitiofe praeterea *nothius*) Havn. cum edd. ad Voffium *habent notius.* Hic repofuit *habet notius*, et fic 40. 41. 42. cum Reinoldio. Poft inde ad edd. 44. *notius habet*, quod dant etiam Cibin. et Venet. pro quo in Lipf. Gud. Vatic. 3. Prag. legitur *notius habent.* TZSCHVCKE. *Habet* lego, non *habent*, ut referatur ad illud *frons.* PINTIANVS. Recte monuit, ut fupra de verbo *pertinet.* Ceterum quem ordinem tenuerit Mela, incertum faciunt codices. Cum parum referat, inftitutum nolui invertere.

§. 8. *ab Alpibus)* Praepofitio abeft a Lipf. Vatic. Venet. Gud. Prag. et ab octo aliis A. Gronovii. Reliqui cum editionibus praeponunt. Poffit abeffe, nec valde defideretur; fed promifcua forma in his uti folet nofter, ut certi nihil ftatui queat. Sic. 3, 5, 5. Araxes *Tauri latere demiffus*; 2, 5, 6. Atax *ex Pyrenaeo monte degreffus*; 2, 4, 4. Padus *ab imis radicibus Vefuli montis exortus*; 2, 4, 9. flumina *ab Alpibus delapfa*; et 2, 1, 4. *fontibus diverfis.*

Venetum) Lipf. *Venutum.* Poft idem, Cibin. Parif. 1. 2. Gud. Prag. Rehdiger. *Acronum*; Ciaccon. *Acronon*; Venet. *aconum.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *Acromum*, quod haefiffe etiam videtur in Vaticanis et Havnienfi, uti filentium conlatorum innuit; ex Parif. 3. *Acronium* fenotatum legi. Vadianus primus excepit *Acronium* fequentibus ceteris. Ipfe etiam in epiftola ad Agricolam, quae adnexa eft eius editionibus, fufius de fcriptura et etymologia verbi disputat, cuius quidem fumma huc redit; fe diu probaffe *Acromum*, fed penitiori facto eius fcrutinio praetuliffe *Acronium*, quod propter rariffimam in eo lacu glaciem nomen compofitum ab α et Κρόνος traxerit. Contra eum Becanus, notante Ortelio in thefauro h. v. contendit, *Acronium* τρισσυλλάβως efferen-

dum esse. *Acronius* tamen habet etiam Boccatius de lacubus h. v. uti *Venetus lacus*; etsi hoc in ed. 1473. desideratur. Idem tamen, et hic parum sibi constans, s. v. Rhenus scribit *Acronus*. Dubia igitur est vera huius nominis scriptura, cum eius alibi in priscis auctoribus nulla iniiciatur mentio.

dispergitur) Havn. *dispargitur*. Quod sequitur *sinistram* sola habuit olim ed. 20. nunc primum dedit, aut revocavit, etsi eam editionem ignorasse videtur, Abr. Gronovius in ed. 45. uti antea voluerat etiam Ciacconius, quia respondeat τῷ *dextram*, in quo praeterea secutus erat auctoritatem Voss. 1. cum quo et Cibin. congruit. Reliqui codices omnes et editiones priores praeferunt *sinistrum*; Gud. *sinixtn̲*, cuius postrema pars in utramque terminationem verti potest.

etiam tum) Ciaccon. et omnino plerique alii codices *etiamnum*; Rehdiger. *etiam unde et donec*; Paris. 2. mainscula etiam litera *Etiarium*, quasi amnis nomen esset, et sic Prag. *Eciarion*; Venet. *Etiarium*; Vatic. 3. *etiaa riom*; Paris. 1. 3. cum ed. Vossiana videntur habuisse *etiam tum*, uti dant editiones omnes paucis exceptis, veluti 15. 17. 20. 23. Illud in hoc nexu accommodatius est. Scriptum olim fuit *etiam tum*, vel *etiam tunc*, quod transiit deinde in *etiam num*, quae mutatio passim notatur. Vid. Oudendorp. ad Iul. Caes. de B. G. 6, 40. Garaton. ad Ciceron. pro P. Sextio c. 38. alibique alii. Post quidam libri *dexteram*, quod leve est, a poetis tamen magis frequentatum esse videtur.

campos) Excidit haec vox in ed. 10. Tum in Rehdiger. et Prag. scribitur *Fleno*, facili lapsu; reliqui omnes *Flevo*, quod Cluverius in German. ant. 3, 17. p. 571. in *Fletio* mutabat, nulla quidem auctoritate nixus, scilicet ut *Flieland* insulam, nominis similitudine de-

ceptus, inferret, quem refutavit Menſo Altingius in notitia Germ. infer. P. 1. p. 63. ubi pro recepta lectione pugnat: *Flevo* ſcribit etiam Boccatius de lacubus h. v. Porro *Fleum* Rheni oſtium commemorat Plinius 4, 29. ſ. 15. et *Flevum* caſtellum in hac inſula innuere videtur Tacitus Annal. 4, 72.

eiusdemque) Tò *que* omiſſum in Prag. poſt vox *iterum* in Rehdiger. Tum Havn. Prag. habent *acrior*, Cibin. Gud. *artior*, de qua ſcriptura cf. notata ad 2, 2, 7. et 3, 8, 3. Denique in Prag. pro *iterumque fluvius* legitur *verumque fluvius.*

CAP. III.

Inſcriptio varia eſt, etſi ſenſu ad idem redire debet. Pariſ. 2. *Germaniae deſcriptio ſequitur*; Lipſ. *Germania hic deſcribitur*; Gud. *Germania*; Zaluſc. *De Germania Germaniisque Oris et Gentibus eorumque moribus et cultibus.* Alii continua ſerie narrationem perſequuntur, vel, ut Prag. Rehdiger. vocem *Germania* initio maioribus literis diſtinguunt. Ita vero 1) etiam editiones, uti 5. 2) ſegmento ſeparant, uti 6. 10. 3) vel inſcribunt *Germaniae deſcriptio*, ex iis 7. 8. 15. 17. 20. 23. cap. 2. 4) *de Germania*, 1. 2. 9. 13. 5) *Germania* 3. 4. 11. 12. 14. et ſic pleraeque cum recentioribus. Continua ſerie connectit 5. In capitum numeris item variant, prout antea diviſerant. Vineto eſt cap. 14.

§. 1. *hinc)* Vatic. 3. *hic*; Prag. *hic ripis eiusque adiacens.* Illud melius, quia terminos extenſionis utrimque ponit; confuſio nota.

Oceanico) Voſſiani, Pariſ. 1. *oceano*; Lipſ. Gud. *occeano*; Cibin. *oceani*; Prag. *ociani*; Havn. *occeanico*; reliqui *oceanico*, ut vetuſtae editiones non ſolum, ſed et

recentiores. Posteriores Vadianae et 30. 32. 35. 37. dant *Oceani*, uti voluerat Pintianus. TZSCHUCKE. Legunt libri manu exarati *Oceano litore*, quomodo etiam locuti sunt Cicero, Caesar, Catullus et alii, licet grammatici aliquot locis mutarint id loquendi genus. VOSSIUS. Quod quidem alteri lectioni *Oceanico* praeferendum est, quae forma maxime est dubia et nusquam obvia. Inter utramque pendet *Oceani*, quod et passim pro *Oceano* in simili nexu reponitur, veluti apud Iuvenal. 11, 94. et 113. Nempe offendit *Oceanus* adiective positum, quod tamen propter plura aliorum auctorum testimonia fastidiri nequit, et apud nostrum 2, 6, 2. legitur (*Oceanum mare*) ad quem locum vid. notata. Dedi igitur *Oceano*.

§. 2. *et ad insitam*) Edd. 11. 13. *sed ad ins.* Post. Vindob. *utriuque* pro *utraque*. TZSCHUCKE. Lego *et ab insita feritate*. PINTIANUS. Forte *ab insita feritate*, vel *ad insitam feritatem* est, praeter insitam. Livius [36, 8. 4.] *Sive ab insita regibus vanitate ad consilium specie amplum, re inane, animo adiecto*. CIACCONIUS. Non audiendi sunt, qui haec mutant, ac *vitae* rescribunt. *Vasie* hic accipitur pro inculte et rustice. Errat itaque Salmasius, [ad Solin. c. 5. f. 11. p. m. 87.] quum Gellium conatur emendare lib. 19. c. 9. *Sed ne nos, id est nomen Latinum, tamquam profecto vasios quosdam et insubidos ἀναφροδισίας condemnetis*. Reponit hic *vascos* et ex glossario interpretatur leves et inanes, quoniam talis esset vasca tibia. Sed profecto plane contrarium sensum expetunt haec verba. Leves enim et inanes homines delectantur canticis, ac, ut plurimum, eleganter canunt. VOSSIUS. Quae in Vossii nota sequuntur cum Melam minime adficiant, hinc exclusi. At quem hic refutet vanae emendationis illius auctorem, equidem exquirere nondum potui. Ciacconius similem aut forte ex nexu aptiorem ex Livio locum 2, 49. f. excitare poterat,

ubi legitur: *ab inſita animis levitate — poenituit.* Sed, quod ipſe ſtatim vidit, non opus eſt emendatione.

conſuetudinem) Sic Ciaccon. Pariſienſes tres, Gronovianae plerique, Lipſ. Gud. Rehdiger. Diſcedunt alii. Voſſ. 1. Cibin. *aſſuetudine malorum*; Vatic. Venet. Havn. Vindob. Gronoviani quatuor *ad conſuetudines*, uti edd. inde a primis reliquae ad Vinetum et Voſſium. Ille dedit ſequente hoc et edd. 40. 41. 42. *adſuetudine*; poſt praeeunte Reinoldio repoſitum eſt *ad conſuetudinem.* TZSCHVCKE. Scribendum puto *corpora aſſueſcendo labori*, ut verbum ſit verbo ſimile *bellando*, *aſſueſcendo.* PINTIANVS. Forte legendum *corpora adſuetudine laborum.* Cicero 4. in Verrem [2, 2, 73.] *ſatis mihi videor eorum conſuetudinem uſu tractandoque cognoviſſe.* Idem in Paradoxis 1. [extr.] *An quidquam in potiundis voluptatibus gloriando ſeſe et praedicatione effert?* Livius lib. 21. fol. 120. [21, 35, 5.] *feſſisque labore et pugnando quies data.* Idem fol. 241. [34, 3, 4.] *uſu tot annorum et experiundo comprobaſtis.* Tacitus [de Germ. c. 40.] *Conſiliis [proeliis] et periclitando tuti ſunt.* CIACCONIVS. Pro *ad conſuetudines laborum* malim *adſuetudine laborum.* SCHOTTVS. Oudendorpius, notante A. Gronovio, legebat: *ad conſuetudinem laborum.* Voſſius, qui dedit *adſuetudine* laborum, dicit ſe veterum codicum ſcripturam reduxiſſe. Quod tantum de Voſſ. 1. verum eſſe, docent ſatis ea, quae ex Gronoviano codicum recenſu cognoſcuntur. Ita vero non codices ſolum variant, ſed et doctorum virorum ſententiae diſcordant. *Conſuetudines* ad infimum ex his locum ultro ceſſerit, etſi numerum in alio nexu minime damno. Pintiani *adſueſcendo* concinniorem efficere videtur orationem. Sed, ut a nullo codice ſuſtinetur, ita auctorum uſus tales inverſiones lubens admittit, quod et loca a Ciacconio adpoſita probant. Ex ipſo Mela addere poſſis 1, 12. in. ubi *artes — imperitare gentibus regnum praeliumque*

commenti. Quale eſt Salluſtii Catil. 10, 4. Cf. Corte ad 16, 2. Sed haec nota. Nec inuſitatior eſt inverſio ſtructurae, quam *deſuetudine* reponendo componere quidam voluerunt. Sic ut ex multis aliqua delibem Cicero pro Flacco in. *optima ſpe praeditus*, *ſummae dignitatis* ubi v. Garatonius. Tacitus de Germ. c. 5. f. *non adfectione animi, ſed quia* — ubi plura conlegit Longolius. Sed nec opus eſt exemplis, cum diverſo haec conſilio ſcripſerit auctor adeoque ſenſu. Non enim conſuetudine exerceantur corpora, ſed ut conſueſcere diſcant, ubi *ad conſuetudinem* aptiſſimum eſt. *Adſuetudine* videtur deberi doctiori librario, qui voluit aequare ſtructuram. Ceterum Vinetus pro *laborum* dedit *malorum*, uti duo illi codices. Vulgatum praeſtat in hoc nexu.

Maxime frigora) Hic non in forma verborum ſolum, ſed et in eorum diſtinctione et accommodatione discrepant libri. Codices mei omnes habent *maxime frigora*, tantum Prag. *maxima*. A. Gronovius ex plerisque ſuorum notat *maxime frigore*, quibus tamen falſo adiungit editionem Reinoldii, quippe in qua diſerte legitur *Maxime frigora*. Voſſ. 1. Cibin. *maxime frigoris*; Rehdiger. *maxime frigora agunt nudi.* Editiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *maxime frigora*; 16. (duce igitur Vadiano) 18. 21. 22. 24. 25. 26. Vadianae, Olivarianae, Vurſtiſius, Stephanus, Heniſchius, Schottus, Graſſerus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. *maximo frigore*; tum praevio Reinoldio repoſitum *maxime frigora.* Solus Vinetus dedit, *maxime frigoris.* Oudendorpius, notante Abr. Gronovio volebat: *exercent bellando animos, corpora ad conſuetudinem laborum maximo frigore. Nudi agunt* — vel *ad conſuetudinem laborum, maxime frigoris. Nudi agunt.* Vtraque lectio, praecipue poſterior, vulgata et recepta hodie, praeſtat, hac in primis facta diſtinctione, etſi etiam Vadiana lectio, quae hinc novam ſententiam

orditur et haec verba ad *nudi* refert, commodum ſenſum praebet. Sed codicum deſtituitur illa auxilio. Optimum videtur legere ex bonis illis duobus MSStis *maxime frigoris*, et tamquam partem et exemplum praecedentibus adnectere, cum et formula ſimilis a noſtro ita poni ſoleat. Sic 2, 2, 3. *Quidam* (Thraces) *ad mortem paratiſſimi, Getae utique*; 3, 5, 7. *Silvae tigres ferunt, utique Hyrcania.* Sed et ita *maxime* legitur, uti 3, 5, 2. *Sacris operati, maxime Apollinis*; 3, 8, 9. *Sunt multa volucrum, multa ſerpentium genera; de ſerpentibus memorandi maxime — de volucribus praecipue referenda Phoenix* — Quid enim eſt, *frigora nudi agunt*, immo *nudi agunt* i. e. veſtibus minime tecti frigore ſeu per frigora. Durum enim ſit *frigora* cum Kappio in indice ſ. v. *maxime* accuſativum abſolutum habere. Poſſet etiam legi cum plerisque codicibus *maxime frigore*, niſi idem in exitu ſonus offenderet, quamvis diverſa fuit veteribus pronuntiandi ratio. Ceterum editiones varie diſtinguunt, quae omnino adponam. *Laborum, maxime frigora, nudi* — vel *laborum maxime; frigora nudi* — vel *laborum. Maximo frigore nudi* — vel *laborum. Maxime frigora nudi* — Qualem ego et lectionem et diſtinctionem adhibui, praetulit editio Vineti. Haec cum ſcripſiſſem, incidi in diatriben ſcholaſticam Kirſchii, Rectoris, Curiae 1784. 4. in qua exhibet Lectionis Gronovianae et Reinoldianae σύγκρισιν, qui, dum noſtrum locum p. 6. tractat, vulgatam antea lectionem, *laborum. Maxime frigora nudi agunt*, etiam improbat, quam ne latinam quidem cenſet; Melam, ubi hoc verbo utatur, ad tempus, aetatem, vitam referre, vel nude etiam eodem ſenſu ponere, veluti 3, 7, 3. *nudi agunt*; 3. extr. *pars in urbibus agunt.* Accedit obpoſitio in verbis *antequam puberes ſint* et *viri*, quorum prior pars aliena adferat ex univerſorum Germanorum moribus huc translata. Recte igitur diſtinguit poſt *frigora*, novae ſententiae initio poſito a verbis *Nudi agunt.* Neque tamen vel ſic *fri-*

goris dimiſi, cum et ipſe *frigora* paullo durius dictum eſſe innuat et genitivum *frigorum* tamquam expeditiorem largiatur. Proxima verba *antequam puberes ſint* deſunt in Pragenſi. Poſt Rehdiger. habet corrupte *liberis alborum*.

Quamvis ſaeva) Vindob. *quis ſeva*; edd. 11. 13. *quavis ſaeva* neglecta lineola. Ceterum et hic locus diſtinctione laborat et in diverſa trahitur. Veteres editiones ita incidunt, fere, ut verba *quamvis ſaeva hieme* ad ſequentia referantur, aliquae etiam poſt *arborum* et *hieme* diſtinguunt, uti ed. 24. et poſt Schottus, unde utrimque ſenſus pendet. Priorem rationem ſecutus eſt etiam Vadianus cum ſuis. Contra Olivarius cum ſuis, Vinetus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. interpungunt poſt *hieme*, et haec verba ad praecedentia reiiciunt. Priorum editorum rationem revocaverunt Reinoldius, et poſt Gronovium in ed. 44. reliqui, quam et ſolam probat Schottus in nota. At, quaeſo, quae nandi obportunitas, ſi quis maxime adpetat, ſaeva hieme dari poteſt, qualem Germania experitur, ubi flumina gelu et glacie conſtricta tenentur? Quis porro ſi vel fieri poſſit, tam ferrea inveniatur corporis duritie, quae illud aquarum frigus ſuſtineat. Accedunt aliorum auctorum narrationes, in primis Caeſaris, quae, etſi de more Germanorum proprio in fluviis nandi loquuntur, nihil tamen eiusmodi adferunt. Nempe adpoſite ad noſtrum locum ita ſcribit Caeſar de B. G. 4, 1. extr. *locis frigidiſſimis neque veſtitus praeter pellis habent quidquam — et lavantur in fluminibus.* Idem tantum 6, 21. *promiſcue in fluminibus perluuntur.* Sic Herodianus 7, 2, 12. Εἰσὶ δὲ καὶ πρὸς τὸ νήχεσθαι ἐγγεγυμνασμένοι, ἅτε μόνῳ λουτρῷ τοῖς ποταμοῖς χρώμενοι. Quae poſtrema verba cauſam aperiunt, cur huius moris Mela mentionem facere recte ſtatuerit. Neque eiusmodi aliquid de tali notatione adponitur in iis, quae data opera conlegit Cluverius in Germania antiqua 1, 18.

p. 132. Immo Tacitus in Germania c. 22. in. haec habet: *Statim e ſomno lavantur ſaepius calida, ut apud quos plurimum hiems occupat.* Contra apud Romanos diverſa cauſa. In fluminibus igitur, dum licebat, natabant, domi lavabantur. Quae quidem me moverunt, ut praemiſſis haec verba darem.

ſtudium etiam eſt) Cibin. *etiam ſtudium eſt*; Pariſ. 1. *illius ſtudium etiam eſt.*

arceſſunt) Sic Cibin. Vatic. 1. Venet. Lipſ. Gud. Reliqui, quod puto, cum edd. plerisque, Voſſiana etiam, *accerſunt*, quod dudum profligatum eſt.

quae poſſident) Tò *quae* excidit in Vindobon. In Rehdiger. legitur: *prolatandique arva poſſident.* Pro *poſſident* ſine iuſta cauſa poſteriores Vadiani editiones, item 30. 32. 37. dant *poſſidentur.*

ſint) Gronoviani quatuor, Vaticani, Vindob. Gud. Rehdiger. *ſinunt*; Voſſ. 1. Cibin. et quem enotarunt edd. 27. 29. *ſinant.* Forte *ſiant* olim exſtitit, quod in *ſinant* poſt *ſinunt* levi mutatione vel errore transiit. *Sinant* recepit etiam Vinetus. Aliorum editiones nihil a vulgata lectione discrepant. Antea Venet. *circa eos.*

habent) Vindob. *agunt habent.* Tum Rehdiger. *ne ut.* A voce *Ius* cap. 15. incipit Vinetus.

victu) Ed. 1. *victi* vitioſe; Vindob. *inculti* omiſſo *que*, uti mox in *ferarum.* Edd. 7. 8. 15. 17. 20. 23. *recentia*; 2. 9. 13. *in ipſas.* Pro *cum rigentem* Conringius ad calcem Taciti de Germania p. 94. malit: *quam rigentem* faciliori et concinniori nexu, modo codices addicerent, quorum tamen lectio ferri etiam poteſt.

manibus —) Cibin. inverſo ordine *pedibus manibusque.* Poſt Rehdiger. *nenovantur.*

§. 3. *in via)* Voſſ. 1. ſubiicit *eſt*, quod tamen cum aliis in Mela commode etiam abſit.

Sueſia) Libri meliores, ita uti edidimus, *Sueſia, Eſtia et Melſiagum*, nomina haec repraeſentant. In aliis erat, *Sueſſa, Eltia et Melſyagum.* VOSSIVS. Equidem ſingula recenſebo: Ciaccon. Rehdiger. *Suetia*; Cibin. *Suecia*; reliqui *Sueſia*, quod et tulerunt editiones. Tum Ciaccon. *Metia* vel *Meltia*. Ex meis Venet. Pariſ. 1. Gud. Vatic. 1. Rehdiger. *Metia*; Lipſ. Pariſ. 2. *Meltia*; Vatic. 3. Prag. *Melcia*; Pariſ. 3. Vindob. *Meſia*; Cibin. *eciam*. Edd. 1. *Meſſia*; 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarr. cum ſuis et Vineto *Meſia*; 15. 17. 20. 23. *Metia*; Schottus *Moeſia*; Voſſius et reliqui *Eſtia*. Denique Gud. Pariſ. 2. Venet. *Melſiacum*; Cibin. *Melſyagum*; Pariſ. 1. *Meſiagum*; Prag. *Melciatum*; Rehdiger. *Meliſiagum*; ceteri *Melſiagum* cum editionibus praeter 15. 17. 20. 25. in quibus *Melſiacum* legitur. Boccatius, qui Melam exſcribere ſolet, de ſtagnis habet *Melſiagum et Metia Germaniae paludes maximae* et poſt *Suevia*. TZSCHVCKE. Si coniecturae locus ſit, pro *Eltia* (in MSS.) putem reſcribendum eſſe *Aeſtia*. Palus Aeſtia ſive Aeſtiorum eſt illa, in qua ſuccinum colligitur et olim et nunc notiſſima. VOSSIVS. Cf. Tacitus in Germania cap. 45. ubi de Aeſtiis et ſuccini conlectione refert. Quod ſi editiones ſequamur, *Aeſtya* potius ſcribendum ſit, etſi per *i* tuetur Cluverius in Germ. ant. 3, 44. p. 685. quod ea ſcriptura Graecam originem adferat, hinc alienam, etſi, cum Graeci bene noſſent ſuccinum ſ. electrum, poterant etiam eius conlectores noſſe eorumque nomen ad Romanos transferre. Sed hoc leve; gravior ex ipſa re obiicitur disputatio. Nempe Aeſtyos Tacitus ponit ad Suecicum mare i. e. Balticum, inter cuius vada vel in ipſo litore ſoli omnium ſuccinum legant, quod ipſi *Gleſum* vocent, unde Gleſſariae inſulae nomen traxerunt, (certe una ſec. Plin.

37, 11. f. 3.) etfi in earum vero fitu auctores discrepant. Sic ex recentioribus etiam Goropius Becanus in originibus p. 712. Harduinus ad Plinium 4, 30. f. 16. ad Viftulae oftia fupra Dantifcum; Ortelius in thef. Geogr. h. v. Cluverius in Germ. ant. 3, 23. Schoening in der Fortfetzung der allg. Welthift. T. 13. p. 90. ad Cimbrorum litus, etfi hoc Cluverius de una Gleffaria Plinii 4, 27. f. 13. cum Gleffarias eiusdem 4, 30. f. 16. verfus Britanniam removeat lib. 3. c. 40. c. l. Cf. etiam Grupen in Origin. Germaniae T. 1. p. 519 fqq. obferv. 8. Sed quidquid eft, nemo Romanorum in eo unquam errore verfatus eft, ut ex palude fuccinum lectum effe putaverit, uti contra Voffium recte monet Bayerus in opufc. p. 420. ed. Klotz. minus tamen recte omnes e mari eiectum tradidiffe addit, uti difcitur ex Plinio 37, 11. f. 3. et Caffiodoro Varr. lectt. 5, 2. At nihil certi de his paludibus conftat, nec tanti illae funt, ut inquiratur, quod tamen ipfum cohibere in Voffio debebat immutandi nominis libidinem, magis nunc plurium codicum exemplis expofitam. Quare reddere fuum codicibus non dubitavi. Poft *maxime*, uti folent veteres libri pro *maximae*, quod oftendunt pleraeque editiones Prag. Parif. 2. Venet. et ex edd. 13. 15. 17. 19. 20. 23. malunt *maxima*, nempe ut ad fequentem filvam, Hercyniam, referatur, quod et interpofita diftinctione indicant. Praeferendam tamen puto alteram rationem.

Hercynia) Cibin. *hircynia*; Rehdiger. *hyrcinia*; Vindob. Lipf. *hircinia*; Gud. *hercinia*; Prag. *hericina*; Parif. 2. *hircania*. Edd. 1. 2. 9. *hertinia*; 13. *hercinia*, ceterae *Hercynia*. TZSCHVCKE. Strabo *Ercyniam* fine adfpiratione fcribit. Ptolemaeus, [2, 11. Ὀρκύνιος δρυμὸς] Eratofthenes [tefte Caefare de B. G. 6, 24.] et alii Graeci auctores *Orcynium*, auctore Caefare in fexto Commentariorum. [c. 24.] PINTIANVS. Strabo lib. 7. p. m. 202. f. 292. f. in Graecis et Latinis Guarini, cuius

versione utitur Pintianus, adspirationem praeponit, nec nisi semel àntea Guarinus *i* pro *y* àdhibet, quam quidem scripturam unice veram pronuntiat Cluverius in Germ. ant. 3, 47. p. 702. quia Germanis procul dubio dicta fuerit *ther Haerzinwald*, a primitivo *ther Harz*. Graecis *Oriciniam* dictam fuisse tradit Boccatius s. v. *Ericina*, deceptus falsa Caesaris lectione. Nempe Graeci Ἑρκύνιος solent scribere, quorum etiam rationem sequendam esse monet Drakenb. ad Liv. 5, 34, 4. etsi negari non potest, etiam alibi in libris Latinorum auctorum frequenter per *i* efferri, aliterque etiam nomen corrumpi, cuius exempla proponunt Drakenb. ad Livium c. l. et Fischeri libellus varr. lectt. ad Flor. 1, 11, 8. p. 20. Quod Cluverius c. l. praeterea adfirmat, cuncta Caesaris exemplaria, quot viderit, habere *Orcinia* hactenus quidem valet, sed non omnino. Plerosque enim codices exhibere *Orcynia* monuit Ondendorpius, et probum esse docet interpretatio Graeca. *I* et *y*, quis dixerit, quoties in his misceantur. Sed Ἀρκύνια ὄρη pro Ἑρκύνια iam dixit Aristoteles in Meteorol. 1, 13.

et aliqnot sunt) Ciaccon. *et aliquot etiam sunt*; Cibin. *et alie quidem sunt*, quod ex editoribus solus posuit Vinetus. Parum refert, neque tanti est unius codicis, etsi alias optimi, vox, ut vulgata lectio deferatur. Tantum in Gud. ante *aliquot* deest *et*. Tò *sunt* abesse iubebat Conringius c. l. nescio hic, quam bene.

habent) Cibin. *habeant*; edd. 15. 17. 20. 23. *non habent*. At ipsis nominibus commemorantur in auctoribus *Gabreta*, *Semana*, *Martiana*, *Caesia*, de quibus Vol. 2. Cf. interim Cluverius in Germ. ant. 2, 47. p. 702 sqq. et Spener. in notitia Germ. ant. 2, 3. p. 82 sqq.

sexaginta) Paris. 1. *quadraginta*. In Rehdiger. deest *iter*.

ut maior) Prag. *aut maior.* Poſt omiſſo *et* Vatic. Lipſ. Cibin. *ita notior.* Antea Vindob. *ſex illa dierum.*

Taunus) Ita omnes MSSti (Vindob. *ut taunus,* Rehdiger. *thaunus*) et vetuſtae editiones. Vadianus tacite, ut ſolet, mutavit in *Taurus,* quem ſecuti ſunt praeter cognatos 24. 25. Olivarianae et Schottus. *Taunus* revocavit Vinetus, et poſt cum Voſſio retinuerunt omnes. Nempe *Taurus* uti nullius codicis auctoritate nititur, ita et ab hoc tractu alienus et remotus eſſe videtur. Eadem tamen commutatio notatur etiam in Taciti Annal. 1, 56. et 12, 58. ad quae loca cf. Lipſius et Erneſti.

Rhetico) Voſſius ex libris quibusdam adfert *Betico.* Lipſ. Gud. *Retico*; Rehdig. *rethico*; Cibin. *rethyeo*; Vindob. *rethico*; reliqui cum edd. *Rhetico.*

niſi quorum) Venet. Havn. Pariſ. 2. cum edd. 15. 17. 20. 23. (a qua nec Vatic. disſenſiſſe videntur) *et alii quorum* — Prag. *et alia, quorum* — Poſt pro *vix eſt eloqui* Venet. Havn. *vix eloqui poſſum*; Vatic. 3. Prag. *vix eloqui poſſunt.* Neutrum, melioribus libris repugnantibus, probari poteſt. Forma enim exceptionis, quam uſu particulae *niſi* induere ſolet narrationibus, ſatis ex pluribus locis eſt nota. Tum in verbo *eſt* conſueta Graecitatis imitatio enitet, cui explicationem illam male ſubſtituerunt. Simili modo *queo* et *eſt* mutantur in Senecae Hercule Oetaeo v. 728. Vid. Heinſius ad Ovid. A. Am. 2, 28. Nec bene τὸ *eſt* delet Vatic. 1. Durum enim ſit in hoc nexu, ſi quis ſubintelligendum omittat. Pro *ore Romano* Vindob. *more Romano.*

Amnium) Hinc cap. 16. incipit Vinetus.

gentes) Vindob. cum edd. 12. 14. 19. 21. *gentium.* Tum eadem ſit forma, qua in Livio 31, 45, 7. dicitur *omnes Macedonum*, et in Ovidio Metamorph. 4,

630. *cuncti hominum.* Cf. Wesseling. ad Diodor. 1, 1. Sed ut ne dicam, gravioris codicis auctoritate eam destitui, soni etiam eiusdem repetitione in tersi iudicii scriptore acrius offendit. Quod enim Aventinus in Annal. Boiorum 1, 4, 2. citato Mela hunc locum sic reddit: *Amnes in alias gentium exeuntium regiones* corruptionem prodit accessionibus etiam auctam, ut sequentia declarant.

Rhodanus) Ita omnes libri cum scripti tum editi. Haeserunt tamen in eo, quod Germaniae fluviis adnumeretur, viri aliqui docti. Ita Schummel in Handbuch der alten Erdbeschreibung T. 1. p. 99. Melam erroris arguit, et d'Anville in Geographia V. 1. p. 104. *Rhenus* substituendum censet. At salva res est, nec reprehensione nec emendatione opus. *Rhodanus* enim hic non est fluvius ille Galliae notissimus, sed Radaunus prope Dantiscum, unde electrum petebatur alio nomine veteribus Eridanus dictus, Padus etiam habitus, id quod patet ex iis, quae Plinius 37, 11. s. 2. disserit. Agnovit idem Cluverius in Germ. ant. 3, 34. p. 635. etsi non in hoc loco, tamen in universum et omnino. Nec reformido sententiam Harduini ad Plin. c. l. qua λήρους ληρεῖν eos pronuntiat, qui *Radaunum* amnem pro Rhodano acceptum a veteribus velint, etsi eum male conlocasse lubens largior. Nec obstat, si quis dixerit, Romanos eo tum minime progressos fuisse. At nec Vistulam adtigerunt, et Graeci, quos Mela sequi et reddere in plurimis solet, prius etiam Gades, quam Romam cognoverunt, itemque loca remotiora alia, quorum notitiam vel ex iis Romani petierunt, vel post ipso aditu et visu perceperunt. Ita vero noster ab utroque Germaniae limite fluvios adposuit, ab hoc Danubium, ab illo Rhodanum. *Rhenus*, fluvius notissimus, vix a librariis in *Rhodanus* transmutari potuit, nec adeo recte hic legatur, quia eius mentionem subiicit, et, si repetere adeo voluisset, male et inconcinne Danubium

omififfet, quale defideratur fupra 2, 1, 4. de Hypacari. Pro *Danubius* Vatic. 1. *Danubus*.

Rhenum) Vindob. *rhethenum*.

Moenis) Voff. 3. *moenus*; Vatic. 3. Gud. *Moevis*; Lipf. *metiis*; Prag. *menis*; reliqui *Moenis*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. *Moevis*; 11. *Mevis*; in aliis *Moenis*. Quod Cluverius in Germ. ant. 3, 49. p. 714. adfirmat, in quibusdam Melae exemplaribus exftare *Maenis*, equidem non inveni, certe me inveniffe non notavi. TZSCHVCKE. Tacitus in fitu Germaniae [cap. 28.] non *Moevin*, fed *Moenin* vocat: *Inter Hercyniam*, inquit, *fylvam, Rhenumque et Moenin amnes habitant Elvetii.* Plinius quoque lib. 9. [c. 17. f. 15.] per *n* fcribit eum, non per *u*, quamquam *Moenus* ab ipfo, non *Moenis* videtur appellatus: In *Moeno*, inquit, *Germaniae amne Silurus graffatur*, nifi quis non *in Moeno*, fed *in Moeni*, aut *Moevi* apud eum legat, de quo plura eo loco. BARBARVS. In Plinio conftat lectio *Moenus*, vacillat in Tacito, ubi *Moenum* praeivit Lipfius, cum antea *Moenim* legeretur. Vtrumque dant tamen libri, in pofterius magis inclinat Ernefti, in prius Longolius, qui tamen malit fubftituere *Lemanum*, cum Helvetios circa Moenum habitaffe nemo veterum perhibuerit. Cf. etiam eius diff. 42. de Hermunduris. Equidem, cum dubia fit etiam terminatio, *Moenis* hic cum libris retinui, etfi de altero disceptare omnino nolim, cum et *Moenus* legatur in Ammiano 17, 1.

Lupia) Confentiunt in hoc cum editionibus codices, tantum quod Prag. Rehdiger. habent *Luppia*. Pintianus tamen ex Strabone [lib. 7. p. 201. f. 291.] et Tacito [Annal. 1, 60. et alibi] malit *Lupias*. In Strabone quidem, ubi et fic Guarinus vertit, legitur Λουπίας, cui addi poteft Dio 54, 33. at in Tacito *Luppia* vel *Luppiae* in cafibus obliquis, Boccatius de fluminibus h. v.

ſcribit *Lupa.* In Ptolemaeo 2, 11. flumen deſideratur, pro quo adparet cognominis urbs *Λουππία* et *Λουπία* lib. 8. in Europae tab. 8. et apud Vellei. 2, 105. f. prima editio corrupte exhibet *Iulia.* Cf. et Cluverius in Germ. ant. 3, 9. p. 540. Cum igitur per ſimplex *p* velint codices tantum non omnes, eo magis vulgatam ſcripturam propagandam putavi.

Amiſius) Ciacconn. *Amiſtis* vel *Arus, Siſius, Urgis;* Gud. *Amiſſi ſius urgis;* Cibin. Vatic. Lipſ. Ven. Rehdig. *Amiſſiſius Urgis;* Cibin. *amiſſiſius urbis;* Prag. *Amiſiſius Urgis;* Pariſ. 3. *Amisiſſius, Urgis;* Pariſ. 1. *Amiſius, Urgis;* Pariſ. 2. *Amiſius Urbis;* Vindobon. *amiſſis.* Edd. 1. 2. 3. 4. 9. *amisiſſius;* 5. cum ceteris *Amiſius.* Poſt praeter ſuperiores Vatic 1. *Urgis;* Vatic. 3. *Urbis.* Edd. 1. 2. 3. 4. 9. 11. *urgis;* 5. *urbis,* inde ab Hermolao, niſi quae prioribus adhaerent, *Amiſius, Viſurgis. Amiſius* tamen iam dederat ed. 5. TZSCHVCKE. Scribendum non *Urbis,* ſed *Viſurgis.* BARBARVS. Quae Pintianus ex auctoribus de utroque fluvio hic adfert, cum et emendationem et locupletationem admittant, melius inſtauranda putavi. Nempe *Amiſius* varie iactatur in auctorum libris. Strabo lib. 7. p. m. 201. ſ. 291. Ἀμασίας, quod Cluverius in Germ. ant. 3, 49. p. 715. inde explicat, quod Straboni Amaſiae, patriae ſuae, nomen in Aſia (lib. 12. p. m. 377. ſ. 547.) notius fuerit, quam Germaniae fluvius. Ita tamen etiam ſcribit Ptolemaeus 2, 11. niſi Ἀμασίου ibi cum Cluverio ab Ἀμάσιος derivare velis. In eodem tamen lib. 8. in tab. Europae 4. Ἀμείσεια urbs hic commemoratur. *Amiſia* fl. dicitur in Tacito Ann. 1, 60. et alibi, *Amiſius* in Plinio 4. 28. ſ. 14. *Amiſſis* et ante *Amis* in Boccatio. Dubiam in Mela terminationem faciunt corruptiones codicum et nominum ſyllabae disiectae, etſi *Amiſſis* vel *Amiſis* propius referre videatur. Sequens nomen latet in poſteriori praecedentis parte, cui huius initium adhaeſit. *Urgis* enim vel *Urbis*

incognita ſunt in his terris. In Strabone c. l. eſt Βίσουργις, in Ptolemaeo c. l. Οὐισούργιγις, poſt Οὐίσουργι; melius. Dio Caſſius 56, 18. et alibi vocat Οὐίσουργον, forte pro Οὐίσουργιν, etſi gravius hoc nomen in eius codicibus corruptum notatur, de quo cf. etiam ad 55, 1. Latinis, veluti Plinio c. l. Velleio 2, 105. in. Tacito Ann. 2, 9. Sidonio Apoll. carm. 23, 243. eſt *Viſurgis*, ut taceam poſterioris aetatis formas. Recte igitur *Viſurgis* hic editum proſtat.

§. 4. *Albim)* Sic MSS. A. Gronovii, et ex meis Cibin. Gud. et Prag. et forte alii. Editiones *Albin* et *Albim;* 13. *Albi,* ut antea, Rehdiger.

Codanus) Lipſ. *coclanus,* uti *cl* et *d* in dubia ſaepe ſcriptura et ancipiti verſantur; Cibin. *chodanus;* Vatic. 3. *Rodanus;* Pariſ. 1. Prag. *Rhodanus* ex dictantis voce male percepta. Poſt Vindob. *magnus* et *refectus.*

Hac re) Ita videntur habuiſſe omnes libri a Ciacconio et A. Gronovio conlati; de quibusdam tantum id adfirmat Voſſius, de ſuo H. Stephanus in praefatione. Ex meis Cibin. *hac re;* Gud. *atie;* Rehdiger. *acer e;* reliqui *acre,* uti edd. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. et deinceps reliquae praeter Vinetum et Schottum, qui dederunt *hac re,* quod inde a Voſſio conſtanter manſit, ut et emendarat Pintianus. In ed. 2. legi *Acie mare.* TZSCHVCKE. Recte Pintianus, *hac re,* quod et libri quidam et ipſa ratio confirmat. Iuxta enim opinionem veterum mare hoc ſeptentrionale non acre, ſed pigrum, ſed immotum, ſed glacie conſtrictum et mortuum. Tacitus de moribus Germ. [c. 45. in.] *Trans Suionas aliud mare, pigrum ac prope immotum, quo cingi cludique terrarum orbem hinc fides, quod extremus cadentis iam ſolis fulgor in ortus edurat adeo clarus, ut ſidera hebetet.* VOSSIVS. *Acre* multi tamen tuentur, atque in hac voce elegantem

festivamque metaphoram agnoscit Stephanus in praefatione. Ex recentioribus huic voci praesidium tulit in primis Schloezerus in Fortsetzung der Allg. Welt-Hist. Vol. 13. p. 47. et 65. qui vertit *Brandungen;* et sic suo se ipsius exemplo et sensu expertum esse narrat, quam *acre* sit hoc mare, i. e. navigantibus infestum et crebris naufragiis infame Wimmannus in navigationis maris Arctoi — descriptione. Alii tamen, ni fallor, melius cum Pintiano et Vossio *hac re* probant, in quibus commemorandus maxime Kappius, qui in indice Melae s. v. *hac re* receptam hodie lectionem vindicat, quorum sententiae et ego suffragor. Nempe ita solet Mela in periodorum initio, ubi causam praemissis subiungit, loqui, veluti 2, 4, 4. 2, 7, 1. Cf. etiam 1, 9, 4. 1, 13, 1. Idem usus constat ex aliis, uti docent Gudius ad Phaedrum 1, 11, 12. et Gronov. ad Gellium 4, 1. Tum *ac re* pro *hac re* ita passim in libris obiicitur, uti in Gud. 2, 4, 4. Sic pro *hac* in Nepote 7, 4, 4. Cicerone de offic. 1, 15, 1. libri habent *ac*, qui contra temere alibi adspirationem praeponunt, de quo 3, 10. f. Quae loca de commutatione τῶν *hac re* et *acre* ex Caesare de B. G. 7, 9, 6. 7, 45, 1. produxit Kappius, nihil quidem ibi notavit Oudendorpius. Porro an eo sensu *acre mare* dicatur dicique possit, quo dictum esse volunt, dubitare licet, nec minus, an per nexum narrationis ita Mela dicere recte potuerit. Denique contrarium evincit locus a Vossio excitatus, ad cuius refutationem Schloezerus descendere noluit. Quibus quidem causis motus, retinui *Hac re*, et totum locum Kappii verbis ita explico: Quia mare, quod sinu Codano accipitur, magnis parvisque insulis refertum est, eam ob causam nusquam late patet, sed facie amnium spargitur. Ita nempe aptissimo nexu et sensu omnia arcte cohaerent.

mari simile) Alias, inquit Ciacconius, *maris similis;* ex MSS. puto. Tum minus bene Vind. *influentibus.*

transgreſſis) Cibin. *transgreſſus.* TZSCHVCKE. Verba, *ac ſaepe transgreſſis, aliquem* quidem ſenſum habent, frivolum tamen et parum neceſſarium; itaque pro alienis fere habeo. PINTIANVS. Non recte haec verba expungit Pintianus. *Transgredi* hic eſt inundare. Loquitur ex falſa veterum hypotheſi. Quis enim neſcit, in mari Baltico aeſtum non reciprocari? VOSSIVS. Cf. etiam Ancherſen in Origin. Dan. P. 1. de valle Deae Herthae P. 1. c. 6. p. 170.

ſpargitur —) Hunc locum ita diſtinguendum putat Ancherſen in Origin. Dan. P. 1. ſ. de valle Herthae Deae p. 170. *ſpargitur, qua litora attingit: ripis contentum — diſtantibus — tantundem, ut anguſtum — freto, — ſubinde ſe, — inflexum eſt.* Tum locum vix intelligi poſſe putat, quod Critici *litora* et *ripas* miſceant; litoribus enim ripas hic obponi, et geminum fretorum genus et diverſam utriusque faciem accurate pingi. Quod ſi qui fecerunt, utique illi hic a vera ratione et uſu linguae aberrarunt, de quo 3, 9, 3. et alibi. At vulgata diſtinctio cur immutetur, cauſa ſubeſt nulla; quippe commodum illa ſenſum adfert. Tum accommodata etiam eſt conſuetudini et formae orationis Pomponianae, quae a vocula *qua* novam ſententiam vel eius partem exordiri ſolet.

atque diffuſum) *Atque* deeſt in Vatic. 3. Pro *atque* Rehdiger. ponit *ac.* Poſt pro *contentum* Ciacconius notat *contentus,* uti ex meis volunt Vatic. Lipſ. Cibin. Pariſ. 1. Havn. Gud. Prag. Nempe videntur librarii ad *ſinus* mente retuliſſe, et ſic miſcuiſſe. Tum Cibin. *inſularumque.* Antea Rehdiger. *attigit* pro *attingit.*

ubique) Ciaccon. Voſſ. 5. *ubi;* Gud. *utrique.* Pro *tantundem* Voſſ. 1. *tantum.*

it angustum) Sic Ciaccon. et 10 MSSti A. Gronovii, ex meis Cibin. Lipſ. Gud. Havn. Pro *eo* Rehdiger. *et,* Vindob. *in,* Prag. *inter;* reliqui videntur conſenſiſſe cum editionibus, quae omnes habent *ut* ad Reinoldianas usque, ex quibus A. Gronovius in ed. 44. recepit *it,* quod ceteri ſervarunt. Recte. Ita nempe *ire* et adfinia de aquis, fluminibus dici ſolent. Vid. Oudendorp. ad Lucan. 6, 372. et quae notantur Vol. 2. ad 3, 5, 5.

ſe ſubinde) Eaedem editiones quas proxime commemoravi primum dant *ſubinde ſe,* poſt *ſe ſubinde,* uti Codd. Ciaccon. decem A. Gronovii, Cibin. Lipſ. Rehdiger. Alii, ut editiones, tantum Pariſ. 2. Gud. (quem in 10 MSStis falſo numeravit A. Gronovius) Prag. Vatican. 3. omittunt *ſe.* *Se ſubinde* legitur etiam infra 3, 5, 5. Quod in ed. Gronov. Ciacconius adfert *curvantque ſe ſubinde,* tamquam in exemplari inventum, quale illud fuerit, ignoro, ſi recte retulit.

Cimbri) Rehdiger. puto etiam Vatic. 1. *Cymbri;* Lipſ. Gud. Vatic. 3. Pariſ. Venet. Havn. *Imbri,* uti ex hoc loco refert Boccatius ſ. v. Germanicus Oceanus; in Lipſ. tamen ad marginem eadem manu notatum erat *al. cimbri;* Prag. *umbri.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. *Imbri;* 6. 7. 8. 10. et pleraeque poſtea, exceptis poſterioribus Vadianae familiae, *Cymbri;* 9. et a Vineto, Schotto, Voſſio reliquae *Cimbri,* uti, exploſa ſcriptura *Imbri* et *Cymbri,* iam olim recte voluerant Hermolaus Barbarus et Pintianus. Res no a.

Teutoni) Lipſ. *Teutoni,* in margine *Teutones;* Vatic. 1. Cibin. Gud. *Tautoni,* cum Boccatio c. l. ex edit. 1473. (nam ed. 1494. dat *Teutoni;*) Prag. *theutoni;* Rehdiger. *theutonici.* Ita etiam fere variant editiones. Nam aliae, veluti 1. 2. 9. 22. 29. 30. 32. 37. cum Vineto habent *Theutoni;* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10.

plures cum recentioribus *Teutoni;* quaedam, in his 11. 16. *Tenthoni.* In ancipiti maxime verfatur terminatio, fi alios auctores refpicias, qui praeferunt paffim *Teutones,* veluti Ptolemaeus 2, 11. Plutarchus in Marii vita faepius, ex quibus etiam ita hic volebat Pintianus. Fruftra, et renitentibus codicibus, qui deferi eo minus poffunt, cum altera forma fatis auctorum ufu et exemplis conftet. Sic Iulius Caefar praefert *Teutoni*, et hinc eius interpres Τουτονοὶ, nec aliter volunt tantum non omnes Oudendorpii codices de B. G. 2, 4. unde quidam alteram formam folent producere. *Teutonum* tamen agnofcit Oudendorpius 7, 77. ubi quidem ex contractione facta intelligi poffit, etfi *Cimbrorum* praecedit. Metaphraftes tamen et ibi reddidit Τουτονῶν. In Suetonii Caefare cap. 11. Plinio 4, 28. f. 14. Tacito Hiftor. 4, 73. confentiunt libri in *Teutoni*, contra in *Teutones* apud Orofium 5, 16. uti quidem ex Havercampi filentio conligere licet. Sic in Eutropio 5, 1. Frontino 2, 7, 12. et paffim alibi. Ex quibus fatis adparet, utramque formam ab auctoribus frequentari, quod, ne pluribus exemplis molefte declarari debeat, vid. quae notarunt Ciaccon. ad Iul. Caef. de B. G. 1, 33. Voffius ad 2, 4. Schottus et Arntzen. ad Aurel. Victor. de V. I. cap. 67, 2. Verheykius et ego ad Eutrop. 5, 1. Spener. in notitia Germ. ant. 5, 2. p. 15. ut taceam alios. Nifi monumenta adeffent, pofterior aetas videri poffit τὸ *es* mutaffe in *i*, quod aperte in aliis factum eft. Sic *Titani* pro *Titanes* apud Hygin. fab. 150. 167. Nam quod in Plauto Menaechm. 5, 2, 101. legitur, dubium eft, aut plebeium ufum redolet. Nempe in monumento triumphali Marii (v. Fafti triumphales A. U. 652. Caton.) *Teutonorum* et *Teutoneis* i. e. Teutonis legitur, *Teutoni* apud Gruter. p. 136. n. 3. ut haec forma praeferenda videatur. Neque tamen altera ex auctoribus eiici debet, qui et in aliis fic variant. Sic *elephantes* et *elephanti*, de quo infra ad 3, 7, 2. Sic *Cavares* et *Cavari*, (vid. Vol. 2. ad 2, 5, 2.) *Santones* et

Santoni. (vid. ad 3, 2, 7.) Quod ad adſpirationem in priori vocis parte pertinet, reperitur ea in editionibus quibusdam auctorum, veluti Flori Duker. 3, 3, 7. Ciceronis Verheyk. adeoque Erneſti de lege Manilia c. 20. et in multis libris inſeritur, uti in Valer. Max. 6, 1, 3. ext. monuit Torrenius. At melius illa hodie exploſa eſt, cum in Graecis Τεύτονες reperiatur, nec eam monumenta acceperint.

Germaniae) Rehdiger. *Germani.* Vulgata praeſtat in hoc nexu.

Hermiones) Ita ſex MSSti A. Gronovii, in quibus Gudianum eſſe vidi. Addi iis poſſunt Vatic. Lipſ. Prag. Rehdiger. Pariſ. 1. 2. 3. Venet. Havn. Zaluſc. a quorum lectione pauci aberrant. Quidam enim tantum, Voſſiani, Cibin. et Auguſtin. habent *Hermones*, uti edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. reliquae ad Voſſium *Hermiones*, inde a Voſſio edd. 40. 41. 42. *Hermones*, denique iterum Reinoldio duce rediit *Hermiones*, qua forma hinc refert Boccatius ſ. v. Germanicus Oceanus. TZSCHVCKE. *Hermiones* procul dubio eſt vera lectio, quamvis in quibusdam libris manu exaratis *Hermones* vocentur. Plinio [4, 28. ſ. 14.] et Tacito [in Germ. c. 2.] ſimiliter *Hermiones*, licet in hoc poſteriore *Herminones* vulgo legatur. Fruſtra eſt Cluverius, [in Germ. ant. 3, 41. p. 667.] qui hic *Hellleviones* ſubſtituit. Errat et in ſitu et in nomine utriusque gentis. — VOSSIVS. Notante A. Gronovio Leibnitius Tom. 1. Script. rer. Brunſu. p. 7. maluit *Helviones* ſeu *Hilleviones*, quos Scandinaviam incoluiſſe ſcribit Plinius lib. 4. c. 27. ſ. 13. Sed et Cluverius in Germ. ant. 1, 11. p. 79. *Hilleviones* in noſtro loco emendat, et, qui illi adſentitur, Spenerus in notitia Germ. ant. 4, 1, 6. p. 152. Sed falſo idem p. 155. n. 9. ſcilicet editiones ſua aetate evulgatas ſecutus putat, exploſam eſſe in noſtro vocem *Hermiones*, ut ad eam adtendere ultra

non liceat. Pontanus in chorographica Daniae defcriptione p. 673. et 675. quia Hermiones Plinio fint in ulteriori Germania, praefert *Helviones*, poft tamen etiam *Suiones*, etfi p. 716. ad *Hilleviones* recurrit. *Hermiones* tamen volunt libri noftri, quod ex compofito factum nemo crediderit. Ita etiam conftanti confenfu vocantur in Plinio 4, 28. f. 14. contra in Taciti Germ. c. 2. ubi *Herminones* alii legunt, uti Dithmarus, Ernefti, alii *Hermiones*, quod praetulit Brotierius, Longolius *Hermivones*. Quidquid eft, Hilleviones libri refpuunt, nec fitus apud Plinium admittit, cum Scandinaviae partem tenuerint, quam Mela adtingere hic vix commode potuit. Tum vero *ultra* populum fpectat in extrema Germaniae continentis parte verfus occidentem hibernum fitos. Quodfi vero Sarmatiam confinem fpectes, ad eius terminos promovere videtur, ut recte narrationis feries cohaereat. Sed de hoc alibi.

CAP. IV.

Codices mei et editiones veteres hoc caput fuperiori nullo interpofito fpatio deinceps adnectunt. Quaedam editiones, uti 11. 12. paragraphi fignum adponunt; aliae infcribunt vel *de Sarmatia* (fic 11. in qua etiam hinc incipit capitulum quintum) vel *Sarmatia*, in iis Vadianae, Olivarianae omninoque recentiores. Vineto eft caput 17. Ceterum hanc Melae partem cum Vadiani commentario in corpore Polonicae hiftoriae excepit Piftorius T. 1. p. 158. qui tamen de fuo nihil addidit.

§. 1. *Sarmatia)* Cibin. *Sarmatica inter quam;* Vindob. *Sarma.*

ab his) Edd. 2. 3. 4. 5. 6. et reliquae ad 42. *ab iis*, unde cum Reinoldianis pofitum eft *ab his*. Leve id quidem per fe et aliquoties praeterea eft notatum.

ſequuntur) Reluctantibus codicibus (Rehdiger. *ſecuntur)* Vadianus poſuit *ſequitur*, quod praeter 21. 28. poſteriores etiam Vadianae cum adfinibus, veluti 30. 32. 34. 37. acceperunt. Eſt utique hic, quod offendere poſſit. Si enim, *quae ſequuntur*, ad tractum maritimum et internum pertinent, ulteriora verſus fines orientales denotat, ubi eſt non Viſtula, ſed Tanais, Aſiae Europaeque terminus. Vti enim Germaniae ſubiungit Sarmatiam, ita Sarmatiam ſubſequuntur *Aſiae confinia*. Quodſi igitur Vadiani mutatio locum habeat, verba *quae ſequitur*, Germaniam ſpectant, cui contermina eſt Sarmatia. Senſit difficultatem, quam vulgata lectio obiicit, etiam Uphagen in parergis hiſtor. p. m. 216. qui ſic tollendam putat: Melam velle Sarmatiam modo Viſula (ſic) amne a Germaniae terris in occidentali eius ripa ſitis ultraque hunc amnem ſtatim ſequentibus diſcretam. Potuit facile librarius, qui ſenſum non indagaret, et in *quae* nominativum agnoſceret, ad errorem delabi. At alteram lectionem conſtanter ſervant codices. Tum vero obſcurius inter Aſiae confinia et Viſtulam in ipſa Sarmatia interpoſitum eſſe tractum indicat, cum ex ſolito etiam eius more Germaniae et Sarmatiae terminus potius deſideretur. Et ſic recte cap. 3. in. Germaniam ab oriente *Sarmaticarum confinio gentium terminarat*. Cf. tamen proxime notata.

Viſtula) A. Gronovius ex MSStis ſuis Mediolanenſi excepto adfert *Inſtula*, *Iuſtula*, *Inſula*, *Triſtula*. De meis haec: Pariſ. 1. 2. 3. Vatic. 3. Lipſ. Gud. Prag. Vindob. Rehdiger. *inſula;* Zaluſc. Vatic. 1. Cibin. praeterea Mediolan. Ciaccon. et varr. 27. 29. *Viſtula*. Editiones 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *inſula;* 6. 7. 8. 10. 12. 13. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. *Viſula;* 14. 19. Vinetus, Reinoldius, Abr. Gronov. ab ed. 44. cum ceteris *Viſtula*. TZSCHVCKE. Scribendum non *Inſula*, ſed *Viſula*, ſeu, quod idem

eſt, *Viſtula.* BARBARVS. Nempe *Viſtula* et *Viſula* variatur apud Plin. 4, 27. ſ. 13. ubi etiam quidam *Iſtula; Inſula*, notante Harduino, auctor de menſura orbis terrae, dum Plinii illum locum repetit. *Biſula* legitur in Ammiano 22, 8. probatque Cluverius in Germ. ant. 3, 49. p. 717. in Graeco homine, qui in Graecis Βιστούλας invenerit. Noſtri tamen Graeci per στ efferunt, et ſic Ptolemaeus 2, 11. Marcian. in periplo p. 55. et ſq. Hudſ. Οὐιστούλας, etſi hic antea etiam ſcribit Οὐιστόλας. Sic et poſteriores, veluti Iornandes de rebus Get. c. 5. Geogr. Ravenn. 4, 4. *Viſtula.* Quod olim ex noſtro loco viri docti *Viſula* producunt, dandum eſt eius aetatis editionibus.

abit) Vindob. Lipſ. Gud. *abiit.* Poſt Vindob. cum edd. 1. 2. 9. *hiſtrum;* Cibin. Rehdig. *hyſtrum*, ut ſolet. Omitto editionum exempla ſimilia.

immittitur) Vatic. Lipſ. Gud. Prag. Cibin. Rehdiger. Venet. Havn. Vindob. *immittit*, uti editiones tantum non omnes ad 37. 38. Pariſienſes habuiſſe videntur *immittitur*, quod primum dedit ed. 19. poſt Pintiani monitu excitatus Schottus, inde Voſſius et reliqui. TZSCHVCKE. Lego *immittitur*, ut in Thracia [2, 2, in.] *a Pontici lateris fronte usque in Illyricos penitus immiſſa.* Nam in agendi ſignificatione in Creta: [2, 7, 11.] *ad Orientem promontorium Samonium ad occidentem* Κριοῦ *μέτωπον immittit.* Poſſet etiam legi, nec male, *init*, ut infra de Arabico ſinu: [3, 8, 3.] *Init penitus introrſusque, dum Aegyptum* etc. PINTIANVS. Vana eſt altera emendatio et minime neceſſaria, cum et codices eam repudient, et *immittere* alias a noſtro frequentetur. Confer praeter loca commemorata 1, 9. in. 2, 6, 1. 2, 7, 5. ubi de vi vocis aliqua adferam. Quare iam olim recte Sepulveda in epiſt. 5, 17. eam emendationem improbavit. Quod vult *immittitur*, id quidem per librorum exempla

ſimilia licet, in quibus ſyllaba *ur* non ſolum ſaepe additur verbis, ſed et demitur, de quo dictum eſt ad 2, 1, 2. 2, 2, 1. et alibi. Cf. Oudendorp. ad Sueton. in Aug. c. 84. ut alios taceam. Ita in Graecis medium et activum ſaepe commiſcetur, ut ſyllaba τὸ modo abſit, modo redundet. Hoc tamen in loco *immittit* propter tam conſtantem librorum conſenſum vindicari Melae poſſe olim putaveram. Nempe verba *ab his* debent reſpicere aliquid, quod praeceſſit, neque tamen neutro genere intelligi poſſe, quod nihil eiusmodi praemittatur. Immo Mela proxima ſemper ſpectare ſolet, et terrarum confinia connectere. *His* igitur pertinet ad Hermiones, et tum ſenſus loci exſiſtat hic: Quae inde ab Hermionibus ſequuntur, discreta Viſtula amne, ad Iſtrum usque flumen, qua retro vertitur, extendit. Ita vero *discreta* non cum Sarmatia iungi debet, ſed cum *quae*, et *immittit* refertur ad verba *quae ſequuntur*, pendetque a *Sarmatia*. Sic 2, 7, 11. Creta dicitur immittere promontorium, et antea Cypros ſe. Hos enim ſolos Sarmatiae terminos, neglectis aliis, a Germaniae parte Mela conſtituit. Poſtea tamen, quam nimis contortam eſſe hanc rationem altiusque repetitam a Pomponianae etiam orationis forma alienam ſenſeram, ſepoſui et diutius fovere nolui.

habitu armisque) Cod. Ciaccon. *armis habituque.* Edd. aliquae, ut 6. 7. 8. 10. *Particae,* uti fit. Poſt Vindob. *aſperiores.*

tenent) Ita MSSti duo I. Gronovii et omnes Abr. Gronovii itemque mei, e quibus tamen excipiendi videntur Pariſienſes. Conſentiunt editiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. Praeeunte Vadiano, quem ſecuti ſunt cum ſuis Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovii, Reinoldius, prodiit *tenet*, quod demum in ed. 45. ad veterem formam redire iuſſit Abr. Gronovius ſervatam a ceteris. TZSCHUCKE. MSS. duo

tenent et mox *habitant*. Ex quibus hoc prius non modo eſt in MS. Mediol. ut *habitant*, ſed et editione Iuntina. Haud dubie tenore eodem loquendi uſus auctor ſcripſit, *tenens*, *habitans*. I. GRONOVIVS. Recta quoque eſt illa lectio, quam in libris reperiſſe ſe teſtatur Gronovius, *tenent* et *habitant*. Quamvis enim ſingulare ſit gens, pluralem tamen habet ſignificationem. Sed vero, quod libri largiuntur, idem mox deſtruit beneficium, cum addit: *haud dubie tenore eodem loquendi uſum Melam ſcripſiſſe*, tenens, habitans. Quis enim non explodat ſcriptorem absque ulla neceſſitate quinque ſimul iungentem participia? VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Ride iratum Voſſium. Sed quid ad Voſſium in magnis ſemper et eccleſiaſticis περιψήμασιν occupatum quinque participia et eorum iunctio? I. GRONOVIVS *in notis poſterioribus ad h. l.* Melius *tenent* cum codicibus ſententiam hanc conficit, et nova inde a verbis: *ut invitavere* — inſtruitur. De numero *tenent* vid. paullo poſt.

et ne) Coniunctio *et* vacat, ex ultima prioris dictionis ſyllaba conflata. CIACCONIVS. Idem poſt de delenda hac particula monuit Schottus. Aegre, puto, in hoc nexu abſit. Poſt pro *ſiatis* in Rehdiger. et Vindob. legitur *ſatis*.

§. 2. *invitavere —)* Complector librariorum in his vel placita, vel errores. Cibin. Vindobon. *mutavere*. Vulgata longe venuſtior. Tum edd. pleraeque vetuſtae et poſt aliae, uti Vadianae in iis 30. 32. 37. *caedens*, de qua mutatione cf. ad 1, 1, 4. et 3, 8, 2. Recte codices dant *cedens*, uti iam ex edd. 9. In ed. 13. verba *ut cedens* plane abſunt. Ex molliori pronuntiatione in Vindob. natum *ſedens*. Poſt Cod. Ciaccon. *aut ſequens*, quod ipſe non improbat. Vatic. 1. Cibin. *ut cedens*, *ut ſequens*, nimis cumulata particula, quae tantum potiores partes *ut invitavere*, *ut hoſtis exigit* ad-

ficere hic recte poteſt. Ita tamen fert etiam ed. 13. nempe quod praecedentia *ut cedens* praeterierat. Rehdiger. ridicule *ſapiens.* Porro Ciaccon. Cibin. Gud. Vindobon. Prag. *exegit*, quod propter *invitavere* ferri etiam poſſit, et poſuit ed. 44. Vatic. *exagit.* Denique Rehdiger. *trahentes*, forte ut melius ad *habitant* accommodaretur.

habitant) Idem hic de libris ſcriptis, excepto Voſſ. 1. valet, quod paullo ſuperius in verbo *tenent* notavi. Nempe *habitant* volunt iidem codices, tantum quod verba *ſemper caſtra habitant* in Pariſ. 1. deſiderantur. In edd. 1. 2. 9. legitur *habitant*, in ceteris *habitat*, quod tandem etiam hic Gronovius in ed. 45. ad priorem formam revocavit, quae et propagata eſt. Ita vero recte cum *tenent* conſentit, et auctoritate librorum nititur. Multa huius συνθέσεως vel συλλήψεως exempla conlecta dabunt ad Livium Gronovius et Drakenborch. paſſim etiam vitiata. Cf. praeterea Daviſius ad Iul. Caeſ. de B. C. 2, 6, 3. qui et hic pluralem praefert, et Oudendorp. ad eundem de B. G. 3, 17, 3. Sed nota haec ſunt ex auctorum uſu. Simile in voce *genus* dedit ſupra etiam noſter 1, 16, 1.

usque eo) Prag. cum edd. 15. 20. 23. *usque adeo*, uti et in Vaticanis fuiſſe videtur. Tum Ciaccon. Cibin. Vatic. Rehdiger. *bella cum viris;* Prag. *etiam bella.*

atque ut) Ciacconius malit *ad quae*, quod et melius cenſet Schottus. Poterat ita Mela, at ita noluiſſe, contendit codicum lectio. Immo magis amat noſter laxiorem per partes diviſas connexum. Sic proxime poſt *inde*, ubi poterat *unde.* In ſequ. *dextra* Pariſ. omiſit.

inde expedita —) Varie hic locus iactatur non tam a MSStis et vetuſtis editionibus, quam a poſteris

editoribus et interpretibus. Quae in recepta lectione immutant codices, haec ſunt: Vind. *ei expedita;* Havn. Prag. *exoritur;* Voſſiani duo *exuritur;* céteri *excritur.* Ex editionibus potiora haec: Vadianus primus poſuit: *ut inde expedita — manu — virile ſiat pectus,* cui cum ſuis adhaeſerunt 21. (in qua tamen excidit *ut*) 24. 25. Olivarianae reliquae, 28. 30. 32. 34. 37. (tantum haec *manus*) 38. cum Vineto et Schotto. Veterem editionum lectionem revocavit Voſſius. Pro *manus,* ſervata tamen priorum lectione, edd. 15. 17. 20. dant *mammae;* 23. *mamma.* Illud tamen iam inveni in edd. 7. 8. Pro *exſeritur* edd. 9. 13. *exteritur;* Vadianae poſteriores itemque 30. 32. 37. *exuritur;* ed. Baſil. 1538. 8. cum Schotto *egeritur;* Vinetus, Voſſius, Gronovii — *exſeritur.* Denique, qui cum Vadiano antea *ut* inſeruerant, quod inde cogebatur, pro *ſit* ponunt *ſiat.* TZSCHVCKE. *Ut inde — ſiat*) Non ſapit haec oratio candorem Melae, nec brevitatem illam, quae ſemper doctiſſimis quibusque ſummae fuit curae. Lego igitur paucioribus verbis, ſenſu eodem: *Inde expedita in ictus manus, virile ſit pectus,* cetera ſuperfluunt, adiecta, puto, ab ineptis, ut aiunt gloſſatoribus. PINTIANVS. *Ut inde — ſiat*) In meo codice haec omnia verba vacare videntur. Forte *qua exuritur, virile ſit pectus.* CIACCONIVS. *Quae egeritur*) Suſpicor leg. *qua ſeritur,* vel *qua res geritur.* Ἐπεκαίοντο βρεφόθεν τὸν δεξιὸν μαζὸν, ὥστ' ἂν μὴ ἐπικωλύῃ τὴν τοξείαν. Euſtathius in Περιηγητήν. [v. 828.] Niſi forte dextram proferri dixit, quod ſiniſtra clypeum geſtando occultetur; quo modo *quae exeritur* melius legétur. Sed ἀπέχω. SCHOTTVS. *Ut — ſiat*) Veterem librorum lectionem reduximus. Redundare autem videntur verba illa: *quae exeritur.* Verum iam ſaepe monuimus, noſtrum hunc etiam in tanta brevitate habere, quod auferri poſſit. VOSSIVS. Perizonius ad oram Paternae editionis annotarat: Leg. *manu,* ut editiones habent ante Voſſianam. Lectio quorundam MSS. favet coniecturae Ciac-

conii atque Avi, *qua exuritur, virile ſit pectus*, eamque non minus elegantem, quam veram eſſe apparet ex Hippocrate, qui in libro de aëre, locis et aquis Sect. 3. p. 291. ed. Genev. — τὸν δεξιὸν δὲ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν· παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις αἱ μητέρες χαλκέον τετεχνημένον ἢ (al. edd. καὶ) ἐπ' αὐτῷ τουτέῳ διάπυρον ποιέουσαι, πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασιν τὸν δεξιὸν, καὶ ἐπικαίεται, ὥςτε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἐκδιδόναι. A. GRONOVIVS. Prolixius hunc locum tractavit Rutger. Ouwens in noctibus Hagan. 12, 17. p. 308. cuius omnis disputatio ad hanc ſummam redigitur: Ridiculus fit Mela, niſi verba, *quae exſeritur*, emendes, quippe qui ſic dixerit, Amazones has alteram tantum manum, dextram nempe, exſeruiſſe; quaſi ſiniſtram gererent veſte tectam. Sed quomodo ſola dextra tendebant arcus, ac reliqua pugnae peragebant munia? Deinde falſum eſt, exuſta dextra mamma, contigiſſe ipſis pectus virile, quod tantummodo virile fieret in latere dextro, femineum remaneret in ſiniſtro. Inde omnem difficultatem tolli poſſe putat, ſi, eiecta una litera *e*, ex *quae*, cui adhaeſit ex ſequenti voce, et mutata leviter diſtinctione, ſic legatur: *Inde* (ab exuſta mamma dextra) *expedita in ictus manus* (dextra nempe mamma nulla, ipſam impediente magis, quam ſiniſtra, cuius minor in pugna vis et uſus) *qua exſeritur* (pectus ſcilicet, non manus) *virile ſit pectus*. Tum ſic conſtruit locum: exuſta mamma dextra, manus dextra fit expedita in ictus, pectus fit virile non totum, ſed *qua exſeritur* i. e. ſimiliter dextrum. Denique, quod facile poterat, monet, *qua* pro qua parte a Mela amari. Eandem vero emendationem Cannegietero etiam in mentem veniſſe adfirmat. Equidem putem, ſalvam eſſe et in tuto poſitam noſtrorum librorum lectionem, dummodo nexus recte teneatur. Senſus enim et vis narrationis pendet a verbis: *dextra aduritur mamma*, quippe quae docent, *manus* et *pectus* ad dextram cor-

poris partem coercenda esse. Nec est, quod de sinistra manu quaeramus, quam minime adtingit, cum sequentia, *arcus tendere, hostem ferire* ad dextram unice pertineant, omninoque dextrae usus in pugna sit praecipuus. Igitur *manus* est dextra, *pectus*, quod *virile* sit, est dextrum propter adustam mammam dextram. Ita autem *exserere* usitatum esse, exemplis alibi probabitur. Etsi enim, ut aliqua inde delibem, potest esse et vere explicatur, ubi nexus fert, *nudare, expedire, veste liberare*, de quo cf. praeter alios Davisius et Oudendorp. ad Iul. Caes. de B. G. 7, 50. et Ouwens p. 309. c. l. hic tamen nihil aliud vult, quam *protrudere, proferre, extendere*, et sic differt etiam a nudare, ut bene docuit et prolixe Wasse ad Sallust. Catil. c. 44. Poterat utique verba, *quae exseritur*, omittere, sed, cum ea omissa esse, codices reclament, explicationi uberiori inservire Mela voluit. Minime vero sic opus est *quae* mutare in *qua*, quam particulam noster in denotando potius situ usurpare solet. Multo minus *exuritur* ferri potest, quod in hoc nexu valde langueat. Vadiani licentiam recte contudit Pintianus. Non enim solum aliena est eius lectio a Pomponii forma, qui non in consecutionibus rerum, sed in earum incrementis declarandis illa particula utitur, sed et proxime praecessit. Idem sibi sumserat Vadianus 1, 1, 2. ubi cf. notata. Leviora alia praetereo.

§. 3. *puellaria)* Vindobon. satis pueriliter *puerilia* et post *ferre* pro *ferire*. Lepide idem *adulterarum* pro *adultarum*; tum *ideo;* Havn. *profligatio habeatur*.

poenae) Vatic. 3. Venet. Rehdiger. Havn. Cibin. Vindob. Lips. Gud. Prag. varr. in ed. 29. cum edd. 1. 2. 9. 11. 13. 19. *pene* pro *poenae*, quod dant pleraeque, et ex codicibus Zalusc. et, puto, alii. Aliquae edd. 30. 32. 37. dant *poena*. At vulgata lectio bene habet et Latino usu nititur.

virginitas) Prag. Venet. Havn. Parif. 2. cum edd. 15. 17. 20. 23. *virginitatis nota*, idemque voluit dare Rehdiger. in quo tantum legitur *virginitatis*. Neque tamen opus eft hac appendice, quam et faftidiunt boni codices.

CAP. V.

Caput hoc fuperiori continua fere ferie adnectunt codices, uti Parif. 2. Zalufc. Lipf. Prag. Gud. Rehdiger. Cibin. qui quidem intervalli fpatium reliquit poft *appellati* et paullo inferius §. 3. ante verba: *Mare Cafpium*. Ita utrumque caput connectunt edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. aliquae ex iis paragraphi figno interpofito; inde a Vadiano (16.) 18. 21. 22. 24. et reliquae infcribunt *Scythia;* aliae fimpliciter, aliae capitis numero addito, in primis recentiores; tantum Vinetus adponit cap. 18.

§. 1. *nifi ubi)* Pro duabus his vocibus in Vatic. 3. exftat *inbi;* in Parif. 2. Venet. Havn. *inibi;* in Prag. *nubi*, qui et antea habet: *In Afiae;* Cibin. *Inde Afyae.*

nives) Plerique, inque iis meliores codices, veluti Parifienfes tres, Vatic. 1. Auguftinor. Cibin. Rehdiger. Gud. Vindob. Havn. et ex iis, quibus ufus eft A. Gronovius, feptem praeferunt *hiemes* vel *hyemes;* Ciaccon. Voff. aliqui, Venet. Prag. Lipf. Vatican. 3. *nives.* In Lipfienfis margine eadem manus adfcripferat: *al. hyemes*, quam vocem exceperunt editiones omnes ad Voffium, cui placuit *nives* adfentientibus reliquis, praeter Reinoldium, qui retinuit prius *hiemes*. TZSCHUCKE. Si hiems pro rigore accipiatur, redundat. Sin pro ipfa hyeme, peccat Mela. Ipfe agnofcit femeftrem lucem et femeftrem noctem apud Hyperboreos. Illis itaque dies eft pro

aeſtate, nox pro hieme. Melior ergo eſt quorundam librorum lectio, qui *nives* hic exhibent, quod reduximus. VOSSIVS. *Hiemes ſedent*, quod eſt in MSStis plerisque, mihi non displicet, ut *bruma haerens aquilonibus* Lucanus 4, 50. ubi v. not. *Stat bruma pruinis* Avian. fab 29. in. OVDENDORPIVS *in nota A. Gronovii.* Addo calculum impulſus plerorumque non ſolum, ſed et optimorum codicum teſtimoniis, maiorique orationis pondere. Nempe Pomponius, quod et epitheta declarant, variare et prius intendere voluit, in quo praeterea utitur ea forma, qua diviſe dixit 2, 2, 7. *diviſos ſpatio pelagoque terras.* Sic utrumque vocabulum, aut certe cognatum unum, coniungit Cicero pro Rabir. Poſt. cap. 15. *vis frigorum hiemsque*, et ſic alia ſimilia in auctoribus occurrunt, quae amplificandae et explicandae orationi inſerviunt. Nec obſtat, quod lib. 2, 1. in. legitur: *proxima cadentes aſſidue nives invia efficiunt*, ubi connexa melius reſpondent ſeque invicem ſuſtinent. At hic ultra Rhipaeos montes progreditur, quae cauſam nivium, hiemes, magis et lubentius admittunt. Nec video, qui Mela peccet, quum poſtea dies ſemeſtres commemorat, quia inde hoc tantum efficitur, non tam perpetuas eſſe et rigidas hiemes, ut incolas procul repellant. Facilius autem vox *hiemes* mutata transiit in *nives*, quod τῷ *ſedent* videretur accommodatius, et, cum hiems rigorem inferat, idem Mela reddere cogeretur. Neque tamen pertinacius in altera voce renitar, quae commode etiam huc referri poteſt. Tantum codicum maiori numero, cum res pateretur, dedi.

intolerabilis) Vindob. omiſſo *et* habet *intollerabilis rigorum;* prius etiam ita efferunt Lipſ. Gud. Rehdiger. Prag. cum ed. 15. Tum pro *ſedent* Perizon. male praebet *ſint.* Poſt Cibin. *Scytici;* Vindob. *Sithaci.* Inde Venet. Gud. *et in unum;* Rehdiger. *omnes et unum.* TZSCHVCKE. Si in his verbis non eſſet depravatio, ſibi

repugnaret Mela. Nam quum dixiſſet *fere omnes*, inepte adiectum eſſet, *in unum*. Caſtigandum ergo exiſtimo: *Per ſe omnes etiamnum Sacas appellant*, ex Plinio [6, 19. ſ. 17.] et Herodoto. [7, 64.] PINTIANVS. Plinius lib. 4. cap. 12. de Danubio: *ab eo in plenum quidem omnes Scytharum ſunt gentes, variae tamen littori appoſita tenuere.* Vt hic legi poſſet *in plenum*, non *in unum*. Vel forte illae dictiones, *fere omnes*, in margine fuerunt adſcriptae et erronee poſt textui inſertae. CIACCONIVS. Faſtidioſe haec nimis Pintianus accepit. Mela minimam exceptionem indicat. Tum minus vere mutat, quia Herodotus eam adpellationem Perſis olim uſitatam fuiſſe adfirmat, cui accedit Plinius. Nec opus eſt cum Ciacconio *in plenum* ponere. Nam *omnes in unum* nihil aliud eſt, quam quod Cicero, Caeſar, alii dicunt *ad unum omnes*, et inſerto *fere* efficitur id, quod alias eſt *tantum non omnes*, i. e. maxima ex parte. Intelligit autem Mela eos populos, qui inde a Sarmatia Aſiam incolunt. Cod. Prag. non male τὸ *etiam* omittit.

Sacae) Ciacconius ex ſuis MSS. notat *Belgae*; A. Gronovius, qui *Belcae* evulgavit, nihil de ſuorum lectione monet, unde credibile eſt, in ea lectione omnes conſenſiſſe. De meis haec: Vatic. Cibin. Vindob. Rehdiger. Gud. Havn. Prag. *Belcae* vel *Belce*; Pariſ. 1. 2. *Beliae*; Venet. *Beice*; Pariſ. 3. *Belgae*; Lipſ. *Belge*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Belgae* vel *Belge*; 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. reliquae cum Schotto *Sagae*; Vinetus, poſt Voſſius et I. Gronovius in ed. 40. *Sacae*, quod antea in margine habebant edd. 27. et 29. hinc 41. 42. 44. 45. 46. *Belcae*; Reinoldius *Sacae*, quem in altera editione ſecutus eſt Kappius et editor Norimbergenſis. TZSCHVCKE. *Belgae.*) Scribendum *Sagae*, non *Belgae*, Herodotus [7, 64.] et Plinius lib. 6. [cap. 19. ſ. 17.] *Perſae*, inquit, *Sagas vocant omnes Scythas.* Etiamſi *Sacas* Graeci malunt ſcribere,

quam *Sagas*. Pomponius quoque infra [3, 7, 1.] *Scythae*, inquit, *ſunt Androphagoe et Sagae diſtincti regione*. BARBARVS. *Sagae.*) Forte *Belcae*. M. et V. C. antiqua lectio *Belgae* habet, non *Sagae*, et cap. ſequ. ubi inſulas ab angulo Baeticae ordine enumerat, poſt easque, quae Sarmatis obiacent, *Tule*, inquit, *Belgarum littori appoſita eſt*. Quae ſatis indicant, aut hic *Belgae* eſſe legendum, aut illic *Sacarum*. Herodotus lib. 7. [c. 64.] CIACCONIVS. Nullus codex lectioni *Sacae* favet, quae Hermolaum auctorem profitetur, nec favet ipſe Mela, qui Sacas in Scythis, multiplici gente, numerat quidem, ſed ultra Caſpium mare, unde curſus in Eoum mare inflectitur, uti dicit cap. 7. in. Sic Dionyſ. v. 750. et ex eo Priſcian. v. 725. in quibus eis ſedes prope Iaxarten tribuuntur. Cf. Strabo 11. p. 352. ſ. 511. Quod Herodotus Sacarum nomen ad Scythas translatum eſſe a Perſis et cum eo Plinius narrant, ad alios Scythas hinc remotos et Perſidi finitimos referri debet, uti ex Herodoto, Strabone et aliis patet. Sed de hoc Vol. 2. ad 3, 7, 1. Hic Mela loquitur de Scythicis in Aſia populis ad ſeptemtrionem reiectis, quos cum Sarmatia connectit. Idem facit cap. 6, 8. et 9. ubi ab inſulis Sarmatiae adverſis ad Thulen progreditur, Belcarum litori obpoſitam, quamquam et ibi quidam repoſuerunt invitis quidem libris *Sacarum*. In quo notandum tamen eſſe videtur, quod in hoc tractu *Scythiam* magnam inſulam memorat, ita a plurimis dictam, Geogr. Ravenn. 1, 12. et 5, 30. quae *Scanza* ſit Iornandi; tum *Scythas* etiam ibi adtingit 4, 5. Sed nec *Belgas*, nec *Belcas* in hoc tractu quisquam praeterea novit, quare fuerunt, qui non ſolum hic, (cf. Cambdenus in Britannia p. 850. ed. Lond. 1607. f.) ſed et infra legi mallent *Bergae*. Huius quidem nominis veſtigium latere videtur in *Bergis* inſula, quam Thule admovet Plinius 4, 30. ſ. 16. *Bergio* etiam populus producitur in Scanzia a Iornande de rebus Get. cap. 5. Quod unum cum ex aliorum Geographorum narrationibus ad

codicum noſtrorum lectiones proxime transferri poſſet, tantum ad ſtatuendum nomen momenti adtulit, ut reponere non dubitarem *Bercae.* Plura infra ad cap. 6, 9.

In Aſiatico litore) Hinc quidam libri ſegmentum faciunt, ut ſupra notavi. Ed. 11. praeponit inſcriptionem: *De Hyperboreis capitulum* VI. Pintianus vero, notante Ciacconio, eumque ſecutus Schottus, etſi hunc ſolum produxit A. Gronovius, malit *latere* contra omnes libros, nec ipſa re cogente, immo repugnante Pomponii uſu, qui curſum maritimum fingit et latera de litorum parte dicit, et fronti obponit. Poſt in quibusdam libris ex more *Hiperborei* (ſic etiam edd. 12. 14. 19.) et *iperborei*, uti Vindobon. habet. Vatic. 3. *Hiperborei ſunt.* Tum *Rhipaeos* varie item effertur. Sic Cibin. *Ripheosque;* Rehdiger. edd. 2. 11. *Rypheosque;* Vindob. *ripreosque;* edd. 5. 7. 14. 19. *Rhipheosque;* 15. 17. 20. 23. *Ripheosque*, et, ne his ineptiis immorer diutius, aliae etiam *Riphaeosque*, *Rhiphaeosque.* Vid. de ſcriptura ad 1, 19, 13. Poſt Cibin. *iacet*, idem cum Gud. *cotidie*, quam formam adeo praeferunt aliqui et oſtendunt inſcriptiones apud Gruterum p. 408, 1. 214. Cf. Cellarii orthogr. Lat. p. 335. ed. Harleſ. In ſequ. Vindob. *autounali denuo.* Verba *et ideo* in Prag. deſunt, *et* in Cibin. Pariſ. Lipſ. Gud. Rehdiger. qui tres ultimi poſt occidit diſtinctionis maximae ſignum ponunt. Poſſit illud *et* commode abeſſe. Tum Vindob. omittit *aliis*, Pariſ. 1. *usque.* Cibin. *ſex menſibus diebusque totidem nox usque.* —

§. 2. *anguſta)* Cibin. Vindob. Rehdiger. Lipſ. Prag. Gud. *anguſia*, uti edd. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. et aliae cum Vadianis et Olivarianis, nec aliter Boccatius de maribus ſ. v. Iperboreus Oceanus, ubi totum hunc locum, paucis mutatis, refert. Vinetus, Schottus, Voſſius et poſt alii *anguſta*, uti legen-

dum monuerat olim Pintianus, et habent praeter reliquos codices edd. 1. 2. ipſo in ſequentibus adprobante nexu, etſi propter alios codices non ſatis conſtare de illa lectione cenſeat Spanhem. ad Callimach. in Delum v. 281. De ipſa vocis commutatione vid. Arntzen. ad Plinii Panegyr. c. 52. in. et quae ego notavi ad Melam 1, 13, 3. Poſt ed. 36. *et per ſe;* Vindobon. omittit *fertilis,* et pro *ulli mortalium* Cibin. ponit *olim mortalium.*

feſto ſemper otio) Exciderunt haec verba in edd. 30. 32. Inverſo ordine ſiſtuntur in ed. 34. Pro *novere* Venet. Pariſ. 2. Havn. Lipſ. Vatic. 3. Prag. uti edd. 9. 10. 13. 30. 32. 37. cum Olivarianis praeter Lugdun. 1538. habent *movere.* Vadianae inter utrumque verbum fluctuant, priores habent *novere,* poſteriores *movere,* etſi illud etiam praetulit 34. (Heniſchius) Recte, quia ad ipſa otia magis declaranda eſt efficacius et validius.

miſiſſe —) Cibin. *miſiſſe per virgines ſuas initio deinde.* Voſſius ex antiquiſſimo Vaticano refert: *miſiſſe olim per virgines.* Tum Cibin. *ulteribus.* Edd. 30. 32. *ulterius.*

eum diu) Sic ſeptem MSS. A. Gronovii meique tantum non omnes. Nempe Vatican. 3. cui ſuffragatur Voſſii codex optimus et, ut opinor, Pariſ. 2. habent *quam diu;* Prag. *quem diu.* Edd. Voſſii, 40. 41. 42. *quam diu*, ceterae omnes *eum diu.* TZSCHUCKE. Optimus liber ſic habet: *Moremque quam diu. Quam diu* probum eſt et Latinum pro *quam diutiſſime. Quam* enim non tantum ſuperlativo iungitur, ſed etiam poſitivo, apud ipſum quoque Ciceronem. VOSSIUS. De hoc uſu cf. Graevius ad Attic. 7, 15. Barth. in adverſar. 35, 12. Praefero tamen uſitatius, quod codices plerique probant.

temeratus) Verbum vexatum. Sex A. Gronovii codices *temperatus* vel (omiſſa nempe linea transverſa)

tempatus. Ex meis Cibin. Rehdig. Augustinor. Vatic. 1. Paris. 3. Lips. Gud. *temperatus*. Quod enim A. Gronovius scribit, in Gud. esse *temeratus*, certo usu edoctus falsum adfirmo; inveni enim *tepatus*, i. e. temperatus; Vindobon. *temptatus*; Paris. 2. Vatic. 3. Havn. Chis. A. Gronov. *destitutum*; codex Dorvillii (vid. observatt. Miscell. Vol. 7. Tom. 1. p. 84.) *distitutum*, etsi A. Gronovius in nota adfert *destitutum*; Pragens. *destitutus*; Venet. *turbatum*; Paris. 1. cum Vossio habuisse videtur *temeratus*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae cum suis, et Vineto ad Schottum et Vossium *temeratus* paucis exceptis. Nempe 15. 17. 20. 23. ostendunt *turbatus*, et 36. *temeratus* habuisse videtur, quod certe cum Schotto et Vossio alii omnes exceperunt. TZSCHVCKE. Lego *temeratus est*. PINTIANVS. Aldus legit *turbatus est*. Pintianus melius *temeratus est*. Velleius p. 791. [2, 60, 4.] *atque omni pretio temperata, vendente rem publicam consule*; ubi *temerata* legendum. CIACCONIVS. Optimus liber *temeratus est*. Pro eo quidam libri habent *destitutus*, quod et ipsum probum est. VOSSIVS. *Temperatus* propter adiectam vocem *vitio* in hoc nexu ferri nequit, et hinc recte reiicitur. Melius convenit *temeratus*, cuius mutatio facilis fuit. Cf. quae disseruntur ad Vellei. c. l. Possit tamen etiam hic latere *tentatus*. Sic pro *tentata* Voss. in Nepotis Epaminonda c. 4. in. habet *temptata*, omninoque tria haec verba invicem saepe permutantur, uti docent viri docti ad Propert. 2, 15, 21. Valer. Flacc. 1, 627. Livium 9, 46, 15. Quorum quidem dilectus singulorum usu et significatione regitur. De *temperare* dixi. *Temerare* ad res sacras referri solet, quas sine piaculo adtrectare non licet; *tentare* de arduis et periculosis dicitur. Quae si ad nostrum locum transferamus, *temeratus* utique aptius videbitur; quare, cum et codices quidam adiuvent, et verbum *desti-*

tutus in gloſſa poſitum, eo deducat, dimittere nolui, etſi nec *tentare* damnem.

magis quam) Ita ex ſuis codicibus referunt Ciacconius, H. Stephanus in praefatione et Schottus, et ego de meis teſtor, excepto Veneto et Havn. qui habuiſſe videntur *magisque*, uti edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 16. 18. 19. 21. reliquae cum Vadianis, Olivarianis et Schotto; 11. 15. 17. 20. 23. Vinetus, poſt Voſſius aliique *magis quam*, uti etiam voluit maioris elegantiae cauſa in praefatione H. Stephanus, et poſt Salmaſius ad Solin. c. 16. ſ. 21. p. m. 147. quod aliud ſit ſatietas, aliud taedium; illam quidem in gente felici, qualem praedicet Mela, ferri poſſe, non item hoc. Schottus utramque lectionem perinde habet, quod ex dictis indicari poteſt. A verbo *habitant* in ed. Vineti capitis 19. eſt initium.

ſemet ipſi) Cibin. uti Vadianus cum ſua familia et aliquae ex Olivarianis veluti 26. 29. 33. Lugdun. 1605. Vinetus *ſemet ipſos;* reliqui codices cum editionibus veteribus *ſemet ipſi.* Recte, non quod proprium ſit auctorum Latinorum diverſis caſibus iſta duo pronomina coniungere, uti putat Gronovius ad Livium 2, 19, 5. aliique, quos ibi memorat Drakenborchius, qui etiam eosdem caſus admittit, quando omnes codices et editiones conſentiunt. Eſt enim, ubi iidem neceſſario requiruntur. Vera ratio indicari debet ex oppoſitione vel diſerta, vel ſubpreſſa, et nemo facile neget, ipſo ſenſu discrepare, veluti ſi quis ſe ipſe, vel ſe ipſum occiderit. Quis enim putet ſi quis de occiſo interrogaverit: quis eum interfecit, quem ille interfecit, promiſcue reſponderi poſſe? Hinc recte emendavit Erneſti in Ciceron. epp. ad diverſ. 1, 1. in. *mihi ipſi,* quia opponitur *ceteris omnibus,* etſi ipſe codices malunt, quos contra Erneſtium ſuo more tuetur Schellerus in obſervatt. p. 140. et ſecutus eſt Benedict.

Contra in Terentii Andr. 2, 2, 8. male legas, *te ipſe quaero* pro *ipſum*, etſi promiſcue utrumque dici putat Schellerus in obſerv. p. 25. Cf. etiam Heuſinger. ad Ciceron. off. 2, 19, 10. Vera igitur ratio non tam ex libris, quam ex nexu ſenſuque orationis dicentisque conſilio indicari debet. Hic tamen etiam libri adiuvant. Cf. infra ad §. 5.

praecipites) Vatic. Pariſ. 1. 2. Vindob. Prag. Havn. Venet. Lipſ. Gud. *praecipiti;* in Lipſ. eadem manus in margine adſcripſerat: *alii precipientes;* Cibin. *praecipitant;* Ciaccon. Pariſ. 3. Rehdiger. *praecipites*, quod et Voſſii et A. Gronovii codices praetuliſſe videntur. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 20. 23. *precipiti* vel *praecipiti;* Vadianus, quem hic ex Camertis disciplina etiam ſecuta eſt 19. cum reliquis *praecipites*, praeter Reinoldium, cui placuit priorem lectionem revocare. Secutus eſt A. Gronovius in ſola tamen ed. 44. Ciacconius coniecerat *praecipitant*, cui favet Cibin. codex, cuius auctor traditam lectionem *praecipiti dant*, quae displicuiſſet, ita contraxiſſe videtur. Equidem retinui *praecipites dant*, quia, an praeceps fuerit rupes, non ſpectatur, ſed moris illius ſingularis commemoratio. Tum *dare* deſiderat, cui commode ad ſenſum aduecti poſſit. Poſt Cibin. *id eius funus;* Vindob. *id ei funus.*

§. 3. *Mare Caſpium)* Inde capitulum VII. exorditur ed. 11. cum inſcriptione: *De mari Caſpio et accolis eius.* In ipſius contextus verbis proximis ita variant libri: Vatic. 3. Prag. *et ut anguſto;* poſterior *etiam longo freto;* Vindob. *inrompit;* Gud. *itaque ubi;* ed. 19. omittit *ſuus;* 7. 8. dant *contractos ipſum;* 15. 17. 20. 23. *ipſum Hyrcanum;* pro *Hyrcanum* codices plerique et antiquae edd. *Hircanum;* Cibin. Lipſ. *hircanium;* Rehdiger. *hyrcanium;* Vatican. *in os Hyrcanum;* Rehdiger.

ad ſinixtram; Cibin. *ad dexterum*, quae omnia facile expediuntur.

et totius nomine) Cibin. *proprie totius nominis;* poſtremum eadem terminatione reperitur in Rehdig. Vindobon. et aliis, item in edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. Vadianus poſuit *nomine*, quem ſecuti ſunt ceteri. Ita vero, ſi ex conlatoris ſilentio iudicium peti debet, in Pariſienſibus exſtare videtur. Hoc quidem unice ad ſtructuram et ſenſum apte dicitur. Decepit librarios praecedens vox *totius*, ad quam hanc accommodandam putarent. Ciacconius coniiciebat: *ex totius nomine;* non inepte quidem, attamen praeter neceſſitatem.

portubus) Cibin. Lipſ. Havn. (opinor) cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. cum Vadianis et ſimilibus, item Schotto *portibus;* Prag. *ſive ſporticibus;* reliqui *portubus*, quod et exhibent edd. 15. 17. 20. 23. Vinetus, Voſſius et ſequentes; Olivarianae *portibus*, etſi exemplaria ed. 25. alia habent *portibus*, alia *portubus*. De utraque forma, quam et alibi oſtentant libri, vid. Voſſ. de analogia 2, 18. Oudendorp. ad Iul. Caeſ. de B. G. 5, 8. et cum aliis Garatonius ad Ciceron. pro lege Manil. c. 18. de lege agrar. 2, 32. et pro Flacco c. 12. Propter codices maiori numero uſitatum ſervavi. Tum Vindob. *ſine procellis.*

belluis) Cibin. Rehdig. Prag. edd. 1. 2. 11. 12. 14. 19. forte plures *beluis*, de quo dictum ad 1, 9, 3. Ed. 9. *baeluis*. Poſt Rehdig. *referctum;* Vindob. *reffertum;* Prag. *referunt;* Pariſ. 2. *quam caeteris refertum;* Vindob. *immo* pro *ideo*.

§. 4. *dextram)* Vindobon. *dextra;* alii *dextram* et *dexteram*, ut ſupra et alibi. Poſt Cibin. *non mades;* Prag. *Ereti* pro *freti et Amazones.* Tὸ *et* deeſt

in Vindob. Tum Cibin. *Amaſones*, uti 1, 19, 19. Prag. *Amagones*. In Vindob. deeſt *quas* ante *Sauromatidas*. A verbis *intus ſunt* — cap. 20. incipit Vinetus.

Hyrcanum) Cibin. *hyrchanium*; Rehdiger. *hyrcannum*. Alia ſupra.

Moſchi) Vatic. Pariſ. 1. Vindob. Venet. Lipſ. Gud. Cibin. Rehdiger. *Mochi*; Prag. *Albani et Eniochi*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Molchi*, quod ex diſerta Herm. Barbari admonitione ab aliis recte mutatum eſt in *Moſchi*. Sic *Molchi* et *Mochi* etiam ad Lucanum 3, 270. ex libris notatur. Quod Prag. infert *Eniochi*, non tantam habet auctoritatem, ut moveri altera lectio debeat. Tò *e* enim adhaeſit ex praecedenti voce, et Moſchorum ſitus magis facit ad hunc locum, quam Heniochorum, quos Mela 1, 19, 14. iam memoravit, ubi in Ponti ora locat. Ita tamen in aliis etiam codicibus olim fuiſſe docet Boccatius de maribus ſ. v. Caſpium mare, ubi Melam ſic exſcripſit: *ad hircanum autem albanos, emochos et hircanos*. Pro *Hyrcani* Cibin. *hyrchari*; alii etiam *hyrcani*, ut ſupra, quod non moror.

Amardi) Corrumpitur varie. Vatic. Pariſ. 1. 2. Vindobon. Prag. Cibin. et quidam alii *Amerdi*; Gud. Pariſ. 3. *a meridie*; Rehdiger. *ameridi*; Lipſ. *Amardi*. Edd. 1. 2. 9. 13. *a meridie*; 3. 4. 5. 11. 15. 17. 20. 23. *Amerdi*; in reliquis legitur *Amardi*. TZSCHVCKE. Scribendum *Amardi*. Sunt, qui *Amordos* eos ſcribant, ſed Strabo [lib. 11. p. 360. ſ. 523.] et Stephanus *Amardos*. Ea gens eſt Hyrcana, unde Ptolemaeo quoque [6, 2.] *Amardus* [vulgo etiam *Mardus*] amnis in Caſpium delatus. BARBARVS. Pro *Amardi* forte *Mardi* legendum, qui cap. 2. lib. 1. nominantur. SCHOTTVS. *Mardi* et *Amardi* iidem ſunt. Ad Oxum habitaſſe patet ex aliis, et hoc ipſo inferius. Sed non uno fuere loco *Mardi* et

Amardi. [Vid. Vol. 2.] VOSSIVS. *Amerdi* vitiosum recte castigavit Barbarus. Neque tamen opus est, cum Schotto invitis codicibus *Mardi* reponere, cum ex comparatis auctorum locis eosdem esse adpareat. Sic qui Straboni 11. p. 352. s. 511. dicuntur *Aparni*, Ptolemaeo 6, 10. sunt *Parni*, de quo Vol. 2. Sic infra *Amardi* iterum vocantur, ubi tamen Boccatius *Mardos* habet. Nec satis praeterea constat lectio eius loci, unde huc *Mardi* ille arcessit.

Paesicae) Cibin. *Pessici;* Lips. Gud. Rehdiger. uti et Boccatius *Pestici;* Havn. *Paestici;* Vatic. 3. Prag. *Pistici;* Paris. 1. *Piscidi;* Vindobon. *Pestiti;* Vatic. 1. Paris. 2. *Pertici;* Paris. 3. *Pertico;* Venet. *Pesicarsi.* Eadem corruptio editiones adflavit. Nempe 1. 2. 9. *pestico;* 3. 4. 5. *Paestici;* 6. 7. 8. *Praesici;* 10. *Paesici;* 11. *Pestici;* 13. *Paesico;* 12. 14. 15. 16. ad Vossium *Paesici*, tantum Vinetus *Pesici;* hinc in ceteris *Paesicae.* TZSCHVCKE. Scribendum *Paesici* seu *Paesicae*, ut Ptolemaeus, [Παισικῶν 2, 6. sed in Hispania] et infra Pomponius. BARBARVS. Infra *Paesicas* vocat, quod rectius, quamvis etiam apud Plinium [6, 19. s. 17.] *Pesici* nominentur. Herodoto [3, 92.] Παυσίκαι male pro Παισίκαι. Ptolemaei [6, 12.] libri meliores Πασίκαι [vulgo Πάσκαι] similiter pro Παισίκαι. VOSSIVS. Etiam in Plinio Harduinus reposuit *Paesicae. Passitas* corrupte vocat Aethicus in Cosmogr. p. 710. et *Rasicas* p. 720. ed. Gronov. Si iidem aliis sunt Ἀπασιάκαι praemisso α, uti est in Amardis et aliis, quod putat Harduinus ad Plinium c. l. et hic Vossius, vario et illi modo corrumpuntur in auctoribus, de quo vid. Casaubon. ad Strabon. lib. 11. p. m. 354. s. 513. Schweighaeuser. ad Polyb. 10, 48. et Holstenius ad Stephan. p. 40. Diversi tamen sunt, si Ἀσπίσιοι Σκύθαι Ptolemaei 6, 14. aliorum *Aspasiacae* habentur, cum idem Paesicas commemoret 6, 12. Proximas voces *et iam* coniuncte scribunt plerique codices cum editionibus ad 38. Hinc Vossius, ex

monito etiam Pintiani, divifit melius. Praeterea eas ignorat Vatic. 3. et Parif. 3. tantum habet: *et ad fretum,* uti Boccatius f. v. Cafpium mare. Cf. ad 1, 19, 14.

Derbices) Cibin. Vindob. Rehdiger. Parif. 1. 3. Vatic. 1. Ciaccon. *Debrices;* Gud. *Debricos;* Vatic. 3. Parif. 2. Havn. *Adebices;* Venet. *Adebrices;* Lipf. *ad ebrices;* Prag. *ad Ebites;* Boccatius c. l. *Drebices.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 19. *Debrices;* 15. 17. 20. 23. *Bebrices;* 13. 16. 18. 21. 22. 24. 25. ceterae *Derbices.* Recte. Ita enim Strabo lib. 11. p. m. 354. f. 514. Δέρβικες in Codd. meis, vulgo Δέρβηκες; Plinius 6, 18. f. 16. Et fic auctores alii tantum non omnes *Der* in priori nominis parte fcribunt, pofteriori varie mutata. Confentiunt medii aevi auctores, veluti Geogr. Ravenn. 2, 8. Aethicus in Cofmogr. p. 710. ed. Gronov. Alia Vol. 2. Tum inverfo verborum ordine Vindob. *parvi magnique.*

finu — fluunt) Forte verba *finu* et *fluunt* vacant; nam *mare* appellat, non *finum.* Dividitur vero in tres finus. CIACCONIVS. Τὸ *finu* redundat, et mox *fluunt.* SCHOTTVS. Poffit quidem prior vox omitti, et ad Cafpium mare τὸ *eo* omnino referri, cum fequentia declarent, Melam fingulatim eius tres finus enumerare, in quos flumina fua ferantur, et rectius nomen totius praeponi, aut certe indicari. Minus tamen perfpicio, cur *fluunt* eiici debeat, quod ponitur pro *influunt,* et *eo finu* pro *eum finum,* uti paffim fic *in* occurrit. Poft Cibin. Vatic. *habeant,* idem *cemunis;* Vindob. Lipf. Rehdiger. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 17. 20. 23. *Ceraunis,* quod et in aliis MSStis forte fuit. Prag. *terraunis.* Cf. ad 1, 19, 13. Denique Vindobon. *defcendunt.*

Rha) Abeft haec vox in omnibus codicibus, excepto forte Parif. 2. (nam in folo primo et tertio abeffe

notatum erat) nec minus desideratur in edd. 1. 2. 3. 4. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. omninoque Vadianis, Olivarianis et cognatis. Primus inseruit Schottus, secutus est Vossius et reliqui. TZSCHVCKE. Verba illa: *Araxes Tauri latere demissus* sensum inchoant diversum. Per praecedentia vero fluvius significatur, cuius nomen librariorum incuria omisit. Hunc putamus esse fluvium *Rha;* tum quod facilis fuit librarii ubique dormitantis lapsus, una duntaxat syllaba praeterita, tum quod Mela duobus alveis tradit exire in Caspium sinum, quod de *Rha* flumine aperte testatur Ptolemaeus. [5, 9. et 6, 14.] Praeterea, si quis rem diligenter examinet, inveniet ex magna fluviorum copia, qui in Hyrcanum mare emittunt, sex tantum, qui famam habeant, delegisse Melam, quos memoriae proderet. Duos in sinum Caspium emittentes, totidem in Hyrcanum, postremo duos in Scythicum. Denique *Rha* fluvius plagae Septentrionalis Tanaidi vicinus, auctore Marcellino, [22, 8.] clarus est et celeber, vel quod disterminat Sarmatiam a Scythia, ut scribit Ptolemaeus, [5, 9.] vel radice cuiusdam herbae vegetabilis, quae in eius superciliis gignitur ad usus multiplices medelarum, ut idem Marcellinus tradit. PINTIANVS. Deest *Rha*, nomen fluminis, legendumque: *Rha ex Ceranniis montibus.* CIACCONIVS. Manifeste hic deest aliquid. Pintianus recte divinavit, excidisse hic vocabulum *Rha* fluminis. Similitudine vocis sequentis, uti saepe alias, librarii decepti neglexerunt. Verum non recte fluvium hunc ait oriri ex Cerauniis montibus, quorum situs notus ex Ptolemaeo, [5, 9.] cum remotissimis oriatur fontibus, ac plus quam quadringentas Germanicas leucas cursu suo conficiat. Sed neque illud verum, duobus tantum alveis in Caspium mare exire; septuaginta enim ostia numerarunt, qui viderunt, aut etiam plura; quamvis alii viginti quinque tantum referant, quod de maioribus forsan et permanentibus ostiis est intelligendum.

Quum vero ſcribit, uno alveo deſcendere, tum quoque errat, cum plurimi in eum amnes partim in Tartaria, partim in Moſcovia nati, influant, quod hodierna experientia compertiſſimum. Diverſi illi Rha ſive Volgae fluminis fontes noti fuere iam olim Ptolemaeo. Praeter duos longiſſime a ſe invicem diſtantes fontes. [at aliorum duorum fluviorum, qui influunt, hi fontes dicuntur 5. 9.] quos ex Hyperboreis ait oriri montibus, amnibus quoque aliquot augeri ait, qui ex Rhymmicis montibus in eum influant. Verba eius haec ſunt, agens de Scythia intra Imaum, et Rhymmicis in ea montibus: Ἀφ' ὧν ῥέουσιν ὅ τε Ῥύμμος καὶ ἄλλοι τινὲς εἰς τὸν Ῥᾶ ποταμόν· οἵδε συμβάλλοντες τῷ Δάϊκι ποταμῷ κατὰ τὸ Νόροσσον ὄρος. Sic habent veteres manu exarati libri, et recte. Vulgata enim lectio [καὶ τὸ Νόρ. ὄρος] falſa eſt, et meras offundit tenebras. Ex Rhymmicis montibus praeter Rhymmum, qui proprio oſtio in mare Caſpium exoneratur, egrediuntur quoque alii amnes, quorum aliqui Rha fluvium ſubeunt, alii Daici coniunguntur flumini, qui vulgo *Iaik* appellatur. — VOSSIVS. Sic [Rha] apparet appellare viros doctos, quoniam hodie inter medica ſolet uſurpari, haec pronuntiatio, quamquam non probant, quoque notam fuiſſe Romanis, aut huic auctori. Vtique tali nomine nihil ſimile exſtat in hac Geographia, ut omnino reſtet cauſa dubitandi. I. GRONOVIVS *MS.* Cf. etiam de illo fluvio Witſenius in Tartariae deſcriptione Belg. p. 700. et Hermann in Schilderung von Rußland p. 133. Adpoſui vero ea, ut, quam dubia eſſet illa lectio adpareret, quam etiam plane reiicit Mannertus in Geogr. T. 4. p. 347. ſic ut locum conſtituat: *Ex Cerauniis montibus uno alveo deſcendit (Albanus). Duobus exit in Caſpium Araxes Tauri latere demiſſus.* Commemoratur ille fluvius a Plinio 6, 15. ſ. 13. et Ptolemaeo 5, 12. et per ſeriem fluviorum inſtitutam eiusque fontes indicatos commode hic intelligi poteſt. Malim tamen *Caſius,* qui Albano non ſolum fuit vicinus, et cum illo

ab utroque auctore hic coniungitur, ſed cuius nomen etiam facilius a voce *Caſpium* abſorberi potuit; quare pro *Rha* vel *Albanus* hoc poſui. Haec enim verba melius adnectuntur illi fluvio, quam Araxi, de cuius exitu diverſa noſter poſt tradit, quae conciliari inter ſe alias difficulter poſſint.

§. 5. *Araxes)* Cibin. *Arax eſt Tauri;* Vindobon. *thauri.* Pro *demiſſus* Venet. Lipſ. Gud. Prag. *dimiſſus*, et pro *quoad* edd. 6. 7. 8. 10. *quod;* utrumque commutatione crebra. Porro Vindob. *in utramque partem;* Havn. *in utraque parte.* Tum in Vatic. 3. Pariſ. 2. et Prag. abeſt *eat;* in Rehdiger. legitur *eant.*

intuearis) Venet. Prag. *in terris;* Vindob. *intuaris.* Poſt Vadianus dedit *manifeſtum*, et hinc praeter Vadianas et Olivarianas, 21. 24. 28. Vinetus, Schottus. *Manifeſtus*, quod iam olim Pintianus ex Aldina probaverat, revocavit Voſſius. Totum vero locum Voſſ. 1. et Cibin. ita exhibent: *quamquam intuearis, manifeſte cognoſcitur; cum autem in aſperiora devenit.* In proximis haec notavi Pariſ. 2. *tum in aſperiora;* Havn. Prag. *hic atque illic;* Prag. *frangit ſubinde* omiſſo *ſe;* Rehdiger. *appoſita;* edd. 7. 8. *adeo eiectus;* Voſſ. 1. *ut qua vi praecipiti;* Vatic. 3. Havn. Prag. *ut ſi qua ex praecipiti.*

in ſubiecta —) Verba *in ſubiecta* Vindob. neglexit; alii integra omnia et vulgato ordine ſiſtunt; ſed mutato eo ordine editiones inde a primis ita exhibent: *caſurus eſt in ſubiecta*, vel *ſubiectam*, uti eſt in plerisque, maxime poſterioribus, poſito etiam inciſo poſt *caſurus eſt;* vulgatum hodie ordinem reſtituit Voſſius. Ex MSStis ſolus Havn. cum edd. 4. 5. conſenſiſſe videtur. TZSCHUCKE. *In ſubiectam)* Lego *in ſubiecta*, ut ſubintelligas *loca* adſtipulantibus etiam Aldi exemplaribus. PINTIANUS. Forte *caſus eſt in ſubiecta.* Pintianus

etiam legit *in ſubiecta* ex Aldi exemplaribus, cui favet antiqua lectio V. C. *in ſubiecta caſurus eſt.* CIACCONIVS. *Subiecta* vult Pintianus, ut *loca* exaudiatur. Idem *unda* legiſſe videtur. [Ita nempe notae praeponit.] Ego vulgatam lectionem. SCHOTTVS. Correximus haec auctoritate veterum codicum, et ſic poſtulante ſententia. Paulo poſt ſcribe ex iisdem libris: *ſemet ipſe ſine alveo ferens.* VOSSIVS. Bene ſic omnia cum libris procedunt. Poſt Vindob. *declinat*, et edd. 8. 15. 17. 20. 23. *unda.*

iugeris) Ita 7 MSS. A. Gronovii, et plerique meorum, in quibus codex Auguſtinorum; Cibin. *ingeneri;* Prag. *ingens;* Pariſienſes *iugeri* habuiſſe videntur, uti dedit Voſſius et hinc Gronovii ad edit. 42. cum antea et poſt ferretur *iugeris.* Cf. de hac forma praeter Graevium Garatonius ad Cicer. in Verrin. 5, 47. ubi et hunc Melae locum adlegavit. Eodem vero iudice praeter verſum numerus ſingularis ad ſecundam declinationem flectitur. Inter utrumque variatur etiam in Curtio 5, 1, 26. Datur igitur haec forma codicibus et poeticae formae ſtudioſo Melae.

ſemet ipſe) Ita Voſſiani codices meique, exceptis forte Venet. et Havn. Edd. 1. 2. 9. *ipſorum;* ceterae *ipſum*, dum Voſſius ex libris ſuis praeiviſſet *ipſe*, quod ex lege obpoſitionis hic unice verum eſt. Sic per nexum 3, 8, 10. recte *Phoenix ſibi ipſa incubat*, et *ipſa ſe concipit.* Cf. ſupra ad §. 2. ubi etiam variatur. Tum *et* ante *aquis* excidit in Cibin. et poſt *fluens*, quaedam editiones, uti 8. 11. maiori ſigno diſtinguunt; minus apte.

§. 6. *Cyrus)* Vatic. 5. Pariſ. 2. *Cyrius;* Prag. *cirius;* Gud. Vindobon. edd. 30. 32. 37. *Cirus.* Sic poſt codices quidam et editiones *Cambiſes;* qua litera utrumque effert etiam Boccatius de fluminibus h. v. Gud. Prag. *Cambiſſes.* Gr. Κῦρος (etſi quidam, ut Dio Caſſ.

36, 36 sq. Κύρνος) et Καμβύσης. A verbis *Cyrus* et *Cambyses* capitis 21. initium facit Vinetus.

Coraxici) Ciaccon. *Corisci* et *Corsici;* Vatic. 1. Gud. Cibin. *Corxici;* Vatic. 3. Lipſ. Prag. Rehdiger. *Corsici;* Pariſ. 2. 3. *Corcisi;* Vindob. *corscisi;* ex aliis Venet. Havn. videntur habuiſſe *Corsici,* et Pariſ. 1. *Coraxici,* uti edd. 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. et ſequentes; illis enim priores ferunt *Corsici.* TZSCHVCKE. *Corsici*) Legendum arbitror *Coraxici,* non *Corsici.* BARBARVS. Recte, uti patet ex Plinio 6, 10. in. et 15. ſ. 13. atque ita legit Boccatius c. l. Pertinet huc etiam Ptolemaeus 5, 9. a quo memoratur Κόραξ mons prope Heniochos, unde Heniochios montes etiam vocatos eſſe ſcribit Plinius 6, 10. Τὸ *a* igitur in noſtris codicibus male eſt expulſum.

vicinis fontibus) Ita codices, tantum Vindob. *vicinis montibus.* Edd. 5. 13. *vicini editi,* uti etiam refert Boccatius; 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae *vicinis editi* omiſſa voce *fontibus,* quam addiderunt 15. 17. 20. 23. Vinetus, Schottus, hic quidem minusculis literis expreſſam, Voſſius, reliqui. TZSCHVCKE. Deeſt verbum *fontibus,* ex Aldo, ut ſit, *vicinis fontibus editi.* PINTIANVS. Hermolaus *montis vicini* legit. Alias interponenda particula *fontibus,* et legendum, *Coraxici montis vicinis fontibus editi in diversa abeunt,* expuncto *et.* Pro *Coraxici,* alias *Corsici,* V. C. meus *Corisci.* Senſus huius loci eſt, eos per gentes diverſas et multum diſtantes fluere, alterum nempe per Iberas, alterum per Albanos, cum vicinis fontibus ſint editi, et uno ore in Caſpium mare perveniant. CIACCONIVS. Τὸ *fontibus* neceſſario addendum non puto; tametſi in Aldina edit. non minus aliis corrupta, legatur. SCHOTTVS. Cum ſenſus commodior eam vocem deſideret et codices addant, melius illa retinetur. At melius abeſt *et,* uti cenſebat

Ciacconius, quod cum probent etiam codices optimi Voss. 1. et Cibin. extrusi. Sequens enim *perque* non est diversae sententiae, sed eiusdem explicatio, si quis huc velit accommodare. Pro *diversa*, quod bene habet, Lips. et Prag. dant *adversa*.

Iberos) Lips. Venet. Rehdiger. *Hyberos;* Cibin. *Hiberos;* Vatic. Vindob. Prag. Gud. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. (Vadianus) 18. 19. *Hiberas;* 15. 17. 20. 21. 22. (Vadianus) 23. 24. 25. Vadianae reliquae, Olivarianae, Schottus, Vossius, ceteri *Iberas;* Vinetus *Iberos*, quod praeferendum videtur, non solum quod sic meliores codices volunt, sed ut Mela sibi constet, qui 1, 2, 5. *Iberi* etiam habet. Et sic cum aliis etiam Eutropius 8, 3. s. 2. Adspiratio autem recte omittitur. Pro *Hyrcanos* Lips. *Hyrcanios;* Cibin. Venet. *Hircanios*, et per *i* edd. etiam aliquae. Sic post codices quidam *Hyrcanium* et *Hircanium*. Tum Vatic. 3. Prag. *in eodem lacu*, hic etiam sine sensu *uno ore perilcm ut laxates*. TZSCHVCKE. Quid si Pomponianus locus ille sic legatur: *perque Iberos et Albanos diu et multum distantibus alveis defluunt, post non longe a mari, eodem lacu accepti, in Albanum sinum uno ore perveniunt*. De parte Caspii, quod Albanum illic vocetur, ipse Plinius [6, 15. s. 13.] *Ante Albanos*, inquit, *mare, quod Albanum nominatur*. Caeterum quod prius Araxis meminit, videtur omnino alio in loco statuere, tamquam supra Araxem hi amnes meridiem versus exstent, quod et Ptolemaeo placet, sed diversa etiam descriptione. Ipse Plinio et Straboni magis assenserim, quamquam de longissime distantibus locis dubia sit fides. Quod si lapsus Pomponius est, minime mirum, cum id perhumanum sit. VADIANVS. Legendum videtur *perque Armenios et Albanos* etc. Plinius in sexto: [cap. 15. s. 13.] *Flumina per Albaniam decurrunt in mare Casios et Albanos. Deinde Cambyses in Caucasiis ortus montibus, mox Cyrus in*

Coraxicis. Strabo undecimo: [p. 345. f. 500.] *In medio planicies eſt fluminibus irrigua praeſertim Cyro, qui ortum ex Armenia trahens, mox dictam planiciem intrat, atque Aragum* [ita Guarinus] *amnem e Caucaſo defluentem recipiens evadit in Albaniam, inter quam et Armeniam in mare Caſpium erumpit.* Et paulo poſt idem Strabo: *Cyrus autem, qui per Albaniam fluit, et alia flumina, eum augentia, terram foecundiorem exhibent.* Haec Strabo. In cuius tralatione vitioſe ſcriptum eſt *Aragum* pro *Aragonem*, ut habent Graeci codices. Sed poteſt etiam legi per *Iberas et Albanos.* Nam Ptolemaeo auctore [5, 12, 13.] *Cyrus* per totam Iberiam et Albaniam fluit, dividens illas ab Armenia. PINTIANVS. Valde hic peccat Mela, cum amnes hos vicinis fontibus oriri, ac tamen tam vaſta divortia facere ſcribit, ut unus per Iberas, alter per Hyrcanos fluat, prius quam coniungantur. Nempe quia Araxis appellatio tam variis adtributa fuit fluminibus, ideo quoque in ſitu et nomine Cyri et Cambyſis amnium variatum fuit. Sed ſi per Araxen illud flumen intelligamus, quod ſic Romani appellarunt, quodque etiamnum nomen ſervat, iam non erunt diſtinguenda oſtia Cyri et Cambyſis ab oſtiis Araxis; confluentem enim faciunt, non divortium. Araxes influit in Cyrum, uti non tantum Plutarchus [in Pompeio cap. 34.] et Appianus, [in Mithridat. c. 105.] ſed et hodierna docet experientia. VOSSIVS. Quot putas in his prodigia eſſe? Iberes et Hyrcani (quanto intervallo ſeiuncti?) qui poſſunt ſua flumina per unum os emittere? Ita Cellarius, expoſito hoc loco, in Geogr. ant. 3, 18, 10. exclamat. Satis illa declarant, falſa hic Melam tradidiſſe, ſed, quo minus ad veram rationem revocetur, obſtant codicum omnium conſentientes voces. Accedit, quod et bis eadem repetit Boccatius cc. ll. Plura Vol. 2.

Iaxartes) Vatic. Venet. Vindob. Havn. Lipſ. Gud. Rehdig. *Laxartes;* Prag. *Laxates;* Cibin. Voſſ. 1.

puto, et reliqui *Iaxartes*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 15. 17. 20. 23. *Laxartes*; 6. 7. 8. 10. 12. ceterae *Iaxartes*. TZSCHVCKE. Scribendum *Iaxartes* per *I*, non per *L* ex Plinio, [6, 15. f. 13 ſqq.] Strabone, [lib. 11. p. 351. f. 510. et alibi] Ptolemaeo, [6, 14.] Q. Curtio, Marcellinoque. [23, 6.] BARBARVS. Varie huius fluvii nomen etiam in aliis corruptum adparet. Sic, ut hic, codices quidam apud Valer. Flaccum 5, 597. *Laxartes*, apud Solin. c. 52. f. 49. *Laxantes*. Boccatius, qui hunc Melae locum reddit, *Laxarus* ſcribit et *Laxares*. Sic in libris Arriani de expedit. Alex. 3, 10, 13. Ὀϱξάντης, Suidas Ἰαξάϱτης, etſi hic Tanain interpretatur, Plutarch. in Alex. 45. extr. ex quo diſcitur corruptio illa in Suida, et cur ad Tanain referat. Cf. Politus in animadverſ. in Euſtathium ad Dionyſ. 2, 10. p. 109. Veram ſcripturam ſervarunt praeter ſuperiores etiam alii. In ſequenti nomine gravius aberrarunt librarii. Pariſ. 2. *Exoa*; Vatic. 3. *exous*; Prag. *exoiis*; Havn. *exõs*; Venet. *Oxus*; alii *Oxos*. Edd. 1. 2. 9. 13. *meos*. Tum ſex MSS. A. Gronovii *Surdianorum*, reliqui *Sucdianorum*. Ex meis Cibin. cum Voſſ. 1. Vindobon. Rehdiger. Pariſ. 1. 2. 3. Prag. Gud. Havn. Ven. *Surdianorum*; Lipſ. *Surchianorum*; Vatic. *Sogdianorum*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Surdianorum*; reliquae *Sogdianorum* ad Reinoldium, qui praetulit *Sugdianorum*, et hinc 43. 44. aliae. Notavi tamen *u* ex ed. 23. Hermolaus pro *Surdianorum* emendaverat *Sogdianorum*; recte omnino; nam alias libri et auctores inter *o* et *u* fluctuantur. Sic per *o* Strabo 11. p. 356. f. 517. et alibi, Herodot. 3, 93. 7, 66. Arrian. de expedit. 4, 18. et saepius, Plutarch. de fortit. Alex. orat. 1. p. 299. f. 328. ed. Lipſ. Diodor. 17, 99. Stephanus h. v. Ptolemaeus 6, 12. et 13. Iuſtin. 13, 4, 23. Plin. 6, 18. f. 16. et alii. Legitur tamen etiam Σουγδιάς apud Dionyſ. v. 747. ubi ſic ſemel iterumque repetit Euſtathius. Per *u* tenuit etiam conſentientibus libris Schweighaeuſer. in Appiani Syr. cap. 55. Quos igitur ſi quis hic preſſius ſequatur,

utique cum recentioribus praeferendum eſt *Sugdianorum*, uti editur 1, 2, 5. *O* autem et *u* ſic paſſim in aliis nominibus variantur, veluti *Culchis* pro *Colchis*, de quo Baptiſta Pius ad Valer. Flacc. 5, 634. etſi de eo certius conſtat. Ceterum totum hunc locum ſic adponunt Voſſ. 1. et Cibin. *Iaxartes et deſerta Scythiae* (Cibin. *Scytiae*) *peragrans oxos ex Surdianorum* etc. Voſſius, qui eandem lectionem iam excitaverat, an ſic ſcripſerit Mela, dubium putat, verum tamen eſſe monet, Oxum magis peragrare Scythiae deſerta, quam vulgo exiſtiment.

fonte) Vindobon. *fontis*; Cibin. Gud. *fronte*. Cf. ad 1, 13, 3. Poſt pro *excurrens* Cibin. Vindobon. Rehdiger. Pariſ. 1. Mediolan. Lipſ. Gud. Vatic. Venet. Voſſ. 1. 3. *occurrens*; Leid. *ocurrens*; Prag. Havn. Vaticanus Voſſii et reliqui, puto, Gronoviani *excurrens*; cum ed. Voſſ. forte Pariſ. 2. 3. *currens*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *occurrens*; Vadiano in ed. 16. praeeunte 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovii ad 42. *currens*; poſt, duce Reinoldio, receptum eſt *excurrens*. TZSCHVCKE. Scripti duo *occurrens*; immo ſic etiam editio Iuntae et codex Mediolan. I. GRONOVIVS. In quibusdam libris *occurrens*. Sed quomodo flumen, ubi nullus eſt aeſtus, ſibi occurrere poteſt? Vel itaque vulgata, vel Vaticani libri, in quo *excurrens*, retinenda eſt ſcriptura. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Difficultatem vides magnam. At quis dixit, illum ſibi occurrere? Interrogatio penitus mendax. Imo elegantiſſime Mela, quoniam alii fluvii in eum incurrebant, dicit eum aliquamdiu ad occaſum ab oriente, in quo ſcilicet ſpatio accipiebat alios fluvios, occurrere, hoc eſt, currentem hic illic praeſto ſiſtere ad eos admittendos. I. GRONOVIVS *in nota poſteriori*. Arguta nimis altiusque repetita videtur haec explicatio. Nec Mela aliorum fluviorum incurſum amplius hic ſpectat, ſed, quem inde

flexum facit. Cum tamen plerique codices conſentiant in *occurrens*, vel mutatum hoc eſt ex cognato *accurrens*, uti variatur apud Ciceron. ad diverſ. 8, 8. in. et alibi, de quo cf. Oudendorp. ad Suetonii Calig. cap. 58. et Heyne ad Tibull. 1, 2, 25. et, qui eodem ſenſu poni docuerunt, Burmann. ad Velleium 2, 61, 2. et Scheller. in obſervatt. p. 57. vel poſitum eſt pro ſimplici *currens*, quod fieri, etiam in librorum diverſis lectionibus, patet ex iis, quae monuerunt Gronov. ad Liv. 29, 34, 8. Graevius et Oudendorp. ad Suetonii Calig. cap. 26. Vorſtius ad Valer. Max. 4, 4, 7. aliique. Neque ſolum eo ſenſu *occurrere* cum *ad* ponitur, ſed et τὸ *ob* ipſum ſaepe nihil aliud in compoſitione innuit. Tum vero reſpicit locum vel plagam, occidentem, quo tendebat, quam verbi vim alii quidam librarii minus percepiſſe videntur.

Dahas) Venet. Lipſ. Gud. Pariſ. 2. Rehdiger. *Dachas*; Vatic. 3. Pariſ. 5. Prag. Havn. *Dacas*; Vindobon. *adhas*; alii *Dahas*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. 11. *Dacas*; 8. *Dachas*; 15. 17. 20. 23. *Daas*, in aliis *Dahas*. TZSCHVCKE. Scribe *Dahas*, non *Dacas*. BARBARVS. *Dachae*, *Dacae*, et *Dahae* in aliis etiam aliorum auctorum MSStis et editionibus confunduntur, cuius exempla dabunt notata a viris doctis ad Livium 35, 48, 5. 37, 40, 8. Virgilium 8, 728. Silium Ital. 13, 764. Lucan. 2, 296. Iuſtin. 12, 6. extr. Curtium 4, 12, 6. et alibi. *Dachae* facile ex librariorum uſu indicatur; ſic *nichil* pro *nihil*; in *Dacae* haerent etiam multae editiones, veluti in Ptolemaeo 6, 10. ubi tamen Bertius recte poſuit Δάαι, ut in Appiani Syr. cap. 32. Schweighaeuſerus, in Solino cap. 20. ſ. 5. Salmaſius, qui conferri poteſt p. m. 559. Nempe Dacae notiores, librariis certe, fuerunt. Sed et utrosque commiſcent viri quidam docti eosdemque putant, in quibus Sigonius ad Livium 37, 40, 8. Dausqueius ad Silium 13, 764. Situs notatio litem facile dirimit discrimenque ſtatuit. Daci enim

ſeu Dacae, ſi quis malit, in Europa ſedem habuerunt, Dahae in Aſia. Graecis quidem dicuntur plerumque Δάαι, ſed Latini, ut in aliis, adſpirationem iniecerunt. Non inepte omnino ed. 2. *Daſas* habet, cum et ſic adpellatos eosdem eſſe diſerte ſcribat Stephanus ſ. v. Δάαι. Tum Pariſ. 2. et Prag. omittunt *primum*.

Paeſicas os) Coaluerunt hae voces in libris in unam, *Peſicaſos*, uti eſt in Cibin. Rehdiger. et edd. quibusdam 1. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 11. 13. 17. Acceſſerunt poſtea corruptiones variae. Sic Pariſ. 3. *Peſiceſos*; Vatican. 3. Prag. Lipſ. Havn. *Peſicarſos*; Venet. *Perſicarſos*; Gud. *Prūcaſos*; Vindob. *Peſcaſos*; Pariſ. 1. *Pellicas os*. Edd. 15. 20. 23. *Perſicasos*; aliae praeter ſuperiores *Paeſicas os*, tantum ex vitio Lugdun. 1646. et omiſſo *os* 32. *Paeſicos*. Boccatius de fluminibus, ubi noſtrum reddit, ſ. v. *Laxarus* habet *Beſſicados*, ſed ſ. v. *Oxus* ſcribit *Peſicaſos*. *Paeſicas os* legendum utique eſſe, facile intelligitur, et iam olim monuerat Hermolaus. Poſt Vindob. Rehdiger. Pariſ. 3. Vatic. Lipſ. Gud. Prag. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *aperitur*; reliquae et ex prioribus 10. 13. *aperit* cum aliis codicibus, uti iam emendaverat Hermolaus, et antiqua manus ad editionem 6. adſcripſerat. Nempe librarii, qui *Paeſicaſos* populum cenſerent, ita reponendum eſſe exiſtimarunt, etſi et alias ſaepe ſyllaba *ur* activis adpendi ſolet. Vid. ad 1, 7, 3. et ad Eutrop. 7, 14. ſ. 9. In eodem errore de populo verſatur Boccatius, qui cum in ſuo codice legiſſet *aperitur*, ita ſuccurrendum putavit ſ. v. *Oxus* de fluminibus: *iter ad Mardos et Peſicaſos illi aperitur*.

§. 7. *alia quoque dira)* Voſſ. 1. Cibin. ignorant vocem *alia*; Voſſ. 3. Pariſ. 1. 2. *aliaque dira*, quod tamen omnino Voſſius ex libris veteribus notat; reliqui libri omnes et ſcripti et editi *alia quoque dira*

praeter Voſſium, cui placuit dare: *aliaque dira*, et ex eo edd. 40. 41. 42. TZSCHVCKE. Habent libri veteres *aliaque*, non *alia quoque*. Vtrumque probum et Latinum. Sic *hodieque* pro *hodie etiam*; ſic innumera alia apud Livium aliosque Auguſtei aevi ſcriptores. Vide de hoc loquendi genere reſponſum parentis ad animadverſiones Scioppii. VOSSIVS. Nempe negaverat Scioppius, aurea aetate quemquam dixiſſe *hodieque*, quem etiam alii erraſſe docuerunt. Simpliciter tamen ſic in aliis *que* pro *etiam* poni, gravioribus et certioribus exemplis adſtrui debet. Immo ex compendio ſcribendi, quod et hic in Cibinienſi adhibitum erat, facilis non ſolum, ſed et frequens fuit utriusque voculae commutatio, de quo prolixa eſt Drakenborchii disputatio ad Livium 5, 27. in. Cum igitur reliqui codices iique melioris notae (ex Zaluſciano diſerte etiam hic notatum erat) adferant *quoque*, non opus eſt, ad inſolentiora recurrere. Vtrum vero ita legatur, offendere poſſit. Occurrit quidem apud noſtrum non ſolum, ſed et alios haec Graeci exempli ſtructura, ſed nusquam, niſi memoria fallit, additur *quoque*, ſed *quidem*, vel ſimpliciter *alia* ponitur. Sic noſter 3, 7, 6. *alia quidem flumina admittit, ſed clariſſima* — Sic Ovid. Faſtor. 4, 689. 5, 99. Auget moleſtiam ſubiecta particula *et*, quae idem ſignificat. Forte olim et hic fuit *quidem*, quod poſt transiit in *quoque*. Poſt Rehdiger. *tygres*, ut ſolet; Venet. *undique*; Vindob. omiſit *ferunt*. Ceterum in Vineti editione hinc numeratur cap. 22.

Hyrcania) Codices mei omnes *Hyrcaniae*, vel *Hircaniae*, in qua terminatione conſentiunt etiam editiones ad Voſſium, qui repoſuit *Hyrcania*, unde ad poſteriores propagatum eſt. Solus ita exhibuiſſe videtur Pariſienſis 1. In Voſſianis, quia ipſe nihil inde contra priorem lectionem profert, *Hyrcaniae* ſine dubio etiam ſtetit. Tum poſt *ferunt* veteres editiones pleraeque diſtinctionis maximae ſignum ponunt, ſic ut haec a praecedentibus

avulſa ſequentibus adtribuantur. TZSCHVCKE. Luxatus eſt, ut opinor, ordo verborum. Legendum: *Sylvae, utique Hyrcaniae, alia quoque dira animalia, verum et tigres ferunt, ſaevum ferarum genus.* PINTIANVS. Forte vacat *utique Hyrcaniae.* CIACCONIVS. Duo poſtrema verba [*utique Hyrcaniae*] ſuperant, et ex Virgilio [Aen. 4, 367.] deſumta: *Hyrcanaeque admorunt ubera tigres.* Vide Plinium lib. 8. [cap. 25. ſ. 18.] SCHOTTVS. *ferunt. Utique Hyrcaniae ſaevum* —) Atqui non Hyrcania ſola fert tigrides, neque in illa ſola ſaeviunt. Vide itaque, num locus hic hoc pacto ſit concipiendus: *Silvae aliaque dira animalia, verum et tigres ferunt, utique Hyrcania. Saevum ferarum genus* etc. VOSSIVS. Perizonius ad 1, 9, 9. ubi hunc locum de uſu et vi particulae *utique* adlegat, ſcribit, *utique in Hyrcania.* Forte ſic legi voluit. Haeſerunt omnes in voce *Hyrcaniae* tamquam in ſcopulo, varieque elabi tentarunt, cum aperta ſint omnia et plana, dummodo *Hyrcaniae* adiectivi uſu ad *Silvae* referas. Non enim ſolum Hyrcanus dicitur, et id quidem de populo maxime, (non enim ſemper) ſed et Hyrcanius in gentili. Sic *Hyrcanium mare* Plin. 5, 27. 6, 15. ſ. 13. et 18. ſ. 16. Neque hoc inſolens fuiſſe, ſatis docet Stephanus. Non igitur tranſpoſita ſunt haec verba, neque temere intruſa, neque poſterioris forma mutanda in *Hyrcania*, quod duriorem nexum efficiat, cum ad *ſilvae* tamquam primarium referatur. Mirum etiam videatur, ſi ſic omnes librarii aberrare potuerint. Vndecunque vero ducta illa ſint, de quo certi nihil ſtatui poteſt, ſi vel ducta ſunt ex Virgilio, Melae potius doctiori, quam imperitis librariis id dandum eſt. Cur de Plinii loco nulla iniicitur dubitatio? ut taceam, quos producit Barthius ad Claudian. de raptu Proſerp. 3, 263. De interpunctione vero recte monuit Voſſius. Revocavi igitur *Hyrcaniae*, ſic ut eius diſtinctionem adhiberem.

genus) Prag. *gens*; post idem *et illis*; Vindobon. *ille longo.* In sequentibus Vossiani duo, Vatican. Prag. Cibin. cum edd. 1. 2. 9. 13. *praegressum*; in aliis legitur *progressum*, quod etiam propter consensum plurium retineri debet, etsi nec alterum hic damnari omnino potest. Vitiose autem Lips. Gud. Rehdiger. *pergressum*. *Genus* et *gens* inter se mutari, passim etiam codices nostri docent. Cf. ad 1, 16, 1. Post ridicule et imperite Vindobon. ut alia, *equidem*.

aliquotiens) Sic Lips. Rehdiger. Vindob. Gud. Prag. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 19. *aliquotiens*; Venet. et Havn. cum edd. 3. et 5. consensisse videntur; Cibin. *aliqu̅*; reliqui cum editionibus 13. 15. 16. 17. 18. 20. 21. et reliquis excepta, opinor, Vinetiana, *aliquoties*. Reinoldio duce rediit *aliquotiens*, quod exceperunt A. Gronovius in ed. 44. Kappius cum editore Norimbergensi. In Reinoldiana tamen ed. an. 1775. legi *aliquoties*. Priorem scripturam inserto *n* in hoc vocabulo et *totiens* probant veteres Grammatici Priscianus lib. 15. p. 1015. (Gramm. Putsch.) Caper de orthogr. p. 2241. Marius Victorinus artis Gramm. lib. 1. p. 2469. Suffragantur etiam antiquissimi codices, uti testimoniis productis confirmant viri docti, in quibus Pierius ad Virgilii eclog. 3, 72. Ruizius in Iaegeri Panegyr. vett. Tom. 2. p. 469. Drakenborchius ad Livium 44, 45, 10. aliisque. Accedunt lapides veluti apud Gruterum p. 715, 10. Quid tamen in utramque partem proferri posset, exposuerunt Dausquius in Orthogr. P. 2. s. v. *Quotiens* et Cellarius in Orthogr. Lat. T. 1. p. 336. ed. Harles. Cum perinde sit, in minus usitata, certe recentioribus librariis, forma adquiescendum putavi. Pro *coeperit*, quod agnoscunt plerique codices et editiones, Gud. et Rehdiger. *ceperit*, de quo cf. ad 1, 4. extr. Vadianae editiones variant; 16. *coepit*; 22. *coeperit*. posteriores et cum iis 30. 32. 37. *coeperint*, ut ad τὸ *ferarum* referatur.

ex eo) Vindob. *ex eo cauſa.* Poſt Pariſ. 2. Prag. omiſerunt *ille.* Tum Vindobon. *auhere aut*; Rehdiger. *advehere.* Particulam *et* ante *rabiem* expulit Vadianus, et hinc exſulat in edd. 21. 22. 24. 25. omninoque in Vadianis, Olivarianis, quibus accedunt Vinetus, Schottus, Voſſius et Gronovii in editionibus 40. 41. 42. reduxit Reinoldius et hinc ſedem tenuit in reliquis, quam et illi addicunt, adprobante ipſo nexu, codices et priores Vadiano editiones. Invenerat etiam eam particulam in tribus MSStis I. Gronovius et tuetur Cannegieterus ad Aviani fab. 35, 10. Nempe moverat Vadianum diſtinctio in verbis proximis alieno loco poſita, cum tamen poſterior huius narrationis inde a verbis: *hae proiectum* — melius, exordiatur.

aſtu fruſtraturus) Hunc ordinem praeferunt codices plerique, in quibus Vatic. Venet. Lipſ. Prag. Rehdig. Pariſ. 2. Gud. (*aſtru* hic praeterea) Voſſ. 2. 4. 5. Perizon. tres I. Gronovii, et qui ipſius erat A. Gronovii; ex aliis Ciaccon. *fruſtratus aſtu*; Voſſ. 1. Cibin. *aſtu fruſtratur*; Vindob. Auguſtinor. et in conlatorum ſilentio Pariſ. 1. 3. Havn. et A. Gronovii reliqui cum edd. etiam Reinoldianis, *fruſtraturus aſtu* ad 45. in qua A. Gronovius priorum codicum ordinem ſecutus eſt, quem et poſtea probavit Kappius et editor Norimbergenſis. Idem tamen Vineti editio olim praetuliſſe videtur. Porro A. Gronovius diſtinctionem, quae in priori lectione poſt *fruſtraturus* ponebatur, et aſtu ad ſequentia *unum de pluribus* proiiciebat, ad veriorem rationem, recepta etiam particula *et* ante *rabiem*, revocavit. *Aſtu* enim connexum cum *fruſtraturus*, uti et declaravit exemplo ſuo Reinoldius, melius ſubiectam explicationem praecedit, qua abſoluta, quatenus raptorem ſpectat, apodoſis de tigribus ſequitur, uti etiam antea hunc locum legendum et diſtinguendum in nota monuerat I. Gronovius. Poſt Voſſ. 1. 2. Perizon. Pariſ. 1. (qui antea τὸ *unum* neglexit) 2. Lipſ.

Gud. Prag. Vatic. Cibin. ferunt *omiſſis*; Rehdig. *omiſſum*; utrumque etiam in tribus legerat I. Gronovius; Leidenſ. Voſſ. 3. Pariſ. 3. Vindob. *omiſit*; Venet. et Havn. videntur habuiſſe *omittit*. Edd. 1. 2. 9. *omiſit*; 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. ad Voſſium *omittit*, a quo repoſitum *omiſit*, quod et poſteriores adſenſu ſuo probarunt. TZSCHVCKE. *Omittit.*) *Omiſit* eſt antiqua lectio, quod perperam mutarunt. Nempe dicit, ubi raptor unum de catulis omiſit, illae proiectum excipiunt, et ad cunabula ſua referunt. Sic habent manu exarati libri, non *cubilia*, ut vulgo. VOSSIVS. Adſentitur in hac lectione, ſi cum I. Gronovio *et* ante *rabiem* inſeratur, etiam Cannegieterus ad Avianum c. l. quo tamen eiecto rectius cenſet *omittit*, quia et Plinius 18, 25. ſ. 18. Melam referens ſcribat *abiicit*. At diverſa eſt in Plinio narrationis forma, quae vulgari planaque via procedit; Pomponianae accommodatior eſt utique *omiſit*, uti recte docuit Voſſius. Inde etiam *omiſſis* in codicibus plerisque male enatum eſt, quod ad proximum referendum putarent librarii.

proiectum) Gud. *porectum*, quod aut traiectis literis valet *proiectum*, aut potius *porrectum*, uti Barthius ad Statii Theb. 6, 747. mutabat in Valerio Flacco 4, 268. et contra quidam malebant in Nepot. Chabria c. 1. ubi cf. Lambinus. Praeſtat hic propter adiuncta *proiectum*, uti deinceps *excipiunt*, pro quo Cibin. Vatican. 1. forte etiam Venet. et Havn. cum omnibus editionibus ad Voſſium dederunt *accipiunt*; illi altera lectio hodie recepta et a reliquis codicibus ſuffulta debetur.

cubilia) Ita omnes libri etiam Zaluſc. praeter Lipſ. et forte Pariſienſ. 1. in quibus eſt *cunabula*. Idem ex ſuis MSStis notat Voſſius, cui et ita edere viſum eſt, ſequente I. Gronovio in ſola ed. 40. TZSCHVCKE. Vnde iſta mutatio placuit Voſſio? Editi ante eum et MSS. quoque *cubilia*. An non ea vera vox? An non illuc

alludit Cicero Verrin. 2, 77. *Avaritiae non vestigia, sed ipsa cubilia videret.* Lucullus sic agnoscebat δειλοὺς κυνηγοὺς, ὥςτε τὰ θηρία παρελθόντες ἐπὶ κενοὺς αὐτῶν φωλεοὺς βαδίζειν apud Plutarchum. [in Lucullo c. 8.] Hoc quum nuper monere neglexerim, nunc attendi oportebat: Aelianus XII. Var. Hist. cap. 39. ἔνθα εἶχεν εὐνὴν λέαινα. Plinius in Panegyrico [cap. 81. in.] *excutere cubilibus feras.* Seneca lib. 1. de clementia 3. *quo procedente, non tamquam malum ac noxium animal e cubili prosiliret, diffugiunt.* Nonne Apuleius lib. 5. [p. m. 164.] de serpente quum dixisset, postquam *sulcatos intrahens gressus cubile solitum conscenderit.* Pricaeus cum Aeliano conferens p. 275. κοίτην συνήθη ostendit explicari. I. GRONOVIUS. Latinis *cubile,* Graecis εὐνὴν et κοίτην de bestiis dici notius est, quam ut pluribus exemplis declaretur. Hinc utrumque variat Palaephatus 14, 2. et 15, 3. et Grammatici, notante in Palaephati indice ad v. εὐνὴ Fischero, εὐνὴ explicant per κοίτη. Poterat autem omnino locus Ciceronis in hunc usum praecipuus adponi ex lib. 2. de N. D. cap. 49. in quo legitur: *bestiae delitescunt in cubilibus.* Mirum tamen, unde codices quidam duxerint *cunabula,* quod rarissime ita occurrat, et fere poetica lege valeat. Neque simpliciter damnarim, aut abiecerim, si ad catulos solos pertineat, quod tamen, quo minus fieri possit, impedit adiectum *sua.* In proximis verbis haec invertunt codices. Vindob. *rursusque;* Prag. *cubilia referunt reversusque et saepius;* Rehdiger. *cubilia sua rursumque et sepius referunt rursumque et sepius remeant, atque idem;* Vatic. *remaneant* pro *remeant;* Vindob. *atque inde* pro *atque idem;* idem *evolat* pro *evadat.* Scite ad verbum elegans delapsus est, etsi *evadat* in hoc nexu ad periculum quaesitamque cursu salutem propius spectat. Similem variationem obiicere nuper memini Strabonis codices lib. 9. c. 3, 8. p. 512. in verbis φυγεῖν et πέτεσθαι. Ed. 14. *et profugus raptor.*

§. 8. *ambiguum —)* Prag. Vatic. 3. inverſo ordine *aliquamdiu ambiguum*; Schottus legendum cenſet *ambiguum aliquando*, quod ad ipſam rem parum valet et minus illam emendationem neceſſariam facit.

ac ſine fine) Pariſ. 2. Havn. Prag. *an ſine fine*. Poſt Cibin. *prorciecta*.

Phyſicos) Venet. *phos* i. e. *philoſophos*, latiori ſenſu nominis. In ſequ. Vatican. Cibin. ignorant *qui*. Pro *circumfuſum* Ciaccon. ſine cauſa emendabat *circumfluum*. A vocibus: *Sed praeter* — cap. 23. numerat ed. Vineti.

Cornelius Nepos) Venet. *L. Nepos*. At diſerte Cornelio Nepoti hanc narrationem tribuit etiam Plinius 2, 67. nec ille innotuit.

ut recentior auctoritate —) Voſſius ex codicibus ſuis adfert: *ut recentior, ita auctoritate certior*. At, teſte A. Gronovio, ſolus ita habuit Voſſ. 1. reliqui omnes *ut recentior auctoritate, ſic certior*, nec aliter meorum plerique, in quibus Auguſtinor. praeter Cibin. et Pariſ. 1. 2. 3. qui concinunt cum Voſſ. 1. Priorem lectionem reddiderunt editiones omnes ad Voſſium, qui poſuit: *ut recentior auctor, ſic certior*, eumque ſecuti Gronovii in edd. 40. 41. 42. inde antiqua lectio rediit, quam antea Reinoldius probaverat. TZSCHVCKE. Forte: *ut recentior aetate, ſic certior*. Suetonius in Tiberio [cap. 5.] *Sed ut plures certioresque tradunt, natus eſt Romae*. CIACCONIVS. *Ut recentior auctoritate, ſic certior*) Inepta lectio. Quid enim eſt *auctoritate certior?* Manu exarati libri: *ut recentior, ita auctoritate certior*, quod aeque ineptum. Scripſit Mela: *ut recentior auctor, ita certior*. VOSSIVS. Ad Voſſianam lectionem inclinat etiam Boſius ad fragmenta Nepotis cap. 7. eamque locis ex

Plinio 6, 27. f. f. 31. et Tacito in Agric. 10, 3. productis, in quibus legitur *reçens auctor*, corroborare ftudet. Atque ea utique expeditior effe videtur. Facile enim τὸ *ita* adhaefit praecedenti *auctor*, unde enatum fit *auctoritate*; poft, quod fententiae concinnitas poftularet, additum *fic.* Qui enim *ita* habent, omittunt *fic.* Quod fi probetur altera lectio, per inverfionem dicta haec funt pro: *ut recentiori auctoritate*, *fic certiori*, ut valeat idem, quod teftimonio. Praetulerim tamen Voffianam, dummodo a codice probetur. Iam vero vifum eft edere: *ut recentior, ita auctoritate certior*; nempe per inverfionem pro certiori auctoritate; quod tamen nunc retulit ad *Nepos, ut recentior.* Ciacconii emendatio, fenfu quidem commodo, nimis eft arbitraria. Poft *certior* Vadianus addidit repugnantibus omnibus MSStis et prioribus editionibus *tradit* ex Plinio 2, 67. forte. Ita tamen repetierunt 18. 21. 22. 24. 25. omninoque Vadianae, Olivarianae cum Vineto et Schotto, etfi hic in nota omittendum cenfuerat; minime etiam antea neceffarium pronuntiaverat Ciacconius. Recte igitur Voffius et confentientibus reliquis expulerat. Pendet enim fenfus a praecedente *dixerunt.* Quod Pelloutierius in differt. ad h. l. quae exftat in Memoires de l'academie de Berlin T. 1. p. 177 fqq. antiquiores codices de fide huius lectionis praetexit, id quidem de libris editis intelligi debet. Melae obtrufum cenfet etiam Bofius c. l.

rei) Cibin. *regi.* Tum Vindobon. *Metelum.* Poft Cibin. Vindob. Rehdig. Vatic. 1. Gud. Ciaccon. *adicit*; Vatic. 4. Prag. *àddicit.* Quae quidem, magis tamen prius, ita efferuntur more librariorum etiam in infcriptionibus. Servius etiam ad Virgil. Aen. 9, 409. *conicere* pro *coniicere* antiquum effe notat, et fic *adicere*, *fubicere*, *inicere* perpetuo fere effert Cod. Mediceus, nec aliter Columella Lipfienfis monente Gefnero in Lexico ruftico p. 3. quibus accedunt Pandectae Florentini. Sed exempla

in libris ſunt obvia, et deſideranti ſiſtent Broukhuſ. ad Tibull. 1, 9, 54. Berneccer. ad Iuſtin. 5, 4, 7. Corte ad Salluſt. Catil. c. 22. in. Perizon. ad Valer. Max. 6, 8, 7. Muncker. ad Fulgent. 3, 6. vir doctus in Miſcell. Obſervatt. V. 1. Tom. 2. p. 181. Drakenborch. ad Liv. 1, 53, 3. et Garaton. ad Ciceron. pro Fonteio cap. 16. Sic ſupra 1, 19, 7. quidam codices in noſtro *adicit*, et Rehdiger. 2, 6, 3. *obicit*. Non igitur neceſſe eſt, quod ex illa ſcriptura petere videntur Ciacconius et Schottus, legere *adducit*.

Galliae) Ita Ciaccon. tres I. Gronovii meique omnes, exceptis forte Pariſienſibus et Havn. in quibus fuiſſe videtur *Galliis*, uti ferunt editiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. (*Gallis* tamen) 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. et hinc Vadianae, Olivarianae cum Schotto, Voſſio, Gronoviis in edd. 40. 41. 42. Cibin. *Gallianae*. Edd. 15. 17. 20. 23. cum plerisque MSS. *Galliae*, quod praevio Reinoldio receperunt edd. 44. 45. reliquae, tuetur Plinius 2, 67. et res ipſa ſuadet. Cum de provincia hic ſermo ſit, Gallia dicebatur Transalpina et Cisalpina. Et ſic Cicero in Piſon. c. 2. dicit ſe provinciam Galliam in concione depoſuiſſe, eamque, ut Metello Celeri traderet cogitaſſe, adfirmat in epiſt. ad diverſ. 5, 2. Quam quidem Galliam fuiſſe citeriorem adparet inde, quia tunc utramque Galliam, unam Murena, alteram Metellus obtinuerant; uti docet Salluſt. in B. Catilin. c. 42. f. Cum vero Murenae obvenerit Transalpina, uti conſtat ex Cic. orat. pro Murena c. 2. Metello relicta manet Cisalpina, quam ex praetore rexit, quia poſt demum (a. u. Varron. 694.) eum conſulem fuiſſe ſcribit Plinius. Praetor autem fuit Cicerone conſule a. u. 691. unde tempus, quo res accidit, diſcitur.

pro conſule) Ita Cibin. Lipſ. Gud. Rehdiger. cum quibus conſenſiſſe videntur etiam tres Pariſienſes et

Vindob. Alii, in quibus Prag. et, quod tacite innuunt conlatores, Vaticani, Havn. *pronconſul.* Editiones 1. 2. 9. 13. *pro conſule*; 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. reliquae cum Schotto *proconſul*; Voſſius, et qui ſucceſſerunt, *pro conſule.* In Plinii loco legitur *proconſuli.* Cum utrumque exemplis auctorum et lapidum probetur, illud hic in codicibus reperiatur, recepta lectio commode retineri poteſt. Sic variatur in Eutropio 7, 16. ſ. 10. et aliis. Quidam, in iis Manutius ad Cicer. epiſt. ad diverſ. 1, 1. praetulerint *proconſul*, ut pronepos, proavus; et ſic Livius 22, 8, 6. dixit *prodictatorem*; alii poſterius. Vid. ſi tanti eſt, quae disſerui ad Eutropium c. l. et praeterea Cortius ad Salluſt. Catil. c. 19. Drakenb. ad Liv. 5, 4, 10. et alibi. Antiquior forma fuiſſe videtur *pro conſule*, dum paullatim progreſſione temporis utraque vox in unam coaluit.

Baetorum) Vox vexata varieque iactata. Gronoviani *Botorum* vel *Bothorum*; Voſſ. 2. *Betorum*; Ciaccon. *Getorum*; Vatic. 1. Cibin. Mediolan. (a I. Gronovio excitatus) Vindob. Lipſ. Gud. Venet. Rehdiger. *Botorum*; Auguſtinor. *Boorum*; Chiſ. A. Gronov. et aliqui, quos Hermolaus conſuluerat, *Lydorum*; Vatic. 3. Prag. Pariſ. 2. *Lidorum*; Havn. *Ludorum*; Pariſ. 1. 3. opinor, *Baetorum.* Edd. 1. 2. 9. *Boorum*; 3. 4. 5. 11. 13. *Boiorum*; 6. 7. 8. 10. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. ceterae ad Voſſium *Suevorum*; hic dedit cum aliis *Baetorum*, excepto Reinoldio, qui praetulit *Boiorum.* TZSCHVCKE. Plinius [2, 67.] *a rege Suevorum*, non *Boiorum.* In quibusdam tamen Pomponianis codicibus nec *Boiorum*, nec *Suevorum*, ſed ineptiſſime *Lydorum.* Pliniana lectio ſimilior vero eſt, quod Suevi longe lateque imperitabant, maioremque, ut ait Tacitus, [de Germ. cap. 38.] Germaniae partem obtinebant. Erant et Boii Helvetiis contigui, unde Boemi, ſive, ut idem Tacitus [cap. 28.] appellat, *Boiemi.* BAR-

BARVS. Forte *Baetorum.* CIACCONIVS. *Suevorum*) Ita hunc locum emendare conatus eſt Hermolaus Barbarus, cum prius legeretur *Boiorum.* Sed neque Boiis, neque Suevis, locus hic eſſe poteſt, cum Boii toti ſint mediterranei, Suevi vero in nullo ſcripto codice compareant. Ego ſic ſentio, locum eſſe corruptum et veram eſſe lectionem, quam in optimis aliquot codicibus [vid. ſupra] reperi *Baetorum,* non *Boiorum* aut *Botorum,* aut etiam *Lydorum,* uti habent alii manu exarati libri. Baeti ſunt Batavi. Sic quoque appellantur in lapide trilaterali apud nos reperto: IMP. CAES. ANTO AVG. COH. BAETORVM *P. E.* Strabo [lib. 7. p. 202. ſ. 292.] Βάτιους vocat Batavos; neque enim probo illorum coniecturam, qui Χάτιους reponunt. Nempe ab agro *Betua* vel *Battua,* uti habet Aimoinus monachus, variae iſtae promanarunt appellationes, quae in libris et in antiquis comparent marmoribus, quales ſunt Bati, Baeti, Batai, Badai et denique Batavi. Verum de his in Batavis noſtris. Sufficiat breviter oſtendiſſe, Baetos iſtos Cornelii Nepotis eſſe Batavos, et perperam Suevos ſubſtituiſſe Plinium, more ſuo, ut iam multis in locis oſtendimus. VOSSIVS. Locus incertiſſimus et aeque incerta eſt coniectura Voſſii. Nam et regem dat Batavis, quod facit nullus veterum. [et quem ſub Romanis minime habuiſſe docet Cluverius in Germ. ant. lib. 1. c. 39. p. 272.] I. GRONOVIVS *MStus.* Voſſio adſentitur Boſius ad Nepotis fragm. c. 7. atque adeo in Strabone malit Βαίτοι. Vere tamen eum refutavit I. Gronovius. In Plinii lectione, quod notat Harduinus, conſentiunt omnes codices, nec aliter inde refert Aeneas Sylvius in hiſtoria rerum ubique geſtarum ſ. de Aſia p. 283. (ed. Baſil. 1551.) Poſt etiam illam lectionem tuitus eſt in noſtro Pelloutierius, qui ſuper hoc loco prolixius diſputavit in hiſtoire de l'academie des ſciences — de Berlin T. 1. p. 177 ſqq. Contra Rhenanus ad Taciti Germ. c. 43. coniicit, Melam ſcripſiſſe: *a rege Lygiorum;* Suevos enim continere Lygios, ad eamque

opinionem ſe deductum eſſe ait ex Hermolai Barbari nota, in qua ita in quibusdam codicibus legi adfirmatur. Difficile eſt in hac codicum ſententiarumque discrepantia arbitrum agere litesque componere. Corruptionis cauſa quaerenda videtur in prima litera, quae in alias converſa varia reperit nomina. Forte *Gotonum* ſ. *Gothonum* legendum, uti vocat Tacitus Annal. 2, 62. et de Germ. c. 43. Aliis iidem dicuntur etiam Γύθονες, *Guttones* vel *Gutones*, de quo vid. Cluver. in Germ. ant. 3, 34. p. 625. Eadem illarum literarum permutatio invaſit Strabonem lib. 7. p. 201. ſ. 201. ubi Βούτονες prodierunt. Iniecit hanc opinionem codicis Ciacconiani lectio, *Getorum*, quia Gothones poſt Gothi ſunt dicti et cum Getis paſſim mutantur. Accedit, quod noſter Germaniae litora commemorat, et Gothones in litore Suevici maris a Pythea ponuntur teſte Plinio 37, 11. ſ. 1. Denique reges habuiſſe, docet Tacitus in poſteriori loco, ubi diſerte illorum erga reges obſequium praedicat. Sed, quod dixi, certi aliquid ſtatui non poteſt. Adſentior interea Reinoldio in nomine *Boiorum*, quod probant meliores libri. Pro *terram* vitioſe Vindob. habet *trans*.

cognoſſe) Sic codices mei plerique, et editiones omnes; tantum 1. *cognoſce*. Sed Cibin. Rehdig. Prag. *cognoviſſe*, ſicut inter utrumque fluctuantur libri apud Valer. Max. 6, 8, 6. Ita ſimilia varie efferuntur apud Ciceronem, veluti *iudicaſtis* in Catilin. 4, 3. *decrerint* de provinc. conſul. c. 11. *donarit*, pro Balbo c. 8. in. *conſuerunt*, in Vatin. c. 10. in. et alia. Haec autem noſtri verbi forma etiam ab aliis frequentatur, e quibus cf. Cic. ad diverſ. 13, 6. f. Nepos in Lyſandro extr. et Eumene cap. 3, 4. Liv. 22, 3, 2. et Drakenb. ad 4, 19. in. et 22, 3, 2. ubi docet Livium hac verbi contractione delectari. Praeſtat igitur hic ſequi plurium codicum ſuffragia, in primis cum Livium in his imitari noſter ſoleat, et alibi contractiones adhibeat. Ceterum Venet. *requi-*

rendo ſe vi; Cibin. *quod vi tempeſtatum*; Gud. Rehdig. *Inditiis*; ille etiam cum Venet. *ab rectos*; denique Vindobon. omittit *aequoribus*.

emenſosque) Pariſ. 2. Cibin. Venet. Prag. et margo edd. 27. 29. *emerſosque*, cum edd. 9. 13. Tum Cibin. totum locum ſic deſcribit: *emerſosque tandem in Germaniae* — neglectis verbis mediis; Venet. *emerſosque, quae intraverant*. Poſt Vindob. Prag. *intereant*; Rehdiger. Vindobon. Lipſ. Gud. Prag. *exiſſe*. *Emerſos* autem et *emenſos* etiam alibi permiſcentur, uti docent Tennulius ad Frontin. 1, 4, 3. Oudendorpius ad 3, 1, 2. ex Iuſtino, Curtio, Seneca, idemque ad Apuleii Metamorph. lib. 1. p. 12.

eiusdem) In Vindob. deeſt, uti poſt verba *et ideo deſerta ſunt*. Denique Prag. et Pariſ. 2. dat *gelu durata*, pro quo Prag. *gelu duratata*.

CAP. VI.

Continua fere ſerie hoc caput ſuperiori adnectunt codices, eosque imitatae editiones veteres, veluti 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. niſi quod aliquae paragraphi ſignum interponunt. Ex codicibus Venetus titulum hunc praeponit: *Inſularum, quae in Oceano ſunt, deſcriptio*. Editionum aliae, inde a Vadiano (16.) ad Voſſium inſcriptionem oſtendunt *Hiſpaniae et ſeptentrionis inſulae*; aliae a Voſſio *Hiſpaniae exterioris et ſeptentrionalis oceani inſulae*. Ed. 10. in margine gerit verba: *Inſulae Oceani*; 11. paullo poſt, ubi noſter de Gadibus narrationem orditur, praeponit: *De inſulis Oceani Hiſpanici*. Cibin. intervallo relicto haec a prioribus ſeiungit. Infra vero, ubi Britannia deſcribitur, plerique libri diviſionem, facta

inſcriptione, interponunt, itemque aliqui ante verba *Quae Sarmatis* — §. 8. ubi ſingula notata adiiciam. Vinetus hinc c. 24. incipit.

§. 1. *oris)* Cibin. *horis*, et alibi. Tum Rehdiger. *bethice*; Gud. *botice*. Edd. 2. 7. 8. 13. et aliae *Beticae*; 30. 32. 37. *Baethicae*. Pro *adhuc usque* Pariſ. 1. 2. Prag. cum editionibus inde a 16. (Vadiani) ceterae Vadianae, Olivarius cum ſuis, Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovii ad ed. 44. unde Reinoldii exemplo revocatum eſt *adhuc usque*, quod praeferunt Ciaccon. A. Gronovii codices omnes et reliqui meorum. Voſſius ex quibusdam notat etiam *adhaec usque*. Deinde Lipſ. *proſtriuximus*, et Cibin. *ignobile*, et poſt *adiacent etiam*. TZSCHVCKE. Videtur deſideari praepoſitio *ab*, ut ſit, *ab angulo Baeticae*. PINTIANVS. Interponenda particula *ab*, et legendum: *quas ab angulo Baeticae*. CIACCONIVS. Meliores manu exarati codices legunt *adhuc usque*; alii *adhaec usque*. Vtrumque Latinum. Omnino ita ſcribendum: *quas ab angulo Baeticae adhuc usque perſtrinximus*. VOSSIVS. Legamus contra MSS. omnes, ut vult Voſſius, *ab angulo Baeticae*. An uspiam *angulum Baeticae* agnovit Mela? Lib. 3. cap. 10. Africae noviſſimus angulus ab eo agnoſcitur, non in oppoſita Baetica. Et certe ſi de angulo loquutus fuiſſet auctor, et praepoſitionem ſyntaxis requireret, an ea ſic evanuiſſet, ut in nullo prorſus MS. veniret obvia? Ego non dubito, quin Mela ſcripſerit, *quas ab iugo Baeticae adhuc usque perſtrinximus*. Alludit enim ad ſuperiora ſua lib. 2. cap. 6. *Illud* (Iunonis promuntorium) *iam in Occidentem et Oceanum obliquo iugo excurrens*. I. GRONOVIVS. Particulam *ab*, quae a libris abeſt, addendam eſſe monuerunt viri docti. Quaerit hic iuvenis, ubi iſtius anguli meminerit Mela? Atqui an non ſatis clare angulum illum deſcribit, cum dicit Baeticam maria utraque proſpicere; ad occidentem, Atlanticum; ad meridiem, noſtrum? Sed

et quomodo poteſt Iunonis promuntorium obliquo iugo in occidentem excurrere, niſi fiat angulus. Haec cum manifeſta et omnium oculis ſint expoſita, iſte tamen invenis legendum cenſet: *quas ab iugo Baeticae*, addens Melam alludere ad promuntorium Iunonis, de quo praecedenti egit libro. Verum an non recte loquatur Mela, niſi aenigmata ſcribat? Cum mille in Baetica magis conſpicua occurrant iuga, ac ſit illud Iunonis promuntorium, ubi nullus mons et vix modici occurrunt colles, quis demum vel divinando aſſequatur, per iugum Baeticae hic ſignari promuntorium Iunonis? At vero ſi vulgatam ſequamur lectionem, iam ſtatim intelligimus, non alium hic ſignari angulum, quam illum, quem iam deſcripſit, flexum litoris, ubi nempe ora Baeticae, quae meridiem ſpectat, in ſeptentrionem abducitur, et occidentem adſpicere incipit. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Voſſius oſtendit mihi, angulum ſatis clare deſcribi a Mela. Credas ita agi, ac ſi Mela de Baetica egiſſet, perinde ut egit de Scythis Aſiaticis, qui cum ſint ad Eoum mare, tamen ſpectant et ſeptentrionem, vel de Indis, qui in Eoum pelagus effuſi, tamen ſpectant quoque meridiem et Indicum mare. Nullus talis angulus in Baetica eſt. Promuntorium Iunonis nihil confert ad angulum, cum ſit modo promuntorium. Vt Baetica in utrumque mare ſpectet, nihil niſi fretum intercedens et Baeticae adſitum facit; non aliquis angulus. Ab freti uno fine ſpectat mediterraneum mare ac meridiem, ab altero Oceanum verſus Occidentem. In promuntorio ſemper ultimum cornu eſt inſtar anguli, non vocatur angulus. Quum negat Iunonis promuntorium obliquo iugo in Occidentem excurrere poſſe, niſi fiat angulus, aperte ſignificat, ſe ignorare, quid ſit obliquum iugum, etſi de eo iam egerit in obſervationibus. Quum dicit per iugum intelligi non poſſe Iunonis promuntorium, ubi nullus mons et vix modici occurrunt colles, gratias Voſſio agimus, quod

hactenus nos inſtruat; nam ſufficiunt vel modici colles. Ipſe enim ſic explicuit ad lib. 2. cap. 2. iugum, litus excelſum, quo Melas ſinus utrinque praecingitur. I. GRONOVIVS *in notis poſterioribus.* Mihi haec videntur: Mela inde ab initio huius libri deſcripſit oras Oceani, exorſus a Baetica, uti cap. 1. declarat. Hinc progreſſus ultra Caſpium ſinum ſubſiſtit, et reverſus ad Baeticae illum conſtitutum terminum, eodem ordine, quo antea oras, nunc adiacentes inſulas perſequitur. Iam vero angulum Baeticae minime hic memoravit, ſed lib. 2. c. 6. extr. Iunonis promontorium, quod obliquo iugo in Oceanum excurrat, unde emendationi colorem adſpergit I. Gronovius. At iugum illud cum ſit promontorii in Baetica, durum videtur illud omnino Baeticae iugum adpellare atque inde ſic initium curſus ducere. Deinde in voce tam nota vix ſuſpicio factae mutationis in librarios conferri poteſt. Denique angulus mutua ratione dicitur, et praeter uſitatam ſignificationem (vid. 1, 19, 6. et 12. 2, 2, 5.) id etiam declarat, quod angulus altera parte efficit, nempe extremitatem terrae in acumen faſtigio ſuo exeuntis. Hoc docet inſignis locus 3, 10, 5. ubi haec leguntur: *Reliqua eſt ora Mauretaniae exterior, et in finem ſui faſtigantis ſe Africae notiſſimus angulus.* Ibi enim aperte eam Mauretaniae partem intelligit, quae ad Oceanum verſus fretum faſtigio ſuo excedit et prominet. Quodſi vero in eius extremitate eſt promontorium, Ampeluſia, cui Iunonis adverſum eſt in Baetica, a quo hic ſine dubio exorditur, intelligi etiam debet locus, unde in Iunonis promontorium facto angulo terra excedit. Lubentius largiar, excidiſſe particulam *ab*, quae et excidere propter ſequens *a* facile potuit. Porro *adhuc usque* ex MSStis recte eſt repoſitum, etſi ab altero nihil ipſo ſenſu diſcrepat; pro hactenus tamen poſitum rarioris eſt uſus. Tò *etiam* delet Ciacconius; vacare enim. Nempe retulit ad proximum *adiacent* cum antiquis editionibus.

non libeat) Desunt haec in Paris. 1. et post *attingit* in Vatic. 3. et Prag.

eaque angusto spatio veluti flumine a continenti abscissa) Hunc ordinem verborum praeeunt codices Ciacconii, potiores A. Gronovii et ex meis Cibin. Lips. Gud. Rehdiger. tantum quod in duobus Ciacconii, et Lips. legitur *eoque*. Prag. *fretum, adeoque* (sic et Vatic. 3.) *angusto spatio et* — Alii in quibus Vindob. alio haec ordine ponunt: *eaque a continenti angusto spatio et veluti* — nec aliter retulisse videntur Parisienses, Vaticani Venet. Havn. certe eodem contextu producunt editiones omnes cum Reinoldianis ad 45. in qua A. Gronovius priorem ordinem praetulit, sequente post Kappio. Quod superiora docent, uterque habet, quo se tueatur, cum nec orationis indoles repugnet; quare denuo mutare nolui. TZSCHVCKE. Forte *atque angusto spatio*; vel vacant voces *eaque* vel *que*. CIACCONIVS. Vtrumque in hoc nexu melius adest.

abscissa) Cibin. Lips. Rehdiger. *abscisa*, uti ex quibusdam MSStis notat etiam A. Gronovius, diserte quidem ex Voss. 4. ad 2, 7, 14. in Vatic. 3. et Prag. plane hoc verbum deest. De crebra utriusque verbi commutatione dictum satis est ad 2, 7, 14. Tum Rehdiger. Vindobon. ed. 2. *proprior*, uti fit passim, veluti 1, 9, 4. 13. extr. 19, 16. 2, 2, 1. 7, 18. et 19. et infra 3, 8, 1. et 5. 10. f. Sic in Phaedri prol. 5, 8. in Cicerone pro Cluentio c. 10. ubi cf. Lambinus et Drakenb. ad Liv. 4, 17, 5. Pro *evecta* Vindob. *erecta*; Havn. *evectam*; Prag. *evectum*, et pro *litus* Venet. *latus*, quod et alibi observatur. Cf. infra ad §. 9. Post pro *Aegyptii* Paris. 2. Vatic. 3. Prag. Havn. *Egii*; Gud. Vindob. *egitii*. Tum Rehdiger. Lips. Paris. 3. *operibus* pro *opibus*, male ut Prag. 3, 10, 5. et alii alibi, obtrusa lineola in literá *p*, quae contra alibi neglecta in diversam partem vitiatae

lectionis caufa eft. Cf. ad 1, 4. f. 1, 8, 6. viri docti ad Caef. de B. C. 1, 32. extr. Drakenb. ad Liv. 8, 16, 4. et quos hic memorat. In Vindob. abeft vox *vetuſtate.*

Tyrii) Rehdiger. ut edd. quaedam veteres, in iis prima, poft etiam 18. praeeunte 16. *Tirii,* quod tamen in melius mutatum Vadiani reliquae exhibent. Havn. Prag. *Ticii*; Cibin. *Cyrii.* Proximo verbo fubftituunt editiones omnes *condidere,* dum Reinoldius ex MSStis repofuit *conſtituere,* quod ab ed. A. Gronovii 44. et reliquis exceptum eft. Ita nempe legitur in cod. Ciacconii, novem A. Gronovii, et meis omnibus, nifi forte Parifienfes tres alterum obtulerunt. Sic *conſtituere* legitur 1, 19, 14. et Virgilio Aen. 12, 193. quae loca ab A. Gronovio adpofita facile augeri poffint. Subiuncta verba ita legit fola ed. 28. *cur ſacrum ſit.* Nempe cum in ed. 21. quam illa reddit pofterior pars vocis *ſanctum* neglecta abfit, ita auctor eius fubplendum putavit. Prag. *cum ſanctum ſit.* Tum Cibin. *ubi ſcita.*

numerus) Exfulat haec vox ab 8 MSStis A. Gronov. item Rehdig. Auguftin. Cibin. Lipf. Vindob. Gud. nec reperta effe videtur in Zalufc. et Parifienfibus. De plerisque libris teftatur id etiam Voffius. Addiderunt tamen Vaticani Prag. Venet. Havn. Ex editionibus omittunt 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. inferunt 15. 17. 20. 22. 23. 24. 25. et omnino Vadianae, (inde ab altera ed. 22.) Olivarianae cum reliquis, praeter Reinoldium, qui iterum expulit; Schottus verba *annorum queis manet numerus* minoribus literis exprimenda curavit. Tum antea inter *quis* et *queis,* quod praeferunt edd. Olivarianae cum Schotto, Voffio et Gronoviis in edd. 40. 41. 42. (libri, ut in aliis auctorum locis, fluctuantur.) A Parif. 1. haec vocula plane abfuit. Pro *Iliaca* Vindob. habet *illicita*; Prag. *Iliata*; Rehdiger. *yliaca*; Vatic. verborum ferie inverfa *ab Iliaca*

tempeſtate numerus; Ciacconius adfert: *annorum numerus*. TZSCHVCKE. *Annorum queis manet numerus*) Falſo haec quoque verba Pomponio obtruduntur. PINTIANVS. Suſpicor gloſſema eſſe, et e margine huc irrepſiſſe; et recte, niſi me amo, aut humaniter fallor. SCHOTTVS. Abeſt vox *numerus* in plerisque veteribus libris. Recte vero abeſſe, nemo, qui Latine norit, diffitebitur. VOSSIVS. Hanc periodum, quam falſo auctori obtrudi autumabat Pintianus, atque ex gloſſemate ortam eſſe ſuſpicabatur Schottus, Pomponio adſerit atque erudite illuſtrat Avus lib. 2. Obſerv. cap. 10. p. 285. [ſ. 222.] Ceterum vocem *numerus* ignorant octo MSS. et ed. Mediol. eamque facile abeſſe poſſe cenſebat Oudendorpius, nempe ut ſenſus huius loci ſit; principia annorum ſunt ab Iliaca tempeſtate; quis manet ſc. templum. A. GRONOVIVS. Io. Fred. Gronovius c. l. contendit, annos, queis numerus maneat, eſſe, qui in temporibus deduci ac numerari poſſint, qui annalium memoriam non excedant, et hinc numerari et adſignari annis poſſint; atque idem velle Melam 1, 9, 8. his verbis: *Supra tredecim milium annorum aetates certis annalibus referunt.* Eius tamen filius, qui patris explicationem adfert et inluſtrat ad Arrian. de exped. Alex. M. 2, 16. p. 87. ita repetit: quos manet numerus, cum pater legat *queis*, niſi illud eſt ex vitio. Equidem locum, minori inciſo poſt τὸ *annorum* poſito, ſic explico: Annorum principia, quae numeris adferri poſſunt et notari, ab Troiano bello ducuntur; ultra incerta ſunt omnia, i. e. templum eſt longe vetuſtiſſimum eiusque exſtructio ultra Troianum bellum remota. Equidem *numerus* ſervandum utique cenſeo non ſolum, ſed et reliqua a Pintiano et Schotto confoſſa ex veterum illo computandi more vera agnoſco. Ceterum Vinetus, qui a voce *annorum* cap. 25. inchoat, poſt *numerus* interrogandi ſignum ponit, quod ſuo more in toto Mela facit Soonus. Ita tamen hic: *Annorum unde principia ſunt? Queis manet numerus, ab Iliaca tempeſtate;* atque in

margine explicat; hoc eſt, quam longe memoria exſtat. De *quis* et *queis* cf. ad 2, 1, 2. et 2, 3, 3.

§. 2. *Erythia)* Varie corrumpitur. Vindob. ut edd. 1. 2. 9. 11. 13. *heritria*; Havn. Pariſ. 1. *Eritria*; Vatic. 1. Pariſ. 2. Venet. Lipſ. cum edd. 15. 17. 20. 23. *Erithria*; Vatic. 3. Prag. *Erithra*; Gud. *epithria*; Rehdiger. *eritna*. Edd. 3. 4. 5. 6. et reliquae *Erythia*; tantum 7. *Erithia*; 35. *Erythcia*. Similes huius nominis depravationes occurrunt etiam in aliis auctoribus, veluti Plinio 4, 36. ſ. 22. Avieno in perieg. v. 739. Sed vid. Heinſius et Drakenb. ad Sil. Ital. 16, 195. Salmaſius ad Solinum c. 23. ſ. 26. p. m. 201. viri docti ad Ovid. Faſtor. 1, 143. Burmann. ad Propert. 4, 9, 2. Beckius ad Schol. Pindari Olymp. 3, 79. p. 383. TZSCHVCKE. Scribo *Erytheia* cum diphthongo *ει*, Graecis enim Ἐρύθεια. Dionyſ. Afer περιηγήσει [v. 558.] Ἤτοι μὲν ναίουσι βοότροφον ἀμφ' Ἐρύθειαν. Sunt, qui *Erytheam* ubique excuderunt; contra alii Sibyllam *Erythcam* fecerunt apud Lactantium, [1, 6, 9.] quae *Erythraea* eſt. Non ignoro tamen, diphthongum illam ſaepe in *i* vel *e* longum converſam. SCHOTTVS. Sequens verbum *eſt* omittunt editiones inde a primis ad 42. recepit Reinoldius et hinc edd. 44. 45. et ſequentes. Forte tamen Vineti etiam editio antea habuit. Certe adeſſe volunt codices A. Gronovii et meorum plerique, in quibus Cibin. Vatic. Lipſ. Gud. Prag. Rehdiger. Vindob. Pariſ. 1. 2. reliqui pauciores ea voce caruiſſe videntur. Vtrumque cum ferat Melae oratio, maior ſuffragantium numerus reſpici poteſt.

Geryone) Levis eſt et uſitata corruptio, *gerione*, qualem oſtendunt libri aliqui, veluti Cibin. Lipſ. Gud. Prag. Rehdiger. Maior obiicitur difficultas ex ablativo, qui intelligi non poteſt, niſi durior ellipſis praepoſitionis *a* accipiatur. At aperta ſunt omnia et expedita, ſi dativum poſueris Graeca ratione, quam noſter et omnino

amat et in ſimili ſtructura adhibet. Ita enim 2, 2, 6. *Rheſo regnata quondam pars Thraciae*, ubi nemo dativum Graeca forma poſitum eſſe diffiteatur, aut disſimulet. Cf. ad 2, 4, 2. *Geryonae* autem frequentatum veteribus fuiſſe, docet antiquus genitivus *Geryonai* apud Lucretium 5, 28. unde etiam Heinſius pro *Geryonis* in Silio Ital. 3, 422. poſuit *Geryonae* probantibus Drakenborchio et Rupertio, qui conſulendi ſunt de hac forma et praeter eos, quos indicant, quamquam dubito, an certa illa ſint et perpetua, quae disputavit Drakenborchius. In Graecis enim triplex forma fertur, Γηρυονεὺς, Γηρυόνης et Γηρυὼν, uti docent Germanus ad Virgil. Aen. 8, 292. Euſtathius ad Dionyſ. v. 558. et Etymol. M. ſ. v. Γηρυὼν, exemplisque probavit in primis Verheyk ad Antonini Liber. Metam. cap. 4. p. 27. Cf. et quos commemoravit Fiſcherus ad Palaephatum cap. 25. et in indice ſub h. v. addito Oudendorpio ad Suetonii Tiber. c. 14. *Geryon* tamen paſſim viri docti in *Geryones* mutarunt, uti in altera editione Claudiani in Rufin. 1, 294. Barthius. In *Geryonae* tamen maiori numero conſentiunt viri docti, quos laudat Drakenb. c. l. quibus addi poſſunt Burmann. ad Suetonii Tiber. c. 14. et Burmann. ſecundus ad Anthol. Latin. Tom. 1. p. 325. Quae ſi perpendantur facile adparebit, melius hic legi *Geryonae*, nec obſtare codices, in quibus *ae* per ſimplex *e* efferri ſolet. Tum vero ita paſſim loquuntur poetae, quorum formas excipere et reddere noſter ſolet; v. c. Virgil. Aen. 3, 398. *cuncta malis habitantur moenia Graiis*. Ovid. Triſt. 1, 1, 127. *nobis habitabitur orbis Ultimus*. Lucan. 10, 73. *Pompeianis habitata manibus aula*. Sed haec nota. Repoſui igitur et hic *Geryonae*. Plinius 4, 36. ſ. 22. etiam: *In hac Geryones habitaſſe a quibusdam exiſtimatur*, uti leg. puto pro *exiſtimantur*, quod invalide tuetur Harduinus.

fertiles) Scribo *agri adeo fertilis*, ut in India,
[3, 7, 2.] *et tam feracis ſoli, ut mella frondibus de-*

fluant. PINTIANVS. Voff. 1. *fertilis*, quomodo Vinetus edidit, et Oudendorpius legendum coniecit. Sic etiam capite fequ. *Tam pinguis alicubi et tam feracis foli, ut in eo mella frondibus defluant.* A. GRONOVIVS. Artiori et concinniori nexu haec forma narrationem continet, et placidiori curfu labitur, quam, cum codex optimus praeeat Vinetique exemplum fuftineat, non temere probari puto. Sic fere 2, 7, 19. de Sardinia: *fertilis et foli quam coeli melioris.* Remoratur tamen hic, praeter alios codices, in primis Cibin. qui vulgatam praefert, tum quod non ad Erythiam folam haec verba referuntur, fed et ad reliquas fine certis nominibus infulas. Nihil igitur mutavi. Pro *adeo* Rehdiger. *ideo*; tum ed. 34. *renovantibus.*

minimum) Codices mei omnes, exceptis forte Parifienfibus, *minime*, uti edd. antiquae 1. 2. 3. 4. 5. 11. 12. 14. 19. ceterae *minimum*, uti recte et ex fenfu emendaverat Hermolaus Barbarus. Proximum vocabulum magis agitant. Ciaccon. omnes A. Gronovii ex meis Vaticani, Parif. 3. Lipf. Havn. Vindob. Rehdig. Cibin. *interdum*; reliqui cum editionibus fuis confenfiffe videntur. Nempe 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 12. 14. 19. *inter*; 6. 7. 8. 10. 13. 16. 18. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus, Voffius; Gronovii in 40. 41. 42. *interim*; 15. 17. 20. 23. Vinetus, poft cum Reinoldio 44. reliquae *interdum. Interim* emendaverat Hermolaus; ex melioribus et plerisque MSStis rectius repofitum eft *interdum*, etfi *interim* apud Quinctilianum aliosque poft Auguftum auctores paffim eodem fenfu frequentatur. Pro *meffes* Rehdiger. Vatic. 1. *menfes*; Vindob. *etiam plures menfes fuerunt*; Cibin. *ferant menfes*; Vatic. 3. *quam plures meffes ferant.* Poft Rehdiger. *Celthicis* et *habundant.*

Caffiteridas) Parif. 3. Vindob. *Caffiderides*; Parif. 1. Vatic. 3. Prag. *Caffideridas*; Parif. 2. Lipf. Gud. *Cafideridas*; Cibin. *caffitheridas*; Vatic. 1. Ven. Havn.

Caſſiterides; Rehdiger. *Caſſiteridas*. Edd. 1. 2. 9. *caſiderides*; 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. ceterae cum Vadianis, Olivarianis, Vineto, Schotto, Voſſio *Caſſiterides*; 13. *Caſiterides*; Gronovii, Reinoldius et alii poſt *Caſſiteridas*, forma Graeca Melaeque uſitata, de quo etiam ex MSStis ſuis monuit I. Gronovius ad 1, 2, 3. Graecis, ut notum, Κασσιτερίδες. Antea Cibin. *quas* pro *plumbo*.

§. 3. *Sena*) Vatic. 3. Prag. *Scena*, uti variatur in Lucano 2, 407. Tum Rehdiger. *brittannico*; Vindobon. *britanico*, uti infra *britania* aliqui. Duplici *t* paſſim etiam in aliis ſcribitur, veluti in antiquiſſimo codice Florentino 1. Oroſii; vid. Havercampus poſt praefationem de orthographiae ratione in illo codice. Ita Graecos ſolere notum, nec niſi ex metri neceſſitate alterum abiectum eſſe a Dionyſio v. 284. monet ibi Euſtathius, quocum conſentit alius Scholiaſtes, quem Matthaei evulgavit Miſnae 1788. 4. Hinc et Latini poetae primam corripiunt. Sed cum haec cauſa ad proſaicam orationem nihil valeat, et praeterea nummi aliaque monumenta ſimplex praeferant, ſola haec ſcriptura uſu probatur. Pro *Oſiſmicis* Vindobon. *oſſiſinicis*; Havn. *Oſſiſinicis*; Gud. *Oſſiſimicis*; Prag. *Aſſiſimicis*; Venet. *Oſſimicis*; Vatic. Lipſ. Rehdiger. *Oſſismicis*; Cibin. forte etiam Pariſienſes *Oſiſmicis*. Edd. 1. 2. 9. 13. *Oſſismicis*; 15. 17. 20. 23. *Oſinicis*; reliquae *Oſiſmicis*. Vid. ſupra ad 3, 2, 7.

Gallicenas) Vox, ſi qua alia, mire agitata et informata. Primum de librorum lectionibus, deinde de variis emendandi modis. Teſte Voſſio et A. Gronovio MSS. habent *Galligenas*, *Gallizenas et Gallicenas*. De meis haec: Vatic. Cibin. Gud. *Gallizenas*; Pariſ. 2. 3. Auguſtin. Rehdiger. Lipſ. Prag. Havn. *Gallicenas*; Vindobon. *Galicenas*; Venet. *Gallicinas*; Pariſ. 1. *Galligenas*. Editiones ad Schottum *Gallicenas*; hic dedit: *Galli Se-*

nas; Voſſius et Gronovii in edd. 40. 41. 42. *Barrigenas*; Reinoldius et inde 43. cum reliquis *Gallicenas*. TZSCHVCKE. Vide, an legi etiam commode queat *Gallicinas*, ut *ſidicinas*, *lyricinas*; carmina enim illis tribuit. PINTIANVS. Conſiderandum, an ſit verior lectio diviſa: *Galli cenas* vocant. Nam Gallici numinis oraculum illud erat. IDEM. Forte melior lectio erit: *Galli Benas vocant*. CIACCONIVS. Corrupte hactenus una dictione, *Gallicenas*. Hadr. Turnebus, Galliae ornamentum, *Galli Senas*, aut, ut ex vet. cod. *Zenas* reſtituit in Plutar. de defectu oracul. a ſe converſum, quem lege de facie in orbe lunae: [p. 710 ſqq. Vol. 9. Lipſ. Vid. Turnebi Opera T. 2. p. 94.] Dionyſius Περιηγητὴς quoque in illis Britanniae inſulis a mulieribus Baccho ſacra fieri teſtatur. Verſus, quia multi ſunt [a 570. ad 579.] non adſcribam. *Senagallia*, vel *Senagallica* longe alia, de qua lib. 2. [c. 4. §. 6. ubi nempe quidam legunt *Senogallia*.] SCHOTTVS. Libri manu exarati habent *Galligenas* aut *Gallizenas*. Turnebus putabat legendum eſſe *Galli Senas*. Sed non puto, quemquam fore, qui hanc coniecturam admittat. Quis credat, Pomponium ſcripſiſſe, inſulae Senae mulieres vocari a Gallis *Senas?* Scribo *Barrigenas vocant*. Gloſſae antiquiſſimae, *Barrigenae*, *peregrinae*, *barbarae*. In Philoxeni, Iſidori et aliorum Gloſſariis Barginnae et Bargennae appellantur, accipiturque ibidem pro barbara quoque acclamatione. Non immerito aliquis exiſtimet, Barginas dictas ſacerdotes feminas, viros vero Bargos. Iidem vero ſunt bargi et bardi. Sane gloſſae antiquiſſimae Puteanorum fratrum utrumque rectum eſſe docent. Quidquid ſit, non dubito, quin Barrigenae dictae fuerint mulieres illae fatidicae, a quibus poſtea quicunque barbari, et quicunque inconditus ſonus ſic appellatus fuerit. Valde probo coniecturam Gronovii noſtri, qui tritum iſtud Gallorum vocabulum *Baragoin* hinc originem accepiſſe exiſtimat. Paullo poſt legendum: *ſed non niſi deditas navigantibus*. VOSSIVS. Graevius ad Iſidori gloſſa-

rium ſ. v. *Barrigenae* etiam ita in noſtro legendum putat p. 8. ad calcem Lexici philol. Martinii. De ipſa illa voce cf. Freſne Gloſſar. ſ. v. *Barginna* i. e. funerum elator, vel etiam barbarus, peregrinus, et, qui plura congeſſit Savaro ad Sidon. Apollinar. lib. 6. epiſt. 4. ut de *barritu* Stewechius ad Veget. 3, 18. Cluverius de Germania ant. 1, 51. p. 325. Bochart. in Chanaan 1, 42. — Sic vir doctus ad exemplar ed. 1696. adſcripſerat a *barditu* ſ. *barritu*, i. e. clamore, qua de cauſa produxit Tacitum in Germ. cap. 3. ubi de bellicorum carminum recitatione dicitur, quaſi ſit clamor elephantis ſimilis, quos barrire dicit Spartianus in Ant. Geta c. 5. a Lipſio autem eius vocis veſtigia quaeri in voce *bereu*, ſ. *baeren*, i. e. *clamare*. Cf. Bourdelot. ad Heliodori Aethiop. lib. 1. p. 35. Hinc vero Bardos derivat Wachterus in gloſſario German. ſ. v. *Bardi* p. 119. ubi etiam explicat, *clamare*, *cantare*. Humaniores enim Bardos et minus ſeveros, quam Druidas, praedicat. Adtigit etiam noſtrum locum Bochartus in Chanaan 1, 42. ubi pro *Galli Cenas*, uti adfert, mavult *Galli Coenas*, et ſuo more ex Hebr. כֹּהֵן, coen, ſacerdos, derivat, cuius hoc ſit femininum. Sic etiam explicat Boxhornius in Origin. Gallic. p. 17. idemque poſt repetiit Moyne in notis ad Polycarpi epiſt. p. 290. Bochartique ſententiam tuendam ſuſcepit in notis MSS. I. Gronovius. Mela, inquit, videtur titulum Gallice illis datum exprimere, quo dicebantur Gallici ſacerdotes, tamquam tractantes ſacra grandis illius regionis. Hactenus. Fuſius, ſuo more, et doctius tractavit hunc locum, ex quo refert *Galli Senas*, Martin. in libro la religion des Gaulois T. 1. lib. 1. cap. 21. p. 177. Cum in inſcriptionibus quibusdam in templo Pariſienſi St. Mariae dedicato reperiatur *Senani*, hoc maſculinum, illud, *Senae*, femininum putat, et de Druidibus intelligit, quod et inluſtrat ex Gymnoſophiſtarum ſecta utriusque ſexus, qui dicti fuerint *Semnes*, Σεμνοὶ apud Clementem Alex. lib. 3. p. 451. ed. Reg. et Diogen. Laert. in prooemio; [§. 1. ubi

Σεμνόθεοι] ambos enim congruere. Poſt idem T. 2. lib. 4. c. 15. p. 70 ſqq. aeque prolixe de hac voce disſerit, quam tamen coniunctam ponit, *Gallicenas.* Diu ſe credidiſſe ait, *Gallicenas* legendum eſſe, quod et ſuſtineat Flavius Vopiſcus in Aureliano cap. 44. qui fertur Gallicanas Druidas conſuluiſſe de imperio apud poſteros, qua voce addita a Britannicis et Germanicis diſtinxerit; et ſic vocem *Veſtalis* ex adiectivo transiiſſe in Subſtantivum. [Cf. idem in Numeriani vita extr. de Diocletiano.] An vero verbum hoc ita abſolute, ut hic, poſitum occurrat, dubitare licet. Sic *Gallicani mercatores* dicuntur in Eumenii panegyr. ad Conſtant. Caeſ. cap. 12. et ſimilia alibi. Tum Vopiſcus in Numeriano c. l. Druida illam apud Tungros in Gallia Belgica memorat, et omnino ſcriptores hiſtor. Aug. ſaepe addunt *mulier*, quod repugnat perpetuae virginitati in noſtro, cum qua mulier coaleſcere nunquam poterit divulſa. Sed et idem Martin deinceps recurrit ad Celticam linguam, in eaque quaerit natales ſic, ut comparet cum Gr. σεμνὸς, venerabilis, unde legit *Galli Senas.* Freret de la religion des Gaulois p. 405. (in Memoires de literature — de Paris T. 24.) retinet *Cenas*, vel vult *Kenas* a voce Gallica *Kenad*, vel *Kanad*, i. e. interpres, propheta. Quod quidam *Zenas* habent, τὸ *Z* priſcis Gallis valere *S* ex inſcriptionibus evincere ſtudet Martin p. 74. c. l. Idem porro p. 70. eſſe, adfirmat, qui quidem *Galli Senas* legant, ſed ex lingua Latina explicent, quaſi *ſex* fuerint; quos equidem ignoro. Keysler in antiquitt. Septentrion. p. 453 ſqq. poſtquam Voſſii aliorumque interpretum opiniones reiecit, *Galli Genas* legendum cenſet; nempe *Genae*, inquit, et *Queene* Germanis Celtisque feminae ſacerdotes dicebantur. Tentavit et hunc locum Seldenus in notis upon Drayton's Polyolbion, Opp. Vol. 3. P. 2. p. 1736. et vel *Samanaeos* ſubſtituit, ab Indiae philoſophis, de quibus Origenes contra Celſum T. 1. p. 342. ed. de la Rue, et Potterus ad Clement. Alex. Strom. 1. p. 359. vel

potius *Samnitas*, quas omiſſo *S* Dionyſius v. 571. vocet Ἀμνίτας, quas in inſulis prope Britanniam habitare et Baccho ſolemni ritu ſacra facere dicit. Ducta haec ex Strabone lib. 4. p. m. 137. ſ. 198. qui parvam inſulam commemorat, quam feminae Σαμνιτῶν incolant, Bacchi cultrices. Sed nec quidquam eorum ibi legitur, quae noſter narrat et oſtio Ligeris illa inſula obiecta erat, ubi et Σαπινίτας ponit Marcianus p. 48. ed. Hudſon. qui hinc ex Strabone Σαμνίτας malit, etſi poſterior dubitatio facilius removeri poſſit. Aliam rationem iniit Cambdenus in Britannia p. 8. quippe qui exiſtimat, latere hic vocem antiquam *Leanes* i. e. virgines ſacrae, unde *Lean-Miniſter*, nunc *Lemſter* deſcenderit, cuius teſtem adlegat Gloſſarium antiquum. Equidem in antiquae linguae Britannicae Lexico (Lond. 1632. f.) ſub. v. *Llean* haec inveni: *Lean* virgo Veſtalis, monacha, ſacerdotiſſa. Hinc vero Cambdenus legendum cenſet *Galli Lenas*, coniectura ingenioſa et docta, quamvis, ſi ſummam ſpectes, redit ad ſuperiorem illam *Galli Senas*. Difficile eſt, veram Pomponii lectionem ſtabilire. *Senas* offendit, quia ipſo inſulae nomine non videntur adpellatae; Voſſii emendatio peregrinum nomen Gallici numinis ſacerdotibus obtrudit; longius evagatur etymologia Bocharti; *Samnitas* nimis a codicum veſtigiis recedit. Tum quaeritur, an diviſe ſcribendum ſit, quod Voſſius, opinor, recte refutavit. Ita vero praeſtat pleroſque codices ſequi, nec incertum incertiori rependere. Pintiani autem *Gallicinae* nec a codicibus adiuvantur, nec ab vi et uſu linguae; de *Barrigenis* Voſſii antea dictum eſt.

praedicare) Ita plerique codices et editiones etiam veteres; poſteriores tantum Vadiani et Schottus cum MSS. Vatic. Prag. Havn. *praedicere*. Pro *deditas* codices plerique, in iis Cibin. cum edd. omnibus ad Voſſium *dedita*; huic debetur *deditas*; Vatic. 3. Prag. *dedita opera*. TZSCHVCKE. Lego *praedicere*, non *prae-*

dicare. PINTIANVS. Forte *eo navigantibus edita.* Lucanus 9, 246. aut illud *dedita* eſt ſuperfluum. CIACCONIVS. Dele verba *apud alios,* et mox *praedicere* leg. et forte *didita,* ut Virgilius [Aen. 8, 132.] et Tacitus, [Annal. 11, 1.] vel *debita.* Nihil tamen demutare auſim. SCHOTTVS. Facile hic adblandiatur *praedicere;* alterum tamen, quod latius alias valet, hic propter *ſcire* praeferendum videtur. *Deditas,* quod Voſſius poſuit, a nexu adiuvatur, forte etiam a Pariſ. 3. cum Voſſii ed. conlato. Schotti *didita* nimis argutum eſt, et alienum. *Opera,* quod quidam libri addunt, ad gloſſas melius relegatur.

§. 4. *Britannia)* Hic plerique libri ſegmentum narrationi interponunt 1) intervallo facto, vel etiam maiori litera *B,* uti Pariſ. 1. 3. Prag. Rehdiger. edd. 3. 4. 5. 6. 10. 12. 14. 19. 2) praefixa inſcriptione *de Britannia,* ut Lipſ. Gud. edd. 1. 2. 9. (capitulum 3.) 11. (capitulum 9.) 13. (capitulum 3.) vel *Britanniae deſcriptio,* ut Venet. edd. 7. 8. 15. 17. 20. 23. (in omnibus caput 3.) vel *deſcriptio inſulae Britanniae,* uti Pariſ. 2. 3) Vadianus, Olivarius cum ſuis et reliqui continua ſerie procedunt. Caput 26. eſt in editione Vineti.

dicentur) Vindob. *dicantur;* edd. 9. 13. *dicuntur.* Tum Cibin. *quippe et quam tam diu;* edd. 30. 32. vitioſe *cauſam;* 8. 13. *principium;* Lipſ. *aperit Caeſar principium;* in Pariſ. 1. deſunt verba: *clauſam aperit ecce principum.*

propriarum) Vadianus ante hoc verbum intruſit *qui,* receptum ab edd. 21. 24. 25. 28. omninoque Vadianis et Olivarianis, Vineto, Schotto, Voſſio, 40. 41. 42. Exegit Reinoldius ſequentibus edd. 44. et aliis. Certe ignorant codices I. et A. Gronoviorum, itemque mei omnes, exceptis forte Pariſ. 1. 2. et, Voſſio teſte, duobus optimis. TZSCHVCKE. *Et* alias. Codex meus, Aldus et antiqui

legunt: *propriarum rerum fidem, ut bello affectavit* etc. Ita Solinus cap. 65. [cap. 55. f. 52.] *res Indicas scripsit, ut fidem, quam oculis subiecerat, memoriae daret.* Livius fol. 238. [33, 32, 7.] *suarum aurium fidei minimum credentes.* — At forte vacant ea verba, usque ad *portat,* ut legi debeat, *ignotarum quoque gentium victor. Ceterum ut adhuc habuimus.* Posset etiam legi: *Qui incorruptam rerum fidem ut bello affectavit, ita triumpho declaraturus portat.* Quomodo Seneca ad Marciam: [cap. 1.] *ad quos venit incorrupta rerum fides.* Pro propriarum reponi etiam possit *priorum.* CIACCONIVS. *Qui propriarum*) Sic omnes etiam antiquissimi codices locum hunc exhibent. In uno tantum, eoque non admodum vetusto, hoc pacto scriptum inveni: *Propriarum rerum finem, ut bello delectavit.* Vulgatam lectionem probo. Sensus est: Claudium Caesarem affectasse bello istud efficere, ne quis in posterum de Britannia et rerum suarum fide dubitaret. Antequam enim Claudius eam patefaceret, incerta erant omnia, quae de Britannia ferebantur, nec constabat, utrum esset insula, an alterius orbis initium, an nomen vanum; quia non satis credebatur iis, quae de hac scripsit Caesar. In veteri epigramm. ad Claudium, de capta Britannia: *Fabula visa diu, medioque recondita ponto Libera victori quam cito colla dedit.* Addit deinde Mela, illum etiam triumpho declaraturum, Britanniam non nomen esse tantum. VOSSIVS. In neutro MS. exstat pronomen relativum, nec desidero. I. GRONOVIVS. *Qui* abest a plurimis libris, sed non a duobus optimis, quos praecipue secuti sumus. Quod autem hoc pronomen non se desiderare dicat iuvenis, esto, sed desiderat ipsa ratio. Valde enim hiulca et inconcinna erit compositio, si omittatur. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Desiderat Vossiana ratio ipsa insulsa. I. GRONOVIVS *in nota posteriori.* Durities aliqua in vulgari lectione inesse videtur, quam intulit τὸ *ut* nimis longe a sede sua legitima proiectum. Cum tamen omisso illo pronomine

intelligi ea poſſint, abeſſe etiam, volentibus tot libris, poteſt. Ciacconius ſine cauſa ad varias formas locum invertit, ex quibus ſolum adridet *priorum*, quam vocem cum *propior* et *proprior* commutari in noſtris etiam libris aliquoties vidimus, et ſic poſſit ad res Caeſaris referri, quas Claudius non inluſtravit ſolum, ſed et confirmavit. Melius tamen *propriarum* retinetur, et ad ipſum Claudium refertur, qui, cum antea aliorum res geſtas ſcriptis expoſuiſſet, (vid. Sueton. c. 41.) ſuas nunc ipſis factis probare ſuoque exemplo et uſu confirmare cuperet.

Ceterum ut —) Gud. *ad hoc ceterum habuimus inter.*

proiecta) Sic omnes libri ſcripti, uti etiam notatur a Ciacconio de ſuis ad 1, 1, 5. et in varr. editionum 27. et 29. nec minus editi ad Camertem (12.) qui maluit *profecta*. Acceperunt praeter cognatas (14. 19.) poſt etiam 16. 18. 21. 24. 25. Vadianae omnino et Olivarianae cum Schotto. Vinetus, poſt Voſſius aliique reduxerunt *proiecta*. TZSCHVCKE. Lege *porrecta*, ut lib. 1. cap. 1. [§. 5.] *Ab ortu porrecta in occaſum*. Et lib. 2. [c. 7. §. 5.] *Recto iugo inter Ciliciam Syriamque porrigitur;* aut *proiecta*, ut Aldus et V. C. vel *provecta*, quomodo *evecta* hoc cap. et *vecta* lib. 2. cap. 5. [§. 9.] *a ſeptentrione in meridiem vecta*. CIACCONIVS. *Proiecta*, non *profecta*, ut infra hoc capite: *contra Germaniam proiecta*, ubi tamen et *provectae*, vidi, qui legendum cenſerent. SCHOTTVS. *Proiecta* libri meliores. Alii malunt *provecta*, vel *porrecta*. VOSSIVS. Cum linguae uſus verbum *proiecta* tueatur, retinenda eſt librorum veterum lectio. Plinius 4. 30. ſ. 16. et Martianus Capella lib. 6. p. m. 215. ſimplex ponunt: *Britannia inter ſeptentrionem et occidentem iacet*. Sed, qui Melam et hic exſcripſit, Iornandes de reb. Get. cap. 2. id ipſum verbum, *proiecta*, reddidit. Poſſit et *porrecta* probari, quo verbo

utitur Solinus c. 25. f. 22. dummodo addixerint codices. Tum vero Mela fimpliciter fitum indicat, extenfionem, cuius notionem involvit τὸ *porrigere*, adtingere noluit. Sed vid. de hoc utriusque verbi discrimine Bentleius ad Horat. 3. od. 10, 3. et in primis ad epod. 10, 22. Oudendorp. ad Lucan. 9, 432. Burmann. ad Propert. 2, 7, 22. qui etiam utriusque verbi in libris commutationem notavit.

dein) Fluctuantur ex more libri inter *dein* et *deinde;* hoc legitur in Lipf. Rehdiger. Vindob. — et editionibus ad Reinoldianas Gronovianam 44. et reliquas, in quibus adparet *dein*, quod nec codicum, veluti Gud. exemplis, deftituitur. Poft Rehdiger. *oblique;* Cibin. *litora*, quod et notat margo edd. 27. 29. pro eo 30. 32. vitiofe *latere.* Tum Vindob. *alio Galiam*, hinc in Prag. deeft *altero Germaniam*, quam pofteriorem vocem Schottus mutari volebat in *Iuvernam*, et pro *perpetuo* in edd. 6. 7. 8. 10. 11. 15. 17. 20. pofitum eft *perpetua.* Aliae editiones (etiam 23.) cum MSStis praeferunt *perpetuo.* Maiori numero variant libri, etiam fcripti, 3, 1, 7. ubi cf. notata.

tergore) Ita MSS. A. Gronovii, ex meis Vatic. 1. Vindob. Parif. 3. Lipf. Cibin. Venet. Gud. Prag. cum editionibus omnibus ad Voffium, qui praetulit *tergo*, fequentibus Gronoviis et Reinoldio; Kappius ad prius *tergore* rediit; *tergo* probavit editor Norimbergenfis, uti quidem dederunt Vatic. 3. Prag. Havn. forte etiam Parif. 1. 2. Poft quidam codices, veluti Cibin. Rehdiger. Lipf. Prag. quibus addi poffe puto Vatic. Venet. Havn. Parifienfes, *abducta;* Gud. *obducta.* Prius adparet in editionibus ante Reinoldium et Gronovianam 44. unde pofterius fucceffit, quod tamen legi in ed 7. TZSCHVCKE. *Abducta.)* Forte *obducta*, ut lib. 1. cap. 21. *Qua mari propior eft, (nifi ubi aperitur,) aequali margine obductus.*

Et lib. 3. cap. 3. *Germania, qua ſeptentrionem ſpectat, Oceanico litore obducta eſt.* CIACCONIVS. Forte *a tergore obducta ſe in diverſos* etc. SCHOTTVS. Sententiam bonam in verbo *abducta* eſſe negat Latinitas; et ipſe auctor longe aliter τὸ *abducere litus* uſurpat in ipſa Gadium deſcriptione. Egregie MS. legebat *obducta*, quo notat baſin vel tertiam lineam ad conficiendum trigonum apponere. I. GRONOVIVS. Quod e libris producit Gronovius *ab tergo obducta*, id poteſt admitti, cum et ultimo libri primi capite, et hoc ipſo libro de Germania ſic loquatur. Si quis vulgatam ſequatur lectionem, quae et in Vaticano et plerisque fere exſtat libris, ad ſignificandam facit Britanniae magnitudinem. Cum tamen in veteribus membranis invenerim *ab tergore ducta*, pro *ab tergo reducta*, libenter credo, ſic Melam ſcripſiſſe. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Ciacconius atque etiam Parens ex MS. Gudiano malebant *obducta*, nec aliter Exc. MS. 2. atque ed. Mediol. Vin. Exon. [Reinoldii.] A. GRONOVIVS. Eadem utriusque verbi commutatio et alibi a libris obiicitur, uti in Virgil. Aen. 9, 764. ubi cf. Heinſius. Etſi vero proprie differunt, ut docuerunt Grammatici veteres Chariſius lib. 1. p. 54. Servius ad Virgil. Aen. 1, 211. tulit tamen uſus, ut promiſcue ponerentur. Sic *tergum* pro *tergus* dixit Virgil. Aen. 1, 368. 7, 94. contra Phaedr. 2, 1, 11. Sed plura dabunt Servius ad Virgil. Aen. 5, 551. Heinſius ad Sil. Ital. 2, 547. et Burmann. ad Propert. 2, 20, 6. Recte igitur *tergore* hic cum plerisque MSS. ferri poteſt. Et ſic utique noſter 1, 13, 2. ſcribit: *Corycos oppidum — anguſto tergore continenti adnexum.* Proprie poſitum legitur 1, 5, 2. Alterum verbum *obducta* ſatis vindicarunt viri docti. Quam autem ſaepe *ob* et *ab* invicem miſceantur, notiſſimum eſt, et eodem exemplo adparuit 1, 3, 2.

cuneat triquetra) Lipſ. *triquatra;* forte voluit *triquadra*, quae variatio notatur etiam in Caeſare de

B. G. 5, 13. Iornande de rebus Get. cap. 2. (qui cum Melae narratione conferri debet) et in veterum disputationibus agitata eſt, uti adparet ex Quinctiliano 1, 6, 30. Et ſic Oroſius 1, 2. dicit, *triquadrum* eſſe terrarum orbem. Vſus tamen et conſuetudo illud praeferunt, et hic codices etiam alii omnes tuentur. Gud. *ſe iterum — cuneat.* Edd. 15. 17. 20. 23. *cunea triquetra*, altero *t* abſorpto; 30. male *cuneant.* Poſt plerique codices habent *his*, ut edd. 1. 2. et iterum cum Reinoldianis 43. 44. et reliquae, cum antea in *iis* mutatum tranſiiſſet. Sed haec crebro occurrunt. Cf. ad 2, 6, 7. et alibi.

§. 5. *ſaltusque ac)* Secundum Voſſium optimi libri pro *ſaltus* habent *lacus.* Contra A. Gronovius novit tantummodo *nemora ſaltusque.* Mei variant. Cibin. Pariſ. 5. *ſaltus ac;* Vatican. 1. Pariſ. 1. Zaluſc. Lipſ. Gud. Rehdiger. *ſaltusque ac;* Vatic. 3. Venet. Havn. Pariſ. 2. Prag. *lacusque ac.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. ad Voſſium *ſaltus ac;* hic dedit *lacus ac* et cum eo 40. 41. 42. Reinoldius vulgavit *ſaltusque ac*, quod poſt receperunt edd. 44. 45. aliae. TZSCHVCKE. Optimi libri pro *ſaltus* habent *lucus.* Nempe ſic videntur mutaſſe iam olim, quia nullus in Anglia inſignis lacus. Verum Britannia etiam comprehendit Scotiam, quae abundat lacubus, iisque magnis. Hoc tamen ignoravit Pomponius, cuius ſeculo non niſi obſcura fama ſuperiores inſulae partes noſcebantur. VOSSIVS. Satis ſic ipſe lectionem a ſe receptam confodit. Offendit librarios *ſaltus* propter praecedens *nemora*, quae tamen ſenſu diſcrepant, et hinc recte etiam a Lucretio 5, 1385. coniunguntur. Forte *lucus* olim adfuit, quod facile tranſiit in *lacus*, pro quo gloſſa ſubiecit *ſaltus.* Ceterum a verbis *fert nemora* Vinetus c. 27. incipit.

alternis motibus) Haec ad *fluentia* in Vindob. deſiderantur. Cibin. fert *alterius motibus*, uti in nota

repetit Ciacconius, quare et priorem vocem ſuperfluam eſſe cenſet. Lipſ. et Havn. lepido lapſu *alternis montibus*. Quaedam ed. 25. exemplaria: *modo pelagus*.

et quaedam) Cibin. *et quidam*. Schottus delet *quaedam*, quod tamen locum ſuum apte occupat.

a continenti) Cibin. cum ed. 32. *a continentia;* Vindobon. Prag. *ab incontinenti*. Antea Lipſ. *in occulti omnes*.

aliarum opum) Scribo: *ita alienarum opum ignari magis*. PINTIANVS. Sine cauſa. Nempe illis contenti vivunt. Tum Vatic. Lipſ. Gud. Prag. Cibin. Rehdiger. *magis aliarum opum ignari*. Edd. 15. 17. 20. 23. *aliarum opum magis ignari*. In Pariſ. 2. *magis* abeſt, uti poſt in Pariſ. 1. *pecore*. In Vindobon. legitur *tamen pecore*, uti in ed. 1. *tm̄ pecore*, quod idem valet. Tum Lipſ. *fetubus* pro *finibus;* Rehdiger. *frugibus;* hoc quidem melius, etſi vulgata recte habet.

vitro) Plerique codices habent *ultro;* Pariſ. 1. Lipſ. Prag. Gud. Havn. Auguſtin. Vatic. 3. *ultra*. Editiones *ultro* ad Voſſium, qui primus repoſuit *vitro*, uti videtur exſtare in Pariſ. 2. ſi recte ſiluit eius conlator. TZSCHVCKE. *Ultro*) Addenda eſt, ut puto, dictio *glaſio* a librariis *praeterita*, ut fit: *ultro corpora glaſio infecti*. Caeſar quinto commentariorum [cap. 14.] *Omnes vero ſe Britanni ultro glaſio inficiunt, quod coeruleum efficiat colorem, atque hoc horridiore ſunt in pugna adſpectu*. Meminit et Plinius lib. 22. cap. 1. PINTIANVS. Addendum dixi verbum *glaſio* ex Caeſaris commentariis et Plinio lib. 22. in ipſis ſtatim initiis; nunc repudiata ſententia, locum, ut prius erat, relinquo, quod in Caeſaris et Plinii ſcriptis emendatisque codicibus ea vox minime legatur, neque omnino Latina ſit. Debes hunc locum

Hieronymo Suritae. IDEM. *Luteo* legit Victorius. [in Varr. lect. 19, 3.] Turnebus vero *vitro* [Adverſar.] lib. 6. cap. 17. Adde Caeſarem lib. 5. B. G. Pintianus putat addendam dictionem a librariis praeteritam, ut legatur, *ultro corpora glaſto infecti;* ſed hunc locum retractat dein, quia *glaſto* non habetur in exemplaribus correctis Plinii et Caeſaris, relicta veteri ſua lectione. Servius ad Virgilii Georg. 4, 335. *hyali ſaturo fucata colore* adnotat *vitreo, viridi, Nymphis apta.* CIACCONIVS. Quidam *glaſto;* alii *ultro* in *luteo* minori audacia commutarunt. Ego vero ſcripturam veterem B. F. repraeſentare malui. Turnebus *vitro* tentabat pro herba, apud Oribaſium Medicum, [lib. 11. ſub h. v. pag. 421. in conlect. medicor. H. Steph.] quomodo et apud Caeſarem comment. 5. belli Gall. et Vitruvio lib. 7. cap. 14. de Architect. legi vult lib. 6. Adverſar. cap. 17. quomodo et MS. ſuo legi Fulvius Urſinus affirmat. Pet. Victorius lib. 19. Variar. lect. cap. 3. *luteo* in Caeſare mutat, tametſi *ultro* in vetuſtis exempl. MSS. reperiatur. Franc. vero Hotomannus *lutro* ex Dioſcoride tranſpoſitis elementis. *Glaſtum* vero vox barbara putatur. Atqui Plinius lib. 22. cap. 1. utitur, ubi Britanniae feminas hoc ſe tingere affirmat: ἰσάτιν, ni fallor, Theophraſtus et Dioſcorides affirmant, coeruleum colorem exprimentem. Et Britanni ipſi barbari tunc habiti. *Gleſſum* etiam a *Gleſſaria* inſula Germanorum apud Solinum cap. 23. [ſ. 20.] legitur. Quare cur omnino reiiciat Pintianus Hieron. Suritae aſſenſus, non video. SCHOTTVS. *Vitro*) Sic primus locum hunc reſtituit Turnebus. Idem quoque ab eodem mendo liberavit Caeſarem et Vitruvium, [cc. ll.] apud quos ſimiliter *ultrum* pro *vitro* legebatur. Vitrum vero herbam eſſe, quae coeruleo colore inficiat, ac Iſatin a Graecis vocari, ſatis iam docuerunt viri docti. Praeter illa, quae attulerunt teſtimonia, idem quoque apparet ex Apuleii tractatu de herbis, non illo, qui prodiit, ſed altero, qui penes me exſtat, auctiore multo et

emendatiore editis. Ille itaque ſic: *Herba Iſatis, alii Aogigneme, Prophetae Apeſion, Itali Abutam, alii herba bitrum.* Scribendum vero: *Herba Iſatis. Alit Augionem, Prophetae Aroſion, Itali Rutam, alii herbam vitrum.* Alio quoque nomine *glaſtum* vocabatur haec herba, et ſic Plinius 22, 1. Inepte vero Salmaſius [ad Solinum p. m. 180.] et hoc loco et ubique pro *glaſto* iubet reponi *guaſtum*, nempe quia vulgo iſatin *guadum* vocant. Non hoc illi excidiſſet, ſi sciviſſet, herbam hanc vetus ſuum nomen etiamnum ſervare apud Cambrobritannos. Apud hos enim frequens eſt Iſatidis proventus, et *glas* appellatur. Quin et coeruleum colorem ſimiliter *glas* vocant. Medii aevi Germanis planta haec *geliſio* dicta fuit. Sic enim habent manu exarata exemplaria auctoris, qui ſub Macri nomine iam ſaepius in lucem prodiit: *Iſatis a Graecis eſt vulgo Geliſio vocata, Non modicum quaeſtum praebens tinctoribus herba.* VOSSIVS. Sunt igitur, quod ex prolixis disputationibus virorum doctorum intelligitur, variae de reſtituenda vera lectione ſententiae. Corruptam enim in libris vocem ferri, nemo dubitavit, etſi et alibi, veluti in Caeſare c. l. qui idem refert, *ultro* et *ultra* ex libris notat etiam Oudendorpius, ipſi tamen interpretes in diverſa abeunt, et inter *luteo, luto, lutro, nitro, vitro* aguntur. *Glaſtum* praeterea probat Bourdelotius ad Heliodori Aethiop. lib. 1. p. 15. *Vitro* poſt Ciacconium et Oudendorpium praetulit etiam Morus, quia in Graecis reddatur γλαστόν. Amplexi ſunt eandem vocem Germanus ad Virgil. c. l. Salmaſ. ad Solin. c. l. Pontanus in auctar. Gloſſar. priſco Gall. voce *Glaſſus*, et Cambdenus in Britannia lib. 1. p. m. 8. (Amſtel. 1646.) quae et hic levi immutationis ope facile adridet. Proxime ad veram hanc ſcripturam accedit locus in Marcello de medicam. cap. 23. p. 346. (ed. Steph.) qui ſic habet: *herba, quam nos ultrum, Graeci ἰσάτιδα vocant, qua infectores utuntur.* Deſcripſit ἰσάτιδα Oribaſius c. l. quamvis, ut alii veteres medici praeter Marcellum, de

Latino nomine nihil adiecit. Edidit etiam de illa commentariolum Henr. Crolachius, ſed nusquam ille dicit vitrum vocari locorum corruptione motus. Vid. etiam Pontanus in chorogr. Daniae deſcr. p. 679. Quin *glaſtum* idem vocatum ſit, non dubitare ſinunt Graeca Caeſaris. Cambdenus vero c. l. Anglis id eſſe dicit hodie *IVoad*, colorem *Glas*, unde *vitrum* poteſt intelligi. Aliae emendationes ſatis iam exploſae ſunt. Ad aliam tamen lectionem deducere videtur Iornandes cap. 2. ubi preſſius Melam ſequitur. Ita vero, *ob decorem*, inquit, *neſcio, an aliam ob rem ferro pingunt corpora*, uti etiam, notante Saxio, legitur in cod. Ambroſ. Legendum tamen potius videatur *pungunt*, ſic ut alio rem traduxiſſe et ſtigmata illa notiſſima intellexiſſe videatur; certe ex Pomponiana lectione *ferro* vix exſiliat.

Cauſas tamen bellorum) Multis haec modis vertuntur. Venet. Lipſ. Gud. Vindob. Pariſ. 1. Cibin. Ciaccon. Rehdiger. et plerique Gronov. *cauſas tamen bellorum et* — nec aliter Vatic. 3. Pariſ. 2. Havn. tantum *bellorum ac;* Prag. *bello ac bella trahunt;* Voſſ. 3. Leid. *cauſas autem bellorum, et;* Vatic. 1. cum ed. 23. Pariſ. 3. cum ed. Voſſii conſenſiſſe videntur. I. Gronovius *tamen* in 3. ſuis fuiſſe teſtatus eſt; de ſequentibus nihil adtulit. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. reliquae ad 42. *Cauſas autem et bella* paucis exceptis. Nempe 15. 17. 20. 23. *cauſas autem bellorum et;* Vinetus *cauſas tamen bellorum et;* Prius praetulit Reinoldius, poſterius edd. 44. 45. cum Kappio. Solus Schottus dedit: *Cauſas autem bellorum ex libidine.* TZSCHVCKE. *Cauſas autem et bella*) Aldus: *Cauſas autem bellorum et bella contrahunt.* Lego: *Cauſas autem bellorum ex libidine contrahunt, ac ſe frequenter* etc. ut ſupra in Germania: [2, 3, 2.] *Bella cum finitimis gerunt. Cauſas eorum ex libidine accerſunt.* PINTIANVS. Suffeciſſet dicere, *bella contrahunt.* Sed, quod iam ſaepe monuimus, ſcriptor hic in tanta brevitate

eſt nimius. De ſimili loquendi genere, vide, quae ſuperius [3, 4, 1.] diximus. VOSSIVS. *Cauſas autem et bella*) Nihil huc facit adverſativa coniunctio, et legendum *tamen*, ut eſt in tribus MSS. referendo ſenſu ad ſuperiora; nempe, etſi ſint opum ignari, tamen cauſas et bella contrahunt, ac ſe frequenter invicem infeſtant. Opes ſunt fons et origo bellorum; has igitur quum non aeſtiment, immo ignorent; etiam ne belli quidem notitiam habere ſupponeres. Sed non ita bene cum illis agitur. Alia furia eſt, quae eos exagitet; gaudent abigere vicinum. Hinc inter eos etiam tum cauſae bellandi, tum ipſa bella. Iſta eſt mens Melae; et totum hoc ita nexum conſiderari debet, non ea modo, quae ſequuntur, ut obnitens Voſſius exigit. I. GRONOVIVS. Quod *autem* dederim pro *tamen*, in eo quoque veteres ſecutus ſum membranas et editionem principem; cum cauſa, quamobrem bella contrahant, clarius ex iis, quae ſequuntur, quam iſtis, quae praeceſſere, intelligatur. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Voculam *tamen*, MSStis etiam adiutus, in nota, quam coniunctam exhibui, ſatis vindicavit Gronovius. Mirum tamen, cur plenam codicum lectionem reddere negligat, quod certe de Gudiano adfirmare poſſum. *Bellorum* duriter abeſt et ex ſequ. arceſſitur.

ac ſe) Cibin. Pariſ. 5. Vindob. Rehdig. Vatic. 1. et forte Venet. Havn. *ac ſic*, uti legitur in editionibus ad Schottum, qui, a Pintiano admonitus, ſequente poſt Voſſio et reliquis, repoſuit *ac ſe*, quod praeter alios codices ſuſtinet etiam nexus. Ex prioribus ed. 5. negligentia tantum librarii protulit *ac ſi*. Mox Prag. *prolatandi ea;* poſteriorem vocem ignorant Vindob. et Ciacconii, qui et ipſe eam redundare indicat.

pedite) Ita omnes libri, tantum antea Cibin. *niſi equitatu modo*. Diſplicuit tamen illa vox Pintiano, qui ſubſtitui malebat *peditatu*. Cauſa in aperto eſt. Sic Iul.

Caeſar de B. G. 5, 47. ubi plura dederunt Daviſius et Oudendorpius. Sed, ut in aliis variare eodem modo ſolent auctores, nec ſe fatali lege conſtringi patiuntur, ita etiam in iisdem verbis feciſſe exempla docent. Sic Liv. 26, 6, 6. Frontin. 2, 2, 11. obponunt *equitatus* et *pedes;* Oroſius 6, 8. *equitatus* et *pedeſtres copiae.* Vid. Dion. Voſſius ad Iul. Caeſar. de B. G. 4, 24. ubi etiam Pintianum ex Iornande refellit, qui de reb. Get. cap. 2. extr. ubi Melam repetit, *equitatu* vel *pedite* etiam habet. Nimis ſuperbe talia ſaepe faſtidit Pintianus. Si quid mutandum, malim *pedites.* Sed ſequentia hunc tenorem ſervari volunt. Rehdiger. ſubiicit: *Sed bigis, verum et bigis et curribus.* Voces *et bigis* delet Ciacconius.

armati) Ita volunt omnes libri. At Pintianus et haec emendat, et alterutro modo ſcribendum cenſet, aut *curribus Gallicis armati,* aut *curribus Gallice armatis.* Poſterius magis adrideat, cum primaria notio verſetur in *curribus.* Ciacconius coniicit *Gallico armatu,* i. e. armatura, uti apud Livium 37. [c. 40. f.] *eodem armatu Cares.* Eandem lectionem placuiſſe avo ad Livium 26, 5. [§. 3. quod quidem ex editis non adparet] monet hic A. Gronovius, et producit Taciti locum Hiſtor. 5, 22. ubi haec, paullo tamen hinc remotiora: *ruunt per vias, pauci ornatu militari, plerique circum brachia torta veſte et ſtrictis mucronibus.* Dici ſic potuiſſet, ſed unde ſic dictum eſſe probetur?

covinos) Cibin. *cominos,* uti quidam in Silio 17, 417. Lipſ. Gud. Rehdiger. Vatic. 1. Venet. *covinnos;* Vatic. 3. *curvinnos;* Prag. *curvinos;* reliqui cum edd. *covinos,* tantum quod 23. *convinnos,* et Vinetus *covinnos.* Ciacconius coniicit *counos,* quaſi ſublata, et ablegat ad Cornelium p. 745. quae quorſum pertineant, niſi forte ad etymologiam, non capio. Sed duplex *n* praetulerunt ex melioribus libris Heinſius et Drakenb. ad

Silium c. l. et Oudendorp. ad Lucan. 1, 426. uti olim dederant in Sidonio Apoll. carm. 23, 321. et in Martiale aliisque paſſim legitur. Propter potiores codices nec hic eam rationem, praeeunte Vineto, ſequi piguit, etſi incertam ſaepe eam eſſe non ignoro. Cf. et Scheffer. de re veh. 2, 22.

§. 6. *Super)* Sic codices A. Gronovii et mei cum editionibus praeter Lugdun. 1646. Olivarianae familiae, Vineti, Voſſii, Gronoviorum 40. 41. 42. et Reinoldianis, in quibus legitur *ſupra*, uti variatur in Tibullo 3, 2, 10. 4, 1, 66. Cf. Schwartz. ad Plinii Panegyr. cap. 61. p. 286. et notata ad Eutrop. 9, 18. Illud adfirmante A. Gronovio probaverat etiam Perizonius, favetque praeterea uſus Pomponii in indicanda curſus progreſſione. Cf. ad 1, 2, 5. Vinetus hinc incipit cap. 28.

Iverna) Vatic. 3. Vind. Pariſ. 3. Gud. *Niverna;* Pariſ. 1. *Riverna;* Prag. *Niverana;* Lipſ. Havn. Pariſ. 2. *Nivernia;* Cibin. Vatic. 1. Auguſtin. *iuverna;* Mediol. Voſſ. 4. *Iverna;* Rehdiger. *cluernia;* Venet. *Hibernia.* Edd. 1. 2. 9. 13. *Niverna;* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. ad 40. 41. 42. *Iuverna;* 15. 17. 20. 23. *Ibernia;* Reinoldianae et hinc 44. 45. cum ceteris *Iverna.* Caſaubonus, notante A. Gronovio, ad Strabonem lib. 4. p. 138. ſ. 201. locum ita conſtituit: *Super Britanniam Ivernia eſt, paene par ſpatio et utrinque aequali tractu litorum oblonga.* Difficile eſt decernere, quid ſit eligendum tamquam a Mela vere profectum vel omnino eius aetate uſitatum, cum magna hic ſcriptorum obiiciatur disſenſio. Ita nempe Strabo c. l. et alibi Ἰέρνη et Ariſtoteles de mundo cap. 3. ſ. quem etiam ſic transtulit Apuleius. Hinc vero νῆσος Ἰερνὶς Orpheo in Argon. v. 1179. *Ierne* τρισυλλάβως Claudian. de conſul. Honor. 4, 33. et de laud. Stilic. 2, 251. *Iuverna* ſ. *Iuberna* Iuvenal. 2, 160. Οὐερνία ſ. Βερνία Euſtath. ad Dionyſ. v. 566.

etsi Berkel. ad Stephan. p. 420. pro Βεϱνία vult Ἰβεϱνία; idem tamen ad v. 668. simpliciter habet Οὐεϱνία. Ἰουεϱνία Marcianus p. 57. (Hudſ.) Agathemer. 2, 8. Ἰουεϱνία, ut in Ptolem. 2, 2. ubi tamen Cod. Palat. Ἰουουεϱνία. In Iulio Caeſ. de B. G. 5, 13. eſt *Hibernia* (in Cd. Urſini *Iverna*, in Gr. Ἰβεϱνία) priorque etiam forma (*Hibernia*) in aliis cernitur, veluti Plinio 4, 30. ſ. 16. Taciti Agric. cap. 24. Solino c. 25. ſ. 22. Geogr. Ravenn. 5, 32. omninoque in poſterioris aevi auctoribus, pro quo Aethicus (ad calcem ed. Gronov. 42. p. 730.) *Hybernia*, uti hic legendum adſcripſerat antiqua manus in exemplari ed. 6. Quae ſcripturae varietas, veteribus frequentata, adparet etiam ex Stephano, apud quem diverſis locis reperitur Ἰέϱνη, Ἰουεϱνία et Ἰουέϱνη, quae quidem illi eſt urbs. Tum vero inde diſcitur, veteres ſine adſpiratione protuliſſe, antiquiorem formam fuiſſe *Ierne*, ſucceſſiſſe *Iuverna*, Melae in primis aetate, quo etiam corruptiones ducunt in *Niverna*. Cum igitur in ea plerique libri conſentiant, placuit et eam hic repetere. *Hibernia* ſerius invaluit, et a librariis paſſim obtruſum videtur.

utrimque) Vindob. Prag. *utrumque;* Gud. *utcunque.* Tum iidem et plerique alii cum editionibus omnibus ad Voſſium habent *aequalis* adpoſito diſtinctionis ſigno; inde ſucceſſit *aequali*, quod habent Voſſiani aliqui, Rehdiger. et forte Pariſienſes. TZSCHVCKE. *Aequalis.*) Aut mendoſus locus, aut μνημονικὸν σφάλμα reliquis adnumerandum. Caeſar enim Iulius, a quo mutuatur: *Ad occidentem ſolem*, (inquit comment. 5. belli Gallici cap. 13.) *eſt Hibernia, dimidio minor, ut exiſtimatur, quam Britannia, ſed pari ſpatio transmiſſus, atque ex Gallia, eſt in Britanniam.* Unde aliquando hanc coniecturam feci, ſcripſiſſe Pomponium, *ſed utrimque inaequalis;* praepoſitione, ut ſolet, facile in priore voce abſumta et deperdita; vel potius, *ſed utrimque aequalis traiectu; litorum oblonga. Traiectum* enim vocat, quem

Caesar *transmiſſum*, voce compendio ſcribendi corrupta, hoc vero Helleniſmo, *oblonga litorum*, C. Salluſtio et Corn. Tacito communi, non intellecto, ideo et falſa interpunctione obſcurata lectionis veritate. Vetat tamen meus pudor fidesque in tractandis religioſe libris antiquis, ne quid temere ſine MSS. immutem. Eruditi lectoris iudicium facio. Lib. 2. c. 1. *ſaeva hiemis* dixit, et alibi ſaepe. SCHOTTVS. Ex melioribus libris repoſuimus *aequali*, ſenſu ita poſtulante. VOSSIVS. Recte. Ita vero iam antea hunc locum emendaverat Caſaubonus ad Strabonem lib. 4. p. m. 139. ſ. 201. tum pro *ſed* poſuerat *et*, quamquam illud locum tenere poteſt, cum ſic forma discrepat a Britannia. Poſt pro *luxurioſa* Vatic. Pariſ. 1. 2. Rehdiger. offerunt *luxurioſas;* Gud. *luxurioſas herbas*. Tum Vindob. *ſed et dulcibus;* Havn. *pabula;* Lipſ. *paſias;* Vindob. *desſileant* et *conditi*.

ignari pietatis —) Libri mei hunc locum ſic conſtituunt: *omnium virtutum ignari* (Cibin. Zaluſc. addunt *magis*) *quam* (deeſt in Vatic. 3.) *aliae gentes, aliquatenus tamen* (Pariſ. 2. *tantum*) *gnari*, (Rehdiger. Vindob. *ignari*,) *pietatis admodum expertes*. Pariſ. 1. 3. tantum haec ſervaſſe videntur: *omnium virtutum ignari*. De Voſſianis mox ipſum Voſſium audi. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. *ignari, quam aliae gentes, aliquatenus tamen gnari* (1. 2. 9. *ignari*) *pietatis admodum expertes;* 16. 18. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae cum Vineto eandem formam referunt, interpoſito tantum *magis* poſt *ignari;* Schottus dedit: *ignari, pietatis admodum expertes*, uti poſteriores Voſſio, qui recifis ultimis verbis, *pietatis admodum expertes*, haec ſola poſuit: *omnium virtutum ignari*. TZSCHVCKE. *Magis quam aliae gentes, aliquatenus tamen gnari.*) Haec etiam verba non recte Pomponio adſcribuntur; magis videntur hominis defenſantis honorem Iuvernae, quem dolebat tanti

auctoris elogio imminutum. PINTIANVS. *Ignari magis*) *Magis* particula redundat, eamque nec Aldus habet, nec antiqui. CIACCONIVS. *Pietatis admodum expertes*) Ab editione Vossiana absunt hae voces, neque, utrum de industria expulsae, an imprudenter omissae, constat. Nos nullam causam vidimus, cur non restitueremus, quum sint in MSS. Nec vero desunt rationes, cur probae notae sint. Certe nihil est, unde colligas esse appendicem glossematis, quod, ut in aliis, ita et in Mediolanensi exstat libro. I. GRONOVIVS. Quod expunxerim ea verba, id ideo feci, quod manifeste appareat, ea esse appendicem glossematis praecedentis *magis quam aliae gentes aliquatenus tamen gnari*, pietatis *admodum expertes*, quomodo in Vaticano et in omnibus, quos vidi, antiquioribus scriptum inveni libris. In quibusdam, sed recentioribus, omissis prioribus, sequentia tantum comparent, quod non probo; neque enim iuvat, si quis existimet, ideo haec a Mela dici, quod Strabo [lib. 4. p. m. 139. f. 201.] referat, incolas Iuvernae cum matribus et sororibus misceri. Idem enim de omnibus Britannis refert Caesar: [de B. G. 5, 14.] *Uxores habent deni duodenique inter se communes, et maxime fratres cum fratribus et parentes cum liberis.* VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Verba *aliquatenus tamen gnari* aperte adsuta sunt et male sedulo defendendendi studio nata. At vero illa: *magis quam aliae gentes*, et, *pietatis admodum expertes* dubio nimisque incerto iudicio damnari videntur, et vel melius sic servantur integra, vel omnino omittuntur, quod praetulerim, cum adiectum *expertes* colorem formamque orationis Pomponianae minime referat, nisi quis contra libros τὸ *ignari* eiicere malit. Tum vero *admodum*, utcunque explices, minus bene convenit, immo et Melae, ni fallor, et nexui aptius fuisset: *omnium virtutum ignari, pietatis utique.* Pietatem enim ex omnibus virtutibus in primo loco et maxime exposito conspiciendam ponit, recteque id fieri, ipsa Vossii nota patitur. Movit tamen

librorum auctoritas, ut non ſolum haec intacta relinquerem, ſed et in ſummo eorum conſenſu, cum aliunde nihil obſtet, reciperem verba: *magis quam alias gentes*, quippe in quibus potior cauſa latere videtur, cur in libris ſpuria illa acceſſerint.

§. 7. *Orcades)* Codices mei et editiones (praeter 23.) ad Voſſium *Orchades*, uti ſcribunt libri in Martiano Cap. lib. 6. p. 215. Solino cap. 22. ſ. 25. Iſidori Origin. 14, 6. Voſſius, quod iam ferebat ed. 23. recte et ſequentibus ceteris emiſit *Orcades*, ut in aliis auctoribus viri docti. Gr. Ὀϱκάδες. Sed et *Orcades* ex hoc loco Melae addito eius nomine adfert vetus Scholiaſtes Iuvenalis ad 2, 160.

ductae) Sic Ciaccon. et plerique alii codices, praeter Voſſ. 1. Vatic. 1. et Cibin. in quibus eſt *deductae*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 13. *ductae;* 6. 10. 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius *diductae;* 7. 8. 15. 17. 20. 23. *deductae;* Gronovii, Reinoldius et alii *ductae*. TZSCHVCKE. *Ductae)* Scribendum *diductae*. Plinius [4, 30. ſ. 16.] *modicis*, inquit, *inter ſe diductae* [immo *discretae*] *ſpatiis*, ubi de Orcadum Ebudumque numero plura quaedam notavimus. BARBARVS. In omnibus fere, quae vidi, exemplaribus vetuſtis ſcribitur *ductae*, in uno tantum *deductae*. Quidquid Grammatici argutantur, certum eſt, pro eodem ſaepe accipi vocabula haec, *ductae*, *abductae*, *deductae* et *diductae*. Plinius [c. l.] interpretatur *discretas*. VOSSIVS. *Ductae)* In controverſiam venire nequit, quin ita ſcripſerit Mela. Sive id poſuerit pro discretae, ut loquitur Plinius, ſive ſimpliciter a natura poſitae et iacentes. Plane ut Ovidius lib. 2. Metam. [v. 26.] *ductae* [immo ibi *poſitae*] *ſpatiis aequalibus Horae*. I. GRONOVIVS. Perizonius, praeeunte Hermolao, quem Vinetus aliique ſecuti fuerunt, malebat

diductae. A. GRONOVIVS. Ita etiam legit Pontanus in chorogr. Daniae defcr. p. 717. Contra Ouwens in noctibus Hagan. 2, 17. p. 308. malebat *feductae* ex Ovidii Metam. 1, 80. ubi: *recens tellus feductaque nuper ab alto Aethere.* Sed minime opus eft hac lectione, quae fine codicibus obtrudatur; nec eget illa emendatione hic locus. Non enim Mela dicere vult, feorfum pofitas effe et fuis locis fecretas, fed, quod praecedentia declarant, remotas inter fe paullum, ita quidem, ut in magno licet numero amplam tamen eius maris partem occupent. Et fic feriem longam anguftis fpatiis interruptam denotat. Tum vero *diductae* revocandum videtur, ut aptiffimum et praeter editiones veteres optimis etiam MSStis probatum. Quod enim in his reperitur *deductae*, aperte pofitum eft pro *diductae* ex folemni utriusque voculae commutatione, et male Voffius *deductae* et *diductae* promifcue dici putat, uti docuit etiam fupra ad 2, 5, 6. I. Gronovius. Suadent idem etiam, qui noftrum ante oculos habuerunt Plinius c. l. et Boccatius de maribus f. v. *Orcadus Oceanus*, quorum ille exponit *discretae*, hic *diftinctae.* Et hinc Martianus Capella lib. 6. p. 215. *Orcades pene coniunctae.* Dedi ergo, immo revocavi *diductae*, quod ex ed. Voffii retinuerat editio Norimbergenfis. *Diductae* enim non fimplicis modo verbi notionem includit, fed et ipfam infularum difpofitam feriem apte auget.

Haemodae) Ciaccon. ex fuo codice adfert *Hemodae*, ex fuis A. Gronovius *Haemode* et *Haemodes.* Mei vel *Haemode* (ut Cibin.) vel *Haemodae* (Vatic. Rehdiger. Gud. quo ufus etiam eft A. Gronovius) vel *Hemode* (Lipf. Prag.) vel *Aemodae* (ita videntur Parif. 1. 2.) denique *Hemodes.* (Parif. 3.) Solus Vindob. *canodes.* Editiones ad Voffium usque *Hemodes* vel *Haemodes;* ille dedit *Aemodae* cumque eo edd. 40. 41. 42. inde cum Reinoldio pofitum *Haemodae.* TZSCHVCKE. Non *Emo-*

des, ſed *Ebudes* fortaſſe legi poſſit, niſi quod contra Germaniam eas conſtituit. *Ebudes* vero contra Galliam potius habentur, ultra Hiberniam ac Britanniam, ſi Ptolemaeo [2, 2.] credimus. In Plinio [4, 30. ſ. 16.] quoque ſeptem ſcribuntur *Hemodes*, ſive, ut nunc legitur *Acmodae*. BARBARVS. Plinius quoque ſeptem numerat. Sunt iuxta alio loco Haebudes inſulae, quarum Mela non meminit, niſi quis pro eo, quod eſt, *ſeptem Haemodes*, *quinque Haebudes* ſubſtituere velit, quod equidem non fecero, etiam ſi Hermolaus indicet; nam plerumque, quae nota inſigniaque ſunt, neſcio an ſcribendi celeritate, an induſtria potius ſive brevitatis ſtudio Mela praeteriit. VADIANVS. An eaedem ſint alia eſt quaeſtio, ſuo loco excutienda. In ipſis tamen Melae verbis illam mutationem libri minime admittunt. Retinui igitur, quod codices praebent, praemiſſa adſpiratione, quam etiam notante Harduino addunt MSS. in illa Plinii adpellatione. Ita vero *Heduus* et *Aeduus*, *Haemus* et *Aemus*. Cf. ad 2, 2, 2. de harum inſularum ſcriptura Cluver. in Germ. ant. 3, 40. p. 663.

vectae) Magna hic obiicitur varietas. Ciaccon. *verſae*. A. Gronovius ex plerisque notavit *vecte*, ut ex ſuo I. Gronovius. Mediolan. Chiſ. Gud. Auguſtin. Vindobon. Rehdig. Vatic. 1. *vectae;* Pariſ. 1. *recte;* Voſſ. 2. A. Gronov. Lipſ. Vatic. 3. Prag. Pariſ. 2. 3. Havn. Ven. *verſae*. Editiones veteres et quae Vadianum ignorant *vectae;* hic poſuit *proiectae*, et hinc 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, ſic, ut adnectant deinceps verbis proximis; Voſſius *Vecta;* Gronovii reduxerunt *vectae*, quod et reliqui exceperunt. Poſt Havn. *Condanum;* Prag. *Econdanum*. TZSCHVCKE. *Proiectae*) Aldus *vectae* rectius. Plinius [4, 30. ſ. 16.] unitatis numero *Vectis*. PINTIANVS. Lege *Vecta*, *in illo ſinu, quem Codanum diximus*. Sic caſtigandum eſſe hunc locum, vidit iam olim Pintianus. Diximus de ea

ad Ptolemaeum. Hoc tantum nunc breviter monemus, insulam hanc variis modis cognominari. Appellatur enim Victis, Vectis, Vecta et Ictis. Tribus vero diversis locis describitur; nempe una est notissima illa insula, quae hodie etiamnum nomen servat; altera sita est in freto, quod Britanniam Hiberniamque interiacet; tertia est haec Pomponii Melae, cuius etiam meminit Ptolemaeus, [2, 3. extr.] licet perperam apud illum legatur Ὄκητις [Οὐῆκτις] pro Οὔικτις. Ratio autem, quamobrem Mela insulam hanc in sinu Codano ponat, haec est, quod omnes veteres Britanniam longe supra Germaniam orientem versus extendi crediderunt. In quo licet etiam peccarit Ptolemaeus, minus tamen ille, quam ceteri, a vero aberravit. VOSSIVS. *Vectae* recte se habet, confirmante ipso Pomponio lib. 2. cap. 3. [§. 3.] *Graecia a septentrione in meridiem vecta.* I. GRONOVIVS. Verum istic ea vox non potest abesse; hic autem plane redundat, et nullius est significationis; sufficit enim dixisse, *contra Germaniam.* VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Vtroque nihil censeo falsius, nihil invenustius. Orcades ubi iaceant, non dicit Mela; etiam nec ubi Aemodae. De sequentibus sex [nimirum ita in sequ. legit I. Gronovius] vult indicare locum. Nec satis erat dixisse contra Germaniam; id enim fieret nimis spatiosum, quod notabis in ista Vossiana *Vecta in sinu Codano;* ad quam enim partem sinus Codani, qui certe maris instar? Vnde sic ait, *contra Germaniam vectae in illo sinu Codano,* hoc est, ad principia ingressus in illum Oceani sinum serie continua iacentes. Et recte illic, quoniam finem eius vix notum habebat, principio autem eius certe positas insulas noverat. In loco autem de Graecia poterat abesse *vecta.* Quidni enim multum prominens *Graecia et dum Myrtoum pelagus attingat, ab Septentrione in Meridiem, qua sol oritur, Aegaeis fluctibus obiacet,* plenissimam habent sententiam? *Prominens* poterat satisfacere, perinde ut *porrecta,* cui est aequivocum fere lib. 1. cap. 1.

Haec ergo ab Ortu porrecta ad Occaſum. Quin etiam per haec verba, prout reſtitui, [*vectae in illo ſ. q. C. diximus ſex. Ex iis*] certiſſime patet, eum accurate explicare voluiſſe, quod dixerat lib. 3. cap. 3. *Super Albim Codanus ſinus magnis parvisque inſulis refertus eſt.* Scilicet hae omnes inſulae redirent nunc ad unam Vectam, et alteram Scandinoviam. Quo minus dubites, idem progrediendi ordo ſervatur lib. 2. cap. 7. [§. 2.] *Sex ſunt inter Iſtri oſtia; ex his Peuce notiſſima et maxima.* I. GRONOVIVS *in nota poſteriori.* Perizonius, notante hic A. Gronovio, coniecerat *verſae;* contra *proiectae* tuetur, aut certe verum cenſet Pontanus in chorogr. Daniae deſcr. p. 717. nec omnino reiicit Cuperus, etſi *Vecta* Voſſii praeferat in obſervatt. lib. 4. c. 6. p. 76. et in epiſtola ad Nic. Heinſium, quae inſerta exhibetur in Burmanni Sylloge epiſtolarum — T. 2. epiſt. 415. p. 696. Ita certe *proiectus* legitur in Ciceron. Verrin. 4, 53. in. et in ipſo Mela ſupra §. 4. At cum nulla librorum fide nitatur, nec ſine idonea cauſa ipſorum lectioni ſubſtituatur, etſi per ſe bonum, retineri tamen nequit. Reſtat igitur vel *vectae* vel *verſae*, inter quae fluctuari iudicium poſſit. Vſitatius hoc, inſolentius illud. At cum Mela poetica ſaepe adſpergat non omnino ſolum, ſed et ſupra 2, 3, 3. eodem verbo et huius capitis initio *evecta* ſic uſus fuerit, videtur *verſae* alterius eſſe gloſſa ex interpretationis ſtudio nata. *Vecta* Voſſii, quam ante eum iam hic invenerat Salmaſius ad Solin. cap. 25. f. 22. p. m. 176. nec poſtea improbavit Cuperus cc. ll. ingenioſam quidem et ſpecioſam adfert coniecturam, et ex errore librariorum, qui nomina propria ita ſaepe pervertunt, intelligi poteſt; attamen gravibus obſidetur difficultatibus, ut ſalva ſtare minime poſſit. Omnes enim, qui eius meminere, Britanniae proximam faciunt inſulam. Ita Suetonius in Veſpaſiano c. 4. Eutropius 7, 19. f. 13. ubi Paeanius μεγίστην τῶν Βρεττανικῶν νήσων vocat. Vterque a Veſpaſiano occupatam fuiſſe ſcribit. Cf. de ea

etiam variis modis prodita Diodor. Sic. 5, 22. (Ἴκτις) Plinius 4, 30. f. 16. Geogr. Ravenn. 5, 30. f. (his eſt *Vectis*, uti Suetonio) Eumenius in panegyr. ad Conſtantium Caeſ. c. 15. (*Vecta*) et quae disſeruit Cellarius in Geogr. ant. 2, 4, 79. et interpretes ad Eutropium c. l. Hodie dicitur *Wight*, nec audiendus Rudbeckius in Atlantica P. 3. cap. 10. §. 2. p. 202. qui reiecta Voſſii explicatione ſuo more de *Zelandia* intelligit. Iam vero noſter ex Britannici maris inſulis ſolam Senam deſcripſerat, unde cum ad Britanniam et Iuvernam progreſſus eſſet, Orcadas et Haemodas breviter adtingit, a quibus ad ſinum Codanum devehitur, in quo curſu Vectae nullam habuit rationem, nec in hac ſerie et ſitu habere potuit. Alia eſt Οὐῆκτις Ptolemaei 2, 3. extr. a Vecta discrepans, uti ipſa expoſitio docet, et ulterius prope Scotiam remota, quam hodie *Hethy* ut Cambdenus, vel *South-Kahals* eſſe putant. Procul igitur diſtat a ſinu Codano, in quo Voſſii Mela ponit. Sed vid. Cuper. obſerv. 4, 6. p. 410. Quae enim de triplici Vecta et de Germaniae tanta extenſione protulit Voſſius, arbitraria ſunt. Male vero in ſuperioribus editionibus tota narrationis ſeries prava diſtinctione, quam poſt *diximus* ponunt, turbatur, et quae ſequentibus danda erant, inde avulſa praecedentibus male adpenduntur. Habent nempe Orcades ſuam ſitus denotationem, habent Haemodae. Iam igitur etiam proxima inſula ſuam deſiderat ſitus notationem. Quod ſi teneatur, uti intellectum eſt a recentioribus editoribus, bene vereque ſingula procedent. Et ſic, etſi *Vecta* refert, hunc locum diſtinguit Cuperus in epiſtola ſupra memorata.

diximus, ex inſulis) MSS. A. Gronovii 7 *ex his;* Voſſ. 1. *et his;* A. Gron. *et hinc.* Ex meis Cibin. Pariſ. 1. *et his;* Pariſ. 3. *et iis;* Vindobon. Lipſ. Gud. Rehdiger. *ex his;* Auguſtin. Vatic. Venet. *ex iis;* Havn. Prag. Pariſ. 2. *et hinc.* Editiones *Ex iis*, (1. *ex his*) ad

40. 41. 42. in quibus emiſſum eſt *diximus ſex. Ex iis;* Reinoldius et poſt 44. cum aliis: *Ex inſulis.* TZSCHVCKE. *Exin Scandinovia* eſt vera lectio, et ſic fere libri veteres, niſi quod in quibusdam legatur *et hinc Candanovia*, in aliis *ex his Candanovia*, unde facimus; *Exin Scandinovia.* VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Ridiculum et vanum ſe praebuit, [Cuperus cc. ll.] qui nuperrime ſpecioſa coniectura et lectorem et Melam circumvenire voluit. Iudicat pro *ex iis* ſcribendum *ex inſulis;* facile id fieri potuiſſe, quia librarii voces fere omnes contrahebant. Nec ſatis, ſed addit: ſi exaratum vel *ins*, vel *iſis*, vel alia ſimilis ſcribendi ratio fuit adhibita, facile in particulam *iis* degenerare potuit. Sic nempe et caelum facile poteſt ruere. Sed obſerva, Lector, nec in capite ultimo ſecundi libri, nec hoc capite, vocem *in* a Pomponio uſurpari, quam diu aliquas earum numerat; non item alibi. Hoc tantum capite infra, ubi aliquid ſingulare in Sarmaticis contingit, nec vitare potuit, ſcripſit: *alias inſulae videntur, alias una et continens terra.* Vt negari nequeat, quin is genium ſcriptoris non ceperit. I. GRONOVIVS. *Sex* periit propter literas easdem ſequentes, et utique in plurali numero locutum eſſe auctorem, adparet ex eo, quod dicit: *Ex iis.* I. GRONOVIVS *MS.* Quae in hac lectione videantur eſſe ſex illae inſulae, indicavit Ancherſen in valle Herthae Deae (vel in Origin. Dan. P. 1.) p. 176. Nempe 1) *Codanonia*, ſ. hodie *Sialandia*, 2) *Fionia*, 3) *Lollandia*, 4) *Falſtria*, 5) *Mona*, 6) *Langelandia*, vel forte ultimarum duarum loco *Alſia* et *Fimria* ob anguſta illa, quibus a continenti dirimuntur, freta, quae 3, 3. ſ. innuere videtur. Forte adiuvet Plinius, ſi conferas 4, 27. ſ. 13. et 30. ſ. 16. et Scandinaviam a Scandia diverſam putes. Tum vero ſex item commemorantur 1) *Scandinovia*, 2) *Eningia*, 3) *Scandia*, 4) *Dumna*, 5) *Bergos* et 6) *Nerigos*. Cluverius in Germ. ant. 3, 4. coniuncte haec legit ſic: *Septem Aemodae contra Germaniam provectae in illo ſinu qu. C.*

diximus. Ex iis — et putat Melam in nomine erraſſe, et inſulas ſinus Codani male Aemodas vocaſſe. Refutat illum Cuperus cc. ll. quia id parum credibile ſit, et in Plinio 4, 16. ſ. 30. qui Melam repetit, nihil eiusmodi legatur. Ipſe, cum verba *ex iis* in vulgata olim lectione nihil habeant, ad quod referantur, legendum etiam putat *ex inſulis*, quod ſcribendi compendio tranſierit poſtea in *isls;* in ſinu enim Codano multas eſſe inſulas, ipſo Mela auctore 3, 3. f. Ita vero, quod iam I. Gronovius monuit, valde languet illa vox *inſulis*, cum in hoc capite omnino id agat Mela, ut inſulas potiores enumeret, nec aliud quid ſperare lectorem iubeat. Reſtat igitur *ex iis*, quod olim ſtetit. Cum vero id ſenſu plane careat, ſi proxima verba *in illo ſinu* — *diximus* ad Haemodas reiiciantur, aut male etiam Haemodis, iniquo praeterea loco poſitis, Codanonia adnumeretur, adparet multitudinis nomen deſiderari, in quo haec praecipue emineat; quod quidem apte ſubplet immiſſum *ſex*, dummodo aurium etiam adiuvet iudicium. Quis enim lubenter ferat aſperam illam ſimilium vocum in hac repetitione conliſionem, aut Melae eleganti orationis formae obtrudat? Quas difficultates undique obiectas cum removere equidem non poſſem, malui illa vocabula uncis includere, quae et abſentia minime deſiderentur. Ceterum in Vineti editione hinc cap. 29. incipit.

Codanonia) Voſſius ex optimis ſuis libris notat *Candanovia;* A. Gronovius ex ſuis *Codannonia, Condanonia, Condonnonia* et *Cadomiovia.* Ex meis Lipſ. Pariſ. 1. 3. Rehdiger. Auguſtin. *Codanonia;* Havn. Prag. *Condanonia;* Venet. *Condannonia;* Pariſ. 2. *Cidanonia;* Cibin. Vatic. ut Voſſ. 1. *Codano via.* Editiones *Codanonia*, exceptis 39. (Voſſii) 40. 41. 42. quae habent *Scandinovia;* praeterea olim 28. *Cadonia.* TZSCHVCKE. Tamquam ſi a Codano ſinu ſic appellaretur. Atqui tum *Codania* potius eſſet nominanda. Libri optimi legunt

Candanovia. Scribe *Scandinovia.* Sic quoque in optimis et antiquiſſimis Plinii membranis ſcriptum reperi, non *Scandinavia.* Haec eſt illa vaſta ſeptentrionis peninſula, quae et Scandia et barbaricis temporibus Scandzia fuit appellata, a viciniore eius parte, quae Scane vel Scone etiamnum dicitur. VOSSIVS. Quod fuerit omnium celeberrima, merito Codanoniam a ſinu Codano dictam putat Vadianus. At obſtat, quod iam Voſſius monuit, etymologiae ratio. Pauci tamen Voſſio adſenſerunt, in quibus praeter Gronovianas illas editiones novi tantum Cellarium in diſſ. de Cimbris et Teutonis §. 7. et poſt Schloetzerum in Allg. Welt-Geſchichte der neuern Zeiten T. 13. p. 66. Salmaſius etiam Scandinaviam certe eam exiſtimat ad Solinum cap. 23. ſ. 20. p. m. 164. cuius ſimul varia commemorat ex auctorum libris nomina. Contra renititur minusque neceſſariam Voſſii emendationem pronuntiat Rudbeckius in Atlantica P. 1. cap. 16. §. 2. p. 492. quia re ipſa et locorum ſitu congruat Codanonia, quae ſit Sueonia et Norwegia ad ſinum Codanum i. e. Gothicum, ſimulque cap. 9. prolixe de Scandinavia ſuo more disſerit. Acrius illam Voſſii lectionem impugnant pro Codanonia Grammius in praefatione ad Cimbr. liter. p. 34. et Ancherſen p. 173 ſqq. c. l. Ille codicum auctoritate librorumque editorum fide nitur; hic alia momenta addit. Qui enim, inquit, ſinus eſſe poſſet Codanus, ſi Scandinovia, quae latus eius dextrum claudit, in illo ipſo ſinu inter ſex [cum Gronovio] inſulas inveniretur? Nonne incompertae magnitudinis foret ſinus Codanus, ſi Scandinovia incompertae magnitudinis inſula [ex Plinio 4, 27. ſ. 13.] in illo iaceret. Porro omnino falſus foret Mela, ſi ita ſcripſiſſet. Nam tunc, ſic fere pergit, Scandinoviam incolebant Suiones, Sitones, Gutae, Hillevones. Denique improbabile eſt, ſi quis credat illud, miſeras Thuitonum reliquias potentia et multitudine ſuperaſſe integros ipſos veteres in expeditionem profectos et a Mario in provincia ad internecionem caeſos.

Inde occurrit dubitationi, quae ex eo enaſci poſſit, quod Tacitus hanc inſulam Codanoniam ſuis Thuitonibus non tribuat. Melam nempe vel non conſuluit, vel ei fidem non habuit; Plinius autem commiſcet ſinum Codanum et mare Balticum, quod Tacito eſt Suevicum, ut et hodie quidam faciunt. Hactenus ille. Ea vero argumenta Schloetzerus c. l. vel infirma, vel iis viris indigna cenſet. Inſunt enim, quae in utramque partem disputari poſſunt, nec repugnat, quod ad internecionem olim a Mario Teutoni caeſi erant. Melae enim tempore incolebant Codani ſinus partem, ut ipſe docet ſupra c. 3. f. et hanc inſuper inſulam, licet Ancherſen p. 172. c. l. ex particula *adhuc* plura loca eas antea tenuiſſe non temere conligit. Quod Schoeningius *Codanoniam* putat eſſe *Danoniam* i. e. *Daniam*, cui Graeci et Romani praefixerint ſyllabam *Co* (fere, ut explicat Cluverius in Germ. ant. 1, 26. p. 185. quamvis ille a deo *Dan* nomen derivat) refutatus eſt a Schloetzero T. 13. p. 56. c. l. Pontanus p. 717. c. l. malit *Codania;* fluctuatur Cuperus. Nam ut ſupra retuli, cum Voſſio legit *Scandinovia.* Sed in epiſtola ad Sperlingium in Poleni theſauro Vol. 4. p. 31. tuetur *Codanonia*, quia Scandinovia latius extendatur; quod quidem Plinius obſcure innuit. Antea in alia epiſtola p. 29. Daniam hic latere putat. Equidem haec exiſtimo: *Codanonia* ex linguae ratione melius dicatur *Codania.* Tum nemo ante et poſt Melam Codanoniam hic et omnino novit, immo plerique Scandinaviam putant. Porro Plinius 4, 27. f. 13. dum Codanum ſinum inſulis refertum eſſe etiam tradit, deinceps ſubiicit, *quarum clariſſima Scandinavia eſt*, plane ut ex noſtro illa petiiſſe videatur. Nec obſtat, quod *incompertae magnitudinis* dicit, immo Melae narrationem confirmat; tantum definiri eam non poſſe monet. Reliqua etiam diverſa quidem progreſſione, ſed eodem nexu refert. Bene igitur cognitam habere Mela debuit, cum ad Plinium propagare poſſet. Hae igitur rationes me moverunt, ut *Scandinovia* cum Voſſio

praeferrem in primis quod τὸ *s* ob praecedens verbum, ſive illud *diximus*, ſive *iis* eſſe velis, facile abſorberi potuit. Inveteratum autem hic haeſiſſe vitium docet Boccatius c. l. in quo etiam legitur *Codannonia*. Adiiciendum tamen videtur, quod codex Ambroſ. in Iornande de rebus Geticis cap. 3. in. notante Muratorio in ſcriptoribus rer. Ital. T. 1. p. 193. pro vulgata lectione haec habet: *In Oceani Arctoi ſolo poſita inſula magna Scandza* (Freculphus *Scanza;* vid. poſt) *nomine, in modum ſolii cedri lateribus pandis per longum ducta concludens ſe aequam, et Pomponius Mela in maris ſinu Codano poſitam refert, cuius ripas influit Oceanus* etc. Videtur tamen librarius nomen recentius, quod noverat, aut putabat, veteri ſubſtituiſſe, cum *Scandza* reſpuant omnes noſtri libri. Eadem verba leguntur etiam in Freculphi Chronicor. T. 1. lib. 2. c. 16. qui tamen rectius habet *concludens ſe, quam* — Ex quo adparet Scandiam Ptolemaei innuere, quippe quem diſerte ex lib. 2. (c. 11.) adlegat, ubi tamen Scandia eſt, et de eius ſimilitudine nihil legitur. Nempe duxit ex Iornande c. l. addito Ptolemaei nomine.

Teutoni) Lipſ. Prag. Rehdiger. cum edd. 1. 9. 11. poſterioribus Vadianis *Theutoni;* alii recte *Teutoni.* Vid. ſupra ad 3, 3. extr.

ut fecunditate) Venet. Lipſ. Gud. Pariſ. 1. 2. edit. 2. *et ut fecundidate;* poſt Vatic. 3. Prag. *anteſtant;* Vindob. *ita et magnitudine.* Edd. 5. 12. 14. 19. *ut in foecundidate;* 6. 7. 8. 10. 15. 17. 20. 23. *et ut foecunditate.* Vadianus inverſo ordine poſuit *ut magnitudine alias, ita foecunditate a.* et ſic cum Vadianis 18. 22. et reliquis etiam 24. 25. Olivarianae cum aliis ad 44. tantum 21. 28. 35. 39. 40. 41. 42. 44. *ut in magnitudine* et cet. Reinoldius priſtinum ordinem, quem praeeunt codices Abr. Gronovii omnes et mei, revocavit,

ſequentibus aliis inde ab ed. 45. Tum *fecunditate* cum pleriſque codicibus recte ſcripſerunt Gronovii, quod ex Orthographicis praeceptis et libris conſtat.

§. 8. *Quae Sarmatis)* Inde ab his verbis capituli 10. initium facit ed. 10. cum inſcriptione: *De inſulis Oceani Sarmatici.* De loci lectione monet ſolus Ciacconius: alias *adverſae ſunt* ſc. inſulae.

receſſusque) Septem codices teſte Gronovio habent *recurſusque*, quibus ſuffragantur ex meis Gud. Vatic. Lipſ. Prag. Pariſ. 1. 2. Rehdiger. Cibin. Havn. Venet. edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 21. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 33. et reliquae Olivarianae (praeter 29.) cum 35. 44. 45. Reinoldianis et Norimbergenſi. Pariſienſis 3. videtur praebuiſſe *receſſusque*, uti cum ſuis edere maluit Vadianus, et hinc 29. Vinetus, Stephanus, (qui hic a duce diſceſſit) Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. et Kappius. TZSCHVCKE. Pro *recurſus* melius legas *receſſus*. CIACCONIVS. Septem MSS. et edit. Mediolan. *recurſusque*. Virgilius Aen. 10, 288. *multi ſervare recurſus Languentis pelagi, et brevibus ſe credere ſaltu.* Ovidius Ibide v. 423. *Utque per alternos unda labente recurſus. Subtrahitur preſſo mollis arena pedi.* Seneca de Conſol. ad Helviam fine: *Terras primum ſitumque earum quaerit, deinde conditionem circumfuſi maris, curſusque eius alternos et recurſus.* A. GRONOVIVS. *Recurſus* an hoc ſenſu dicantur, nemo dubitat; at de oppoſitionis forma quaeritur. Cum tamen id praecipiant tot codices, ſuſtinui, etſi *receſſus* ſuavius aures in imitanda alterni motus repetitione adficiat. Sic de maris hoc aeſtu 3, 1, 2. *recedere atque adventare* dixit, ubi etiam poterat *accedere.* Cicero quidem de divin. 2, 14. *Quid de marinis aeſtibus plura dicam? quorum acceſſus et receſſus lunae motu gubernatur.* De Maeandri curſu Ovidius Metam. 8, 163.

ambiguo lapsu refluitque fluitque. Noster 1, 7, 3. de Syrti: *ob alternos motus pelagi adfluentis ac refluentis.* Aegre dimitto *recessusque*, nec nisi a codicum impulsu evictus.

et quod) Vatican. 3. Gud. Prag. ed. 2. *et quot.* Tum *quis* exhibent omnes mei codices et edd. veteres cum Camert. Ald. Iunt. et Vadianis 16. 18. 22. prioribus; posteriores *queis*, uti 24. 25. Olivarianae, Schottus, Vossius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. Rediit inde praeeunte Reinoldio *quis.* Sed cf. ad 2, 1, 2. 2, 3, 3. et alibi de hac variatione. In sequ. Vindobon. habet *aperiuntur;* Rehdiger. omittit *una*, et Parif. 2. *et.*

Oaeonas) I. Gronovius in tribus MSStis legit *Oeneas* vel *Ceneas;* Vossius in optimis *Ocenas*, etsi de eo dubitat I. Gronovius, nec quidquam, qui poterat, monuit A. Gronovius. Ex meis Vatic. 1. Gud. Venet. *Oeneas;* Cibin. *oenas;* Vatic. 3. Lipf. Parif. 2. Rehdiger. Augustin. Parif. 1. 3. *Coeneas;* Vindob. *Ceonas;* Prag. *Teneas.* Boccatius de maribus f. v. Orcadus Oceanus *Oenes.* Edd. 1. 2. 3. 4. (Havn. forte cum ea) 5. 9. *Cenaeas;* 11. *Ceneas;* 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 16. ceterae ad Vossium *Oonas*, qui dedit *Oaeonas*, et sic post eum alii. TZSCHVCKE. *Cenaeas)* Plinius [4, 27. f. 13.] non *Cenaeas*, sed *Oonas.* *Feruntur*, inquit, *et Oonae insulae, in quibus ovis avium et avenis incolae vivant.* Idem erratum et in Solino, [c. 22. f. 19.] apud quem *Oceanos* scriptum est. Dicuntur autem *Oonae*, id est Ὠῶναι Graecis ἀπὸ τῶν ᾤων. BARBARVS. Sic apud Plinium quoque et Solinum vocabulum huius gentis reformarunt. Verum infeliciter admodum; ab esu enim ovorum dictam esse oportet hanc gentem. Atqui Ὠώναι sunt ovorum emtores. Salmasius in Solini codicibus reperit *Oaeonas*, in aliis *Oonaeas*, quod postremum ipse amplectitur, cum sit vocabulum nihili. Rectum vero

Oaeanas, quemadmodum etiam ſcriptum inveni in optimo Plinii codice. Nec multum ab eo abeunt meliores Pomponii libri, qui habent *Ocenas;* ut iam dubitari non poſſit, quin verum ſit *Oaeonas*. Ὠαίους ſunt *ovis viventes*. Vt enim *μακραίων diu vivens*, *εὐαίων bene vivens* ſimilia, ſic quoque *ὠαίον ovis vivens*. VOSSIVS. Notabiliter nunc graeciſſat Voſſius. Quis enim Graecus legens ὠαίους ſtatim colligeret, id compoſitum ex ὠὸν et αἰὼν, et notare ovis viventes? Immo inquit id fieri, ut μακραίων et εὐαίων. Scilicet humano capiti cervinam etc. Nam in εὐαίων eſt integra vocula aliquid ex ſe ſignificans; in μακραίων non modo ex prima ſyllaba, ſed ſequentibus eam duabus literis ſtatim patet venire a μακρός. At in ὠαίων eſt ſimplex modo ω, quam literam quis Deus inſpirabit venire ab ὠὸν, quum tot ſimplices Graecae voces ab eadem vocali incipiant? Immo habeamus ipſum ὠά? Non poteſt dubitari, ſi ab αἰὼν deduxerint Graeci, quin vocaverint *Ooaeonas* vel *Oonaeonas*. Sed opinor hanc vocem ita formatam fuiſſe, ut non ova tantum memoraret, verum etiam avenas, quod recte advertit Salmaſius, non ab eſu ovorum, ut indicavit Voſſius; utrumque enim iungit auctor. Plinius et Solinus ut ipſarum inſularum appellationem referunt, ita nec vox illorum ad Melam pertinet. *Ocenas* vix credo repertum Voſſio in melioribus, ut ait, libris Pomponii, quum vel *Oeneas* vel *Ceneas* in tribus repererim. Avenam igitur cum Graeci dixerint αἶραν, non dubito inde fuiſſe Pomponio conſtitutam vocem Ὠοαιρεὺς, unde *Ooaereas*. I. GRONOVIVS. Miratur hic iuvenis, qui valde ſibi videtur Graeculus, et me quoque graeciſſare, quia Oaeonas interpretatus ſum *ovis victitantes*, vocemque eam eadem ratione compoſitam eſſe dixerim, atque εὐαίων, μακραίων. — At non opus eſt Deo aliquo; vel puer videat, non poſſe aliunde hanc vocem formari, quam ab ovis. Quis vero tam fatuus ſit, ut ab ὠὰ eam arceſſat, ac ſi homines pellibus veſcantur lanatis? Hac ratione ἐπωά-

ζειν fuerit non ἐπ' ὠοῖς καθῆσθαι, ſed pellibus incubare. Quod autem una tantum ſuperſit litera, ad rem non facit, cum dentur etiam voces, in quibus nulla remaneat litera, quarum tamen originem et compoſitionem aſſequantur Graeci. Sive a ſingulari, ſive a plurium numero vocem hanc arceſſas, utrumque recte ſe habet; ut enim ex μακροαίωνες contractum μακραίωνες, ita ex ὠοαίωνες fiunt ὠαίωνες. Infinita enim exempla et praecepta Grammaticorum non permittunt tantum, ſed et iubent, ut fiat contractio, ſi in compoſitis, quae in fine eſt vox, a vocali incipiat, exceptis tantum nonnullis in εἶδος aut εἴδης terminatis, quamquam in illis quoque nonnumquam fiat contractio. Quod ſi a plurali ὠὰ fiat compoſitio, uti ſaepe, iam omnes in ὠαίωνες comparebunt literae. Iſte tamen iuvenis audacter affirmat, *Ooaeonas* vel *Oonaeonas* eſſe legendum. Sed debuiſſet promere aliquem ſcriptorem, a quo iſte populus vel hoc vel illo appelletur nomine. In hac autem, quam dedi, lectione, omnia antiqua Plinii et Solini conveniunt exemplaria. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* At in αιων, unde ὠαίων componit, nihil eſt de veſcendo, non magis quam in μακραίων. Tum in verbo compoſito ἐπωάζειν manifeſte patet locutio ἐπ' ὠὰ καθῆσθαι; id ſupponit praepoſitio antecedens et iuncta. In eo dubitare nullus poteſt. Ὠαίωνες autem conſiderari poſſunt, non qui pellibus veſcantur lanatis, ſed talibus pellibus multum utentes. Verba ſunt Etymologi citata Meurſio, ἐξ οὗ καὶ τὸ διὰ τῆς ω διφθόγγου ὦα· δηλοῖ δὲ δῆμον Ἀττικὸν καὶ τοῦ χιτῶνος τὸ ἄκρον. Meurſius et viri docti id parum curant, ſcribuntque Οα, Οη, et Οαθεν Οηθεν. At apud Sponium T. 2. itiner. p. 358. ΡΑΔΙΝΟΣ ΩΑΘ, et ipſe ſupplet Ωαθεν, quum tamen non niſi Οαν in populis Atticae agnoſcat. In quo Voſſius utrum ova, an pelles aſpiciet? Quaſi vero alterutrum conſiderari deberet. Tum Graeci compoſitiones habuerunt ex vocibus, unde non erant compoſitae; ipſi tamen ſenſerunt, inde com-

positas. Nonne secretum ingens? Ὠαίωνες addit contractum ex ὠοαίωνες ut μακραίωνες ex μακροαίωνες. Vnde igitur contractum εὐαίωνες? Hoc deserit, illud sumit, quum in altero sit substantivum, in altero adiectivum. Denique decurrit ad plurale ὠὰ, ut inde fiat compositio, idque saepe fieri dicit. In hoc utique vocabulo nunquam. Ὠοειδὴς ipse novit in p. 5. observationum ad Melam, ut omnes alii. Ὠοτοκεῖν et Ὠοκάταξις apud Lucianum [in Lexiph. c. 9.] et similia. Similiter quoque absit, ut Graecus aliquis ὠώναι statim coniiceret esse ovorum emtores. Non potest dubitari, si ab αἰὼν deduxerint Graeci, quin vocaverint *Ooaeonas* vel *Oonaeonas.* I. GRONOVIVS *in nota posteriori.* Mutatam Gronovii opinionem supra adieci. Hermolaum iam antea reprehenderat Salmasius ad Solinum p. m. 155. quasi ab ὠὸν dictos putasset, et ex vett. libris Melae producit *Oeneas*, ex Solinianis *Oaeonas*, ex Plinianis excerptis *Oeoeenae insulae.* Ipse vult ex melioribus Solini codicibus *Ooneas*, quod Vossius reiecit, ipse a I. Gronovio reiectus. Sed nec huius emendatio, quippe nimis remota et arguta, probari posse videtur. Rudbeckius in Atlantica P. 3. cap. 10, 2. p. 202. videtur legisse *Oajonas*, certe sic adfert, et ad Sueoniam suam accommodat, quae olim *Oena* fuerit dicta. Cluverius in Germ. ant. 3, 45. p. 695. hic quaerit *Oxionas* Taciti de Germ. sub. fin. in quibus tamen nihil praeter literarum aliquam similitudinem invenire licet. Mirum vero est, quod Plinius 4, 27. s. 13. hoc nomen insulis tribuit, quorum incolae iis alimentis utantur. Ita enim: *Feruntur et Oonae. in quibus ovis avium et avenis incolae vivant.* Nec alia ex eo refert Solinus. Contra de ipsa gente longe aliud nomen adponit Iornandes de rebus Get. cap. 3. *Aliae vero,* inquit, *ibi* (in Scanzia) *sunt gentes tres Cresennae,* (al. *Sereresenna* vel *Iiesennae*) *qui carnibus ferarum atque ovis avium vivunt.* Cum codicum vestigia, et quae de ovis noster subiicit, ad Graecam originem ducant, unde illa

vox explicari poſſit, videtur ſcribendum eſſe *Ooneas*, ab ὠονεὺς, uti βυρσεὺς, δικτυεὺς et plura alia, quibus certa aliqua res, in qua opera noſtra ſtudiumque verſatur, declarari ſolet. Alienum tamen videtur, barbarae vocis etymon ex Graecis fontibus haurire, quos nec Strabo, nec Ptolemaeus monſtrant. Melius igitur repetatur ex lingua Cimbrica, quia ſeptentrionis notitia ad Romanos a Cimbris manavit. Apud eos vero ōē eſt, inſula, *voner* incolae, et ōē — *voner* inſulanus. Et ſic forte haec adpellatio κατ᾽ ἐξοχὴν iis inſulanis data eſt; et inſulae ipſae hodie ſunt Gotland et Oland. Ita quidem ſtatuit Keralio in Memoires — de Paris Tom. 45. p. 60. cuius ſententia maiorem etiam habet veri ſpeciem. Tum vero legi poſſit *Oeonas*. Obſtat tantum, quod, ubi cognatio aliqua cum Graecis deprenſa fuerat, lubenter in his ad eos fontes recurrere ſolebant; unde *Ooneas* probari tamen hic poſſit. In ſequentibus Gud. pro *ovis* dat *vivis;* ed. 1. lepide *Iovis;* pro *avium* Cibin. *ovium;* pro *avenis* Vatican. 3. Prag. Havn. Pariſ. 2. *avibus;* Vindobon. *avenis inde* pro *avenis tantum.* Tum Rehdiger. *aluntur*, uti edd. Reinoldianae; ſed praeſtat in hoc nexu *alantur*, quod ſubminiſtrant alii codices et editiones veteres.

Hippopodas) Lipſ. *Hyppodas;* Vatic. 3. Pariſ. 2. *Hippodas*, uti Boccatius ſ. v. Orcadus Oceanus hinc refert; Prag. *Ipodas;* Rehdiger. *hyppopodas;* Cibin. *Hypopodas;* Vindob. *ipopodas;* Pariſ. 3. Auguſtin. Gud. forte etiam Venet. Havn. *Hippopodas.* Edd. 1. 2. 9. *Ippopodas;* 35. *Hippodas.* Sed hoc parum moratur; gravius, quod ſequitur, urget.

Panotos) Ciacconius ex V. C. notat *Sathinalos;* Schottus *Sannalos;* Voſſius ex ſuis *Satmalos* vel *et analos;* I. Gronov. ex Chiſ. *Satinales* et ex Mediolan. *Satinalos.* Mei haec: Vatic. *Satinalos* et *Satinales;* Pariſ. 1. 3. *Satinalos;* Pariſ. 2. Havn. *Satinales;* Prag. *Sacinales;*

Lipf. *Sarmalos;* Vindob. *Sare malos;* Venet. *Salhmalos;* Gud. Auguftin. *Satmalos;* Cibin. cum Boccatio c. l. *Sannalos;* Rehdiger. *Sãnalos.* Editiones veteres omnes ad Schottum *Satmalos;* hic *Otomegalos*, uti, notante Ortelio in thef. Geogr. f. v. Satmali, antea legerat Sanctius; inde a Voffio reliquae *Panotos.* TZSCHVCKE. *Satmalos*) Quae malum *Satmalos* vox eft? Nempe ex earum nota, quae, ab imperitis Agyrtis interiectae, pulcherrimum hoc opus non paucis in locis contaminavere. Strabo [lib. 15. p. m. 489. f. 711.] *Enotocoetas* appellat; Plinius corrupto etiam nomine *Fanefios* vocat lib. 4. [c. 27. f. 13.] ubi forte non *Fanefios*, fed *Panufios* legendum, quod toti auribus contegantur. Sed hoc arbitrarium fit. PINTIANVS. Solinus [c. 22. f. 19.] *Phanifios* appellat. Ifidorus lib. 2. cap. 3. *Phanoctiafi apud Scythas effe feruntur, tam diffufa aurium magnitudine, ut omne corpus iis contegant.* Pro *et Satmalos* forte leg. *effe et alios*, ut fit *effe Oonas — effe — Hippopodas, effe et alios.* CIACCONIVS. *Otomegalos*) Germana Melae lectio. Vulgo *Satmalos* vocem nauci praeferunt. Vet. cod. *Saunalos.* Natum, ut ex compendiis literarum, mendum; Ὠτομάλους enim repertum in Satmalos, homines fat mali, qui magnas illas aureis nimium quantum averfabantur, perverterunt. Repone igitur iure poftliminii in priftinam fedem, unde hactenus exfulat, *Otomegalos;* quomodo nomina plurima apud Melam de Graecis cufa quivis non craffae naris facile obfervabit. Eadem autem in Plinio fabula, fed et corrupto populi nomine lib. 4. cap. 14. *Fanefiorum*, inquit, *aliae, in quibus nuda alioqui corpora praegrandes ipfarum aures tota contegant;* ubi *Panufiorum* emendat Pintianus nofter in caftigat. Plinianis. Adr. vero Turnebus in utroque et Solino cap. 22. *Panotios* ex Ifidoro lib. 11. cap. 3. Etymolog. reponit, quos Tacitus de moribus German. [extr.] *Hellefios* appellet, Adverfar. lib. 6. cap. 19. Nos a veftigiis vulgatae lectionis propius abfumus. SCHOTTVS. *Otome-*

galos leg. monui. Memini, qui ab ingenio reponerent, *esse et alios, quibus* etc. IDEM. Pintianus et alii *Panotios* vel *Panusios* ex Isidoro reponunt. In pluribus manu exaratis libris *Satmalos* scribitur, in aliis *et analos*. An *Tannotos* scripsit Mela? Porro diversis nominibus aurita haec monstra appellantur, Μεγαλούατοι, Ἐνωτοκοῖται, Πανώτιοι, Τανύωτοι, Ὠτόλικνοι. VOSSIVS. *Satmalos*.) Hic quoque inanis est collectio vocabulorum ab Vossio facta, quorum nullum aut ad literas, quae exstant in MSS. aut ad explicationem, quam adiungit Mela, et ad quam allusit haec vox, quidquam accedit; non magis profecto, quam quod ex eis eligit, *Tannotos*. Qua propter hae, quas citavi, literae considerandae sunt, aut quae in aliis etiam MSS. *et analos* vel denique *Satinales* aut *Satinalos*. [Vid. supra.] *Satmalos* in editionibus habetur. Scripsisse auctorem dico *Ouatmallos*, quae vox composita, ut clarum est, non eget expositione. Sic δρακοντόμαλλοι Γοργόνες Aeschylo in Prometheo, [v. 805.] quia habebant κεφαλὰς περισπειραμένας φολίσι δρακόντων. I. GRONOVIVS. Admisimus *Panotos*, vel, si mavis, *Panotios*, veluti lectionem magis verisimilem; addidimus tamen fieri posse, ut *Tannotos* scripserit Mela, utpote quod et ipsum non multum recedat a scriptorum librorum lectione. Verum utrumque explodit iuvenis, et — audacter affirmat legendum esse *Ouatmallos*. Si Melam Sarmatice loquentem in scenam producere voluisset, aptius non potuisset invenire vocabulum. Contendit tamen Graecam esse hanc vocem. — Misere fallitur. Quis enim nescit, Gorgonibus attribui capillitium anguinum? Quis item non videat, in hoc Apollodori loco [2, 4, 2.] legendum esse σκολλύσι δρακόντων; sed et quis ignorat, μαλλὸν et σκολλὺν idem esse accipique pro comis et cirris anguium seu draconum instar contortis? At vero si barbaram istam admittamus vocem, cui similem in tota lingua Graeca nemo inveniat, Mallnatos enim aut Mallotios, non Ouatmallos dixissent, iam

non magnas et patulas, fed laneas vel cirratas habebimus aures, quod quid fibi velit, aut quomodo ad Panotios pertineat, nemo expediat, cum non nifi aeque ineptam, ac fit ipfa compofitio, haec vox admittat expofitionem. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Vehementer illa exagitat Voffius. — Refpondeo ad prius. Omnes id non viderunt, qui Apollodorum ediderunt; aut fi in mentem ipfis venit, non putarent tanti, ut vulgarent. Nec aliter ipfe agerem. Voffius quum infpiceret Henr. Stephani Thefaurum in voce Μαλλὸς, et videret illic comparari cum ea σκόλλυν, e veftigio id arripuit, et repentinam capturam Apollodoro contra veteres libros et fanam lectionem infulcire aufus fuit. Σκόλλυς quum non legatur, nifi ut propria in capillis et iis adftricta vox, fcilicet Apollodorus repente eam dedit ferpentibus. Scilicet quum dicitur apud Athenaeum [11, 13. p. 494.] ἀποκείρειν τὸν σκόλλυν, is cogitavit de cirris anguium feu draconum inftar contortis; non magis certe, quam Hefychius, quum fcripfit ἀποκείρεσθαι τὸν μαλλὸν in v. Οἰνιστήρια. Quafi non pars pro toto vulgatiffime dicatur, et λεπίδες δρακόντων fint fquammofae cutes ferpentum, et hinc ipfi ferpentes. Ita autem eft, ut in compofitis μαλλὸς modo praemittatur, interdum fequatur. Itaque quos Voffius ponit Mallouatos aut Malliotios potuiffet, quis cogitare, fed infanus, quum nihil in eis vocibus fit, quod ad fcriptam lectionem accedat. Iam vero ipfa vox δρακοντόμαλλος fuggerebat aliam et veram pofitionem huius vocis in compofito. Tale fuit quoque στρεψίμαλλος, ἀμφίμαλλος, ἀκρόμαλλος, βαθύμαλλος, δασύμαλλος, ἑτερόμαλλος, δίμαλλος, et hinc feriore tempore pantomimus Caramallus. Haec terminatio an non tota eft in MSS. codicibus? Hinc quum nota effent οὔατα et inde apud Callimachum in fragm. p. 265. οὐατόεις, cenfui factum ab certis hominibus vocabulum gentis Οὐάτμαλλοι. Sed ait Voffius, fic non magnas et patulas, fed laneas vel cirratas habebimus aures. An igitur in voce δρακον-

τόμαλλοι habebimus laneos vel cirratos ſerpentes? Immo ut his notantur feminae, quarum capita ſerpentibus velantur; ita per illud vocabulum iſti homines, quorum corpora auribus poſſunt velari, cingi, circuiri, perinde ut τοὺς Σαλικὴν κατοικοῦντας ἄνδρας μαλλοῖς γυναικείοις ἀναδεῖσθαι τὰς κεφαλὰς legimus. [in Ptolemaeo 7, 4. in.] I. GRONOVIVS *in nota poſteriore.* Praeter illas doctorum interpretum emendationes, quarum aliae vel nimis recedunt a codicum indiciis, vel etiam mira componunt, exſtant etiam aliae a viris doctis alibi editae. De Turnebo Schottus. Ille enim *Panotios* reponi volebat, ex quibus inſerta adſpiratione prodierint *Phanotii,* poſt adlita corruptione, in Plinio certe, *Faneſii;* quam ſententiam amplexus etiam eſt Geſnerus in Theſauro L. L. ſub h. v. *Fennos* ſe eosdem olim in Taciti Germania c. 46. credidiſſe, nunc *Helluſios* apud eundem c. l. quaſi *Hellotios,* pro quibus malit *Hollotios,* et ſic iungi *Oxionas* pro *Oobios.* *Panotios* apud noſtrum probat etiam Cluverius in Germ. ant. 3, 45. p. 695. uti et in Solino vult Graſſerus. Schoening in Fortſetzung der allg. Welt-Hiſtorie der neuern Zeiten Vol. 13. p. 48. exiſtimat ex *Panotos* vel *Tanuatos* factos eſſe *Fanatlos* et hinc *Sannatios,* uti etiam in vett. quibusdam edd. legi adfirmat, quod equidem non inveni. Dithmarus ad Tacitum c. l. videtur legiſſe *Panactios,* certe ita refert. Nomen *Otomegalos* impugnavit Salmaſius ad Solinum p. m. 155. c. l. quippe quod non ſolum codices longe poſt ſe relinquat, ſed et a Graecae compoſitionis forma abhorreat, in qua adiectivum praecedere debeat. Ouatmalli Gronoviani etſi poſteriorem partem ſervant et operoſe ſatis adſtructi ſunt, in priori tamen offendunt, nec ipſam rem aequant. At facile hinc intelligitur, in quo aeſtu hoc nomen laboret. Quod ſi alios auctores de iis conſulimus, varie iidem homines adpellantur in utramque etiam partem corrupti. Sic in Strabone c. l. Ἐνωτόκοιτοι, Tzetze chil. 7, 635. Ὠτόκλινοι, Iſidoro Orig. 11, 3. et ex eo in Vincentii

Bellovacenſis bibliotheca mundi T. 4. lib. 1. c. 92. p. 34. *Panotii*, Plin. 4, 27. ſ. 13. *Faneſii*, ad quem Harduinus Ptolemaei 2, 11. extr. *Φανήσους* in Scandia putat, Solino c. 19. ſ. 22. *Phanneſii*, vulgo *Phaniſii*. Quorum tamen nullum cum *Satmalis* Melae componi poteſt, nec, ſi vel incudi impoſueris, ſimile effingi, etſi *Panotios* ad Plinii et Solini lectionem facilius accommodaveris. Duplex omnino ad iudicium regendum patere videtur via. Aut enim vox eſt Graeca, quae ſpeciem illorum hominum ſingularem declaret, aut eſt barbara, quae proprium illorum nomen adfert. Si eſt Graeca, alieni maxime ſunt *Satmali*, quippe in quibus nihil omnino eiusmodi emicat, quod deſideretur, et depravatio codicum non manifeſta ſolum eſt, ſed et inſignis et inſolens. Tum vero forte *Otoſomati* legi poſſit, ſic ut *τὸ et* praecedens primam eius ſyllabam abſorpſerit, et reliqua pars nova corruptione leviter inverſa fuerit; vel brevius *Sagoti*. Sin eſt nomen barbarum, quale in nomine *Oaeonas* antea notatum eſt, melius illud retinetur, quod feci, quam incertiſſimum ſubſtituitur. Ante *patulae* Pariſ. 2. ponit *pro*, uti Havn.

alioquin) Pariſ. 1. 2. 3. et edd. 13. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus, Voſſius, Gronovii (40. 41. 42.) *alioqui;* aliae cum reliquis MSS. *alioquin;* Vindob. *aliquando*. Subiiciunt hinc Pariſ. 1. 3. aliique cum editionibus 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *provecti*. Vadianus ceteris praeivit *pro veſte*, quod ſine haeſitatione et mora transiit ad reliquas editiones. Tantum Pariſ. 2. *pervecti*. Denique pro *ſint* Vatic. Gud. Prag. Pariſ. 3. ed. 2. *ſunt*. Melius in hoc nexu, quod habent alii, *ſint*.

praeterquam quod) Quidam codices, veluti A. Gronov. Vatic. 3. Dorvillianus, Prag. *praeter quod*, de qua forma vid. Oudendorp. ad Iul. Caeſ. de B. G. 1, 5, 5.

ab A. Gronovio etiam hic excitatus, ubi ſimilia exempla adtulit, et quae ſupra notavi ad 1, 9, 3.. Vindob. *praeterquam qui.* Poſt pro *invenio*, praemiſſa etiam diſtinctione maxima, Cibin. Havn. Vatic. 3. Prag. *Inventos*, pro *invento*, quod habent Lipſ. Vatic. et Rehdiger. et hoc pro *invenio*. *Invento* enim verbum eſt ignotum, et *inventos* nihil habet, unde pendeat.

§. 9. *Thule)* Vatic. Cibin. Pariſ. 3. *Thyle;* Ciaccon. Lipſ. Rehdiger. *Tyle;* Gud. Auguſtin. Prag. Vindob. Pariſ. 1. 2. *Tile.* Edd. veteres *Tile*, ut 1. 2. vel *Thyle*, uti 15. 17. 20. 23. pleraeque, olim 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 16. — *Thule.* TZSCHVCKE. Scribendum *Thule.* Ita enim Graeci [Θούλη] appellant, et apud nos Claudianus, [aliquoties, aliique plures] ut, ſicubi aliter ſcriptum eſt, non ratione aut doctorum uſu id, ſed vel incuria ſcribentium, vel imperitia Grammaticorum obtinuiſſe videatur. Diximus et aliis locis, quae per *ου* diphthongum Graeci enuntiant, ſervari hoc et a nobis. Quae vero illi per *y*, haec per *u*, parte plurima veteribus efferri conſueviſſe. BARBARVS. Res nota, nec minus alibi haec mutatio obvia. Cf. Pierius ad Virgil. Georg. 1, 30. et, qui idem monet, Salmaſius ad Solin. cap. 22. f. 19. p. m. 175. Ceterum hinc cap. 30. incipit Vinetus.

Sacarum) A. Gronovius notae ſuae praeponit Belcarum, de MSS. nihil addit. Mei maximam partem in iis etiam Auguſtin. *Belgarum* praeſcribunt, tantum Pariſ. 1. *Bulgarum;* Prag. *Belgerum.* Editiones ad 41. *Belgarum*, praeterquam quod 32. habet vitioſe *Belbarum;* tum 41. 42. 44. 45. et prior Kappii *Belcarum;* Reinoldianae et Kappii poſterior *Sacarum;* Norimbergenſis priſtinum *Belgarum* repetiit. TZSCHVCKE. *Belgarum.)* Vides, hic ordinem non ſervaſſe Melam, cum a Sarmatia in Galliam redeat. Sed cum antiqua lectio cap. 5. huius libri in. non *Scythas* vel *Sacas*, ſed *Belgas*

appellet, *Belgarum litori* hic fe recte habet, aut emendandum *Sacarum*, fi eo loco *Sacas* legas. Ptolemaeus autem [2, 3. f.] *Thylen* locat adverfam Germaniae, fed, fi id vellet Mela, fupra Britanniam eam fitam effe diceret, ut Invernam. CIACCONIVS. Recte erroris Mela accufetur, fi *Belgarum* fcripfit, qui hic minime locum habent, cum Thulen ponat paullum ultra circulum polarem. Et fic alii plus minusque ultra Britanniam reiiciunt ad feptentrionalem plagam, ex quibus 63. gradibus ab aequatore removent Agathemerus 1, 8. et Ptolemaeus c. l. Plura dabit Vol. 2. In illo autem tractu, quae huc accommodari poffit, occurrit infula Bergi, fita 60° 11′ latitudinis, quam Plinius 4, 30. f. 16. in illo tractu cum Nerigo ponit, unde in Thulen navigetur. Quid igitur magis vero fimile, quam librarios ab ignoto nomine ad notius tranfiluiffe, legendumque videri *Bergarum*, uti praeter alios volunt Cambdenus in Britannia p. 850. (ed. Londin. 1657.) Hill ad Dionyf. v. 581. Pontanus in Chorogr. Daniae defcr. p. 744. Crenius in animadverf. Philolog. T. 9. p. 22. et recentiori aetate Keralio in Memoires — de Paris Tom. 45. p. 43. Pro eo *Bergorum* reponit Goropius Becanus in originibus Antwerpianis lib. 7. p. 693. qui et Plinium c. l. fua vel ex ipfo Mela vel ex eius praeceptoribus duxiffe putat. Aufus igitur fum et hic reponere *Bergarum*. *Sacae* quidem minus recte hic ab aliis producti adparent. Cf. ad 3, 5. in.

oppofita) Ciaccon. Lipf. Gud. Prag. Vindobon. Rehdiger. Cibin. Vatic. Venet. Havn. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *appofita*, quod Vadianus mutavit in *oppofita*, a quo in reliquas editiones transiit. Soli hoc Parifienfes habuiffe videntur. Prius tuetur Ciacconius, ex recentioribus Schloezerus p. 62. c. l. qui arguta emendatione depravatum fuiffe dicit in *oppofita*. Contra Munckerus ad Hygin. Poet. Aftron. 1, 6. reprehendit doctum virum,

Ciacconium, opinor, qui vellet *appoſita.* Vtriusque verbi mutatio ſolemnis eſt, uti docuerunt praeter Munckerum Drakenborch. ad Sil. Ital. 14, 335. et quos memorat, Oudendorp. ad Lucan. 1, 464. idem ad Frontin. 3, 10, 8. Heinſius et Burmann. ad Ovid. epiſt. 7, 10. Amorr. 3, 6, 7. et alii. Sic Prag. 1, 13, 20. Sed cf. ad 2, 1. in. et 2, 7, 9. Lubens tamen hic adſentior Schloezero tum propter codices, tum quod mutandi gravis cauſa non aderat. Antea pro *litori* Lipſ. Gud. Prag. Cibin. *litore.* Poſt Rehdiger. Vindob. *grais*, ut alibi in noſtro.

In ea, quod —) De huius loci lectione et ſenſu disceptatio mota eſt inter viros doctos. Dicam primum ex inſtituto ordine de librorum ſcriptura. Ciaccon. omiſſis vocibus *in ea* totum locum ſic conſtruit: *celebrata carminibus, quia ibi ſol longe occaſurus exſurgit;* Voſſ. 3. *in ea ſol longe;* Prag. *in eaque ibi ſolo;* Voſſ. 3. Pariſ. 3. Vindob. cum edd. ante Voſſium omittunt *ibi;* revocatum primus ille addidit, ſequentes retinuerunt. Tum Havn. *ſolo* (ut Prag.) *longe occiſus;* Vatic. 3. *occaſus;* Voſſius ex melioribus depromit: *quod ibi ſolo longe occaſus exurgit;* idem dedit *haut longe occaſurus*, eumque ſecuti Gronovii in edd. 40. 41. 42. poſt iterum expulſum ceſſit. TZSCHVCKE. Et in his verbis ordinis error eſt; debent enim, ut reor, ſic concipi: *In ea per hyemem ſicut alibi, obſcurae utique noctes ſunt, aeſtate breves ac lucidae; quod ſol longe occaſurus exſurgit, qui per id tempus iam ſe altius evehens* etc. PINTIANVS. *Quod ſol longe occaſurus —)* Si haec lectio ſana eſt, id voluit Pomponius, quia ſol diu ſupra horizontem exſtat, et longe admodum ſeptentrionem verſus abduci videatur, ideo breves eſſe noctes in Thule inſula. Sed inepta eſt haec locutio. Libri meliores legunt, *quod ibi ſolo longe occaſus exurgit.* Scribe: *Quod ibi ſol haut longe occaſus exurgit.* Hoc pueri intelligunt. Quia ſol non longe occidit, vicina quippe ſunt puncta ortus et occaſus, ideo

nox aeſtate ibi breviſſima eſt. Manifeſte itaque negativa particula addenda eſt. Porro valde errant, qui exiſtimant, Melam hic peccare in doctrinam ſphaericam, aut transponenda eſſe verba, ut Pintianus. Nihil hic eſt, quod quemquam debeat offendere. Dicit in Thule inſula breviſſimas eſſe noctes, nempe cum ſol in borealibus ſignis verſatur. Sed vero hyeme noctes eſſe illic aeque atque alibi obſcuras. Aeſtivas autem noctes dicit eſſe claras, quia ſol non multum infra horizontem ſit depreſſus propter obliquitatem ſphaerae. Solſtitio vero nullam omnino eſſe noctem, quia ſol non occidit, ſed oblique deſcendens maxima tamen ſui parte ſupra horizontem exſtet. Nihil verius. Ex hac porro deſcriptione ſatis apparet, iuxta hypotheſin Melae Thulen ſitam fuiſſe ſub ſexageſimo ſeptimo latitudinis gradu. VOSSIVS. Miror. Vtrum in MSS. ō eſt *haud*, an vero *non?* Tò *longe* quod ſequitur, inducit ad credendum, excidiſſe voculam *non*. Legi igitur debuit *ſol non longe*. I. GRONOVIVS. Ad haec aliud, quod reponam, non habeo, niſi id ſolum; ſi non aliam laborum ſuorum iuvenis iſte referat mercedem, tanti non eſſe didiciſſe literas. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Eam hinc mercedem refero, quam Pichena ad lib. 6. Annal. Taciti cap. 43. *Delectum capiendo diademati diem haud concelebraverant*, ubi vulgo dabant *non;* quam Thoinardus [Toinardus] in loco Lactantii de mortibus perſecutorum cap. 18. ubi ad verba iſta, *cum inde ſibi aut nihil praeter nomen aut multum videbat accedere* ſcribit: „Addidi *haud* ante *multum* tamquam neceſſarium, non autem *non;* quoniam *haud* potius abſorptum fuiſſe videtur in praecedente vocabulo *aut.*“ Immo an Voſſius ita iudicabit in hac cura mea erga Pomponium Melam? Nonne ipſe tam Senex ad verba iſta Lactantii ob hanc ipſam voculam adhaeſit vulgante Colomeſio? Didiciſſe literas quid ſit, plane non a Voſſio aeſtimandum cenſeo, nedum quae merces inde exſpectanda. I. GRONOVIVS *in nota poſteriore.* Primo intuitu mire vel

inepte haec Mela ſine negante particula indicavit nulla ſphaerici motus ratione habita, in qua ſola explicatio rei ſita eſt. Abeſt tamen illa a libris veteribus omnibus. Omnino autem hae particulae modo intruduntur temere, modo omittuntur. Cf. Garatonius ad Cicer. de provinciis conſul. c. 8. Drakenborch. ad Livium 21, 9, 1. qui tamen caute in ancipiti hac emendandi ratione agendum eſſe recte monet, et qui plures nominat Arntzen. ad Aurel. Victor. de Orig. Gent. Rom. c. 7. extr. Quaeritur, an ſenſu commodo abeſſe hic poſſit. Omittit Kappius et explicat in indice: ſol, qui mox per longum temporis ſpatium in horizonte conſpici nequit; tum conſuli iubet Eumenii panegyr. in Conſtantinum cap. 9. ubi tamen eſt: *ſol ipſe, qui nobis videtur occidere, ibi adparet praeterire*, a quo, ut ab ipſa Melae narratione aliena videtur illa explicatio, quippe qui cauſam adfert, cur noctes ſint breves eamque in ſolis breviſſima abſentia ponit. Nimirum haec ad noctis brevitatem unice referuntur. Tum inſerit *mox*, quod Mela ignorat, nec ad rem explicandam pertinet. Attamen etiam Goropius Becanus in originibus Antwerpianis lib. 7. p. 693. magis certiora haec putat, ſi omiſſa negatione legantur. Contra Keralio in Memoires — de Paris T. 45. p. 41. eam addit locique ſenſum ſic exponit: Le ſoleil s'y levant et s'y couchant a deux points du ciel très voiſins l'un de l'autre — putatque, Pomponium ſecutum quidem eſſe Pytheae narrationem, ſed auxiſſe, et ſic Thulen ultra circulum polarem poſuiſſe. Omnino autem quatuor hic ſententiae a Mela ſubiunctis cauſis adferuntur: 1) noctes ſunt breviſſimae, quod ſol longe occidit; 2) noctes per hiemem ſunt obſcurae, ut in aliis regionibus; 3) noctes ſunt aeſtate lucidae, quod tum altius ſol evehitur, et vicino ſplendore proxima illuſtrat; 4) circa ſolſtitium nullae ſunt noctes. Ex quibus cauſis conſiderandae hic ſunt, quae explicant, cur nullae et cur breves ſint noctes. Nullas eſſe dicit, quia ſol manifeſtior prodeat, nec totus

occidat. Hinc vero discitur, quomodo intellexerit verba: *longe occasurus*, in quibus continetur causa brevium noctium. Inversa enim forma eodem sensu est, quod longe post ortum occidit. Nempe, si cum libris omittatur *non* vel *haud*, longe non de loci, sed temporis spatio intelligi debet, unde sensus efficitur commodus aptusque hic, solem longo demum tempore post ortum occidere, atque hinc breves noctes efficere. Sic apud Virgilium Aen. 10, 317. Servius *nec longe* explicat *nec multo post*, ut adverbium loci pro temporis adverbio positum sit antique. *Longe recusat* in Virgilio Aen. 5, 406. i. e. diu, quod inde Servius interpretatur valde. Sic *dudum* et *longissime* sibi respondent in Plauti Sticho 4, 1, 23. Sed plura de hoc usu disputavit Burmannus ad Lucan. 9, 921. ubi *longe nascentis cornua cervi* cum aliis Oudendorpius de loco accipiebat. Hispanus interpres, Gonzalex de Salas ad eundem fere sensum: *para ponerse mui tarde.* Neque tamen reluctor, si quis ex usitatiori significatione intellectum inserta particula *non* adiuverit. Iornandes de rebus Get. cap. 3. rem ita declaravit: *quia prolixioribus diebus solem ad orientem per axis marginem vident redeuntem.*

aliubi). Vatic. 3. Prag. Lipf. Rehdiger. *alicubi;* alii *aliubi*, Vaticanus 1. forte cum Venet. et Havn. *alibi*, uti habent omnes editiones ad Vossium, qui revocavit ex codicibus *aliubi*, inde ad reliquos manavit; tantum Reinoldiana an. 1775. 4. *alicubi.* Eadem harum particularum commutatio ut est facilis, ita etiam non insolita. Sic in Petronii Satyr. cap. 45. pr. ex libris notatur, ubi iam Schefferus voluerat *aliubi*, quod Burmannus edidit. Cf. etiam supra ad 1, 19, 13. et 2, 4, 2. Idem et hic cum plerisque codicibus praeferendum puto. Post pro *lucidae* Rehdiger. *luce;* Vatic. 3. *quia per id tempus;* Paris. 1. *tempus inde se;* Havn. *altum evehens;* Cibin. *in se non cernatur;* Gud. *non cernantur;* Prag. *nec cernitur;* post

cernatur in ed. 2. veluti lacunae ſignum ſubiicitur : : . et tum ſequitur *vicino;* Gud. Lipſ. Pariſ. 1. 2. 3. Vatic. Venet. Havn. Vindob. Cibin. Rehdiger. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *proxime;* inde a Vadiano reliquae *proxima,* uti in Prag. exſtat; Vindobon. *proxime illum ſtat,* in quo poſt deeſt *vero;* et *vi* pro *ſui;* pro *fulgorem* Pariſ. 1. 2. Vatic. Lipſ. Gud. Rehdiger. Vindob. cum iisdem editionibus ad Vadianum *fulgore;* Cibin. Pariſ. 3. *fulgorem;* Prag. *manifeſticior non ſulgent modo.* Recte illa nexuque probante Vadianus emendavit.

§. 10. *Talge)* Ita teſte A. Gronovio Mediolan. et quatuor alii, quibus accedunt Vaticani Lipſ. Prag. Gud. Rehdiger. Pariſ. 1. Venet. Havn. Ciacconius ex antiquo codice notat *Tale,* ex alio edd. 27. 29. *Talcas,* quod et in Cibin. exſtat; Pariſ. 2. 3. *Talgae.* Edd. 1. 2. 9. 13. *Talgae;* 12. 14. 16. 18. 19. 21. 24. 25. 28. pleraeque Olivarianae, Schottus, Voſſius, Gronovii 40. 41. 42. *Talca;* Vinetus *Talcas;* Vadiana altera cum poſterioribus, in quibus 30. 32. 37. tum 29. 33. Lugdun. 1605. et aliae quaedam Olivarianae *Talga;* 3. 4. 5. *Talge,* quod repetierunt Reinoldianae, poſt 44. 45. reliquae. In exemplari meo ed. 6. antiqua manus adleverat leg. *Talca.* TZSCHVCKE. Ptolemaeus [6, 9.] *Talca.* BARBARVS. Plinius in ſexto [c. 20. ſ. 17.] *Tazata;* Ptolemaeus *Tachalca;* ſic enim praefert codex Graecus, Latinus *Talcha* legit. Hermolaus ſine adſpiratione *Talca.* PINTIANVS. Perperam apud Plinium *Taxata.* Apud Ptolemaeum non recte in editis Τάχαλκα ſcribitur, cum in libris ſit Τάλκα. VOSSIVS. In Ptolemaeo, certe Bertii, eſt Χαλκά, cui ex cod. Palatino additum legitur καλουμένη Τάλκα. Plinii *Tazata* eadem creditur, ubi codd. Harduini *Zozata.* Si noſtros ſequaris, praeferendum utique eſt *Talge,* etſi Ptolemaeus ſuadere videtur *Talca.*

omni fruge) Vindob. *ideo fruge.* In iis, quae hinc ſequuntur, MSS. haec notanda obiiciunt: Cibin. *et fructibus;* Rehdiger. Vindob. *habundans;* Vindob. Prag. ed. 1. *nephas;* Vatic. 3. Prag. *quae gignuntur, neſas* (Prag. *nephas*) *et* (Prag. omittit) *pro ſacrilegio habent, tangere;* Pariſ. 2. etiam *tangere;* Rehdiger. *parata exiſtimantes Diis;* Ciaccon. *peracta* pro *parata;* Vindob. *atque ſervanda* pro *Diisque ſervanda.* Porro Venet. *et in his oris;* edd. 15. 17. 20. 23. *et in iis oris;* Vatic. 3. Pariſ. 2. *et in illis, quas;* Prag. *in nullis;* Vindob. *dextras* pro *deſertas;* Pariſ. 1. *aliaeque deſertae;* Vindob. *ſcithas;* Prag. *ſciticas.* A verbis *Aliquot et illis oris* cap. 31. initium ponitur a Vineto.

CAP. VII.

Nova hic capitis diſtinctio facta eſt a Voſſio, cum priores haec usque ad narrationem de India ſuperioribus adnexuerint, quod et in MSStis obſervatur. Reinoldius vero caput poſuit nonum praemiſſo titulo *Ora Scytharum ab Oriente,* et promovit ad *Tabin.*

§. 1. *Ab his)* Ita pro *iis* repoſuit cum Reinoldio A. Gronovius in edd. 44. 45. ex omnibus ſuis MSStis, quibuscum concinunt plerique meorum. Antea legebatur *Ab iis,* uti eſt in Pariſienſibus. Prag. *Ab hiis.* Sed haec nota ſunt et obvia.

Eoum mare) Lipſ. *in Eurum curſus;* Voſſiani, Pariſ. 3. *in eorum recurſus;* idem Vaticani, Cibin. Rehdiger. Pariſ. 1. Gud. tantum *recurſu;* Pariſ. 2. Venet. Havn. *curſu;* Prag. *in eodem curſu;* Vindob. *in eum recurſus.* Poſt pro *inflectitur* Vatic. 3. Ven. Havn. Pariſ. 2. Lipſ. *flectitur.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *in eorum recurſus in-*

flectitur; Vadianus, 16. 18. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae cum Vineto *in Eoum recurſus;* Schottus, Voſſius, reliqui *in Eoum mare curſus.* TZSCHVCKE. *In eorum recurſus)* Lego: *ab iis in Eoum mare curſus inflectitur.* Plinius in ſexto cap. 17. [ſ. 20.] *A Caſpio mari Scythicoque Oceano curſus inflectitur ad Orientem converſa litorum fronte.* PINTIANVS. Poſſis etiam non male cum Lipſ. legere: *in Eurum,* recepta tamen lectio Melae eſt aptior, qui curſum maritimum ſecutus loca enumerat, quaſi praeternavigata; tum *Oriens* ſubiicitur. Sic infra *eo* pro *Eoo* et ſimilia alibi, de quibus vid. ad 2, 3, 1. 3, 9, 8. Egregie vero firmat eam lectionem locus Plinii a Pintiano excitatus. Plinio adde Solin. c. 53. ſ. 50. et Iſidorum Origin. 14, 3. Sine dubio τὸ *re* in *recurſus*, quod codices multi exhibent, ex corrupta voce *mare* adhaeſit, quia ibi antea non fuerat, nec redire poteſt, tum quia *inflectitur* novam progreſſionem indicat. Poſt Rehdiger. *inque omnis oram terrae.*

Pertinet haec) Codices Voſſiani itemque mei et editiones tantum non omnes facta diſtinctione verbum *pertinet* ad priora reiiciunt. Sequentibus dedit Voſſius, uti olim ed. 6. et poſt Voſſium omnes, quod utique probandum ſit, ne parte ſui neceſſaria careant proxima, ſi in iis Voſſianam lectionem *ad Colida* exceperis. Ciacconius verbum *pertinet* ex margine irrepſiſſe et delendum cenſebat, quod ſic melior diſtinctio ſervat. Poſt Rehdiger. *ab Scythico.*

ad Colida) Voſſiani itemque mei *appoſita* exhibent, et ſic editiones ad Voſſium, qui ſequentibus aliis ſubſtituit *ad Colida.* TZSCHVCKE. *Appoſita)* Melius *expoſita.* PINTIANVS. Pintianus legit *expoſita,* ſed legendum puto *ad Colida.* CIACCONIVS. Forte *ad Colida* pro *appoſita* ſcripſit Mela. SCHOTTVS. Foede hic locus inquinatus eſt. Quis enim ſenſus in illis, *a Scythico pro-*

muntorio appoſita? Ex Plinio lib. 6. cap. 17. [ſ. 20.] ſatis colligi poteſt, mendum hoc iam tunc fuiſſe in exemplaribus Melae. Dicit enim orientale latus Aſiae extendi a Scythico promuntorio, nec addit, quousque. Vt itaque reddamus veterem ſcripturam, reddenda eſt primum lectio veterum librorum, quae haec eſt: *Ab his in eorum recurſus inflectitur, inque oram terrae ſpectantis orientem pertinet. Haec a Scythico promuntorio appoſita prima onis invia, deinde ob immanitatem habitantium inculta.* Qui aliquid in his literis videt, fateatur neceſſe eſt, veram eſſe coniecturam noſtram: *Ab his in Eoum mare curſus inflectitur, inque oram terrae ſpectantis orientem. Pertinet haec a Scythico promuntorio ad Colida. Prima omnis invia* — Latus Eoum Aſiae extendit a Scythico promuntorio usque ad Colida. A Colide vero promuntorio incipit latus Aſiae, quod meridiem ſpectat, ut ipſe ſequenti capite docet Pomponius. VOSSIVS. Ferri in Plinio poſſunt haec: *Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio*, ſi praecedentia reſpicias. At in noſtro loco quocunque verteris *appoſita*, vel ſervata, vel mutata priori diſtinctione, componi minime poteſt. Adquievi igitur in Voſſii emendatione et explicatione cum aliis.

primumque omnis —) Voſſiani, Cibin. *prima omnis invia;* Mediolan. Lipſ. Gud. Prag. Venet. Havn. Vindob. Pariſ. 1. 2. 3. *primum omnis quae*, vel *que eſt invia*, tantum in Prag. Venet. Pariſ. 1. 2. pro *invia* legitur *in noſtra* ex compendio ſcribendi *nr̃a;* Vatic. *primum omnisve;* Rehdiger. *primumque omnis quae eſt;* Zaluſc. *primumque omnis eſt invia.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. *primum omnis quae eſt invia*, tantum 1. 2. 9. 13. *inicia* pro *invia;* 16. (Vadianus) 18. 21. 22. 23. (quae hic a ſuis diſcedit) 24. 25. et hinc Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus *primum omnis ob nives invia eſt* vel ut

pleraeque Olivarianae, Vinetus, Schottus *eſt invia;* Voſſius et hinc 40. 41. 42. *prima omnis invia;* 44. *primum omnis eſt invia;* 45. poſt Kappius *primumque omnis eſt invia;* Reinoldianae *primumque omnis eſt invia*, vel, quod ego ipſe in duabus legi, *invia eſt.* Retinui *primumque* tum propter ſequens *deinde*, cui propius reſpondet, tum propter nexum artiorem, ne in minutiores partes oratio difflueret. Poſt Ciaccon. Prag. *ab immanitate;* non omnino male; Lipſ. *ab immanitatem;* Cibin. *ad immanitatem.*

Scythae) Rehdiger. *Scythie.* Tum A. Gronovius ex codicibus ſuis excepto Mediolan. neglecto Gud. adfert *Andropage* et *Androphage;* ex meis Pariſ. 2. *androtagae;* Lipſ. *androtage;* Gud. *aridrotage;* Prag. *drophage;* Rehdiger. *Andropage;* Ciaccon. Vatic. 3. Vindobon. Venet. *Androphage;* Havn. cum Ciaccon. et Mediolan. *Androphagae;* Vatic. 1. Pariſ. 1. 3. *Androphagoe.* Edd. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. 15. 17. 19. 20. *Androphagae;* 2. 9. *Androphage;* 13. 16. 18. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voſſius, 40. 41. 42. *Androphagi;* Reinoldianae 44. 45. reliquae *Androphagoe.* TZSCHVCKE. Aldus *Androphagae* cum *ae* diphthongo in poſtrema. Scribe *Androphagoe* cum *oe* diphthongo, terminatione Graeca ex Herodoto, cui perquam familiaris vox eſt *Androphagoe.* PINTIANVS. Apta eſt Pomponio haec terminatio, ut *Soloe* 1, 13, 2. quo etiam ducit in multis libris *Androphagae.* Poſt Ciaccon. cum aliis *Sagae,* vel ut Lipſ. Cibin. Rehdiger. Gud. Prag. — *Sage;* Pariſ. 1. *Sacae.* Editiones ad Voſſium *Sagae;* 11. *Sage,* ut ſolet; inde a Voſſio *Sacae.* TZSCHVCKE. *Sacae* legi Herodotus ſuadet in *Polymnia.* [7, 64.] SCHOTTVS. Sic et pro vulgato olim *Sagae* emendandum docebat Marianus Valguarnera in antiquitt. Panormitanis p. 230. (Vol. 13. Graevii theſ. antiqu. Siciliae.) Nempe Σάκαι praeter Herodotum ſcribunt etiam Strabo lib. 11.

p. 352. f. 511. Stephanus h. v. Dionyf. v. 750. et alii; Plinius 6, 19. f. 17. *Sacae.* Alio modo corruptum eft hoc nomen in Mamertini panegyr. in genethl. Maximiani cap. 17. ubi in cod. Schwartzii et edd. primis legitur *Sacci.* Porro Cibin. *diftincta;* Vatic. 3. Venet. *et quia feris fcatet;* Prag. *et quia foris ftarent;* Vatic. 3. *inhabitabiles;* Prag. *inhabiles;* Vatic. 1. Rehdiger. Gud. *inhabitabile.* Ex editionibus 10. *qua feris fcatet*, nec incommode, nec praeter morem noftri. Ceterum Venet. totum hunc locum fic effinxit: *Scythis proximi funt Androphage — et quia feris fcatent, inhabitabiles.*

iterum loca) Vindob. *verum loca. Beluae,* quod pro *belluae* in bonis libris occurrere notavit etiam Gefnerus in thefauro L. L. fub h. v. reperitur in Gud. Prag. Cibin. Rehdiger. et editionibus quibusdam, veluti 2. 11. 12. 13. 14. 19.

mari imminentem) Prag. quafi poetico fpiritu adflatus *mari minantem* funt; fed etiam Solinus cap. 50. f. 53. *mari imminens*, quod in Plinio 6, 20. f. 17. eft *incubans mari.* Poft *Tabim* et fine adfpiratione plerique codices, veluti Cibin. Vatic. Gud. Prag. alii, in quibus Rehdiger. *Thabim.* Editiones, in iis antiquae, *Thabim*, vel, uti Camertinae, Vadianae, Olivarianae, Vineti, Schotti, *Thabin;* inde a Voffio *Tabin*, quomodo legitur in Plinii et Solini cc. ll. Hinc vero ea forma probari poteft, cum codices adfpirationem ament verbisque obtrudant. An enim alibi commemoretur, equidem nefcio.

Longe ab eo) Verbum *longe* putamus aut redundare, aut, fi non redundat, fignificare *in fublime* et *excelfum.* Nam videtur hic Mela repetere et apertius dicere, quod de Tauro monte in Lycia [1, 15, 2.] prodiderat: *Taurus ipfe ab Eois litoribus exfurgens vafte fatis attollitur.* Facit igitur initium et originem montis

Tauri promuntorium Tabin. Plinius quoque lib. 4. [lib. 5, 27.] ab Eois litoribus venire afferit Taurum montem; et paulo ante. PINTIANVS. Credo fcripfiffe Melam: *Non longe ab eo;* nifi fecum ipfe pugnet. Proximo enim capite tamquam fui oblitus *Tabis promunto-rium, quod Taurus attollit.* Plinius lib. 6, 17. [f. 20.] *Deferta cum belluis, usque ad iugum incumbens mari, quod vocant Tabin.* Quae eo libentius integra adfcripfi, quod Solinum, ut alias faepe, in errorem induxerint, qui *Tabin* mare facit cap. 20. [c. 50. f. 53.] referens pro-vocabulum *quod* ad *mare,* non ad *iugum;* quod et Pintianus monuit in Retractationibus. SCHOTTVS. Neuter recte; Schottus praeterea falfam ex Mela de Tabi lectionem admifcet, Solinoque iniuriam infert. Mela enim diferte duo diftinguit Tabin montem, et Tamum promontorium, quod a Tauro adtolli infra fcribit. Taurus igitur illo promontorio hic ab Eois litoribus exfurgit, et utrumque magno fpatio diftat, quia Seres interfunt. Ceterum ab his verbis caput 10. inftituit Reinoldius, cui praeponit titulum *Seres.*

ex commercio) Novem codices Abr. Gronovii meique omnes (de Parifienfibus non conftat) cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *et commercio* vel etiam *et comertio;* Vadiano duce poftea in reliquis omnibus prodiit *ex commercio.* Cum mutandi nulla fubeffet caufa, antiquam lectionem nexui etiam aptam ufuque linguae probatam reddidi. Ita et olim voluerat Ciacconius. TZSCHVCKE. Sic Ovid. Remed. am. v. 220. *damnis Allia nota fuis;* et Plinius 29, 4. [f. 50.] *Coffinus, eques Romanus, amicitia Neronis principis notus.* A. GRONOVIVS. Nemo dubitat. Ceterum Schottus haec fubiecerat: Alias: *Seres interius funt, gens infia, et commercio, quod rebus in folitudine relictis abfens peragit, notiffima.* Qui fic legat, ignoro. Libri certe noti in propofita lectione confen-

tiunt; tantum Rehdiger. *genus hominum plenum;* forte quod librarium *genus* pro *gens* fimpliciter dictum offenderet.

§. 2. *notiſſimum. India)* Codices et editiones veteres inde a primis longa ferie legunt *notiſſima* et praepofito maioris diftinctionis figno cum *India* proxime copulant, ita ut hinc novam narrationis fectionem vario quidem modo exordiantur. 1) Rehdiger. Vindobon. Parif. 1. 3. edd. 3. 4. 5. 6. 10. fpatio vacuo feparant, primam etiam literam maiuscula forma exhibent. 2) Cibin. intervallo pofito in margine habet *India.* 3) Lipf. edd. 1. 2. 9. 11. 13. infcribunt *de India;* Gud. *de India notiſſima;* edd. 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae, Schottus, Reinoldius *India;* edd. 7. 8. 15. 17. 20. 23. *Indiae deſcriptio;* Parif. 2. *Indiae deſcriptio ac inſularum in eo Oceano exiſtentium;* Voffius eumque fecutae editiones pofteriores, exceptis Reinoldianis, continua ferie hic pergunt novique capitis initium faciunt a verbis: *Ab his in Eoum mare* — ut fupra ibi notatum eft. Discrepant item, qui capitis numerum adponunt. Sic edd. 9. 13. capitulum IV. ed. 11. capitulum XI. edd. 7. 8. 15. 17. 20. 23. caput IV. Olivarianae cap. VII. Vinetus cap. XXXII. At male vox *notiſſima* non folum avulfa eft a fuperioribus, fed etiam, ut fequentibus accommodari poffet, terminationis mutationem fubiit. Nimirum et codices omnes et editiones ad Schottum novam hanc narrationis partem exordiuntur verbis: *Notiſſima India.* Schottus praeeunte quidem Sanctio, fequentibus Voffio et ceteris eam loci formam conftituit, quam hodie tenet. TZSCHUCKE. *Notiſſima India)* Lege *noviſſima* vel *notiſſimum*, et fuperiori capiti annecte, et paulo ante *et commercio* pro *ex commercio.* Solinus cap. 55. [f. 52.] et de India ait: *Nam Alexandri Magni armis comperta et aliorum poſtmodum regum diligentia peragrata peni-*

tus cognitioni nostrae addita est. Quare amplius indubium non est, Solinum illo capite multa ad verbum ex Mela sumsisse. Illud vero non omiserim, Strabonem lib. 15. [in.] palam dicere, ignotam esse Indiam, quem vide etiam lib. 2. [p. m. 48. s. 70.] Si inspicias, fateberis, multa ad verbum ex Mela sumsisse. CIACCONIVS. Olim, *notissima India* Pintiano, displicebat vox *notissima* et dixit mihi et aliis discipulis scribendum *novissima*. Ego postea ex commentariis Graecis in Dionysium de situ orbis [v. 752.] elegantissime locum correxi: *Seres intersunt, genus plenum iustitiae, ex commercio, quod rebus in solitudine relictis absens peragit, notissimum. India non tantum* etc. SANCTIVS *in praefatione. Notissima India.*) Falso. Capitum distinctionem non a Mela, sed a librariis esse, initio [ad 1, 1.] admonui, et in confesso res est, utilitatis specie aliqua, ne res commisceri viderentur. Hinc factum, ut saepe varient codices, hicque natum sit monstrum *turpe, informe, ingens.* Nihil enim India minus notum, vix nuper Hispanorum navigationibus satis patefactum. Si quis tamen mordicus editam lectionem tueri volet, animus non est admodum contra niti; tantum, quid mihi videatur, testificor. Edito iam Mela *Novissima India* legi maluit Pintianus. Si mihi censori clavum figere, lustrumque condere liceat, ad superiora, unde divulsa sunt, quoque pertinent, Sanctio nostro assensus, libenter retulerim, *absens peragit notissimum.* In quo non mihi, sed Eustathio Dionysii Scholiastae doctissimo fidem haberi volo. Sic enim ille: [c. l.] *Τῶν πωλουμένων τὸ τίμημα σακκίοις ἐπιγράψαντες ὑποχωροῦσιν· εἶτα ἐλθόντες οἱ ἔμποροι καὶ θέντες τὴν τιμὴν ἀναχωροῦσιν· ἐφ' οἷς ἔρχονται οἱ Σῆρες, καὶ, εἰ μὲν ἀρέσκονται, λαμβάνουσι τὴν τιμήν· εἰ δὲ μήγε, τὰ ἴδια.* Accedit ad haec, quod in Mela observavi, solere eum de gente aliqua dicturum, fere a gentis nomine narrationem inchoare; exempla in ore omnium. Symbolam quoque Latinus conferat. Plinius lib. 6. cap. 17. [s. 20.]

de Scythis: *Nec in alia parte maior auctorum inconſtantia; credo propter innumeras vagasque gentes.* An igitur notiſſima India, ſi tanta Scriptorum incertitudo? SCHOTTVS.

non Eoo) Venet. Havn. Vindob. Gud. Pariſ. 1. 2. Vatic. Prag. Cibin. Rehdig. *non eo tantum;* Havn. Ven. Prag. Vatic. 3. ſubiiciunt *quod appoſita*, tantum Havn. *oppoſita;* Lipſ. vocem *Eoo* ignorat; Pariſ. 3. et edd. 1. 2. 9. 13. *non continenti appoſita pelago.* Porro Prag. *ſed eo quod;* edd. *ſed et quod*, omiſſo *ei.* Vulgata aliorum librorum noſtrarumque editionum ipſo nexu probatur. Sic ſupra *eorum* pro *Eoum.*

ad meridiem ſpectans) Ciaccon. Lipſ. Gud. Prag. Pariſ. 1. 2. Cibin. Rehdiger. *ad meridiem ſpectat;* ed. 2. *in indicum.* TZSCHVCKE. Forte, *quod a meridie Indicum diximus.* Sic lib. 1. [2, 1.] *a meridie Indicus.* Nam littora ſive terrae ad meridiem, ſive ad ortum ſpectare dicuntur, non maria. CIACCONIVS. Faſtidioſi hoc eſſe videtur palati. Non enim video, quid in ipſa re obſtet, quo minus dici ita poſſit, ſi quis a mundi plagis notare pelagus velit. Poſt Cibin. *et Indicum;* edd. 1. 9. 13. *in Indicum.*

Indo finita) Lipſ. Gud. Prag. Venet. Pariſ. 3. Havn. Vatic. Cibin. Rehdiger. *inde finita;* Vindobon. *indiffinita.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. reliquae cum Vadianis, Olivarianis *indefinita*, praeter 14. in qua legitur *inde ſmaro finita;* Vinetus, Schottus, Voſſius et hinc ceteri *Indo finita*, uti olim Pintianus et hoc teſte Mariangelus antea emendaverat, comprobantibus auctoribus aliis. *Indo* etiam Pariſienſes 1. 2. praetuliſſe videntur. Quid *Smaro* velit in ed. 14. equidem non video. Antea Venet. *et huic Tauri montis.*

tantum ſpatium) Ciaccon. *tantum ſpatio;* Lipſ. Vatic. Gud. Prag. Pariſ. 1. 2. Havn. Vindob. Rehdiger. *tanto ſpatio;* Cibin. et alii *tantum ſpatium*, uti legitur in editionibus; Reinoldianae tamen ferunt *tantum ſpatio;* Havn. Prag. omittunt verbum *occupat*. Cum *tanto* locum non habeat, librarii id accommodaſſe videntur ad *ſpatio*, quod verum puto. Docent hoc, ni fallor, ſequentia, in quibus *quantum* ad *tantum* refertur, quod non poteſt intelligi, ſi ſpatium ſubpleveris, ut ne dicam, inutiliter ſic et frigide etiam adiici verba *quantum — curſus eſt*. Significat autem *ſpatio litoris* ambitu, extenſione, vel omnino hinc ſpatioſo litore. Nam de loci magnitudine ſaepe noſter adhibet, quae, qualia ſint, ex nexu iudicandum eſt. Sic 1, 4, 1. 1, 6. in. — Tum favent etiam codices. Ceterum quod Salmaſius ad Solin. p. m. 781. ita hunc locum refert: *tanta ſpatia litoris occupat*, memoria eum id lapſum feciſſe puto.

quadraginta) Pariſ. 2. 3. Rehdiger. Lipſ. Vatic. Pariſ. Havn. Venet. Vindob. et editiones inde a primis *ſexaginta;* Gud. IX. pro LX. Cibin. et forte Pariſ. 1. *quadraginta*, quod etiam ex codice notatur in edd. 27. et 29. et poſt, praeeunte, ni fallor, Vineto Voſſius repoſuit, unde ab aliis eſt receptum. TZSCHVCKE. Pro *ſexaginta* e libris repoſui *quadraginta*, quomodo etiam Plinius lib. 6. cap. 17. [ſ. 21.] VOSSIVS. Numerorum ſigna LX et XL facile turbari potuerunt. Vtrum verum ſit, vix ſtatui poſſe videtur in tanta veterum auctorum disſenſione de ambitu et longitudine Indiae, uti adparet ex Strabone lib. 15. p. 474. ſ. 689. Arriano in Indicis cap. 3. et Plinio 6, 21. ſ. 17. Quod ſi curſus ille maritimus facit 1200 ſtadia, in Strabone et Arriano habet, quo ſe tueatur numerus *quadraginta; ſexaginta* vero, ſi ad 1000 ſtadia redigitur, ex Diodoro 2, 35. momentum accedit, qui 60000 ſtadiis Indiae ambitum complectitur, et eadem, quae noſter, ſubiicit. Facit tamen

Plinius, qui noſtrum et hic reddidit, ut *quadraginta* cum aliis codicibus praeferatur.

ita multum a —) Pariſ. 2. Havn. Prag. *ita noſtris;* Rehdiger. Vindobon. Gud. *ita multum noſtris;* Lipſ. *ita noſtris multum.* Poſt Ciaccon. *aliterque in aliis;* Vatic. 3. Prag. Cibin. *aliter quam.* Porro Rehdiger. *umbre arborum.* Denique codices omnes et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *iacent.* Vadianus immiſit *iaceant,* ut cum praecedentibus artius contineretur, eumque ſecuti ſunt reliqui omnes praeter Reinoldium, qui revocavit *iacent,* et, ut ſtare ita poſſet, poſt *adpareat* maioris diſtinctionis ſignum adpoſuit. Mollius tamen in vulgata lectione fluere recepta forma videtur partibusque ſuis haec ſententia melius connecti. TZSCHVCKE. Delenda forte vox *rerum* et ſimpliciter legendum, *umbrae ad meridiem iaceant.* Plinius 2, 37. [2, 75. ſ. 73.] *Sol dexter oritur, umbrae ad meridiem cadunt.* Strabo 2. [p. 91. ſ. 133.] CIACCONIVS. Nihil id ad delendam eam vocem valet, cum arbitraria ſit ratio. Poſt pro *ſcatet* Rehdiger. vitioſe *ſcatere.*

non minus maximas —) Sic Voſſius ex ſuis libris recitat, cum quibus etiam Vatic. Rehdiger. Lipſ. Vindob. Havn. Prag. Pariſ. 2. 3. Auguſtinor. conſentiunt. Neque tamen undique verax et hic fuit Voſſius. Nam, teſte A. Gronovio, Voſſ. 1. habuit *non minores maximis canibus,* quod et inveni in Cibinienſi. Ciacconius ex codice Latinii et ſuo adnotavit *non minus maximis canis;* Pariſ. 1. dedit *non maximas canibus.* Edd. veteres *non minus maximas canibus;* Vadiano duce 16. 18. 21. 22. 24. 25. et hinc Vadianae, Olivarianae *non minores maximis canibus,* quod et probarunt Vinetus et Schottus. Veterem lectionem revocavit Voſſius, quam et reliqui exceperunt. TZSCHVCKE. Herodotus [3, 102.] et alii

[vid. Vol. 2.] dicunt, formicas Indicas eſſe minores canibus, ſed maiores vulpibus. Non puto, ab illis receſſiſſe Melam; itaque veriorem eſſe cenſeo omnium ſcriptorum lectionem, quam temere mutarunt: *alit formicas non minus maximas canibus.* Dicit, formicas non eſſe minus magnas, quam ſint canes. Etiam alibi hic noſter ſuperlativis utitur pro comparativis, quod ipſum et apud Salluſtium et alios linguae Latinae auctores ſaepe videre eſt. VOSSIVS. Superlativum paſſim pro comparativo poni apud Graecos etiam, docet ſtructurae forma. Vid. Daviſius ad Max. Tyr. 23. in. Beckius ad Ariſtoph. aves v. 822. et quos hic nominat. Cf. praeterea Corte ad Salluſt. Iug. c. 31, 14. etſi alius ibi eſt nexus. Locus Herodoti 3, 102. unde ſua petiit Mela, ſic habet: *μύρμηκες μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκεων δὲ μέζονα.* Ad quae ſi verba noſtri ex Voſſiana explicatione transferas, minime ea reſpondent. Tum enim ſenſus exſiſtat: non minores eſſe maximis canibus, quod Herodotus minime tradit. Acutius mentem Pomponii vidit Kappius et in indice ſ. v. *formicae* expoſuit ſic: formicae Indiae magnitudine praeſtant formicas aliarum regionum, ſicut canes Indici magnitudine ſuperant canes aliarum regionum, quapropter etiam adlegat Curtium 9, 1, 31 ſq. Poſterior tamen eius explicationis pars recidi forte poſſit, et comparatio omnino ad canes omnium regionum referri, quod facit etiam Herodotus. Sic Strabo lib. 15. p. 483. ſ. 793. de India: *κερκοπίθηκοι μείζους τῶν μεγίστων κυνῶν.* Eodem fere modo dixit Horatius Satyr. 1, 6, 24. *trahit gloria curru non minus ignotos generoſis.* Senſus igitur, ſi ad ſimilem formam effingas, mutatis verbis hic eſt: Alit formicas aeque maximas, ac canes. Pro *Gryphorum* Cibin. *gryporum;* alii *griphorum*, uti etiam edd. 1. 2. 9. 13. *grifforum*, *griphorum*, et *gryphorum*, quod iam dederunt edd. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. — Hinc cap. 33. a Vineto ponitur.

immanes et —) Lipſ. Havn. *immanes etiam ſerpentes.* Poſt Vatic. 3. Prag. Havn. *ut aliqui;* Pariſ. 2. et quidam Voſſiani videntur habuiſſe cum edd. Voſſii, 40. 41. 42. *ut qui;* reliqui, et ex iis, quos Abr. Gronovius conſuluit, Mediol. Gud. tres Voſſiani, Perizon. et ipſius *aliqui ut*, cum ceteris editionibus; tantum mutata diſtinctione Vinetus poſuit: *Serpentes aliqui: et ut* — TZSCHVCKE. Nihil muto. Tantum moneo, legi etiam poſſe: *Immanes et ſerpentes alit, ut elephantes morſu atque ambitu corporis conficiant.* PINTIANVS. Forte: *immanes etiam ſerpentes alit, qui elephantes morſu atque ambitu conficiant;* vel *ſerpentes alit, ut qui elephantes* — Sic lib. cap. 7. [§. 5.] de Cypro: *ingens, ut quae aliquando novem regna ceperit.* CIACCONIVS. In quibusdam veteribus ſic ſcriptum invenio: *qui ut elephantos,* in aliis *ut aliqui elephantos.* Priſca ſcriptura forſan haec fuit: *Immanes et ſerpentes, ut qui elephantos morſu atque ambitu corporis conficiant.* Attamen non video, quamobrem improbanda ſit lectio vulgata, [quam tamen in textu improbavit] *aliqui,* quam meliores ſervant codices. Neque enim omnes Indici ſerpentes vaſti adeo et immanes ſunt. VOSSIVS. Priorem Ciacconii emendationem amplectitur etiam Schottus. At vulgata bene habet, ſenſumque praebet ſatis commodum. In loco de Cypro, quem notat Ciacconius, eſt explicatio totius ſine exceptione partis.

elephantos) In terminatione fluctuantur codices et editiones. Voſſiani duo, Leidenſ. Rehdig. Pariſ. 1. 3. Vaticani, Vindob. Havn. Venet. Prag. edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. omninoque omnes cum Reinoldianis ad Gronovios *elephantes.* Cibin. Mediolan. Gud. tres Voſſiani, Perizon. Lipſ. A. Gronov. Pariſ. 2. cum edd. Gronovianis et Kappianis *elephantos,* quod etiam, ut Mela ſibi conſtet, probandum videtur. Vſitatam tamen eſſe utriusque terminationis commutationem docent Corte ad Sal-

luſt. de B. Iug. 32, 3. 40, 1. 62, 5. ubi etiam cod. Polantin. habet *elephantes*, Oudendorp. paſſim ad Frontinum idemque ad Hirtium de B. Afr. 27, 19. 72, 84. Sic in Eutropio 4, 27. ſ. 11. et alibi. Ceterum conferri poſſunt, quae ſupra ad 2, 7, 15. de hac terminatione disputarunt I. Gronovius et Voſſius.

conficiant) Omnes mei codices *afficiant* praeter Pariſ. 1. qui obieciſſe videtur *conficiant;* tantum Cibin. *ambitu afficiant corporis*, et Rehdiger. *ambitu corporis efficiunt afficiant;* A. Gronovius, etſi facile poterat, nihil tamen diſerte de hac lectione adtulit; Gudianus certe cum aliis habet *afficiant*, nec aliter editiones veteres, et qui eas referunt. Schottus primus repoſuit *conficiant*, idque retinuerunt cum Schotto Voſſius, Gronovii et alii praeter Reinoldium, qui priſcam lectionem reduxit. *Conficiant* volunt etiam Pintianus et Ciacconius. Vtriusque verbi mutatio et alibi notatur, de qua cf. Oudendorp. ad Frontin. 2, 5, 39. Sic Cod. Vatic. in Iulio Caeſare de B. C. 3, 5. et 9. pro *confecti* habet *affecti*, et in Mela 1, 19, 10. Ciacconius, ut hic, pro *adficiunt* malit *conficiunt*, ubi cf. notata. Sed nec hic mutatione opus eſt, contra libros obtruſa. Vt enim ibi inedia unius diei adfici recte dicitur, ita et hic intelligi poteſt. *Adfici* enim dicitur, quod non ad finem ipſum, ſed proxime finem progreſſum eſt ac deductum, uti explicat Gellius N. A. 5, 16. Vid. Drakenborch. ad Sil. Ital. 15, 505. quo quidem ſenſu optime eſt accommodatum. Sic graviter vulnerare notat in Iul. Caeſ. de B. C. 3, 95. Vid. Oudendorp. ad Frontin. 2, 5, 4. quem ſic vindicat contra Cuperum. Quamvis vero etiam ibi *confecti* de elephantis dicitur, adiuncta tamen cauſam mutant. Ego igitur cum Reinoldio veterem lectionem revocavi.

et tam feracis) Cibin. *alicubi et tam feracis ſoli et tam pinguis;* in ed. Reinold. anni 1775. inveni-

etiam feracis, quae commiſtio nec in codicibus infrequens eſt, in poſteriori maxime parte. Poſt *in ea* Vatican. 3. Havn. Venet. Lipſ. Prag. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 19. 21. 24. 25. Olivarianae fere omnes, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. Reinoldius pro quo 6. *eam ella;* 7. 8. 15. 17. 20. 23. *eam mella;* vel *in eo,* uti codices A. Gronovii, Vatic. Cibin. Gud. Rehdiger. cum aliis editionibus, veluti Vadianis, 21. 28. 29. Vineti, Schotti, 44. 45. et ſequentibus. TZSCHVCKE. Accedo MSS. qui habent *eo*, nempe ſolo, quod proximum eſt. I. GRONOVIVS. Schottus haec verba redundare putat. Poſſint utique abeſſe, ſed cum codices tueantur, probo ſententiam Gronovii, mollioris etiam ſoni cauſa.

fiſſa) Lipſ. Rehdiger. *fixa;* Prag. Vatic. 3. *interfixa;* Vindobon. *fiſa*, et antea Havn. Vatic. 3. et Prag. *arundo;* Lipſ. *harundinum;* reliqui *arundinum fiſſa.* Ed. 1. *fixa;* 15. 17. 20. 23. *ſciſſa;* aliae *fiſſa.* TZSCHVCKE. Aldus *ſciſſa.* Videtur legendum *ſingula* ex Plinii ſeptimo libro: [c. 2. cf. 16, 65 ſ. 36.] *Arundines*, inquit, *tantae proceritatis, ut ſingula internodia alveo navigabili ternos interdum homines ferant.* Nam quid attinebat in demonſtrando illarum arundinum uſu adiicere aut *ſciſſa* aut *fiſſa?* Num admonendus erat lector, non praeſtare illum uſum, niſi prius ſcinderentur? PINTIANVS. Quis haec contra omnes libros definiat, immo plus valet illorum lectio. Idem vero verbum, uti iam Ciacconius notavit, adhibet in eadem narratione Solinus cap. 52. ſ. 55.

navia) Voſſiani, Ciaccon. Venet. Lipſ. Gud. Vatic. 3. Cibin. Rehdiger. *navita;* Vindob. Havn. *navitas;* Prag. *velut mavis;* Vatic. 1. *navis;* Zaluſc. *naves;* Pariſienſes exhibuiſſe videntur *navia.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae pleraeque, Olivarianae, cum Vineto *navitas*; 34. *nautas*; Schottus *naviculae*; Vossius et sequentes *navia*. TZSCHVCKE. Scribendum forte *veluti naviculae*. Solinus [c. 55. s. 52.] *ut lembi*. [*lembi vice*.] Nam Plinius eos, qui illis internodiis feruntur, non appellavit navigantes, sed homines, ut liquet ex verbis paulo ante allatis. PINTIANVS. Forte *navigia*, quomodo Solinus; sed dictio *navitas* iuxta vetus quoddam exemplar redundat. CIACCONIVS. *Nautas*.) Credo ex Plinii illo *navigantes* huc intrusum. Mox dele *quaedam*. SCHOTTVS. In scriptis codicibus legitur *veluti navita*. Inde Salmasius [ad Solinum c. 55. s. 52. p. m. 715.] faciebat *veluti navicula*. Lego *veluti navia*. Quid sit *navia* docet Festus, cum scribit eam ex uno ligno exsculpi ac esse instar alvei, quo utuntur in vindemiis. Plane itaque idem est, navia, linter ac alveus. Plinius hanc lectionem confirmat, ac alveum appellat id genus μονοξύλου lib. 7. cap. 2. *Arundines vero tantae proceritatis, ut singula internodia alveo navigabili ternos interdum homines* ferant. Porro istiusmodi lintrium creber etiamnum apud Indos est usus in fluminibus. — VOSSIVS. Tractavit hunc locum Salmasius c. l. qui sic legit: *internodia velut lembi navitas binos* —. Posse tamen etiam legi subiungit *veluti navicla* — quia in vetere codice Palatino sit, (ut supra ex aliis notatum) *navita*, quod sit *navicla* i. e. *navicula*. *Navigia*, quod coniiciebat Ciacconius, habet Boccatius de fluminibus s. v. Acesinus. Cum omnes codices ista verba tueantur, Vossii lectio proxime ad verum accedere videtur. *Navis* est explicatio peritiorum librariorum; *navitas* ab aliis effictum et ad *binos* accommodatum. Quid sit *navia* iam ex Festo exposuit Vossius. Porro navis, qua Saturnus advectus erat, in denario expressa sic adpellabatur, uti adparet ex lusu puerorum apud Macrobium in Saturnal. 1, 7. Post Prag. *binos et quidam trinus et vehant*; Cibin. *quaedam tertiam vehant*.

§. 3. *Lino alii)* Prag. *lino aut vefcuntur*, fatis lepide. Pintianus elegantiorem hanc lectionem cenfet: *Lino alii veftiuntur, alii lanis.*

avium ferarumque) Sic meliores MSS. tefte Abr. Gronovio; ex meis Vatic. Lipf. Prag. Rehdiger. in Gudiano aberat vox *avium*; Vindob. *ferarum aviumque*, uti, opinor, etiam Parifienfes, Venet. Havn. cum editionibus omnibus ad Reinoldium et Gronovianam 44. unde mutato ordine *avium ferarumque* repofitum eft, quod utique videtur aptius, ut propius refpondeat fubiuncto *pellibus*.

proceri —) Cibin. *proceri corpore et ingentes.* Tum *elephantis* praeferunt omnes mei codices et editiones praeter 7. 8. 15. 17. 20. 23. in quibus legitur *elephantibus*, fcilicet ut accommodarent fuperiori lectioni *elephantes*.

Quidam proximi parentes) Sic MSS. Gud. Voff. 1. 4. Perizon. A. Gronovii, quos hic adfert, item Ciaccon. ex meis Cibin. Vaticani, Prag. Venet. Havn. Parifienfes. Solus Lipf. dat *quidam proximos parentes*; et Rehdiger. *quidam proxime parentes.* In Vindobon. defunt haec ad *caedunt.* Superiorem lectionem *Quidam proximi parentes*, exhibent etiam editiones veteres cum Ald. Iunt. 20. Poft Vadianus in prima editione pofuit *quidam proximi parentesque*, unde 18. excepit; hinc vero idem paullum immutata forma dedit: *quidam proximos parentesque*, quod manavit in cognatas adfinesque non folum, fed et in Olivarianas, et adrifit Vineto, Schotto, Voffio et Gronoviis in edd. 40. 41. 42. Denique praeeunte Reinoldio rediit *quidam proximi parentes*, pro quo ed. 28. olim *quidam proximos parentes* praebuit. TZSCHUCKE. Forte, *quidam parentes, priusquam.* Solinus tamen *proximos parentesque* habet, cap. 65.

[c. 55. f. 52.] ut et Strabo. [lib. 11. p. 358. f. 520.] CIACCONIVS. Strabonis locus de Derbicibus tamen ita habet: *τοὺς ὑπὲρ ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονότας σφάττουσι, ἀναλίσκουσι δὲ τὰς σάρκας οἱ ἄγχιστα γένους.* Herodotus 3, 99. unde noſter duxiſſe videtur, de parentibus diſerte nihil habet, tantum narrat, et viros et feminas, vel ſenes vel aegrotantes mactari a familiaribus et devorari. Sed quid eſt *proximi parentes caedunt?* Aptius liberi, quorum ſunt parentes. Aut igitur cum Ciacconio delenda eſt vox *proximi*, quod tamen durum eſt, reclamantibus libris omnibus, aut reponendum cum Vadiano *quidam proximos parentesque*, quod tuetur Solinus c. l. qui Melam ad verbum ſic reddidit: *Sunt, qui proximos parentesque, priusquam annis aut aegritudine in maciem eant, ante velut hoſtias caedunt, deinde peremtorum viſcera epulas habent.* Ita etiam propius noſter ad Herodotum accedit; tum illam lectionem reliqui A. Gronovii codices habuiſſe videntur, ad quam etiam Lipſ. ducit. Decepit forte librarios neglectio particulae *que*, ut *proximi* ad *parentes* accommodarent. In ipſa vero ſignificatione vocis *proximos* nulla mora eſſe poteſt, cum, quocunque modo vertas, ad idem redeat. Quare non dubitavi, illam lectionem revocare. Poſt Cibin. *in maciem meant.* A verbis: *Quidam nullum animal* — cap. 34. in ed. Vineti.

At ubi) Mariangelus: *Alii, ubi ſenectus.* PINTIANVS. Forte: *Alii, ubi ſenectus*, ſed rectius eſt: *At ubi ſenectus.* CIACCONIVS. Solus Schottus illam emendationem typis reddendam curavit, quam nec libri probant, nec ſenſus ipſe et nexus requirunt, etſi eam damnata librorum lectione adpoſuit etiam Salmaſius ad Solin. cap. 55. f. 52. p. m. 706. *Moribus* pro *morbus* vitium operarum eſt in edd. 1. 9. Tum ed. 42. *anxie.*

Prudentiores, et quibus —) Varie hic locus componitur. Prior pars ſic: Voſſianus, quem ipſe opti-

mum vocare ſolet, Vatic. 1. et 3. Havn. Pariſ. 3. *prudentiores eis, quibus*; Gud. Mediolan. *prudentiores ei, quibus*; Chiſian. Arundellian. Prag. Venet. Lipſ. Rehdiger. Pariſ. 1. 2. *prudentiores enim, quibus*; Cibin. *prudentiores, quibus*; Vindob. videtur obtuliſſe *prudentiores, et quibus*. Editiones *Prudentiores eis, quibus* usque ad Gronovianam primam; in altera enim legitur: *Prudentiores et quibus*, quod cum Reinoldianis exceperunt poſteriores; tantum ex ſuperioribus Heniſchii editio (34.) *Prudentiores quibus*, omiſſa voce *eis*. Succedit pars poſterior itidem agitata. Voſſianus optimus, Arundellianus, Prag. Venet. *ars ſtudiumque eſt ſapientiae*; Rehdig. *ars et ſtudium ſapientiae*; Vatic. 3. *ars ſtudium et ſapientiae*; Pariſ. 2. Cibin. *ars ſtudiumque ſapientiae*; Vatic. 1. *ars ſtudiumque ſapientiae*; Pariſ. 3. Lipſ. Gud. Havn. *ars ſtudium ſapientiae*, neque aliter Pariſ. 1. omiſſa tantum voce *ars*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *quibus ars ſtudium ſapientiae*, quam lectionem inſtauravit Reinoldius; ceterae edd. Vadiano duce, *quibus ars ſtudiumque ſapientiae*. TZSCHVCKE. Forte: *prudentiores et eis*, vel *ex eis*, vel vacat dictio *eis*. CIACCONIVS. Mirificas oportet eſſe rationes omnium, qui haec ita ſuſtinent edere, quum in nullo ſic invenerim ſcriptum codice. Chiſianus praeferebat *prudentiores enim, quibus*. In alio [Gud.] legebam *prudentiores ei quibus*, et ita in Mediolan. Hic primus debebat eſſe ſtimulus non acquieſcendi huic commento ex cauſa vetuſtae lectionis. Praeterea, quod nunc legitur, eſt et ipſum contra genium Melae, qui non ſolet talibus praemittere pronomen. Legendum enim: *Prudentiores, et quibus ars ſtudiumque*. Itaque id ſecutus fui. I. GRONOVIVS. Quia in ſuo libro pro *eis* Gronovius *ei* invenit, ideo locum hunc ſic legendum cenſet: *Prudentiores, et quibus ars ſtudiumque*. Sed non intellexit Melam, nec vidit, ubi ulcus lateat. Quid enim hoc in loco ſibi vult *ars ſapientiae?* Iterum itaque conſului veteres libros,

in quibus nonnullis abeſt ultima vox *contingit*. Sed veram exhibet lectionem codex optimus: *Prudentiores eis, quibus ars ſtudium eſt ſapientiae, non exſpectant eam.* Convenit codex Arundellianus, niſi quod pro *eis* habeat *enim*. — Sunt autem, qui ſtudium ſapientiae converterunt in artem vivendi, et non niſi demum vitae pleni — glorioſam ſibi accerſerunt mortem. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Recte de *eis* monet Gronovius. Ita enim 2, 2, 4. *At quibus conſolari eas animus eſt* et ſimilia. Pertinet enim ad praecedentia, quo in nexu langueat. Non magis placet *enim*, quod in hac continuae narrationis parte melius abeſt. Aut igitur plane cum Cibinienſi utraque vox delenda eſt, aut cum Gronovio *et* reponi debet, quod facile transiit in *ei*, unde ſcribendi compendio exſiluit *enim*, vel nexus cauſa effictum eſt *eis*. Verbum *contingit* a librariis infertum non videtur, quod agnoſcunt plerique nec in iis deterioris notae codices. Voſſius infert ſenſum, non refert, et male *ars* cum *ſapientiae* nectit, cum per ſe ſtet poſita. Duri tamen aliquid ineſſe non nego. Ars enim et ſapientia contingere poſſunt alicui, an vero etiam ſtudium, dubitare liceat, in primis cum proxime illi ſubiungatur. Poſt pro *ingerendo* Cibin. *ingrediendo*, non bene.

arceſſunt) Codices plerique et editiones *accerſunt*; Vatic. tamen, Rehdig. Gud. et forte Venet. Havn. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 12. 13. 14. 19. *arceſſunt*, uti recentiores inde a I. Gronovio. TZSCHVCKE. Voſſ. 1. *accerſiunt* pro *arceſſiunt*, de quo verbo egit Oudendorpius in notis ad Frontin. lib. 1. cap. 9. §. 3. et 2, 7, 4. A. GRONOVIVS. Inveteratum errorem, quo ſcribatur *accerſo*, dicit Muncker. ad Hygini fab. 88. p. 142. et Lambinus adeo ad Nepotis Dionem 2, 2. Latinam vocem eſſe negat. De ſcriptura *arceſſo* monuit iam olim Colerus ad Valer. Max. 2, 5, 2. et hinc Corte ad Salluſt. d. B. C. cap. 40. f. et quos memorat, itemque Drakenb. ad Liv.

2, 19, 10. et Oudendorp. ad Iul. Caeſ. de B. G. 1, 31. 5, 11. Sed res eſt profligata. De forma *arceſſiri* disputatur etiam a viris doctis ad Nepot. c. l. et ad Attic. cap. 21, 4. Antea Prag. dat *et gloria* omiſſo *cum.*

§. 4. *Nyſa)* In MSS. fere *Niſa* vel *Nyſa*, uti apud Curt. 8, 10, 7. Edd. 1. 2. 9. 11. 13. 35. *Nyſſa*; 6. 7. 8. 14. 19. *Niſa*; reliquae fere *Nyſa*, ut Plinius 6, 23. ſ. 21. in. Martian. Capella lib. 6. p. 224. Solinus c. 55. ſ. 52. ex Graecis Diodor. Sic. 3, 69. et alibi, Plutarch. in Alex. c. 58. et alii. Sed et duplex habent quidam, in quibus Arrianus de exped. Alex. 5, 2. in Indicis in. (olim quidem) Strabo lib. 15. p. 573. ſ. 687. Dionyſius v. 1159. Oroſius 3, 19. in. et alii. Probabilem ſcripturam oſtentant omnino numi, quod iam Berkelius ad Stephanum p. 597. intellexit et multis inluſtravit Holſtenius ad eundem p. 227 ſq. Cf. etiam de cognominibus urbibus, quae congeſſerunt Raſchius et Eckhelius. Accedit Διόνυσος, quod ſimplici litera effertur, unde illud etiam evincunt Gronovius ad Arrian. de exp. Alex. 5. in. p. 195. et Weſſeling. ad Diodor. 1, 15. Quare et nunc bonae editiones hanc rationem ſequuntur. Sic Erneſti in Homeri hymno in Bacchum v. 5. adiutus MSStis alterum expulit, etſi duplex reliquit Il. 6, 133. in Νυσσήιον. Priorem rationem ſecuti etiam ſunt codicibus adiuvantibus in Apollonio 4, 1134. Brunckius et Beckius, probatque unice in Homero c. l. Heyne. Nec hic refragantur codices. Detruncata autem haec verba exhibet Vindob. ſic: *incolunt plurime niſa*; idem poſt obfert: *et iovi ſacer*; Prag. *Urbium, quas colunt.* Pro *Meros* edd. 15. 17. 20. 23. *Neros.* Ceterum hinc capitis 35. initium poſuit Vinetus.

Famam hinc pr. habent) Vacare haec verba cenſet Ciacconius et Schottus, qui et diverſis literis diſtinxit. Pro *hinc* Vatic. Pariſ. 1. 2. *hanc*, quod et

notavit Ciacconius. Pragenſ. *hãnt*, quod alias eſt habitant.

in illa) Vadianus et hinc 18. 21. 22. 24. 25. omnino Vadianae, Olivarianae cum Vineto, Schotto, (qui tamen veluti partem gloſſae produxit) Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. praeponunt *quod*, repugnantibus MSStis omnibus, etiam Ciaccon. et priſcis editionibus. Ita paſſim Vadianus Melam male adiuvat, qui tamen ſeparata et diſtincta orationis membra ponere amat, cuius luculenta exempla habes 1, 1. in. 1, 19, 7. et alibi. Sic Vadianus 3, 4, 2. ablativos conſequentiae effinxerat, de quo et cf. 1, 1, 2. Pro *genitum* inverſo literarum ordine edd. 1. 2. 9. 13. 15. 20. Saling. 1538. *gentium*; Rehdiger. *ſpeculi* pro *ſpecu* repetita prima ſequentis nominis ſyllaba.

patrem) Incertam haec vox ſedem habet in multis codicibus et editionibus. Abeſt enim in MSStis Vatic. Cibin. Rehdiger. (hic etiam *ſpeculi* pro *ſpecu Liberum*) Lipſ. Gud. Havn. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 22. 24. 25. Vadianis, Vineto, Schotto et Reinoldianis prioribus; habent tamen Venet. Prag. Vindob. et, quod videtur, Pariſienſes tres, item ex edd. 15. 17. 20. 23. Voſſius, Gronovii, Kappius et Reinoldiana an. 1775. An in ſuis codicibus invenerit et in quibus A. Gronovius, nihil monuit, etſi potius videtur inveniſſe, certe in plerisque. Vtrum recte habeat, dictu eſt difficile, cum utraque forma iidem etiam auctores, veluti Horatius, utantur, et promiſcue hic agant proſaici et poetae adeo in eadem re narranda Sic Martianus Capella lib. 6. p. 224. addit, antea p. 223. omittit. Legiſſe tamen hic videtur etiam Boccatius, quia, cum plurima ex Pomponio hauſerit, ſ. vv. *Meros* et *Niſa* addit. Addit etiam Plinius 6, 23. ſ. 21. ut alibi 2, 106. ſ. 103. 36, 4. ſ. 5. aliquoties et noſter ſupra 2, 2, 2.

insitum) Sic codices A. Gronovii plerique et mei cum edd. 1. 2. 9. 11. 13. pro quo Prag. vitiose *inscitum*; cod. Augustin. et forte Havn. Paris. 2. 3. *insutum*, uti edd. 3. 4. 5. 6. 10. 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Vossius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. Hinc rediit *insitum*, quod et antea probaverat Reinoldius. Sic *insuerunt* et *inseruerunt* commutantur in Frontino 3, 13, 3. Etsi *insitus* a plerisque MSStis sustinetur et aptius re ipsa videtur, *insutus* tamen damnari omnino nequit, in primis si Graecos audieris. Ita Aristides T. 1. p. 29. (ed. Iebb.) Ζεὺς τὰς αὐτοῦ γονὰς ἐῤῥαψάμενος τῷ μηρῷ ἐφόρει δέκα μῆνας ἐξ ἀρχῆς, δίαιταν ἔχων ἐν Νύσοις, et hinc maturo fetu Iovem τὰ ῥάμματα solvisse c. l. dicit. Sic Agatarchides de rubro mari cap. 4. p. 10. (Huds.) καταῤῥάπτω habet, Eustathius ad Dionys. v. 1159. ἐς τὸν μηρὸν ἐνεῤῥάψατο Ζεύς, quo verbo et alii utuntur. Alii etiam simplex ponunt, in quibus Diodor. 5, 52. Apollodor. 3, 4, 3. Vid. Wesseling. ad Diodor. 3, 63. Munckerus et Staveren. ad Fulgentii Mythol. 2, 14. et quos laudant, Ovidius etiam Metam. 3, 312. *patrioque tener — insuitur femori.* Hinc etiam Bacchus μηροῤῥαφὴς dictus est, uti monet Eustath. c. l. Sed et ἐντίθημι dicunt Graeci, veluti Lucianus in Deor. dial. 9, 2. Antea Cibin. *femore*, quam structuram non inusitatam esse Latinis docuit Gronovius ad Liv. 23, 24. in. Rehdiger. *aut femori.*

ingessit) Forte *incessit*, ut cap. 10. *libido incessit.* Virgilius [Georg. 4, 68.] *saepe duobus Regibus incessit magno discordia motu.* CIACCONIVS. Non tantum contra omnes libros, sed et incommodo sensu. Post Rehdiger. *cruor oras.*

§. 5. *ab Indo)* Paris. 1. *ab Hemo*; Gud. Cibin. Rehdiger. *ab imo*; Lips. *ab ymo*; Prag. *mō*, quod alias valet *modo*, ut 3, 1, 1. Cf. de his corruptionibus

ad 2, 3, 1. ad vocem *Peneus*. Poſt *Gangen* praeeunte Reinoldio poſuit ex plerisque MSStis Abr. Gronovius in edd. 44. 45. quod et poſt locum obtinuit, cum antea legeretur *Gangem*, quod certe exhibent plerique mei codices. Nec ſibi conſtant edd. Reinoldianae; nempe quae anno 1739. prodiit, habet *Gangem*. Poſt Prag. *paliboter*; Cibin. *palibroti*; reliqui *Palibotri* cum omnibus editionibus, uti et ſcribunt Boccatius ſ. v. Indicum mare, *Palibotra* Geogr. Ravenn. 2, 3. et tab. Peutinger. 12. E. Et ſic ante Harduinum *Palibotri* in Plinio 6, 22. ſ. 19. At ſi Graecos inſpicias, inferenda eſt adſpiratio; dubiam tamen iidem faciunt antepenultimam, quippe quam efferunt modo per Παλι, modo per Παλιμ. Sic Strabo lib. 15. p. 475. ſ. 690. p. 483. ſ. 702. Diodor. Sic. 2, 39. Παλίβοϑρα, ſed μ inſerto Arrianus in Ind. cap. 2. extr. et alibi, Stephanus h. v. Παλίμβοϑρα. In Ptolemaeo Bertii 7, 1. et lib. 8. tab. 10. Aſiae modo Παλίβοϑρα, modo Παλίμβοϑρα legitur, etſi poſterius habent in utroque loco aliae editiones, veluti Argent. 1520. f. Poſteriores videntur neglexiſſe adſpirationem, uti certe adparet ex tabula Peuting. 12. E. et Geogr. Ravenn. 2, 3. Litera μ dubia videtur, minus adſpiratio, quam ideo nunc addidi. De coniecturis interpretum poſt.

ad Colida) Vindob. Venet. Vatic. 1. Pariſienſes tres, Cibin. Gud. Palatinus Salmaſii *ad ſolida*; Rehdiger. *a ſolida*; Vatic. 3. Prag. Lipſ. Havn. *ad Iolida*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *ad Solida*; 16. 18. 21. 22. 24. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus *ad Iolida*; Voſſius cum reliquis *ad Colida*, praeeunte Salmaſio ad Solin. cap. 55. ſ. 52. p. m. 782. Tum pro *niſi*, quod eſt in MSStis et edd. 1. 2. 9. 13. *Nyſii* vel *Niſii* habent edd. reliquae, dum Vinetus reduxit *niſi*, quod probarunt Schottus, Voſſius, Gronovii et alii. Poſt Pariſ. 1. *niſi ubi habitetur*, omiſſis reliquis; Schottus, Voſſius, 40.

41. 42. *quam ut habitetur;* Prag. *abiretur*; edd. 1. 9. 13. *habitent*; Lipſ. *extuat.* TZSCHVCKE. Locus mendis creberrimus et ordo verborum vitiatiſſimus, quem, ſi velimus ſenſum aliquem commodum elicere, perinde ac putre et ruinoſum aedificium demoliendum habemus. Demoliamur igitur Diis bene iuvantibus. Nam, ut ſubveniamus eximio auctori iam prope animam agenti, committendum eſt aliquid vel Gyaris et carcere dignum. Lego igitur permutatis prius verbis, deinde etiam caſtigatis ad hunc modum: *Oras tenent ab Iolide ad Indum Nyſaei, ab Indo ad Gangen Palibothri. A Gange magis, quam ut habitetur, exaeſtuat.* Verbum illud *Nyſaei* cum diphthongo in penultima ſcribendum, auctore Stephano, ab urbe *Nyſa*, Indicarum clariſſima, de qua et monte eius *Mero* ſtatim ante disſeruit; hoc enim melius, quam ut legatur *niſi*, ut alii ſentiunt. Nec *Iolide* lego, ſed *Colide.* Eſt autem *Colis* promuntorium ob immenſam altitudinem alio nomine dictum *Aornos*, vel, ut alii proferre malunt, *Aornis*, hoc eſt avibus inacceſſum, cuius multi meminere, et inter alios Plinius in ſexto; [c. 24. ſ. 22.] apud quem tamen mendoſe pro *Coliacum Colaicum* legitur. Inter hoc promuntorium et Indum fluvium ſitam eſſe urbem *Nyſam* praeter Geographos Arrianus hiſtoricus [de exped. Alex. M. lib. 5. in.] et apud nos Curtius [8, 10, 12.] tradunt. Item *Palibothreni* lego, non *Palibothri*, ita gentile nomen formante Stephano. Ipſam autem urbem Arrianus ſemper cum *m* in ſecunda *Palimbothra* enuntiat. Nec aliter in duobus vetuſtis codicibus, quos, (ut dixi) domi habeo, invenitur. At Ptolemaeus, Strabo, Stephanus [v. ſuperior nota] ſine *m* omnes, cum *th* in ultima *Palibothra.* Hermolaus autem ſine adſpiratione ſcribit in ſexto *Palibotra* contra antiquorum omnium auctoritatem. PINTIANVS. Lege ad hunc potius modum: *Oras tenent ab Indo ad Gangen Palibotri, a Gange ad Colida, niſi ubi magis, quam ut habitetur, exaeſtuat, atrae gentes et quodammodo Aethiopes;*

a Colide ad Taurum recta ſunt litora. Plinius lib. 6. cap. 19. [ſ. 22.] *Sed omnium in India prope non modo in hoc tractu potentiam claritatemque antecedunt Praſii, ampliſſima urbe ditiſſimaque Palibothra; unde quidam ipſum gentem Palibothros vocant, imo vero tractum univerſum a Gange.* CIACCONIVS. Forte legendum: *Oras tenent a Coliaco ad Gangem Palibotri, a Gange ad Indum Nyſſaei, ubi magis, quam ut habitetur, exaeſtuat* ex Plinio lib. 6. cap. 19. [ſ. 22.] Ptolemaeo [c. 1.] et Solino cap. 55. [ſ. 52.] ex quibus convincitur, *Palibotri* retinendum, licet *Palibothreni* ſubſtituat Pintianus; cuius lectionem non damno, reponentis *Colide* pro *Iolide.* SCHOTTVS. *A Gange ad Colida Nyſii.*) Et haec et ſuperiora ad fidem veterum exemplarium reduximus. Obſervatum id ipſum Pintiano, quem ſecuti ſunt alii. Salmaſius tamen [ad Solin. c. 55. ſ. 52. p. m. 783.] hic defendit *Nyſi* pro *Nyſii* Indico, ut loquitur, typo. Verum cum iam Nyſam memoravit, quid opus Nyſios vel inepto vocabulo Nyſos, denuo recenſere? Abeſt Nyſa quam longiſſime ab hoc tractu. Denique quid ſibi volunt ſequentia: *ubi magis, quam ut habitetur, exaeſtuat, atrae gentes et quodammodo Aethiopes?* Vbi non habitatur India, quomodo illic atrae ſunt gentes? Talia profecto haec ſunt, ut confutatione non egeant. Iam vero quod Colida adtinet, eius promuntorii ſitum iam ſuperius oſtendimus. Praeter iam ab aliis allatos, meminit quoque illius Ptolemaeus [7, 2.] in extimo Aureae Cherſoneſi cornu. Nam quo loco apud illum legitur Μαλαίου κῶλον ἄκρον legendum eſt Μαλαίου ποτ. ἐκβ. et deinde Κῶλον ἄκρον. Vrbis vero huic promuntorio vicinae nomen eſt Κῶλοι apud eundem Ptolemaeum. Colon itaque Colis et Colias eiusdem promuntorii eſt nomen. Adſitus vero populus Colici et Coliaci dicebantur. Valde autem errat Salmaſius, quum Coliacos, Indorum gentem remotiſſimam, cum Colis Ponti Euxini accolis confundit. Quis enim non videat, verba iſta Stephani Κῶλοι ἔθνος

πρὸς τῷ Καυκάσῳ etc. non poſſe de hac Indica gente accipi? Quid Caucaſo commune cum Aurea Cherſoneſo? VOSSIVS. Liberius hic ſuo more evagatur Pintianus, cuius impetum librorum auctoritas coercere poterat; nimis etiam temere ordinem progreſſionis disiicit. Schottus praeter neceſſitatem Melae ordinem invertit, quem recte ſervavit Ciacconius, idoneo argumento impugnavit Voſſius fugavitque. Ita ſaepius in noſtro adpellativa nomina in propria tranſierunt mutata, de quo vid. ad 2, 7, 11. et in primis ad 2, 3, 1. Tum recte, opinor, poſitum eſt, *quam ut* pro *quam ubi*, quod moleſtum faciunt praecedentia. Sic 1, 13, 3. *ſpatium, magis, quam ut progredi quispiam auſit horribile.* Non enim inſolitam eſſe hanc commiſtionem docent Drakenb. ad Liv. 24, 15. in. et quos memoravit. De Coliade dubitationes contra Voſſii emendationem movit Georg. Henr. Urſinus in diatribe de Seribus p. 366. (vid. Io. Henr. Urſini Miſcellaneorum libri 6.) quia Colis ſ. Colias promontorium obiectam habeat Taprobanem, uti adpareat ex Dionyſio v. 591. Avieno v. 774. et aliis. Ipſe *Iolida* mavult, cuius nominis veſtigia ſervet hodie nunc urbs *Ior* ſ. *Iol*, et pro Κῶλοι in Ptolemaeo c. l. emendat Ἰώλις. Nemo tamen *Iolida* novit, et ſi verum eſt nomen, eius notitia uni Melae debetur. Certe, quidquid eſt, ordo poſtulat, ut ultra Taprobanem et Gangen quaeratur; nec temere Ptolemaei ſubſidium arceſſivit Voſſius in Κῶλον ἄκρον et Κῶλοι, etſi parum adiuvatur ab aliis, quos eius mentionem facere notat. Situs igitur certus eſt, nomen dubium. Aut igitur hic et ſupra in initio capitis reponi debet *Iolis*, aut in utroque loco cum recentioribus retineri *Colis*, quod et ex ſubiecto horum recenſu magis probatur. De *Palibothris*, uti etiam vocat Plinius 6, 22. ſ. 19. ſupra dictum eſt.

atrae gentes) Vindobon. *Arte gentes*; Lipſ. *acre gentes*; Gud. Havn. *ac regentes*; Vatic. 5. *ac regentes*

ſunt; Rehdiger. *at regentes*; Venet. *at nigrentes ſunt.* Erroris cauſa patet. Poſt Rehdiger. *ethyopes*; Prag. *Anthiopes.*

A Colide) Pariſ. 1. *a ſolide*; Pariſ. 2. *ab Solide*; Rehdiger. *ab yolide;* reliqui cum Boccatio ſ. v. Indicum mare et edd. ad Voſſium *Ab Iolide;* a Voſſio inde omnes *A Colide.* Poſt Prag. *cunidum*, pro *Cudum*, quod legitur in aliis et Boccatio c. l. nec minus in editionibus etiam veteribus; tantum 30. 32. *Cludum;* Reinoldianae *Imaum.* TZSCHVCKE. Scribo, ut dixi, *A Colide.* De *Cudo* nihil comperi. Sed materiam nobis graviſſimus auctor Strabo ſubminiſtrat emendandi etiam huius loci, *Coniacos* ſcribens populos eſſe Indiae maxime Orientales poſtremosque illius plagae. Quid ſi non *Cudum*, ſed *Tabin*, etſi duriuſcula correctione, legendum eſt? Alioquin male cohaereret, quod ſtatim ſequitur: *Tabis promuntorium eſt, quod Taurum attollit.* Nam videtur Pomponius repetere, quae antea dixerat, hoc eſt, *Tabin*, *Gangen* et *Indum*, ut rurſus exponat pluribus, quae antea delibaverat tantum. PINTIANVS. *Ab Iolide ad Cudum)* Alias *a Colide ad Cudum.* Forte *ad Taurum.* Strabo p. 102. [lib. 2. p. 88. ſ. 129.] Huius loci *Coriacos* memorat Strabo Latinus p. 474. [Heresbachius, qui tamen cum priori interprete et Gr. habet *Coniacos*; vid. lib. 15. p. m. 474. ſ. 689.] Sed forte *Coniacos* legendum. Hoc promontorium Ptolemaeus lib. 7. [c. 1.] *Cory* ſive *Calligicum* appellat, Κῶρυ ἄκρον τὸ καὶ Καλλίγικον. CIACCONIVS. A Cudo, ſive promuntorio, ſive oppido, populus Κούδητες Ptolemaeo [7, 2.] dicuntur, vicini Sinis ultra Colum vel Colicum promuntorium, Eoo adſiti litori. Verum hoc in Ptolemaei tabulis non ſic ſeſe habet: iſtic quippe littus Eoum, quod Sinae tenent, non in ſeptentrionem, ſed in auſtrum perperam vergit. VOSSIVS. *Tabis*, quod ſubſtituit Pintianus pro *Cudum*, longius deſerit codices, nec ab ipſo Mela probatur, qui Tabin

procul a Tauro ponit capitis huius principio. Nec Taurus admitti poteſt, cuius veſtigia in Cudo nulla ſunt, et promontorium ab eo excedens deſideratur. Eadem dubitatio premit *Imaum* Reinoldii, qui ipſe mons eſt Tauro contiguus, vel continuati pars, ſive etiam promontorium Emodorum montium, ſitu tamen hinc remotum. Cf. Plinius 6, 21. ſ. 17. Cum in ſubſequentibus repetitio adferatur horum locorum et quaſi recenſus diligentior, *Tamus* ipſa re conveniat, modo etiam conveniat literarum adfinitate.

timidique) Prag. *undique*; Vatic. 3. *timendique*; reliqui ex meis, in iisque Zaluſcianus, itemque 10 Gronoviani *timidique*; ſolus Pariſ. 2. videtur habuiſſe *nudique*, quod voluit ſine dubio dare Pragenſis. Edd. 15. 17. 20. 25. Schottus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. *nudique*; ceterae *timidique*. TZSCHVCKE. Scribo *nudique populi, ſed marinis opibus admodum dites*; et ita Aldus recte. Dixit enim paullo ante: *ubi magis, quam ut habitetur, exaeſtuat.* PINTIANVS. At, ſi illa verba reſpexit Mela, ne nudi quidem populi ibi habitant. Tum illo tractu relicto ulterius hic progreſſus eſt, etſi, dummodo codices velint, *nudique* facile probem. Poſt Vatic. 3. Prag. *et marini nudi opibus*; Vindob. *in armis* pro *marinis*; Rehdiger. *divites*.

§. 6. *Tamus)* Sic MSS. A. Gronovii et mei. Editiones inde a primis ad 42. ſiſtunt *Tamos*; tantum Schottus praetulit *Tabis*, Reinoldius *Imaus*; inde ab ed. 44. ſtetit *Tamus*. TZSCHVCKE. Legendum: *Tabis promuntorium eſt, quod Taurum attollit*; ex ipſo Pomponio ſupra et Plinio in lib. 6. cap. 17. [ſ. 20.] Nec Tabis finis eſt lateris ſeptentrionalis Aſiae, et *Tamos* orientalis. Nam ſi quis rem exactiore cura expendat, inveniet Celticum Hiſpaniae promuntorium initium eſſe lateris ſeptentrionalis totius terrae, et finem eiusdem lateris eſſe Scy-

thicum promuntorium. A quo rurſus incipit latus orientale, et finitur *Tabi* promuntorio. Tabi vero excurrit latus meridianum usque ad promuntorium *Heſperion Ceras*, a quo accipit initium latus occiduum et terminatur ante dicto Hiſpaniae promuntorio Celtico. Quatuor itaque ſunt promuntoria totidem totius habitabilis anguli, *Celticum*, *Scythicum*, *Tabis*, *Heſperion Ceras*; quatuor latera eiusdem habitabilis includentia. PINTIANVS. Oſtendi, legendum eſſe *Tabis*, non *Tamos*; docui ex Plinio eſſe iugum incumbens mari, pudendo errore Solini, [c. 20. ſ. 15. ſed recte cap. 53. ſ. 50.] qui non perceptis Plinii verbis, neque adito Pomponio, *Tabin* nomen eſſe maris, non promontorii ſcribit. IDEM. Plinius 6, 17. [ſ. 20.] *Primum eorum* (*Serum*) *noſcitur flumen Pſitaras*, *proximum Carabi*, *tertium Lanos*, *a quo promontorium.* Hoc ergo promontorium, quod Mela refert, eſt incertum, an apud Plinium *Lanos* vocetur, ut flumen. Sequitur ibi ſtatim *Chryſe ſinus*, quam *Chryſen* inſulam vocat Mela, et ad Taurum ait iacere. Sed idem Plinius paulo poſt: *Gentes*, *quas memorare non pigeat*, *a montibus Emodis*, *quorum promontorium Imaus vocatur*, *incolarum lingua nivoſum ſignificante*, *Iſari*, *Cozyri* etc. Ecce promontorium Imaum vocari ait; nam Tami nusquam meminit. Videndum etiam, an huc non pertineat *Tamarus*, cuius meminit Strabo lib. 11. [p. 358. ſ. 519.] CIACCONIVS. Si ſincera eſt Plinii lectio, videretur hic *Tamus* in *Imaus* mutandum. Scribit enim is lib. 6. c. 17. extremum promuntorium Emodi montis appellari Imaum, quod nivoſum incolarum lingua ſignificet. Eandem lectionem confirmat Strabo lib. 11. [c. 1.] cum Tauri montis extremum, Imaum vocari ſcribit. Idem tamen Τάμαρον appellare videtur paulo poſt. Nec ſollicitandam eſſe hanc lectionem ideo exiſtimo, quia Oroſius [1, 2.] et ex eo, neſcio quis, Aethicus [p. 724. ed. Gron. an. 1722.] *Samaram* vocat extremum Tauri promuntorium. Itaque ſic cenſeo, Imaum quidem ex-

tremam Tauri partem fuiſſe appellatam, ſed vero ultimum Imai promuntorium Tamum vel Tamarum fuiſſe creditum. Ptolemaeo [7, 2.] hoc promuntorium eſt Τάμαλα, uti habent vetera exemplaria, non Τήμαλα, ut vulgo. VOSSIVS. Si Melam audias et in ſuis rebus ſequendum putes, falſo, ut iam antea dictum eſt, Tabin ſubſtituit Pintianus. Quod enim huius capitis initium docet, noſter Indiam hac parte a Tauri iugis exorditur, Taurum autem ab Eois litoribus adtollit, (cf. etiam 1, 15, 2.) et ab eo longe remotum dicit Tabin montem, ſic ut inter eum et Taurum Seres intereſſent. Ex quo adparet, non poſſe Melam, ſi ſecum conſentiat, adtollere Tabin promontorium, quod ponendum eſt in confinio maris Scythici et Serici vel Eoi, immo in illo magis, uti recte etiam demonſtravit Salmaſius ad Solinum cap. 55. ſ. 52. p. m. 700. Et ſic Tabin eodem tractu oſtendit Plinius 6, 20. ſ. 17. quo noſter. *Tamum* agnoſcit hic etiam Boccatius ſ. v. Indicum mare, ubi ſcribit: *a Tamo — ad rubri maris hoſtium.* Idem vero de montibus ſ. v. Tamus eadem Melae verba repetit et levi depravatione adſperſa ſ. v. Aſiaticum mare plane ad rem mentemque Melae ſcribit: *Inter Tabum* (leg. Tamum) *promontorium, quod Taurus extollit et Tabim montem Sericus eſt Oceanus. Tabis* igitur hic ferri nequit. Neque tamen contenderim, an integrum nomen intactumque ſuperſit, *Imaus* Reinoldii primo ſtatim intuitu ſpeciem aliquam veri obiicit. Strabo enim lib. 11. p. 357. ſ. 519. τοῦ Ταύρου τὸ τελευταῖον τῇ Ἰνδικῇ ξυνάπτον eo, quo ipſam Indiam, ad Orientem vergere ſcribit. Et ſic lib. 15. p. m. 474. ſ. 689. Indiam terminari dicit a ſeptentrione extremis Tauri, in quibus Orientem verſus ſit Imaus. Nec diſcrepant Arrianus in Ind. c. 2. Marciano p. 25. Hudſ. et Plinius 6, 21. ſ. 17. et Euſtathius ad Dionyſ. v. 747. τμῆμα τοῦ Ταύρου vocat. Accedit, quod Plinius c. l. Indiam ab Emodis montibus incipit, eorumque promontorium infra Imaum memorat, contra *Tamum*

plane ignorat. Haec quidem patrocinari Reinoldio videntur. At obſtat, quod infra ad Tamum (ubi etiam Imaum ſubſtituit Reinoldius) ponit Chryſen et ad Gangen Argyren. Iam vero eas inſulas extra oſtium Indi ponit Plinius 6, 23. ſ. 21. Neque cum Cellario in Geogr. ant. 3, 23, 45. quaeſierim, quorſum illud oſtium pertingat, cum in proxime praecedentibus Patalen in ipſis Indi faucibus commemoret, quod apud noſtrum infra dicitur: *intra ipſa oſtia.* Ita Nearchus et Oneſicritus apud Curtium 10, 1, 11. nunciarunt ex navigatione reduces facti, *inſulam oſtio amnis ſubiectam auro abundare.* Plinium ex more ſequitur Solinus c. l. Scio equidem, quam lubrica haec videri poſſint in tanta de illarum inſularum ſitu disceptatione, quam alibi ſuo loco excutiemus. Si tamen ſeriem progreſſionis, quam facit Mela, reſpicias, in Argyres ſitu, et hanc Auream Cherſoneſum putes, valde a ſuperioribus discrepat noſter. Nempe antea ab Indo progreſſus Indiae fines indicat, poſt inverſo ordine prolixius declarat. Commemoravit autem *Indum, Gangen, Colida, Cudum,* quae praeter Cudum ſingula repetuntur; huic enim nunc ſubſtituitur *Tamus,* quod nomen cum et infra tueantur libri, *Cudum* videtur corruptionem tuliſſe. Cum vero Taurum 1, 15, 2. ſcribat, ab Eois litoribus exſurgere, adparet, in qua parte Indiae hic verſetur, ubi tamen etiam aliqui Auream inſulam ponunt, veluti Dionyſius v. 589. cum ſuis, itemque Martianus Capella lib. 6. p. 224. Quodſi igitur *Imaum* ubique ſubſtituas, evaneſcet utique difficultatis pars non exigua; neque tamen in hac librorum reluctatione recipere auſus ſum, in primis cum ea reperiantur, quae Tamum aliquatenus referant, uti iam alii monuerunt. Sic Mercator in *Samara* Oroſii conſentit notante Ortelio in theſauro Geogr. ſ. v. *Tamos*, qui tamen ipſe cum Pintiano Plinii *Tabin* eſſe putat. Pro *Tamarus* Strabonis Imaum etiam malit reponere Caſaubonus. Tamarum tamen huc etiam refert Mannert in Geogr. T. 5. p. 235. cuius vero *Talis*

ex Mela debet eſſe Tabis. *Imaus* porro a plerisque tamquam mons memoratur, cuius etiam ſitus ad ſeptentrionem magis et ad Scythiam refertur, uti vel ex Ptolemaeo 6, 14. et 15. conſtat.

Colis) Ita cod. Auguſtinor. et, quod videtur, etiam Pariſienſes; reliqui cum editionibus ad Schottum *collis;* hic repoſuit *Colis*, ſecutus eſt Voſſius cum aliis. Poſt Voſſ. 1. Mediolan. Gud. *altere partis;* Voſſ. 4. *a latere partis;* Voſſ. 2. Chiſ. A. Gronov. Venet. Vatic. 3. Prag. *alternis angulis;* Pariſ. 2. *alterius angulus;* reliqui *alterius partis angulus*, uti editiones praeter 15. 17. 20. in quibus legitur *alternis partis angulis*. TZSCHVCKE. Scribo: *Collis communis utriusque maris angulus.* PINTIANVS. *Collis*) Quid ſi *Colis* legas. Supra enim fines poſuerat Indiae Gangem, Iolida ſive Colida, Cudum, Taurum ſive Tabin. At nunc ait Gangem et Indum amnes eſſe, Colida vero angulum alterius partis, initiumque lateris ad meridiem verſi, Taurum vero promontorium. Et hic videtur germanus Pomponii ſenſus. Caeſar lib. 5. [cap. 13.] de Britannia: *Inſula natura triquetra, cuius unum latus eſt contra Galliam; huius lateris alter angulus, qui eſt ad Cantium, quo fere naves ex Gallia appelluntur ad orientem ſolem.* Forte etiam legendum: *Colis alter Eoae partis angulus.* Alter enim eſt promontorium Scythicum, aut *ultimus frontis angulus*, vel *huius partis angulus.* CIACCONIVS. Hic vulgatam lectionem lubentius ſequor, tantum *Colis* pro *collis* ex ſuperioribus ſcribo. Torſit autem multos, quod praeter morem ſuum Mela, qui praecipua primum generatim, poſt alia ſingulatim eodem ordine exſequitur, hic vero de Gange non unde coeperat incipit, ſed deſinit. SCHOTTVS. Suſpicor in membranis fuiſſe ſcriptum *Cōis*, unde typographus exſcripſit, *collis;* ego *communis*, id eſt, Tabis eſt communis angulus utriusque maris. SANCTIVS *in praefatione*. *Alterae* e veſtigiis MSS. quibus uſus fuit, legendum

ſuſpicabatur Oudendorpius. A. GRONOVIVS. *Colis* etiam hic reſtituendum cenſebat Salmaſius ad Solin. cap. 56. ſ. 53. p. m. 782. Bene ex hac ſola emendatione locus habet. *Colis* nempe, quod declarat tabula Danvilliana, etiam Rennelliana, ſecus ac Ptolemaeus facit, ab altera parte, quae eſt Tamo obpoſita, angulum facit Indiae, ſimulque initium eſt orae ad meridiem converſae. De loci prava diſtinctione in ed. Gronoviana an. 1722. porro monuit Goſſellin in Géographie des Grecs analyſée p. 147. pro *lateris ad meridiem verſi Ganges — amnes* diſtinguendum eſſe: *ad meridiem verſi. Ganges et Indus* — uti poſt etiam diſtinxit Gronovius cum aliis; ita enim Melam conſentire cum Plinio, Strabone et Eratoſthene; Oceanum Eoum eſſe Golfe du Gange, et Tamum extremitatem orientalem Tauri, ubi Eratoſthenes poſuerit Thinas.

Hemode Indiae) Vatic. Cibin. Rehdiger. Lipſ. Gud. Prag. Venet. Pariſ. 1. 2. *in haemo* vel *in hemo meridie;* Vind. *hemo medio;* Havn. *hemo mediae;* Pariſ. 3. forte *Haemodo Indiae.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *in haemo* vel *hemo mediae* vel *Medie;* 13. *in Imao monte;* 15. 17. 20. 23. *in Haemo Indiae;* 6. 7. 8. 10. 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae cum Vineto, Schotto, Voſſio et Gronoviis in edd. 40. 41. 42. *Haemodo* vel *Hemodo Indiae;* Reinoldius, hinc 44. 45. reliquae *Hemode Indiae.* TZSCHVCKE. *Haemo Mediae*) Scribendum vel *in Haemodo Indiae monte,* vel, ut Ptolemaeus, *in Imao Indiae monte conceptus.* Etenim *Imaus* et *Haemodus* montes ibi ſunt omnibus. BARBARVS. *Emodum* montem ſive *Emodos* montes, nam utroque modo dicitur, nemo cum diphthongo ſcribit. Adſpirationem autem hoc nomen invenio habere aliquando, aliquando non habere; quod et melius, ſi Graecos Grammaticos audimus. PINTIANVS. Eadem depravatio apud Martianum Capellam lib. 6. p. 223. ubi *a mediis montibus*

inchoat India, pro quo Grotius vult *Emodis montibus*, comprobante Plinio 6, 21. ſ. 17. in. Ita libri Solini c. 55. ſ. 52. in. *a Medis montibus*, etſi Salmaſius p. m. 696. malit hoc vitium ipſi Solino tribuere. Adſpiratio abeſt quidem in Graecis, veluti apud Strabon. lib. 11. p. m. 352. ſ. 511. Arriano in Ind. c. 2. — et ab ipſo Plinio c. l. omittitur; poteſt tamen ex uſu Latinorum in his nominibus retineri. Sed de hoc et de terminatione dictum eſt ad 1, 15, 2. Poſt Vindobon. Venet. male *conceptis*; nempe ad τὸ *fontibus* retulerunt. Ceterum a voce *Ganges* incipit cap. 36. in ed. Vineti.

fecit) Lipſ. Havn. Rehdiger. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 11. 12. 13. 14. 19. *facit;* in reliquis legitur melius *fecit.*

alicubi latius) Forte haec verba ex margine ſunt translata in contextum. Nam Mela videtur annotare tantum minimam latitudinem. Vt lib. 2. cap. 7. [§. 9.] de Euboea, *nusquam lata duum millium ſpatium habet, ubi arctiſſima eſt.* Plin. lib. 6. cap. 18. [ſ. 22.] maiorem eius latitudinem et minorem aſſerit. CIACCONIVS. Vid. deinceps.

decem milia) Lego non *decem milia*, ſed *octo milia paſſuum patens* ex Plinio, [6, 22. ſ. 18.] Marciano, [Martiano lib. 6. p. 223.] Solino. [c. 55. ſ. 52.] Praeterea cum iidem Marcianus [Martianus] et Solinus, Plinii aſſidui aſſeclae, et quae ſcripſerunt, omnia ex Plinio mutuati, neſcio an addam, impudenter, nulla auctoris, per quem profecerant, mentione; cum ergo Marcianus et Solinus maximam et minimam Gangis latitudinem notaverint, miretur quis, cur in Plinio in relatione Gangis fluviorum maximi, et, ut ita appellem, regis, nulla ſit mentio maximae eius latitudinis, neque item in Pomponio, eodem in utrumque malo graſſante. Equidem

ita censeo, librariorum culpa omissa esse verba, quibus maxima eius fluvii latitudo explicaretur, idque tam in Plinio, quam in Pomponio. Legendum igitur in Pomponio, ut reor, sic: *quando latissime viginti millia passuum et alicubi latius, quando angustissime fluit, octo millia*, ex Solino, ut dixi, et Marciano, et, quod attinet ad angustissimum fluxum, etiam ex Plinio. Modicam latitudinem Strabo [lib. 15. p. 483. s. 702.] facit 100 stadiorum, afferente id etiam Plinio. Profunditatem nusquam minorem 20 passuum uterque. Item *amnium maximus* libentius legerim, quam *omnium*. PINTIANVS. Codices in summa narrationis constant; nisi quod Cibin. Vatic. Lips. Gud. Venet. *quam angustissime*, et Rehdiger. *quamquam angustissime*. Tum *millia* et *milia* promiscue, ut alibi; denique ed. 13. *dispergit*. Verba *et alicubi latius*, quae inserta aliunde putat Ciacconius, hiulcam utique faciunt orationem. Quid enim valet *latius fluit*, cum nihil adsit, quocum institui comparatio possit. Porro quid illud *latius fluit* et *angustissime fluit?* Videtur igitur propter verborum similitudinem totus versus excidisse, quod Pintianum movit, ut locum subpleret. Prior tamen emendationis pars magis adridet, quam posterior in varia auctorum veterum dissensione. Ita vero intelligitur, cur librarii post *latius* τὸ *quando* mutarint in *quam*, scilicet ut verbis saltem oratio cohaereret, ceterum de sensu parum solliciti. De Plinio tamen a Pintiano dissentit Salmasius ad Solin. p. m. 697. c. l. cum et Strabo minimam et modicam tantum latitudinem ponat, de maxima sileat. Nemini tamen spondeam aut vadem me sistam de latitudine a Pintiano notata, quae extra contextum produci solum potest.

septem ora) *Alveos* vocat Servius ad Virgil. Aen. 9, 31. ubi hunc Melae locum adlegat. Sed, quod gravius est, addit: *ipse tamen commemorat, nonnullos dicere, quod tribus alveis fluat.* Libri nostri hoc plane

ignorant. Igitur aut male retulit, aut auctiorem habuit Melam. An ex altero eoque prolixiori opere, si tale unquam evulgavit Mela, hausit?

Paropaniso) Codices mei *Caroparnaso*, uti Abr. Gronovii aliquot, et Parisienses tres, Rehdiger. Vaticani, Gud. — vel, ut Lips. Prag. *caropernaso;* praeterea Voss. 1. *Calōpaniaso;* Cibin. *Calonparnaso;* Chis. *Paropaniso.* Edd. 1. *Caroparnaso;* 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Caroparnasso;* 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. reliquae ad Reinoldium *Paropamiso;* cum hoc 44. 45. et aliae *Paropaniso.* Illud iam ita emendaverat Hermolaus Barbarus pro *Caroparnaso*, quod et habet Boccatius de fluminibus s. v. Indus. Ciacconius ex antiqua lectione *Caroparnaso* eliciebat *Caucaso*, cum Arrianus de exped. Alex. M. 5, 4. in. de Indo scribat: αἱ πηγαί εἰσιν αὐτῷ ἐπὶ τάδε τοῦ ὄρους τοῦ Παραπαμίσου ἢ Καυκάσου. Sed quamvis ad idem fere redeat utrumque, ex quo Alexandri milites ea nomina miscuerant, longius tamen illud a Codicibus abest, quam Paropamisus. Accedit, quod Plinius 6, 23. s. 20. Indum ex Paropamiso, Caucasi montis iugo, deducit. Ipsa tamen vocis scriptura etiam in aliis varie versatur, nec hodie sibi constant editiones, hic et 1, 15, 2. Arrianus Παραπάμισος scribere solet, et hinc de exped. Alex. M. 4, 22, 5. Παραπαμισάδαι, et apud Geogr. Ravenn. 2, 4. *Parapamsidon provincia.* Alii scribunt Παροπάμισος vel Παροπάνισος, illud Strabo lib. 11. p. 552. s. 511. ubi codd. quidem Παρπάμισος, at illud constantius lib. 15. p. 474. s. 689. uti etiam inde Eustathius ad Dionys. v. 1097. refert, Theodorus Gaza de origine Turcorum, med. Plinius c. l. Stephanus h. v. qui tamen literam σ geminat, uti etiam fit in Curtio 7, 4, 31. Snak. hoc per *n* Ptolemaeus 6, 11. Agathemer. 2, 9. tab. Peutinger. 12. (ubi etiam antea male edebatur *Daropanisus.*) Vtraque forma etiam ad incolas transiit, qui passim commemorantur. Vid. Wesse-

ling. ad Diodor. Sic. 17, 82. et Bayerus in hiſtoria regni Graecorum Bactriani p. 7. ubi etiam de forma nominis disferit. Denique etiam eiecta vocali Παρπάμισος occurrit in libris Strabonis c. l. vel Παρπανισὸς, quod legitur in Dionyſio v. 1097. in quo reddendo Priſcian. v. 1005. variantibus tamen libris habet *Parpaneus mons.* Hinc vero paſſim in libris commutatur cum Παρνασὸς, uti in Ariſtotelis Meteorol. 1, 13. vel in poetis cum Παρνησσὸς, quod in Dionyſio Perieg. v. 737. diſerte adnotavit Euſtathius. Sed vid. quae disputantur praeterea de hac voce ab Euſtathio ad Dionyſ. v. 1097. et Salmaſio ad Solin. c. 41. ſ. 38. p. m. 553. et quae in Curtii lectionibus variantibus notantur ad 6, 4, 31. Equidem, ne a ſe disſentire cogeretur Mela, ſcripſi *Paropamiſo*, uti editur 1, 15, 2. et hic ſervaverat editor Norimbergenſis.

Cophen) MSS. A. Gronovii *Copen.* Sic et mei, tantum aliqui *Copem;* Pariſ. 2. *Cophen.* Adſpirationem etiam abiecit Boccatius de fluminibus h. v. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Copem;* 15. 17. 20. 23. *Cophem;* Voſſius et hinc 40. 41. 42. *Cophena;* reliquae *Cophen.* TZSCHVCKE. Scribendum non *Copem*, ſed *Cophen*, aut *Cophenen.* BARBARVS. *Cophen* in recto Arrianus [de exped. Alex. M. 4, 22. 5, 1. in. in Ind. c. 4.] in utraque compoſitione; *Cophes* Strabo [lib. 15. p. 479. ſ. 697.] et Plinius. [6, 23. ſ. 21.] PINTIANVS. Legendum videtur *Cophenem* ſeu *Cophena.* Nam dupliciter declinatur, aut *Cophen Cophenis*, aut *Cophes Cophetis.* Priorem inflexionem Arrianus in utraque compoſitione, poſteriorem Strabo et Plinius ſecuti ſunt. IDEM. Lege *Cophen*, quomodo etiam ediderunt Vinetus, et Reynoldus. Strabo lib. 15. p. 697. Εἶτ' ἐπέστρεψεν εὐθὺς ἐπ' αὐτὴν — καὶ τὸν Κώφην ποταμὸν καὶ τὸν Χοάσπην, ὃς εἰς τὸν Κώφην ἐμβάλλει ποταμόν. Et paullo poſt: Ἦν δὲ μετὰ τὸν Κώφην ὁ Ἰνδὸς, εἶθ' ὁ Ὑδάσπης, εἶθ' ὁ Ἀκεσίνης. A. GRONOVIVS. *Cophes* in caſu recto habet

etiam Avienus v. 1345. Triplex eſt huius nominis inflexio, Κώφης, ου et ητος, et Κωφὴν, ῆνος, inſerta conſtanter adſpiratione. Cum igitur *Cophen* et Strabo tueatur, audiendi ſunt codices, etſi concedo, τὸ *a* facile etiam abſorberi potuiſſe a ſequenti nomine. Poſt MSS. A. Gronovii meique habent *Agaſinum;* Pariſ. 1. *Agaſiniam.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Agaſimum*, uti legitur in Boccatio h. v. etſi parum ſibi conſtat, et praeterea modo *Aceſinus* ſcribit, modo *Aceſtis.* Confundi videtur cum Aceſino in Nomadibus et Georgis apud Plin. 4, 26. ſ. 12. *Aceſinem* iam hic olim correxerat Herm. Barbarus, pro quo ex uſu Melae recepta eſt Graeca terminatio. In Graecis enim Ἀκεσίνης, veluti apud Strabonem c. l. et hinc Arrianus de Ind. c. 4. Ἀκεσίνην. Cf. etiam, ſi tanti eſt, Theophraſtus in hiſt. plantar. 4, 5. Oroſius 3, 19. m. Poſt Prag. *ydaſpem;* Lipſ. *idaſpem;* Cibin. *Hydaſpem;* Pariſ. 1. *Hidaſpem;* Gud. *Hidaſpen;* alios non moror in re levi; certe Rehdiger. *Hydaſpen.* Sic edd. primae per *i* fere dant in prima. Boccatius *Idaſpes;* per *m* ut hic in fine olim libri, ita et in Frontino 1, 4, 9. Cf. ad Lucan. 3, 236. Praeſtat et hic terminatio Graeca, quemadmodum in ſequentibus *Gangen*, quod et ibi ſiſtit Rehdiger. Denique Prag. *conceptisque pluribus.*

aliquot ſaepe —) Ciaccon. *ſe pro magnis;* Vindob. *ſepe aliquo;* I. Gronovii duo, Lipſ. Gud. Prag. Rehdiger. Vatic. et Voſſiani multi *ſaepe aliquot;* Cibin. *aliquot magnis ſaepe flexibus;* Pariſ. 1. omiſit *aliquot.* Longius hic ab aliis diſcedit Venet. qui locum ſic exhibet: *ubi ſe per aliquos populos diduxit magnis* — Edd. omnes *aliquot ſaepe.* Vid. deinceps.

cinxit iugum) Lipſ. Gud. Prag. Rehdiger. Ven. etiam, puto, et Havn. *cingit*, uti editiones ad Voſſium, qui ad ceteros propagavit *cinxit*, quod habent Vaticani et alii. Poſt Prag. Vatic. 5. *iugum eius ingens*, quod

et ex ſuis notavit Voſſius, idemque ex optimo *iugumenis;* Ciacconius in ſuo *iugum.*non invenit. TZSCHVCKE. Forte expungendum eſt *iugum*, vel leg. *ſcindit* duobus ſc. oſtiis non longe diſtantibus: CIACCONIVS. Leg. coniicio: *Poſt ubi aliquot ſe per magna flexibus ſcindit iuga.* SCHOTTVS. In multis libris veteribus ſcribitur, *ſaepe aliquot.* Hinc aliquis ſuſpicetur, ſic Melam ſcripſiſſe: *Poſt ubi ſe per aliquod magnis flexibus egit iugum.* Maluimus tamen optimi codicis lectionem repraeſentare, *cinxit* nempe, non *cingit*, quod ſenſui adverſatur. Non enim, quam diu inter montes luctatur, ſed demum poſtquam evaſit, fit rectus et ſolidus. VOSSIVS. *Poſt ubi — cinxit iugum, ingens iterum, rectus —*) Nunquam potui intelligere hunc locum; adeo vaniſſimis diſtinctionum quisquiliis eum torquent editores. Prout allego, ſic invenies in editione Sanctii Stephanique ac Voſſii, quum Vadianus ediderit *flexibus cinxit* [immo *cingit*] *iugum, ingens iterum rectus ſolidusque.* Schottus, quem ſecuti Germani, *cingit iugum, ingens iterum, rectus, ſolidusque decurrit.* Sed qualecunque illud, velim doceant me illi omnes, quare hic Indus dicatur ingens iterum? Vbi Pomponius ſtatuit, eum minorem factum? Profecto nuspiam; et licet diſcerpatur, nec ſic quidem ſtatuit eum diminutum. Verbum de eo nullum eſt. Dico prorſus τὸ *iterum* coniungi debere cum τοῖς *rectus ſolidusque*, at τὸ *ingens* cum praecedente *iugum*, quod certe tale fuiſſe docent magni illi flexus. Itaque diſtinguo: *Poſt ubi aliquot ſaepe magnis flexibus cinxit iugum ingens, iterum rectus ſolidusque decurrit.* Sed et in duobus MSS. legitur *poſt ubi ſaepe aliquot magnis.* Plane ut de Nilo lib. 1. cap. 9. *Cum diu ſimplex ſaevusque deſcendit, circa Meroen late patentem* (agnoſcis hic magnos flexus et ingens iugum) *inſulam, in Aethiopiam diffunditur; ubi rurſus coit* etc. I. GRONOVIVS. In multis manu exaratis libris poſt *ingens* ponitur diſtinctio, quam lectionem probat iuvenis Leidenſis. Sed non ſic rem con-

fectam habemus. Quomodo enim Indus rectus solidusque potest descendere, ubi magnis flexibus cingit iugum ingens? Non ubi flexus agit et iugum vel insulam cingit, sed demum ubi iterum coniungitur rectus solidusque potest fluere. Olim *cinxit*, non *cingit* legendum esse existimavi. Eam tamen lectionem non admisi, [immo admisit] quod in antiquioribus libris pro *iugum* scriptum esset *iugum eius*, in omnium vero optimo *iugumenis*. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Facili opera haec profligavit I. Gronovius, cum et ipse et Vossius legant *cinxit*, unde commode sensus fluit; quare nolui hic repetere. Gronovianam distinctionem omnes post probarunt.

diducens) Vatic. Prag. Cibin. Rehdiger. cum edd. 1. 7. 8. 11. 15. 17. 20. 23. *deducens*. Sed *diducens* rectum unice esse, stabilita utriusque particulae in compositione notio declarat. Commutatio maxime est frequens. Ceterum edd. 30. 32. 34. 37. *donec se ad* — Lips. *duobus hospitiis;* ed. 2. *ossiis;* Prag. Vatican. 3. *distantibus longe;* Venet. cum 15. 17. 20. 23. *in Oceanum exeat.*

§. 7. *Tamum)* Prag. *tamim;* Rehdiger. *thamum;* Cibin. *tanum;* Schotti editio, uti voluerat Pintianus, repugnante Salmasio ad Solinum p. m. 701. *Tabin;* Reinoldianae *Imaum;* reliqui libri *Tamum.* Vid. quae supra notavi. Vinetus cap. 37. hinc incipit.

Chryse) Venet. *Chyrse;* Gud. *chirse;* Vindob. *cirse;* Lips. Prag. *crise;* Rehdiger. *cryse.* Edd. 1. 2. 9. *cryse;* 14. *Chryle.* Sic post plerique codices *argire*, ut edd. 1. 2. 9. Prag. *Archire;* Boccatius s. v. Indicum mare *Argirae.* Tum Vindob. *alteri* pro *altera;* Rehdig. *auri;* idem, Vindob. Lips. Gud. *argenti.*

ut maxime) Editiones *ita ut maxime* ad 42. a sola Vineti abest *ita*, et post cum Reinoldio expulit

iterum A. Gronovius inde ab ed. 44. nec reliqui admiſerunt. Ignorant etiam codices, ſi forte exceperis Vatic. 1. Pariſ. 3. Venet. et Havn. Melius abeſt, in primis cum paullo ante praeceſſerit; minus bene abſit *videtur*, quod cum codice ſuo delebat Ciacconius.

fabula) Vadianus dedit *ficta fabula*, et hinc edd. 18. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae, Schottus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. At ignorant eam vocem codices omnes conſulti, Ciacconii, Abr. Gronovii et mei, nec adparet in aliis editionibus. Recte igitur omiſit Vinetus et poſt iterum exegit Reinoldius, quem inde ab ed. 44. probarunt editores. Per ſe *fabula* rem conficit, nec temere otioſa obtrudere Melae licet.

Taprobane) Havn. Vatican. 3. Gud. Pariſ. 1. *Tabaneus;* Prag. *Dabaneus;* Lipſ. *Tabēne*, et in margine: *Solinus hanc videtur vocare tabrobanem in cap.* 53. [al. 56.] vel *Iabanem, ut cap.* 46. Rehdiger. *Tabene;* Pariſ. 2. *Taphane;* alii Vaticani *Tabane;* ceteri recte, uti editiones etiam primae et olim Boccatius ſ. v. Indicum mare. Poſt Prag. Venet. cum edd. 15. 17. 20. 23. *autem grandis;* libri alii omnes *aut grandis*, praeter Rehdiger. qui dedit *haud grandis*. TZSCHVCKE. Forte: *aliis grandis admodum inſula, aliis prima.* CIACCONIVS.

Hipparcho) Mire hoc nomen invertitur. Vatic. 1. Rehdiger. *ipparchius;* Pariſ. 2. *Iperchius;* Lipſ. Vindob. Cibin. *yparchius;* Pariſ. 1. *hiparchius;* Gud. *Inparchius;* Havn. *hyparchus;* Pariſ. 3. *Hiparchus;* Ciaccon. *Hipparchus;* Prag. *Spercius;* Vatic. 3. *Sperchius;* praeterea Vaticani ante *dicitur* ponunt *eſſe*. Edd. 1. *yparcus;* 2. 9. *yparchus;* 3. 4. 5. 11. *hyparchus;* 6. 7. 8. 10. *Hyparcho;* 13. *Hyparco;* 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. reliquae poſt *Hipparcho;* tantum Vinetus, *ut ab*

Hipparcho dicitur; at omisso Hipparchi nomine 15. 17. 20. 23. cum cod. Veneto totum locum sic fingunt: *ut prima pars orbis alterius a plerisque esse credatur; sed quia* — Paris. 2. etiam: *ut prima pars* — cetera, ut notatum supra. Tum Paris. 1. *Sed quia non habitatur.* TZSCHVCKE. Scribe *Hipparcho*, id est, *ab Hipparcho.* BARBARVS. Forte vacant τὰ *Hipparcho dicitur, sed,* errore in contextum Melae illapso. CIACCONIVS. Perizonius paternae editioni adscripserat: Lege, *et quia habitatur.* A. GRONOVIVS. Locus forte in mendo cubat. Male enim duo haec narrationis membra verbo *dicitur,* quod unum adest, adhaerere et ad Hipparchum referri videntur, quod nec historiae fides patitur. Vti enim Plinius 6, 24. s. 22. narrat, olim alterum terrarum orbem esse existimatum est, post Alexandri M. aetate insulam cognitum. Atque hinc memorantur etiam, qui Taprobanen diserte in insulis posuerunt, eiusque ambitum descripserunt, in quibus Onesicritus, Megasthenes, Eratosthenes. Cf. Plinius c. l. et Strabo lib. 15. p. 475. s. 690. sq. Sic Aristoteles ille de mundo c. 3, 9. Alexandro autem posterior fuit Hipparchus, qui illa bene nosse poterat, immo debebat, aeque ac Mela. Neque tamen Hipparchi nomen a librariis excogitatum, aut casu elapsum esse potest. Igitur, ni velis Vineti lectionem sequi, vel codicum reverentia scribere, *ut Hipparchus dicit*, duplicem hic Hipparchi opinionem refert noster, cuius posteriorem amplectitur, ut vero similiorem. At ita *sed* stare nequit, sed cum Perizonio in *et* mutari debet, quod per usitatam etiam utriusque et praeterea facilem confusionem nemo mirabitur.

circummeasse) Vossius ex suis adfert *circum ea esse*, quod etiam ex meis habet Cibiniensis; Vatic. Vind. Havn. Venet. Lips. Gud. Prag. Rehdiger. Paris. 2. 3. *circum eam esse;* Paris. 1. opinor, *circummeasse.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. post Vadianae et Olivarianae *circum eam esse;* 10. 19.

Lugdun. 1646. Schottus *circum eam iſſe;* Vinetus *nec quisquam circumiiſſe;* Voſſius et ceteri *circummeaſſe.* TZSCHVCKE. *Circum eam eſſe.*) Legendum *iſſe*, non *eſſe;* hoc eſt, circumiſſe, luſtraſſe. Schema eſt Tmeſis. PINTIANVS. *Circum ea eſſe.*) Haec eſt fere omnium librorum veterum lectio, ut manifeſtum ſit eſſe ſcribendum, *circum eam iſſe*, vel potius *circummeaſſe.* VOSSIVS. Salmaſius ad Solinum cap. 56. ſ. 53. p. m. 782. legit: *eam circumiſſe.* Sed tmeſis ferri alias commode poteſt. *Eſſe* alienum eſt, et ex eo corruptum, quod Voſſius monet, uti etiam *ire* et *eſſe* inter ſe mutantur, de quo vid. Broukhuſ. et Heyne ad Tibull. 1, 9, 33. et, quem hic producit, Burmann. ad Ovid. Metam. 2, 78. *Circummeaſſe* praeferendum videatur, ſi ita vere habuit Pariſ. 1. at propius ad codices ducit *circum eam iſſe.* Sequentia verba *prope verum eſt* Barthius in adverſar. 14, 17. ſic refingit: *prope verum iſtud*, ut ſic ad alteram Hipparchi ſententiam melius referantur; τὸ *iſtud* enim ſcribendi compendio fuiſſe corruptum. Longius remedium petit, quo locum hunc egere bene viderat; propius paratur mutatione τοῦ *ſed* in *et*, ut antea notatum eſt. Gibin. *prope eſt verum.*

§. 8. *Contra Indi*) Vindob. *contra in;* reliqui fere *contra inde;* nam Pariſ. 1. *contra illam oſtia illa;* Pariſ. 2. forte *contra Indi.* Edd. tantum non omnes *contra inde illa oſtia;* (vel ut 1. 2. 9. *hoſtia*) 13. *contra in inde illa oſtia;* 34. *contra Indum illa oſtia;* 35. *contra Indi illa oſtia;* Vinetus, Voſſius, reliqui *contra Indi oſtia illa*, quem in poſterioribus verbis ordinem praeferunt plerique codices. Poſt edd. 15. 17. 20. 23. *quae vocantur Solis.* TZSCHVCKE. *Contra inde illa* —) Locus etiam corruptiſſimus et tantum non deploratus. Caſtigo: *Contra Indi oſtia inſula eſt, quam vocant Solis, ideo inhabitabilis, quod ingreſſos* etc. ex Arriano hiſtorico in Indica deſcriptione, [cap. 31.] prodente hanc

Solis insulam, quam ipse *Nasacalam* [Νόσαλα] nominat, in ora Ichthyophagorum esse. Porro idem Arrianus [c. 26, 2.] auctor est, super Ichthyophagos habitari interiora a Gedrosiis. Rursus Ptolemaeus scribit, [6, 21: in.] Gedrosios ab Oriente terminari Indo amne. Ergo videtur colligi ex Arriano et Ptolemaeo et Pomponio, contra Indi ostia esse Insulam Solis. Meminit etiam huius insulae Plinius in sexto [cap. 26. s. 23.] his verbis: *Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut viginti dierum spatio praenavigaverint. Insula, quae Solis appellatur, et eadem cubile Nympharum rubens, in qua nullum non animal absumitur, incertis causis.* Accedit Plutarchi auctoritas in libro de montibus et fluminibus, [extr.] Indum scribentis magno impetu decurrere in Ichthyophagorum terram. PINTIANVS. Alias legendum: *Contra Indi ostia alia etiam, quae,* aut *illa etiam, quae.* CIACCONIVS. Vulgati *inde illa.* Nos minori commutatione, *Indi* reponendo locum in integrum restituimus. Pintianus audacius: *Contra Indi ostia insula est, quam vocant Solis, ideo inhabitabilis, quod ingressis* etc. SCHOTTVS. Salmasius ad Solinum cap. 57. f. 54. hanc emendationem probat: *Contra Indi ostia insula est, quae vocatur Solis,* adeo *inhabitabilis ut ingressos* etc. Equidem *insula* minime repudiarem, cum sit inlustrius et distinctius, si codices addicerent, nec alias traheret haec mutatio: Lenius remedium admovet Ciacconius. Sed cum recepta et codicum auctoritate firmata lectio intelligi commode etiam possit, nulla opus est eaque incerta mutatione. Alia distinctione post Rehdiger. legit: *exanimet. Confestim* — Vulgata melior. Porro Cibin. *ipsa inter hostia.*

Patalene) Omnes codices Vossiani et mei *rara tenet regio;* tantum Prag. *raro.* Illud etiam legitur in editionibus ad Schottum, Sanctium et Vossium, qui reposuerunt *Patalene regio* sequentibus ceteris. TZSCHVCKE.

Scribendum puto: *At inter ipsa ostia rara viret regio,* adstipulante Arriano in historia Indica. PINTIANVS. *Rara tenet regio*) Forte *Patalene est regio.* Memorat Eustathius in Dionysium, [v. 1093.] Strabo lib. 15. [p. 482. f. 701. et p. 495. f. 720.] Ptolemaeus lib. 7. [c. 1.] *Regio, quae iuxta occidentalem Indi partem est, omnis communi vocabulo Indo — Scythia appellatur. Huius autem pars, quae iuxta divisionem ostiorum est, Patalene.* Vides, regionem hic appellari, ut iam non sit dubitandum, quin recte ita legatur. Et Plinius lib. 6. cap. 21. [f. 23.] *Patalen* appellat: *Patale insula in ipsis faucibus Indi triquetra.* Arrianus lib. 5. [c. 4, 3. f. 3, 12.] de exp. Alex. *Patala, Indorum lingua, Aegyptium Delta appellatur.* Priscianus [v. 1000.] *Dividua cuius Patalene cingitur unda. Patalam* urbem esse *Patalenes,* inquit, Strabo lib. 15. [p. 482. f. 701.] CIACCONIVS. *Patalene* leg. videri monuit me Franc. Sanctius, cui assentior. Vulgati enim veteris scripturae vestigia retinent, *rara tenet regio;* lege *Patalene regio.* Pintianus, *rara viret regio;* quod abiudico. Plinius enim Indum duas insulas facere scribit *Prasianen* et *Patalen,* lib. 6. cap. 20. [f. c. 23.] et Aethicus urbes Orientalis Oceani *Patalen* et *Patalaten* nominat, [p. 707. ad calcem Melae Gronov. an. 1722.] et Dionysius Afer [v. 1092 sqq.] de Indo fl. Δισσὰ δέ οἱ στόματ' ἐστὶ, μέσην δ' ἐπιδέδρομε νῆσον, Νῆσον τὴν καλέουσιν ἐπιχθόνιοι Παταληνήν· Κεῖνός τοι πόλεων ἀποτέμνεται ἔθνεα Φωτῶν. Vbi ex Arriano [de exped. Alex. 5, 4, 3.] Δίστομός ἐστιν ὁ Ἰνδὸς καὶ Δέλτα ποιεῖ, καὶ οὗτος ἐν τῇ τῶν Ἰνδῶν γῇ, τῷ Αἰγυπτίῳ Δέλτα παραπλήσιον· πόλις δὲ ἐν αὐτῇ ἀξιόλογος τὰ Πάταλα, ἀφ' ὧν ἡ νῆσος Παταληνή. Meminit et Strabo lib. 15. [p. 475. f. 690.] Ὁ δὲ Ἰνδὸς δυσὶ στόμασιν εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἐκπίπτει θάλατταν, ἐμπεριλαμβάνων τὴν Παταλήνην καλουμένην χώραν, παραπλησίαν τῷ κατ' Αἴγυπτον Δέλτα. SCHOTTVS. Ego ex ductu litterarum et ex omnibus Cosmographis sub-

ſtitui: *Patalene regio.* SANCTIVS *in praefatione.* Libri quidem manu exarati *rara tenet regio;* attamen reſcribendum hic eſſe, *inter oſtia Patalene*, iam alii viderunt. A Patala oppido inſula tota Patalene dicitur. Porro totus hic locus ſic in manu exaratis libris concipitur: *inter ipſa oſtia rara tenet regio, ob aeſius intolerabilis alicubi cultoribus egens. Inde ad principia rubri maris pertinet ipſa, invia atque deſerta humus, cineri magis ſit quam pulveri ſimilis.* Vnde facile apparebit, male hunc locum a correctoribus habitum, veramque eſſe eam, quam reduximus lectionem. VOSSIVS. Cum hic inſulae nomen deſideretur, aptius ad librorum indicia aliorumque narrationes proferri non poterat. Quam vero temere propria nomina in adpellativa mutentur, iam pluribus exemplis adparuit. Vid. ad 2, 3, 1. Tum recte Voſſius poſt *Patalene* maximae diſtinctionis ſignum poſuit, cum antea inciſum maius ſubiiceretur, et ſequentia usque ad *egens* minus bene huc retraherentur. Poſt Vindob. *ab eſtus;* Gud. *ab aeſius.* Tum Lipſ. Prag. *intellerabiles;* Gud. Rehdiger. *intollerabilis;* Vatic. 3. Pariſienſes *intolerabilis;* Cibin. Vatic. 1. Havn. Venet. *intolerabiles;* Vindobon. *intollerabiles.* Edd. 1. 7. 8. *intollerabiles;* 2. 3. 4. 5. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, *intolerabiles;* Voſſius cum reliquis *intolerabilis*, uti olim ed. 6. Etſi utrumque accommodari poteſt, uti ſit ſaepe in ſimili adiectivorum nexu, (cf. ad 1, 9, 7. et ad Eutrop. 9, 21. p. 709.) *intolerabilis* tamen probata hac diſtinctione melius videtur. Nempe ante Voſſium diſtinctionis maximae ſignum poſt *egens* poni ſolebat. In proximis Cibin. et edd. 24. 25. omninoque Olivarianae *pertinent;* Schottus, quod volebat Pintianus et probabat Salmaſius ad Solin. cap. 58. f. 55. p. m. 844. dedit *egens.* Cicconius verbum *pertinet* plane delebat. Porro Vadianus et Olivarius cum ſuis, in quibus ſunt edd. 21. 24. 28. omiſerunt *ipſa*, invitis MSStis omnibus, prava diſtin-

ctione inducti. Ceterum vox *regio* fic fimpliciter et fine nomine pofita offendit, cum alias in progreffione illud ponere foleat. Sine dubio hic latet *Ariane*, quam 1, 2, 4. ftrictim tantum adtigerat latius nunc defcribendam. Confirmat hanc fufpicionem Plinius 6, 25. f 23. Melam aperte reddens his verbis: *Infra haec omnia, ora ab Indo: Ariana regio ambufta fervoribus defertisque circumdata, multa tamen interfufa opacitate; cultores congregat circa duos maxime fluvios, Tonderon* (Tuberonem) *et Arofapen.* (Arufacem.) Adiuvat Strabo lib. 15. p. 495. f. 720. ubi auftralem Arianae partem ab oftiis Indi et Patalene incipit, et Carmaniae finibus terminat ad os finus Perfici, interiectis quibusdam populis, quos Arianae adfcribit. Idem lib. 2. p. 89. f. 130. φαύλως οἰκουμένην χώραν dicit. In aliis, veluti Ptolemaeo, Marciano Gedrofia Arianam, cuius nomen ne adferunt quidem, complectitur. Nofter vero fibi conftat etiam adpoft, dum Gedrofios interiora tenere fcribit, quos adnexuerat Arianis conterminos lib. 1. c. 2, 4. Aut igitur ipfum nomen a voce *rara* abforptum intercidit, aut latet in *regio*. Vidit Reinoldius, qui nova capitis 12. diftinctione facta infcripfit *Ariane.*

humus cineri) Ita omnes libri veteres. Vadianus dedit *humus et cineri magis, quam pulveri* et fic 18. 22. et reliquae Vadianae cum Schotto. Reddiderunt 21. 24. 25. 28. omninoque Olivarianae cum Vineto, fervato tamen verbo *fit*. Ciacconius particulam *et*, quam invenerat in edito libro, recte excludit, cum nec codices admittant, nec melior diftinctio ferat. Ipfam autem vocem *pulveri* follicitavit Barthius in adverfar. 14, 17. Arenae, inquit, aut fabulo, non pulveri dicendum erat; non enim pulverem de tenuiffima licet arena a quoquam dictum iri. Quare exturbat et ita legit: *cineri magis quam fimilis*, i. e. fimillima. Sed refutationem haec vix defiderat arguta magis, quam fpeciofa coniectura. Refutavit tamen

Voffius. Locus hic, inquit, nullo alio vitio, quam fola laborabat diftinctione. Non recte faciunt, qui pulverem ac cinerem pro eodem accipiunt. Pulvis non tantum pro ipfa humo, fed etiam pro arena accipitur, verum cruda, ut cum arenam Puteolanam pulverem vocant. Sed vero cinis nunquam fumitur, nifi pro humo, arena aliaque materia combufta. Itaque omnis quidem cinis pulvis eft, verum non omnis pulvis cineris vocabulo affici poteft, fed toftus tantum. Hactenus. VOSSIVS. Poft Vindob. omifit verba *per eam*; Venet. dedit *ideo per.*

Tuberonem et Arufacem) Prag. *cubionem;* reliqui *Tuberonem* cum editis, exceptis Reinoldianis, in quibus *Tuberon.* Poft Cibin. Vatic. et edd. Reinoldianae *Arufacen;* Vindob. *abufacem;* Gud. *mufacem.* TZSCHVCKE. Scribo *Tonderon* et *Arofapen* ex Plinio lib. 6. cap. 23. [f. 25.] tam ex fcripta, quam Romana lectione. PINTIANVS. Plinius lib. 6. c. 23. *Tuberum* flumen in hoc tractu refert. CIACCONIVS. *Tomeron*, non *Tuberonem* vocat Arrianus. [in Ind. c. 24. in.] In melioribus Plinii codicibus *Tomberon* fcribitur, non *Tonderon.* Sane non aliter potuit fcripfiffe Plinius, atque Mela, quem ubique fequitur. Arufacen idem Arofapen appellat. Salmafius [ad Solin. c. 55. f. 59. p. m. 844.] *Oroatin* reponit. Verum infigniter errat; Oroatis enim in finum Perficum exit; hic vero Arianen provinciam Indo contiguam defcribit auctor nofter. VOSSIVS. Recte contra *Oroatidem* infurgit Voffius, cuius oftia in Perficum finum diferte memorat Ptolemaeus 6, 3. De vero Tuberonis nomine in tanta codicum depravatione auctorumque inconftantia, certi quidquam ftatuere non licet.

CAP. VIII.

Initium huius capitis continua ſerie ſuperiori adnectunt codices et editiones ad Voſſium, qui novum hinc caput incepit praefixo titulo: *Mare rubrum ac uterque huius ſinus, Perſicus et Arabicus*, quem poſteriores ſecuti ſunt, praeter Reinoldium, qui novum quidem caput hic conſtituit, ſed ſic inſcripſit: *Populi Perſarum*, et infra novam ſectionem fecit, ut alii duas ante Voſſium, de quo ſuis locis. In Vineti ed. eſt cap. 38. Equidem Voſſianam diviſionem reddidi, tamquam aptiorem et capaciorem, et ne, mutatione facta, in adlegandis Melae locis numeri disiicerentur.

§. 1. *ſive quia)* Ita in priori loco Cibin. et Vatic. in poſteriori *ſive quod;* Rehdiger. bis *quod* pro *quia.* Prag. pro *ibi*, ſubſtituit *ipſe;* Vindob. *quia ab eritras rigavit.* Alii poſt pro *Erythras*, veluti Gud. habent *erithas;* edd. 1. 2. 9. *eritras.* Ita porro pro ἐρυθρὰν θάλασσαν Latinis literis Prag. *Elitram Teleſam;* Lipſ. *Crithram thalaſam;* Gud. *erithran tallaſſam;* Vindobon. *eritram thalaſam;* Rehdiger. *erythan talaſſan;* Cibin. *erythran thalaſſan;* et ſic Boccatius ſ. v. Arabicum mare *a graecis eritrae talaſſon appellatur.* Non melius veteres editiones. Nam 1. 2. 9. 13. *Eritram thalaſſam*, et ex his 2. bis etiam *Eritrum;* 3. 4. 5. 7. 8. 10. 12. 14. 19. *Erythram thalaſſam;* 6. *Erithram thalaſſam;* tum literis Graecis 15. 17. 20. 21. 23. ἐρυθρὴν (15. 17. ἐριθρὴν) θάλασσαν; aliae, ut linguae leges poſtulant, tantum quod ex iis quaedam, ut Vadianae, adferunt ἐρύθραν. At levia haec ſunt, gravius, quod haec verba ab inficeto inſerta eſſe putat Barthius in adverſar. 14, 17. cum illis minime ſit opus. Quae quidem disputatio lubrica eſt et ambigua, cum propter vocem *Graeci* Graecam etiam adpellationem ipſam addere liceret.

marc) Expulerunt hanc vocem edd. 24. 25. omninoque Olivarianae, Schottus, Voſſius, 40. 41. 42. At tuentur MSSti omnes et editiones reliquae, et revocaverunt Vinetus, Reinoldius, poſt edd. 44. et aliae. Omiſſum eſſe videtur, quia ſupra iam adfuit. Sed intercedunt plura et in primis ἐρυθρὰν θάλασσαν. Vadianae tamen minus bene ſic diſtinguunt: *aſperum, mare profundum, et* — Tum Vatic. 3. Prag. dant *et aſperum.*

recedentes) Codices quidam, veluti Venet. Gud. Rehdiger. *recedentis;* Venetus etiam praeterea: *recedentis magno littorum orbe*, quam adpendicem ex ſequentibus huc adtraxit. Editiones veteres et poſt pleraeque aliae cum Vineto *recedentis*, vel, uti 24. 25. et tantum non omnes Olivarianae cum Schotto *recedenteis;* Stephanus enim (33.) et Heniſchius (34.) dederunt *recedentes*, uti cum Voſſio reliquae. Ni *recedentis* antiqua eſt forma, melior quidem illa, quam *recedenteis*, librarii inepti *maris* hic latere putarunt, ad quod referretur. Sed et alias uſitatior forma in proſaico melius locum occupat.

aequabiliter) Ex ſilentio conlatorum Pariſienſes, Venet. Havn. habuerunt *aequaliter*, quod legi in Gud. et editionibus omnibus ad 40. Inde in ed. 41. I. Gronovius ex ſuis MSStis repoſuit *aequabiliter*, uti certe etiam exhibent reliqui codices mei, et ex ſuo adſcripſerat Ciacconius. TZSCHVCKE. *Aequabiliter* edidi nunc demum, quum praeter Gudiani codicis auctoritatem [at vid. antea] fieret mihi fides eius ab Mediolanenſi, etſi hucusque maluerint edere *aequaliter*. I. GRONOVIVS. Probavit hanc lectionem, quam confirmant plerique et meliores libri, Corte ad Salluſt. Catil. 2, 3. Vtraque vox etiam variatur in Mamertini genethl. Maximiani cap. 6, 3. ubi vid. quae de earum discrimine disſerunt Schwarzius et Arntzenius, itemque Oudendorp. ad Sueton. in Claudio c. 16. Sic *exitiabilis* et *exitialis* apud Eutrop. 8, 1. ubi vid. notata. Et ſic paſſim ſimilia.

intret interius) Lipſ. (omiſſa etiam particula *non*) Cibin. Vindobon. Rehdiger. Vatic. 1. *iret interius;* Venet. *intrat penitus.* Tum pro *arcuat* Pariſ. 1. 3. Lipſ. Gud. Cibin. Rehdiger. Vindob. Venet. Havn. Vatic. 1. cum editionibus omnibus ad Voſſium *erat.* Hic repoſuit *arcuat*, quod propagatum eſt. TZSCHVCKE. Forte *intraret.* CIACCONIVS. Reſcripſimus ex optimis membranis *arcuat*, ſenſu tam manifeſto, ut non egeat interprete. VOSSIVS. In meis non optimi quidem codices habent *arcuat;* ſed, quod paſſim fit, peioris etiam notae libri, quae invenerant librarii bona, fideli opera reddunt. Certe ad commenta librariorum vel hallucinationes haec vox reiici vix poteſt, etſi ad ipſum nexum continendum parum efficax videatur. Forſitan *arcet* vel *artat. Intraret* maluit Ciacconius, ut temporum conſecutione reſponderet τῷ *erat.* Poſt pro *aliquantum* Gud. *aliquantulum.* Ceterum quod Machaneus ad Aurelium Victor. de V. I. c. 77, 7. hunc locum Melae ita adfert, *ſinus errat Arabiamque alluit*, nulla id facit auctoritate et ipſe errat.

Sed quas) Pariſ. 1. *Sed quia;* Cibin. *Et quas.* Vocula *bis* abeſt in edd. 30. 32. 37. et poſterioribus Vadianis. Servavit tamen ed. 32. (Heniſchius.) Poſt, omiſſa lineola, Rehdiger. *irrupit;* Vindob. *imrumpit* pro *inrumpit*, antiquam ſcripturam imitatus. Inde Lipſ. Prag. Vatic. 3. *ſinus iterum.* Pro *aperit* ex ſuperioris verbi recordatione Rehdiger. *irrumpit.* TZSCHVCKE. Forte: *quae ripas inflexerat.* Solinus cap. 68. [c. 58. ſ. 54.] *irrumpit haec litora Rubrum mare.* Plinius lib. 6. cap. 23. [ſ. 28.] *Irrumpit deinde in hac parte geminum mare terras, quod Rubrum dixere Noſtri.* CIACCONIVS. In hoc nexu vulgata praeferenda.

Perſicus) Neſcio, qui fiat, ut in quibusdam manu exaratis libris *Elicus* legatur, non *Perſicus.* Non

potuit tamen alio nomine finum hunc appellare Mela, atque ab omnibus appellatur. Vnum tantum inveni Theophraſtum; cui finus Perficus etiam vocatur Arabicus. Verba eius [in hiſt. plantar.] lib. 4. cap. 9. fic concipienda funt: Ἐν Τύλῳ δὲ τῇ νήσῳ (κεῖται δὲ αὕτη ἐν τῷ Ἀραβικῷ κόλπῳ τῷ μὲν πρὸς ἠῶ) τοσοῦτον πλῆθος εἶναί φασι δένδρων, ὅτ' ἐκβαίνει ἡ πλημμυρὶς, ὥστ' ἀπωχυρῶσθαι. Et fane nulla eſt ratio, cur non aeque Arabicus, ac Perficus nominetur finus, cum portionem eius maiorem cingant Arabes. Ad diſtinctionem tamen alterius Arabici, Perfici fibi cognomen adfciviffe videtur. VOSSIVS. Codices mei omnes fcribunt Perficus. Poſt Rehdiger. Vindob. cum ed. 1. *proprior*, mutatione non infolita, quam notavi ad 1, 19, 16. 5, 6. in. et alibi.

§. 2. *Perſicus, qua)* Cibin. *ulterior. Huius qua mare;* Vindob. *quia mare*, ufitata commutatione, de qua vid. ad 1, 1, 3. Poſt vocabulum *cervice* excidit in edd. 11. 13. Ceterum hinc novi capitis fegmentum faciunt aliquae editiones, uti 11. (*de ſinu Perſico et accolis eius capitulum* XII.) Vadianus cum fuis, (*Sinus Perſicus*) itemque Olivarius cum edd. 21. 24. 28. cognatis et Schotto. (Sinus Perficus cap. 8.)

dein) Aliqui codices, in quibus Lipf. Prag. Rehdiger. itemque editiones ad 42. cum Reinoldianis *deinde;* poſt (44.) *dein*, quod et reliquis placuit. Ita quidem faepe variatur. Cf. ad 1, 4, 3. *Dein* hic etiam ad foni eiusdem fimilitudinem vitandam praeſtat; et fic habent Vatic. Ciacconii duo, Cibin. Tum Vatic. 3. Gud. *et omnem partem*, forte pro *ad omnem partem*, uti ex fuis notavit Ciacconius.

cedentibus) Ita omnes libri, tantum operarum negligentia edd. 2. 6. 7. 8. 10. 15. 14. 18. 19. et forte aliae *caedentibus*. Cf. 1, 1, 4. et 5, 4, 2. TZSCHVCKE.

Forte: *recedentibus*, ut ſupra cap. 2. [§. 8.] de Rheno: *ripis longe ac late recedentibus iam non amnis, ſed ingens lacus.* Et lib. 1. cap. 1. [§. 4.] *Tum longe lateque diffuſum abigit vaſte recedentia litora.* CIACCONIVS. In poſteriori loco legitur *cedentia* eodem, quo hic, ſenſu, quem et nexus ſatis declarat. Paullo poſt in Vatic. 3. et Pariſ. 2. deeſt *pelagus.*

§. 3. *arctius)* Cibin. Gud. Lipſ. ut alibi *artius;* Prag. ex pronuntiationis ſimili ſono *arcius.* Vid. de ſcriptura ad 2, 2, 7. Poſt Prag. *longe laterat* et *intruſusque;* Vinetus *introrſus usque.* Idem a verbis *Arabici et os* cap. 39. incipit.

Caſium) Lipſ. Rehdiger. uti olim edd. 1. 2. 9. 13. et nunc Reinoldianae *Caſſium;* ed. Reinold. 1775. vitioſe etiam *Caſſum;* Prag. *Caſum.* Praeferendum, quod habent alii, *Caſium,* ut docui ad 1, 10.

attingat) Ita omnes MSS. A. Gronovii, ex meis certe Vatic. 3. Prag. Lipſ. Gud. Venet. Rehdiger. Cibin. Vindobon. alii, ex conlatorum ſilentio tuliſſe videntur, *attingit,* quod et legitur in omnibus editionibus; ſolus Vinetus poſuit *attingat,* quod poſtea recepit Kappius, et antea in nota probaverat Abr. Gronovius. Rectius in hoc nexu. Poſt Vindobon. *nimis ac nimis latus;* Prag. *faſtidio.*

penetrat) Legendum *penetratur,* non *penetrat,* ut in Hiſpania de ſinu Sucronenſi [2, 6, 6.] *maior hic et magno ſatis ore pelagus accipiens, et, quo magis penetratur, anguſtior.* PINTIANVS. Renuunt omnes libri; et recte; nam diverſa eſt utriusque loci ratio. Ibi praecedit *pelagus accipiens,* et ideo *penetratur* neceſſario requiritur. Hic ad terras refertur, quas Arabicus ſinus *init* et *penetrat.*

§. 4. *Ab his)* Edd. 3. 4. 5. 6. 7. 8. ad 42. inde cum Reinoldianis 44. 45. et reliquae *ab his;* aliae *ab iis,* ut alibi ſaepe, veluti 2, 6, 7. 3, 6, 4.

Chelonophagi) Pariſ. 1. 2. *Celenophagi;* Lipſ. Vindob. *Celonofagi;* Gud. *chelonofagi;* Rehdiger. *chenolophagi;* Vatic. 3. cum edd. 1. 2. 9. 13. *Celonophagi;* Venet. *Thelonophagi.* Rectum eſſe aliorum *Chenolophagi,* non eget demonſtratione. Prag. antea *Perſicum ſinum.*

morantur) Aliquid hic deeſſe videbit, qui Melae numeros obſervabit, inter *morantur* et *deſerta.* Interponendum fortaſſis *orae.* CIACCONIVS. At ſine mora fluit oratio, ſi *deſerta* Subſtantive de locis deſertis intelligas.

Carmanii) In terminationis forma hic et infra parum ſibi conſtant libri. Alii, in iis praeſtantiores A. Gronovii, ex meis Vaticani, Cibin. Lipſ. Rehdiger. Vindob. forte etiam Venet. Havn. *Carmanii;* Gud. pro eo vitioſe *Carmancii;* Prag. et forte Pariſienſes *Carmani.* Prius habent edd. pleraeque veteres cum Camert. Ald. et Iunt. etiam priores Vadianae 16. 18. 22. quibus adhaeſit Saling. 1538. prius 10. 11. 24. 25. Olivarianae, Vadianae poſteriores, 30. 32. 37. et adfines, Vinetus, Schottus, Voſſius, Gronovianae 40. 41. 42. Hinc revocante Reinoldio rediit *Carmanii.* A. Gronovius Carmanii probat etiam ex Taciti Annal. 6, 36. (non 37.) et Aeliani Var. Hiſt. 3, 2. At ſi Stephanum, adhibitis aliorum auctorum locis, audias, utrumque rectum eſt. Sic Καρμανοὶ Philoſtratus in vita Apoll. 3, 55. *Carmani* Plinius 6, 28. ſ. 25. Geogr. Ravenn. 2, 5. et alii quidam. Poetae metri cauſa hanc formam amant, veluti Dionyſ. v. 1083. cumque eo Avienus v. 1282. item Lucanus 3, 250. Καρμάνιοι praeferunt Strabo 15. p. 495. ſ. 720. Diodor. Sic. 2, 2. Cteſias apud Photium cod. 72.

p. m. 109. Polybius 5, 79, 3. (etsi post omnes Codd. Καρμανοὶ) 5, 82, 12. Possis igitur alterutrum sequi. Ego tamen receptam hodie formam retinui, quia auctores habet codices meliores, et antiquioribus magis probata fuisse videtur. Cf. post *Gedrosii.*

dextra) Lips. Gud. Rehdiger. Cibin. edd. 2. 14. et forte aliae cum Vadianis, Olivarianis *dextera.* Cf. ad 2, 1. in. *Dextera* poetarum magis esse videtur. Vatic. 3. *dexterae;* Paris. 2. *dextrae;* Prag. *dextre.* TZSCHVCKE. Rectior lectio: *In ipso navigantium Carmanii dextra positi.* Nam sunt etiam Carmanii in illa ora, antequam intres sinum Persicum. PINTIANVS. Immo et sinistra, prout huc vel illuc navigaveris. Sed scripsit auctor *innavigantium.* Iis enim, qui ex Oceano intrare sinum volunt, ab dextra sunt, et dextra sic usus est supra lib. 2. c. 1. in. 1. GRONOVIVS *MS.* Neutra opus est emendatione. Cum enim ex mari progrediatur in sinum, primum commemorat, quae usque ad sinum erant; deinde ipsum sinum ingreditur, et, quae in eius aditu notanda videbantur, adtingit. Poterat quidem, ut lib. 2, 1. in. dicere *innavigantium;* sed forte propter praecedens *in* noluit, nec necessarium putavit. Sensus igitur inde exsistit hic: Qui ipsum sinum ingrediuntur et navigant. Tum vero corruit Pintiani lectio.

sine pecore) Lepido errore edd. 9. 13. *sine pectore,* uti Cod. Vindob. *sine pecore ac pedibus;* Gud. *inter pecora ac sedibus.* Tum Prag. *velavere.* Post Olivarianae *toti corpore,* cum ed. 24. habeat *toto.* Denique Cibin. *hyrsuti.* TZSCHVCKE. Forte *hirti.* Plinius lib. 6. cap 31. [s. 36.] *Penetravit in eas* (insulas) *Hanno Poenorum Imperator, prodiditque hirta seminarum corpora, viros pernicitate evasisse.* CIACCONIVS. *Hirti* malim, ut et infra cap. 10. [§. 5.] et Plinius lib. 6. c. 31. et alibi saepe. SCHOTTVS. Mirum, quod non contra

Plinium emendant. Quasi utrumque stare nequeat. *Hirsuti* tuentur omnes libri, nec aliter hinc refert Boccatius de maribus s. v. Persicus sinus. A voce *Interiora* cap. 40. initium facit Vinetus.

Cedrosi) Ita aliquot codices A. Gronovii, omnes mei et edd. veteres cum Camert. Ald. et Iunt. (12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23.) Post praeeuntibus edd. 10. 11. et Vadiano, (16.) 18. 21. 24. 25. Olivarianae, Vinetus, Schottus, Vossius, Gronovianae 40. 41. 42. *Gedrosi;* sed et 22. 30. 32. 37. posteriores Vadianae *Gedrosii;* praevio Reinoldio 44. et reliquae *Cedrosi.* De primae literae varietate in auctoribus dictum est ad 1, 2, 4. Stephanus etiam utramque scripturam posuit in Lexico. et cum antea τὸ Γ probasset corruptumque Polyhistoris (Alexandri) codicem pronuntiasset, ubi K invenerat, ipse tamen sui immemor sub litera K producit. Praeterea in multis κ et γ. *c* et *g* promiscue saepe ponuntur. Terminationem in *i* non fert Pintianus ad 1, 2, 4. sed hic et in Plinio 6, 23. s. 21. emendat *ii.* At utrumque tuetur auctorum usus. Illud per *ii* habent Strabo 15. p. 498. s. 724. Nearchus in paraplo p. 11. 21. (Hudf.) Aelianus V. H. 17, 6. hoc per *i* Dionys. v. 1086. Plinius c. l. Priscian. v. 994. Avienus v. 1286. Inter utrumque discrepant libri Arriani de exped. Alex. 6, 2. Miratur tamen Stephanus s. v. Γεδρωσία, cur et unde Dionysius Γεδρωσῶν declinarit. Mihi quidem eadem hic ratio valere videtur, quam antea in nomine Carmanii notavi. Terminatio per *ii* est prosaicorum veterum, per *i* poetarum. Quare ex eadem lege dedi et hic *Cedrosii.* Post Cibin. *dein Persae.*

Sabis) Nomen dubium varieque agitatum. Vaticani Cibin. *Saetis;* Vossianus optimus *Saecis;* Lips. Gud. Rehdiger. Paris. 1. 3. Vindob. Venet. Havn. Ciacconiani duo cum Boccatio c. l. *Setis;* Prag. *Sotis;* Paris. 2. *Sabis,*

Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Setis;* 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae cum Schotto *Cethis;* Vinetus *Sethis;* Voſſius et reliqui *Sabis.* TZSCHVCKE. Plinius [6, 27. ſ. 23.] oppidum Carmaniae *Zethin,* et, (ut vetuſti codices habent) *Cethin* vocat. Ptolemaeus [6, 8.] *Andanin* et *Corium* appellat, ut ad hunc modum ſcribi poſſit: *Cethis per Carmanos, ſupra Andanis et Corios effluunt.* BARBARVS. Plinius *Zethis* meminit, oppidi Carmaniae et *Sabis* fluvii. Sed ſitne idem cum hoc Pomponii, an diverſus, parum conſtat. Plinii vetus codex *Cheris* legit, non *Zetis,* et paullo ante. PINTIANVS. Forte is eſt, quem *Saralim* appellat Ptolemaei interpres, [6, 8.] Graece *Σάρου ποταμοῦ ἐκβολαί.* CIACCONIVS. *Cethis* ex Plinio repoſuerunt, quia huic Cethis eſt oppidum Carmaniae, cui dicunt cognominem fuiſſe amnem. Prius ſcribebatur *Sethis.* Verum optimus meus codex legit *Saecis,* unde libenter fecerim *Sabis.* Memoratur id flumen Plinio, [c. l.] eſtque idem, quod alii *Saganum* vocant. Ptolemaeo etiam [c. l.] oppidum Sabis ad fluminis ripam. Vtrumque etiamnum manet vocabulum; a Perſis enim *Iab* flumen, oppidum vero *Chabiz* nuncupatur. Sed et ipſius provinciae manet quoque nomen; *Kermon* enim appellatur. VOSSIVS. Plinius et Sabin habet 6, 27. ſ. 23. et Saganum cap. 28. ſ. 23. et diverſos facere videtur fluvios, quod quidem disquiri hic nequit. *Sabis* autem optime ab illo Melae vindicatur. Nempe dum Carmaniam c. 27. deſcribit, ab initio eius ad Sabin numerat 100. M. P. atque inde vineas coli et arva ad flumen *Andanin* ſubiungit. Quae de fertilitate habet, ſi cum Nearchi narratione in Arriani Indicis cap. 32. compares, Βάδις χῶρος huc referri poſſe videtur, et Anamis, quem in progreſſione itineris commemorat cap. 33. in: Andanis haberi debet. Forte etiam huc pertinet Sabis urbs apud Ptolemaeum 6, 8. quae a cognomini fluvio nomen nanciſci potuit, unde etiam Salmaſius ad Solinum cap. 54. ſ. 57.

p. m. 837. in Arriano pro Βάδις emendat Σάβις, et Dionyfii v. 1069. Sabas in hoc tractu habitaffe fufpicatur, de utroque renitente nuper Vincentio (Voyage of Nearchus) p. 289. quia Sabis fit urbs in mediterraneis, Sabae locus Perfidis. Pofterius adftruit ipfe Dionyfius, ad quem et idem monuit Euftathius, prius in fe nihil habet, quod adverfetur. *Sethis* tamen in referendo hoc loco retinuit Salmafius p. m. 832. c. l. Et fic Boccatius de fluminibus: *Sethis Perfarum eft fluvius per Carmanios fluens*, mira confufione, fi ad veterum Melaeque rationem exigas. Pertinet huc fine dubio *Zethis* Carmaniae urbs apud Plinium 6, 27. f. 23. At cum ultra *Andanin* ponatur, nec ipfa, nec fluvius hic locum habet. *Sabis* igitur Plinii auctoritate verius nomen effe videtur, in quod cum non temere inciderit Parif. 2. eo magis id retinendum putavi. Poft editiones *Carmanios* et *Carmanos* promifcue ponunt, illud adeo Vadianae priores 16. 18. 21. 22. hoc pofteriores. Vid. fupra.

fupra Andanis) Parif. 2. *fuper.* Tum Vatic. Cibin. Parifienfes, Prag. Gud. Rehdiger. Vindob. Venet. Havn. et omnes A. Gronovii *Sandis;* Ciaccon. *Saudes;* Lipf. *Saudi;* Auguftinor. *fuper Sandris.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *fupra Sandis;* poft reliquae ad Voffium *fupra Andanis;* cum Voffio 40. 41. 42. *fub Pafargadis;* Reinoldianae et hinc 44. 45. cum ceteris iterum *fupra Andanis.* TZSCHVCKE. Ptolemaeus [6, 8.] flumina haec *Andanin* et *Corium* appellat, ut ad hunc modum fcribi poffit: *Cethis per Carmanos, fupra Andanis et Corios effluunt.* BARBARVS. *Sandin* hic vocat, quem Ptolemaeus [c. l.] et Marcianus [p. 20. f. Hudf. etfi Ἄδδανις] Andanim. Innumeris vocabulis modo additur, modo demitur litera ifta fibilans. Idem itaque Sandis et Andis, vel Andanis. Poffit vero fic legi totus hic locus: *Sabis per Carmanos, fub Pafargadis Coros effluunt.* Ptolemaeus enim in Carmaniae promuntorio Pafargadas con-

ſtituit, uti quoque, qui eum ſequitur Marcianus Heracleota. [p. 24. Hudſ.] Ἀπὸ Καρπέλλης ἄκρας εἰς Κανεάτιν πόλιν στάδια φ'. Ἐνταῦθα παροικοῦσιν οἱ καλούμενοι Πασαργάδαι, Καρμανῶν ὄντες ἐγγύς. Legit Salmaſius [ad Solin. cap. 58. ſ. 55. p. m. 845.] Κομβανῶν ὄντες ἐγγύς. Sed utique ſcribendum Καρμανῶν ὄντες ἐγγύς. Attamen in Pomponio alteram praefero lectionem, quia Paſargadae longe hinc aberant, omninoque eorum ſitum ignoravit Ptolemaeus, cum gentem hanc ad oſtia ſinus Perſici collocat, ipſum vero oppidum inter Briſoanam et Bagradam flumina. Veteres, qui Alexandri res prodidere, Paſargadas oppidum et gentem circa Perſepolin ad Orientem deſcribunt. — VOSSIUS. Eius emendationis ducem habuit Salmaſium ad Solinum p. m. 832. c. l. qui levi tantum discrimine volebat: *ad Paſargadas Coros effluunt*, et Andanin correctorum amnem, non Carmaniorum putabat. Adlegat ideo Strabonem, [lib. 15. p. 501. ſ. 729.] in quo legatur Κόρος [vulgo Κῦρος] περὶ Πασαργάδας ῥέων. Repetit eandem emendationem ad Solin. cap. 59. ſ. 55. p. m. 845. tantum *in Paſargadis*. At in poſteriori hoc loco docet, Paſargadas longe hinc in Perſide conlocandos eſſe; quod cum comprobent alii, recte de pravo eorum ſitu apud Ptolemaeum monuit Voſſius, niſi quis latius eorum ſedes extendat, vel partem eorum ad oſtium Perſici ſinus habitaſſe velit, quod tamen aliunde effici nequit. De Strabonis loco conſuli etiam poteſt Caſaubonus, qui malit *Coros*. Iam vero etſi *Coros* vel *Corios* propius Perſidi et maxime Paſargadis fluat, nimis tamen haec lectio a MSStis recedit, quam ut excipi queat. Mirum etiam, quod Voſſius, cum parum ipſi tribuat adeoque refutet, in ipſo tamen contextu poſuit. Facilius certe et aptius remedium admovit Hermolaus, cui recte plerique adſenſerunt. Optime enim ſitus convenit, ſi Plinium c. l. ſequaris, qui ſupra Sabin ponit *Andanin*. Conſentiunt alii, parvo tantum discrimine diſtantes. De Nearcho antea dictum eſt, cuius Anamin

huc etiam referendum putat Danvillius fur le Golfe Perfique in memoires — de Paris T. 30. p. 142. Ex Ptolemaeo 6, 8. huc valent Sarus, Andanis, (male interpretes Andanius, cum aperte 'Ανδάνιος ibi fit genitivus) Corius. In Marciano p. 20. Hudf. legitur "Αδδανις.

Coros) MSS. A. Gronovii, Vatic. Cibin. Parif. 2. Lipf. Gud. Rehdiger. *choros;* Venet. *cheros;* Ciaccon. Parif. 1. 5. Auguftinor. Havn. Prag. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 30. 40. 41. 42. et reliquis, in quibus funt Reinoldianae *Coros;* 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae omnino, Olivarianae, Vinetus, Schottus *Corios*, uti in nota fuperiori voluerat Hermolaus. Ignorat quidem hoc flumen Plinius. Ptolemaeus 6, 8. vulgo dat *Carius*, fed MS. Palat. *Corios*, uti prodit in Marciano c. l. Apud Dionyf. v. 1073. legitur Κόρος, quamquam Salmafius p. m. 845. c. l. adfirmat veteres legiffe Κύρος, quod et eft in Strabone c. l. At non folum ibi Euftathius legit Κόρος, fed *Coros* etiam ex eo reddit Prifcianus v. 974. *Coros* tamen et *Cyrus* variatur in libris Avieni v. 1274. Cf. praeter Salmafium Wernsdorf. ad Prifcian. c. l. Cum Codices *Coros* praeferant, aliique auctores comprobent, haec forma recte revocata eft.

§. 5. *In parte —)* Vatic. 3. Prag. *In parte quae adverfa* pelagi eft, omiffa voce *oftio*. Poft plerique codices *caldeorumque*, uti edd. 1. 9. ufitato more; 2. 13. *caldaeorumque;* Gud. *caltrorumque*. Tum Venet. *clariffimi amnes*. Hinc codices aliqui, in quibus Cibin. Lipf. Prag. *Tygris*, et fic in prima editione Vadianus; *Tigris* maxime poft. Inde Rehdiger. Vindob. *proprior*, ut pro *propior* alibi faepe obiicitur. Cf. ad 3, 6. in. Ipfa autem verba *Perfidi propior, ulterior* in Ven. defunt. Denique, ut fit, et adeo Vineti editio evulgavit, codices aliqui *Eufrates*.

usque in litora) Tò *usque* Cod. Ciaccon. Prag. ignorant, omifitque Voffius, de quo vid. ab ipfo et I. Gronovio disputata ad 2, 3, 6. ubi fuorum codicum teftes aliquos producit Voffius. Excepto Prag. mei omnes eam particulam agnofcunt. Poft Parif. 1. Vatic. Venet. Zalufc. Lipf. Gud. Prag. Rehdiger. *in litora;* alii, ut, Cibin. Parif. 2. 3. Vindob. cum editionibus ad Vinetum et Voffium *ad litora;* Vinetus, poft Voffius et qui fequuntur dederunt *in litora.* Vtrumque intelligi recte poteft. Cf. ad 1, 1, 5. Tum Cibin. Lipf. Prag. Vatic. 3. *aperte,* et coniunctis vocibus 13. 15. 17. 20. 23. *immaniore.*

fed et) Lipf. *fed vafie;* Vindob. *ut vafis.* Poft particula *fed* ante vocem *late* abeft a MSS. Ciaccon. Abr. Gronovii et meis itemque ab edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 20. 23. Primus addidit Vadianus, quem reddiderunt reliqui. Vindobon. praeterea omittit *late.* TZSCHVCKE. Adverfativa in MS. non exftabat, imo nec eft in editione Iuntina, nec in MS. Mediolanenfi. Vnde merito reor, eam non effe Pomponii, cuius haec quoque elegantia eft, ut aliorum Latinorum. Lib. 3. cap. 5. *Nandi non patientia tantum illis, ftudium etiam eft.* I. GRONOVIVS. Cum tollit particulam *fed,* hoc non admittendum. Quamvis enim a multis abfit libris, exftat tamen in antiquioribus. Locus, quem adfert ille, nihil ad rem facit, cum, quod ibi occurrit *non tantum,* et oppofitum his *etiam,* omnem ambiguitatem et confufionem prorfus tollat. VOSSIVS *in appendice ad cap. 7. f.* Locus ille ad rem facit, quod negat Voffius, tantum, ut pateat, quam malint τὸ *fed,* ubi vulgus ponit, elegantiores omittere, quod ille ignoravit. Sed fcilicet ibi occurrit *non tantum,* quod non eft in noftro loco. Habeat ergo, ubi illud non eft, locum ex praeclara obfervatione Victorii ad Ciceronis epift. ad Att. 15. lib. 5. *ut cum idem verbum crebrius ponatur,*

non offendat animum, etiam concinniorem orationem reddat. Quod fi et hic intermifceri voculam *etiam* caufabitur, eat tunc vel ad Martialem, [7, 51.] *aures Non auditoris, iudicis effe puto:* vel ad Statium [Theb. 6, 154.] *folis abiecit in arvis Non regem dominumve; alienos impia partus.* Quae collegerunt paternae notae ad Livium 38, 39. Vellem clarius monftraviffet ambiguitatem et confufionem. I. GRONOVIVS *in pofteriori nota.* Temere etiam alibi a librariis additur haec particula, ubi ex ufu Latino, in obpofitione maxime, melius abeft. Vid. Drakenb. ad Liv. 6, 32, 8. qui plurima exempla conlegit, Graevius et Garatonius ad Ciceron. Catil. 4, 2. hic etiam ad Verrin. 1, 2. Malui tamen hic, etfi codices renuunt, retinere, cum oratio non cum praecedentibus folum artius fit connexa, fed et in diductas partes extendatur. Sequens *et* abforpfit *fed.*

diu — piger — patulus) Haec verba et ordine et forma variantur, ex quo Vadianus dedit: *diuque fequentibus aquis et fine alveo patulis piger,* quem reddiderunt 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voffius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. Olim et quidem in edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 19. legebatur *fedentibus aquis piger et fine alveo patulis;* 15. 17. 20. 23. eodem verborum ordine, tantum *patulus* pro *patulis,* quam formam reftituit Reinoldius et hinc 44. 45. et reliquae. Confentiunt codices exceptis forte Parifienfibus, nec nifi in fingulis discrepant. Ita Parif. 1. 3. *diu fedentibus,* unde Parif. 2. *diuque fed* habuiffe videtur; Venet. Havn. *fecedentibus* (ita et Vatic. 3.) *fit piger;* duo A. Gronovii, in quibus pono Gud. *patulis,* et fic ex conlatorum filentio Havn. et Parifienfes; reliqui *patulus,* quod melius praefertur, et forma τῷ *piger* refpondet.

fluvius) Vadianus adiecit *eft,* et hinc 18. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Vof-

ſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. At cum ignorent omnes codices excepto forte Pariſ. 3. item editiones reliquae inde a primis, recte expulit Reinoldius, quem et recte in recentioribus editionibus ſecuti ſunt viri docti. Ita languefcens oratio Melae quaſi inſtauratur. In ſequ. Prag. omiſit *celer et*; idem dat *armenos*; Rehdiger. *frequens erat* pro *fremens*; Venet. Pariſ. 2. Prag. *et ni Taurus*; Vindob. *obſiat*. Quidam praeterea *Cappadocas* per ſimplex *p*, etiam *es* pro *as*, quae non moror. Graecis terminationibus noſtrum delectari, ſatis conſtat.

avertitur) Ciaccon. *advertit*; Rehdiger. Vindob. *advertitur*; Prag. *convertitur*; Venet. *vertitur*, quod placuit Vineto. Singula fere habent, quibus ſe tueantur. Sic 3, 2. in. *ad occidentem litus advertit*; ſic *terra convertitur* ad — 3, 1, 9. 3, 2. in. item *verti* ad — 1, 15, 2. 3, 7, 6. Tum *ur* modo additur, modo praeciditur, uti hic in cod. Ciaccon. de quo cf. ad 3, 4, 1. et alibi. Porro *avertere* et *advertere* et his cognata centies in libris permutantur. Cf. Oroſius 1, 2. p. 27. Haverc. Snakenb. ad Curtium 5, 9, 4. Bersmann. et Oudendorp. ad Lucan. 8, 337. 6, 339. Staveren. ad Nepot. 14, 11. f. Drakenborch. ad Liv. 1, 15, 10. et alibi, ut taceam alios ſat multos, cum talia in libris ſint obvia. Plerique tamen codices conſentiunt in *avertitur*, quod eſt ſecundius et aptius, quia duplicem indicat reſpectum, qualia, ubi mutua adeſt ratio, amant auctores. Sic Sueton. in Caeſ. cap. 49. *educere in cubiculum*, ubi alii malebant *deducere*. Dionyſ. Halic. 5, 7. ἀπελθεῖν πρὸ τῶν θυρῶν, et ſimilia multa. Sic hic infra §. 10. *exportat*, ubi Vindob. minus bene *importat*. Sed et, uti hic, Virgil. Aen. 4, 106. *quo regnum Italiae Libycas averteret oras*, ubi multi etiam *adverteret*. Vid. ibi Heyne et de eodem verbi uſu Heinſius ad Valer. Flacc. 1, 66. Alia exempla dabunt Drakenborch. ad Liv. 1, 57, 8. Oudendorp. ad Sueton. c. l. Corte ad Salluſt. Catil. c. 57. in. Wopkens in miſcell.

obſerv. nov. T. 2. p. 43. et paſſim alii. Ceterum a verbis: *Inde ad* — cap. 41. poſuit Vinetus.

tunc) Ita codices mei exceptis forte Pariſienſibus, Venet. et Havn. cum edd. 1. 2. 9. 11. 13. Aliae poſt (3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. —) *tum* ad 42. Vinetus tamen *tunc* dediſſe videtur, quod revocavit Reinoldius; et ſic 44. 45. et reliquae. Saepiſſime has particulas inter ſe commiſceri docent Corte ad Plin. 1. epiſt. 13. Drakenborch. ad Liv. 2, 12, 15. et Oudend. ad Lucan. 5, 625. In hoc nexu praeferendum puto *tum* cum editionibus ſuperioribus, etſi ſunt, qui *tunc* explicent praeterea, deinde. Vid. Oudendorp. ad Lucan. 1, 481. Sed cf. notata ad 1, 19, 15. Poſt vitioſe Vindob. *ambas ingeſus*. Idem et omiſit voces *in pelagus*.

inde tenuis) Tres codices A. Gronovii *inde tenuis ripis*; Voſſ. 3. *inde tenuis ripis rivus*. Ed. Schotti *in pertenues rivos diſpeſſus emoritur*. TZSCHVCKE. Lego *in pertenuis rivos diſperſus emoritur*. Poſſet etiam legi *diſpeſſus*. PINTIANVS. Legendum forte: *in pertenues rivos disſectus* vel *diſperſus*, ut cap. 7. de Gange: *in ſeptem ora diſpergitur*; et lib. 7. cap. 9. [§. 2.] de Nilo: *it per omnem Aegyptum vagus atque diſperſus*. Adde Plinium lib. 15. cap. 27. [immo, opinor, 6, 30. ſ. 26.] CIACCONIVS. *Inde tenuis rivus deſpectus emoritur* eſt priſca ſcriptura, quam temere mutarunt Pintianus et alii. Quod dicit Euphratem non effluere, ſed in tenuem et deſpectum deſinere rivum, id accipiendum de alveo principali, qui, quamvis in innumeros diſpergatur rivos, ac propterea totus pene deficiat, proprie tamen Euphrates dicitur. Sic quidem Mela, qui credidit, Euphratem oſtio carere; verum aliter alii. — VOSSIVS. Tres MSSti *inde tenuis ripis*, quomodo in domeſticis ſcholis ſcribendum monuit Parens. A. GRONOVIVS. Nulla contra codices omnes opus eſt mutatione.

ut alii amnes, ſed deficit) Haec Pomponianae lectioni inſerta videntur, vel aſſuta potius. SCHOTTUS. Arbitraria haec in utramque partem.

§. 6. *Alterum latus)* In ed. 11. incipit capitulum 13. addita inſcriptione: *de Arabia*; in editionibus Reinoldianis: *Arabia* caput 14.

cognomen) Ita omnes codices et veteres editiones. Solus Schottus ſine gravi cauſa dedit *cognomine.* Pro *Eudaemon*, quod Graecis literis exprimunt 15. 17. 20. 25. codices quidam, in iis Cibin. Rehdiger. Vindobon. item edd. 11. 19. ut fit, ſcribunt *Eudemon*; Vatic. 3. Pariſ. 2. Prag. *Eumedon. Ea demum* (ex prioris repetitione) *anguſta.* Poſteriora *ea demum a.* notata etiam erant ex Cod. Havn. Poſt Gud. *cinami*; Rehdig. Cibin. *cynnami*; Vindob. *cunani*; Prag. *cynamomi*; Vatic. 3. *cinnamomi.* Edd. 11. 13. forte et aliae *cynnami*; inde ab ed. 25. Olivarianae fere omnes, praeterea 30. 32. 34. 37. *cinnamomi*; aliae *cinnami*, quod et legitur in antiquitatum variarum auctoribus p. 572. ubi Mela ex editione Olivarii redditur. Similis variatio notatur ad Lucan. 10, 167. Cum nihil re ipſa utrumque discrepet, praeferenda eſt lectio plerorumque et optimorum librorum. Ipſa ſcriptura ex Graecis diſcitur; ſimplex *n* occurrit in poetis, etſi etiam κινάμωμον, uti apud Dionyſ. v. 945. et ſic ed. Bourdelotii in Heliodori Aethiop. 10, 26. p. 494. qui praeter alios illud in Arabia felici provenire adſirmat. In voce *thuris* ſuſtuli adſpirationem, quam et recentiores addunt editiones, et alibi paſſim viri docti, etſi non ſemper ſibi conſtantes. Sic varie legitur in Virgilio; Oudendorpius in Suetonio addit, in Lucano demit. Libri tamen veteres ſine adſpiratione edunt, ut hic Gudianus. Sed cf. de ea Becmann. de originn. L. L. p. 1129. Cellarius in Orthogr. Lat. T. 1. p. 376. ed. Harleſ. Pierius ad Virgil. Aen. 1, 417. et quos praeterea laudat Drakenb. ad Liv. 10, 23, 2.

oſtio proximam) Lipſ. Prag. Venet. Havn. Pariſ. 2. Vatic. 3. *oſtia* vel *hoſtia proxima*, quod, ut cum ſequentibus congruat, iidem praeter Lipſ. ſubiiciunt etiam *contraria.* Sed receptam lectionem tuentur libri alii plerique. In nomine *Carmaniis* eandem, quam ſupra notavi, libri, maxime editi, obiiciunt discrepantiam; alii enim *Carmanis*, alii *Carmaniis.* Ex MSS. Gud. Prag. Venet. Pariſ. 2. — *Carmaniis*; Cibin. *charmaniis*; Lipſ. *Carmaneis*; Havn. *Camaniis.*

contrariam) Prag. Venet. aliique ante commemorati *contraria*; Lipſ. *contrariam frontem* omiſſo nomine *Macae*, quod varie pervertitur. Nempe Ciaccon. Cibin. Pariſ. 2. 3. Vatic. 1. 5. Gud. Rehdiger. Vindob. Havn. *magnae* vel *magne*; Pariſ. 1. *magnam*; Venet. *Carmaniis contraria minorem frontem*; Prag. *mage*, quod proxime accedit ad verum. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *magnae frontem*; 6. 7. 8. 10. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae *contrariam partem Macae, quae inter* — omiſſo *frontem*; Schottus *contrariam Macae, quae inter* — 13. Vinetus, Voſſius, reliqui *contrariam Macae. Frontem* (13. hic demum, inciſum etiam minus, ponit) *quae inter* — Eadem lectio in varr. ad marginem edd. 27. et 29. notata erat. TZSCHVCKE. *Contrariam partem magnae)* Scribendum: *contrariam partem Macae*; Plinius, [6, 26. ſ. 23.] Ptolemaeus, [6, 7.] caeteri. BARBARVS. Scribendum arbitror: *Maiorem Sabaei tenent partem. Oſtio proximam et Carmanis contrariam Macae, partem, quae inter oſtia extenditur* etc. PINTIANVS. Rectius: *contrariam Macae frontem, quae inter oſtia.* IDEM. Antiquus liber: *oſtio proximam et Carmanis, contrariam magnae frontemque inter oſtia oſtenditur.* Legendum forte: *extenditur*; ut lib. 2. cap. 7. *Ab eo ad Pachynum ora, quae extenditur, Ionium mare attingens, haec fert illuſtria.* Et Plinius lib. 5. epiſt. 6. *Eſt ſane gravis et peſtilens,*

ora Tuſcorum, quae per litus extenditur. CIACCONIVS. *Mace* forte ſcribendum ſine diphthongo. SCHOTTVS. Et haec quoque depravarunt correctores. Nos antiquam ſcripturam reduximus. *Oſtenditur* autem hic non improbo; vide tamen, num melius *obtenditur.* Quamvis haec vocabula ab iisdem veniant verbis, differre tamen ſignificatione etiam indocti ſciunt. *Frontem* vero Mela, quemadmodum etiam alibi, vocat promuntorium. VOSSIVS. *Macae* iam recte emendavit Hermolaus. Ita enim Plinius 6, 26. ſ. 25. *Inde promontorium Carmaniae eſt, ex quo in adverſa ora ad gentem Arabiae Macas traiectus diſtat* 50. *M. P.* Ptolemaeus 6, 7. quem cum Plinio adlegavit Hermolaus, *Macas* in Arabia recenſet, in Ichthyophagorum ſinu. Conſentiunt et alii. Sic Eratoſthenes apud Strabonem lib. 16. p. 526. ſ. 765. ἐξ Ἁρμόζοντος τοῦ τῆς Καρμανίας ἀκρωτηρίου τῆς Ἀραβίας ἀφορᾶται τὸ ἐν Μάκαις. Inde vero promontorium, quod ex Carmania conſpici poterat, Μάκετα vocari ſcribit Arrianus in Indicis cap. 3, 2, 7. etſi Μακίδα malit Salmaſius ad Solin. c. 54. ſ. 58. p. m. 835. Sed de his Vol. 2. Schottus *Mace* ſine dubio duxit ex Ammiano 23, 6. poſt pr. ubi legitur: *promuntorium, quod appellant incolae Maces*, ubi tamen cf. Valeſius. *Oſtenditur* mutationem minime deſiderat. Reliqua dehinc verba tuentur codices, aliqui tamen adſperſis maculis. Sic Vindob. *fronte*; Rehdiger. *fontem*, uti ſit 1, 13, 3. Poſt Vindob. *oſtenditur inter hoſtia.*

ſitae Ogyris) Prior vox abeſt in Vindob. et in Cibin. male ſcribitur *ſytae.* Poſterior abiecta etiam prima vocali varie corrumpitur. Cibin. Vatic. Pariſ. 1. Rehdiger. omnesque Voſſii, ut ipſe notat; Vindob. Pariſ. 2. Lipſ. Gud. Havn. *giris*; Venet. *Cyris*; Prag. *ſite girisque mea Exitre*; Ciaccon. 1. *Sitogyris*; Ciaccon. 2. *inſulae ſitae gensque in ea.* Cum priori fere conſentit Boccatius de maribus ſ. v. Arabicum: *Sithegeris clarior eo,*

quod ibi ſepulchrum ſit Eritrae regis. Solus Pariſ. 3. ex ſilentio conlatoris *Ogyris* tuliſſe videtur. Edd. 1. 2. 9. 13. *Giris*; reliquae *Ogyris*. TZSCHVCKE. Videtur legendum: *Aliquot ſunt in eo inſulae, ſed Ogyris, quod in ea.* PINTIANVS. Forte: *ſed Ogyris.* Sic legit Pintianus. CIACCONIVS. *Ogyris*, in qua Erythrae monumentum, etiam ab aliis vocatur, veluti Plinio 6, 32. ſ. 28. Dionyſio v. 607. Priſciano v. 605. Avieno v. 794. Sic eam in univerſum etiam memorat Stephanus h. v. inque rubro mari ponit; Suidas λίμνην facit, ſua ille fide. In Ptolemaeo 6, 7. ſ. dicitur vulgo Ὄργανα, ſed, ut hic Voſſius monet, quidam libri habent Ὤγυρις, et in margine Palatinus Οὔγυρις. Alia de illa Vol. 2. Quod quidam inſerunt *ſed*, non incommodum omnino eſt. In voce *Erythrae* noti ſunt et vulgati librorum errores. Lipſ. *chrythye*; Gud. *erithie*; Rehdig. *erythre*; Prag. *Exitrae*; Vindob. *britere.* Ed. 2. *eritrae.* — Poſt multi, in quibus Cibin. cum edd. veteribus *monumentum*, de quo vid. ad 1, 6, 1. et alibi. Pro *clara*, quod deeſt in Voſſ. 2. *claret* legitur in Voſſ. 1. teſte Oudendorpio ad Sueton. de Ill. Grammat. c. 17. ubi cf. de hoc verbo notata.

§. 7. *Alterum ſinum)* Hermolaus *ſinum* emendat pro *ſignum*; nempe ſic invenerat in ed. 5. quam ante oculos poſitam habuit. Hinc vero edd. Vadianae, Olivarianae, etiam 21. 28. cum Schotto novum caput (Schotto c. 9.) conſtituunt cum inſcriptione *Sinus Arabicus.* Vinetus a verbis *Ab ea parte* incipit caput 42. Edd. Ald. Iunt. ſic locum diſtinguunt: *incingunt ab ea parte, quae introeuntibus dextra eſt. Urbes* — minus commode. Ceterum Lipſ. *cingunt*; Pariſ. omiſſis pluribus ſic nectit: *incingunt ab intimo angulo prima*; Gud. omittit *quae*; Cibin. dat *dextra ſunt.*

Carra) Abr. Gronovius ex MSS. ſuis promiſcue notat *Chara, Caria, Charia, Carra*; Ciaccon. *Chara*;

ex meis Prag. Rehdiger. Vindobon. Parif. 1. 2. Vatic. 3. Venet. Havn. *Cara*; in varr. ed. 29. *Carra*; Lipf. Gud. *Chara*; Cibin. *Charra*; Vatic. 1. *Charrae*; Parif. 3. forte *Cane*; Boccatius de maribus f. v. Arabicum *Charria*, eodem fere modo, quo pro Κάῤῥαις Ofroenorum urbe, Καῤίαις legitur apud Syncellum p. 284. f. 356. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 12. 14. 19. *Cara*; 6. 7. 8. 10. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae cum Vineto, Schotto *Carrae*; 13. *Carre*; 23. *Carrhae*; 39. 40. *Cane*; 41. 42. *Canae*; Reinoldianae, 44. 45. et fequentes *Carra*. Sequens nomen *Arabia*, fine variatione exiit; non item tertium. A. Gronovius ex fuis MSS. adnotavit *Gadamus* et *Gadanus*. Ciaccon. Vatic. Cibin. et reliqui *Gadanus*; tantum, opinor, Parif. 3. *Gadamus*. Edd. 1. *Gabamus*; 2. 3. 4. 5. 9. aliaeque veteres *Gadamus*; 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus, Voffius, Gronovii (40. 41. 42.) *Gandamus*; poft Reinoldianae, 44. et reliquae *Gadamus*, praeter Norimbergenfem, quae *Gandamus* reddidit. TZSCHVCKE. Stephanus *Carrae*, Carrarum: *Ad mare*, inquit, *Rubrum funt Carrae, cognomines iis, quae funt in Mefopotamia, Craffi nobiles interitu*. De *Arabia* emporio Ptolemaeus. [6, 7.] Tertium loci nomen haud comperi. BARBARVS. Propofito femper ob oculos Melae inftituto exfequendi clariffima quaeque, fic lego: *Urbes funt Carna, Mariaba et Agdamus*. Primam ex Strabone, [lib, 16. p. 528. f. 768.] cui eft *Carna* magna Minaeorum urbs; meminit et Ptolemaeus: [6, 7. m.] Secundam ex eodem, metropolin Sabaeorum, qui cum fint Arabum ditiffimi, verifimile eft, metropolin eorum a Pomponio celebratam effe: Tertiam ex Ptolemaeo. [6, 7.] De *Mariaba* et Stephanus, in quo vitiofe fcriptum eft, metropolin effe *Sabinorum*, pro *Sabaeorum*. Idem *Carnam Carnanam* nominat, et a Sunio *Carnaniam* appellari ait. Poffet etiam, et fortaffe rectius, pro *Carrae* fubftitui *Gerra*. *Sabaei* enim et *Gerrhaei* omnium Arabum

ditiſſimi ſunt, Straboni lib. 16. [p. 535. ſ. 778.] Nec me fallit, memorari a Ptolemaeo [6, 7.] Arabiae emporium in Arabia Felici, et a Stephano [h. v.] Plinioque [5, 21. ſ. 24.] *Carras* urbem, et Carraeorum latiſſimos et fertiliſſimos campos in eadem; ſed non ideo prioris ſententiae poenitet. PINTIANVS. *Carrae, Arabia, Gandanus*) Non vidit Pintianus, has tam a Pomponio, quam a Strabone in occidentali latere ſinus Perſici ſtatui, non in orientali latere ſinus Arabici; cum dicat Pomponius de ſinu Perſico, maiorem partem Sabaeos tenere. Incipit enim primo exponere latus Arabici ſinus; dein perſequitur oram Arabici ſinus orientalem, id eſt, ut ipſe ait, Troglodyticae oppoſitam, aitque ſe nomina priſca propterea non ponere, quod pronunciare facile non poſſet. Nec tamen ignoro, in hac ora Meriabam, Sabaeorum metropolin, quam prius Mariabam vocarunt, ab ipſo Strabone collocari. Et Plinius lib. 6. cap. 8. [6, 32. ſ. 28.] *Sabaei Arabum propter thura clariſſimi ad utraque maria porrectis gentibus. — Regia omnium eſt Mariaba. Sinum obtinet refertum inſulis odoriferis.* CIACCONIVS. *Arabia*) Non me fugit, mutaſſe Fredenandum. Ego a vulgata non recedo. *Arabiam* enim et *Eudaemona*, Arabiae urbes, ponit et Aethicus in Coſmogr. [p. 707. ad calcem Melae in ed. A. Gronov. 1722.] et Arrianus in periplo maris Erythraei. [p. 14. Hudſ.] SCHOTTVS. Perperam haec mutavit Pintianus, inferendo nomina aliena ab inſtituto Melae. Vt in ſuperioribus, ita quoque hic proſequitur orae maritimae loca praecipua. Egreſſus itaque oſtium ſinus Perſici, ea commemorat, quae ſita ſunt ad eam Arabiae partem, quae ſinui Arabico adiacet. Huius autem ſinus principium faciunt Moſſylicum Aethiopiae promuntorium, et alterum ei in Arabia oppoſitum, quod *Cabo de Fartaque* vulgo nominatur. Errant enim, qui ſinus Arabici initium ponunt ad Babelmandel, ubi anguſtiſſimus eſt. Promuntorio vero Fartaque adiacet oppidum Cane, ut manifeſte ex auctore peripli Erythraei

[p. 5. Hudſ.] poteſt intelligi. Meminere quoque huius emporii Plinius [6, 26. ſ. 23.] Ptolemaeus. [6, 7.] Vulgo *Cayem* nominatur, nempe vicus ſubiectus oppido mediterraneo *Sartach*, (Sabbatha olim dicto) unde promuntorio nomen. Nullum dubium itaque, quin *Cane* ſcripſerit Mela, non *Carre*. Arabia vero et ipſum emporium, ſed multo priori celebrius, cuique felicis cognomentum aeque, atque toti regioni additum fuit, deſcribitur fuſe ab eiusdem peripli auctore, e quo manifeſte apparet, eſſe id *Aden* vulgo nominatum. VOSSIVS. De ſingulis, quid videatur, monendum eſt. De prima urbe tria potiſſimum ſunt, quae hic in disceptationem vocantur, *Carra*, *Carna* et *Cana*. Ex Vatic. 1. urbs *Carrae* vel *Charrae* locum hic ſibi adroget. Vtraque enim forma eadem invenitur, quamvis numi adſpirationem abiiciunt. Vid. Haymius in theſ. Britann. T. 2. p. 117. Havercamp. ad Oroſ. p. 20. et qui plures excitarunt Raſche in Lex. num. T. 1. P. 2. p. 401. et Eckhel in doctrina num. P. 1. Vol. 3. p. 506 ſqq. Graecos quidem, unde adſpiratio inſeri poſſit. Sed cf. omnino de hac variatione Oudendorp. ad Lucan. 1, 105. Havercamp. ad Oroſ. 1, 2. p. 19. ubi etiam Cod. Prag. a me inſpectus habet cum aliis *Charras*, uti editur in Sidonio Apollin. carm. 2, 455. 9, 19. 248. At, ſi hoc loco Carra idem eſt, quod Carrae, omnes hanc urbem prope Euphratem ponunt non procul ab Edeſſa. Vid. Oroſ. 6, 13. 7, 18. Ptolem. 5, 18. Plin. 5, 21. ſ. 24. qui in Arabia contermina ponit cum Edeſſa. De hac quidem nemo in hoc loco cogitet. *Carraei* quidem in Arabia Felici commemorantur a Plinio 6, 32. ſ. 28. eorumque urbs *Carrita*, Ptolemaeo 6, 7. Χαρίατα, ſed et haec aliena eſt, quippe in mediterraneis ſita. Propius accedit Pintiani *Carna*, metropolis Minaeorum, quos ad rubrum mare ponit Strabo lib. 16. p. 528. ſ. 768. Idem facit Stephanus, a quo Κάρνανα urbs vocatur, a Plinio 6, 32. ſ. 28. *Carnon*, a Ptolemaeo 6, 7. Κάρνα, qui tamen procul ab ora in

mediterraneis recenſet. Sed cf. de ea Berkelius ad Stephanum p. 451. et in primis Bochartus in Phaleg 2, 22. Male quidam id nomen obtrudunt Avieno v. 1135. propter Macarum et Perſidis viciniam, a quibus eſt alienum, uti docuit ibi Wernsdorfius. Etſi autem ipſos Minaeos ad Rubrum mare ponit Strabo, urbis tamen ſitus minime conſtat; et ſic etiam in Stephano Rubri maris mentio ad populos pertinere poteſt. Tum Plinius 6, 32. ſ. 28. Atramitas Sabaeorum partem facit, quibus in mediterraneis iungantur Minaei. Habitarunt igitur, ſi vera retulit, Minaei prope Sabaeos, et verſus orientem pertinuerunt ad Atramitas. Denique Minaeorum ſedes fuit ad Arabicum quidem ſinum, ſed poſt anguſtias, ad quas inde Sabaeis praeterea interpoſitis progreditur Strabo c. l. a quo nec Plinius, nec Ptolemaeus disſentiunt. Vana igitur hinc exſiſtit illa emendatio Pintiani. Sed multo minus ferenda altera de *Gerra* ſ. *Gerrha*, quae urbs Arabiae Felicis adluitur ſinu Perſico, uti docet Harduinus ad Plin. 31, 39. ſ. 7. Reſtat igitur *Cane* vel *Cana*; nam utraque forma ex libris notatur in Plinio 6, 26. ſ. 23. Graecis Κάνη, uti apud Ptolemaeum in Aſiae tab. 6. In eodem 6, 7. eſt emporium et promontorium, itaque commemoratur, ut de eius ſitu ad Melae narrationem apto dubitari nequeat. Cf. etiam Arrian. c. l. pag. 15. Hudſ. Quae quidem lectio eo minorem iniicit dubitationem, quod τὸ *n* facile in *rr* transire propter *Carras* librariis notiores potuit. Ita vero progreſſionis ordo, quem monſtrat Ptolemaeus, ſervatur. Ne tamen quid disſimulem, Κάῤῥαι urbs ad Rubrum mare notatur a Stephano h. v. eoque ſpectare videtur *Carcha* apud Geograph. Ravenn. 2, 6. f. At ſunt incertiora, quam ut ſequi aliquis poſſit. Quod Ortelius in theſ. Geogr. h. v. Carrae Arabiae ex Plinio [31, 39. ſ. 7.] adfert, ſine dubio ibi reponendum eſt *Gerrhae Arabiae* ad ſinum Perſicum, quod fecit Harduinus et ex Strabone [lib. 16. p. 527. ſ. 766.] egregie docuit. In *Arabia* nulla recte

obiicitur dubitatio. Etſi enim Pintianus in *Marabia* mutat ex Strabone, recipi tamen id non poſſe idem docet. Cf. Plin. 6, 32. ſ. 28. Denique an *Gadamus* recte ponatur, nemo facile in obſcuro hoc nomine et nusquam forte obvio dixerit. *Gadamus* tamen plura codicum ſuffragia habet, nulla Vadiani *Gandamus*. Boccatius de maribus c. l. refert *Cadinus*, Pintianus emendabat *Agdama* ex Ptolemaeo 6, 7. ubi tamen conlocatur in mediterraneis.

Berenice) Plerique codices *Beronice*; Boccatius de maribus c. l. *Beronices*; Gud. *Bercenice*; Vatic. *Berenice*. Edd. 1. 2. 9. 13. *Beronicae*; 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus, Voſſius, 40. poſt 41. 42. et ceterae cum Reinoldio *Berenice*, uti quidem iam olim dederat Vinetus. TZSCHVCKE. Ventum eſt ad locum longe omnium in univerſo opere laborioſiſſimum, maximis implicatum erroribus, ac pene dixerim Barathrum et Chaos quoddam. Neque enim ordo tantum civitatum luxatus eſt, et depravata nomina, ſed, ut ſuſpicor, barbara inſuper aliquot vocabula intermiſta ſunt. Statui nihilominus vires experiri, etſi impares animo, et cum ſeptemcipiti Hydra congredi. Primum igitur per partes, quid de ſingulis ſentiam, ſtrictim dicam; poſtea ſubiungam, quomodo in totum legendum mihi videatur. Igitur ubi poſita eſt urbs *Beronice*, poni *Arſinoe* debuit, et contrario, auctoribus Ptolemaeo [4, 5.] et Plinio. [5, 12. ſ. 11.] Nam poſt *Herroopolin* ſtatim conſtituunt *Arſinoen*. Praeterea iidem auctores, itemque Strabo et Stephanus, *Berenice* per *e* in ſecunda enunciant, non *Beronice*. PINTIANVS. Valde ſeſe hic exercent, non multi tantum, ſed et magni viri. Tantum autem abeſt, ut locum hunc obſcuriſſimum illuſtrarint, ut potius denſas et impenetrabiles offuderint tenebras. Non longus tantum, ſed et ſtultus eſſet labor illorum perſequi errores,

cum hos ipſos veritatis cognitio ſatis reddat manifeſtos. Hanc ut teneamus, ordine ſingula proſequemur. Beronice itaque, quam primam eſſe dicit ab intimo angulo ſinus Arabici, non eſt illa, quae ſolſtitiali ſubiecta eſt circulo, cuiusque complures auctores mentionem faciunt, ſed alia minus nota, cuiusque praeter Melam, unus tantum, quod ſciam, meminit Ioſephus 8, [6, 4.] Antiquitatum, ubi de claſſe Salomoniaca agit. Dicit ille, aedificatam hanc fuiſſe in portu Aſiongaber. Addit portum iſtum aetate ſua dictum fuiſſe Berenicen, nec multum abfuiſſe ab Aelana urbe. Ex hoc Pomponii et Ioſephi teſtimonio cognoſcimus, ſitam fuiſſe Berenicen inter Heroopoliticum et Strobilum promuntoria. Heroopoliticum promuntorium eſt in ſinu Heroopolitico. Strobilum vocat, quod Ptolemaeus [5, 17.] et alii *Pharan*. Promuntorium hoc diſtinguit Heroopoliticum et Aelaniticum ſinus. Ipſum vero oppidum Berenices non poteſt aliud eſſe, atque illud, quod Calzem ab Arabibus appellatur. VOSSIVS. Voſſio adſentiuntur Berkelius ad Stephanum p. 217. et Bruns ad Danvillii tabulas in der alten Erdbeſchreibung cap. 7. p. 176. Bochartus in Chanaan 1, 44. f. ex Scriptura ſacra (Reg. 9, 26.) portum fuiſſe putat Idumaeae prope Aelan ad mare rubrum, uti paſſim Arabicum ſinum vocant, de quo Plin. 5, 12. ſ. 11. et alii, nec procul a deſerto Sin poſitum, quia ex Aſiongabero profecti Iudaei caſtra metati ſint in deſerto Sin ſ. Kades, uti legitur in Moſe Numer. 33, 36. At idem temere refutat Ioſephum c. l. qui Berenicen e regione Syenes Africani litoris urbem faciat, quod de altera Berenice valet. Diverſam tamen eſſe Melae et Ioſephi Berenicen contendit Cellarius in Geogr. ant. 3, 14, 32. Ioſephum vero hallucinatum eſſe exiſtimat Goropius Becanus, in Hiſpanicis p. 76. ubi pluribus evincere nititur, Aſiongeber ad mare rubrum minime ſitum fuiſſe. Adfert autem Cellarius potiora haec, quibus Voſſium impugnet. Cum Heroopoliticum promontorium ad ſinum ſit cognominem,

Strobilum eſt Pharan Ptolemaei, atque inter utramque ſita fuit Berenice. At in Aegypto potius et Berenice et Strobilum quaeri debent. Cum enim introeat Mela in ſinum, in altera parte, eaque ſiniſtra et Aegyptiaci lateris, et Berenice eſt et Strobilum poſt Heroopoliticum promontorium, quod etiam Melae progreſſio docet, in qua Philoteris et Ptolemais. Deinde regreſſio Iſraelitarum ex ſolitudine Pharan ad mare Suph orientalior erat, quam acceſſus, non autem hoc, ſed illa (regreſſione) ad Aſiongabarum venerunt Numer. 33, 35. et Ailath et Aſiongabarus naturali ordine ſic ponuntur Devteron. 2, 8. ut urbs illa in occidentem, haec in ſolis ortum vergat. Ex quibus Cellarius conligit, Aſiongabarum, quae eſt Berenice, non in Heroopolico ſinu, (ſic enim extra limen Arabiae fuiſſet,) ſed ad ſinum Aelaniticum et poſt Aelanam in ortum verſus fuiſſe poſitum. Hactenus Cellarius. Atque hoc ſitu Pocockius, Danvillius aliique utramque urbem in tabulis oſtendunt, cum Cellarianae invertant. Aſiongabarum Idumaeae portum fuiſſe prope Aelam ad mare Rubrum nec procul a deſerto *Sin* ſ. *Kades* docent S. Scripturae loca Num. 33, 36. 1. Reg. 9, 26. Cf. etiam Huetius de utroque nomine in comment. de navigatione Salomonis cap. 1. p. 125. et quos ad Ioſephum memoravit Spanhemius. De Aſiongabaro nulla eſt dubitatio, quae omnis verſatur in altero nomine, et recte dubitari poſſe videtur, an vere retulerit Ioſephus de Berenice, cuius ſola auctoritate et fide nititur. At difficulter expediri poteſt illo quaeſtio, cum non conſtet, quod promontorium Mela vocaverit *Strobilum*, nec certum ſit, utrum ab intimo receſſu Heroopoliticum inter et Strobilum incipiat, an ab hoc ad ſiniſtrum latus progrediatur. Tum ſi Strobilum eſt *Pharan*, debebat hoc praeponere. Neque tamen ſic inter duo illa promontoria iacet Aſiongabarus, nec, ſi iaceret, in altera parte alterutrum poni potuiſſet, cum non ad ſiniſtrum, ſed ad dextrum referendum fuiſſet. Immo Pharan videtur eſſe Heroopoliticum,

alterum Ptolemaei Drepanum. Tum vero Afiongabarus Iofephi vel Berenice male fic ponatur, nifi plane erravit. *Pharan* promontorium verfus Drepanum ad finiftram partem, ad quam progreffione contendit, fpectabat, vel eam incipere poteft in hac notatione. Situm enim eft verfus Arabiam Petraeam, de quo Salmafius ad Solin. cap. 36. f. 33. p. m. 346. etfi falfa eum de Maranitis admifcere docuit Weffelingius ad Diodor. 3, 43. Idem promontorium aliis dicitur Pofideum, quippe quod in termino f. receffu finus Arabici paullo fupra Aelaniticum finum ponunt. Ita Artemidorus apud Strabonem lib. 16. p. 534. f. 776. Diodor. 3, 42. in. Cf. etiam Salmafius c. l. Heroopoliticum vocat Mela, quod in initio cognominis finus excurrebat, uti recentiorum tabulae docent, in quibus dicitur promontorium *Mahomed.* Inde igitur cum progrediatur Mela, quare et priori loco pofuit, et in Strobilo in altera parte confiftat, ubi Ptolemaei eft *Drepanum*, intra illud fpatium quaerenda eft Berenice, ubi tamen nemo talem urbem oftendit. Nam μυὸς ὅρμος fatis declarat, quo usque progrediendum, et ubi fubfiftendum fit. Magis conveniat hoc fitu Arfinoe, quam ibi ponunt Agatharchides de mari Rubro cap. 42. p. 54. Hudf. Ptolemaeus 4, 5. — Reinoldius in tabulis, ut Melae fidem aliquatenus tueatur, Strobilum praeponit ad orientem, ad occafum exhibet Heroopoliticum, inter utrumque Berenicen, ubi Iofephi eft Afiongabarus. Ita quidem recte ad Melae mentem, ad ipfam rem non accurate, quae culpa videtur effe auctoris. Berenice enim in codicum connifu dimitti nequit. Accedit, quod paullo poft *aliam Berenicen* diferte memorat; et fic Plinius 6, 33. et 34. f. 29. tres defcribit Berenices, etfi ipfo fitu nulla earum hic locum habet. *Berenice* autem recte emendavit Pintianus, et ediderunt recentiores. Eadem fcriptura tamen per *o* obfidet etiam libros Iuftini 26, 3. f. et alibi, itaque effert Schol. Iuvenalis ad 6, 157. Cf. Salmaf. ad Solin. 8. f. 14. p. m. 108. Sunt quidem,

qui hoc et ſimilia nomina promiſcue per *e* et *o* ſcribant et utrumque probent, veluti *Caſſiepea*, *Steneboea*, de quibus vid. Muncker ad Hygin. in poet. aſtron. 2, 10. at τὸ *e* tuentur in primis Graeci.

Heroopoliticum) Prag. Rehdiger. *hyeropoliticum*; Lipſ. *hyeropoli;* Cibin. aliique, uti Boccatius de maribus c. l. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 11. 12. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *Hieropoliticum*; Pariſ. 1. 2. videntur habuiſſe *Heroopoliticum*, uti edd. 10. 13. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Voſſius reliqui *Heroopoliticum*. Edd. 6. 7. 8. *hyroopoliticum*; 30. 32. *Heropoliticum*; Schottus *Herbopoliticum*. Proximum nomen varie etiam agitant libri. Lipſ. Havn. Prag. *Trobilum*; Rehdig. Venet. Vindob. Cibin. Vatic. Pariſ. 1. 2. (opinor) cum Boccatio c. l. *Strobilum*; Pariſ. 3. Havn. (uti ſuſpicor) *Scrobilum*, cum editionibus omnibus ad Voſſium; tantum 5. *Scrobilon*; Voſſius et reliqui poſtea *Strobilum*. TZSCHVCKE. Scribo *Heroopoliticum*. Ita enim vocatur ſinus ab urbe, quam *Heroum oppidum* Plinius, [6, 33. ſ. 29.] Graeci *Heroopolin* vocant omnes. BARBARVS. Minus corrupte legetur: *ultra Heroopolin* et *Cambyſu* ex Plinio lib. 6. cap. 29. [ſ. 32.] PINTIANVS. *Heroopoliticus ſinus eſt Rubri maris in Aegyptum vergentis*, Plin. lib. 5. cap. 11. [ſ. 11.] et lib. 5. cap. 9. *Quidam ex his aliqua nomina permutant, et ſubſtituunt alios nomos, ut Heroopolitem, Crocodilopolitem.* Vnde forſan hic legendum *inter Heroopolitem et Crocodilopolitem*. CIACCONIVS. Pintiani emendatio cum MSStis conciliari minime poteſt. Ciacconio praeterea obſtat, quod Crocodilopolis in mediterraneis fuit. Cf. Herodot. 2, 148. Strabo lib. 17. p. 516. ſ. 816. Ptolemaeus 4, 5. Neque tamen adfirmaverim, Strobilum verum eſſe nomen. Cum Philoteris ſubiiciatur, praeter Drepanum promontorium, quod ex Ptolemaeo 4, 5. accommodari

poſſit, non invenio. Poſt Cibin. et ed. 19. omittunt *inter* ante vocem *promontoria*.

Μυὸς ὅρμον) Nomen, ſi quid aliud, corruptum. Vatic. 1. *maeronenon*; Pariſ. 3. Vind. *meronenon*; Gud. *maenorenon*; Rehdiger. *maeno renon*; Auguſtin. *Moronenon*; Cibin. *maerenon*; Lipſ. *maenoretion*; Venet. *moenoretion*; Pariſ. 2. *maeneretion*; Pariſ. 1. *Maënoranum*; Havn. *Mancretino*; Vatic. 3. et Prag. *Mencretino*; Ciaccon. notat *Menorenon*; Voſſius ex melioribus membranis *maerenon*; Abr. Gronovius ex ſuis omnino *Meronenon*, *Maeneretion* et *Maerenon*. Boccatius c. l. hunc locum ſic reddit in ed. Veneta 1473. *moerotenon et collaca*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus, Schottus *Moronenon*; Voſſius, 40. 41. 42. *Aennum*; Reinoldianae 44. et reliquae Μυὸς ὅρμον. Sequuntur hinc deinceps alia, de quibus haec libri ſubpeditant. Pro *Coloba* Vatic. Cibin. Venet. Lipſ. Gud. Ciaccon. et Boccatius c. l. *Collaca*; Havn. Pariſ. 1. 2. 3. *Colaca*; Rehdiger. Vindobon. *colloca*; Prag. *colacam*; Voſſii meliores *Coloba*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 12. 14. 19. 23. *Collaca*; 6. 7. 8. 15. 17. 20. *Colloca*; 10. 13. 16. 18. 22. Vadianae, 29. 33. Vinetus *Colaca*; 21. 24. 25. 28. Schottus *Coloca*; Olivarianae *Coloca* et *Colaca*; Voſſius cum ceteris *Coloba*. Tum Vatic. Vindobon. *philopteris*; Cibin. Rehdiger. *phylopteris*; Lipſ. *Phyleteris*; Havn. *Perilelheris*; Pariſ. 2. Prag. *perileteris*; Venet. *perhiteteris*; Gud. cum Boccatio c. l. et forte Pariſ. 1. 3. *Philoteris*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Philopetris*; 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. et reliquae *Philoteris*. Denique Vatic. 1. Cibin. Pariſ. 2. Havn. Prag. *promalis*; Lipſ. Gud. *piomalis*; Venet. *pio malis*; Rehdiger. *pyomalis*; Pariſ. 1. *Philomalis*; Pariſ. 3. *hiomalis*; Vindob. *phimalis*; Boccatius c. l. *pionialis*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Phiomalis*; 6. 7. 8. 10. 12. 13. reliquae *Ptole-*

mais. TZSCHVCKE. Scribendum *Colaca*, ut fit *Colax* Colacis promontorii eius nomen. Item *Philoteris* et *Ptolemais* ex Plinio, [6, 33. et 34. f. 29.] Ptolemaeo, [4, 5.] Stephano, ut in Plinio monftravimus. BARBARVS. *Moronenon et Coloca Philoteris*) Scribo non tanto lectionis detrimento: *Deinde muris Hormos et ad Monoleum lacum Philoteris* ex Ptolemaeo, [4, 5.] qui poft *Arfinoen* meridiem verfus collocat in hoc tractu Μυὸς ὅρμον, hoc eft *muris ftationem*; quod nomen pro dimidio vertit Mela, quod fecit [2, 2, 7.] in *Aegos fluviis* urbe Thraciae et Νότου κέρας, [immo Ἑσπέρου κέρας 3, 9. f.] promuntorio Africam Afiamque difterminante, ut mox dicemus. Μυὸς ὅρμον in hoc tractu omnes celebrant, nec minus *Philoterida* urbem, Satyri aedificium. Nam Strabo, [lib. 16. p. 529. f. 769.] Ptolemaeus, [4, 5.] Plinius, [6, 23. f. 29.] Stephanus *Philoteram* appellant; Apollodorus, referente Stephano, *Philoterida*, quem fecutus videtur Pomponius. De *Monoleo* vero lacu, ad quem fita eft *Philoteris*, Plinius in fexto. [c. 34. f. 29.] Poffet etiam legi non minus commode: *Deinde inter promuntorium Drepanon et Colobon Philoteris* etc. ex Ptolemaeo, [4, 5.] qui inter haec duo promontoria ftatuit *Myos hormon, Philoteram, Berenicen et Ptolemaidem Theron.* De *Colobis*, id eft, *debilibus* feu *curtis*, ut Strabonis vertit interpres, Strabo ipfe lib. 16. [p. 531. f. 773.] Sed ampliemus iudicium, crefcente fubinde, ut in dubiis fieri folet, coniectura, confideremusque, an neutro modo legendum fit, fed fic potius: *Muris promuntorium et Aenon ante dicta Philoteris* ex Plinio lib. 6. cap. 29. [f. 33. ubi quidem legitur *Aennum*] ut, quod Graeci ὅρμον dicunt, hoc eft *ftationem*, Mela interpretatus fit *promuntorium*. Poteft enim fieri, ut, quod eft promuntorium, fit aliquando etiam *ftatio navium*. Legendus igitur in univerfum totus hic locus ad hunc maxime modum: *In altera ab intimo angulo ultra Heroopolin et Cambyfu prima Arfinoe. Deinde Muris*

Hormos et ad Monoleum lacum Philoteris, *et Ptolemais*, *et Berenice*, *et alia Berenice.* *Tum ſilva* etc. ex citatis auctoribus. Sed ut retineamus morem noſtrum ſubveniendi pro tenuitate noſtra clariſſimo Auctori Plinio, innumeris adhuc plagis discerpto, ſciendum, *Ptolemaidem* urbem paulo ante dictam, appellatam eſſe cognomento Ἐπιθήρας, hoc eſt, *ad venatus*, in Plinio autem vitioſe legi Ἐπιθηρίας, ex caſtigatione Hermolai. Nam quis, obſecro, tam Opicus et Graece amuſos, qui θήραν neſciat Graece ſignificare *venatum*, potius quam θηρίαν. Denique et Plinii vetus codex Ἐπίθηρας habet, et a Ptolemaeo [4, 7. et in Africae tab. 4.] Ptolemais θηρῶν, hoc eſt, venationum, nominatur, et a Strabone 16. [p. 529. ſ. 770.] πρὸς θήραν. [πρὸς τῇ θήρᾳ] Et in eodem libro [p. 531. ſ. 773.] *Sunt*, inquit, plures θῆραι, id eſt, venationes. Non omittendum, antequam ad reliqua transeamus, Strabonem contra ceteros poſt *Heroopolin* conſtituere *Philoteram*, deinde *Arſinoen*. Ptolemaeus enim et Plinius [cc. ll.] prius *Arſinoen*, deinde *Philoteram*. PINTIANVS. *Moronenon et Colloca*) Διογένους ἄκρον. Πτολεμαῒς θηρῶν. Κολοβῶν ὄρος ἄκρον. Haec per intervalla Ptolemaeus. [4, 7.] De Colobis etiam Strabo lib. 16. [p. 531. ſ. 773.] Εἶτα Ἀντιφίλου λιμὴν, καὶ ὑπὲρ τοῦτο Κρεωφάγοι, κολοβοὶ τὰς βαλάνους, καὶ αἱ γυναῖκες Ἰουδαϊκῶς ἐκτετμημέναι· et paullo poſt: Τὸ δὲ Ἀντιφίλου λιμένι ἑξῆς ἐστὶ λιμὴν καλούμενος Κολοβῶν ἄλσος. CIACCONIVS. *Moronenon et Colaca*) Antiquae et meliores membranae ſic habent: *Deinde inter promuntoria maerenon et Coloca.* Legendum: *Deinde inter promuntorium Aënnum et Coloba.* *Aënni* meminit Plinius, [6, 33. ſ. 29.] ac recenſeri ſcribit a nonnullis ibidem loci, ubi ſit Philotera. Si quis tamen hic *Myoshormium* malit, ut id promuntorium dictum ſit a Myoshormo oppido, non multum refragabor. Coloba vocat, quod Ptolemaeus [c. l.] τῶν Κολοβῶν ἄκρον. Coloëni verum huius gentis fuit nomen, ſed quia e verporum

erant genere, Graeci eos *κολοβοὺς* vocarunt. VOSSIVS. Miſere adfecta eſt librorum lectio, unde difficulter extrices, quod ad aliorum narrationem aptumque ſitum accommodari poſſit. *Aënnum* Voſſii, cuius cauſa Plinium adlegat, vix locum habet. Hic enim 6, 33. ſ. 29. oppidum parvum eſſe ſcribit, pro quo alii Philoteram ſcribant. Quod ad Μυὸς ὅρμον pertinet, Strabo lib. 17. p. 560. ſ. 815. *πόλιν* dicit, quae habeat *ναύσταθμον*. Idem lib. 16. p. 529. ſ. 769. vocat *λιμένα μέγαν*, a quo non disſentit periplus maris Erythraei in. et alibi. Cf. Harduinus ad Plin. 6, 33. ſ. 29. et Weſſeling. ad Diodor. 3, 38. ubi poſterioris aetatis nomine Ἀφροδίτης ὅρμος, de quo cf. etiam Strabo in priori loco et Agatarchides de rubro mari cap. 42. p. 54. Hudſ. In civitatibus *Miſormus* recenſetur a Geogr. Ravenn. 2, 7. Cf. etiam Ptolemaeus 4, 5. Ex quibus conlectis adparet, fuiſſe urbem cum portu. Qui promontorium, quale hic deſideratur, faciat, praeter Melam novi neminem. Quae quidem dubiam facere videntur hanc emendationem, cui praeterea nihil niſi prima litera patrocinatur. Propius non ſolum recedit a codicum veſtigiis, ſed et promontorium vocatur a Ptolemaeo 4, 7. *Mnemium*, lubenterque reponerem, niſi obſtaret ſitus Philoteridis, quam ſupra Mnemium oſtendit idem, et infra Heroopolin Strabo lib. 16. p. 529. ſ. 769. At et hic infra Philoterida ponit Μυὸς ὅρμον ſecus ac Ptolemaeus, quare inter illud promontorium, ſi certe fuit, et Coloba non poteſt quaeri Philoteris ex Strabonis ſententia. Cf. etiam lib. 17. p. 560. ſ. 815. Ita Plinius 6, 33. ſ. 29. Philoteram ſupra Myoshormon ponit et inter Arſinoen, hoc quidem paullo aliter, ac Strabo, qui ſubiicit hanc Philoterae ſtatim ante Myoshormon. Ipſa vero Arſinoe ſatis et a Plinio c. l. et Strabone in primis notatur lib. 17. p. 553. ſ. 804. Sed incerta ſunt omnia et dubia, quae Pomponius in deſcriptione ſinus Arabici adfert, ita ut difficulter, vel minime, explicari et cum aliorum narrationibus componi poſſint,

quod et ipſe profeſſus eſt Danvillius in deſcription du Golfe Arabique ou de la mer rouge, quae adnexa eſt eius libro Memoires ſur l'Egypte p. 263. Quare acceptum reddidi. Pintianus nimis audacter in codices graſſatur omniaque mire invertit. De voce *Coloba* ſatis probabiliter disſeruit Voſſius. In reliquis minor obſtat dubitatio, immo nulla.

Arſinoe) Vatic. 3. *aſſirice;* Prag. *aſſyrice;* Lipſ. Havn. *aſirice;* Pariſ. 2. *Aſinice;* Rehdiger. *arſynoe,* uti legitur in Chron. Paſchali p. 29. (ed. Venet.) ceteri, in quibus Cibin. Pariſ. 1. Venet. (qui addit *eſt*) *Arſinoe* cum veteribus editionibus; tantum vitioſe 11. *Arſine.* Boccatius c. l. *Arſenoe.* Tum Pariſ. 1. *Boenice;* Vindob. *Bernice,* plerique *Beronice,* uti edd. ad Gronovianam 40. poſt aliae *Berenice,* uti dant Gud. Venet. Rehdiger. aliique. Vid. ſupra. Boccatius c. l. *Beronices,* et ex edd. 15. 20. *Buronice.*

tum ſilva —) Leviora et quae facilius ad ordinem redeunt, hinc obiiciuntur. Venet. *cum ſilva.* Poſt Lipſ. *thanum.* Ed. 8. *habenum;* aliae cum MSS. *hebenum;* tantum Gud. Prag. *ebenum.* Ita vero alibi etiam adſpiratio fluctuatur, veluti in Virgilio Georg. 2, 117. ubi cf. Emmeneſſius. Plerumque tamen hodie in bonis editionibus omittitur, e. g. in Virgilio c. l. Lucano Oudendorpii 10, 117. (nam Burmannus praemiſit) Plinio 12, 8. ſ. 4. aliisque. Tuentur, qui ex Hebraica lingua vocem repetunt, in iis Becmannus de Orig. L. L. p. 221. ſed et Dausqueius in orthogr. h. v. probat quaſi Graecis accommodata magis, etſi in iis molliori ſono efferatur. Nimirum ita ſolet etiam in multis aliis.

dioryge) Ciaccon. *diorege;* Rehdig. *dyorige;* Lipſ. Gud. *diorigine;* plerique alii, uti edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *diorige;* reliquae edd. *dioryge.* TZSCHUCKE. *diorige)*

Scribendum eſt *dioryge.* Vox ea et Graeca eſt, et familiaris Straboni, foſſas et alveos manufactos ſignificans. BARBARVS. Scribo *dioryche*, non *dioryge. Diorychos* enim inflectitur, non *diorygos* ex omnibus gregatim tam antiquis, quam recentioribus Grammaticis. Sic etiam Herodotus in Polymnia [7, 117.] et aliis libris. Sic Thucydides in primo. [c. 109. cf. 4, 109.] Sic Strabo in undecimo. [p. 541. ſ. 495. et paſſim] Sic omnes. Sicubi vero apud ipſum Strabonem aliumve auctorem aliter ſcriptum invenitur, perperam ſcriptum eſt. Vt non parum inceſſendus ſit Hermolaus, vir Graece ac Latine iuxta doctus, qui in quarto Plinianarum caſtigationum [cap. 2. ſ. 1.] *dioryge* legit in Pomponio contra praecepta Graeci ſermonis et uſum auctorum. PINTIANVS. V. C. legit *diorege.* Eſt etiam *Dira* civitas in anguſtiis ſinus Arabici Straboni memorata lib. 16. [p. 529. ſ. 769.] CIACCONIVS. *Dioryche* legunt eruditi. Sed ſciendum, innumera Graeciae vocabula illud pati, ut, cum Latina fiunt, χ in *g* mutent. Vide ſcriptum de mutationibus literarum praefixum etymologico parentis. VOSSIVS. *Dioryche* vult etiam Barthius in adverſarr. 15, 6. In Graecis quidem per χ non per γ ſcribendum eſſe diſerte monent Phrynichus p. 98. et Thomas Magiſter h. v. itaque ſolent praeter Herodotum Attici illorumque aemuli, veluti Demoſthenes, Thucydides, Theophraſtus, Arrianus, Ariſtides, Libanius. Ita Plutarchus in Ageſilao cap. 59. Zoſimus 5, 24. In aliis, veluti Strabone, Diodoro, Polybio, Pauſania vulgo per γ effertur, nec aliter exhibet Suidas, etſi διωρυχὴ ſubiicit. Sed et in illis variant libri, cuius exempla ſubminiſtrant Strabo c. l. Diodor. 1, 57. vel ipſi editores parum ſibi conſtant, ut Schweighaeuſerus in Polybio. Atque hinc utramque ſcripturam indicat in Lexico Gr. Schneiderus. In tabulis Heracleenſ. per γ adparet, quod ita expedit Mazochius p. 198. ut ἀρχαῖοι apud Phrynichum ad veteres Atticos referatur. Sed alia et plura dabit in primis Hemſterhuſ. ad Thomam Magiſt.

p. 245. Cum in vulgari aliorum ufu γ ufum obtinuerit, nec in Latinis reiici debet, ubi codices admovent, cum ipfa vox Graeca reddatur. In aliis, quae a Voffii parente commemorantur, inverfio ex Graecis varie facta vel credita obfervatur.

adductus) Sic codices, itaque voluit Lipf. in quo legitur *aductus.* Confentiunt veteres editiones, quas fecutae funt Camert. Ald. Iunt. 21. et 28. At Vadianus mutavit in *abductus,* quod hinc (ab ed. 16.) acceperunt 18. 22. 24. 25. omninoque Vadianae et Olivarianae, Vinetus et Schottus. Priorem lectionem ceteris praeivit Voffius. Recte. Non enim fuberat caufa, cur mutaret invitis MSStis Vadianus, immo talia amant veteres ob efficaciorem brevitatem, quia duplex ratio indicatur, ut fupra dixi.

§. 8. *Extra finum)* Prava diftinctione antea hic locus laborabat; veram conftituit Voffius. TZSCHVCKE. Mirum, neminem attingere difficultatem longe maximam, quid nempe fibi voluerit auctor nofter, cum foffam e Nilo, in finum Arabicum exeuntem, tam longe a fuo vero fitu abduxerit. Quis enim nefcit, foffae huius oftium fuiffe in intimo finus Arabici receffu? Paucis expediam. Verba haec Melae non accipienda de notiffima illa, quam diximus, foffa, fed de fegmento Aftaborae, quod in finum hunc olim effluebat. Manifefte enim docet Strabo lib. 16. [p. 530. f. 770.] poftquam de Ptolemaide egit, portionem quandam ab Aftabora avulfam hic effluere, cum maiore fui parte Nilum influat. Naturali autem fuo curfu non exit Aftaboras in mare, fed cum fluminis huius pars aliqua mari admodum fit vicina, apparet, illinc foffam fuiffe ductam, per quam e Nilo in finum Arabicum navigari poffet. Rem ipfam tenemus; videamus nunc, quomodo verba Pomponii, quae nullum continent fenfum, conftitui debeant. Sic illa conci-

piuntur in omnibus ferme, quae vidi exemplaribus: *Tum ſylva, quae ebenum odoresque generat, et manu factus amnis ideoque referendus, quod ex Nili alveo dioryge adductus extra ſinum, verum inflexu tamen etiam non modico. Rubri maris pars beſtiis infeſta, ideoque deſerta eſt, partem Panchaei habitant* etc. Alii antiqui libri ſic habent: *veruntamen inflexu etiam non.* Omnino ſcribendum: *quod ex Nili alveo dioryge adductus. Extra ſinum, veruntamen in flexu etiamnum modico Rubri maris, pars beſtiis infeſta ideoque deſerta eſt; partem Panchaei habitant.* Duos maris Rubri ſinus, Perſicum nempe et Arabicum deſcripſit. Egreſſus iam ſinum Arabicum, tertiam Rubri maris portionem ſubiungit, ſinum ſcilicet Barbaricum, et quidquid Moſſylicum promuntorium et Ceraunios ſaltus interiacet. Huius ſinus accolas facit Panchaeos et Pygmaeos. VOSSIVS. Expoſite ſatis et probabiliter de his disſeruit, ut ad ipſam lectionem nihil opus ſit addere.

verum in flexu —) Magna in hac parte a libris obiicitur lectionis varietas. De ſingulis monendum eſt. Heniſchius (34.) omiſit *verum;* Prag. Havn. habent *eſt vero;* Ciaccon. *verum inflexu etiamnum;* Voſſius ex ſuis adfert: *verumtamen inflexu etiam non;* I. Gronovius ex duobus *verum inflexu tamen etiamnum modico Rubri maris,* et ex Mediol. *verum in flexum tamen;* A. Gronov. ex quibusdam: *verum inflexu tamen,* et ex Voſſ. 1. *veruntamen inflexu etiam non Rubri maris;* ex meis Cibin. proxime ad Voſſ. *verumptamen in flexu etiam non rubri maris;* Vatic. 1. *verum in flexu tamen etiam non rubri maris;* Vatic. 3. *etiam non modico r. m.* Pariſienſes *inflexu,* ſed Pariſ. 1. *etiam non rubri,* 2. *et non modico,* 3. *tamen et non rubri;* Venet. *inflexu tamen etiam non modico rubri maris;* Havn. *vero inflexu tamen etiam non modico;* Vindob. *inflexu tamen etiam non rubri maris,* uti Gud. Rehdiger. Lipſienſis. Editiones haec: 1. 2.

3. 4. 5. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 19. *verum in flexu;* 6. 7. 8. *verum inflexum;* 15. 17. 20. *verum in flexum;* 16. 18. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae *verum inflexus;* Vinetus, Voſſius, Gronovii in edd. 40. 41. 42. *verumtamen in flexu;* 44. et reliquae cum Reinoldio *verum in flexu tamen.* Particulam *tamen* poſt *inflexu* agnoſcunt 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. ſed 6. 7. 8. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus omittunt; aliae, ut ex notatis intelligitur, diverſam ei ſedem adſignant. Tum 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Schottus *et non rubri maris;* 15. 17. 20. 23. *etiamnum rubri maris;* Vinetus, Voſſius, 40. 41. 42. *etiamnum modico rubri maris;* Reinoldianae, 44. 45. aliae *etiam non modico, Rubri maris.* TZSCHVCKE. *verum inflexus, et non rubri maris*) Caſtigo: Extra ſinum, *verum inflexu etiamnum Rubri maris.* PINTIANVS. *Verum inflexus, et non Rubri maris,* ferri fortaſſe poteſt; tametſi Pintianus alia interpunctione: *Extra ſinum, (verum inflexu etiamnum Rubri maris) pars* etc. SCHOTTVS. *Verum in flexu tamen,* uti Salluſtius Catil. cap. 8. *Athenienſium res geſtae, ſicuti ego exiſtimo, ſatis amplae magnificaeque fuerunt; verum aliquanto minores tamen, quam fama feruntur.* Barthius lib. 15. Adverſ. cap. 6. p. 799. hunc locum ita emendabat: *quod ex Nili alveo dioryche abductus, extra ſinum, verum inflexus,* vel, *extra verum ſinum influxus* l. *influens. At non rubri maris pars beſtiis infeſta, ideoque deſerta eſt;* vel, *At non rubri maris pars, quae beſtiis infeſta, ideo deſerta eſt.* A. GRONOVIVS. Voſſii nomen proxime antea reddidi. Barthii emendationes languent. Nec magis adridet Vineti lectio *etiamnum modico.* Quid enim opus monere, et olim et nunc modicum fuiſſe. Tum quidem recte feciſſet, ſi mutationem ſubiiſſet. Poſſit tamen retineri *etiamnum,* ſi omittas *modico,* quaſi flexus ille partem porro facit rubri maris. At non videntur codices deterioris notae

ex ſuis hanc vocem depromtam inſeruiſſe. Praeſtat igitur illam retinere, quod poteſt, ſi *etiam non modico* cum recentioribus legas, quod et in particula *non* probant libri. Notum autem eſt, et ſupra ad 1, 7, 2. adnotatum, *nunc* vel *num* et *non* ſaepe commiſceri. Duri tamen vel ſic aliquid ſubeſſe ex ſenſu meo, non diffiteor.

Panchaei) Nomen non ſolum populi, ſed et ipſe populus, certe hic, controverſus. Videamus primum de librorum lectione. Ciaccon. *Panchaei*, quod et ex ſuis refert Voſſius; A. Gronov. ex ſuis *Panchai*, *Panthaii*, *Panchii*. Ex meis haec notavi: Vatic. Rehdiger. Prag. Gud. Pariſ. 3. Cibin. uti Boccat. c. l. *Panchai;* Lipſ. *Pancai;* Venet. *Panchaii;* Pariſ. 1. *Panichaei;* Pariſ. 2. *Panachai;* Vindob. *Pachini;* reliqui *Panchaei*. Edd. 1. 2. 9. 13. *Panchai;* 11. *Panchei;* 16. 18. 22. 30. 32. 37. Vadianae *Candei;* 21. 24. 25. 28. Olivarianae, Schottus *Candaei;* 3. 4. 5. 6. 7. 8. reliquae *Panchaei*. Quidam codices praeterea habent antea *partemque*, uti Pariſ. 2. Venet. et Prag. TZSCHVCKE. *Candei)* Plinius quoque [6, 34. ſ. 29.] *Introrſus*, inquit, *Candei*, *quos Ophiophagos vocant*, *ſerpentibus veſci aſſueti*, *neque alia regio fertilior earum*. Sunt, qui Panchaei legunt; ſed illi ad Panchaiam potius referendi, quae in Eudaemone eſt, de qua 2. Georg. [v. 139.] *Totaque thuriferis Panchaia pinguis harenis*. VADIANVS. V. C. *Panchaei*. Legendum forte: *Candaei habitant*. CIACCONIVS. *Candaei)* Ex Plinio hoc vocabulum inſerſerunt, eiectis Panchaeis, uti omnia antiqua habebant exemplaria. Nos reduximus, idemque apud Plinium faciendum credimus, cum Candaei nulli unquam in hoc tractu fuerint, ſed Panchaei vel Panchaii. Vtrumque enim, ut dicamus, Grammaticorum leges permittunt, quamvis ego poſteriorem hanc diaereſin libentius in poſſeſſivis, quam gentilibus admiſerim. Thuris autem Panchaici pleni ſunt poetarum loculi; illi ipſi tamen ignorant, unde nam

bonus iste odor eos feriat. Panchaiam enim Arabiae felicis portionem esse existimant, cum tamen nulla Panchaia in tota unquam fuerit Arabia. Minime tamen ea fabulosa est regio, uti olim creditum Straboni, [lib. 7. p. 207. s. 299.] Plutarcho [de Iside et Osiride p. 420. Opp. T. 7. Lips.] et aliis; sed alibi quaerenda, istic nempe, ubi Panchaeos hic recenset Mela. Vt omnia mentitus fuerit Euhemerus, quod tamen minime puto, ipsum saltem Panchaiae nomen mentitus non est. Illum secutus est Diodorus Siculus, [5, 45.] cum Παγχαΐτιν regionem describit, ac abundare dicit elephantis, leonibus, pantheris aliisque animalibus. Manifeste hic ipsam continentem designat, ac illam Troglodyticae et Aethiopiae partem, quam hic memorat auctor noster. Sed ut omnem prorsus tollam dubitationem, subiungam testimonium omni exceptione maius, Ptolemaei nempe Evergetae, excerptum ex monumento Adulitico, in quo recensentur gentes Aethiopicae, quas ipse praesens subiugavit. Inter alia itaque, haec quoque ibi leguntur: Ἔπειτα Λασίνε καὶ Ζάα καὶ Γαβαλὰ, οἰκοῦντας παρ' ὄρεσι θερμῶν ὑδάτων βλύζουσι καὶ καταῤῥύτοις, Ἀταλμὼ καὶ Βέγα καὶ τὰ σὺν αὐτοῖς ἔθνη πάντα. Παγχαΐτας τοὺς μέχρι τῶν τῆς Αἰγύπτου ὁρίων οἰκοῦντας ὑποτάξας, πεζεύεσθαι ἐποίησα τὴν ὁδὸν, ἀπὸ τῶν τῆς ἐμῆς βασιλείας τόπων μέχρι Αἰγύπτου. Prodiit olim Romae haec inscriptio, sed vitiose admodum. Multo integrior exstat apud Auctorem Topographiae Christianae, qui in Florentina adservatur bibliotheca, cuiusque supra meminimus. VOSSIVS. *Candaei* tamen etiam hic tuetur Sevinius sur la vie et les ouvrages d'Euhemere p. 182. (in Memoires — de Paris Tom. 11. ed. Hag.) quia sic et Plinius legerit, et Panchaei Euhemeri pauperes huc minime pertineant, cum Melae Panchaei sint opulenti, quod, certe de Mela, arbitrario sumsit. Nempe tota de Panchaeis narratio fide Euhemeri nititur, quam probant alii, alii sollicitant, de quo et aliis V. 2. Narraverat

autem ille, uti ex Diodoro 5, 42. conlato Eufebio de praeparat. Evang. 2, 2. difcitur, Panchaiam infulam effe Oceani exadverfus Arabiam, latam 200 ftadiorum, turis myrrhaeque feraciffimam, unde in ulteriores terras per mercatores Arabes deportetur. Cf. Virgil. Georg. 2, 139. Ovid. Metam. 10, 307. Sidon. carm. 5, 47. et quae ad illa loca adnotantur; de fitu etiam Diodor. in fragm. T. 2. p. 633. Prave igitur de Arabia omnino vel de Arabia felici Panchaiam interpetantur Servius et Philargyrius ad Virgil. c. l. Caufa erroris haec eft, quod in Arabia felici tus nafcitur, quod tamen etiam ferre tradiderat Euhemerus. Cf. Salmafius ad Solin. cap. 33. f. 36. p. m. 387. ubi etiam Plinium falli docet, qui Panchaiam prope Solis urbem pofuerit, nempe Heliopolin Arabiae turiferae urbem pro Aegyptia accipiens, quam tamen diverfam fuiffe contendit. Sed alia fuo loco, etiam de fitu. Codices ftant pro Panchaei, et, fi Plinius Candeï refert, alios forte fecutus eft auctores. Quod vero ex monumento Adulitano eos tuetur Voffius, dubium eft, quia in Codd. Vatic. et Florent. conftanter legitur Ταγκαΐτας, qui et in Aegypti Aethiopiaeque finibus longius a Panchaeis funt remoti. Cf. quae disferuit Wefleling. ad Diodor. c. l.

hi quos) Ita codices mei, praeter Lipf. in quo legi *habitat, qui ex facto.* In priori lectione confenfiffe etiam videntur Codices A. Gronovii. Ciacconius fic: alias *nec hos ex facto Ophiophagos vocant.* Editiones antiquiffimae *hi quos.* Olivarius dedit *et quos,* relicta ed. 24. in qua legitur *hi quos,* uti habet alterum exemplar et ex Olivarianis, 33. Lugdun. 1605. aliaeque; Voffius, 40. 41. 42. *habitant, quos;* tum Reinoldio duce reliquae *hi quos* cum codicibus. Poft Gud. *facto fed ferpentibus;* Rehdig. *qui ferpentibus;* Prag. *ferpentes.* Prag. *nafcuntur* pro *vefcuntur.* Tum Prag. *ophiphages;* Lipf. et Rehdiger. *ophyophagos;* Gud. *ophiofagos;* Vindob. *ephigophos.* Graecis literis proferunt edd. 15. 17. 20. 23.

TZSCHVCKE. Lego: *Hos, quia ſerpentibus veſcuntur, Ophiophagos appellant;* reliqua ſuperfluunt. Eadem brevitate uſus eſt Plinius in ſexto, [cap. 34. ſ. 29.] ubi de Ophiophagis loquitur. PINTIANVS. Ad Pintiani coniecturam legi poſſet concinnius: *habitant; quos Ophiophagos vocant.* SCHOTTVS. Barthius, notante A. Gronovio, Adverſar. 15, 6. verba: *quia ſerpentibus veſcuntur*, meras gloſſas eſſe, ideoque delenda exiſtimabat; a quo non discrepat Ciacconius. At notum eſt, Melam Graeca nomina ita ſaepe explicare. Sola vocula *hi* in hoc loco poſſit offendere, nec, cur poſita ſit, aliam cauſam invenio, quam quod Mela ſic a cognomini populo diſtinguere voluit. Tum vero etiam ſalvi ſunt *Panchaei*, pro quibus aliquando in mentem venerant *Pechini* ex cod. Vindob. lectione *Pachini.* Nempe, ſic mecum reputabam: Pygmaei ſunt in Aethiopia, et forte Nubae Ptolemaei 4, 8. quia in Heſychio Νῶβαι Πυγμαῖοι dicuntur. Grues porro Aethiopiam ex veterum narrationibus petunt; cf. Ariſtotel. H. An. 8, 18. Tum vero nomen Πυγμαῖοι deducere videtur ad *Pechinos*, quos Ptolemaeus c. l. in illo tractu commemorat. Nec minus Herodotus 2, 32. ſcribit, Naſamones promontorio Africae occidentali, Soloente, in interiora (ὑπὲρ θαλάσσης) progreſſos, loca feris infeſta, plane ut noſter deſignat, et ibi homines μικροὺς μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν deprehendiſſe, quae omnia faciunt ad Melae narrationem. Attamen Pechini illi diverſo ſunt ſitu a Panchaeis Melae, et alii codices pro Panchaeis propugnant.

Pygmaei) Vſitato more quidam codices, etiam Cibin. et edd. antiquae adſperſa labe ſcribunt *Pygmei;* Vindob. *prigmei.* Sic ex edd. Vadianis quaedam *Pygmei;* 1. 2. 9. *pigmaei.* Sed haec nota. Mox omnes codices A. Gronovii praeter Voſſ. 5. in quo *defecit*, habent *deficit*, nec aliter mei. Editiones ad 42. praeferunt *defecit;* tantum 8. 20. *deficit*, quod ex MSStis reduxit Reinol-

dius, et hinc edd. acceperunt 44. 45. et reliquae. In utramque partem diverſa haec tempora agi poſſunt. Quid velit Mela, docet *fuere*, ſed id ipſum et *pugnando* deſiderare videtur *defecit*, quod inſtauravi. Eadem in hoc verbo discrepantia notata eſt ad 1, 12, 2. Vocem *frugibus* ex *ſatis* natam eſſe putat Barthius c. l. ideoque ad gloſſas ablegat. Poterat omitti, ſed, cum non omnes fruges ſerantur, et hinc maior gruum inferatur vexatio, poteſt etiam commode retineri cum libris. Ceterum a verbis *Fuere* interius cap. 43. incipit Vinetus.

§. 9. *Sunt multa volucrum)* Gud. omiſſa voce *multa* dat *Sunt volucrium.* Pro *ſerpentium*, quod eſt in Lipſ. Mediolan. Cibin. et Vatican. omnes mei reliqui et A. Gronovii habent *ſerpentum*, quod et exhibent edd. omnes ad 42. hinc cum Reinoldianis reliquae *ſerpentium.* Dedi *ſerpentum*, uti ſupra 2, 1, 12. *parentum*, ubi vid. notata. Nempe obſecutus ſum libris plerisque, etſi alteram formam damnari minime poſſe ſcio. Sic Horat. epod. 1, 2. Sed ita multi alii.

quos —) Prag. omittit *quos.* Poſt idem et Pariſ. 2. praeſcribunt *parvos et veneno praeditos;* Havn. *veneno proditos*, quo idem voluit. Ita forte explicare voluerunt vocem *praeſentis*, aut, cum non intelligerent, hanc poſuerunt; Pariſ. 2. etiam antea *maxime parvos*, et pro *memorandi*, forte quod cum *ſerpentibus* proxime connecterent, idem, Vatic. Cibin. Lipſ. Rehdig. Gud. Havn. *memorandis;* vitioſius Vindob. *memoranda.* Pintianus, quem probat Schottus, mavult *Sed veneni praeſentis.* Earum particularum commiſtio etſi minime eſt infrequens, nulla tamen hic emendatione opus. Tum Pariſ. 1. *contractarum paludum;* poſterius eadem forma dat Vindobon. cum Olivarianis quibusdam 33. 34. Lugdun. 1605. Schotto, Voſſio, 40. 41. 42. *paludum;* reliquae *paludium;* Cibin. prorſus ignorat. Cum utrumque ob-

tineat uſum, uti obſervat Voſſius 4. Gramm. 14. auſcultandi ſunt plerique codices. Eandem varietatem in hac voce notant viri docti ad Liv. 21, 54, 7. et A. Gronov. ad Iuſtin. 44, 1, 10. Sic alia plura paſſim antique formantur, quae larga copia ad Livium conlegit Drakenborchius et antea Auſonius Popma de uſu ant. locut. 1, 9. ut alios taceam. Sic ab *us* et *ſervitutium* in Iuris conſultis occurrit. At, ni fallor, conſtanter *virtutum*. Iam vero hic etſi facile et per ſe *paludium* probari poterat, fecit tamen ipſe Mela, qui ſupra 3, 3, 3. ſine librorum discrepantia *paludum* dixit, ut ad eandem eum et hic formam revocarem.

in magno —) Lego inverſo praepoſitionis loco, *magno examine volantes in Aegyptum tendere.* PINTIANVS. Leg. *hinc magno examine Aegyptum.* Sed *in Aegyptum* cum Pintiano legi non eſt neceſſe. Infra enim hoc capite: *oſſa priſtini corporis incluſa myrrha Aegyptum exportat.* CIACCONIVS. Sic Livius 31, 43, 5. *equites mercede conductos Aegyptum avexit.* Sed talia paſſim a viris doctis et in primis a Drakenborchio ad Livium notantur. Codices etiam hic, ut poſtea, praepoſitionem omittunt, tantum Cibin. Voſſ. 1. *et in magno.* Tum edd. 1. 2. 3. 4. 5. aliaeque deinceps cum Camertin. (12. 14.) Ald. Iunt. *pugnasque;* ſed et ex veteribus 13. 19. Vadianae et aliae poſt *pugnaque*, uti legitur in MSStis. Schottus *pugnas* mutabat in *pugnantes;* quod neceſſe non eſt, adeoque male factum eſſe pronuntiat Salmaſius ad Solin. cap. 32. ſ. 35. p. m. 325. Porro *Fenix* noto vitio in quibusdam codicibus. Cibin. *coytu.*

§. 10. *perpetua)* Ita omnes codices et antiquiſſimae editiones, pro quo ſine cauſa Ciacconius malebat *perpetuo*, uti legitur etiam in edd. 6. 7. 8. 10. 15. 17. 20. 23. Illud eſt etiam elegantius. Poſt Prag. *durat;* in Lipſ. abeſt *aevo;* idem deinde dat *ſemper ex-*

aggeratam; pro *variis odoribus* Prag. *variis ſervere.* A verbis: *De volucribus* cap. 44. poſuit Vinetus.

ipſa incubat) Prag. Vindobon. *ipſi incumbat.* Ciacconius malebat *incubans;* temere. Tum cod. Ciaccon. Gud. ed. 44. *dein;* nota commutatione; ed. 19. *ſolvitque.*

tabe) Legendum opinor *tabo.* Ex tabe enim nihil concreſcit, nec tabes eſt putreſcentium membrorum. I. GRONOVIVS. Sed nusquam invenias ex putreſcentibus membris naſci tabum, paſſim vero invenias putridam tabem. Nusquam quoque reperias ex tabo ſeu atro cruore naſci phoenicem, ſed vel ex ſanie alba, vel ex cinere oſſium permixto medullis. Nec dicit Mela phoenicem ex tabe concreſcere, ſed ſolvi tabe putreſcentium membrorum. Tabes enim ſive diminutio membrorum eſt via ad ultimam corruptionem, quam putrefactionem paſſim vocat Ariſtoteles. Iſtam vero ultimam corruptionem ſeu putrefactionem ſequitur disſolutio, disſolutionem vero nova concretio et demum generatio. Si pravam librarii tollas diſtinctionem, omnia clara erunt; *ſibi ipſa incubat, ſolviturque deinde putreſcentium membrorum tabe: concreſcens ipſa ſe concipit, atque ex ſe rurſus enaſcitur.* VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Quid ergo eſt apud divinum vatem in fine tertii Georgicorum: *dilapſa cadavera tabo*, nunc alibi [Aen. 3, 626.] *membra fluentia tabo,* nunc [Aen. 8, 487.] *ſanie taboque fluenteis*, et apud Silium [10, 542.] *manantia corpora tabo.* An dilapſa ac fluentia ac manantia notant quid aliud, quam putreſcentia? Quid aliud voluit Tacitus lib. 2. Hiſtor. 70. *Trunci artus, putres virorum equorumque formae, inſeſta* [immo *infecta;* vid. Erneſti in ed. alt.] *tabo humus?* Vnde confirmatur eius locus lib. 5. Hiſtor. 55. *noxia tabo humus.* Ita codices melioris notae quibus aſſurgere debet recens ille Agricolae, unde producitur

tabe. Sidon. Apollin. lib. 8. Epiſt. 11. *terra tabo madefacta continuo.* Quod pergit Voſſius, — (de ſanie alba —) an ſanies utique eſt alba; et tabum atrum? Cur igitur iunxit Virgilius 8. Aeneid. [v. 197.] *Ora virum triſti pendebant pallida tabo?* Cur iunxit Lucanus lib. 6. [v. 548.] *ſtillantis tabi ſaniem,* hoc eſt, atrum ex ſententia Voſſii et album? An hinc venit ſanies alba? De phoenice quid ait Clemens? [epiſt. ad Corinth. 1, 25. p. 63. ed. Colomeſii] nempe σηπομένης τῆς σαρκὸς, tum ἐκ τῆς ἰκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζώου. Cur iunxerat Lucilius [apud Non. c. 4. ſ. v. *ſpargere*] *Latere penderes ſaxa ſpargens tabo, ſanie et ſanguine atro.* Porro nuſpiam ſic Mela τὸ *deinde* in iſta ſerie ponit, ſemper a principio. Deinde unde concreſcit? Suppoſuit enim ultimam corruptionem et putrefactionem, ſuppoſuit quoque diſſolutionem. Immo concreſcit ex eo, in quod membra putrefacta abierunt. Id voca, prout lubet. De eadem re agunt ad Taciti lib. 2. Annal. cap. 69. I. GRONOVIVS *in nota poſteriori.* Et in hoc Taciti loco Lipſius emendabat *tabo* pro *tabe*, contra N. Heinſius in Silio Italico 13, 487. ad 3, 342. idemque paſſim in Lucano. Perinde tamen valere, utram hoc ſenſu vocem poſueris, alteramque *tabo* magis a poetis frequentari, docuerunt viri docti multi, in iis Drakenborch. ad Liv. 4, 30, 9. (ubi libri etiam variant) et 30, 34, 10. Burmann. ad Suetonii Vitell. cap. 10. Erneſti ad Tacitum Ann. 2, 69. et quos memorant. Nihil igitur hic, invitis praeterea libris omnibus, eſt mutandum. Quod in repetitione huius loci Barthius adverſar. 44, 29. ponit *putiſcentium* operarum vitio factum eſſe videtur, cum ipſe de hac mutatione nihil monuerit; etſi *putiſco* ſ. *puteſco* et *putreſco* etiam alibi veluti in Horat. Satyr. 2, 3, 194. commiſceantur. Diſtinctionem Voſſii gravioribus cauſis reiecit I. Gronovius. Ex MSStis haec ſubtexam: Pariſ. 1. *deinde in putreſcentium;* Prag. *ſuorum tabe;* Vindobon. ipſa concepit.

enascitur) Vatican. Lipf. Prag. Gud. Rehdiger. Vindob. Havn. Venet. Zalufc. (ex quo diferte hic notatum erat) ut edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae. Olivarianae, Vinetus, Schottus *renascitur;* Parifienfes cum Cibin. habuiffe videntur *enascitur*, uti ex editionibus 9. (tantum *enacitur*) 13. et poft demum cum Voffio reliqui, uti etiam emendabat Ciacconius. Offendit fine dubio prius propter coniunctam particulam *rurfus.* Tum vero plurima loca immutanda fint. Sic Plinius 13, 9. f. 4. de palma *iterum mori et renasci ex fe ipfa;* Virgil. Aen. 6, 751. *rurfus reverti;* Sueton. in Caef. c. 2. *rurfus repetere;* Quinctilian. 1, 1, 25. *rurfus retroagere* et fic alia; ubi, five fecundo, five faepius quid factum erat, ipfa iam particula declarabat. Sed vid. Cafaubon. ad Sueton. c. l. Drakenb. ad Livii epit. 14. Davif. ad Iul. Caef. de B. G. 4, 4. Oudendorp. ad 7, 9. Arntzen. ad Caton. 1, 16. Staveren. ad Nepot. Alcib. 6, 5. et qui memorantur. Sed vel Lexicographi talia fubminiftrant. Aufcultavi igitur hic plerisque MSS. et revocavi prius. Poft Prag. omifit *offa*, et hinc habet *coris inclufa;* Gud. Cibin. *murra;* Prag. Lipf. Rehdiger. et alii quidam *mirra*, more noto.

Aegyptum exportat) Voffius ex quibusdam notat: *extra Aegyptum portat;* Vatic. 3. Prag. Venet. Havn. *extra Aegyptum exportat.* Alii propofitam hodie lectionem tuentur. TZSCHVCKE. Vtrumque rectum poffit videri. Nam Heliopolitanus nomus et Heliopolis, quo Phoenix nidum fuum deferre credebatur, a quibusdam Aegypto, ab aliis vero Arabiae attributa fuit. Hinc error Stephani, qui duas putavit effe Heliopoles, alteram in Aegypto, alteram in Arabia, et quidem Ἀρωματοφόρῳ; ne longe quaerenda effet materia, quibus Phoenix rogos fuos fuffiret. Similiter fenfit Plinius, [10, 2.] qui Heliopolin in Panchaia collocat, cum alibi in toto opere nun-

quam Panchaiae mentionem fecerit, ut vel inde ſatis appareat, eum ignoraſſe ſitum huius regionis. Erat quidem Panchaia Arabiae Troglodyticae pars, verum non in ea Troglodyticae parte, qua eſt Heliopolis, verum iſta, quae oſtio ſinus Arabici adiacet. Errare enim eos, qui Panchaiam Arabiae felicis portionem faciunt, iam ſuperius oſtendimus. Recte itaque ſeſe habent verba Plinii, in quibus emendandis multum ſe torquet Solinianus interpres. [cap. 33. ſ. 36. p. m. 387.] Caeterum ut ad Melam redeamus, potior nobis alia videtur lectio. Si enim Heliopolis non ſit in Aegypto, iuxta Melam, fruſtra hic Aegypti fiat mentio. Ita ſenſit, Phoenicem in Arabia naſci, mori in Aegypto. In hoc omnes fere conveniunt. Solus tamen Anonymus [Lactantius vulgo fertur] de Phoenice ſcribit, [v. 121.] illum concinnatis cineribus paternis contendere ad ortum. Sed omnino apud illum ſcribendum, *contendit Solis ad urbem*, non *ortus*, ut vulgo. VOSSIVS. Recte vulgatam praefert, quam ipſe comprobat contextus. Phoenicem enim in Arabia, non in Aegypto naſci dicit, et ſic Herodotus 2, 73. ἐξ Ἀραβίας ὁρμώμενος.

in urbe) A. Gronovii quidam, ex meis Rehdiger. Venet. *et in urbe;* Prag. *et in urbem.* Edd. inde ab antiquiſſimis ad 42. *atque in urbem;* poſt cum Reinoldio 44. et reliquae *atque in urbe.* Prius videntur etiam Pariſienſes adtuliſſe. Duplex hic valet ratio, prout referas. Codices, quod ſic adparet, coniunxerunt cum remotiori utique verbo *conſecrat.* Alias Plinius 10, 2. *deferre in Solis urbem.* Reliqui ita potius *urbe*, quam lineolam illam ab omnibus neglectam eſſe crederem. Poſt Vindobon. *appellat*, et pro *fragrantibus* Prag. *flagrans;* Vatic. 3. Cibin. Lipſ. Gud. Rehdiger. Venet. *flagrantibus;* alii cum edd. recte in hoc nexu *fragrantibus.* Non enim hic de combuſtione cogitari poteſt, ſed de odore, quem involucrum myrrhinum ſpirat. De frequenti harum

vocum commutatione monuerunt Drakenborch. ad Sil. Ital. 15, 117. Bentleius ad Horat. 2. od. 12, 25. Burmann. ad Quinctil. declam. 298. m. et ad Virgil. Georg. 4, 169. Heyne ad Aen. 1, 436. aliique. Idem vitium de phoenice ex codice Ambroſ. ſuſtulit N. Heinſius apud Claudian. de phoenice v. 80.

archio buſtis) Ita codices Voſſiani, mei et ex editionibus 1. 2. 9. 13. Poſt 3. 4. 5. et deinceps *nardo buſtis* ad Voſſium, qui obſequentibus ceteris repoſuit *archio buſtis*, cui nec ex ſuis codicibus refragratur A. Gronovius; tantum Vatic. 3. *archo.* TZSCHVCKE. Et hic quoque correctores loquuntur, non Mela. Prius ſic legebatur: *Atque in urbe, quam Solis appellant, fragrantibus archiobuſtis inferens, ſeſe.* Divide vocabulum, ac lege: *archio buſtis*, et veram habebis lectionem. *Archium* eſt ἀρχεῖον. Vtrumque enim rectum *archium* et *archivum*, uti odium et odivum, muſeum muſivum, dium et divum. Archium autem hic noli accipere pro tabulario, ut fere apud Latinos archivorum vox accipi ſolet, ſed pro ipſo templo, uti Graeci, vel potius pro adyto templi, ubi congregabatur magiſtratus ſacerdotum. Dicit phoenicem oſſa parentis ſui, vel potius ſui ipſius, incluſa myrrha in Aegyptum deportare, atque in archeo ſeu adyto templi Heliopolitani buſtis ea fragrantibus inferre, ac ſic ſemet ipſum memorando funere conſecrare. Sic quoque alii, niſi quod in modo geſtationis paululum a ſe invicem abeant. — VOSSIVS. Servat *nardo buſtis*, certe ex hoc loco repetit, Graevius in Burmanni ſylloge epiſtolar. T. 4. epiſt. 441. p. 513. probatque diſerte Geſnerus in theſauro L. L. et poſt Schellerus in Lexico ſub h. v. Si *archio buſtis* ex codicibus omnibus cum Voſſio praeferas, ex Latina lingua explicari ad huius loci ſenſum commode nequit, quippe in qua ſignificat grammatophylacium vel tabularium, quod proprie Latini dicunt. Vid. Voſſius in Etymol. Lat. L. h. v. Sed ita etiam in Graecis explicant

Hefychius et Suidas, nempe de loco, ubi tabulae publicae reponuntur. Sic quae urbs Iof. 15, 16. *Kirjath — fepher* in Hebraicis vocatur, in Graecis πόλις τῶν γραμμάτων, Chaldaeus interpres vertit קִרְיַת אַרְכֵי. Qui ad templum ex Polluce 1, 1. f. 23. referunt, veluti Potterus in Archaeologia, (ed. Rambach. T. 1. p. 462.) dubiam lectionem fequuntur, cum ibi τοῦ ἱεροῦ epitheta recenfeantur potius, in quibus eft ἀρχεῖον, pro ἀρχαῖον, uti etiam innuit Kuhnius, etfi contra ἀρχαῖα pro ἀρχεῖα apud Xenophontem dici adfirmat Suidas h. v. At vid. de illa corruptione ad Thomam Mag. p. 125. Accedit vero, opinor, ex ipfo loco gravior dubitandi caufa. Nempe verborum detracto ornatu fententia haec eft: Phoenix offa priftini corporis in Solis urbem, odorata ftrue, quafi buftis, infert. Si quaeratur, unde fragrent bufta, *archio* inepte refpondet. Sin locum defideremus, dubitare licet, an fic abfolute et fine praepofitione, ut quietem et moram iudicet, ufitate ponatur, vel idoneam fedem hic occupet, quam poftea melius fortita fuiffet. Veteres fere, qui huc referri poffunt, ita: Herodot. 2, 73. κομίζειν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρόν. Plin. 10, 2. *totum deferre nidum in Solis urbem et in ara ibi deponere.* Tacitus Annal. 6, 28. *in Solis aram perferre atque adolere.* Claudianus v. 91. c. l. *invehitur templum.* Lucan. 6, 680. *aut cinis Eoa pofiti phoenicis in ara.* Lactant. de phoenice v. 122. *inque ara refidens ponit in aede facra.* Quae quidem omnia ad templum fpectant. Attamen fi *tardo* praeferas, nihil id novi adfert, cum iam praeceffërit myrrha, et hinc languor exfiftit. Bufta enim inclufa myrrha offa funt inclufa myrrha, vel ex Herodoto c. l. ovum myrrha factum, in quo excavato parentem ponit, et θάπτειν Nofter reddidit, *memorando funere confecrat.* Ovid. Metam. 15, 405. *fertque pius cunasque fuas patriumque fepulcrum* dicit; ἐν Θήκαις καταθέσθαι τὸν πατέρα Aelian. H. An. 6, 58. Sed ne argutari forte

videar, locum doctioribus et acutioribus iudicibus relictum, qualem accepi, propter codices reddidi.

memorando) Ante hoc verbum in Prag. Parif. 1. 2. et edd. 39. 40. 41. 42. legitur *fefe*, quod ignorant octo Abr. Gronovii codices et ex meis reliqui. Nempe oratio fuperioribus adnexa bene cohaeret.

mare) Abeft haec vox in pofterioribus Vadiani editionibus. Tum Cibin. praefert *cludit*.

Ceranniis) Ita omnes codices et editiones veteres, nifi quod ex more ponunt maiori numero *Ceraunis*. Vadianus *Cerauniis* dedit, in quo pofteriores recte adquieverunt; tantum Schottus locum fic fiftit: *Ipfum promontorium, quo id mare clauditur, Ceras Auftri; ultra invium eft.* TZSCHVCKE. Locus ex numero eorum, qui infigniter in hoc opere corrupti funt. Nam quid oro *Cerauniis* Epiri montibus; aut *Cerauniis* illis, quos dixit, primo libro in Cafpium pelagus obverfos cum mari Rubro? Reftituitur autem, ni fallor, fi legatur hoc modo: *Ipfum promuntorium, quo id mare clauditur, Ceras Auftri Afiae ultimum eft.* Par enim erat, cum Afiae terminum in mediterraneo Nilum ftatuiffet, idem in ora facere, ne diftinctio disterminatioque duarum orbis et quidem maiorum partium remaneret imperfecta caecaque. Quae res nonnullos movit, ut nollent Afiae et Africae terminum Nilum facere, fed finum *Arabicum* et ifthmum *Pelufii*, ex quibus eft celeberrimus auctor Strabo primo [p. 24. f. 35. Cf. lib. 2. p. 87. f. 126.] Γεωγραφουμένων. Cuius verba, quod attinet ad *Auftri Ceras*, ut ipfe appellat, materiam fuggefferunt huic meae caftigationi. Ea funt ex lib. 16. [p. 532. f. 774.] *Poftea Elephas mons in mare expofitus* et foffa et *Pfygmu portus ingens, et Cynocephalorum aquatio, et Notu Ceras ultimum huius orae promuntorium. Cum vero ad meri-*

diem deflexit, negat ſe ulterius portum aut aliorum locorum deſcriptionem habere, quod incognita ſint. Haec Strabo. Cuius interpres promuntorii nomen Latine vertens *Auſtri cornu* reddidit, non recte. Meminit eius promuntorii et Ptolemaeus [4, 7.] ultimum bene illius orae et ipſe faciens; cuius etiam interpres non felicius, quam ille Strabonis, *Noti cornu* transtulit. Praeterea ultimum Aſiae promuntorium eſſe *Notu* ſive *Auſtri Ceras* planum faciunt Pomponii verba, quae protinus ſequuntur. Nam proximos ipſi promuntorio facit Aethiopas, Meroën habitantes; Meroë autem Nili inſula eſt; Nilus Aſiae terminus. Item mirandum non eſt, Melam praepoſtero ordine nominaſſe *Ceras Auſtri*, cum Strabo, Ptolemaeus, Hanno *Auſtri* ſive *Notu Ceras* nominent. Fecit hoc et in urbe Thraciae, quam ipſe *flumen Aegos* nominavit, cum ceteri omnes *Aegos fluvios* appellent verſo dictionum ordine. Niſi forte hoc etiam inter cetera depravatum eſt, ut pro *Auſtri* ſive *Notu Ceras*, quod Mela ſcriptum reliquit, praepoſtere poſitis verbis *Ceras Auſtri* librarii ſcripſerint. PINTIANVS. Ceraunios montes eſſe in Africa ait Diodorus lib. 4. [lib. 3, 67.] propinquos promontorio, cui *Heſperu ceras* cognomen eſt. Strabo lib. 16. p. 754. [p. 532. ſ. 774.] και τελευταιον ακρωτηριον της παραλιας ταυτης το Νοτου κερας. Hanno in periplo [p. 5. Hudſ.] non videtur aſſerere, eſſe ultimum illius orae. CIACCONIVS. *Ceras Auſtri*) Sic quidem Pintianus, ſed nos priorem reduximus lectionem, quam omnia, quotquot vidimus, exemplaria antiqua confirmant. Fefellit virum inſignem, quod neſciverit, Ceraunios montes etiam in Africa memoratos fuiſſe. At vero illorum mentionem facit Diodorus Siculus lib. 3. [c. 67.] ubi agit de cornu Amaltheae. Quamobrem autem Ceraunii dicti fuerint, ſatis colligi poteſt ex Annone, et ex iis, quae infra ſumus dicturi. VOSSIVS. Nimis eſt contorta et a codicibus aliena Pintiani emendatio. Non enim Mela videtur promontorii nomen memoraſſe, cum alia inter-

ponantur, quae longius illud reiiciant. Porro alibi κέρας occurrit, nusquam tamen ita, ut ex Latina lingua adiunctam aliam vocem habeat, immo cum Graeca capite proximo extr. copulatur. Etsi enim *flumen Aegos* dicitur 2, 2, 7 quod et habent Nepos, Plinius, in hoc tamen Aegos instar fluminis habebatur. Aliae coniecturae, si quis facere velit, aeque sint incerte, quia promontorii nomen non adest. Si quis tamen hic quaerat, videatur Ptolemaei 4, 7. in. *Raptum* esse. Sed quod iam Ciacconius et Vossius indicarunt, ad tuendum nostrum in Mela nomen omnium maxime huc faciunt Κεραύνια καλούμενα ὄρη, quae in Libya notat Diodorus c. l. quae monente etiam ibi Wesselingio haud iniuria Vossius hic cum Cerauniis saltibus contendit. Codices certe aliam lectionem non admittunt. Ceterum *mare* omittunt edd. 16. 18. 22. et Prag. *est*. Denique vel *saltubus* legunt codices, ut Lips. Gud. vel *saltibus*, quod in voce *portus* saepius observatur.

CAP. IX.

In plerisque codicibus et vetustis editionibus initium huius capitis nulla facta distinctione cum superioris fine proxime cohaeret. Paragraphi tantum signum adponit ed. 13. et *de Aethiopia* inscribit 11. capitulum hinc 14. exorsa. Vadianus cum suis, itemque Olivarius vel cum vel sine capitis indicio inscribunt *Aethiopia*, ut recentiores, quibus est cap. 9. Reinoldio est cap. 15. cum inscriptione *Aethiopes Asiae*. Vinetus hinc simpliciter notat cap. 45.

§. 1. *Aethiopes)* Libri fere per *E* pro *Ae*, uti solet, etiam *ethyopes*, uti Cibin. Praeterea Voss. 1. *Ultra Aethiopes*. Gravior in verbis proximis obiicitur variatio ab editoribus maxime. Codices omnes et editio-

nes ad Vossium scribunt *sedent*, at discrepant in sequente vocabulo. MSS. enim habent *Meroën*, tantum Prag. *merore* et Vindob. *meroem*; edd. praemissa etiam fere distinctione, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. et reliquae ad Vossium *Meroeni*, praeter 15. 17. 20. 23. in quibus legitur *Meroem*; Vossius et hinc 40. 41. 42. posuerunt *Aethiopes ultra. Sedem Meroën habent*; a Reinoldio revocata est prior codicum lectio *Aethiopes ultra sedent*, *Meroen habent*, et sic postea haesit. TZSCHVCKE. *Meroeni habent*) Scribendum reor: *Aethiopes ultra sunt Meroen habitantes, quam Nilus.* Nam a *Meroe* gentile nomen *Meroites* fit, non *Meroënus* Stephano et Straboni. [lib. 17. p. 565. f. 822. ex vetusta versione Latina; nam in Graecis est οἱ ἐν Μεϱόῃ.] PINTIANVS. *Meroen habent*) Forte, *Aethiopes ultra, qui Meroen habent*, ita ut dictio *terram* sit superflua; vel alias, *Aethiopes ultra Meroen habent terram*, ita ut *sedent* tamquam superfluum expungatur. CIACCONIVS. *habent terram*) Dele *terram* et *habent* pro *habitant* venuste. Alii tentant, *qui Meroen habent, quam Nilus* etc. Naevius in Tarentilla apud Fl. Charisium lib. 2. Gramm. [p. 189. Putsch.] *Ubi isti duo adolescentes habent, qui hic ante parta patria peregre prodigunt.* SCHOTTVS. Locum hunc sic corrigere conatus est Salmasius in Solinianis; [cap. 30. f. 33. p. m. 273.] *Aethiopes ultra. Sed et Meroen habent, eam quam Nilus primo impetu amplexus insulam facit.* Sed sane ridiculus fuisset Mela, si sic scripsisset. Quid enim mirum, quod et Meroen habuerunt Aethiopes, cum in media sit Aethiopia? Nullus dubito, quin sic concipiendus sit hic locus. *Aethiopes ultra. Sedem Meroen habent, terram quam Nilus* etc. *Sedes* hic est regia. Sic quoque Curtius lib. 4. [c. 7, 18.] de Iovis Ammonis oraculo agens: *Accolae sedis sunt ab oriente proximi Aethiopum.* Sed et apud alios linguae Latinae auctores vocabulum hoc absolute in illa significatione positum reperitur, quemad-

modum etiam ἕδρα et ἕδος apud Graecos. Iam vero Meroen esse regiam Aethiopum, notum est. Vitruvius lib. 8. c. 2. Meroen insulam vocat *Aethiopum meridianorum regnum.* Plinius [6, 35. s. 29.] Meroen caput Aethiopum; Herodotus, [2, 29. f.] Strabo, [lib. 17. p. 565. s. 821. et alibi] Hesiodus [?] et alii metropolin appellant. VOSSIVS. Barthius, notante Abr. Gronovio, lib. 15. Advers. cap. 6. legit: *Aethiopes ultra sedem; Meroeni habent terram, quam Nilus primo ambitu insulam facit.* Cum Vossio facit Burmannus ad Vellei. 1, 5. f. ubi sublata tantum priori distinctione ita vult: *Aethiopes ultra sedem Meroen habent*, simulque notionem vocis sedem multis exemplis inlustrat. Quae quidem lectio eo magis adridet, quod non solum est concinnior, sed et Melae orationem refert, qui sic in progressione ad alias terras et gentes adpendere statim talia solet. Vnum exemplum hiulci connexus notatur 1, 16. in. sed id ipsum nec certum satis, et valde adfectum. Levis enim est mutatio ex *sedent* in *sedem*, graviores aliorum, quae nihil novi vel certioris adferunt, et a libris ipsaque Melae forma longius recedunt, ut Pintiani, vel ad sensum commoda eiiciunt, ut Ciacconii, vel aliena etiam a re et languida inferunt, ut Barthii. Sed nec opus est cum Salmasio augmentis orationem adiuvare, quae suo cursu fluit. Interim cum et ex recepta hodie lectione, quam codices subministrant, sensus exsistat commodus, nolui ad Vossianam lectionem redire; tantum ex Latini sermonis forma, ni fallor, distinctionem reieci post *terram.* Nempe aut dicendum erat, *quam terram*, quod offendit libros, aut illo nexu oratio componenda. Pro *facit* post Venet. et Prag. *fecit.*

dimidio fere) Prag. *dimidie fere quam nos vivunt Messobii longius autem Macrobrii, pars quia ex egypto advenere* etc. Paris. 2. *quam nos vivunt longius tamen;* Vatic. 3. *quam nos vivunt*, omissa voce *longius.*

In *vivunt* facile agnoſcitur explicatio τοῦ *agunt*. TZSCHVCKE. Perturbata haec omnia. Forte leg. alio ordine verbis in ſuum, unde exciderunt, locum tralatis, ex Herodoto Euterpe et Thalia: [2, 30. et 3, 17.] *Pars, quia ex Aegypto advenere, dicti Automoloe; pars, quia vitae ſpatium dimidio fere quam nos longius agunt Macrobii; pulcri forma, proceri corporis* etc. SCHOTTVS. Hoc eſt mutandi cauſas venari, vel in ſympulo fluctus movere. Omnes Melae libri priorem tenent ordinem, unde adparet, Melam ad omnes hos Aethiopes ſequentia voluiſſe referre.

Automoloe) Varie mutant, vel invertunt codices. Vatic. Gud. *automoles;* Lipſ. *automeles;* Venet. *Automoles;* Rehdiger. (a quo praeterea abeſt *pars*) Cibin. *authomoles;* Vindobon. *Anthomoles;* Prag. *Anthomiales,* ita tamen, ut hi omnes conſpirent in terminatione *es,* quam et Boccatius in ſuo codice invenit; refert enim de maribus ſ. v. Ethiopicus oceanus *automales;* Pariſienſes tamen cum Voſſ. ed. Havn. cum ed. 3. conſenſiſſe videntur. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae cum Vineto, Schotto *Automolae;* 11. *Automale;* 15. 20. *Automole;* 21. 28. *Autumolae;* Voſſius et reliqui poſuerunt *Automoloe,* uti iam volebat ex Herodoto [2, 30.] et Stephano Pintianus, Graecam rationem ſecutus, quam in his amat noſter. Sic Hamaxobioe et alia, etſi poſt Macrobii. Quod vero Ciacconio placebat *Automales* pro *Automalae* ſuperiorum editorum, videtur ille nomen proprium crediddiſſe, quia addit, ab Herodoto [v. 2, 30.] *Aſmachos* vocari, qui tamen etiam Graeca voce Αὐτομόλους ex facto addit. Sed plura de iis eorumque variis nominibus dabo Vol. 2. Interim conſuli poſſunt, quae diſſeruit Heeren in commentationibus — Goettingenſ. V. 12. p. 48 ſqq. de militum Aegyptiorum in Aethio-

piam migratione. *Automoloe* tuetur etiam praeter Herodotum et Stephanum Hesychius s. v. Μαχλοίονας.

aequi corporis) Vaticani, Paris. 1. 3. Cibin. Rehdiger. Prag. Havn. Venet. Vindob. cod. Augustinor. Vossiani *et qui;* Gud. *et qui coris;* Lips. et, quod credo, etiam Paris. 2. *aequi corporis.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. *et qui;* reliquae, etiam 23. praeeunte Vadiano, *aequi corporis.* TZSCHVCKE. Forte leg. *proceri corporis;* vel *pulcri forma corporis, aequi.* Aequitatem enim iustitiamque tribuit Polyhistor Solini cap. 33. [s. 30.] Vel sic *pulcri forma, aequo corpore.* Eruditus lector arbitrabitur. SCHOTTVS. Recte has emendationes vanas et inutiles improbavit Gronovius in diatribe in Statium cap. 61. p. 397. et receptam lectionem defendit. Videtur Schottus haesisse in voce *aequi,* quam etiam varie intellexerunt viri docti, uti in Vol. 2. adparebit. Satis sit hic tantum monuisse, ita Suetonium Augusto cap. 79. f. tribuere *commoditatem* et *aequitatem membrorum.* Ipse autem Mela hanc lectionem tuetur infra §. 7. et in eadem tandem voce subsidit Schotti sedulitas. Quae contra eum et Salmasium, qui malebat *aequi cultores,* monuit Vossius, proxima nota complectetur.

parumque venerati —) Vossii codices ipso teste *veneratiores;* idem ex Mediol. Gud. Chis. Voss. 3. 4. Perizon. adfert A. Gronovius, iisque accedunt mei tantum non omnes; Leid. *parum quia veneratores;* Voss. 1. *parum venerati oris;* Cibin. *parum veneratiores;* Prag. *parum parumque veneraciores;* Paris. 2. 3. forte cum ed. Vossii *venerati opes,* quod hic primus reposuit, cum antea legeretur ab omnibus, etiam Vineto, *veneratiores.* Sequentia verba sic efferunt libri. Vossiani, quos ipse inspexit, habuerunt *veluti optimarum alii virtutum,* meliores tamen, quod subiicit, *aliis veluti optimarum vir-*

tutum. A. Gronovius haec: Gud. Leid. Chiſ. Voſſ. 1. 3. 4. *veluti optimarum alii* (Perizon. *alium*) *virtutum.* De meis haec notata ſervavi: Cibin. Vaticani, Lipſ. Pariſ. 1. 3. Rehdiger. Vindob. *vel. o. alii virtutum;* Havn. Prag. et forte Pariſ. 2. *aliis veluti optimarum virtutum;* Venet. *aliis veluti optimates virtutum;* cod. Auguſtinor. *veneratiores optimarum virt.* omiſſa voce *alii;* Zaluſc. *veluti optimarum alumni virtutum.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. *v. o. alii virtutum;* 16. 18. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae cum Vineto et Schotto *v. o. alumni virtutum;* Voſſius et hinc 40. 41. 42. *aliis veluti optimarum virtutum;* Reinoldianae, 44. 45. cum Norimberg. *veluti optimarum aliis virtutum;* Kappius in utraque *v. o. alias virtutum.* TZSCHVCKE. Hunc etiam locum peſſime a librariis correctoribusve, aut utrisque habitum, ſi non reſtitui, ſaltem in meliorem ſtatum redigi poſſe cenſeo, ſic ſcriptum: *Eorumque veneratione mollitus Aethiopum aliorum victus.* Habeo huius caſtigationis auctorem Herodotum in Euterpe [2, 30.] tradentem, adventu horum Automolorum factos eſſe Aethiopas meliores ac manſuetiores, imbutos moribus et diſciplinis Aegyptiorum. PINTIANVS. *veneratiores* —) Forte *parumque venatores,* vel, *et corporis plurimum valent robore.* Solinus cap. 43. [cap. 33. ſ. 30.] *Hi Macrobii iuſtitiam colunt et aequitatem, plurimum valent robore, praecipua vigent pulchritudine, ornantur aere, auro vincula faciunt noxiorum.* Herodotus [3, 20.] μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἄνθρωποι. Tum Aldus et meus codex aliique non habent *alumni;* quare ſuperfluum videtur. CIACCONIVS. *Pulchri forma — alumni virtutum*) Ad hunc locum mirum quam multi impegerint. Nulla pene eſt litera, quam intactam reliquerint. — Vltimam obſcuriſſimo huic loco manum imponere conatus eſt Salmaſius in Plinianis ſuis. [ad Solin. cap. 30. ſ. 33. p. m. 273.] Sic vero legit: *Pulchri formae, aequi cultores, iuſtitiaeque veneratores, velut*

optimae aliarum virtutum. Scilicet in tanta brevitate operae pretium fuit monere, gentem esse in Aethiopia, ubi iustitia pro optima virtute haberetur. Quid demum in auctoribus difficile, si tam longe et a verbis et a sensu liceat recedere? Vide, quam facili opus sit medicina, ut veram teneamus lectionem. Scribe: *Pulchri forma, aequi corporis, parumque venerati opes, aliis veluti optimarum virtutum.* Ex Herodoto haec habet. Is namque postquam de Automolis egit lib. 2. [cap. 32.] genus quoddam Aethiopum describit incolentium urbem, in qua omnes essent aequali magnitudine. Verum et Mela, hoc ipso capite lectionem hanc confirmat, cum de Aethiopibus Hesperiis dicit, eos non esse *ita corporibus similes*, atque isti, de quibus hic agit. Sequentia verba et ipsa manifesta sunt. Dicit ab Aethiopibus contemni aurum et argentum, tamquam quae nihil faciant ad veram beatitudinem. *Alius optimarum virtutum* proba locutio, pro *alienus ab optimis virtutibus.* Sic Horatius lib. 2. Serm. 3. [v. 208.] dixit *species alias veri* pro speciebus alienis a veritate. Sed et Graeci sic loquuntur, ut cum Plato ait *ἕτερον τοῦ ἀληθοῦς*, [lib. 1. de rep. p. 167. Bipont.] pro eo, quod minime verum est. Vsus obtinuit, ut potius *alienus* apud Latinos et *ἀλλότριος* apud Graecos cum genitivis construantur, nihil tamen hoc obest, quominus et alterum rectum sit. VOSSIVS. Avus ad notam Vossii adscripsit: Forte *alias* voluit; [pro *aliis*] secus haud intelligo; idemque etiam a Perizonio animadversum. Barthius d. l. legit: *parumque venerati honores, veluti optimarum alumni* (ita ediderat Steph.) *virtutum.* A. GRONOVIVS. Qui ante Vossium haec verba tractarunt, parum codicibus dederunt, pleraque arbitrio, maxime Pintianus, dispersis aliorum indiciis ducti, etsi facile intelligitur, alium alia et modo pauciora, modo plura de eodem populo commemorare posse, et, quae ab auctore dicta videantur, codicum praeceptionibus regi et statui. Ita cum in emendatione Salmasii *iustitiae* ferri nequeat, corruunt

etiam reliqua. *Venatores* Ciacconii prope a libris abſunt, procul a re. Facilius ab utroque probatur Voſſii lectio, de poſteriori tamen parte dubitationem obiicit linguae Latinae uſus. Etſi enim a Graecis ἕτερος et ἄλλος hoc ſenſu et ſubintellecto ἀπὸ cum genitivo ſtrui ſoleant, id tamen ita imitati ſunt Latini, ut praeferrent ablativum, uti docent exempla, quae ad Vigerum de Graecae dictionis idiotismis adpoſuerunt Hoogevenus et Zeunius p. 74. aliique dederunt, quos memorat Heuſingerus ad Vechneri Hellenol. p. 298. Cf. et Drakenb. ad Liv. 5, 54, 6. Quem protulit Voſſius Horatii locum, parum ille valet, cum in voce *veri* minime libri conſentiant, plurimique *veris* legant, in quo propter ſequens *ſceleris* τὸ *s* facile etiam abſorberi potuit et in *veri* tranſire. Sed nec illi, qui *veri* praeferunt, iſti ſtructurae favent. Et ſic Garatonius ad Ciceron. pro Coelio cap. 28. ita componit, ut *veri ſcelerisque* connectat et a voce *ſpecies* ſtructuram repetat ea ratione, qua paſſim *alius et*, *atque* vel *que* pro *alius* — *alius* ponantur, cuius ſimilia ibi dedit exempla. Niſi igitur certiora adferantur, ſtare haec forma nequit. At non temere Vadianus effudiſſe videtur *alumni*, quippe qui Collimitii codice in emendando Mela uſus erat, eumque ex meis Zaluſcianus optimus egregie adiuvat. Nempe cum olim *aluñi* ſcriberetur, omiſſa lineola facile poſt exiit *alii*, quod propagarunt reliqui. Ita vero, quod alii diſerte magis et per partes perſequuntur, id noſter in univerſum et brevius indicavit. *Alumni* urbium noti ſunt ex 2, 3, 1. ad quem locum plura dabo. Sic Tacitus Ann. 1, 44. *legionum alumnus*, Claudianus de laudibus Stilicon. v. 158. *Oceani* de milite, Plinius 3, 23. ſ. 19. *amnes lacuum partus aut alumni*, et quod propius huc facit ex Statio Thebaid. 6, 578. *artis aetheriae*, et Cicerone ad diverſ. 9, 14. *diſciplinae.* Idem igitur valent haec verba, quod *virtutum optimarum cultores*, idque magis adpareat, ſi activo ſenſu accipias, etſi de hoc diſputatur. Vid. Taubmann. ad Virgil. Aen. 11, 33. et qui

plura propofuit Gefnerus in thefauro L. L. fub h. v. Ita vero Avienus v. 495. *Tybris Romanos lares lapfu praelambit alumno.* Malui igitur hanc vocem revocare, quam Voffii lectionem accipere ab ufu linguae alienam, etfi paulo audacius a profaico auctore ita dictum videatur, quem tamen poeticarum formarum ftudium excufat. In fequenti voce *mos* aberrant editiones quaedam; 6. 7. 8. *mox eft;* 30. 32. *mons eft.*

quam aeris) Omnes mei codices et veteres editiones habent *quam perfis eft;* inde a Vineto, Schotto et Voffio reliqui editores pofuerunt *quam aeris.* TZSCHVCKE. Caftigo: *apud hos plus auri, quam aeris* [pro *quam Perfis*] *eft* ex Herodoto [3, 23.] et his, quae protinus fequuntur, PINTIANVS. Alias *apud hos plus auri, quam aeris eft,* quam lectionem confirmant verba adiuncta *ideo quod minus eft, pretiofius cenfent,* et Herodotus lib. 1. [c. l.] CIACCONIVS. Confentit in hanc emendationem Turnebus adverfar. 6, 17. in eaque et alii adquieverunt. Accedit, quod nihil eiusmodi de Perfis nofter adtigit, quod refpicere hic poffit. Maxime tamen evincunt fequentia, in quibus Cibin. *cenfent pretiofius* et *vincla.*

§. 2. *quia ut libet)* Sic codices mei (tantum *et* abeft in Cibin.) et editiones vetuftae; tantum Parif. 1. *et quae ut libet.* Edd. priores *quia ut libet;* Schottus *quibus libet;* reliqui *quia ut libet.* TZSCHVCKE. Lego *et quibuslibet vefci volentibus licet.* Nam inepta erat ratio, ob id vocari *menfam Solis,* quod volentibus vefci *liceret.* Non enim ea ratione fic dicta eft, fed quia, ut protinus fubdit, ea, quae paffim apponerentur, videri vellent nafci fubinde divinitus; quod ab Herodoto, [3, 18.] ut pleraque omnia, defumtum. Proinde quod fequitur, *et quae paffim appofita funt,* rectius legeretur, *quod, quae paffim appofita.* PINTIANVS. Ego nihil

mutandum cenſeo. Quia communis eſſet omnium haec menſa, ideo Solis appellabatur. Sol enim omnibus lucet. VOSSIVS. Pintiani emendationem reiecit etiam Barthius in adverſar. 15, 16. Nec valet, quod Salmaſius ad Solin. cap. 33. ſ. 30. p. m. 273. illam inde tueri conatur, quod Solinus ſcribat: *Locus apud eos Heliu trapeza opiparis epulis ſemper refertus, quibus indiscrete omnes veſcuntur.* Diverſa enim ſaepe eſt aliorum auctorum ratio et forma, nec ſenſus mutationem exigit. Mela nempe explicat, cur Solis menſa illa dicta fuerit. Sol enim, ut eſt apud Petronium cap. 100. omnibus lucet, et communia ſunt eius lumina, ut ait Ovidius Metamorph. 1, 135. Tum orta luce accedere, et, quae noctu adpoſita erant comedere licebat, quod refert Herodotus. Denique *quibus libet* in his non obſcure ſubeſt.

ἡλίου τράπεζαν) Latinis literis, ſed quod facile praevideri poteſt, ſatis haec corrupte efferunt veteres libri. Lipſ. *heluit Repecan;* Gud. *eluit rapezan;* Prag. *heliu trapeſan;* Venet. *Heluitrapetzam;* Pariſ. 3. ut edd. 1. 2. 9. *heliu traperam;* Vindob. *heliu trapetzam;* alii *heliu trapezan.* Vera lectio ſine mora adeſt. Ceterum quod notat A. Gronovius, margini paternae editionis adſcripſerat Perizonius. „Vide Gruteri Lampadem T. 1. p. 243." ubi Beroaldus Sylloge annotat. in Gellium de menſa Solis agens integram hanc periodum exhibet, ſed valde corruptam. Ita enim ille: „De hac menſa Solis ita ſcriptum reliquit Pomponius Mella: *Eſt locus in Aethiopia paratus, ſemper epulis refertus, et quia, ut libet veſci, volentibus licet, Heliotrapezam appellant, et paſſim appoſita ſunt, quia affirmant innaſci ſubinde divinitus.* Forte ex aliquo codice repetiit. Tum Cibin. rectius *adpoſita.*

innaſci) Vadianus cum ſua gente *naſci.* Illud propius ad rem. Vocem *ſubinde* redundare putat Ciacco-

nius, quam tamen inſtauratae noctibus epulae (Herodot. 3, 18.) requirunt.

lacus) Pariſ. 1. *locus*, mutatione et facili et crebra, de qua vid. Drakenb. ad Liv. 5, 20, 6. Schefferus et Oudendorp. ad Iul. Obſequ. c. 71. et quos memorant. Sic ſupra 1, 9, 2. Poſt pro *quaſi uncta* vitioſe edd. 7. 8. *aquis iuncta;* 13. omiſit *pernitent* et in Lipſ. ſcribitur *pertinent;* Cibin. *inde adeo;* Venet. *adeo tamen eſt;* Vindobon. *eſt adeo;* prius ferri poſſit ad artius continendum nexum. Tum Lipſ. et Rehdiger. *ſubſiinenda.* Pro *et* Ciacconius malebat *ſed.* Illud tamen recte habet, quod per explicationem ſubiuncta cum voce *liquidus* connectit. Poſt *idem* Salmaſius c. l. diſtinctionis maximae loco minimae ſignum poni iubet, ſcilicet ut diſtinctius ad ſequentia proferatur. Ita et fecit Vinetus.

ut folia — deciſa) Venet. *ut etiam proximis frondibus folia deciſa non;* Rehdiger. *foliis etiam deciſa non innatantia* omiſſa voce *proximis.* Omnes autem libri in tuendo *deciſa* conſentiunt. TZSCHVCKE. Legendum exiſtimo, *ut folia etiam proximis decidua montibus;* poſſet etiam legi *decuſſa.*. PINTIANVS. Si Herodotum [3, 23.] expreſſit, ſcripſit Mela, *ut ligna etiam aut lignis deciſa non innatantia ferat, ſed peſſum* etc. SCHOTTVS. *Decuſſa* [*frondibus*] legit Salmaſius, [p. m. 274. c. l.] et ante illum Pintianus, vel etiam *decidua.* Ego vulgatam probo lectionem. Non enim in Aethiopia, quemadmodum apud nos folia decidunt, aut ramis decutiuntur. Pleraeque fere arbores ſemper iſtic virent. Creſcunt earum folia, quamdiu ipſa creſcit arbor. Hinc fit, ut non tenuia ac mollia ſint, ſed denſa, dura ac longa admodum, quaeque ramorum inſtar amputari neceſſe habeant. Sane non minima pars Indicarum et Aethiopicarum arborum omnino carent ramis, ſed vice eorum ſolis comantur foliis. Minus hoc mirabuntur illi,

qui etiam integras arbores ex foliis compositas viderunt. VOSSIVS. Adgressus etiam est hunc locum Barthius adversar. 15, 6. ubi refutatis Pintiano et Schotto vocem *decisa* singulari adeo elegantia (sic) positam esse dicit pro *decidentia*, patiendi verbum pro agendi, ut indicentur natura sua decidua, non coacta ope extrinseca; Solinum enim c. l. habere *caduca folia.* Minus bene. Melius et verius contra Schottum monet, Melam ita Herodotum sequi, ut non minus auctoris, quam interpretis titulum ambiat. Folia a frondibus distinxit, unde adparet, illa pro ramis nostrarum arborum adnexa haerere tamquam in plantis ipsi caudici frondis instar formato. Hinc et *proximis* addit, unde ad montes deductus est Pintianus, qui tamen ad ipsam rem nihil valent.

pessum et penitus) Ita Ciaccon. A. Gronovii et mei, tantum Prag. et Paris. 2. omisso *et;* Leid. *pessimi;* Rehdiger. *passim.* Edd. 1. 2. 9. 13. *pessum et penitus;* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae *passim et penitus;* Vinetus, Schottus *pessum et penitus;* Vossius, 40. 41. 42. *pessum penitus;* Reinoldianae, 44. 45. — *pessum et penitus.* TZSCHVCKE. Forte *pessum euntia accipiat.* CIACCONIVS. *Pessum penitus* ex libris [adversante A. Gronovii testimonio] reposuimus; prius enim inepte scribebatur, *pessum et penitus.* VOSSIVS. Barthius adversar. c. l. uti iam notaverat A. Gronovius, expungit *penitus* tamquam putidum glossema. At Synonymia non turbat, cum talia in magna licet brevitate non omnino respuat Melae oratio. Cf. ad 1, 12, 4. et quae conlecta dabo in dissertatione de Mela c. 7. Quare verba haec, qualia tradunt codices, lacessi non debent. Quod Salmasius c. l. in emendatione huius loci ponit *passum,* operarum vitio id factum videtur, nisi forte etiam maluit *passim.* Sed *pessum* bene habet et hic maxime congruit. Ita Lucretius 6, 588. *multae per mare pessum Subsedere*

ſuis pariter cum civibus urbes. Cf. Seneca Nat. Qu. 3, 25. m. Lactantius 3, 20, 24. et quae de hoc verbo monuerunt Barthius adverſar. 33, 12. et Corte ad Salluſt. de B. Iug. 1, 4.

et ſaeviſſimae) Gud. *etiam ſeviſſime*; Rehdig. *feriſſime fere*; τὸ *et* ante *ſaeviſſimae* deeſt in ed. 20. Poſt Lipſ. Gud. Prag. Cibin. et forte alii *licaones*; Vindobon. *lacaones*. Edd. 1. 2. 9. 11. 13. *Lychaones*. Tum Lipſ. Prag. et editiones quaedem, veluti 30. 32. 37. *accipimus*, qualem variationem notavi 1, 2, 3.

Sphinges) Pariſ. 1. *Phinges* abſorpto *s*; Vatic. Pariſ. 3. *Sphingos*; Lipſ. Ven. *Sphingens*; Prag. *Spignes*; Vindob. Rehdiger. *ſpinges*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. *ſpingas*; 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae *Sphingas*; Schottus *Sphyngas*; 23. Vinetus, Voſſius, reliqui *Sphinges*, quae forma ad verborum diſtinctionem eſt aptior, et in aliis etiam MSStis invenitur.

Tragopanes) Mire haec vox in libris adficitur. Lipſ. Gud. Venet. Havn. Pariſ. 1. 3. Vindob. Mediolan. et alius, quo uſus eſt I. Gronovius, forte Gud. *Tragapomenes*; Pariſ. 2. *Tragapopomenes*; Prag. *Tragaponiones*; Rehdig. *Tragappomenes*; Vatic. *Tragappomones*; Cibin. *tragrapponienes*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 13. *Tragapomenes*; 6. 7. 8. 10. 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 28. *Tragopomenes*; 15. 17. 20. 23. *Thragopomenes*; 24. 25. Olivarianae *Tragopomenes*, ut olim; Vadianae poſteriores, 30. 32. 37. *Tragoponades*; Vinetus, Schottus, Voſſius, reliqui *Tragopanes*. TZSCHUCKE. Scribendum aut hic *Tragopanades* ex Plinio lib. 10. [c. 70. ſ. 49.] ubi hanc ipſam deſcribit avem, aut lectio Pliniana corrigenda, *Tragopomenes*. Verbum autem, *equinis auribus*, iungendum cum ſequenti, hoc modo, *et equinis auribus*

Pegaſi. Plinius [c. 1.] *Pegaſi equino,* inquit, *capite volucres.* BARBARVS. Plinius in decimo *Tragopanades;* Solinus [c. 33. ſ. 30.] *Tragopae.* Forte ſcribendum non *Tragopomenes,* ſed *Tragopogones,* hoc eſt, praeter cornua hircinam etiam barbam habentes. Nam Ptolemaeus in India, [7, 2.] *Hic,* inquit, *ferunt eſſe gallinas barbatas;* [ἀλεκτρυόνας πωγωνίας] et Plinius [10, 3.] inter aquilarum genera *barbatus* etiam enumerat. PINTIANVS. Forte *Tragopanes.* Solinus c. 73. [c. 33. ſ. 50. ubi tamen vulgo legitur *Tragopa.*] CIACCONIVS. *Tragopomenes, equinis auribus et Pegaſi.*) Male. Plinius enim lib. 10. c. 49. *Pegaſos equino capite volucres et gryphas aurita aduncitate roſtri fabuloſos reor; illos in Scythia, hos in Aethiopia.* Vbi adverte, *hos* referre antecedens remotius, contra Gram. praecepta; ſup. enim gryphos in Scythia collocat Pomponius lib. 2. cap. 1. *Tragopomenes* vero mihi de mendo ſuſpecta vox, et *Tragopanes* levi commutatione tentabam; aliter atque Pintianus *Tragopogones.* Solinus cap. 33. vocat *Tragopas,* et ibid. Plinius *Tragopanadem;* minus, quam Mela, corrupte uterque; unde fort. veram lectionem erit eruere. Cum enim *Pan* deus cornutus ſit, ut antiquitas credidit, ab eo avi cornutae nomen tributum coniicere licet. Quare in Plinio *Tragopana* legit Turnebus lib. 6. adverſar. c. 19. prono ſane errore ex bis repetita voce *de,* aut priori dictioni addita. Sic igitur legit: *Equidem et Tragopana, de qua* (vulgo *Trago panadem de qua*) *plures affirmant maiorem aquila, cornua in temporibus curvata habentem ferruginei coloris, tantum capite phoenicio.* SCHOTTVS. *Tragopanes.*) Sic recte hunc locum emendavit Salmaſius, [p. m. 283. c. 1.] et ante illum Turnebus. Τραγόπανες, ut αἰγίπανες et ἑρμόπανες apud Arcadium Grammaticum. Sed et Κυνόπανες dixit Tertullianus lib. 1. ad Nationes. *Plane tertium genus dicimur; Cynopanes aliqui vel Sciapodes, vel aliqui de ſubterranea antipodes.* Idem Apologetico [cap. 8. cf. ad nationes lib. 1. c. 7.] *Alia nos,*

opinor, natura, Cynopanes aut Sciapodes. Sic utrobique legendum; male enim vulgo *Cynopennae* et *Cynophanes.* Κυνοπεῖναι Salmafii, fic enim apud Tertullianum fcribendum effe cenfet, plane funt explodendi. Nec vocabulum placet, nec rationi conveniens eft, ut canina fame laborantes monftra dicantur; et merum figmentum eft Κυνοπείνους effe eosdem, atque fint Ἡμίκυνες. VOSSIVS. Valde iactata fuit haec vox in editionibus. *Tragopomenes* olim lectum. Hermolaus citat *Tragopomenes,* et vel hoc retinet, vel ex Plinio reponit *Tragopanades,* nulla addita caufa. Pintianus *Tragopogones,* refpiciens Ptolemaei gallinas barbatas, quas nunc ne fomniavit quidem Mela. Turnebus, Schottus et Salmafius *Tragopanes,* et non modo his fe comitem dare potuit Voffius, fed etiam conatur probare. Dicit *Tragopanes* dictos, ut Αἰγίπανες et Ἑρμόπανες. Quid ergo? an haec quoque monftra ex avium genere funt? Non fane, (nifi forfan Voffius viderit, aut illis quoque, ut hircis cornutis, addat alas) non magis quam Tertullianei *Cynopanes,* quos ait fuiffe canes cornutos, non volucres. Quid ergo contumeliofius, quam impingere Melae vocabulum tale, quod ad fententiam eius plane accommodari non poteft? Vt enim per cynopanes non nifi cornuti canes, fic per *Tragopanes* non nifi cornuti hirci intelligi poffunt, quales funt omnes eius generis, nec tamquam monftra annotari vel poffunt, vel merentur; etiam certe in eo vocabulo nihil de alis exprimitur; et tam boni funt tragopanes, quam *cynopeinae,* quas ita explodit ipfe in alio, vel maxime explodendus. Ne quaeram, an *Tragopanes* et *Aegipanes* non potuerint coniungi ab Mela. In MS. legi *tragapomenes,* nec aliter in Mediolanenfi vidit Frater. Vt habeas aves cornutas, lege ex tanta haefitatione *tragopaones.* I. GRONOVIVS. Atqui fi iftis hircis cornutis accedant alae, uti faepe in antiquis Aegyptiorum fculpturis, an non etiam fiunt aves? Eadem eft ratio Aegipanum, qui aliquando cum alis, alias vero absque iis finguntur.

Nescit praeterea Gronovius, inter aves non capellas tantum, sed et tityros, id est hircos, reperiri. Iste tamen non contentus, stabilita a viris doctis lectione, ut aliquid novi procudere videatur, fingit vocem ipsa magis monstrosam ave; pro *tragopanes* enim sine haesitatione legendum esse affirmat *tragopaones*. Vt Graecum fiat, dicendum fuisset *tragotaones*. Graeco-Latinum non potest esse, nisi fiat *tragopavones*. VOSSIVS *in appendice ad h. l.* Ita vero Victoriam, Cupidinem et Deos gentilium, quibus alas frequenter addebant, Vossius censuit esse aves? Tragopaones agitat apud se, utrum haberet pro Graeco, an Graeco Latinum diceret? Quid si dixero Alexandrinum? quid si Macedonicum? Vtique nuper docebat me, [ad 2, 2, 10.] res novas vocabulis novis et inusitatis efferri solitas. Immo ut scias, Lector, hac me pila irritare voluisse Vossium, ego plane censeo et censui, alia omnia a MS. significari; in quibus cum sit *Tragapomenes*, apparet simile id compositum esse illis Τραγέλαφος, Τραγάκανθα, ubi vocalem, quae sequitur, litteras τραγ. patet, non esse appendicem harum litterarum, sed primam partem sequentium. Ita hoc vocabulum compositum statuo fuisse ex τραγ et απομενες, quodcunque avium (aves enim denotari debent his litteris, ut in composita voce appareant aves cornutae) genus sub illa corrupta voce lateat. Quam ad rem ut te adiuvem, nec, quid suspicer, celem, vide, an ex vicinia litterarum non fuerit Τραγατταγῆνες, *Tragattagenes*. Ἀτταγῆνα nullus non eorum, qui operam istam sumserunt, vel apud antiquos vel nostros interpretes tibi explicabit. I. GRONOVIVS *in nota posteriori*. *Tragopanes* comprobat etiam Ludolf in historia Aethiop. in commentar. ad lib. 1. c. 12. n. 90. p. 162. Idem adsentitur Salmasio c. l. qui sic expedit, ut *Trago* sit a cornibus hircinis, *Pan* a facie rubra, qualem tribuant Pani. *Tragopana* in Plinio 10, 70. f. 49. satis ex libris tuitus est Harduinus, qui et sic reposuit; nempe sequens vocula *de* antea male repetita adhaeserat.

Proxime ad libros accedat *Tragobamones*, Τραγοβάμονες, (cf. Schol. Ariſtoph. ad Ranas v. 232.) at neutra ad volatum, haec etiam tantum ad pedes ſpectat, cum tamen diſerte cornua commemorentur, quae et Pintiani *Tragopogones* non ferunt. Praeſtat igitur in hac obſcuritate alteram vocem adripere, quam etiam Pliniani libri ſuſtinent. Monſtroſas formas a Pane ſolent ita repetere et deſignare.

et equinis) Prior vox abeſt a quibusdam codicibus, veluti Lipſ. Cibin. Prag. Vindob. Pariſ. 1. 3. Vatic. nec reperitur in edd. 1. 2. 3 4. 5. 9. 11. aliae tamen poſtea cum aliis MSStis interponunt. Contra qui hic omittunt, ante *Pegaſi* addunt, etſi quaedam editiones, ut 6. 7. 8. 12. 14. certam rationem minime ſequuntur. Ita vero libri quidam volunt, prava etiam facta diſtinctione, de qua in ſuperiori nota monuit Hermolaus: *Tragapomenes equinis auribus et Pegaſi.* Sed ex notione Pegaſi, quae ſatis conſtat ex Plinio 10, 70. ſ. 49. et Solino c. 53. ſ. 30. quid ſit praeferendum, facile adparet. Ille nempe dicit *eſſe capite equino volucres*, hic *alitem, quae praeter aures equinum nihil habeat.* Pro *Pegaſi* Gud. *pagaſi;* Vatic. 3. *Pegaſii;* Prag. *peſagii.*

§. 3. *oras)* Ciaccon. et aliquot codices Abr. Gronovii *oris*, uti et Pariſienſes habuiſſe videntur; Cibin. *horais;* reliqui *oras* cum editionibus; tantum Voſſius *oris*, quod, notante A. Gronovio, vitio natum adſcripſerat ad eius editionem Perizonius pro *oras*, quod probabat. Secutae tamen ſunt Gronoviorum priores editiones, et ſic poſtea etiam Reinoldianae praetulerunt *oris*. At vulgata forma melior et Geographis aliis etiam, veluti Straboni, in progreſſione uſitata, ut locorum ſpeciem hominibus, terra marique iter facientibus, obiiciant. Cf. 2, 1. in. 2, 8. 3, 6. *Oris* durius hic ellipſi *in* explicetur. Poſt pro *Eurum*, quod tuentur omnes libri, unus Schot-

tus, Pintiano obsecutus, posuit *Corum.* TZSCHVCKE. Legendum videtur *Corum*, non *Eurum.* Monstrat enim oram Africae porrectam ab Oriente in Occidentem. Flat autem Corus ab Occasu solstitiali inter Favonium et Septentrionem, Graece Ἀργέστης, Plinio in secundo [c. 46. s. 47.] et Vitruvio in primo. [cap. 6.] Fefellit haec menda Plinii doryphoros Solinum et Martianum. Emendationi nostrae favent verba Plinii lib. 6. cap. 29. [s. 34.] *A Moselite, [Mossylico]* inquit, *promuntorio Atlanticum mare incipere vult Iuba, praeter Mauritanias suas Gadeis usque navigandum Coro.* PINTIANVS. I. e. *si naviges Euro* Solinus cap. ult. CIACCONIVS. *Corum* Pintianus ex Plinio emendandum existimabat, sed nos priorem scripturam reduximus, quae sensui Pomponii longe est convenientior. Describit hic oram Africae Orientalem, quae egressis sinum Arabicum occurrit. Illam vero veteres ferme omnes non in austrum, uti hodierna docuit experientia, sed primo in Eurum, dein in ortum solis tendere, ac sic deinceps Sinis et Seribus coniungi crediderunt, quod satis ex iis, quae superius de Nili fontibus diximus, colligi potest. Verum non ea Melae fuit opinio; is enim Eudoxi sententiam probavit, ac aliquatenus quidem Aethiopiae littus Austrum versus porrigi existimavit, tandem tamen flexum in occidentem et Corum dirigere, donec Mauritanio littori iungeretur. Videamus nunc Plinii locum, unde hunc reformare conatus est Pintianus. Verba eius haec sunt lib. 6. cap. 29. *A Mossylico promuntorio Atlanticum mare incipere vult Iuba, praeter Mauritanias suas Gades usque navigandum Coro.* Iuba australissimum Africae promuntorium Mossylicum esse existimabat, itaque ab eo Chaurum versus litora inflecti, donec iterum Mauritaniae suae coniungerentur. Haec non Iubae tantum opinio fuit, sed et omnium eorum, qui Libyam trapezio compararunt. In eo autem peccavit Plinius, quod contrarium ventum posuerit, Corum nempe pro Euro, nisi potius librariorum hanc

esse culpam existimemus. A Mauritania neque ad Mossylicum promuntorium solo Coro vento navigari posse, Iuba scripsit, non vero a Mossylico Mauritaniam. Valde autem hic ridet Plinium Plinianus Exercitator, [in Solin. c. 56. s. 66. p. m. 874 sq.] ac prolixam admodum de hoc loco dissertationem instituit; sed neque Iubae, neque Plinii mentem percepit. Operae pretium est, hoc paucis ostendere. Dicit itaque Plinius post ea, quae attulimus verba: *Cuius tota sententia hoc in loco subtrahenda non est.* Quia nempe ad rem non facit, integram Iubaë supputationem recensere, sed saltem illam partem, quae pertinet ad praesens institutum, id est, ad mensuram sinus Arabici, sive totum Africae latus orientale iuxta hypothesin Iubae. Sic vero computat intervalla: *A promuntorio Iudaeorum, quod vocatur Lepteacra, ab aliis Drepanum, proponit recto cursu praeter Exustam ad Malchu insulam quindecies centena millia pass. esse. Inde ad locum, quem vocant Stenon,* CCXXV. *M. Inde ad insulam Adanu centum quinquaginta mill. pass. Sic fieri ad apertum mare* XVIII. LXXII. *M. P. Reliqua omnes propter Solis ardorem navigari posse non putaverunt.* Locus hic iam diu ante Solinum inquinatus fuisse videtur, quod libenter, ut puto, agnoscet, quisquis et Plinii et Solini verba contulerit; feliciter vero a nobis, ita ut illum hic exhibuimus, esse restitutum, nemo nisi malignus, aut ignarus inficias iverit. Lepteacra sive Drepanum promuntorium in intimo sinus Arabici recessu etiam a Ptolemaeo [4, 5.] ponitur, quamvis is perperam distinguat. Iudaeorum [pro *Indorum*, ut vulgo] vero hoc appellat, quia in Iudaeorum ditione illa sinus Arabici pars sita olim fuit. Ob eandem rationem Iosephus lib. 8. [antiqu. c. 6, 4.] Berenicen Hebraeorum vocat portum. Exustam insulam et insulam Malchi recenset eodem ordine Ptolemaeus [6, 7.] et auctor Peripli. [p. 12. Huds.] Locus στενῶν sunt angustiae, aliis τὰ στενά, hodie *Babelmandel.* Male vulgo *Sceneos* vel *Sceneon*, ut est apud Solinum. Insulae

'Αδάνου meminit quoque ex Plinio Solinus. Ptolemaeus [6, 7.] duas recenſet Adani inſulas, ſed utramque intra auguſtias ſinus collocat. Verum illum errare, apparet ex hoc Iubae loco, et ex ipſius rei veritate. Quis enim dubitare poſſit in poſterum, quin Adani inſula ſit famoſa illa peninſula, quam vulgo *Aden* appellamus? Verum eſſe quod dicimus, docebit quoque auctor Peripli, [p. 14. Hudſ.] qui ab anguſtiis iſtis praedictis usque ad Arabiam felicem Emporium, quam Aden nunc vocari ſuperius oſtendimus, numerat ſtadia mille ducenta, quae menſura cum illa Iubae convenit quam exactiſſime. Apertum vero mare appellavit Iuba, quidquid eſt ultra Adani inſulam et oppoſitum ei in Aethiopia Moſylicum promuntorium. Eo enim usque ſinus Arabicus extenditur, et aliquanto etiam longius iuxta alios, ut ſuperius docuimus. Verum haec de his Melae et Plinii verbis dicta ſufficiant, quae ideo lubentius admonuimus, quia vaſte admodum de hoc loco disſerit Salmaſius et prodigioſam Plinio caecitatem et plus quam barbaricam inſcitiam affingit. VOSSIVS. Aegre prolixam hanc Voſſii notam repetii, et quod aliquatenus cum cenſura noſtri loci cohaereret. *Eurum* vel neglecto codicum auxilio ita commode defendi poteſt. Nempe ſi noſter verbo *ceterum* non progreſſionem ab oriente in occaſum indicat, ſed omnino ex ſuperioribus vicinae oris aliquid ſubiicit, unde demum ad occidentem procedat. Adſtruit hoc Solinus cap. 53. ſ. 30. qui cum eadem de ſuperiori lacu, Melam referens, dixiſſet, ita pergit: *Ultra hos deſertae inhumanaeque ſolitudines ad usque Arabicos ſinus. Deinde in ultimis Orientis monſtroſae gentium facies.* Hinc ſubiicit ea, quae in Mela deinceps leguntur. Ita etiam Plinius 6, 35. ſ. 30. diſerte illa hominum monſtra *ab Orientis parte intima* et antea in extremitatibus Aethiopiae ponit. Quod ut luculentius declaretur, curſum inſtitutum brevibus lineis ducam. Exorditur a Meroe, et hinc Aethiopiam ſub Aegypto deſcribit. Inde ea delibat, quae verſus Orientem obiici

legiſſet. Relictis illis cum ultra, auſtralem partem, adtigiſſet, disputationem de mari interponit, et hinc deſcripta incolarum ſpecie ad alias Aethiopas progreditur verſus occaſum habitantes. Quae quidem ſingula diſtinctius tradere et declarare poterat, etſi aliquatenus innoteſcunt Eudoxi et Hannonis maxime itineribus, et quae de flumine Nuchul adtulit. Diſſeruit pluribus de vera Africae figura ſecundum Melam Kirſch in proluſione ſcholaſtica, Hofae 1791. 4. ubi etiam hunc locum exploravit et expoſuit. Plinii locus, quem ad emendationis cauſam arceſſivit, parum valet, cum corruptam eſſe vocem *Coro* pro *Euro* ipſa res clamitet, fruſtraque obuiti Harduinum, adiuvante etiam Solino, qui quidem caute interponit *tamen*. Diverſi autem ſenſus ſunt navigare vento aliquo, uti in Plinio, et ad ventum aliquem i. e. terrae plagam, oras ſequi, ut hic.

ripae) Ita omnes libri, tantum antea Prag. *et vaſtis omnis vaſtis;* Vindob. *perciſa;* Gud. *praecioſa;* poſt Prag. *potius quam litora ſunt.* TZSCHVCKE. *Ripa* eſt littus. Forte *rupes.* Suetonius in Tiberio [cap. 40.] *Capreas ſe contulit*, praecipue delectatus inſula, quod *uno parvoque litore adiretur, ſepta undique praeruptis immenſae altitudinis rupibus.* Supra lib. 1. cap. 19. de Ponto Euxino: *Non molli, neque arenoſo circumdatus litore.* CIACCONIVS. Turnebus adverſar. 6, 19. *rupes* pro *ripae* reponit. Non ſequor, Mela enim in antitheſi ludit. SCHOTTVS. *Rupes* pro *ripis* hic ſubſtituit Turnebus, idque videntur confirmare praecedentia, cum dicit, omnia praeciſa eſſe vaſtis montibus. Sed nec ipſe, nec alii percepere mentem Pomponii. Hoc dicit, mare non quidem deficere, ſed ita anguſtum fieri, ut contrarium eveniat ei, quod de fluminibus canit Ovidius, [Metam. 1, 42.] ut liberiori ſpatio recepta pro ripis litora pulſent. Hic enim putat, mare ita in arctum redigi inter duas terras, nempe hanc noſtram et oppoſitam antichthona, ut litora ripae

ſiant, quemadmodum in Magellanico contigit freto. Hanc non Pomponii tantum, ſed et plurimorum veterum opinionem fuiſſe, ſatis ex iis, quae ſuperius diximus, colligi poteſt. VOSSIVS. Ferri quidem propter praecedentia poſſit *rupes*, et ſic fere Sidonius Apollin. carm. 22, 119. de Garumna: *propriasque facit ſibi litora rupes;* nihil tamen invitis libris mutandum eſt, uti iam docuerunt viri docti. De differentia utriusque vocis *ripa* et *litus* plura congeſſit Florus in lectionibus ſuccifivis lib. 1. cap. 10. Perizonius ad 1, 2, 2. ripas explicat terras abruptas. Ita vero etiam hinc retulit Boccatius c. l. *Solitudines vaſtae praeciſi montes ripaeque potius, quam litora reperiuntur.*

tractus) Ignorant hanc vocem, quos novi, codices Ciaccon. Lipſ. Gud. Prag. Vindob. Rehdiger. Pariſ. 2. Vatic. Havn. cum editionibus 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 21. 28. agnoſcunt Pariſ. 1. 3. Venet. Cibin. cum edd. 15. 17. 19. 20. 23. 24. 25. Vadianis poſterioribus, Olivarianis et reliquis. Ciacconius redundare putat; at melius in hoc nexu adeſt.

Dubium aliquamdiu) Edd. 15. 17. 20. 23. *tractus dubium. Atque aliquamdiu*, prava interpunctione non ſolum, ſed et intruſa temere particula *atque*. Pro *aliquamdiu* Prag. et ed. 37. *aliquando*, uti Olivarius in nota refert, etſi cum ſuis in ipſo contexto ſcripſit *aliquandiu*. Ab his vero verbis cap. 47. incipit Vinetus. Poſt Venet. *caperetve;* Zaluſc. *caperetur ne terra circuitu;* minus bene.

exhauſto fluctu) Locus varie adfectus. Cibin. Voſſ. 1. *exhauſtra tractu*, hic tamen addito priori voci puncto; Voſſ. 2. *exauſta hiatu;* Gronoviani alii, ex meis Vatic. Lipſ. Gud. Vindobon. Rehdiger. Pariſ. 1. 2. Prag. *exhauſta* vel *exauſta*, vel *exhaſta* (ut Rehdiger.) *tractu;* Auguſtin. (tantum *exauſta*) Pariſ. 3. *exhauſta*

fructu; Venet. et Bonon. *exhauſta* (ille etiam *exhauſto*) *aufractu*; varr. in edd. 27. 29. an ex codice, ignoro, *inexhauſta fractu*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 21. 24. 25. Vadianae, Olivarianae *exhauſta fructu*; 6. 7. 8. *exauſta fructu*; 17. *exhauſta aufractu*; 15. 20. 23. *exhauſta anfracto*; Vinetus *inexhauſta tractu*; Schottus *exuſta aeſtu*; Voſſius et hinc reliqui *exhauſto fluctu*. TZSCHVCKE. Lego *an exuſta aeſtu ſine fine Africa ſe extenderet*; ut ſupra [3, 5, 8.] *idemne Oceanus, an tellus infeſta frigoribus ſine ambitu ac ſine fine proiecta* etc. PINTIANVS. Forte *an inexhauſta fluctu*. Pro *Africa* alii legunt [at vid. antea] *fracta*, alii *amfractu*, alii *ſe Africa*, [vid. poſt] vel *ad Africam extendit* expuncta ſequenti particula *ſed*. CIACCONIVS. Pintianus *an exuſta aeſtu*; Turnebus vero [in adverſar. 6, 19.] *an inexhauſto tractu*, quod in vet. exempl. reperiſſet, *an inexhauſta fructu*. SCHOTTVS. Veterum librorum eſt *an exhauſta fructu ſine fine Africa ſe* — Inde variae variorum coniecturae promanarunt, quas recenſere et confutare non longus tantum, ſed et ſtultus labor. Scribe *an exhauſto fluctu*. Ipſe hanc lectionem probat Mela, cum Hannonis auctoritate teſtatur, mare non deficere. VOSSIVS. Duplex hic agitur quaeſtio, utrum ultra ſit pelagus, an deficiat et ſine ambitu et fine, uti loquitur 3, 5, 8. Africa ſe extendat, eamque decernit Hannonis et Eudoxi narrationibus. At quae eſt loci forma, interponi tertia videtur quaeſtio, quae quorſum pertineat, vix intelligitur. Cum ex obpoſitionis ratione, quam ſequentia conſtituunt, ſenſus eſſe debeat: an terra mari circuiretur ſ. ambiretur; circuitus enim eſt, quem ſupra 3, 5, 8. eodem ſenſu dixit ambitum; adparet ad priorem quaeſtionis partem, *eſſetne ultra pelagus*, referenda eſſe. Vidit hoc etiam nuper Goſſellin ſur la Geographie des anciens Vol. 1. p. 224. qui levi facta immutatione locum ſic emendat: *caperetne terrae circuitum*, ut referatur ad pelagus, additque de ſequen-

tibus, Melam minime cum aliis credere, mare exhauriri et exſiccari a ſole, quod adeo nutrimentum aſtris veteres putabant, de quo Cleomedes Meteor. 1, 6. Poſſis etiam ex codice Veneto legere: *caperetve terra circuitum*, quas particulas invicem in ſcriptura Langobardica a librariis miſceri docuit Drakenborch. ad Liv. 5, 28, 5. At ita potius in explicatione deſideretur *que*, quod tamen longius remotum ſit a librorum ſcriptura. Neque neceſſaria videtur Goſſellini emendatio, nec admitti poteſt, ſi proxime et ſine maioris diſtinctionis ſigno ea verba praecedentibus adnectas. Igitur, ut certa ratio conſtet, abſolute noſter illa poſuit: *eſſetne ultra pelagus*, ut ſubintelligeretur, *nec ne*; unde mutatis verbis eandem diſputationem retractat. Sequentia ex oppoſitionis lege ad ſenſum apte conſtituit Voſſius. Sunt tamen, quae et ſic offendere poſſint; *terra*, cum ſequatur *Africa*, ad quam haec unice ſpectant, et *exhauſio fluctu*, quod ad poeticam formam, nec illam vulgarem, adſurgat audacius. Cf. de vi vocis Wernsdorf. ad poetas minores T. 6. P. 1. p. 561. Ita tamen fere Tacitus de Germania c. 1. extr. *Septimum Danubii os paludibus hauritur*, etſi addita mitigant. Ceterum apto connexu. Goſſellin. c. l. *exhauſta fructu*, i. e. ſterilis; dure et inſolenter. An *exuſto tractu*, quod propius accedit ad codices et ad Africae indolem? Nimirum et ſic vel verbis *ſine ſine* cauſa ſenſusque quaeſtionis percipitur. Poſt *ſine* deeſt in ed. 8. et pro *ſe Africa*, quem ordinem praeeunt codices, libri editi dant *Africa ſe*, quod retinuit etiam ex recentioribus Reinoldius, primus ad codices accommodavit A. Gronovius in ed. 44. etſi ita etiam iam olim Vinetus poſuiſſe videtur. Tum ex ſcribendi compendio Cibin. *extendet.*

et ſi) Prag. Vatic. 3. Havn. *et ſic;* reliqui cum edd. veteribus *et ſi*. Vadianus cum ſuis expulſo *et* dedit *verum ſi*, cui adſentitur etiam ed. 29. Olivarianae alias recenſionis. Schottus reciſo *ſi* maluit *verum et;* reliqui ſervarunt *verum et ſi*. TZSCHVCKE. Particula *ſi* redun-

dat. PINTIANVS. Lege *verum et Hanno* expuncta particula *ſi* veluti ſuperflua. CIACCONIVS. Turnebus [adverſ. 6, 19.] *verum et Hanno* legit non pro adverbio *verum.* Ego *etſi* expungo. SCHOTTVS. Particulam *ſi* redundare putant viri magni, ideoque eam expungunt. Verum ſequentia ſatis oſtendunt, eam abſque damno ſententiae abeſſe non poſſe. *Si* idem hic valet, quod *poſtquam, quia.* Sic quoque apud Virgilium et alios particula haec accipitur. VOSSIVS. Ita etiam accipit tueturque *ſi* in indice Kappius, ut ſenſus ſit: *poſtquam non ſolum — ſed et iam.* Eodem ſenſu Plautum amare, ut ſit *cum, poſtquam* docuit etiam Ian. Gulielmius in Quaeſtion. in Plauti Aſinar. cap. 8. etſi ibi proprie valere poteſt. Plura de hoc uſu dabunt Corte ad Salluſt. B. Iug. cap. 85. f. Oudendorp. ad Hirt. de B. Alex. c. 55. et quos memorant; in utroque auctore codd. et vett. edd. conſentiunt in *ſi.* Simplex hic eſt rei certae et indubiae narratio, in qua vix τὸ *ſi* locum habeat, quippe quod de tempore etiam dictum tecte conditionem includit, alias etiam ſubiectum habet *tamen*, uti in locis Salluſtii et Caeſaris. Deinde inepta minusque Latina conſecutio haec videtur: *poſtquam — ideo.* Porro *ſi* pro poſtquam et *cum* minus ita concinne componuntur, immo *cum* vel ablativos conſequentiae vel omnino, quod hic requirit nexus, participium praemittit. Denique quia τὸ *et* repetitum ad utrumque teſtem pertinet, particula *ſi*, quae utrumque reſpicit, debebat praeponi ſic: *verum ſi et Hanno* — Praetulerim *ſic*, ex codicibus, quod cum *ſi* commiſceri paſſim notaverunt Drakenb. ad Liv. 21, 13, 5. et Burmannus ad Propertium 2, 2. extr. et pro *ſi* emendavit Bentleius in Horatio 1. od. 16, 8. Cum tamen id langueat propter ſequentia, malim: *verum ipſe Hanno* qu. iam olim Hanno. Incluſi tamen uncis.

Carthaginienſis) Prior vocis pars non moratur, in qua libri quidam, veluti edd. 15. 17. 20. 23. oſten-

dunt ab initio *Ch*, quod et in lapidibus paſſim cernitur; magis poſterior. Nempe plerique codices, in quibus Cibin. Lipſ. Prag. Gud. Vindob. Rehdiger. diſerte, et ex ſilentio conlatorum Vaticani, Pariſienſes, Venet. et Havn. cum editionibus ſcribunt *Carthaginenſis*, donec a Gronoviis et Reinoldio inlatum eſt *Carthaginienſis*. Neque tamen erat, cur prius mutaretur, cum eadem forma et alibi in libris, etſi non ſemper conſtanti conſenſu, occurrat. Ita Frontin. 5, 1, 3. Valer. Max. 1, 7. ext. 8. et alii. Sic Cod. Gothanus perantiquus in Eutropio 2. 21. et alibi. Tuentur etiam multi viri docti, veluti Scaliger ad Priap. carm. 32. Voſſius de arte Gramm. 1, 43. Gruterus in indice Grammatico inſcriptionum h. v. in Curtiano Freinshemius, Tennulius ad Frontin. 1, 2, 2. Adſunt praeterea inſcriptiones antiquae, quae cognoſci poſſunt apud Gruterum p. 174. n. 3. (etſi in Hiſpania) 349. n. 1. 3. 586. n. 9. ubi ſcilicet monente Boisſardo falſo ille retulit. Alii iique plures inſerendum *i* putant. Ita nempe in Ennii verſu apud Ciceron. pro Balbo c. 22. legitur. Accedit columna Duiliana, in cuius baſi ſcriptum cernitur *Cartaciniensis*, more antiquo, quo *G* pro *C* ponebatur. Cf. Noriſius ad Cenotaphia Piſana diſſ. 4. c. 5. p. 475. item fragmenta Faſtorum apud Reineſium 4, 7. p. 341. Ex priori contra Voſſium c. l. disputat Mazochius ad tab. Heracl. p. 357. Accedunt codices veteres, in iisque maxime Florentinus 1. Oroſii cum Pandectis Florentinis. Denique ex Grammaticis Priſcianus lib. 4. p. 633. a genitivo *Carthaginis* ita derivat, ut abiecto *s* addatur *enſis*. Si ſimiles formas reſpicias, eadem viget disceptatio. Sic *Crotonenſes* plerique codices in Frontino 3, 6, 4. ubi tamen inſerto *i* dedit Oudendorpius. Sic *Vibonenſis* et *Vibonienſis* in Livio 21, 51. f. ubi illud praefertur, ut in Ciceronis epiſt. ad Attic. 16, 6. Noti ſunt *Sulmonenſes*, *Tarraconenſes*. Eadem variatio valet etiam in aliis, etſi ex alio fonte ductis. Sic *Catinenſis* praefertur apud Cicer. in Verr. 3, 43. Frontino 3, 6, 6.

quia in Graecis ſit Κατινεύς. Cf. Berkel. ad Stephan. p. 460. et de noſtra voce, quae disſerunt Henſingerus aliique ad Nepot. 22. in. Carolus ad Gellium 3, 7. Arntzen. ad Aurel. de V. I. 37, 2. Cellarius in orthogr. Lat. T. 2. p. 200. ed. Harleſ. viri docti ad Livium 28, 26. in. et quos nominant. Cum utraque forma promiſcui uſus fuiſſe videretur, vetuſtioris altera, altera recentioris, placuit referre ſcripturam codicum. In ſequentibus Prag. omittit voces *a ſuis*, et pro *oſtium*, quod tuentur codices, exceptis Vindob. forte etiam Venet. et Havn. editiones 1. 2. 3. 4. 5. omninoque omnes praeferunt *oſtia* ad Voſſium usque, qui revocavit *oſtium*, quod ſupra ad 2, 4, 6. probavit I. Gronovius. Sic Cicero pro lege Manil. c. 12. dixit *Oceani oſtium*. Hinc Cibin. ſubiicit *exiſſe*, Vindob. *circumventus*.

non ſe mari ſed commeatu) Sic habent omnes codices mei, vitioſe tantum Gud. *cum meatu;* Vindobon. *comeatu*. Sic etiam omnes edd. ad Voſſium, qui dedit *non ſe mare, ſed commeatum*, ſolis ſequentibus 40. 41. 42. TZSCHVCKE. Malo *non ſe mare, ſed commeatum defeciſſe retulerat*. Sup. paullo *etſi* expungo. SCHOTTVS. Reſcripſimus *non ſe mare* — Sic legendum eſſe, obſervatum iam olim auctori praetermiſſorum ad Melam, quem Pintiani caſtigationibus ſubiunxit optimus Schottus. VOSSIVS. Non renuit hanc lectionem Kappius in indice. Nempe quaeritur, an vulgaris veterum librorum ſtructura ex uſu linguae probari et ſtare poſſit. Reperitur quidem illa paſſim, ut in Frontino 1, 7, 1. *ea, quibus deficimus*, quod quidem praebent omnes codices, et Latiniſſimum etiam cenſet Tennulius, qui inluſtrat ex Columella 3, 10, 4. et Suetonio de Grammaticis cap. 3. f. Sic in eodem Frontino 3, 15, 4. codices quidam *deficere frumento*. At maxime ad priorem locum obnititur Oudendorpius, pernegatque dici poſſe *aliqua re deficere*, pro *carere, indigere*, idque docuiſſe Heinſium ad Ovidium

epiſt. 5, 150. et Gronovium ad Senec. epiſt. 30. Ipſe addit cauſam hanc, quod res nos deficere dicatur, et nos hinc re deficiamur, non deficiamus. Inde Columellae locum explicat, cum in Suetonio iam dudum recte emendatum fuerit. Nempe librarii ſaepe, omiſſa nota literarum *ur*, ex paſſivo verbo neutrum fecerunt, in primis in hoc, vel etiam *r* mutarunt in *s*, cuius negligentiae multa exempla, adſcitis bonis codicibus, adtulit Heinſius. Sic apud Lactantium 1, 3, 15. pro *deficimus* in cod. Bononienſi vetuſto et optimo exſtat *deficimur*. Omiſſionis exemplum ſiſtunt tantum non omnes codices in Suetonii Aug. c. 84. m. ubi conſuli poſſunt, quae prolixius disputant Goeſius et Oudendorpius, hic etiam antea ad Frontinum c. l. et Iul. Caeſ. de B. G. 8, 3. Sic utrumque iactant libri in Valerio Max. 8, 3, 2. In Columellae quidem loco conſtanter legitur *importuna parte deficit*, quod et retinuit Schneiderus. At res ipſa ſenſusque docent, in ablativo ſubeſſe languoris cauſam, quare etiam recte Schneiderus explicavit per *propter*. Conſtantior igitur et certior uſus poſtulat, ut legatur *non ſe mare, ſed commeatum*, uti etiam memorant hunc locum Salmaſius ad Solinum cap. 56. ſ. 60. p, m. 877. et Ludolf. in comment. hiſt. Aethiop. 2, 1. in. At caſus perſonae, quem vocant, variatur in auctoribus, et modo dativus, modo accuſativus additur, de quo vid. Burmann. ad Propert. 1, 1, 7. etſi accuſativum praeferunt Drakenborch. ad Liv. 22, 49, 5. Heinſius ad Ovid. Amor. 1, 8, 95. Metam. 2, 382. et quos produxit ad Valer. Max. 7, 2, 9. ext. Torrenius.

memoratu) Cibin. *memoratur. Retulerat;* nempe τὸ *r* ex geminatione natum eſt; reliqui cum Ciaccon. *memoratu*, uti editiones veteres. Vadianus in ed. 16. dedit *memoratum* et hinc 18. 22. 24. 25. omninoque, quae ex Vadiani et Olivarii ratione pendent, cum Vinetiana; Schottus *commentario* minusculis quidem literis;

Voſſius primam formam aliis praeivit. TZSCHVCKE. Verbum *memoratum* otioſum mihi videtur; vel lege, ſi placet, *memoratur retuliſſe.* Ipſe Auctor paulo poſt *Hoc Hanno retulit.* PINTIANVS. Forte *commeatu defeciſſe in mari retulerat.* CIACCONIVS. Turnebus c. l. *τὸ memoratum*, quod in vulgatis legitur, delet, pro quo Franc. Sanctius *commentario* reponebat. Forte, quod Plinius lib. 2. cap. 67. navigationem eam in literas miſiſſe Hannonem ſcribat. Ego a vulgata lectione ne latum quidem unguem diſcedendum cenſeo. [Sed v. antea.] Nec enim abhorret ab hoc dicendi genere Mela, pro *memorandum* ſeu *memoria dignum*, quod quivis in eius lectione non admodum hoſpes facile, vel me tacente, iam obſervavit. Plinii verba, quia hinc tralata, ob oculos ponam, ut conferri inter ſe queant. *Hanno Karthaginis potentia florente, circumvectus a Gadibus, ad finem Arabiae navigationem eam prodidit ſcripto; ſicut ad extera noſcenda miſſus eodem tempore Himilco. Praeterea Nepos Cornelius auctor eſt, Eudoxum quendam ſua aetate, cum Lathyrum regem fugeret, Arabico ſinu egreſſum, Gades usque pervectum; multoque ante eum Coelius Antipater vidiſſe ſe, qui navigaſſet ex Hiſpania in Aethiopiam commercii gratia.* Haec ille. Vide ſupra cap. 5. extremo. SCHOTTVS. Qui hic *commentario* pro *memoratum* reponunt, Plinii ſe auctoritate tueri poſſunt lib. 5. cap. 1. *Fuere et Hannonis Carthaginenſis ducis commentarii, Punicis rebus florentiſſimis explorare Africae ambitum iuſſi; quem ſecuti plerique e Graecis noſtrisque ad alia quaedam fabuloſa et urbes multas ab eo conditas ibi prodidere, quarum nec memoria ulla, nec veſtigium exſtat.* IDEM. *Memoratus* vocabulum recte ſeſe habet. Plinius pro hoc *commentarium* ſubſtituit. *Memoratus* idem eſt, quod *memoratio*, διήγησις. Et ſic, niſi fallor, rectius poſſit appellari Periplus iſte Hannonis, qui hodie etiamnum exſtat, et brevem quidem, ſed tamen veriſſimam commemorationem continet. VOSSIVS. Cum omnes libri

hanc vocem tueantur, eaque alibi etiam occurrat, probanda utique videtur ſententia Voſſii, nec alius ſenſus ſubeſſe. Sic Virgil. Aen. 1, 98. *voce referre.* Poſuit igitur pro ſimplici *memoraverat.* Plinius 6, 36. ſ. 31. utitur verbo *prodidit.* Aſperitas, quam infert vulgata lectio in verbis *commeatu* — *memoratu* ſuperiori emendatione tollitur, etſi tum alia ſuccedit in vocibus *ſe marc.*

Eudoxus) Pariſ. 3. *Eudorus;* Gud. *Eudoſus;* alii recte *Eudoxus.* Edd. 1. 2. 9. *Cudorus;* 6. 7. *Eudoſus.* Notum hoc. Pro *quidam* poſteriores Vadianae edd. cum iisque 30. 31. 32. habent *quidem.* Videtur conſulto id recepiſſe, ſi Eudoxum, mutata ſententia, quam antea in notis expoſuerat, credidit fuiſſe Platonis ἑταῖρον, quem hic paſſim commemorat celebrem mathematicum, de quo *quidam* minus apte diceretur. At fuit hic, quod et vox *avorum* indicat, alius Eudoxus, navigator, de quo plura refert Strabo lib. 2. p. 67. ſ. 98. ubi *quidam* rectius adhibetur. Et ſic legitur in Plinio 2, 67. ſ. 66. et Martiano Capella lib. 6. p. 201. Operarum tamen vitio eam mutationem inlatam puto. Poſt pravo Havn. Prag. Vatic. 3. *annorum* pro *avorum.*

Lathurum) Varie vexatur a librariis. Vatic. 1. Venet. Bonon. *Lathamin;* Pariſ. 2. *Lathanim;* Lipſ. Havn. *latamin;* Gud. *tamin;* Vatic. 3. Prag. *Latanum;* Vindob. Rehdiger. *Lathanum;* Cibin. Pariſ. 3. *Lachanum;* Pariſ. 1. *Latinum.* Nec mitius agunt editiones. Nam 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Lachanum;* 17. *Lathanum;* 15. 20. 23. *Lanthanum;* 16. 18. 22. Vadianae *Latyrum;* 21. 24. 25. Olivarianae, ex Vadianis 32. cum Schotto *Lathyrum;* veteres aliae, in quibus 13. poſt Vinetus, Voſſius, ceteri *Lathurum.* TZSCHVCKE. *Lachanum)* [male edd. Gronov. *Iachanum*] Scribo *Lathurum,* ſive *Lathyrum* ex Plinio, [2, 67.] Strabone, [lib. 17. p. 547. ſ. 795.] ceteris, qui de hoc ipſo Eu-

doxo et rege tradunt haec. BARBARVS. Cum hi auctores ſcribant per *u*, etſi etiam per *y* libri quidam Pliniani 6, 35. ſ. 30. quod eodem redit, retinui illam ſcripturam, quam unice adeo veram et hic et in Plinio pronuntiat Salmaſius ad Solin. p. m. 877. et probat Ludolf in hiſt. Aethiop. 2, 1. in. Ipſa vero emendatio ex Plinio ſtabilitur. Forte idem nomen corruptum latet in Cicerone epiſt. ad div. 2, 12. Proxima verba Burmannus ad Suetonii Calig. c. 48. ſic conſtituit: *Alexandria profugeret.* At nulla opus eſt mutatione. Ita et Plinius c. l. ſimpliciter *cum Lathurum regem fugeret.* Alexandriae rex i. e. Aegypti, ut *reductio regis Alexandrini* apud Cicer. ad diverſ. 1, 7. Cf. ad Ampelium cap. 35. Praeterea Ludolf c. l. malebat *fugerit*, offenſus forte ſtructura, quam tamen vindicavit Graevius ad Ciceron. ad Attic. in epiſtola Antonii 10, 8. Et ſic Curtius 10, 2, 20. *Ne ſervi quidem*, inquit, *uno grege profugiunt dominos.* Poſt in Vindob. exciderunt verba: *per hoc pelagus.*

pervectus) Cibin. *provetus*, ut Prag. et is, quem inſpexerat Oudendorpius. (vid. ad Caeſ. de B. C. 2, 3.) Vtriusque particulae in compoſitis commutatio frequens eſt; dilectus a iudicio pendet, quod uſus regit et nexus. Hic praeferendum eſt *pervectus* tamquam efficacius et a MSStis aliis praeterea probatum. Tum Plinius 2, 67. in hac narratione eodem utitur verbo in amico librorum conſenſu. Sic idem praeferunt libri in Caeſare c. l. et Oroſio 16, 19. f. ubi cf. Oudendorp. et Havercampus. In Plinio quidem videatur olim fuiſſe etiam *profectus*, ſi recte illum locum reddidit Aeneas Sylvius in hiſtoria rerum ubique geſtarum ſ. de Aſia p. 283. (ed. Baſil. 1551.) et facile haec verba commutari poſſunt, quod et exemplis docuit Drakenborch. ad Liv. 21, 2, 4. Sed et idem ex Plinio refert *Lathyrum* et *Eudoxius. Profectus* tamen legit etiam Ludolf c. l. ubi hunc locum refert. Nec aliter Schottus in fragmentis Nepotis, ubi

totum hunc locum, quem in ipſo Mela intactum reliquit, ita effingit: *per hoc pelagus Africum — profectus eſt.* Poſt Venet. *Cornelius Nepos*, ex quo repetiiſſe et hoc videntur edd. 15. 17. 20. 23. Prius tamen libri alii omnes omittunt.

notae ſunt aliqua) Sic Vaticani, Cibin. Lipſ. Gud. praeferunt; Pariſ. 1. *notae ſunt aliquae;* alii, in quibus Pariſ. 2. 3. Prag. Rehdiger. Havn. Venet. *nota ſunt aliqua;* nec aliter editiones ad Voſſium usque, qui repoſuit *notae ſunt aliqua*, quod conſtitit. TZSCHVCKE. *nota)* Si Eudoxus univerſam iſtam oram circumnavigavit, iam non aliquae tantum partes, ſed univerſum hoc littus aequaliter ipſi notum fuit. Paulo itaque naſutior facile viderit legendum: *ideo eius orae notae ſunt aliqua.* Sic quoque infra loquitur, *aliqua credibile eſt*, pro aliquatenus, aut aliqua parte. Hoc locutionis genus non ſemel apud Terentium, Virgilium aliosque occurrere norunt, qui Latine ſciunt. VOSSIVS. Ellipſis in ſimilibus uſitata, quae non indiget inluſtratione. Ipſa lectio non libris ſolum, ſed et ipſa re probatur.

§. 4. *modo deſerta)* Vatic. Prag. Havn. Vindob. inverſo ordine *deſerta modo.* Tum Cibin. Prag. Havn. Vindob. uti edd. 25. (in altero quidem exemplari) 30. 32. 37. Lugdun. 1538. inepte *multi populi.* Prag. particulam *pro* ante *eloquio* et *etiam* ante *cohaerentibus* ignorat; idem mox et Rehdiger. ſcribunt *ſonu;* Vindob. *coercentibus* pro *cohaerentibus.* Poſt Prag. *niſi quod etiam ſub naribus;* Venet. et ed. Saling. 1538. *niſi quod naribus;* Ciaccon. *eis* pro *etiam.* Denique Cibin. Rehdiger. poſt *fiſtula* omiſerunt *eſt.* TZSCHVCKE. Dictionum ordinem vitiatum eſſe puto, ſcribendumque: *Aliis labiis etiam cohaerentibus, naribus etiam, niſi quod ſubeſt fiſtula*, ex Plinio [6, 35. ſ. 30.] et Solino. [cap. 30. ſ. 33.] PINTIANVS. Verba: *alii ſine ſono linguae, alii*

ſine linguis, non videntur eſſe Melae, ſed alterius, qui in margine expoſuit *mutos et cohaerentibus labris* ſine ſono linguae eſſe et ſine linguis. CIACCONIVS. Forte *ſub naribus eis fiſtula eſt*. IDEM. *Eis fiſtula* malim quam *etiam fiſtula*. SCHOTTVS. Plinius ſic: *Pars ore concreto et naribus carens uno tantum foramine ſpirat*. Solinus: *Aliis concreta ora ſunt, modico tantum foramine calamis avenarum paſtus hauriunt*. Suo ſibi quisque ingenio et arbitrio haec monſtra fingebat, ut pauciora modo, modo plura daret. Tum varias eorum formas inſerta explicatione deſcripſit Mela, quod vox *alii* docet. Praeterea in Pintiani lectione τὸ *etiam* proxime recurrens moleſte ferit aures, quod nec longiori intervallo repetitum ſatis placet. At τὸ *eis* languet. Ceterum a verbis: *Sunt autem* capitis 48. initium ducitur a Vineto.

avenis, et) Cibin. *avent*, et ſupra *habent;* poſterius etiam in varr. edd. 27. et 29. legitur et in Pragenſi; reliqui omnes mei, etiam Zaluſc. cum edd. vetuſtis, tum Vadianis et Olivarianis *avent, ſed;* Vinetus *bibere habent, ſed;* Schottus *bibere avenae calamis; et quum;* inde a Voſſio receptum *bibere avenis, et, cum*. TZSCHVCKE. Locus eſt mutilatus: Lego *per quam bibere avenae calamis, et cum inceſſit libido veſcendi grana ſingula frugis eius paſſim naſcentis abſorbere dicuntur*, ut *bibere* ſit modi infiniti, ex Plinio et Solino. [c. c. l. l.] PINTIANVS. Forte leg. *bibere avenis, et cum inceſſit libido* etc. Vid. Plin. 6, 30. [ſ. 35.] CIACCONIVS. *Avenis* recte Salmaſius, [ad Solin. cap. 30. ſ. 33. p. m. 274.] et ante illum Nunneſius et Ciacconius, e quorum notis excerpta ſunt praetermiſſa in Pomponium, quae Pintiani caſtigationibus ſubiunxit And. Schottus. Ea enim non prodiiſſe ex cerebello Schotti, qui naſum habet, facile divinabit. VOSSIVS. Si Plinium Solinumque audias, qui idem narrant, de veritate huius emendationis non dubitabis, nec addenda cum Pintiano ſine graviori cauſa putabis,

quae codices repudiant. *Avena* ſimpliciter de calamo intelligi debet. In ſequ. Prag. habet *naſcendi* pro *veſcendi;* paullo inferius *ſunt in quibus*, et cum Vatic. *Eudoxii*, ut ſupra Aeneas Sylvius.

viſus) Sic omnes mei codices, tantum Prag. *adeo viſus*, ſed Pariſ. 3. *uſus*, uti exſtat in edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 25. Vadianis, Olivarianis, Schotti; Vinetus, Voſſius reliqui *viſus* cum codicibus apteque ad rem; probat etiam Ciacconius. Sic *inviſitatus* et *inuſitatus* miſcentur, de quo Drakenb. ad Liv. 4, 33, 1. et 5, 35, 4. Cf. et Iaeger. ad Nazarii panegyr. cap. 25. in. Poſt Lipſ. *mirumque in modum;* Vindobon. *et flammas ardentia;* Lipſ. *addere* pro *abdere.* Tum Vatic. *nocerit* et *licuerit;* Gud. *noceri maxime licuerit;* Prag. *nocere maxima licuerit;* Cibin. *licuerit* etiam; Pariſ. 1. 2. Havn. *noceri maxime libucrit.*

§. 5. *litoris)* Sic omnes codices et editiones; praeter 15. 20. 23. in quibus legitur *littoribus;* 17. cum aliis redidit *littoris.* Poſt Gud. *narrat;* Lipſ. Rehdiger. *hyrſutas*, uti ſolet; Cibin. (hic etiam *coytu*) Vaticani et optimus Leidenſis, opinor Voſſ. 1. teſte Oudendorpio ad Sueton. Aug. c. 21. *marum*, de qua forma cf. quae ibi ille diſſeruit. Reliquae variationes in hac narratione, leviores quidem, hae: Prag. *et quidem* pro *ut quaedam;* Vindob. *ut quae;* Prag. *vis* pro *vix;* Cibin. *contineri non reluctentur.* Schottus adpoſuit: *ut captae contineri.* TZSCHVCKE. Cur quaedam poterant, quaedam non poterant, ſi omnes erant aſperis efferisque moribus, ut paulo ante dixit? Rectior ergo lectio, *ut captae contineri* etc. PINTIANVS. Pro *includit* Ciacconius coniicit *claudit*, et pro *hirſutas* ex Solini cap. ult. cui poterat addere Plin. 7, 36. ſ. 31. *hirtas.* Parum refert aut nihil; *includit* etiam aptius eſt: Idem etiam *quaedam* redundare

putat. Melius quidem poterat abeſſe, quam cum Pintiano mutari. Quo usque enim proceſſerit feritas, exemplo aliquo docere vult Mela, nec illud ab omnibus petere poterat, vel debebat, ſed in quibus id experientia docuerat. Verba *Super eos* cap. 49. incipiunt in ed. Vineti.

Hanno) Quidam efferunt ſine adſpiratione, ut Gud. Prag. Sed haec nota et in voce *Hannibal* excuſſa. Poſt Gud. *coriis pertullerat;* Vindobon. *occaſis coria;* Pariſ. *occiſi coriam;* Cibin. *corea.*

ϑεῶν ὄχημα) Codices, in quibus etiam Cibin. tantum *theon;* Vindob. *teon,* et ſic edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. unum vocabulum *theon* habent; 6. 7. 8. 10. 12. 13. reliquae addunt *ochema,* priores Latinis utrumque, poſteriores Graecis literis inde a 15. 16. 17. TZSCHVCKE. *Theon)* Addi poteſt *Ochema,* ut legas *Theon Ochema,* hoc eſt, Deorum vehiculum ex Plinio, [6, 35. ſ. 30.] Strabone, ceteris, [Hannone p. 5. Hudſ. Ptolem. 4, 5.] id eſt, ϑεῶν ὄχημα. BARBARVS. Alterum etiam omiſit Boccatius c. l. *ut peon,* inquit, *nominetur a Graecis.* Sine dubio recte ſubplevit Barbarus. Poſt Prag. *ignis.*

§. 6. *longo tractu longis litoribus)* Emendatius, ut puto, *longo tractu longi litoris.* PINTIANVS. Suſpectum eſt illud *longis,* et forte vacant iſta verba *longis litoribus obductus.* CIACCONIVS. At tales repetitiones cum inverſione formae amat Mela. Superbi iſta ſunt faſtidii iudicia. Nec neceſſaria eſt Pintiani emendatio; illi enim ablativi explicationem modi inferunt. Prag. ceteris omiſſis ita nectit: *obductus* magis *campi, ut.*

perſpici) Sic Voſſ. 1. 4. Mediolan. Lipſ. Cibin. Rehdiger. in reliquis eſt *proſpici,* quod et tenent editiones omnes ad 42. cum Reinoldianis; hinc ab ed. 44. Abr. Gronovius repoſuit *perſpici,* quod coniectura adſe-

cutum fuiſſe notat Perizonium, et Curtii loco 4, 12. inluſtrat, ubi haec: *Sed caligo, quam circa humidi effuderunt montes, univerſam quidem rei faciem non abstulit; ceterum agminum discrimina atque ordinem prohibuit perſpici.* Addi poteſt Livius 9, 10, 7. et 22, 6, 8. ubi *perſpicere* etiam ad caliginem refertur, ubi quidem retinuit Drakenborchius, ſed in nota monuit, quod locus altus ſimul commemoretur, aptius videri *proſpicere*, cum quo verbo non ibi ſolum commutatur, ſed et in aliis, veluti Frontino 1, 2. in. ubi disputant viri docti. Cf. Oudendorp. ad Lucan. 7, 199. et de frequentativis ad 7, 699. Tale aliquid antea adfuit in *pervectis*. Hic placet cum Gronovio *perſpici*, quia ſic magis augetur notio camporum patentium reſpectu collis, ex quo proſpectare licet campos, minime tamen propter ambitum receſſusque longos penitus cognoſcere.

Hinc opinio cauſae) Ita exhibent omnes Abr. Gronovii codices et mei cum editionibus veteribus; tantum Prag. cum Havn. omiſit *cauſae*. Primum vox *cauſae* mutata transiit in *ea* in ed. 24. et hinc ita legitur in omnibus Olivarianis, Vineto, Schotto, Voſſio, 40. 41. 42. Poſt cum Reinoldio revocavit *cauſae* A. Gronovius in ed. 44. unde in reliquis etiam recepta vox manſit. TZSCHVCKE. *Hinc opinio ea —)* Permutato ordine melius: *Opinio ea hinc fidem cepit.* PINTIANVS. Prior lectio fuit, *hinc opinio cauſae fidem cepit*, quod non erat mutandum. *Cauſa* pro *re* hic accipitur, uti ſaepe. VOSSIVS. *Hinc* poterat utique aptiorem locum in poſtrema parte ſortiri, quia ſic in fronte poſitum conſecutionem innuit, cum explicationem ſubiungat. Equidem enim locum ſic intelligo: Opinio ſ. fama (ut ſaepe in Iuſtino) de cauſa, cur Panibus Satyrisque campi illi adtribuantur, inde nacta eſt fidem, quod — Nempe cum ſigna Deorum, quae recenſet, et cernerentur et audirentur, quia Panes Satyrique ex minorum Deorum numero

in campis verſari ſolent, horum in primis dicti ſunt habitique. Ita vis propria vocis *cauſa* ſervatur, quae ſimpliciter nudeque non valet res, ſed adiuncta notione, quae ex ſolemni eius uſu arceſſitur. Pro *fidem cepit*, quod habent Gronoviani, ex meis Rehdiger. Lipſ. dant *fidem facit;* Prag. Havn. *fidem fecit.* Editiones 6. 7. 8. 10. 16. 18. 22. Vadianae *fidem coepit. Cepit* moveri non debet, cuius gloſſa eſt *fecit.* Vox *veſtigia* a Cibin. exſulat. A verbis *Hinc opinio* capitis 50. initium eſt in ed. Vineti.

in diem) Ciaccon. *per diem;* Venet. Vindobon. Rehdiger. omiſſa lineola *in die.* Tum Ciaccon. *caſtra* redundare minus bene putat. Porro lectionem *magis humanis* memorat. Deinde Voſſ. 1. Cibin. et ed. Vineti legunt *oſtendunt;* Cibin. *audiuntur* omiſſo *que.* Alia leviora ſunt.

§. 7. *rurſus)* Deeſt in Cibin. Sequentia verba *nec iam dites* ex ſuis MSStis referunt Voſſius et A. Gronovius, nec aliter in meis adfuerunt. Idem valet de editionibus vetuſtis et deinceps ſequentibus ad Olivarium in ed. 25. qui maluit dare *nec tam dites*, cum in ed. 24. quam repetere alias ſolet, legatur *nec iam dites.* Secutae ſunt pleraeque Olivarianae, (nam aliquae retinent *iam*, uti factum a Stephano et in antiquitatum varr. auctoribus p. 577.) et ex Vadianis 30. 32. 34. 37. cum Schotto; in aliis eſt *nec iam.* TZSCHVCKE. Forte, *nec tamen dites.* CIACCONIVS. Perizonius margini paternae editionis adſcripſerat: „Ex Voſſiana editione vitium typographicum. Al. *tam.*" et in Voſſiana ed. idem correxit *tam* pro *iam*, quomodo ediderunt Sanctius, Stephanus et Schottus, renitentibus MSS. A. GRONOVIVS. *Iam* paſſim ita occurrit, ut in progreſſione ad comparationem praecedentium locorum, hominum, rerum, de quibus omnino ſermo inſtitutus erat, referatur, veluti 2, 4, 7. Cf. ad Eutropium 2,

11. f. 6. Ita vero faepe additur negandi particula, ut fit idem, quod non amplius, uti adparet ex iis, quae Schefferus et Burmannus notarunt ad Phaedrum 1, 8, 3. hic etiam ad Quinctilian. 6. praef. et ad Ovid. A. A. 2, 93. Intendere etiam negationem exemplis pofitis docuit Wopkens in mifcell. obferv. Vol. 10. p. 25. Neque tamen, utrum huc transferas, fenfus inde loci exfiftit commodus et lenis. Cum enim alios Aethiopes hic fubiiciat, eosdem videntur verba haec indicare. Porro cum in omnibus MSStis et vetuftis editionibus defint voces *ut hi*, quae primus inferuit Vadianus, et hinc Olivarius, uterque cum fuis, et poft alii retinuerunt, aliena plane funt et falfa, quae fequuntur, *quos diximus*, etfi Ciacconius et illa, *ut hi*, redundare putat. Immo comparationem cum fuperioribus Aethiopibus inftituere voluiffe, aperte declarant adiecta, *nec ita corporibus fimiles*. Hinc vero intelligitur excidiffe particulam, quae comparationem fuftineat. Vt igitur haec apto nexu conftent, legendum utique videtur: *nec tam dites, quam quos diximus*. Vt enim *iam* et *tam* in librorum noftrorum fcriptura facile invicem permutari poffunt, ita etiam faepe et vere permutari docuit praeter alios Drakenborch. ad Liv. 21, 11, 12. *Quam* vero facile ex compendio fcribendi et propter fequens *quos* abforberi vel excidere potuit. Ita igitur dare vifum eft. Quod non *tam* fubiicitur, fed *ita*, in eo nemo, puto, haerebit.

Ἑσπερίων) Varie effertur. Lipf. *hefprio;* Prag. *hifperio;* plerique, Cibin. etiam, *hefperio*, uti editiones omnes ad Voffium; tantum 34. *Hefperii;* Voffius et ceteri Ἑσπερίων. TZSCHVCKE. Scribo *Hefperii*. Nihil *Hefperiis Aethiopibus* apud cunctos Geographos notius. PINTIANVS. Bene, fed melior Voffiana lectio, quia propius accedit ad libros, et in Parif. 2. et 3. adeo exftitiffe videtur, cum ex primo folum *Hefperio* notatum invenerim. Poft pro *fons* Prag. inepte *mons*. Ceterum a

verbis *Tunc rurſus* novum caput (16.) exorditur Reinoldius, cui inſcribit: *Aethiopes Africae ſpectantes meridiem.*

§. 8. *aliqua)* Lipſ. Rehdiger. *aliquando;* Prag. Venet. Havn. Bonon. *aliqua origo;* Cibin. *aliquatinus;* Voſſius ex ſuis adfert *aliquatenus, aliquando* et *aliqua ergo;* alii ex meis *aliqua,* ut Vaticani, Gud. Pariſienſes, quod conlationis ſilentium indicat. Et ſic veteres editiones cum primis Vadiani 16. 18. tantum 13. *aliquem;* 15. 17. 20. 23. poſteriores Vadiani 22. et hinc aliae, 30. 32. 37. *aliquibus;* 21. 24. 25. 26. 27. 28. Vinetus, Schottus *aliqua parte;* Voſſius et ceteri *aliqua.* TZSCHVCKE. Dictio *parte* redundare videtur. CIACCONIVS. Legendum *aliqua credibile eſt.* Sic quoque paulo ante: *notae ſunt aliqua.* VOSSIVS. *Parte* non opus erat adiicere, quam ellipſin ſatis etiam uſus probet. Forte tamen ex Voſſianis et Cibin. legi recte etiam poſſit *aliquatenus.*

Nuchul) Vitiatum hoc nomen variisque formis agitatum ſubminiſtrant libri et auctores. Vatic. Pariſ. 1. Rehdiger. Cibin. Venet. Bonon. Prag. Gud. *nunc;* Lipſ. *hunc;* Pariſ. 2. 3. Havn. Vindob. forte *Nuchul;* Ciacconius adſcripſerat, alias *Nicris;* Voſſius ex ſuis *nunc* et ex uno tantum *nihil.* Editiones *Nuchul* praeter Schottum, qui dedit *Nuluch.* TZSCHVCKE. Hermolaus in Plinianis caſtigationibus lib. 5. [cap. 10. ſ. 4.] *Nuluch* in Pomponio legit, non *Nuchul.* PINTIANVS. *Nigrin* videtur Plinius appellare lib. 5. cap. 9. et lib. 8. cap. 21. [ſ. 32.] ubi de Catoblepis. In Aethico, [p. 726. ed. Gronov. ubi infra notatur *Nylum*] a quo Paullus Oroſius lib. 1. [cap. 2.] omnia eſt mutuatus, *Nuchul* ſcribitur transpoſitis litteris. Vulgatam lectionem libenter ſequor, cum alii ſcriptores auctoritatis pondere nutare non cogunt. Minus etiam a Nili nomine corruptum *Nuluch* a barbaris,

quam *Nuchul.* Sed haec arbitrarii iuris ſunto. Non enim ex his pendent fortunae Graeciae, ut ille ait. SCHOTTVS. Mira conſtantia veterum librorum ſic ſcribentium; *et nunc ab incolis dicitur.* In uno tantum repperi: *Nihil ab incolis dicitur.* Nilidem appellat Plinius, [5, 10. ſ. 4.] ſi vera eſt ſcriptura; libri enim meliores manu exarati *Nullidem* hoc loco habent, aut *Niludem,* quemadmodum etiam in optimo noſtro Solini exemplari [cap. 35. ſ. 32.] a prima manu ſcriptum fuiſſe videtur. Iulius orator, qui vulgo Aethicus dicitur, [immo vere Iulius Honorius p. 700. in ed. Gronov.] *Nilotin* vocat. *Fluvius Nilotis naſcitur in Atlante, procurrens* [*qui currens,* Gron.] *lacum efficit, qui Nilotis appellatur ſine aliquo exitu. Currit millia CL.* [deſunt haec apud Gronovium.] Sic codex antiquiſſimus Thuanaeus, multo quidem vulgari auctior, verum etiam illic aeque ineptus auctor. Oroſius, [1, 2.] quique eum ſequitur anonymus, qui Aethico ſubiungitur, Nuchul hic habent. *Fontem Barbari Dara nominant, caeteri vero accolae Nuchul vocant.* Si haec lectio proba eſt, utique ſic ſcripſit Mela, *Nuchul ab accolis vocatur,* Syris et Arabibus נחל flumen dici, notum eſt. Vt tamen verum fatear, ne huic quidem fido vocabulo, cum mirum in modum varient exemplaria. Interim, ſi de appellatione nihil certi adfirmari poſſit, res ſaltem conſtat. VOSSIVS. *Nihil,* quod ex uno codice notat Voſſius, legi etiam in Pragenſi Oroſii 1, 2. ubi ex aliis Havercampus p. 18. adfert *Nebul, Nubul, Nichul* et *Nuchul,* quod et ipſe dedit. Ita vero etiam legitur apud Geogr. Ravenn. 3, 1. et Boccatium de flumin. ſ. v. *Nuthul,* qui et *Dara* cum Oroſio commemorat. Plinius 5, 10. ſ. 4. *Nilidem* vocat ſine librorum interpellatione, uti codex Grotii in Martiano Capella lib. 6. p. 218. ubi vulgo editur *Hilidem.* Prius etiam hic habet Solinus c. 35. ſ. 32. Quod *Nicris* memorat Ciacconius, ex Plinio 8, 32. ſ. 21. ductum videtur, ubi fons *Nigris* apud Heſperios Aethiopas Nili caput dicitur, et Catoble-

pas in vicinia ponitur, quod ad noſtrum locum accommodari poſſit. Eo etiam pertinere videtur, quod adpoſitum legitur in tab. Peutinger. 7. E. *hoc flumen quidam grin vocant; alii nilum appellant; dicitur enim ſub terra etyopum in nilum ire lacum.* Forte hic eſt *Gir* Ptolemaei 4. 6. et Agathemeri 2, 10. f. qui tamen utrumque a Nigro diſtinguunt, cum alii, veluti Edriſius, Nilum Nigrorum vel diverſa Nigri brachia commemorent, quae Ptolemaeus in Nigritem paludem deducit, qualis eſt Nilis Plinii et Solini. Neque ſolum Nilum ab Arabibus vocari, ſed et easdem incrementorum viciſſitudines, quas Nilus, experiri teſtatur Niebuhr über das innere von Africa in dem neuen deutſchen Muſeum an. 1790. P. 10. p. 978 ſq. Accedit Plinius 5, 8. qui non ſolum hoc confirmat, ſed et easdem plantas et animantes addit. Cf. de hoc Nigrorum Nilo pluribus disſerentes Danvillius in Memoires — de Paris T. 26. p. 987. et in primis Hartmann, diverſa etiam curſus notatione, ad Edriſii Africam p. 12. et alibi, et quos memorat. Quae cum ſatis prodant nominis obſcuritatem et ambiguitatem, ſi quid poteſt, ex Melae verbis elici debet. Dicit autem non alio ibi nomine Nilum videri adpellari, quod tamen ſit corruptum. Igitur ſubeſt certe aliqua nominis ſimilitudo, ad quam proxime accedit *Niluch* ſ. potius *Nuluch*, quia in *u* omnes fere conſentiunt. Non enim quaeritur, an Mela ipſe hoc nomen effinxerit, uti putat Faber über den Orient Vol. 2. p. 225. ſed quomodo ab Melae manu prodierit. Retinui equidem *Nuluch*, ne ad aeque incerta eum deducerem. Quod Voſſius mavult *accolis*, non eſt neceſſe, cum ad Aethiopas ipſos, regionis illius incolas, omnino referri commode poſſit, etſi et *accolae* apud Oroſium et Boccatium bene habet. Pro *dicitur* Vatic. 3. habet *dici.* Tum Ciaccon. *et videri poteſt nunc alio nomine.*

corruptus) Ita codices et antiquae editiones cum 7. 8. Ald. et Iunt. Poſt edd. 3. 4. 5. 6. 10. 11. 12.

14. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae et Vinetus *corruptius*. Prius revocavit Schottus et propagavit Voſſius. TZSCHVCKE. Latinis enim *Nigris* vocatur. Aliqui codices, quos viderim, ſic habent, *ſed barbaro ore corruptius, aliter purius Nigris*, ut ſenſus ſit barbare Nuchul dici, cum purius aliis Nigris dicatur; ſed alia mihi lectio potior eſt. Indicat enim, Nuchul barbaris adeo aſpere dici, ut ex nomine prope alio alius exiſtimari poſſit fons, cum re vera non niſi barbara, hoc eſt, durior prolatio vocabuli discrimen facere videatur. VADIANVS. Malim *ſed a barbaro ore corrupto*. Nempe nomen Nili corruptum a barbaris in Nuchulis, aut Niludis. VOSSIVS. Vulgata tamen ſenſum commodum adfert et praeterea codices reddit. Vatic. 3. *a* ante *barbaro* omittit.

Alit papyrum) Locus mire deformatus. Ciaccon. *aliter pirum et minora;* Voſſius ex ſuis omnino in appendice *alit et pyrum*, in notis, *aliter putant*, et ſic habere optimos et antiquiſſimos codices adfirmat. Iac. Gron. ex ſuis *aliter pyrum*, ex Chiſ. *aliter pyrhum;* A. Gronovius ſilet. De meis haec: Vatican. 1. Cibin. *aliter pyrum;* Lipſ. Gud. Vindob. Pariſ. 1. 3. Rehdiger. *aliter pirum;* Pariſ. 2. Vatic. 3. Venet. Havn. Prag. *aliter putant;* Stephanus (vid. praefat.) ex ſuo codice notat *alit et papyrum;* Boccatius, qui Melam reddere ſolet, de fluminibus ſ. v. Nilus ita: *Nonnulli putant eum ex fonte quodam prodire, qui apud heſperos aethyopas eſt; ab incolis aliter pyrum ſeu prium* (quod quidem in nullo libro inveni,) *appellatur.* Edd. 1. 2. 3. 9. 13. *aliter pirum;* 4. 6. 7. 11. 12. 14. 15. 20. 23. *aliter purum;* 5. 7. 8. 17. *alter purum;* 10. 19. *alit et crocodilum;* (19. *crocodylum;*) 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae cum Schotto *alit et flumen;* Vinetus *alit et papyrum;* Voſſius et reliqui *alit papyrum*. TZSCHVCKE. *Alit et flumen)* Aldus et brevius et minus corrupte *Alter purum et minora* etc. Scribendum reor *Aluntur minora qui-*

dem etc. PINTIANVS. *Alit et flumen*) Forte *alit id flumen*, vel *et superfluit*. Alias *aliter pyrum et minora*. CIACCONIVS. Lego *alit et flumen minora*. Vel *aluntur plura et minora quidem*. Aliter paulo Pintianus. SCHOTTVS. Valde deformatus locus. Prius fic legebatur: *aliter pirum et minora quidem eiusdem tamen generis animalia fert*. Vnde legendum videtur, *alit papyrum*. Attamen cum optimi et antiquiffimi codices habeant, *aliter putant*, omnino fic fcripfiffe Melam exiftimo, *alit et pudam, et minora quidem, eiusdem tamen generis animalia*. Puda vel buda eft papyrus. Arabes enim et Aegyptii plantam hanc *berd* vel potius *burd* appellant. Hinc *burda veftiti* apud Auguftinum [epift. 88. ubi Benedictini ex MSS. plerisque dederunt *buda*, quos confule; item Auguftin. contra Crefconium lib. 3. cap. 48.] et in vitis Sanctorum. Crebrius tamen *budam* dicunt, accipiturque hoc vocabulum pro ftragulis, tomentis, ftoreis aliaque fupellectili, quae e papyro conftat. Verum et ellychnia ex buda five papyro olim fiebant, uti liquet ex epigrammate necdum, quod fciam, edito: [nunc in Burmanni Anthol. Lat. 5, 189. p. 462. ubi plura de *buda*] *Vt devota piis clarefcant lumina templis Niliacam texit cerea lamna budam. Congrua votiferae fubmittit pabula flammae, Quae caftis apibus praebuit ante domos*. Idem paulo ante: *Lenta paludigenam veftivit cera papyrum*. Graeci φλόμους vel φλώμους talia vocant ellychnia, tefte Polluce, [6, 18. f. 103. et 10, 26. f. 115.] quamvis vulgo φλογμὸς apud illum legatur. Hoc non de verbafco vulgari accipiendum; neque enim puto poffe ex illo fieri ellychnia; fed de phleo feu ipfa papyro, unde etiam veftes fibi conficiebant Aegyptii. Sane vetus Scholiaftes ad Hexahemeron Bafilii, ubi de urfis agit, φλόμον interpretatur papyrum. Verum de his alias, quando de papyro agemus. Porro pudae vocabulum exftat quoque apud Ennium, quamvis non intellectum. Citatur a Varrone lib. 6. de L. L. [p. 49. in Gothofredi auctorr. L. L.]

Areopagitae quid dedere quam pudam. [vulgo *pedam.*] Sic Turnebus in ſuis, ſic quoque nos in noſtris reperimus codicibus. Inter minutas merces, quae ex Aegypto Athenas deportabantur, erant etiam ellychnia ex papyro. Significat itaque Areopagitas ad feſti celebrationem nihil praeter ellychnia dediſſe. Frivola ſunt, quae ad hunc locum annotavit Scaliger. VOSSIVS. Immenſum temere adminiſtratus locus, ſi quis Vadianum aut Pintianaea inſpexerit. Summa tamen eſt, in MSS. plerisque legi *aliter pyrum* vel *aliter pyrhum,* quorum hoc exſtare in Chiſiano ſcimus, quum Iuntina exhiberet *purum.* Henr. Stephanus tamen teſtari potuit pro voce illa flumen ſe legiſſe in vet. *papyrum.* Itaque Voſſius quoque ex citatis modo lectionibus ſcriptis ait legendum videri *alit papyrum;* ſed tamen diſcedit ad rariſſimam vocem, obtendens ſane optimos et antiquiſſimos codices. Quid dicemus? Quare autem ex *aliter pyrum* videtur legendum *alit papyrum?* an *papyrus* vox fuit ignota librariis, ut eam corruperint? an facilis eſt corruptela τῶν *er* in *pa?* Mihi id nequaquam videtur; et poſthac ſpero aliis quoque. Certe enim adhuc firmi ſumus ex ſcriptura, quae in tot ſcriptis codicibus inventa eſt, corrigendum eſſe, *alit et ſcirpum.* Hae literae prorſus illuc dirigunt tantum transpoſitae, ut in hoc ſcripto ſaepius accidit. Adeantur modo, quae eximii viri, Druſius et Grotius collegerunt ad Geneſeos cap. 41, 2. et hiſtoriam Iobi cap. 8, 11. in quorum fauſta citatione finimus. I. GRONOVIVS. Audacter reponit Gronovius *alit et ſcirpum.* Adeone ergo ineptus fuit Mela, ut cauſam dicturus, quamobrem Nilus ex hoc Mauritaniae fonte creditus fuerit profluere, eo uſus fuerit argumento, quod ibi ſcirpi naſcantur, qui toto terrarum orbe in omnibus paſſim proveniunt paludibus, ſtagnis et fluminibus? Fruſtra ad teſtes provocat, cum nemo unquam tam ineptus et rerum imperitus fuerit, ut ſcirpos in ſola provenire dixerit Aegypto. VOSSIVS *in appendice*

ad h. l. An Mela agit de fonte Mauritaniae? Vtique quum *ſcirpum* reſtitui, ſubintellexi quoque eiusdem generis et qualis circa Nilum oriebatur, non circa alios fluvios, et quidem Europae. Quid dixiſſet ad haec verba Plinii lib. 7. cap. 56. [ſ. 57.] ſcribentis, naves eſſe *in Nilo ex papyro et ſcirpo et arundine.* An hic aliunde illuc fuit invectus? I. GRONOVIVS *in nota poſteriori.* De ſcirpo etiam in ſcholis idem ſtatuerat Gronovius, uti docent notae MStae, quibus uti licuit: Ita autem in his: „Videtur corrigendum: *alit et ſcirpum;* nam ſcirpus idem eſt, quod papyrus. Sed vox rarior. Iob. 8, 11. ubi LXX interpretes Graece habent πάπυρος, Latina vetus interpretatio ſcirpus." At nihil inde efficitur, ſolumque hoc adparet, vocem Hebraicam גמא a variis varie fuiſſe intellectam et redditam; immo Plinii locus in notis editis excitatus utriusque diverſitatem declarat. Et ſic idem 13, 23. ſ. 12. extremum papyri ſcirpo ſimile eſſe ſcribit. Nimis etiam illa emendatio a codicibus recedit, ut aliae antea recenſitae, ex quibus Voſſiana ad oſtentandam potius eruditionem expoſita eſſe videtur. Geſnerus in theſauro ſ. v. *Buda* ſuſpicatur corrupta illa voce latere forſitan animal quodcunque Niloticum, de quo cogitaſſe videntur illi, qui *crocodilum* repoſuerunt. Certe ſi ex animalibus, quae alit praecipue Nilus, ſubſtituendum aliquod erat, debebat illud repeti ex ipſo Mela, ut argumenti ratio eſſet efficacior. At facile adparet, quam disſimile ſit hoc nomen librorum lectionibus. In his tenebris praeſtat tenere *papyrum*, quod et Nilo convenit, et propius accedit ad codices, adeoque praebuit is, quem conſuluerat Stephanus. Addi poteſt Plinius 5, 8. qui de Nigri fluvio eadem fere tradit: *Nigri*, inquit, *fluvio eadem natura, quae Nilo; calamum, et papyrum, et easdem gignit animantes, iisdem temporibus augeſcit.* Eodem modo Solinus cap. 35. ſ. 32. de Nili origine et primo curſu: *Protinus lacum efficit, quem Nilidem dicunt. Nilum autem iam inde eſſe coniectant, quod hoc ſtagnum*

herbas, piſces, beluas nihilo minus procreet, quam in Nilo videmus.

minora quidem — animalia) Varie et haec efferunt. Lipſ. *minora quidem habet eiusdem;* Gud. *minori quidem eiusdem;* Vind. *generis tamen;* Prag. Havn. *animalia fert.* Vadianus poſuit *animalia gignens,* et hinc 18. 21. 22. 24. 25. aliae Vadianae et Olivarianae, quas imitatus eſt Schottus. Inde a Vineto et Voſſio expulſum ceſſit, quod nec codices agnoſcunt, et ſatis verbo *alit* ſenſus continetur. Forte ex ſuperiori Plinii loco Vadianus deduxit. Redundare iam olim monuerat Ciacconius.

aliis amnibus) Lipſ. *aliisque amnibus.* Pro *amnibus* editiones veteres exceptis 15. 17. 20. 23. et poſt Vadianae et Olivarianae adferunt *omnibus.* Cum Vineto Schottus, Voſſius et alii revocarunt *amnibus.* TZSCHVCKE. Videtur deeſſe coniunctio *que*, legendumque cum maiore littera, *Aliisque omnibus in Oceanum vergentibus.* Poteſt etiam legi *amnibus*, non *omnibus*, ſicque habent Aldi exemplaria. PINTIANVS. Non opus eſt particula inſerta, etſi codex adiuvet in primis poſita maiori litera.

regionem, et ad) Vatic. 3. Prag. *regionem in orientem* ſine particula *et*, quam et alii codices omittunt, etſi *ad* ſervant; agnoſcunt tamen Ciaccon. ſeptem Abr. Gronovii, ex meis Cibin. Rehdiger. Lipſ. Gud. reſpuunt editiones praeter Vinetianam, in qua iterum acceſſit, poſt iterum eiecta rediit duce A. Gronovio in ed. 44. Interponendam eam cenſebat etiam antea Ciacconius, facitque ad diſtinctiorem rei expoſitionem; quare retinui.

Inde colligitur) Hinc cap. 51. initium in Vineto. In ſequ. Gud. *nillum ex hos;* Prag. Bonon. *forte*

pro *fonte.* Tum Prag. Havn. Bonon. forte etiam Vaticani cum edd. 15. 17. 20. 23. *auctumque* mutatione non rara, uti docent Drakenborch. ad Liv. 3, 5, 3. 27, 9, 11. et alibi, et Staveren. ad Nepot. 25, 9, 1. *Actum* nexus et ſenſus poſtulant.

ad Eoa) Lipſ. Gud. Vindob. Cibin. Pariſ. 1. 3. Rehdig. Vatic. Prag. Auguſtin. Havn. Venet. *ubi ad ea;* Pariſ. tantum *ubi poſſit.* A. Gronovius ad vocem *Eoa* nihil diverſi ex ſuis adtulit. Editiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 20. 23. *ubi ad ea;* 19. *ubi adiri poſſit;* 16. 18. 21. 22. 24. 25. *ubi ad Eoa*, uti correxerat (*ad ea*) manus docta in exemplari meo edit. 10. Pintianus etiam coniecit. Sequens *poſſit* tuentur omnes codices praeter Leidenſ. ex quo A. Gronovius refert *poſſint.* Illud etiam legitur in edd. veteribus ad Vadianum usque, qui poſuit *proceſſerit*, idque receperunt cum Vadianis, Olivarianis, 21. 24. 28. Vinetus, Schottus, Voſſius, 40. 41. 42. rediit inde *poſſit.* TZSCHVCKE. Aldus: *iterum ſe ubi ad ea poſſit;* forte, *iterum ſe ubi adiri poſſit.* PINTIANVS. Quid Pintianus reponat, in promtu eſt. Forte *ad Eoam ceſſerit*, vel *ad Auroram ceſſerit;* nam hoc verbo paulo poſt utitur. SCHOTTVS. *Proceſſerit* in editione Mediolanenſi correxerat Hannibal Cruccjus. Oudendorpius malebat, *proſilit*, quod verbum eodem modo uſurpavit Auctor lib. 2. c. 4. *Inde tam citus* (Padus) *proſilit, ut discuſſis ſluctibus diu* etc. Ovidius lib. 15. Metamorph. v. 272. *et antiquis tam multa tremoribus orbis Flumina proſiliunt.* Et Plinius lib. 5. cap. 9. de Nilo: *iterum arenis receptus conditur rurſus XX. dierum deſertis ad proximos Aethiopas; atque ubi iterum ſenſerit hominem, proſilit fonte, ut veriſimile eſt, illo, quem Nigrin vocavere. Nigris* autem Plinio dicitur fons Nili, qui a Mela *Nuchul* appellatur. A. GRONOVIVS. Si quis coniecturis indulgeat, quod quidem hic et in talibus difficile non eſt, poſſit et legere

prodierit. Vadiana lectio propius valet ad codices, et ex ſcribendi compendio intelligi poteſt. Tutorem etiam ea et propugnatorem nacta eſt Kirſchium, qui an. 1784. Curiae Regnitianae in proluſione ſcholaſtica σύγκρισιν dedit lectionis Gronovianae atque Reinoldianae in locis aliquot Melae. Vtitur autem inde a p. 8. his fere armis: *Poſſit* habet aliquid obſcuritatis; tum friget magis, quam ut Melae brevitati, quidquid ſupervacuum ſit ubivis fugientis, ſatis convenire videatur; deinde Mela ante dixit *ad Orientem abit*, quae hic verba ſine dubio ſpectat; porro Mela hanc notionem de montibus et fluviis mira nonnunquam arte variat; poſtea id ipſum verbum adhibet 3, 2, 5. ut hic paullo poſt *cedit*, quod non poſuiſſet, niſi compoſitum praemiſiſſet; item *ubi* cum verbo *ſolet* hoc quidem ſenſu connectit, cuius modi loca ſunt obvia, et in primis, qui huc referri poteſt, 1, 9, 4. denique ex compendio ſcribendi facile haec mutatio intelligitur. Specioſa quidem fere ſunt haec argumenta, et longo ordine magnoque numero expoſita; attamen cum libri omnes veteres refragentur, et verbum ſubſequens *oſtendere* facile huc revocetur, quod uſus plurimorum exemplorum documentis in ſimili nexu comprobat, remota omni diſputatione, quae moveri poſſet, receptam lectionem ſervavi. *Ea* autem pro *Eoa* et alibi in libris obtruditur. Cf. ad Sextum Rufum c. 10. in. Valeſ. ad Ammian. 14, 8. et quae ſupra notavi ad 3, 7. in. *Illo* pro *Ilio* adfuit 1, 18, 3. *ab illa* pro *Abyla* 2, 6, 8. Sic *Eoae* pro *eas* volebat I. Gronov. 1, 2, 6.

ſpatio) Prag. Havn. *ſpacium;* exemplar unum ed. 25. *ſpacio, quod.* Poſt Venet. *efficit, ut hic;* Prag. *ut hii alii;* in Vindob. deeſt *hic* et *videatur.*

§. 9. *Catoblepas)* Lipſ. *Catoblephas;* Gud. *catoplepas;* Prag. *catobletas.* Rectius alii, et ut editur, efferunt.

praegrave) Lipſ. Rehdiger. *pergrande;* Gud. Prag. Venet. Pariſ. 1. *praegrande;* Vindobon. Cibin. (diſertis literis) *pergrande;* reliqui cum editionibus conlatis conſenſiſſe videntur, quae ipſae variant. Nempe 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Vadianae *pergrande;* 9. 11. 13. *pergrave;* Schottus *grave et pergrande;* 25. Olivarianae cum Vineto *grave et praegrande;* Voſſius, ceteri *grande et praegrave.* TZSCHVCKE. Lego *verum praegrave caput;* reliqua ſuperfluunt ex Plinio [8, 32. ſ. 21.] et Solino. [cap. 33. ſ. 30.] PINTIANVS. Alias *grande et praegrande.* Forte *grande et praegrave.* CIACCONIVS. Nemo faſtidioſam repetitionem vocis *grande,* quacunque forma producatur, ferat. Aut igitur alterutrum exigi debet, aut utrumque, quia ita volunt codices, etſi diverſa forma, connexum ſervari. Voſſianam lectionem praetuliſſe Pariſ. 2. et 3. videntur, cum inde nihil monneatur, quo, certe in vocabulo *praegrave,* faciunt Plinius et Solinus. Confuſionem eam in noſtris libris nemo mirabitur; in particulis *prae* et *per* ſolemnem eam eſſe, conſtat. Poſt Lipſ. *egre ſubſtinens;* Prag. *ſuſtinentes.* Tum idem omittit *id in;* Venet. habet *ob unum;* Vindobon. *ob id;* Lipſ. *cum impetit;* Pariſ. 2. Havn. *cum non impetit;* Pariſ. 2. *oculos tamen eius;* Prag. Havn. *oculos tm̄;* Venet. *tamen vidiſſe.* Ed. Reinoldiana an. 1775. *ob id terram;* 15. 17. 20. 23. *oculos eius tantum.* Vtraque particula ſine damno abeſſe poteſt.

Contra) Hic in ed. 11. capitulum XV. ponitur praemiſſa inſcriptione: *De inſulis et oris Athlantici Oceani.*

Gorgades) Pariſ. 1. 2. 3. Cibin. Vindob. Prag. Gud. Rehdiger. aliique *Dorcades;* Vatic. *Dorchades;* Lipſ. *Doreades;* Ciaccon. *Gorgades.* Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 17. 19. 20. 23.

Dorcades; 13. 16. 18. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 28. Vadianae, Olivarianae *Gorgones;* Vinetus, Schottus, Voſſius, ceteri *Gorgades.* TZSCHVCKE. Plinius lib. 6. [36. ſ. 31.] *Gorgones,* inquit, *inſulae narrantur, Gorgonum quondam domus.* BARBARVS. Mariangelus *Gorgades* magis probat, cui ut ſubſcribam ſunt cauſae, quod in Plinio ſcripto totiens citato [6, 36. ſ. 31.] *Gorgades* legitur, et in Pomponio ante correctores *Dorcades* ſcriptum erat vero propius. Martianus [lib. 6. p. 226.] *Gorgones* nominat; ſed error, ut puto, eſt librarii, non Auctoris. PINTIANVS. Forte *Gorgodes* ex Diodoro Siculo lib. 4. [3, 54 ſq. ubi tamen nihil eiusmodi] et Solino. [cap. ult. ubi *Gorgones inſulae.*] Athenaeus lib. 5. extr. etiam *Gorgonas* appellari a Numidis ait. Iſidorus lib. 14. orig. c. 6. *Gorgodes* [*Gorgones* vulgo] *inſulae Oceani obverſae promontorio, quod Heſperuceras vocatur, quas incoluerunt Gorgones foeminae aliti pernicitate, hirſuto et aſpero corpore et ex iis inſulis cognominatae.* CIACCONIVS. Apud Diodorum c. l. Γοργόνες tantum de ipſa illa gente occurrit. Iſidorus tamen Orig. 14, 6. *Gorgones* de inſulis et incolis adhibet; pro quo *Gorgades* ex libris repoſuit in Solino Salmaſius, qua forma etiam producuntur a Plinio 6, 36. ſ. 31. et ex eo a Martiano Capella lib. 6. p. 226. *Gorgodes* nusquam inveni, niſi quod ex auctore incerto MSto ita adfert Salmaſius ad Solin. p. m. 915. c. l. *Gorgades* igitur recepta videtur fuiſſe forma, certe τὸ *G* ab initio incolarum nomen probat. Ad *Gorgades* autem ducunt hic ipſi libri, adeoque in ipſo conſpectu ponit Ciaccon. Inveteratum autem vitium in vulgari librorum forma haeſiſſe, adparet ex Boccatio in Geneal. Deor. 10, 10. (ex ed. Ven. 1472. f.) ubi ſcribit, Melam tradere, *Gorgonas inſulas Dorcadas tenere.* In ſequ. Rehdiger. *aliquandiu;* Pariſ. 1. *Gorgon.*

Ἑσπέρου Κέρας) Lipſ. *heſperueſceras;* Venet. *Heſpeniceras;* Prag. *heſperuteras;* Cibin. Vindob. Reh-

diger. aliique, uti edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. aliaeque veteres Latinis literis, uti ſolebat olim, *heſperuceras*, dum paullatim Graecis efferretur. Ita vero etiam legendum in Ptolemaeo 4, 6. ubi vulgo editur Ἑσπερίου, monuit hic A. Gronovius, itaque Melae in primis auctoritate motus ex codd. quibusdam poſuit in Diodoro 3, 67. Weſſelingius. *Heſperion ceras* tamen ſcribit etiam Plinius 6, 35. ſ. 30. et ex eo Martianus Capella lib. 6. p. 226. ubi quidem Grotius in ſuo codice legit *Heſperon Ceras*, forte pro *Heſperu ceras*, etſi nec alterum plane damno.

CAP. X.

Continua ſerie vel exiguo poſito intervallo cum proximo nectitur in MSStis et edd. vetuſtis. Diviſit Vadianus facta inſcriptione: *Atlantici maris ora et inſulae.* Ita etiam, qui eum ſequi ſolent. Olivarius, cui eſt cap. 11. praeeunte ed. 24. cum ſuis et Schotto: *Atlantici maris terminus.* Voſſio et poſterioribus praeter Reinoldium eſt cap. 10. cum inſcriptione: *Atlanticum mare ac huic adſita Aethiopiae ac Mauretaniae pars;* Reinoldio cap. 17. et *Atlantico mari adſiti Aethiopes;* Vineto ſimpliciter cap. 52.

§. 1. *occidentem)* Gud. *orientem* reclamante in hac progreſſione etiam ſitu. Idem, ut Vindob. antea *fons*, de qua cf. ad 1, 8, 3. Tum aliqui ex more *athanticum* et *athlanticum.* Poſt omnes mei et edd. veteres ad Voſſium *abluitur*, qui etſi ad reliquos propagavit *alluitur*, maluit tamen prius ſequi Reinoldius, quippe qui edidit *abluitur.* Sed de eo dictum eſt ad 1, 4, 4. In *ethiopes* facile librarios agnoſcas.

media) Lipſ. Prag. Gud. *mediam;* Pariſ. utrimque, melius certe, *primam — mediam*, ut ad *frontem*

retulerit. Idem poſt *aut exhauſta ſunt*, quod proximis repugnat, et quae per partes easdem perſequitur auctor 1, 4, 4. Etſi enim de ſterili terra vel deſerta dici poteſt, accedere tamen debet cauſa, nec niſi aegre et ſine nexus indicio abſit.

arenis) Rehdiger. Vindob. editiones etiam aliquae antiquae praepoſita adſpiratione *harenis*, de qua quidem diſſentiunt veteres Grammatici, Servius ad Virgil. Aen. 1, 172. Varro, Chariſius et alii. Vid. Dausquius in orthogr. h. v. Cellarius T. 1. p. 178. et quos ibi producit Harleſius. Addi poteſt Oudendorpius ad Lucan. 5, 643. ubi ex omnibus codicibus et edd. addidit. Sed et alibi, ut in Floro Dukerus, in Gellio Gronovius, aliique in aliis. Equidem tamen a vulgari ratione discedendum non putavi, cum ab *arere* melius propiusque derivetur, nec adeo ſibi ipſe in Suetonio conſtitit Oudendorpius. Nota eſt in his librariorum vel libido, vel liberalitas. Cf. etiam ad 1, 8, in. 1, 9, 4. et paſſim alibi. Poſt Rehdig. *abducta* frequente confuſione, quam et notavi ad 1, 3, 2. Eadem dictio ſine variatione librorum legitur 1, 4, 2.

Exuſtis) Venet. *exuſtae inſulae;* Prag. *aduſtis.* Edd. 7. 8. vitioſe *exuſtus.* Tum Pariſ. 1. *oppoſitae;* Gud. *poſitae.* Porro Prag. *heſperitas;* Lipſ. *experidas;* Cibin. *hyſperidas;* Vindob. *Heſperides.* Ciacconius ſine cauſa locum ſic fingebat: *inſulae arduae ſunt.*

memoratur) Lipſ. Vindob. *memorantur;* ceteri cum edd. *memoratur*, quod recte valet, et exemplis corroboratur, quae adtulerunt Gronovius ad Arrian. de exped. Alex. 1, 1. p. 2. Drakenborch. ad Liv. 1, 31, 8. 8, 24, 1. Duker. ad Flor. 2, 6, 45. Oudendorp. ad Suetonii Othon. cap. 7. Verheyk. ad Eutrop. 4, 8. ſ. 4. Staveren. ad Nepot. 4, 5, 3. et quos adlegant. Ita nempe *dicitur*, *memoratur* et ſimilia abſolute ponuntur, ut ſub-

ſequatur infinitivus cum accuſativo. Vſitatam alias ſtructuram habet noſter 1, 2, 4. *Ultra Amazones — eſſe memorantur.*

Atlas) Pro eo omnes libri Voſſiani et mei, item editiones cum Vineto etiam ad Schottum et Voſſium ſubſtituunt *ſatis;* hic poſuit *Atlas,* quibus ceteri paruerunt. Soli Pariſ. 2. 3. videntur hanc lectionem praetuliſſe. TZSCHVCKE. *Satis)* Scribendum puto, *in arenis mons eſt Atlas.* Nam omni ratione caret, Melam, cum aliis montibus non ita celebribus nomina reddiderit, innominatum reliquiſſe montem totius Orientis clariſſimum, fabulis memorandum, quique Oceano occidentali nomen dederit, denique ab omnibus decantatiſſimum. De Atlante autem hic loqui Melam, evidentius eſt, quam ut monſtrari egeat. PINTIANVS. Forſan hic novum caput incipit, cuius inſcriptio fuit: *Atlas et Atlanticum pelagus.* Itaque non opus fuit vocabulum Atlantis repetere. VOSSIVS. Dummodo conſtet, capitum inſcriptiones a Mela profectas eſſe, cui obloquitur mira codicum inconſtantia, immo continua ſerie omnia connexuiſſe videtur. Ciacconius *ſatis* retinet, et tantum ſequens vocabulum adoritur. Solet quidem Mela in hoc nexu *ſatis* adhibere, uti 1, 13, 3. *mons litori adpoſitus et decem ſtadiorum clivo ſatis arduus;* et 1, 15, 2. *Taurus ab Eois litoribus exſurgens vaſte ſatis adtollitur;* mirum autem recte videatur, ſi ipſum nomen montis, quod tamen in aliis facere ſolet, omiſerit. Atlantem vero indicari, in aprico quaſi poſitum eſt. Dedi igitur et ipſe *Atlas,* in primis ſi verum eſt, quod eſt vero ſimile, in Pariſ. 2. 3. illud nomen expreſſum fuiſſe. Accedit Lipſ. in cuius margine colore rubro ab eadem manu haec adlita leguntur: *Mons altiſſimus usque ad coelum et ſidera athlas nominatus.* Forte, cum eius nomen incognitum librariis eſſe non potuerit, illud excidit et tum *ſatis* tenere ſuam ſedem

possit. Forte ex *Atlas* paullatim *satas*, et hinc *satis* natum. Sed his indulgere nolo.

d e n s e) Plerique codd. in quibus Cibin. *de se;* Venet. diserte notatus ex silentio proditi Paris. 2. 3. *dense*, quod etiam ex suis produxit Vossius. Edd. veteres omnes cum Vadianis, Olivarianis, quibus adhaesit etiam Vinetus, *de se*, praéter Ald. et Iuntin. in quibus legitur *dense*, quod post receperunt Schottus, Vossius et reliqui. TZSCHVCKE. Scribo *dense consurgens*, sicque habent Aldi exemplaria. Confirmat hanc lectionem Herodotus, [4, 184.] qui Atlantem densum esse pressumque, hoc est, succinctum et minime in lacinias ramentave diffusum scribit. PINTIANVS. Aldus *dense*. Plinius 5, 1. *Imae radices densis altisque repletae silvis.* Forte *mons satis spatiose consurgens.* Herodotus lib. 4. [cap. 184.] Curtius lib. 8. cap. 11. [§. 6.] *Petra, non ut pleraeque modicis ac mollibus clivis in sublime fastigium crescit, sed in metae maximae modum erecta est, cuius ima spatiosiora sunt, altiora in arctius coeunt, summa in acutum cacumen exsurgunt.* CIACCONIVS. Forte *spatiose*. Pintianus *satis dense*. SCHOTTVS. Hunc locum felicissime, ut multa alia, Pintianus emendavit. SANCTIVS *in praefatione.* Atque in hac Pintiani emendatione melius adquievere recentiores, quae non solum, si omissam lineam cogites, proxime ad plerosque libros accedit, sed et a quibusdam optime adiuvatur. Herodotus c. l. de eo: ἔστι δὲ στενὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντῃ. Post pro *invius* Vindob. *nimis*, et pro *surgit* Lips. Venet. *exsurgit;* Rehdiger. et edd. 15. 17. 20. 23. *exurgit;* alii libri omnes *surgit.* Si volebat eidem verbo in rei eiusdem notatione insistere, reddendum erat *consurgit.*

q u i q u o d a l t i u s) Prag. *quem quod alteri quam;* Vindobon. *qui pre quam altius.* Edd. 15. 17. 20. 23. *quique altius*, cui nec Vaticanorum conlatio refragatur. Alii *qui quod altius.*

in nubila) Cibin. Voſſ. *in nubilum*; Prag. *in nebula.* Pro *erigitur* Ciaccon. cod. *exigitur.* Reliqui uſitatam lectionem eamque probam praeferunt. Poſt Rehdiger. *non modo tangere vertice.* Idem deinde et Lipſ. cum ed. 13. *ſubſtinere*, ut alibi, et Gud. 2, 2, 5, qui idem hic corrupte ſcribit *abſtinet*; magis corrupte Cibin. *ſiniſtre.* Antea pro *erigitur* legendum forte cuidam ex Herodoto 4, 184. videri poſſe *erigi*, notat ad Geographica Herodoti Schottus p. 361. in ed. A. Gronovii a. 1748. Poſſit, at male et inciſo nexu.

§. 2. *Contra)* Pariſ. 1. ſubiicit *montem*, quod ex interpretatione ductum eſt. Tum Lipſ. Rehdiger. Vindob. ut alibi paſſim *habundant.* Pro *genitis* Vindob. *gentis.*

ſuper aliis) Codices A. Gronovii praeter Chiſianum, ex meis Cibin. Vatic. Lipſ. Rehdiger. Venet. Gud. Prag. *ſuper alios*; reliqui *ſuper aliis.* Edd. 1. 2. 9. 13. *ſuper alios*; aliae *ſuper aliis.* TZSCHVCKE. *Super alios* probaverat Oudendorpius, cui eodem modo *alios ſuper alios* dictum videbatur, quo ſupra lib. 1. c. 9. *quibus ſubinde alium ſuper alios orbem agentibus.* A. GRONOVIVS. Induxiſſe videtur librarios, quod *aliis* praecedit, fere ut apud Livium 36, 25, 9. ubi pro *alio ſuper aliud ſcelere* aliqui codices etiam legunt *ſuper alio.* Sed notum eſt in his acceſſionibus *ſuper* cum accuſativo ſolere poni, ut *ſuper haec* ſaepe apud Livium, Suetonium reperitur. Maxime tamen huc facit, quod in ſimili nexu accuſativus, quod ſciam, ſemper adiungitur. Plurima exempla ex Livio conlegit Drakenborch. ad 25, 24, 6. ex aliis Schwartz. ad Plinii Panegyr. cap. 14. In qua auctorum conſtantia, et cum tot codices coeant, ſine mora et haeſitatione poſuiſſem et hic *alios*, ſi eſſet, ad quod commode referretur. Nam ut ad incolas poſſit, vetat nexus, qui cauſam adfert, cur nihil ſolliciti alantur, nempe quia ſua

ſponte omnia gignantur ſic praeterea, ut alia ſuper alia innaſcantur. Igitur *ſuper aliis* retinendum, notandum tamen cenſeo, cum *ſuper alia*, ſi quis malit, uſitatae lectioni vim inferat. Poſt Cibin. dat *aluit* et *exculta*.

ſollicitos) Lipſ. et certe ed. Reinoldiana 43. *ſolicitos*. At duplex *l* oſtendunt lapides, etſi prius probat etiam Dausqueius h. v. quia Feſtus a *ſolum* et *cieo* derivet. Pro *aliae* Schottus malit *alios*. Non omnino male, quia non plane intelligitur, cur *urbes* ſubiiciat, cum de inſulis loquatur, quae dubitatio ne ſic quidem evaneſcit, ſi incolas facile hic ſubplere poſſis. Minus offendat repetita vox *alius*.

in mortem) Septem A. Gronovii codices haec verba addunt, ex meis Pariſ. 1. 3. Cibin. Zaluſc. Havn. Rehdiger. forte etiam Vatic. 1. contra omittunt meliores Voſſii, ipſo notante, Pariſ. 2. Vatic. 3. Gud. Venet. Lipſ. Prag. et cum Voſſio edd. 40. 41. 42. cum ceterae, in iis antiquiſſimae, agnoſcant. Superflua illa etiam olim exiſtimaverat Ciacconius. Poſſunt quidem abeſſe, et ſententia ſimpliciter intelligi; cum tamen maiori numero illa codices adiungant, vim et damnum illius riſus efficacius declarare videntur. Ceterum Cibin. ut Voſſ. 1. locum ſic informat: *altero* (Voſſ. 1. *alterum*) *qui guſtavere ſicut riſu ſolvuntur in mortem; ita effectis remedium eſt ex alio bibere. Effectis* legitur etiam in ed. 14. et pro eo *affectus* in Venet. Ceterum a verbis *Una ſingulari* — cap. 53. incipit Vinetus.

§. 3. *Himantopodes)* Vatic. 1. Pariſ. 1. *Scimantopodes*; Cibin. *Scymanto podes*; Vindob. *Scimantopides*; Gud. *ſamantopodes*; Vatic. 3. Boccatius de maribus ſ. v. Ethiopicus, ubi hunc locum repetit, *Simantopodes*; Pariſ. 2. *Simmantopodes*; Havn. *Simatopodes*; Prag. *Sinatopides*; Pariſ. 3. cum edd. 1. 2. 3. 9. 11.

Sinaptodes; 4. 5. *Synaptodes*; 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. reliquae *Himantopodes*. TZSCHVCKE. Scribendum *Himantopodes* ex Plinio, [§. 8. f.] Solino [c. 34. f. 31.] ceteris, qui eos a loris vocant *Loripedes*; id enim ἱμὰς significat, ob id adiecit Pomponius *lentis cruribus*, quasi loreis diceret. BARBARVS. Ad viam expofuerat hanc emendationem ipfe Mela. Himantopodes etiam ex Plinio vocat Martianus Capella lib. 6. p. 217. Plinius *loripedes* in explicatione adnectit. Verba *Ab eo tractu* novum caput, 18. aperiunt in editione Reinoldii infcriptum *Pharufii*.

inflexi) Venet. Cibin. (hic et deinceps *lentas*) *inflexis*; Prag. *infliri*; peffime. Alii, ut editum legitur. TZSCHVCKE. Forte *inflexis lenti cruribus*. Sic Solinus cap. 34. *Himantopodes flexis nifibus crurum repunt potius, quam incedunt*. CIACCONIVS. Legit Salmafius [ad Solinum p. m. 295. c. l.] *fluxi lentis cruribus*, coniectura minime probabili. Vtique fic fcripfit Mela: *H. inflexis lenti cruribus*. Hoc loripedum proprium eft. VOSSIVS. Non opus eft inverfione; poteft enim in pleniori rei mirae defcriptione utrumque vel hominibus vel cruribus dari, uti faepe fit alias. Boccatius etiam c. l. vulgatam reddit.

ferpere potius) Triplex hic obiicitur varietas. Cod. Ciacconii, omnes A. Gronovii meique excepto forte Parif. 5. et editiones 15. 17. 20. 23. *ferpere potius*; reliquae editiones ad Voffium *ferpere magis*; Voffius cui fuffragari videtur Parif. 5. et hinc 40. 41. 42. *ferpere quam* omiffo *potius*; Reinoldius 43. et aliae poft *ferpere potius quam*. Non defunt illius ellipfis exempla, quae conlegerunt Gronovius et Drakenb. ad Liv. 1, 25, 13. Heufinger. ad Vechneri hellenolex. 1, 2, 5. p. 135. et ad Nepot. 25, 13, 4. Barth. in adverfar. 31, 15. Perizon. ad Sanctii Minerv. 4, 7. not. 4. ubi etiam noftrum

locum adpofuit, Burmann. ad Vellei. 2, 129. aliique, quos memorant. At audiendi funt codices, et qui in eadem narratione hanc particulam *potius* adhibent Solinus c. l. *repunt potius, quam incedunt*; Martianus c. l. *debilitate pedum ferpunt potius, quam incedunt.* Quibus addi poteft Boccatius c. l. qui ex noftro ita haec refert: *qui potius ferpere, quam progredi*; ita enim in prima editione, cum pofteriores habeant *ingredi.* Pro *ingredi* Voff. 1. Cibin. Venet. *gradi.* Poft cum appendice non rara Rehdiger. *referuntur.*

deinde) Ciaccon. *dein*, ut faepe; Cibin. *dehinc.* Pro *Pharufii* Lipf. *fraufi*; Prag. *farufi*; plerique *Pharufi*, uti editiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. Vadiano praeeunte reliquae *Pharufii.* Ita enim Plinius 5, 8. f. ubi etiam olim edebatur *Pharufi*, ut in Solino c. 34. f. 31. Sic Stephano h. v. funt Φαρούσιοι, qui Dionyfium et Artemidorum adlegat. A Strabone lib. 17. p. 569. f. 828. vulgo vocantur Φαυρούσιοι, etfi codices etiam habent Φαρούσιοι, ut Ptolemaeus 4, 6. m. Pro *tendente* Havn. *tendunt*; Ciaccon. *Hefperides*; Prag. *hifperidas.*

dites) Ita omnes libri ferunt. TZSCHVCKE. Fuit cum *comites* leg. pro *dites* putarem, et ex compendiis litterarum natum mendum, quod Plinius 5, 8. Solinus cap. 34. et Martianus Capella [lib. 6. p. 217.] Pharufios Herculis ad Hefperidas tendentis comites faciant. Atqui itineris taedio fi hic in Libya refederunt, [uti omnino de Mauris tradit Strabo c. l.] quomodo fubito dites? Nifi forte Mela alios auctores fecutus eft; quare nihil immuto; mox enim *inopes* opponit. SCHOTTVS. Otiofas habuere manus, qui haec interpolarunt. Plinius lib. 5. cap. 8. *Pharufii, quondam Perfae, comites fuiffe dicuntur Herculis ad Hefperidas tendentis.* Salmafius [ad Solin. c. 34. f. 31. p. m. 295.] hoc loco legit *per fe*

comites, et interpretatur ſua ſponte; prorſus ridicule. Vulgatam lectionem veram eſſe apparet ex Salluſtio. Is enim in Iugurthino, [c. 18.] ubi de Herculis exercitu in diverſas oras dilapſo agit, addit: *Ex eo numero Medi, Perſae et Armenii navibus in Africam transvecti, proximos noſtro mari locos inhabitavere; ſed Perſae intra Oceanum magis, hique alveos navium inverſos pro tuguriis habuere.* Nempe Perſas iſtuc conceſſiſſe ſcribit, ubi hic Pharuſios deſcribit Pomponius. VOSSIVS. *Dites*, quod poſt etiam vidit Schottus ſuſtentat oppoſitio; poſſis praeterea ex reditu ab Heſperidibus intelligere. A verbis *Hinc iam* cap. 19. inſcripſit *Nigritae* Reinoldius.

§. 4. *laetiores)* Gudian. *lectiores agri amneique.*

citro terebintho) Vox utraque in libris ambigua modo diviſe, modo coniuncte ſcripta prodit. Plerique habent *Terote Berini ebore abundant*, in quibus tamen haec variantur. Pariſ. 2. Havn. Vatic. 3. *Berote* vel *Berotae*; Prag. *Berothe*; Venet. *Gerotae.* Tum Pariſ. 1. 3. *Berimi*; Gud. *Birini*; Pariſ. 2. *Berni*; Prag. *Beritu*; Cibin. coniuncte *terotheberinio ebore.* In *ebore* conſentiunt, tantum quod Pariſ. 1. corrupit in *ebodere.* Ciacconius haec monuit: Alias *Terothebenno.* Antiq. et Aldus: *Terotae, Berini.* Voſſius in melioribus ita ſe invenisse dicit: *Beroteberini ebore abundant.* A. Gronovius ſilet. Editiones inde a primis ad Schottum et Voſſium *Terote* vel *Terotae Berini* vel 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadiana, Olivarianae, Vinetus *et Berini*; Schottus *terebintho arbore abundant;* Voſſius et hinc 40. 41. 42. 44. 45. et Kappii prior cum Norimberg. *ebeno, terebintho et ebore abundant*; denique Reinoldius poſuit *citro, terebintho et ebore abundant*, quem reddidit in poſteriori editione Kappius. TZSCHVCKE. *Terotae et Berini)* Turpis etiam haec eſt et impudens verborum depravatio. Nemo

enim e toto Geographorum Hiſtoricorumque coetu auctorem dabit, qui referat non modo populos *Terotas* et *Berinos*, ſed ne tenuem quidem illorum ſimilitudinem aut veſtigium aliquod. Quapropter ſic corrigendum cenſeo: *Hinc iam laetiores amoenique ſaltus terebintho arbore abundant.* Nam praeter Syriam et alia loca, in quibus naſcitur *terebinthus* arbor, naſci etiam in Africa Dioſcorides auctor eſt lib. 1. [c. 92.] Item amoenam eſſe arborem, nec frondiperdam idem Dioſcorides [?] prodit. Plinius quoque [lib. 16. c. 30. ſ. 18.] inter arbores enumerat, quae montes amant, quibusque folia nunquam decidant; [vid. 16, 33. ſ. 21.] quae qualitas praecipua eſt amoenitatis arborum. PINTIANVS. Hermolaus in Corollario ad Dioſcoridem, [lib. 1. c. 163. p. m. 16. b.] dum agit de cytino ſic ait: „Etenim Siſenna [apud Nonium Marcellum 2, 347.] *ferabitim* pro ſylveſtri arbuſto poſuit: *Partim*, inquit, *ferabite*, *partim lauro atque pinu abundant.*“ Quod ſi Siſenna de his loquitur, accommodatiſſime hoc loco legi poſſet *Ferabite, pinu et lauro abundant.* Quaerendus Siſennae locus, qui eſt apud Nonium in eo verbo; ſed legendum *vite.* [uti etiam dedit Mercer.] CIACCONIVS. *terebintho arbore a.*) Non veriſimile eſt auctorem noſtrum unam tantum terebinthum inter delicias Africae retuliſſe, cum ea arbor alibi quoque ſatis ſit frequens. Meliores manu exarati libri ita habent: *Beroteberini ebore abundant.* Aliorum coniecturas commemorare non eſt noſtri otii. Ego ſic ſcribendum coniicio: *ebeno, terebintho et ebore abundant.* Ebur hic accipi poſſit pro foſſili ebore, verum malo id ſimpliciter intelligere de elephantis. Sic Plinius de hoc ipſo tractu lib. 5. cap. 1. *cum ebore citroque ſilvae exquirantur, omnes ſcopuli Gaetuli muricibus ac purpuris.* VOSSIVS. Reinoldius edidit *citro*, *terebintho et ebore* cuius lectionem in textu expreſſi, quia Wardus in epiſtola ad Gronovium (vid. praef.) teſtatur, Reinoldium ſine auctoritate librorum MSStorum nihil in textu mu-

taſſe, et *citro* non tam longe recedit a lectione vetuſta, quam *ebeno.* KAPPIVS. Depravatio loci in nominibus aperta, quam Boccatii iam aetate libros noſtros obſediſſe docent ea, quae de maribus ſ. v. Ethiopicus hinc adſperſa nova labe refert: *Poſt laetiores apparent agri, quos inter Terotae Berini Acebores habitant.* Hic adeo ex verbis *ac ebore* inauditum populum excitavit, *Acebores.* Cum iſta populorum nomina vel eorum adſinia nusquam commemorentur, ad coniecturas res rediit. Robertus Titius in locorum controverſor. libro 8. cap. 3. p. 200. vult: *Terothoes ebeno arbore*; Terothoes autem explicat, alias dicti Troglodytae. At *Therothoes*, ſi vel ſitus congruat, cognomen potius eſt, quod teſte Plinio 6, 34. ſ. 29. a venatione Troglodytis impoſuerat Iuba, uti etiam docuit Reineſ. in varr. lect. lib. 1. c. 6. p. 17. Equidem, ſi quis populos deſideret, malim huc ex Ptolemaeo 4, 6. *Daradae* et *Rabii* advocare. Neque tamen ipſe ei ſententiae inſiſtit, ſed in Turnebi emendatione adquieſcit, quae in eius adverſar. 6, 19. propoſita ſic habet: *ſaltus terebintho arbore* abundant, et, notante Ortelio in theſauro Geogr. ſ. v. Terotae adriſit etiam Sanctio, et a Pintiano expromta eſt. Propius quidem illa accedit ad codicum veſtigia, quam Voſſii *ebeno*, quod difficulter inde eruas. Sed cum adiectum *arbore* langueat, cum praeterea una tantum ſit, nec vox inſolita, quae facile in *ebore* transire potuerit, ingenioſa non ſolum, ſed et vero eſt ſimilior lectio Reinoldiana, quam reddere non dubitavi. Accedit, quod citri arbor in ſilva Atlantis montis, in Maurorum confinio, maxime inclaruit. Cf. Plin. 5, 1. et 13, 29. ſ. 15. Hinc Martialis 14, 90. *ſilvae Maurae filiam* eam arborem vocat. Inde etiam citrea mala Ἑσπερικὰ μῆλα vocantur, confirmantibus id interpretatione gloſſariis, nec male huc referuntur χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων, uti prolixius expoſuit Salmaſius ad Solin. c. 49. ſ. 46. p. m. 270 ſqq. Conſuli etiam poteſt Euſtathius ad Homer. Odyſſ. 7, 115. p. 274. Baſ. ubi ſimul

narrat, Herculem ex Libya in Graeciam deportaſſe. Celebres ſunt menſae citreae inſano pretio paratae, de quibus in praeſentia adi Urſinum ad Ciaccon. de triclino p. m. 292 ſq. Quae quidem movere noſtrum poterant, ut eam arborem commemorandam putaret. Cauſam peractam putem, ſi quid unquam ex codicibus ſuis Reinoldius protuliſſet.

Nigritarum) Lipſ. Gud. Havn. cum edd. 1. 2. 9. 13. *Rigritarum*; Rehdiger. *Gigritarum*; Vatic. Vindobon. Cibin. *Zigritarum*, pro quo Boccatius c. l. in editione quidem prima *Zegritarum*; Venet. *Margaritarum*; Prag. peius *ignitarum*. Populi ſat noti ſuo nomine. *Getulorum* inde multi, ut ſolet. Cf. ad 1, 4, 4. Corte ad Salluſt. Iug. c. 18. in. et Pierius cum Heynio ad Virgil. Aen. 4, 40. Nempe a *Getis* aliqui derivant, ut Iſidor. Orig. 9, 2. Sed et in Graecis codices aliqui apud Strabonem 17. p. 574 ſ. 855. et poſt per ε. Pro *vagantium* Lipſ. *navigantium*. Poſt Cibin. *efficaſſimis*. Tum Venet. *tingendum herbis*, quod ex gloſſa acceſſit; Vatic. *tinguendum*, ut alibi codices. Vid. Cellarii orthogr. T. 1. h. v. et Muncker ad Fulgent. mythol. 3, 7. praeter alios. Inde Vatic. et Cibin. *ubique quod*; edd. 7. 8. 15. 17. 20. 23. *ubi quae*. TZSCHUCKE. *Et ubique — clariſſima*) Haec verba falſo puto eſſe adiecta, tum quod non videantur eſſe neceſſaria, quia ſtatim ante dixit, *efficaciſſimis ad tingendum*, tum etiam quod Plinius lib. 9. cap. 36. [ſ. 60.] ubi Gaetulicae purpurae meminit, non tribuit ei hanc palmam. PINTIANUS. Legendum *ubi quaeque tetigere clariſſima*. Plautus Bacchid. [3, 3, 67.] *acerrima ea eſt, abſorbet viros, ubi quem attingit*. CIACCONIUS. Forte *ubi quaeque tetigere clariſſima*; absque coniunctione *et*. SCHOTTUS. Fruſtra ſemet ipſos inquietant nonnulli in hoc loco reformando, cum optime ſeſe habeat. Pertinent haec ad laudem purpurae Gaetulicae,

quam adeo efficacem eſſe dicit, ut ubique locorum gentiumque Gaetulica pro optima et clariſſima habeatur. Laudat quoque illam Plinius [5, 1.] verbis paulo ante memoratis. De hac ipſa etiam purpura accipiendus eſt Petronii locus [119, 9.] *Heſperia* [vulgo *Aſſyria*] *concham laudabat miles in unda; Quaeſitus tellure nitor certaverat oſtro.* Salmaſii coniectura, [*Heſperium coccum laudabat miles; eadem*] quam aliquot locis [ad Solinum p. m. 676. et 732.] proponit, abeſt multum a veteri ſcriptura, ac merum facit frigus. Quis enim credat Satyricum de profligatiſſimo ſeculi ſui luxu verba facturum, a minio et cocco Hiſpanico, omnium, ut teſtatur Plinius, [16, 12. ſ. 8.] viliſſimo, ordiri voluiſſe? Illa vero lectio, quam hic exhibemus, non recedit a libris veteribus, ac ſenſum exhibet veriſſimum. Dicit nempe eo creviſſe luxuriam, ut iam ſordeant Tyriae Theſſalicaeque purpurae; conchas iam peti ex unda Heſperia, ſive mari Atlantico; oſtrum vero, quod maria largiuntur, iam in tellure quaeri. Prior verſus accipiendus eſt de purpura, ut diximus, Gaetulica, alter vero de cinnabari. Vtrumque proveniebat in ditione Iubae, ſub cuius principatu Gaetulica purpura Romanis primum innotuit. Hinc Purpurariae inſulae ex adverſo Autololum ſitae, quas praedictus rex purpurarum tincturae deſtinaverat, ut teſtatur Plinius. [6, 37. ſ. 32.] VOSSIVS. Non eſt, cur ſpuria illa verba cenſeantur, quae in omnibus libris adparent, et purpurae illius laudem, ut recte monuit Voſſius, mire augent.

§. 5. *Mauretaniae)* Codices plerique *Mauritaniae*; Lipſ. Gud. Prag. Vindobon. *maritaniae*; Vatic. Ciaccon. *Mauretaniae.* Editiones omnes *Mauritaniae*, etiam A. Gronovii poſteriores, operarum, opinor, errore, cum ſcripturam per *e* non ſolum ipſe ſuaſerit, ſed et repraeſentarit lib. 1, 5. Melius ſibi conſtitit Kappius in utraque editione. Vid. ad 1, 5. in. Nova autem hinc

capita statuunt Vinetus et Reinoldius, ille 54. hic 20. praefixa inscriptione *Mauritaniae ora exterior.*

fastigantis) Ita Vatic. Ciaccon. Paris. 1. 2. Gud. quo faciunt in Lips. *castigantis* (uti solet) et in Rehdig. *fatigantis*; alii *fastigiantis* cum editionibus, etiam Vadianis, Olivarianis et Vineto; Schottus, Vossius, post alii *fastigantis*, de qua forma dictum est ad 1, 4, 1. Tum Rehdiger. *hisdem*, ut saepe; Vatic. *isdem.* In Lipsiensi deest *sed.* Pro *opibus* in Prag. legitur *operibus*, de quo ad 3, 6, 1. in Rehdiger. *divites.* Tum Paris. 2. omisit *etiam*, Lips. scribit *dictior.* Ed. 21. *novissimis angulis.*

fertilis est) Lips. Rehdiger. Prag. Vatic. Cibin. Gud. Ciaccon. inverso ordine *est fertilis.* Vadianus cum edd. 21. 28. et suis, item edd. 24. Olivarianae et Vinetus *fertilis etiam, ut*; Schottus *fertilis, ut frugum etiam genera*; Vossius, ceteri *fertilis est*, ut veteres ante Vadianum. TZSCHVCKE. Verbum *etiam* redundat; praecessit enim mox ante, *ceterum solo etiam ditior.* PINTIANVS. Lego commutato ordine: *adeo fertilis, ut frugum etiam genera.* SCHOTTVS. Neutro in loco libri scripti ferunt τὸ *etiam.* Post Lips. et Gud. *conferantur* male coalescentibus vocabulis.

etiam non sata) Vatic. 1. Ven. Havn. Ciaccon. Lips. Vindob. Paris. 1. 2. 3. Cibin. Rehdiger. Gud. cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. *etiam nota*; Vatic. 3. Prag. edd. 16. 18. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus *etiam nata*; Schottus *profundat sponte nata*; Vossius, reliqui *profundat etiam non sata.* TZSCHVCKE. Scribo *profundat sponte nata*, ut non multo ante: *Contra Fortunatae insulae abundant sponte sua genitis.* PINTIANVS. Forte *e se nata.* Sic enim Varro appellat, quae non feruntur lib. 1. de R. R. cap. 27. *Sed interea terram rudem proscindere oportet, quae sunt ex ea enata, priusquam*

Plinii epp. 4, 17, 3. idem ad Salluſt. B. I. 18, 9. et 19, 5. Drakenb. ad Liv. 3, 14, 5. et qui producuntur. Notatur id in primis de verbis *agitare* et *habitare*, uti docent Heinſius et Drakenb. ad Silium Ital. 13, 524. et Corte ad Salluſt. Iug. 19, 5. Nempe olim ſcribebatur *abito*, unde facilis fuit in alterutram partem commutatio. Sic *habeo* et *abeo* commiſcentur, quod iam olim monuit Meller. Palmerius in ſpicilegiis p. 657. (in Gruteri theſ. Crit. T. 4.) *habiturus* et *abiturus*, de quibus Schwartz. ad Plinii Panegyr. c. 65. p. 311. Sic *hac* et *ac*, de quo ad 3, 3, 3. Intulit has depravationes adſpirandi vocibus libido temere effuſa. Pro *in urbibus* ſatis lepide Cibin. *pars muribus* et omiſſo *in* Rehdiger. *pars urbibus*.

Gilda, Volubilis) Locus maxime corruptionibus vexatus, etſi duo itidem nomina libri praeferunt, aliter tamen diſtincta. Pariſ. 1. Rehdiger. Lipſ. Gud. Vindob. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Vadianae, Olivarianae cum Vineto *Gildano*; Cibin. Vatic. 1. *Gildavo*; Vatic. 3. *Gilodavo*; Pariſ. 2. 3. Bonon. Havn. Venet. *Gilodano*; Prag. *Donogilo*. Voſſius et A. Gronovius de ſuis codicibus ſilent. Ex editionibus Schottiana *Silda*; poſt Voſſius et alii *Gilda*. Hinc ſimilis discrepantia ſubſequitur. Vaticani, Cibin. *Dubitania*; Pariſ. 2. 3. Rehdiger. Bonon. Gud. Prag. Havn. Lipſ. et edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. 13. 23. *Dulbritania*; Pariſ. 1. Ciaccon. *Dubritauia*; Venet. *Dubritana*; Vindob. *Drubitania*. Edd. 6. 7. 8. 10. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. 25. Vadianae, Olivarianae pleraeque cum Vineto *Dulbritrania*; (nam Lugdun. 1605. *Dulbritania*;) Schottus, Voſſius, ceteri *Volubilis*, *Priſciana*. TZSCHVCKE. *Gildano*, *Dulbritrania*) De his urbibus neſcio an alibi legerim. At Pomponio danda fides, haud longe ab his oris nato. VADIANVS. *Gildano*, *Dulbritania*) Scribendum fortaſſe *Silda*, *Volubilis*, *Priſciana* ex Ptole-

maeo [4, 1. et 13.] et Plinio. [5, 1.] PINTIANVS. *Gilda, Volubilis, Prifciana*) Ex veftigiis veterum membranarum haec correximus. *Gilda* verum eft nomen huius oppidi, non Σίλδα, uti perperam apud Ptolemaeum. [4, 1.] Sic quoque habent Stephanus et Antoninus. [p. 23. ed. Weffel.] *Volubile* et *Volubilis*, ac *Volubilienfes* populi memorantur a multis. *Prifcianae* folus, quod fciam, meminit Ptolemaeus. [4, 1. f.] Sed apud illum perperam Πισκίανα aut Πτισκίανα vulgo legitur pro Πρισκίανα. VOSSIVS. De *Gilda* non eft dubitatio, quippe quod urbis nomen confirment Antoninus et ex literarum ferie Stephanus. At de fequentibus fponforem me minime fiftam. Memoratur quidem in Ptolemaeo 4, 1. f. Οὐολοβιλὶς, et lib. 8. in tab. 1. Africae Οὐολουβιλὶς, uti ab Antonino p. 93. In Plinio 5, 1. vocatur *Volubile* oppidum. Attamen incerta haec et fluxa videtur lectio, in primis fi fequens nomen *Prifciana* adieceris, coniuncta cum MSStis compares. Vt enim illa extrices, fingulari opus eft perfpicacia, multaque excitanda, quae intercidiffe oportet. Accedit, quod *Prifciana* dubiae eft auctoritatis, nec nifi iniecta vi Ptolemaeo extorquetur. Sed et idem non folum ponit inter Sildam f. Gildam et Volubilem, fed et propius mari admovet Iberico, ut vel hac de caufa huc pertinere nequeat. Quidam, ut Simlerus ad Antonin. p. 23. (Weffel.) et Ortelius in thefauro Geogr. f. v. Ptifciana *Vopifcianas* cum Ptifcianis comparant, quamquam et hoc nomen varia incertaque fcriptura editur, nec fitus adnuit, quem Ptifcianis tribuit Ptolemaeus. Eandem urbem, fed per *B* in initio habet Geographus Ravenn. 3, 11. At fi fcripturam codicum corruptam intuemur, inde forfitan effici poffe videtur *Baba*, quae urbs in hoc tractu memoratur a Ptolemaeo 4, 1. f. et Plinio 5, 1. ubi quidem conftanter fcribitur *Babba*, quod et praefert in Stephano pro Βαβαὶ Holften. p. 61, et in ipfo Stephano invenitur f. v. Ῥάβα. Plinius c. l. Augufti coloniam dicit, quae Iulia Campeftris fit no-

minata. In Geogr. Ravenn. 3, 11. eadem videtur esse *Bada*. Sed quid reliquis syllabis faciendum sit, equidem non perspicio. Quidquid est, Volubilis Gildam debebat praecedere, uti docent Ptolemaeus et Antoninus. Interim vulgatam adhuc lectionem reliqui, ne incerta incertis rependerem. Quare hoc tantum monuisse sufficiat, ne quis Melam in his testem provocet.

propius autem) Rehdiger. (qui sic fere solet) Venet. Vindobon. *proprius*, de qua confusione dixi ad 3, 6. in. et alibi. Tum Gud. Vatic. 3. Prag. *Sola*; alii *Sala*, quod recte habere docent Plinius 5, 1. Ptolemaeus 4, 1. f. Geogr. Ravenn. 3, 11. 5, 4.

Lixo) Lips. *Sala elyxio*; Prag. *lizio*; ceteri cum edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *Lixio*; 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 21. 23. 28. 35. *Lyxo*; praeeunte Vadiano Olivarius, et qui iis adhaerent, tum Vinetus. Vossius et reliqui *Lixo*. *Lyxo* emendaverat Hermolaus Barbarus. Sed Λίξος dicitur Hannoni p. 2. Huds. Scylaci p. 53. Huds. et Silio 5, 400. *Lix* Geogr. Ravenn. 3, 11. et 5, 4. Ita nempe in peregrinis nominibus praecipuas tantum literas variata terminatione reddunt auctores.

Lynxo) Ciacconius ex codice adfert *Limo*, ex suis A. Gronovius *Limo*, *Luno*, *Linio*, *Lixio*, *Linco*; ex meis habent Vatic. Paris. 1. 2. Gud. Havn. Venet. *Limo*; Paris. 3. *Lino*; Cibin. *linio*; Lips. Vindobon. Rehdiger. Augustinor. *Luno*; Prag. *Iuno*. Edd. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 11. *luno*; 6. 7. 8. 10. 13. 15. 17. 20. 35. *Lunxo*; 12. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae, Vinetus *Iunxo*; Vossius, 40. 41. 42. *Linx*; Reinoldius, 44. 45. ceterae *Lynxo*. TZSCHUCKE. Scribendum *Lyxo flumini Lunxo proxima* [ita ex ed. 1493. scribendum contra Gronovium] id est Λύγξῳ, ut lib. 5.

[c. 1.] Plinii docui. BARBARVS. *Lynxo* civitas in recto et cum *y* in prima nominatur Artemidoro, referente Stephano; *Lynx* ipsi Stephano est etiam cum *y*, a Barbaris, Strabone auctore, [lib. 17. p. 568. f. 825.] appellata *Tinga*. Artemidoro, eodem teste, *Linga* dicitur; Eratosthenі *Lexon* cum *e* longo, modo Strabonis exemplar non sit vitiosum. Plinio [5. 1.] *Lixos* nominatur et urbs et fluvius, tam scriptae quam impressae lectionis. Romana etiam exempla ia non aliter legunt. Ptolemaeo [4. 1.] *Lix* appellatur fluvius, civitas autem *Lixa*. PINTIANVS. *Et Lixo flumini Lynxo proxima*) Haec lectio proxime accedit ad illam, quae in veteribus libris comparet; ac confirmat eam Stephanus, qui docet ex Artemidoro, oppidum hoc vocari Λυγξώ. Aliis est *Linx*, vel *Lixa*. Valde autem errant, qui hanc cum Tinge confundunt, ac Strabonem testem advocant. Non semel istic loci impingere Strabonem, ad Hannonem docebimus. VOSSIVS. *Innxo* quod in multis editionibus legitur, facili lapsu ortum, probari minime potest, et recte hoc nomine editores notavit Aldrete in antiguedades de Espana (1614. 4.) lib. 4. cap. 5. p. 507. Sed quod idem dicit, in Melae codicibus, nisi forte editos intelligit, esse *Lunxo*, equidem non inveni. *Linxo* iam antiqua manus adscripserat in ed. 10. De prima litera non est dubitatio, si, quae viri docti ex aliis adtulerunt, respexeris. In Ptolemaeo tamen, notante Wesselingio ad Antonini itiner. pag. 8. codex Coislin. et de fluvio et de urbe habet Λίξ, quod de urbe etiam adhibent Antonin. in itiner. p. 7. Solin. cap. 27. f. 24. et Geogr. Ravenn. c. c. l. l. Sed et eadem veterum auctorum loca, quam parum forma et terminatio constiterint, declarant, et praeter interpretes nostros docuerunt etiam alii, in iis Salmasius ad Solin. p. m. 214. c. l. Adparet id maxime ex Strabone c. l. et paullo post p. 570. f. 528. ubi narrat, Eratosthenem ab Artemidoro fuisse reprehensum, quod urbem circa extrema Mauretaniae versus occidentem pro Linge Lixum adpel-

laſſet, unde conficitur apud Stephanum pro Λυγξώ legendum eſſe Λύγξ, uti etiam voluit Holſten. p. 192. et edidit Berkelius. Quae ſi conferantur invicem, videtur duplex urbs eiusdem fere nominis, una in extrema Mauretania, obpoſita Europae, altera paullo inde remotior; una Τὶγξ vel Λίγξ, altera Λίξος vel Λίξα, ex qua ſimilitudine confuſio illa et disceptatio orta. Docet id etiam ſitus huius urbis apud noſtrum et Plinium, item Ptolemaeum, cuius ſcriptura *Lixus* inde probatur, quod cognominem fluvio adpellatam eſſe tradunt. Ita intelligitur apud Strabonem Artemidori monitum contra Eratoſthenem. Plinius etiam 5, 1. adfert *Liſſa*, olim *Lixa* prope Cottam non procul a Lixo flumine, et poſt *Lixos* colonia. Liſſam ultra columnas Herculis ponit, ſed ſua aetate non amplius ſuperſtitem fuiſſe addit. Boccatius de fluminibus ſ. v. Lixus hunc locum ſic retulit: *Lixus Mauritaniae fluvius, a quo Lixa civitas appellata eſt.* Idem tamen, prout forte diverſos codices ſecutus eſt, ſ. v. Luna ſcribit: *Eſt fluvius Mauritaniae propinqua Gua coloniae atque promontorio apeluſiae.* Cellarius in Geogr. ant. 4, 7, 20. in quibusdam erravit. Nusquam enim in Stephano vocatur *Lixus*, nec Voſſius hic legit *Lynxo*, ſed *Linx*. Ex omnibus autem lectionibus noſtri loci minus probabilis ea videtur, quae *Lynxo* infert, ut ex ſuperioribus patet. In tanta tamen varietate optimum videtur ſequi Plinium, qui habet *Lixos*, etiam propter adiectum *proxima*, quod et obſtat, quo minus ad Graecam rationem confugiamus, qua τὸ γ ante ξ ſaepe inferitur, uti Φάρυγξ dicitur et φάρυξ, Μῆνιγξ et Μῆνιξ et ſimilia, de quibus cf. Etymol. M. ſ. v. Λάϊγγες. Atque ita reponerem, ſi res eſſet mei arbitrii, nec codicum terminatio conſtans reluctaretur.

Zilia) Pariſ. 3. *Gria;* Rehdig. *grya;* Lipſ. *gira;* Vindob. *gua;* reliqui *Gua*, uti edd. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.

23. 24. 25. Vadianae, Olivarianae cum Vineto; Schottus, Voſſius, ceteri *Zilia;* 10. omiſit verba *ultra* ad *Gna.* TZSCHVCKE. Legendum *colonia et fluvius Zilia*, evidentiſſime ex Plinio, lib. 5. [c. 1.] Ptolemaeo quarto [c. 1.] et Strabone ultimo. [p. 569. ſ. 827.] Plinius *Zili* vocat, Strabo *Zelin* e longo, Ptolemaeus *Ziliam.* Plinii vetus exemplar *Zulil* habet, Romana impreſſio *Zubil.* Habetur tamen fluvius *Agna*, ſed procul ab hoc tractu a Ptolemaeo redditus, et a caſtigatoribus tum corruptus, tum imprudenter huc tralatus. Ceterum antequam finis opusculo imponeretur, admonere lectorem libuit, in eo quod libro 2. [c. 4. §. 5.] in Italia dixi pro *Faneſtris colonia* legi poſſe *Fanum Fortunae* ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, ſic eam nominantibus; magisque ex analogia fieri a *fano Fanenſis*, quam *Faneſtris*, addubitare me nunc, an prior lectio mutanda ſit. Tum quod eodem iure, quo a *campus campeſtris* et multa huiusmodi, eodem et a *fano* deduci poſſit *faneſtris* et *fanenſis*, magis eſſe gentile nomen, quam poſſeſſivum videatur. Tum etiam, quod Plinius in tertio [c. 19. ſ. 14.] *Fanum* coloniam eſſe tradat, et *coloniae Iuliae Faneſtris* mentio habeatur a Vitruvio lib. 5. [c. 1.] Itaque rem in medium relinquo. PINTIANVS. Pintianus legit *colonia et fluvius Zilia.* At Strabo lib. 17. [c. 1.] ibi corruptus videtur, et ubi εἰς δὲ τὴν ἐκτὸς θάλασσαν πλέουσιν ἀπὸ Λιγγὸς πόλις ἐστὶ Ζῆλις καὶ Τίγα, legendum ἐντός. Nam ad fretum navigat ab exteriore ſinu. CIACCONIVS. *Gna* utique nomen eſt obſcurum et plane incognitum, cum contra *Zilia*, etſi inconſtanti ſcriptura, hic a pluribus memoretur. In Ptolemaeo 4, 1. Ζιλία cod. Palat. Ζιλεῖαι, lib. 8. in tabula 1. Africae Ζειλία. Sic apud Plinium monente Surita ad Anton. itiner. p. 8. (ed. Weſſel.) tres codices *Zuli* habent, alii, uti iam Pintianus notavit, aliter. In ipſo Antonino c. l. et Geogr. Ravenn. 3, 11. 5, 4. *Zili* (in ablativo, ut ſolet) dicitur. In Stephano corrupto Ζῆλος pro Ζῆλις, ut ibi monuit Berkelius. At quantum huius

nominis quaecunque ſcriptura a libris diſtet, manifeſtum eſt, etſi, quod ſubſtituendum ſit, non datur. Propius ad codices accedit *Tiga*, quam urbem cum Zeli connectit Strabo; ſed deſideratur fluvius cognominis. Poſſit et *Agna* ex Ptolemaeo arceſſi; tum vero, cum fluvii illud nomen ſit, nulla huius nominis urbs occurrit, et ipſe ille fluvius nimis ab hoc tractu remotus fluit. Vtrumque contra valet de *Zilia*. Quare ſi alios ſequaris auctores *Zilia* probandum, quod et aliquatenus ex *gira* in Lipſ. poſſit erui; ſin codices, *Gna* retinendum.

unde) Ed. 19. *unde inde.* Pro *Ampeluſia*, ut ſolet, Rehdiger. *ampelutia;* Lipſ. Gud. *Ampeluxia;* Vindobon. *ampluxia;* Vatic. 1. *Anpeluſia.* Poſt Zaluſc. *Athlanticis litoribus.* Cibin. omiſit *iam.* TZSCHVCKE. Convenientior et Aucturis elegantiae et Operis calci lectio permutatis ultimis verbis: *Atlantici litoris atque Operis huius terminus.* PINTIANVS. Idem voluit Ciacconius, adeoque, quod non debebat, prono nimis obſequio in ipſo textu poſuit Schottus. De voce ἀμπελουσία, quod ad lib. 1. c. 5, 1. ubi Graecam diſerte adfirmat, monere omiſeram, hoc unum nunc addere liceat, quod Graeci plane eam formam ignorant. Cogitabam ἀμπελοῦσσαν levi immutatione, niſi obſtaret Plinius 5, 1. et pertinax librorum noſtrorum in eius repetitione conſenſus. Ceterum quae in fine libri ſubiiciunt codices rediguntur fere ad verbum *explicit;* alia ſi qua de librario accedunt, dedi in ipſo codicum recenſu.